MIRCEA CĂRTĂRESCU

ORBITOR

••

ebook

HUMANITAS

Mircea Cărtărescu s-a născut pe 1 iunie 1956, în Bucureşti. A absolvit Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii din Bucureşti în 1980. În prezent este conferenţiar dr. în cadrul Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti. Este poet, prozator, eseist, critic literar şi publicist.

A publicat următoarele volume: *Faruri, vitrine, fotografii*, poeme, Cartea Românească, Bucureşti, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, Bucureşti, 1982; *Totul*, poeme, Cartea Românească, Bucureşti, 1984; *Visul* (în ediţiile următoare *Nostalgia*), povestiri, Cartea Românească, Bucureşti, 1989; Humanitas, Bucureşti, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, Bucureşti, 1990; Humanitas, Bucureşti, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, Bucureşti, 1991; Humanitas, Bucureşti, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, Bucureşti, 1994; a devenit roman grafic în limba franceză; *Dragostea*, poeme, Humanitas, Bucureşti, 1994; *Orbitor. Aripa stângă*, roman, Humanitas, Bucureşti, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, Bucureşti, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, Bucureşti, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, Bucureşti, 2001; *Orbitor. Corpul*, roman, Humanitas, Bucureşti, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, Bucureşti, 2002; *Pururi tânăr, înfăşurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, Bucureşti, 2003; *Parfumul aspru al ficţiunii*, audiobook, Humanitas, Bucureşti, 2003; *Plurivers* vol. I şi II, poeme, Humanitas, Bucureşti, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, Timişoara, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri şi audiobook, Humanitas, Bucureşti, 2004; *Baroane!*, Humanitas, Bucureşti, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, Bucureşti, 2005; *Orbitor. Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, Bucureşti, 2007; *Dublu album*, Humanitas, Bucureşti, 2009; *Nimic*, Humanitas, Bucureşti, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, Bucureşti, 2010; *Zen. Jurnal 2004–2010*, Humanitas, Bucureşti, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică şi proză, Humanitas, Bucureşti, 2012. Traduceri în engleză, germană, italiană, franceză, suedeză, spaniolă, olandeză, polonă, portugheză, maghiară, ivrit, norvegiană, bulgară, slovenă, daneză, bască, rusă şi greacă.

Cărţile sale au fost premiate de Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România şi din Republica Moldova, Ministerul Culturii, ASPRO, Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, Asociaţia Editorilor din România. Au fost nominalizate în Franţa pentru premiile Médicis, Le meilleur livre étranger, Prix Union Latine. Romanul *Nostalgia* a primit în 2005 Premiul literar „Giuseppe Acerbi“, Castel Goffredo, Italia. De asemenea, autorul a primit Premiul Internaţional pentru Literatură de la Vileniča (2011), Premiul Internaţional pentru Literatură „Haus der Kulturen der Welt“, Berlin (2012), Premiul Spycher–Literaturpreis Leuk, Elveţia (2013) şi Marele Premiu al Festivalului Internaţional de Poezie de la Novi Sad (2013).

ISBN: 978-973-50-4582-1 (general)
ISBN: 978-973-50-4586-9 (epub)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

MIRCEA CĂRTĂRESCU

ORBITOR

corpul

Cuprins

Dar va zice cineva: „Cum înviază morţii? şi cu ce trup vor veni?“

Nebun ce eşti! Ce semeni tu, nu este adus la viaţă dacă nu moare mai întâi.

şi ce semeni, semeni nu trupul care va fi, ci doar un grăunte, fie de grâu, fie de altă sămânţă.

Apoi Dumnezeu îi dă un trup, după cum voieşte; şi fiecărei sămânţe îi dă un trup al ei.

Nu orice trup este la fel; ci unul este trupul oamenilor, altul este trupul animalelor, altul al păsărilor, altul al peştilor.

Tot aşa sunt trupuri cereşti şi trupuri pământeşti; dar una este slava celor cereşti şi alta a celor pământeşti.

Una este strălucirea soarelui şi alta strălucirea lunii şi alta strălucirea stelelor; chiar o stea se deosebeşte în strălucire de altă stea.

Aşa este şi învierea morţilor. Trupul este semănat în putrezire şi înviază în neputrezire;

este semănat în necinste şi înviază în slavă; este semănat în slăbiciune şi înviază în putere;

este semănat trup natural şi înviază trup duhovnicesc.

Sf. Pavel, *Corinteni*, I, 15, 33–44

Partea întâi

Nu mai trăiesc nimic cu adevărat, deşi trăiesc cu o intensitate de care simplele senzaţii n-ar putea să dea seama. Degeaba deschid ochii, căci nu mai pot vedea. Degeaba încremenesc în faţa ferestrei mele ovale, încercând să prind sunete. E ca şi când n-aş avea doar câteva simţuri, ci miliarde, fiecare altfel, fiecare adaptat pentru alţi stimuli: unul doar pentru forma cănii din care-mi beau cafeaua, altul pentru forma visului de azi-noapte. Un altul pentru şoapta teribilă din urechile mele, auzită distinct acum câţiva ani, pe când stăteam, în pijama rufoasă, cu tălpile pe calorifer, în camera mea de pe ştefan cel Mare. Nu mai percep modificări ale luminii, înălţimi ale sunetului, chimismul garoafei şi al lăturilor, ci scene întregi, înghiţite deodată de un simţ virtual, deschis pe loc în centrul minţii mele doar pentru acea scenă sticloasă şi trecătoare ca un val de apă, reacţionând cu ea, modificând-o, aplatizând-o, invadând-o ca o amibă şi formând împreună o altă realitate, străveche şi imediată, iluminată de dor şi obscurizată de stranietate. E ca şi când tot ce mi se-ntâmplă, ca să poată să mi se-ntâmple, trebuie ca deja să mi se fi-ntâmplat, ca şi când totul ar exista deja-n mine, dar nu umflat şi întreg, ci pândind, în foiţe zbârcite, rudimentare, strâns înfăşurate unele-n altele acolo-n structurile creierului – dar şi-n glandele şi-n organele şi-n crepusculul meu, şi-n casele mele-n ruină –, aşteptând acolo o confirmare şi-o hrană dinspre flacăra modulată a existenţei, la rândul ei neîmplinită şi embrionară. Nu mai simt decât ce am mai simţit o dată, nu mai pot visa decât visele deja visate. Deschid ochii, dar nu pentru culoare şi contururi, fiindcă lumina nu se mai sparge-n corpusculi ca să-mi străbată cristalinul şi straturile străvezii ale retinei, ca să producă rodopsina în celulele în formă de con; imagini întregi vin deodată, sculptate în rodopsină şi însoţite ca de o aură de franjuri de sunet şi filamente de gusturi şi de miresme, de îngheţ şi fierbinţeală, de durere şi milă, de răsucire a capului spre dreapta confirmată şi contracarată de simţul cohlear. Vin cartiere întregi, cu timpul, spaţiul şi emoţia lor, şi mai ales cu gradul lor de realitate – căci pot fi adevărate sau visate, sau imaginate, sau transmise prin tijele inefabile care leagă vieţile noastre de ale celor dinainte – vin buze şi sexe, şi

tramvaie alunecând pe şine în ierni cu zăpadă murdară, vine mama să-mi aducă din când în când de mâncare, vine uneori Herman. Nu aş putea percepe nimic din toate acestea de nu s-ar reface, altfel, în mintea mea (lumea mea), de nu ar deschide mugurii oculari de acolo, de nu mi-aş spune în fiecare clipă a vieţii mele: „Am mai trăit asta o dată, am mai fost acolo“, aşa cum nu poţi vedea lumina dacă lumina n-a fost deja în zona occipitală a vieţii tale, formând acolo simţul pentru lumină. De aceea viaţa mea e deja trăită şi cartea mea e deja scrisă, căci trecutul e totul, iar viitorul nimic.

N-aş putea susţine nicicum arhitectura strivitoare a vieţii mele dacă eu însumi, întreg, n-aş fi un organ de simţ pentru ea. şi, aşa cum ochiul nu poate primi şi-nţelege nimic altceva decât pura lumină, căci e sculptat de lumină în osul poros al ţestei mele, şi cum nimic altceva pe lume nu mai poate primi şi-nţelege lumina, la fel pachetul compact de foiţe şi membrane al corpului meu, cu anatomia şi melancolia înfăşurărilor lui, cu structura lui tridimensională, greu de-nţeles ca a unei aldehide, e un singur, mare, unic organ de simţ excitat numai de viaţa mea, de această energie ce nu-i nici lumină, nici sunet, nici miros, gust, senzaţii tactile, nici kinestezice şi nici sfârtecare de ţesuturi. Nimic, niciodată, nu mi-ar putea recepta altfel viaţa, ea ar călători în inexprimabil ca bilioane de alţi stimuli cu care nimeni n-are ce face, ca lumina în universurile fără globi oculari şi ca frigul în lumile fără epiderme. Sunt un singur mare organ de simţ, deschis asemeni crinilor de mare, filtrând prin carnea albă a nervilor mei turbioanele acestei unice vieţi, unice mări ce mă hrăneşte şi mă conţine. Un singur analizator, o singură celulă senzuală, lucidă, primind mereu vântul solar al vieţii mele, cu franjele ei capricioase de auroră polară, cu amurgurile ei întortocheate şi zorii ei orbitori, ce pătrund printre pieliţe străvezii, îmi iluminează rinichii şi glandele salivare, îmi desenează cu fluor şi arsen scheletul şi-mi vopsesc în mercur intestinele. Mă modifică, produc devieri chimice, amintiri şi reflexe, imagini şi sunete, eliberează hormoni şi vise şi lifturi şi nopţi şi feţe monstruoase, nemaivăzute vreodată, şi tot fluxul ăsta organic şi psihic şi tragic şi etic şi muzical e trimis mai departe, prin fontanelă, pe căile ascendente ale Dumnezeirii, prin sinapse mistice şi axoni angelici către chiasmul optic al minţii ce ne cuprinde şi de acolo-n talamusul karmei şi-n proiecţiile către arii senzoriale în care sfinţii şi judecătorii stau în

mănunchiuri, cu cercuri aurii în jurul ţestelor transparente, scoţând limbi de flacără şi cianură, măsurând, cântărind, împărţind. Schimbată în coduri şi în simboluri, în balete alegorice, viaţa mea se întinde, diformă, pe ţeasta Dumnezeirii, o tutelează ca un curcubeu, ca un homuncul electric, cu degete uriaşe, cu mii de articulaţii, cu buze de saxofonist, dar cu un corp minuscul de viermişor atârnat de un fir de mătase. Căci Dumnezeirea e un creier enorm, o meduză solemnă cu miliarde de simţuri, alunecând în noaptea abisală, slab luminată de baterii de lumină albastră. Cupola ei pulsează uşor şi transparenţa ei e doar dragoste aurie. O mare meduză care gândeşte. O gândire care gândeşte, dar nu în termenii gândirii, ci ai nimicului abisal care o-nconjoară, de parcă întreaga catedrală pulsatilă, mai mare şi mai ornată şi mai complexă decât puterea gândirii de a o gândi, mai aurie decât puterea iubirii de a se iubi pe ea însăşi, în fine mai puternică decât însăşi puterea, mai imperioasă decât însăşi voinţa, n-ar fi decât un minuscul defect al nimicului dimprejur, o imperfecţiune a morţii fără cusur ce umple tot vidul, o cavitate cu neputinţă de localizat în stânca nopţii fără sfârşit. La rândul ei un accident al hiper-nimicului, al ultra-vidului, al morţii la puterea morţii şi-al alefului la puterea alef. Aşa încât până la urmă nici Dumnezeirea nu-i altceva decât un fantastic organ de simţ deschis în cristalul neantului, la rândul lui organ de simţ pentru un neant mai ascuns. Pliuri în pliuri, ca un trandafir, ca o vulvă.

Eu, în acest timp, îmi filtrez viaţa. O înghit, o beau, o văd, o miros, o muşc, o trăiesc, o urăsc, o posed. Vierme cu patru compartimente simetrice, îmi transform viaţa-n impulsuri codificate şi-o transmit ierarhic, mai sus. Ţeasta şi toracele dau seama de paradis, se colorează ca hârtia de turnesol când se moaie-n beatitudine. Gândesc, respir şi-mi împing sângele gazos prin artere. E triunghiul fericirii mele, e piramida umanităţii mele şi-i corul meu de îngeri cântând pe vastul covor de nervi şi muşchi al diafragmei. Când sunt fericit gândesc, respir şi-mi bate inima. Sunt funcţiile păsării, sunt aripi desfăcute peste ţeasta de diamant. Sunt trei ochi limpezi şi-albaştri deschişi pe aripi de fluture. Dac-aş fi doar atât: creier, inimă şi plămâni, aş fi zeu, căci zeii n-au viscere mocirloase. Aş fi ca o navă spaţială înaintând printr-un jet de aer şi sânge, propulsându-şi pilotul cerebral printre stele. Iar el, homunculul, în costum sidefiu de mielină, ar manevra

pe corpul lui însuşi ca pe-un tablou de comandă sofisticat, cu încrengături de milioane de degete alergând peste miliardele de firişoare şi pori ale trupului său gânditor. şi toată nava ar fi plină de lichid cefalo-rahidian licărind ca un aur lichid, şi-n ţeasta pilotului monstruos de frumos un alt homuncul ar baleta pe propriul trup cu zeci de mii de degete ca firele de păianjen, şi-n ţeasta lui un alt homuncul ar levita în lichid auriu. şi trupul celui mai mare ar fi mereu cosmosul celui mai mic, şi lumea şi noaptea şi Dumnezeu ar fi doar cosmosuri împachetate unele-n altele, separate prin pereţi tot mai subţiri de oase ale ţestei, ţeste în ţeste în ţeste în ţeste…

Dar nu sunt doar înger, sunt şi un demon îngrozitor şi grotesc, pândind ca o tarantulă păroasă sub diafragmă. Aici am intestinele şi rinichii, iar sub ele, în punga lor roşiatică şi zbârcită, ouăle stranii care gândesc timpul. şi tubul prin care, înjumătăţit şi redus la un vibrion visător, călătoresc spre burta unui alt univers. Aici mă înfund în abjecţie, înaintând în jos printr-un jet de urină şi spermă. Aici respir focul de sulf al infernului. şi după cum, propulsată de inimă şi plămâni, de aer şi apă sărată, ţeasta mea, adăpostind creierul, navighează prin întrolocatele universuri, focul din scrot şi pământul din maţe împing spermiile prin timpul ce despică spaţiul, transversal, formând cu el o cruce de cuarţ imponderabil. şi iată infernul: trupuri goale de bărbaţi şi femei, îmbinându-se unul cu altul în gemete şi convulsii, ieşind unul din altul la nesfârşit, sfârtecându-şi uterele şi vaginele, umplându-şi corpii erectili cu lubrifianţi şi cu sânge, îmbătrânind, fleşcăindu-se, putrezind, dar eliberând mereu din ele ovule şi spermii, capsule ucigaşe iluminând asemeni fotonilor gura senzuală a altor femei, pulpele păroase ale altor bărbaţi, părinţi şi copii şi părinţi şi copii lăsând în urmă putreziciunea organelor disipate, a oaselor topindu-se-ncet în sicrie din acelaşi cuarţ orbitor. Burţi cuprinzând burţi în care sunt burţi, de parcă toate mamele şi fiicele ar fi-nchise una într-alta, într-un şir nesfârşit de gravide, alternanţă eternă de pereţi uterini şi de fetuşi gravizi cu alţi fetuşi, utere-n utere-n utere-n utere…

şi iată că meduza cerească nu e doar creier şi nu-i doar gândire, e sex şi dragoste-n acelaşi timp, şi nu prin fuziunea de principii şi cărnuri, ci prin identitatea lor esenţială, căci la extrem, în extremele cămărilor de bură, hipercreierul, care e spaţiul, nu-i decât hipersexul, care e timpul. Iar

hiperspaţiul, care-i gândirea, nu-i decât hipertimpul, care e dragostea. Iar hipergândirea, care e totul, nu-i decât hiperiubirea, care-i nimic. Iar totul-nimic, insesizabil, inevitabil, inalterabil, e chiar viaţa mea, pe care-o receptez cu organul de simţ al corpului meu, în apa căreia flutur şi pâlpâi, pe care-o inventez pe măsură ce ea însăşi mă inventează, până când ea se densifică iar eu mă rarefiez şi formăm împreună un complex viaţă-trup în care nu se mai ştie cine pe cine creează şi sabotează. Căci matriţa organelor mele imprimă vieţii mele o formă codificată, singura pe care o poate-nţelege substanţa ta cenuşie. Prin ea îţi trimit mirosul părului meu şi gustul buzelor mele. Culoarea ochilor mei şi duritatea unghiilor mele. Le ai pe toate în acest mare cod unic, în acest codex, în această carte ilizibilă, această carte.

Acum, că a rămas singur în picioare în mijlocul deşertului atomic de fiare strâmbe, moloz şi ziare boţite aruncate peste fecale vechi, blocul de pe Uranus, unde stau de peste trei ani – şi unde, pe masa mea, se ridică acum un alt bloc, de foi scrise cu pixul – îşi arată mai bine gloria şi turpitudinea. Penis priapic, grozav de dureros, al celui mai trist oraş din lume, blocul meu a rezistat demolărilor şi, până la mamutul congelat al Casei Poporului din zare (şi ocupând aproape toată zarea), e singura clădire care veghează, singurul obiect vertical într-un loc unde nu a rămas piatră pe piatră. Când ies dimineţile să-mi iau pâine şi lapte mă afund până la glezne în praful în care s-au prefăcut fostele case negustoreşti şi tihnite ale cartierului. De când s-a schimbat lumina şi turbioanele de vânt cald ale primăverii au început să lingă zidurile, casele s-au golit de locatari şi de mobile, geamurile s-au făcut ţăndări, lemnul cercevelelor a putrezit şi frumoasele, tandrele, ciudatele, voluptuoasele, atrocele, spectralele triburi de ipsos ale gorgonelor şi atlaşilor ce sprijineau balconaşele de fier forjat, femei estropiate, bărbaţi mutilaţi, spoiţi otova cu aceeaşi tencuială roză, s-au fărâmiţat în şuierul fulgerător al alternanţei zi-noapte-zi-noapte. Pereţii exteriori ai vilişoarelor şi caselor masive, clădite de cine ştie ce arhitecţi paranoici la-nceputul secolului, au rămas subţiri ca hârtia, făinoşi şi acoperiţi de ochii ficşi ai lunetelor în afară, de tapete întunecate, cu floricele vernil şi aurii înăuntru, iluminate din când în când de amurgul ce pătrundea prin câte-o fereastră cu violenţa unei deflorări şi-şi aşeza pata de purpură lichidă, perfect dreptunghiulară, pe peretele opus. Atunci, acolo, în pata înflăcărată (pe când tot restul încăperii ţiuitor de goale rămânea întunecat ca smoala) floricelele din tapet îşi desfăceau cupulele transparente, nesănătoase, devitalizate ca lujerii de cartof ţinut în beznă, dar străbătute de capilare pline de sânge, se agitau infinitezimal, ca împinse în sus şi-n jos de un fluid gros şi nevăzut, lingeau lubric pântecul câte unui păianjen care, alunecând pe firul lui scânteietor, de asemeni de purpură, cu picioarele întinse extatic, culegea în cădere nectarul negru, gâlgâitor, din acele guri, acele faringe căscate-n amurg şi, ajuns pe podea, fugea dezordonat de la un colţ la altul până se

topea-n întuneric. De câte ori, dimineaţa, foarte devreme, pe un timp roşu, sau când apusul, mai întâi galben murdar, înnobilat de unghia aproape nevăzută a lunii, apoi trandafiriu năclăit de albastru şi-n cele din urmă de purpură dumnezeiască, umplea vidul dintre casele acelea spectrale, de câte ori, coborând cu liftul străvechi până la rădăcina viguroasă a blocului, nu mă grăbeam către pâlcurile de vile abandonate, cu cioburile de geam încă rămase-n rama ferestrelor arzând dement, ca să ajung la timp, în acel moment în care lumea se derealizează cu desăvârşire şi-n care casele galbene, delabrate, se descuamează foiţă cu foiţă ca să rămână (fiecare altfel, cu altfel de coloniţe, şarpante şi balustrade, alte scări răsucite dând spre terase imposibile, uşi oarbe, turnuleţe decorative) la fel de imateriale ca şi când ar fi fost visate, la fel de iluzorii ca pictate de un vechi maestru al perspectivei. Câini galbeni, cu pielea pergamentoasă şi ochi de om transplantaţi în tigva lor îngustă de câine, se ridicau cu greu din culcuşuri şi fluturau graţios pe lângă mine. Molii cu ochi la fel de omeneşti absorbeau amurgul în penele lor dese atât de rapid, încât în jurul lor aerul devenea azuriu, ca-n miezul zilei. Deschideam câte-o portiţă de metal strâmb şi rămâneam o clipă faţă-n faţă cu marea ruină din curtea părăginită. Nimic, nimic pe lumea asta sau în pulberea de lumi locuite din depărtare nu e mai singur ca o casă-n ruine. Dezolarea, pe lângă ea, e un copil al speranţei. Tristeţea, pe lângă ea, e beatitudine, iar liniştea – fanfară dezmăţată de alămuri. Faţă-n faţă cu casa de cărămizi subţiri ca unghia, la fel de străvezii, învelită în praf de moloz, rodind plante monstruoase în toate crăpăturile, cu un balcon de fier forjat la singurul etaj, dantelat ca un portjartier de mătase neagră, cu o lădiţă de lemn în care se usucă un leandru plin de păduchi, ochi în ochi cu acel craniu enorm în care odată a fost memorie şi voinţă, spart însă acum şi cu resturi de scalp mucegăit, aşteptam din clipă-n clipă să fiu luat în posesie, să fiu eu cel văzut cu ochii oberlichturilor, cel urmărit cu o curiozitate şi-o pasiune de fetişist: o vietate măruntă în faţa unui mare portal de amurg. şi deveneam cu adevărat obiectul erotic şi metafizic al marii himere din faţa mea. Dar autismul ei era total şi doza de crepuscul injectată sub pielea ei – letală, aşa că pătrundeam, deschizând lame adânci de lumină rubinie, în fanta dintre aripile clădirii, glisam pe duşumele vopsite-n chihlimbar, mă lipeam de peretele încins la roşu de soarele pătrunzând prin

fereastră. Mă afundam în forfota de flori palide, crescute din podele şi împinse-n sus, hipnotic, de curenţi nevăzuţi. Mă lăsam scăldat de amurg, incendiat de amurg. Mă lăsam distrus de amurg, emaciat de amurg. Mă resorbeam în peretele fluorescent, absorbit de ceşcuţele transparente de pe tapet, mă răspândeam în pereţii de hârtie ai casei, o posedam în întregime, o închideam în mintea mea în formă de casă-n ruine. Iar când ajungeam în faţa unei buretoase mobile cu oglindă, mai grea ca plumbul, ce nu putuse fi transportată, îmi priveam faţa în pictura decolorată din adânc, în care mă vedeam sculptat într-un singur bloc de purpură, având în spate camera uriaşă, neagră ca smoala. Mă priveam în ochi în azotatul de argint care-mi desena faţa cu dexteritatea celui mai enigmatic pictor din lume. Faţa subţire, ca de sidef, cu trăsături uşor asimetrice, cu ochiul stâng întunecat de o veche pareză, dar cu dreptul sticlind ca o boabă de rouă, atât de omenesc şi de cald… Gura senzuală şi tristă, mustaţa fibroasă, căpruie, viţe negre de păr crescute dezordonat, rareori pieptănate, împâslindu-se-n pâsla compactă de întuneric din jur. În faţa oglinzii, fluturând în lichidul uleios ce umplea salonul pân-la tavan şi-n care plantele din tapet unduiau ritmic toate-ntr-o parte şi apoi, brusc, ca pieptănate de un pieptăn de apă, în partea cealaltă, îmi pierdeam uneori cunoştinţa şi apoi, când îmi reveneam, mă-ntrebam unde fusesem în acea clipă de absenţă. Făcuse oare-n acel moment conştiinţa mea un fel de pliu, o cută, un cuib de rândunică thomian? Se adâncea deodată în ţeasta mea casa-n ruine şi eu însumi în mijlocul ei, în faţa oglinzii din mobila străveche? Mă găseam deodată în centrul minţii mele, ochi în ochi cu un frate tăcut? Era acela singurul loc de pe lume în care ne puteam încă vorbi şi atinge? Apoi cuta se netezea şi creierul meu eviscerat mă pompa iarăşi afară, în puerila, jalnica iluzie a realităţii. Mă dezmeticeam şi deja amurgul vira către noapte. Mai umblam o vreme prin cartierul de vile stranii, fiecare altfel, fiecare cu alte popoare de ipsos între ferestre, mai mângâind pe ţeastă căţele galbene, cu ochi de om şi şiruri de ţâţe sub burtă, şi mă pierdeam pe drumul umbrit de duzi care mă ducea, printre bălării şi carcase de vechi maşini de spălat, spre blocul meu falic şi inutil. Mă-mpiedicam în curele de transmisie din pânză cauciucată, luam în picioare prezervative râncede, mă opream minute-n şir să citesc compuneri scrise strâmb în caiete de şcoală, scorojite de intemperii, şi alte minute ca să

citesc alte litere ciudate: maţele sleite curgând din burta unei pisici moarte, cu dinţii rânjiţi. Cioburi de sticlă prezervau în carnea lor de meduză eşantioane de înserare, mici focuri albăstrii, triunghiulare văpăi indigo. Le culegeam uneori şi, mai târziu, pe masa mea de lucru, le aranjam în şiruri evolutive, ridicându-l pe primul ca să văd în el o lumină larvară, acel azur nediferenţiat de la ora unsprezece a lunii martie, indolent şi moale ca o femelă de păduche lânos, apoi al doilea, cu lumina deja structurată, cu foiţele embrionare invaginate, cu canalul neural deja vizibil – era amiaza puternică de iunie –, al treilea, al patrulea, al cincilea, în care lumina îşi repeta filogenia, în care-i creşteau branhii şi organe apoi resorbite, specifice altor după-amieze, din cretacic şi miocen, până la ultimul ciob, cu lumina umană, adevărata lumină permisă ochilor noştri. Ţineam mult în dreptul ferestrei acel ciob albăstriu, dar plin ca o fiolă cu purpură. În ea, nu mai înalt decât degetul mic, dar cu fiecare rid, por şi aluniţă vizibile pe pielea lui ca sub o lupă puternică, locuia un homuncul tăcut, cu faţa, pieptul şi membrele de pură lumină. Era lumina chihlimbarie, cu o tentă, totuşi, de venin de crotal, a sfârşitului de noiembrie, puţin înainte de a se întuneca brusc şi de a începe o ploaie posomorâtă. Ochii de lumină ai copilului din cristal nu vedeau, tăietura lor puţin asiatică nu capta simulacrele, subţiri ca pânza de păianjen, cojite de pe lucruri şi călătorind prin văzduh către ei. Ei percepeau direct obiectele şi vântul dintre ele. Era motivul pentru care micul prinţ nu suferea de urât şi melancolie. Când ajungeam la capătul şirului de cioburi colţuroase şi barbare ce închideau în ele toate ipostazele luminii pământeşti, scoteam din buzunar o bilă de sticlă, cea pe care-o găsisem, în grosimea timpului, dezghiocând coaja verde, ţepoasă, a unei castane. O aşezam la extremitatea dreaptă a şirului, aproape de muchia mesei, apoi o ridicam între degete ca să pot privi în focarul ei lumina nepământească, revelaţia, iluminarea, extaza, aura epileptică, poezia, cocaina, orgasmul, intuiţia, somnul REM, viziunea şi viziunea viziunilor, efectul kirilian şi fractalii săi tot mai puri, acea lumină pe lângă care lumina noastră e pământ negru şi plumb. Apropiam uşor bila de faţa mea până când ea, de mărimea globilor ochilor mei, forma un triunghi cu ei, trei ochi, doi de carne, unul de sticlă, ce se priveau într-un circuit de suveică până când ochii mei înşişi deveneau de sticlă strălucitoare, priviţi atent, dar

impersonal, de un glob ocular viu, suspendat în aer, cu muşchi periorbiculari, cornee gălbui-sidefie, străbătută de vinişoare, iris cafeniu şi pupilă dilatată de penumbră. După o vreme globul se vitrifica la loc şi ochii mei reîncepeau să vadă. Atunci îmi plimbam bila pe braţul meu gol, privindu-mi prin ea firele de păr şi solzii epidermei, deodată dilatate ca un peisaj împădurit. O rostogoleam, îngheţată, pe sub cămaşă, pe toracele costeliv, o simţeam pe sfârcurile pieptului, o opream, apăsând-o un pic, în scobitura buricului. Impregnată oarecum, deşi atât de incoruptibilă, de mirosul pielii mele, o plimbam în cele din urmă peste paginile manuscrisului meu pufos şi interminabil, citind cuvinte lăţite brusc, trapezoidal, în bulbucul de cuarţ ce lăsa alături un mic şi intens punct de lumină. În amurgul adânc, foile erau pieliţe, aidoma celor pe care mama le scotea cu cuţitul când tăia carnea, sau ca băşica sidefie de peşte. Bila se plimba peste pieliţe umede, pline de capilare. Sub sfera grea, transparentă, literele formate cu pixul se dilatau într-atât, că prin tubuşoarele lor albastre se putea vedea circulaţia sângelui. Glande sudoripare, terminaţii nervoase libere şi organe ale lui Pacini, grăsime dermică şi melanină (formând din loc în loc aluniţe, uneori chiar şi negi) se revelau printre litere la trecerea bilei, ca să se resoarbă apoi în foaia poroasă de manuscris. Ce era cartea mea? Un trandafir cu sute – deja – de petale? O perlă căreia-i adăugam strat peste strat de sidef? Nu citeam niciodată din urmă, niciodată nu tulburam ordinea foilor, direcţionate ireversibil de săgeata timpului. Să-ndepărtez ultima pagină scrisă şi s-o recitesc pe penultima ar fi echivalat cu o sadică jupuire, ar fi produs suferinţe insuportabile manuscrisului meu. Căci doar ultima pagină era cu adevărat epidermă. Celelalte, deşi fiecare trecuse la rândul ei prin acest stadiu, degeneraseră, se dizolvaseră-n teanc, restructurându-l mereu, până când teancul n-a mai fost – şi nu mai este – un foietaj, ci un animal compact de substanţă hialină, cu pielea acoperită de desene de camuflaj. Nu scriu o carte, ci cresc un embrion în uterul trist al ţestei şi-al camerei şi-al lumii mele.

Dar asta a fost cu luni în urmă, pe când ruinele cartierului erau încă-n picioare şi vagabonzii, daţi afară de prin metrou, puteau încă să se ghemuiască în câte-o încăpere c-un perete prăbuşit. Iarna i-a gonit însă şi de-acolo. Peste iarnă pereţii patetici, cu oberlichturi rotunde şi decoraţii

Jugendstil, s-au mâncat de tot şi fecalele vagabonzilor au dispărut sub zăpadă. Primăvara au venit noroaiele, mirosul de nuia crudă a duzilor şi excavatoarele. Priveam de pe fereastra ovală a mansardei mele cum, încetul cu încetul, ca într-un joc cu maşini miniaturale, insecte de metal galben şi portocaliu, cu cilindri hidraulici murdari şi cupe jupuite până la fierul gol, dau jos zidurile, scot fundaţiile, strâmbă gardurile şi le smulg din pământ, încărcând totul în basculante şi lăsând în urmă teren viran, mocirlos, brăzdat de urmele şenilelor. Noaptea se lucra în lumina devastatoare a farurilor. Coboram uneori şi, cu toate că noroiul îmi depăşea marginea de sus a ghetelor, prelingându-mi-se înăuntru, nu mă lăsam până nu ajungeam la teatrul operaţiunilor. Se purta un război. Duşmanul, luat prin surprindere în aşternut, îşi apăra cu pieptul gol, cu pielea mucegăită, cu nasul spart, cu gura deschisă şi ochii orbi, dar lărgiţi de groază, teritoriul spectral. Deasupra gorgonelor şi himerelor, adânc în cerul de primăvară, stelele scânteiau şi scânceau parfumate. Pe vârtejurile lor se profilau pereţi exteriori ce încă-şi purtau balcoanele sub care doi atlaşi cu muşchi de ghips se-ncordau inutil. Cupele dinţate loveau în mijlocul flăcării farurilor, zidul troznea, tencuiala zbura în fulgi şi în ţăndări, cărămizile se depărtau, lăsând la vedere pufoase cuiburi de păianjen, şi tot decorul se prăbuşea deodată pe spate, prefăcându-se-n gunoi şi-n relicve sub luna uriaşă a lui aprilie. Farurile goleau clădirile de culori şi le umpleau cu ceară lichidă. Le apăsau uşor în calupul de ceară al focarelor electrice, cum apeşi cheia ca să faci o dublură, şi apoi distrugeau originalul, aşa încât numai mulajele negative ale vechilor vile rămâneau în picioare, înţesate de măştile concave ale gorgonelor de altădată. Mă-ntorceam acasă noroit din cap până-n picioare, dar având în buzunar când un deget de ghips cu unghie adevărată, când o floare de fier forjat căreia-i dăduseră, între petalele negre, stamine delicate, de un verde translucid, cu polen gros pe corpusculii din vârf.

Aşa că zorii verzui ai primăverii mă prindeau din nou în faţa obeliscului stacojiu de pe Uranus, care, cu cele unsprezece etaje ale sale, era acum singurul obiect din cosmos care mai sfida exorbitanta şi exoftalmica nălucă a Casei Poporului, urcată, cu frontoane de ceaţă şi contraforturi de vid, pe dâmbul ei unde-ncepea să dea iarba. Pe enormul, curbat ca Pământul, teren viran dintre cele două construcţii trecea uneori, hurducându-se şi

transportându-şi încărcătura de sfinţi de la o staţie la alta, câte o biserică pe rotile, clopoţind la intersecţii, cu câte-un bătrân popă ortodox ce manevra, în pronaos, manivela cu potenţiometru şi, din când în când, oprea şi cobora ca să schimbe macazul. O oglindă retrovizoare, fixată sub hram, îl ajuta pe vatmanu-n sutană, cu barba lungă şi înnodată, să vadă în părţile laterale, de-a lungul frescelor de pe pereţi, până la tamponul din spate, pe care jegoşii copii ai străzii se străduiau să se ţină-n picioare, atârnaţi de funia clopotelor din turla din mijloc.

Pe jos sau luând una dintre biserici – noaptea se retrăgeau, pudic, la depourile dintre blocuri – ajungeam în fine acasă, intram în holul blocului şi chemam liftul antediluvian, ce-avea să mă transporte lângă nori, în garsoniera mea pâlpâitoare. Aşteptam un timp nesfârşit în faţa porţii de sârmă smolită a liftului, a cărui cuşcă verticală era-ncolăcită moale de scara-n spirală a blocului. Cabina grea ca un seif făcea să se zguduie toată clădirea când cobora grandios şi irepresibil, mai lent ca un melc, glisând de-a lungul şinelor unse din plin cu vaselină cafenie. Trecea mai bine de un minut până apăreau maţele îndoite, negre ca păcura, de sub cabină, ce dispăreau şi ele în groapa de sub nivelul parterului, ca să lase, măreţe ca o Bunăvestire, să se arate în sfârşit ferestrele de cristal, sticlind în penumbră. Zi de zi intram de bunăvoie în capcana de lemn, smoală şi cuarţ, priveam butoanele de ebonită, mâncate de vreme, arse cu chibritul, sparte barbar, mai ales cele de la etajele de jos, unde ajungeau copiii, şi apăsam pe ultimul din şir, care, pentru că-l foloseam numai eu, avea deja imprimate adânc amprentele degetului meu arătător, în ale căror şanţuri de ebonită îmi potriveam, de fiecare dată, din nou, vârful degetului. şi zăream iar, prin carnea transparentă a degetului meu, cum vezicule pline de dopamină se-apropie de pieliţa striată din vârf, cum se lipesc şi se contopesc cu ea, cum pleznesc şi eliberează în spaţiul micronic dintre deget şi buton neurotransmiţătorul fierbinte ca o spermă abia ţâşnită, îndreptându-se-n turbioane spre sinapsa de plastic crăpat. şi iarăşi lichidul scânteietor se infiltra prin pori, schimbând mesaje, dând parole, deschizând zăvoare şi came şi pătrunzând, în fine, pe magistrala neuronală a bătrânului, blazatului ascensor. Comanda suia în nervul ruşinos, care ţinea blocul erect şi permitea corpilor lui cavernoşi să se umple de-amurg, şi apoi ajungea pân-la măduvă,

străbătea aripile fluturelui cenuşiu într-un curcubeean arc reflex şi-n cele din urmă punea în mişcare motorul străvechi. Urcam atunci, insuportabil de lent, trecând prin dreptul fiecărui etaj, privind fără să pot interveni ororile de pe fiecare palier (câte-o bătrână cu cozi lungi şi cărunte plângând trântită pe mozaic; vreun soldat tăindu-şi venele cu lama zimţată a unui cuţit de bucătărie; nişte copii nespălaţi rupând în bucăţi iepuraşul de cârpă şi paie în faţa micii lui stăpâne) aşa cum, indecidabil dacă în vise sau în vechi amintiri, urcam cu liftul în magazine puternic luminate, încărcate de mărfuri, cu etaje mereu mai animate, pe când eram copil şi-mi sprijineam capul de şoldul mamei, o fiinţă enormă ca o statuie, care umplea cabina în întregime, până la becul de deasupra. Întotdeauna urcam, nu coboram niciodată decât pe scările magazinelor, dosnice şi murdare, până ne vedeam în strada plină de faruri şi de neoane. Iar altădată suiam, printr-o casă a liftului uriaşă şi vântoasă, pe o platformă fără pereţi şi tavan, atârnată doar de un cablu ce dispărea undeva în înălţime. La atâta se reducea cabina: o scândură care se bălăngănea lovindu-se de pereţi, prin crăpăturile căreia vedeam golurile de dedesubt. Pereţii erau zgrunţuroşi şi înnegriţi de păcură, iar uşile de fier ce se-nşirau una deasupra alteia erau ferecate cu mecanisme ciudate. Degeaba încercam să le-mping când treceam prin dreptul lor, iar şirul le era cu adevărat nesfârşit. şi deodată, când vertijul balansărilor, al golului şi-al lovirii de pereţi părea că-mi dislocă stomacul pentru totdeauna, ajungeam la o deschidere fără uşă şi, riscând să fiu strivit între perete şi platformă, săream prin cadrul uşii peste gol şi mă pomeneam pe un palier străin, tăcut, supradimensionat, unde nu mai ajunsesem niciodată. Totul, inclusiv tristeţea, neliniştea, spaima erau de două ori mai vaste ca-n realitate: ficuşii în cutiile lor de conserve, mucul de ţigară de pe mozaicul podelei, numărul etajului scris cu şablonul pe un perete, uşile cu vizorul aşezat mai sus ca un stat de om şi cu soneria inaccesibilă. Aerul, colorat într-un vernil etern, era mai îngheţat şi mai tare decât oriunde.

De nenumărate ori în visele mele mi-a apărut scara blocului din ştefan cel Mare, unde ne-am mutat pe când aveam cinci ani şi câteva luni, într-o toamnă lăptoasă care măcina marea construcţie încă plină de schele şi cofraje de beton. Blocul se ridicase pe terenul viran din faţa morii Dâmboviţa şi era lins permanent de vânturile ude şi reci ce veneau dinspre

lacul Tonola, lângă care se afla Circul. Moara urla pe-atunci atât de tare din toate motoarele sitelor electrice, încât duminica liniştea era nefirească şi urechile-ţi ţiuiau de pustietate. Plopii, care azi au ajuns înalţi cât blocul şi care vara ning un puf ce se depune în nămeţi afânaţi pe la colţul zidurilor, albind nu doar terenul din spatele blocului, ci parcă şi aerul dintre el şi moară, erau pe-atunci abia plantaţi, nu mai înalţi decât gardul de beton. În vis, intram în holul scării noastre, unde pe peretele din dreapta se afla panoul cu cutii de scrisori, care acum e pe alt perete. Descuiam cutia cu numărul 20 – ce bine-mi aminteam poziţia ei între celelalte! – şi găseam înăuntru, mereu, teancuri de scrisori şi nu numai de scrisori. Ziare, tăieturi din reviste, caiete de şcoală cu exerciţii la matematică, vederi cu imagini străine, imposibil de localizat, toate-mi făceau o plăcere enormă şi le parcurgeam cu aviditate. Doamne, cât de multă lume-mi scria, câţi oameni se interesau de mine! Găseam scrisori de dragoste cu inimioare decupate din hârtie roşie lucioasă şi-ncercam să desluşesc scrisul cu duct feminin, încolăcit într-o grafie ilizibilă, mă cufundam în ele până când fata apărea cu adevărat, brunetă, tunsă paj, cu ochii strălucitori, şi vorbeam amândoi într-un restaurant pe ţărmul mării, dar apoi reveneam la scrisoare şi eram din nou în holul blocului, plin de scări de zugrav, pompe şi găleţi de var. Urcam treptele spre palierul liftului, pline de var şi de ziare desfăcute, de frânturi de BCA şi de cărămidă, şi totuşi trepte de catedrală, până la marele portal căscat spre casa liftului, care arăta exact cum îl văzusem atunci, în toamna mutării noastre, înainte ca liftul şi uşile lui de tablă verde să fie instalate. Era o enigmatică poartă spre vid, de cinci ori mai mare decât statura mea. Mă apropiam cu teamă, rămâneam mult timp în cadrul acela de zid alb, aruncam o privire spre perspectiva leşinătoare a golului de opt etaje ce urca şi se-ngusta către un plafon minuscul, pierdut în ceaţa înălţimii lui nemaivăzute, apoi mă lăsam pe vine şi coboram încetişor în groapa adâncă de vreun metru din care creştea hornul uriaş. Foi boţite de reviste, becuri cu filamentul ars, poleială şi hârtie uleioasă de la vechi condensatori, elemenţi de baterie şi fecale încolăcite se amestecau acolo cu un praf vechi şi pietrificat. ştiam chiar şi-n vis că într-adevăr coborâsem acolo cândva, că, înfundat pân-la genunchi în gunoaie, îmi dădusem capul mult pe spate, ca să privesc înfricoşătoarea elevaţie a pereţilor tot mai înguşti, cu goluri tot

mai apropiate la fiecare palier, acolo unde-aveau să fie montate uşile. Atât de tare-mi dădusem capul pe spate, că-mi trozniseră vertebrele gâtului, încă străvezii şi cartilaginoase, şi deodată îmi părăsisem corpul de băieţel şi mă-nălţasem în aerul palid al casei liftului, trecând prin dreptul uşilor, la început levitând lent, apoi din ce în ce mai repede, până când ascensiunea a devenit nebunească şi aerul s-a făcut auriu, un vânt de aur tot mai furios, ca şi când aş fi fost împins prin ţeava aţintită spre cer de un gaz vizionar, comprimat la miliarde de atmosfere, ce mă transforma într-un glonţ de aur topit. Deschizăturile pentru uşi alergau pe lângă mine ca nişte cadre de film derulate tot mai rapid, şi nu mai erau doar opt, nu se mai terminau, şi curând se contopiră într-o singură fantă ce urca-ntr-o spirală largă, un ghint în care mă-nşurubam urcând într-o ţâşnire dementă. Iar deasupra capului meu nu mai era un simplu plafon văruit, cu deschizătura pentru viitoarele cabluri, ci o boltă de biserică, o cupolă pictată cu alegorii pestriţe şi-ncâlcite, ce se ridica tot mai mult, ca o slavă cerească, pe măsură ce mă înălţam către ea. şi totuşi o ajungeam, desluşeam tot mai bine heruvimii desfiguraţi, fecioarele cu sfârcuri de băiat, suprafiresc de frumoşii penitenţi din râurile de sânge. Cu şuviţele blonde şiroind boabe de aur topit mă-ndreptam prin azur către bolta cea zugrăvită, atât de vastă, că tot mai multe braţe şi şolduri îmi ieşeau din vedere, se turteau într-o zare ceţoasă, şi deodată n-a mai fost decât o faţă roşie şi-nspăimântată, o gură căscată în urlet şi nişte ochi dilataţi, apoi trăsăturile martirului devorat de viu s-au strivit şi ele, ca un iris în jurul pupilei, şi a rămas numai gura, vidul negru ca smoala în care, minuscul ca un foton, am năvălit pentru cât ţine veşnicia.

Mă-nşurubam în liniştea de cristal a-ntunecimii, eram singurul vestitor, singurul punct de lumină, singurul cuvânt, singura informaţie într-o lume ce nu trimite şi nu primeşte. Zburam în interiorul tăcerii, lăsasem de mult în urmă ideea de viteză şi de-naintare, fluturam acum ca viermii cu falduri şi franjuri, străvezii şi luminoşi, ai abisurilor. şi, fireşte, deodată se arătau zorii. Fireşte, soarele de flacără roşie umplea brusc, cum torni sânge-ntr-o eprubetă, cristalul tăcerii. Un soare complicat, anatomie strălucitoare şi tristă. Cu membrane lichide, pline de pori pentru ionii de sodiu şi de potasiu. Cu chemoreceptori lucind dintr-o dată din faţete azurii şi verzui ca pietrele scumpe sau ca ocelii din fruntea păianjenilor. Cu o fotosferă ca

nişte cosiţe de flamă rarefiată. şi, fireşte, fireşte, am pătruns prin acele membrane şi, plin de ele ca de un păienjeniş de lumină, am navigat spre centrul sferei ca o corabie. şi-n centrul sferei lumina s-a contopit cu creierul şi cu urletul meu.

Întotdeauna ajungeam aici, la acea aură de urlet şi de lumină, de parcă toate visele mele ar fi fost petale semitransparente, filigranate, unite toate la baza aceluiaşi pistil de lumină. Mereu mă trezeam complet stors, mă ridicam din pat şi străbăteam camerele apartamentului nostru la aceeaşi oră crepusculară, fără nici o bănuială la deschiderea uşilor, singure, în faţa mea şi la acea înaintare ireală, de parcă aş fi stat pe loc şi decorurile ar fi venit către mine, prin dezordinea tristă de la şase dimineaţa. Intram uşor în camera părinţilor mei, îi priveam cum dorm înfăşuraţi în cearceafuri ca statuile de pe sarcofagele etrusce, palizi, aproape făinoşi la faţă, în lumina filtrată prin straturile de petunii de la geam, mă aşezam pe pat lângă mama şi o priveam lung, apoi mă-ntorceam, la fel de lipsit de trup şi voinţă, în camera mea, unde mă culcam în pat şi rămâneam cu privirea-n tavan, fără să clipesc, percepând fiecare detaliu al acelei realităţi iluzorii, şi deodată mă trezeam cu adevărat fără ca vreo schimbare adevărată să se petreacă, privind acelaşi tavan în lumina filtrată prin acelaşi strat de flori. Mă duceam la baie, acum în corpul meu şi-n pijamaua mea ruptă, ca să rămân acolo, în faţa chiuvetei şi a oglinzii, privindu-mă-n ochi, fără să mă văd, o vreme nedeterminată. Mă aşezam pe capacul closetului şi mai stăteam alte valuri de timp, uitându-mă cum mozaicul de pe jos se schimbă în scene cu călăreţi şi-n peisaje multicolore. Aşa mă găsea mama când, după oarece foială în dormitor, venea la baie şi bătea îngrijorată la uşă. Mă întorceam în camera mea unde, încetul cu încetul, îmi veneam în fire. Sufeream, poate (stătusem, pe la şaptesprezece ani, câteva ore la librăria de vizavi, citind dintr-un masiv tratat de psihiatrie, mult prea scump ca să-l pot cumpăra), de o „epilepsie morfeică neconvulsivă de lob temporal stâng“ sau, poate, doar de o dispoziţie mistică sau poetică exagerată, ce avea să-mi distrugă mintea cu desăvârşire. Sau s-o transporte într-o altfel de lume. Aşezat la fereastră, cu tălpile pe caloriferul rece vara şi fierbinte în vreme de iarnă, cu fundul pe capacul lăzii de la studio, priveam oraşul prin marele geam panoramic, de la limita sa de jos, cu tramvaiele ce huruiau pe ştefan cel Mare, la casele şi curţile din prim-plan, în care foiau cunoscuţi din vedere şi-n care ştiam

fiecare fereastră, firidă, ţiglă de pe acoperiş şi copac, până la cele de mai departe, de pe străzile din spate, case încălecate unele peste altele, amestecate cu crengi contorsionate de arbori şi cu fire telefonice, cele mai multe construcţii cubiste dintre războaie, cu câte-un geam rotund ce lumina scara interioară şi ferestre dreptunghiulare cu o rafinată, neobişnuită proporţie între lăţime şi înălţime. Mi-aş fi dat şi pielea de pe mine să locuiesc într-una dintre ele, cât mai veche şi mai întortocheată, şi nu în anonimele cutii de pantofi în care trăisem aproape toată viaţa. De multe ori în copilărie luam oglinda de pe peretele de la baie, cu stratul ei reflectant mâncat în câteva locuri şi, la geam, în zilele de vară însorite, puneam pata de lumină în geamurile caselor de vizavi, încât luminam deodată interioare până atunci obscure şi veştede sau orbeam cu spotul strălucitor vecinii ieşiţi pe la porţi. Casa roză ca o prăjitură, cu canaturi verzi la uşi şi la ferestre, cu un balcon lepros pe care vedeam adesea o fată cu trăsături urâte şi un puşti cu părul roşu, era ţinta mea principală. Puştiul îşi ducea braţul la ochi şi încerca să privească spre uriaşul bloc de peste şosea. Tot ce putea vedea, la etajul cinci, era probabil o mare flacără îndărătul căreia se estompa o siluetă de copil. Ameninţa atunci cu pumnul, iar fata se apleca peste balcon, se apuca bine de ramurile unui nuc care umbrea partea de sus a casei şi striga către mine, minute-n şir, înjurături groaznice, pe care le auzeam perfect dacă nu era circulaţie pe şosea.

Puneam oglinda şi mai departe, peste etajele şi acoperişurile tot mai haotice din partea de sus a panoramei, până ce lumina ei abia se mai distingea, spălăcită, de cea de sub răsfiraţii nori albi ai verii, sub care Bucureştiul se-ntindea până la marginea cerului. Foarte departe, peste marea de case prăfuite şi frunziş de plopi şi de duzi, se ridicau, profilate pe cer, câteva clădiri legate atât de intim de amintirile mele străvechi, încât mi se păreau – şi mi s-au părut mereu, până ce blocul construit peste şosea mi-a răpit pentru totdeauna oraşul – chiar fragmente din mintea, memoria şi imaginaţia mea: ferăstrăul de sticlă al magazinului Victoria, turnul cu glob în vârf al blocului Gallus, coşurile cenuşii ale termocentralei, cupola barocă a clădirii CEC-ului… Flame de plopi, ascuţite ca acele, în zarea zărilor, sub cerul mult mai intens în depărtare, tiveau uriaşa, albăstruia, melancolica panoramă.

Dacă nu era oglinda, apărea atunci de undeva lupa. Era o lupă de filatelist, în ramă de plastic, cumpărată de tata în vremea în care i se năzărise să facă colecţie de timbre. Cu ea dădeam foc literelor negre din ziare, până ce un fum subţirel şi înflorit la capăt se ridica în soarele orbitor dintre fereastră şi lada studioului. Dacă priveam prin ea oraşul, îl vedeam răsturnat, ocupând, în semilună, marginea de sus a lentilei. Dar dacă o apropiam de ochi, imaginea revenea în picioare, dar tulbure, cu verdele copacilor întins în tencuieli şi cu ţiglele mânjite pe cer. Priveam mai ales punctul de aur al lupei. O ţineam atunci orizontal între degete, pe când soarele, prin fereastră, ardea nebuneşte, ca o duză de reactor. Îmi coboram ochiul la doar un centimetru de sticla groasă, devenită ireală ca un gaz în lumină. Doar punctul ei incandescent se lăţea atunci sub ochiul meu, devenind o mare de aur, o poleială de aur topit ca pe nimbul icoanelor, dar în care suiau şi coborau, lent, fiinţe filiforme. Le priveam fascinat, uimit că-mi vedeam în spatele lor şi propriul ochi reflectat pe lentilă, cu gene lungi şi negre, cu iris căprui în jurul pupilei aurii în care fremătau, cu umbrele lor neînchipuit de subţiri, firişoare ca de lână şi animalicule mai evoluate, cu branhii şi cili în continuă agitaţie. Tipsia de aur bătut mă ţinea în transă minute-n şir, până când un nor o dizolva şi suprafaţa lentilei devenea iar pânza strălucitoare a unui miniaturist, cuprinzând Bucureştiul în ochiul de peşte al sticlei reci.

De fapt, aşteptam norii, oricât de adâncă ar fi fost ataraxia punctului de lumină. Acolo, între lada de la studio şi caloriferul de sub fereastră, vedeam atunci cum oraşul se adună-n lentilă, desenat cu un vârf de peniţă infinit de subţire şi colorat delicat, dar scânteietor, cu creioane Hardmuth, cu propriile mele creioane colorate din cutia de tablă unde stăteau în degradé-uri, mai consumate sau mai întregi, douăzeci şi patru de creioane mirosind a ţigări de foi. Aşteptam norii, cu formele lor imprevizibile, pentru că, întrerupând sclipirea camerei obscure, lăsau să se reflecte în lupă, ca pe-un capac străveziu de ceas, mereu şi mereu alt Bucureşti. Uneori nu se-arăta pe lentila curbă nici o construcţie, doar păduri străbătute de râuri pământii. Alteori, de-a lungul unei Dâmboviţe mocirloase, între ziduri precare, se adunau câteva biserici şi case. În alte imagini oraşul creştea, cu uliţe sucite, cu Mitropolia cocoţată pe deal, cu grădini risipite pestriţ printre case, cu

turnul Colţei, tronconic şi dizgraţios ca o bucată de măsea lucioasă înfiptă-n gingia urbei. Trăsurile ce mişunau pe străzi desfundate lăsau cu-ncetul locul primelor automobile, malacoafele de mătase pline de funduliţe deveneau rochii drepte, cu talia foarte joasă, casele negustoreşti ornate cu ciubucării şi mascaroane se ruinau şi pe maidane se ridicau vile cubice, austere ca nişte cavouri, printre care treceau tramvaie străvechi. Pe măsură ce-apropiam ochiul de peisajul din lentilă coboram mereu mai adânc în acele lumi, vedeam detalii explodând în gros-planuri, dezvoltând la rândul lor detalii ce ocupau şi ele tot discul cel limpede la o privire şi mai pătrunzătoare. Mă amuzam uneori să-mi concentrez privirea, din forfota unei urbe balcanice, pe-o singură zonă albastru-cenuşie care deodată, umplând lentila, devenea o grădină de vară cu garduri vii, grătar de mititei şi muşterii stând la mese pe scaune de răchită, tărcaţi pe feţe, pe fustele lungi şi pe costumele în carouri cu pete de aur şi vânt de la soarele prefirat prin frunzişul copacilor. Alegeam apoi o singură femeie, cea roşcată de la măsuţa de lângă intrare, figură viclenuţă în rochie pembé îmbumbată până la gât, cu perle cenuşii pe piept, cu braţul sprijinit de spătarul scaunului, ţinând între degete un fir de gura- leului cu patru flori cărnoase, portocalii. Floarea aflată cel mai jos pe tulpină e pe jumătate mascată de-o mare frunză cu fiorduri adânci, iar pe frunza de un verde aproape negru abia se mişcă un purice de plante de un altfel de verde, mai fraged ca al ierbii, agăţat de gigantica frunză cu şase picioruşe subţiri ca firele de păianjen. Plonjam către el până când ocupa deodată tot ochiul lentilei, apoi doar pe unul dintre picioare, ce se lăţea acum în cristalul tulbure ca un ferăstrău verde, grosolan şi ameninţător. Mereu mă desprindeam cu efort şi regret din adâncirea fără limite a minunatelor stampe. Mereu mă trezeam din nou în lumea mea, buimăcit, lăsam lupa pe masă şi mă duceam la bucătărie, unde mama prăjea mereu ceva pentru masa de prânz.

Urletul morii se amplifica imediat ce deschideam uşa de la bucătărie, pentru că, vara, mama ţinea întotdeauna deschisă cealaltă uşă, de la balcon. Viespi mari şi puternice zburau peste tot, prin ninsoarea fulgilor de la plopii din spatele blocului, care pătrundeau până şi la noi în bucătărie, formând grămăjoare prin colţuri. Nu mi-o pot aminti pe mama din acea epocă decât aşa: mică şi asudată, în veşnicele ei rochii de diftină ieftină, în aerul acela albăstrui de la prăjeală şi plin de viespi. Prin uşa de la balcon intra strălucirea verii, vară adâncă şi leneşă, cu miros de cărămidă încinsă de la clădirea morii de vizavi şi cu nori în dezvoltare încremenită, orbitor de albi în adâncimea cerului. Deasupra aragazului, în aerisirea cu grilaj, neagră de ulei ars, era cuibul, şi el înnegrit, al viespilor, pe care insectele în puternice platoşe galbene roiau, amestecându-şi picioarele şi antenele. Dar zumzetul lor abia dacă se distingea de huruitul monoton al sitelor electrice din clădirea prăfuită a morii. Când ieşeam pe balcon – balustrada lui, plină de lădiţe de flori, îmi venea atunci până la umeri – mă suiam pe vreo cutie sau pe sania mea şi priveam minute-n şir ceea ce mi se părea cel mai măreţ peisaj din lume: imensul, imensul edificiu al morii Dâmboviţa, ridicându-se, cu frontoane şi turnuleţe ce sfârtecau norii, în mijlocul unei curţi pustii, incomensurabile, peste care-şi lăsa ca un gnomon umbra. Clădire melancolică, fără vârstă, cu sute de geamuri îmbâcsite de praf şi făină, cu spaţii între cărămizi în care încolţeau şi creşteau ierburi şi-n care înfloreau clopoţei albaştri. Faţadă stacojie pe care suiau câteva scări de incendiu, tubulare şi ruginite, aruncându-şi umbra filiformă în vântul fierbinte. De la poarta pe care, aplecându-mă mult peste balustradă, strivind aproape cu pieptul florile „de piatră“ pastelate din lădiţe, abia o zăream, poarta din spatele blocului, pe care o foloseam drept tablă şi-o împânzeam cu litere şi desene făcute cu cretă colorată, şi până la edificiul morii făceai sute de paşi prin curtea toridă, rareori străbătută de vreun morar grăbit, în halat alb. Mai bine zis, ai fi putut face, căci pe atunci nu oricine dintre copiii din spatele blocului se putea lăuda că s-a căţărat vreodată pe gardul din prefabricate dintre bloc şi curtea morii, că s-a strecurat printre sârmele ghimpate care-l

tiveau, că a sărit în partea cealaltă şi s-a trezit brusc în acea zonă străină, necunoscută, vuitoare, care-ţi strângea inima. Puţini rezistaseră acestei vrăji rele şi-naintaseră prin vasta pustietate către palatul colosal, simţind cum creşte, cu fiecare metru de pavaj străbătut, apăsarea singurătăţii şi-a groazei. Foarte, foarte puţini îşi înghiţiseră avid frica, aşa cum înghiţi apă când simţi că te-neci, se repeziseră pe ultimii metri, atinseseră cu vârful degetelor zidul stacojiu de cărămidă, ţipaseră ascuţit şi-o luaseră la fugă-napoi cât puteau, simţind cum peretele zgrunţuros trozneşte, gata să se prăbuşească peste ei. Multă vreme n-am văzut nimic mai copleşitor decât moara Dâmboviţa, desprinsă parcă din nebunia arhitectonică din visele mele, aceleaşi dintotdeauna.

Între aceste două zone de lume îmi duceam pe atunci viaţa, pierdut în labirintul derizoriu al apartamentului nostru: oraşul întins la nesfârşit sub elevaţia cerurilor spălăcite şi pline de nori din faţa blocului, spre care dădea numai camera mea, şi castelul melancolic al morii, înconjurat de fabrici şi ateliere, conducte ruginite şi coşuri de fum înălţate pe la-nceputul secolului, arhitectură industrială dominată încă de patima ornamentului gratuit, vizibile din celelalte odăi şi mai ales din balconul nostru plin de regina-nopţii. Prin acest labirint cenuşiu-verzui, în care lumina intra rar, filtrată prin tulpinile transparente ale florilor de la geamuri (iar când ningea, iernile, prin florile brumate de gheaţă încrustate în sticla ferestrelor şi lăsând doar în partea de sus un spaţiu strâmb şi sticlos prin care puteai vedea ninsoarea), o căutam întotdeauna pe mama. N-o căutam nici cu ochii, nici cu ochiul mai complex care-mi umplea craniul, ci mă-ndreptam spre ea chemotactic, adulmecându-i feromonii, ascultând chemarea corpului ei eteric, cedând unei absorbiri irezistibile către părul şi ochii, şi braţele ei, şi buzele ei rujate cu cel mai prost şi mai ieftin ruj, către bluzele şi fustele ei şi parfumul ei de odicolon cumpărat în sticle în formă de maşinuţă. Oriunde-aş fi fost în cochilia mea de beton, ştiam şi unde era mama, căci, dacă odată cordonul ce ne lega, cu arterele şi vena lui albăstruie, fusese tăiat, în schimb scânteia încă tulbure şi imperios alt cordon, cel dintre sprâncenele noastre, extensibil ca un elastic şi la fel de gradual, căci cu cât mă-ndepărtam mai mult de locul în care trebuia să fie mama, cu atât frica şi dragostea mea creşteau mai mult şi mă făceau să alerg mereu înapoi către locul care era mama, să

identific cu o revărsare de bucurie obiectul care era mama, să mă caţăr în poala statuii vii care era mama şi să-mi apropii ochii de ochii ei, să ne ciocnim ţestele exact în locul dintre sprâncene, pentru ca acel cordon de nelinişte sclipitoare să dispară şi noi să rămânem aşa, frunte în frunte, cu pleoapele-nchise, cu braţele-ncleştate, cu acelaşi zâmbet de fericire înspăimântată pe buze. Nu aveam timp să stau senin în poala ei, nu aveam degete să binecuvântez. Mă agăţam de pliurile veşmântului ei, mă impregnam de fastul indigenţei ei, întorceam spatele meu îngust către lume. În momentele-acelea în care ne regăseam o priveam mereu în faţă, şi ea avea faţa mea, supradimensionată, negricioasă, cu cearcăne ca trase cu pensula, cu scobituri adânci sub pometii obrajilor, cu un mare Omega melancolic între sprâncene. Cum eram, în fiecare clipă a vieţii mele, mereu cu faţa spre ea, rotindu-mă în jurul ei asemenea lunii, mama era de fapt nucleul fiinţei mele, sâmburele din fructul complicat al relaţiei noastre, rugos şi străbătut de canale asemeni celui de zarzăre, pe care-l înveleam cu carnea străvezie a mâinilor, pieptului, pulpelor, obrajilor mei. Crescusem din ea, dar acum ea era în mine, mă revărsasem din interior asupra ei. Mama era acum embrionul din burta cu buric proeminent a minţii mele, spre ea priveam din toate părţile deodată, mereu cu faţa spre ea, mereu fascinat de ea, mereu sfârşit de dragoste şi dor pentru ea. Eram mereu gravid cu propria mamă iar ea, visătoare, tresărea uneori în lichidul amniotic al somnului meu. Era vastă cât o statuie al cărei piedestal de calcedonie lustruită ar ocupa un sfert de planetă, ocultat de nori şi vitrificat de cerurile albastre.

De multe ori, în după-amiezele lungi de vară, în orele pustii când copiii trebuiau să doarmă şi în spatele blocului nu mai vedeai decât mobila pe jumătate despachetată şi câţiva hamali mâncând brânză cu roşii pe o masă de bucătărie nou-nouţă, aşezată la umbră pe asfalt, mă duceam la bucătărie, mă aşezam pe scaunul înnegrit de jeg şi de fum şi vorbeam cu mama, pe când ea robotea la veşnicele ei mâncăruri, făcea rântaşuri sau prăjea cartofi în tigăi atât de tuciurii şi de arse, că furculiţa cu care amesteca strălucea prin ele ca platina. Uneori ne luam cu vorba şi uita uleiul pe foc până când se-ncingea aşa tare, că mâna de cartofi tăiaţi şi uzi pe care-o arunca în tigaie exploda cu un zgomot înspăimântător şi flacăra urca pân-la tavan,

iluminând-o şi aproape carbonizând-o pe mama, care însă nu-şi pierdea firea, ci lua tigaia în flăcări şi o ducea repede pe balcon, unde sufla vântul şi focul se potolea. Rămâneam apoi amândoi fără glas, eu chircit pe scaun, cu mâinile la urechi, ea asudată, cu părul subţire zburlit, într-un fum albastru prin care abia dacă ne mai zăream.

Mama era marea mea poartă de trecere. Realitatea mi-era pe atunci impenetrabilă ca un perete multicolor: obiectele, oamenii, casele, curţile, salcâmii, străzile cunoscute, văzute aievea sau în vis erau desenate, în două dimensiuni, pe zidul care mă-nconjura, sferic, de peste tot. Singură mama, încastrată şi ea-n zid, în altorelief, cu zâmbetul ei chinuit şi ochii căprui de ţărancă, era moale, era penetrabilă, de parcă zidul ar fi avut acolo o decalcifiere şi în locul crustei concave de var s-ar fi ivit treptat o pieliţă ce putea fi sfâşiată. Doar prin dreptul mamei se putea ieşi, aşa cum ieşim, în clipa morţii, prin locul din creştet, dintre patru oase-mbinate, ce rămâne moale atâta vreme. Mama era translucidă ca un zgârci prin care pătrundea în sfera mea o lumină de dimineaţă.

Vorbeam, fireşte, despre Tântava, despre tataie, despre fraţii şi surorile ei, despre locurile unde mai stătuserăm până să ne mutăm aici, în ştefan cel Mare. Îmi povestea despre Groapa lui Ouatu, un iaz din marginea satului unde copiii mergeau să se scalde, ieşind câteodată cu picioarele sfâşiate de ştiuci. Casele deveneau tot mai mizere pe măsură ce coborai dinspre mijlocul satului către margine, totul putrezea şi se ruina, mirosea tot mai tare a dude, a fructe fermentate-n butoaie uriaşe, a garduri de tulpini îngălbenite de porumb, a ţărână şi balegi. ştiam, fusesem pe-acolo, totul îmi era familiar: acea prelungire a lumii, „la Tântava“, cu totul diferită de peticul de oraş pe care-l numeam „acasă“, era şi o prelungire în timp, adânc în vremurile imposibile de dinaintea primelor mele amintiri, de dinainte de momentul venirii mele pe lume. Coborând în timp, era ca şi când ai fi coborât spre marginea satului: el se fărâmiţa treptat, putrezea într-o vermină de poveşti şi imagini neclare până se dizolva cu totul în întunericul rânced. Aşa cum mijlocul satului, cu bodega, biserica şi Sfatul Popular – iar înspre Băcanu magazinul sătesc, „coperativa“ – erau partea tare, bătătorită, a Tântavei, cu case tencuite şi pomi proaspăt zugrăviţi cu var, după care veneau „liniile“ cu case mai noi, învelite cu tablă, cu oameni încă îmbrăcaţi

ţărăneşte, pentru ca la margine bordeiele de ţigani şi români săraci să se amestece într-o mahala părăginită, satul avea structura lui şi-n confuzia timpurilor (căci timpul pentru mine era pe-atunci tot un fel de spaţiu, mai straniu şi mai găunos, în care fiinţele se-ntrupau din voci într-o lume pur auditivă), căci „adevărat“ era doar satul pe care-l trăiam cu toate simţurile când mergeam la ţară, pe când cel din amintirile mamei, deşi se numea la fel, nu era acelaşi. şi nu pentru că mama ar fi invocat stafii de mult dispărute, chiar dacă unele mai trăiau şi le puteai întâlni pe uliţe, ci fiindcă el trăia numai în vocea ei, construcţie arbitrară şi încâlcită ca şi vorbirea ei de femeie simplă ce desena, povestind, icoane naive şi copilăroase, tot mai sclipitoare pe măsură ce se-apropiau de realitatea ei tare, pentru ca ultima zonă, marginea satului ei temporal, să fie altceva şi decât amintirile mele, şi decât amintirile ei, şi decât timpul, şi decât spaţiul, şi decât ochiul, şi decât urechea. Căci satul şi mai vechi decât amintirile şi desenele cu vorbe ale mamei, cel de dinainte de naşterea ei, se pierdea în bălţile, mărăcinişurile, mormanele de gunoi şi arăturile imaginarului, acolo unde numai simţurile inefabile, mirosul, gustul şi buricele degetelor mai puteau înţelege ceea ce, fiind fabulaţie, era dincolo de spaţiu, timp şi memorie, era din acel loc unde trăiau toţi laolaltă, încremeniţi în strălucirea lor, Dumnezeu Tatăl, Cristos, sfinţii şi Maica Domnului, morţii pentru care trimiteau caloieni pe Argeş şi pe Sabar, lume veche şi inaccesibilă, nevăzută şi tainică. Mama îşi amintea cum mergea, de la doi-trei ani, cu vaca la câmp, cum „nenea“, unchiul Florea, le călărea şi le-nghiontea pe surori când erau mici, chirăindu-le-n fiecare seară în paturile casei bătrâneşti, cu perne umplute cu paie. Îi vedea parcă în faţa ochilor pe „mămica şi tătica“, vedea peretele de icoane şi poze îngălbenite, dar abia dacă mai ştia cum îi chemase pe bunicii ei, despre care nu pomenea niciodată, ca şi când lumea n-ar fi existat decât începând de când era ea mică şi-apoi s-ar fi degradat, ar fi pălit tot mereu în splendoare şi adevăr, căci realitatea şi adevărul erau pentru ea, ca pentru toţi oamenii vechi, lucruri opuse şi incompatibile. Nici mie, stând în bucătărie şi uitându-mă după viespi, nu-mi trecea prin cap s-o întreb mai multe lucruri. Dacă n-ar fi fost mama şi tata, prelungiri limpezi dincolo de naşterea mea, şi care stăteau pe jumătate îngropaţi în nisipul timpului, aş fi crezut şi eu că lumea începuse cu mine. Aveam sub frunte doi ochi pe care, dacă-i

închideam, lumea înceta. Fusese o vreme în care eram convins că, dacă închideam ochii, nu mă mai vedea nimeni. Dar ce fel de ochi aveau mama şi tata? Ei văzuseră lucruri de dinainte de inventarea privirii, şi pe care eu nu le mai puteam privi, ci doar auzi. Urechea era ochiul meu pentru timp, din ochii părinţilor, ca nişte pui zbârciţi ieşind din ouă, se iveau urechile copiilor. Dar ce fel de lucruri erau cele nici văzute, nici auzite, nici măcar de ei, şi care totuşi trăiau în corpul nostru şi le trimiteam fiecare, scrâşnind din măsele şi zvâcnind din şale, în alte corpuri, din care ieşeau alte corpuri? Nervii le adunau din muşchi şi tendoane, din carnea umedă a organelor interne, le duceau prin încrengăturile rădăcinilor către măduva curgând pe sub porţile de triumf (sau furcile caudine?) ale vertebrelor, care le vărsa în delta mirifică din ţeastă, şi amintirile fără spaţiu şi timp, fără ochi şi urechi, fără gust, miros şi pipăit măcar, trăiau acolo, se declanşau acolo într-o succesiune care era însăşi ţesătura vieţii noastre, aşa că oricine vedea fără ochi ceea ce ochii ultraîndepărtaţi, periferici şi trişti ai celor străvechi, oameni, jderi sau păianjeni, zăriseră cândva cu adevărat în lumea adevărată.

Aşa că şi mama, sub lumea ochiului, a spaţiului, a momentului de acum, şi sub lumea vocii şi a urechii, sub voce, în sunete şi inflexiuni, în mirosul ei de rântaş şi de colonie ieftină, în bucătăria care o-mbrăca sărac şi ieftin ca şi bietele ei capoate, îmi transmitea ceea ce şi ea ştia fără să ştie că ştie, mă învăţa ceea ce şi ea învăţase, şi nu de la popa Ciocoiu, nici de la învăţătorul Spiridon. Aşa aflasem despre satul din munţii Rodopi, despre macii aduşi de ţigani, despre războiul dintre diavoli şi îngeri şi despre fuga rămăşiţei din sat, pe vreme de iarnă, în căruţe trase de cai mărunţi, peste marele fluviu Dunav. Aşa văzusem fluturii uriaşi, încremeniţi ca nişte bivoli înaripaţi în sticla groasă a fluviului îngheţat, întinzându-şi acolo aripile curcubeene. Aşa ştiam de Vasili, băiatul subţire care-şi zidise umbra în Dunăre, rămânând pentru totdeauna străveziu la razele soarelui ca şi bila de sticlă pe care-o găsisem cândva într-un înveliş ţepos de castană.

Liftul bătrân, proiectat de inginerii din secolul trecut, care parcă sculptau în metal, lemn şi cristal de stâncă maşinile lor mecanice – pe o placă groasă, acum neagră de jeg, scrie cu litere gotice Stifter & Co. –, liftul fără oglindă, în schimb cu mai multe manete de metal zgrunţuros de care simţeam mereu impulsul de-a trage, oprea în cele din urmă la ultimul etaj. Ieşeam şi mai

urcam câteva trepte. Pe culoarul îngust şi ascendent se aflau lăzi cu leandri şi ficuşi, luminaţi tulbure de o fereastră rotundă. La ultimul etaj, în glandul blocului tumefiat, se afla doar uşa, stacojie şi scorojită, a garsonierei mele şi încă o uşă cu geam, mereu încuiată, care dădea pe micul palier cu balustradă ce-mi înconjura, suspendat în gol, odaia, ca o grădiniţă pustie în jurul unei case construite în vârful unui turn. Pe terasă, atât cât puteam vedea prin geamul pătat de muşte, erau o sârmă de rufe, pe care încă mai atârna o zdreanţă scorojită, şi o carcasă de frigider Fram. Dacă mă trezeam noaptea şi ieşeam să mă impregnez de singurătatea impersonală, tare ca gelatina, de pe micul hol din faţa uşii mele, luminat de un bec palid, şi dacă, pentru ca tăcerea şi irealitatea să devină totale, stingeam până la urmă şi becul, deodată năpădea înăuntru lumina stelelor, care făcea ca siluetele frigiderului, ficuşilor, sârmei de rufe să devină negre ca smoala.

şi intram în odaia mea cu o masă, un scaun şi-un pat, unde scriu şi acum, în faţa ferestrei ovale, şi în care parcă am locuit întotdeauna. Foarte rar se aud aici zgomotele estompate de la apartamentele de dedesubt, voci şi sunet de ţevi, zgomotul apei trase la baie. şi mai rar vine cineva aici: mama şi, de câteva ori, Herman. Prin fereastră norii-mi pătrund în odaie ca un abur cu steluţe de gheaţă. Singurul lucru viu, aici, este manuscrisul meu zvâcnitor, pieliţele astea mustind de un sânge albastru. Coconul de păianjen pe care-l manevrez cu braţe păroase, pe care-l încălzesc la lumina ochilor mei multicolori. Peste care-mi târăsc pântecul cu filiere din care curge salivă. Manuscrisul meu, ponta mea, cartea mea ilizibilă, încâlceala de tufiş în flăcări, care nu se consumă şi din care se aude o voce mentală, fără buze, limbă, palat şi laringe: „Scoate-ţi încălţările din picioare, căci pământul pe care stai e sfânt.“ Căci manuscrisul meu din membrane vii, suprapuse, lipite, bălăcite una-ntr-alta repetă fidel stratificarea creierului meu, e harta pe suport aspru de celuloză a împletirii de neuroni ce formează icoana lumii sub ţeasta mea. Iar peste stratul manuscrisului meu, reflectându-i fidel fiecare buclă, punct şi ştersătură, se întinde marele manuscris stelar, pulberea de neuroni gigantici, interconectaţi, de sub ţeasta Dumnezeirii. Astfel cele trei scrieri (neuroni, litere şi stele) stau lipite ca un sistem de lentile în obiectivul unui aparat optic prin care, privind cu întregul tău corp, ai putea să-ţi vezi viaţa. Să-nţelegi, în fine, ce ţi se-ntâmplă, cum de te-ai

întâmplat. De ce eşti cu necesitate aşa cum eşti. De ce ar fi fost imposibil să nu fi existat niciodată. Căci ce sunt toate faptele vieţii tale: casele în care ai stat (Silistra, Floreasca, ştefan cel Mare, Uranus), feţele pe care le-ai văzut, cărţile pe care le-ai citit, cuvintele pe care le-ai spus, edificiile monstruoase din visele tale – palate de marmură pe sub portalele cărora intră fluturi, statui cu ochii goi acoperiţi de molii, bolţi neomenesc de înalte din apexul cărora coboară păianjeni grei, cu labele răşchirate, pe fire scânteietoare – tramvaiele cu care ai mers, oraşele prin care-ai trecut, decât stele grupate de mintea ta în constelaţii iluzorii, aşa cum adevăratele stele, ce desenează în noapte Ursele, Săgetătorul sau Leul se află în planuri străine unul de altul în grosimea bolţii cereşti şi doar ochii noştri de pământeni, din punctul nostru unic, privilegiat între toate, e-n stare să vadă, să construiască, să scrie pe cer contururi de eroi şi de zei. Doar la un parsec distanţă harta stelară se sparge, desenele se strâmbă-n anamorfoze groteşti, din Orion o stea intră-n constelaţia Qurm şi alta-n constelaţia Vach şi totul se risipeşte în straniu şi-n neînţelegere. Fractali, mereu fractali în tristul joc repetitiv al lumii. Căci tot la fel se întâmplă în neuronii noştri sculptaţi de vânturi, zgomote şi lumină. Amintirile şi trăirile noastre au unitate numai din punctul din care privim, din cuvântul cel mai enigmatic din lume, eu. Ce ar lega, altfel, între ele, faţa oribilă, de demon veninos, năzărită mie într-o noapte de vară din adâncul vieţii mele, de Amsterdamul pe care-l voi construi aici, în grosimea cărţii, la numai un centimetru distanţă de foaia pe care-o citeşti acum, şi de chinul unei dureri de dinţi din adolescenţă? Haosul capătă sens doar pentru că sunt aici şi nu cu un ångstrom mai la stânga, pentru că spre mine se-ngustează perspectivele, pentru că sunt pupila, pentru că sunt eu, pentru că sunt Mircea. Pentru că manuscrisul îmi înveleşte scoarţa cerebrală şi bolta-nstelată îmi înveleşte manuscrisul, şi fiecare cuvânt se leagă, în sus şi-n jos, de-un neuron şi de-o stea.

Mă aşez la masă şi iau pixul în mână. Recitesc de zeci de ori ultima pagină, cea din vârful topului tot mai gros, şi pe care n-am niciodată curajul s-o dau la o parte, aşa cum, când cădeam şi-mi însângeram genunchiul, se făcea acolo o crustă pe care-o tot zgândăream, pervers, savurând usturimea dezlipirii câte unui colţişor, fără să îndrăznesc totuşi s-o smulg deodată şi să-mi contemplu rana mustind de sânge. Mereu pornesc de-acolo, de la

ultima pagină, uneori atât de străină mie, atât de desprinsă de orice fire şi orice legături (deşi în hialinul de meduză al cărţii se văd bine şi nervii, şi venele, şi glomerulele sudoripare, şi muşchii piloerectori care ajung în dermă şi o fac vie), încât parcă n-aş mai citi o pagină de text, ci aş încerca să-nţeleg dispunerea aleatorie a petelor de rugină şi sulf pe o piatră de râu sau aş privi, ca altădată, mozaicul din sala de baie, văzând în el câmpuri de bătălie sau scene de bordel. Nu citesc, ci ghicesc, asemeni unei ţigănci, într-o palmă muncită, murdară, cu tăieturi înnegrite de păcură, în care liniile abia se mai văd, iar podul palmei e puternic şi dominator ca un munte împădurit, palmă în care străluceşte totuşi, printre milioane de drumuri, creste şi cărărui, triumfătorul M aşezat oblic, reliefat de crevase adânci, format din linia capului, a inimii, a vieţii şi-a norocului, singurul semn real într-o palmă altfel haotică la fel ca tot ce se-ntâmplă. Citesc de zeci de ori ultima pagină şi ghicesc astfel cum va fi următoarea, în care voi ghici de asemenea mâine. Îmi construiesc ghiocul ghicind în el, adăugându-i astfel strat după strat de sidef, până ce-l schimb într-un palat cu odăi tot mai vaste, crescând asimptotic în spirală, fiecare odaie de zece ori cât cea precedentă, doar ultima rămânându-mi, mereu, accesibilă. Căci dacă-n orice castel există, acolo-n adânc, sub vedute, carcere şi capricii, o uşă condamnată, o cameră interzisă, în enormul meu mausoleu, secretat de melcul umed al vieţii mele, toate camerele sunt interzise, blocate, baricadate pe dinăuntru, în afară de ultima, în care încă mi se permite să locuiesc. Dar odăile în spirală ale palatului meu de sidef nu sunt clădite-n spaţiu, ci în timp, ele sunt ţestele mele succesive, de la pieliţa ce-mi învelea mugurul cerebral când încă pluteam în lichid amniotic până la zgârciul ce-nfăşura creierul meu după naştere, la craniul încă moale de la un an, la cel de la cinci ani, de la zece şi şaptesprezece ani: odăi succesive, lustruite-n interior, în care omida grasă a minţii vegetează, aşteaptă clipa când va sparge în ţăndări bolta de os şi-şi va desface, în fine, aripile.

Privind în trecut, contemplu arhitecturi cerebrale, păduri de axoni şi dendrite în constelaţii irepetabile, bolţi tot mai joase umplute cu idoli tot mai impunători, în hainele lor de piatră, în liniştea lor de mormânt. şi-abia de sub ultima boltă de fildeş cranian, cea din clipa morţii mele, va ieşi, ca să se odihnească în creştet, pe fontanelă, nimfa halucinantă a psihicului meu,

umflată de lichid şi cu aripi zgârcite, pompând substanţa din pântec, perla aceea lichidă, în aripi, privind meta-lumea cu ochi tari, bombaţi şi impersonali, abia atunci va desface aripi multicolore, cu lacuri de carmin şi delte de negru şi franjuri de albastru electric, cu toate feţele şi peisajele lumii înghesuite pe fiecare solzişor invizibil, cu boabe mari de rouă între perişorii toracelui, cu picioruşe subţiri ca aţele rotind încet viermele înaripat, pregătindu-l pentru desprindere şi zbor. Abia atunci, înconjurat de slava rotundă a Shahasrarei, marele fluture va zbura deodată în toate părţile, în cele patru dimensiuni vizibile şi-n cele şapte strâns înfăşurate, până ce puterea şi culorile lui vor umple ţeasta fără tâmple şi frunte, craniul fără etmoid, sfenoid şi occipital al Dumnezeirii.

Îmi imaginam uneori mântuirea ca pe o ejaculare de fluturi, levitând cu miliardele într-o spermă de aur. Din miliarde de ţeste umane, ca din nişte icre străvezii, ieşea câte-un fluture minunat, încondeiat cu stricnină, chinoroz şi şofran. Stolurile lor uriaşe înnegreau zarea. Toţi lopătau, într-un aer de aur topit, spre labirintele şi labiile tărâmului celuilalt, toţi se înşurubau în viforul gelatinos al unor trompe gigantice. Fiecare dorea mântuirea, era doar sete de mântuire, dar în fiecare clipă piereau cu miile, epuizaţi sau devoraţi de monştri diformi. Un noroi gros de fluturi avea să se scurgă apoi, fără glorie, din acea Vulvă. Milioane însă lopătau mai departe din aripile lor ţepene, ca de aeromodele, scrutând întunericul umed cu ochii lor bulbucaţi. Se năpusteau înainte, nor după nor, în rafale de vânt colorat, purtaţi de dragoste şi de chimism, fără să ştie ce caută, fără să caute, dar găsind în fiecare clipă unicul drum către redempţiune, calea faţă de care Tao şi Vedele şi idolii şi religiile şi drogurile şi poezia sunt doar triste surogate profane. Dar mântuirea nu era pentru toţi, nici pentru mulţi, nici pentru unii, căci nici credinţa şi nici faptele nu ajută, ci este doar pentru unul, unul singur dintre toţi fluturii ce aleargă să câştige cununa, ce iau cu asalt, clipă de clipă, Împărăţia. Unul singur va fi mântuit din fiecare lume posibilă, şi nu cel mai bun, nici cel mai adevărat. Iar mântuirea nu e o fericire, ci e teribilă ca o boală fără de leac. Căci noaptea se face tot mai îngustă şi mucilagiul tot mai vezicant. Aripile iau foc în acest jeleu. Rămân doar nervurile, mănunchiuri de nuiele agăţate de-un pântec martirizat. şi totuşi câteva sute de fluturi se mai împing înainte, se târăsc mai departe prin

canalul de carne şi foc. Labe articulate ies din pereţi şi apucă, mandibule sfâşie câte-un capăt de aripă ca pe-o pânză de corabie. Schelete de fluturi se leagănă în plase dese de păianjen. Când planeta burtoasă apare deodată în gigantica ei cavernă, doar câteva zeci o mai pot detecta cu penele moi ale antenelor. Atunci dragostea devine copleşitoare. Cu aripile în flăcări, fluturii zvâcnesc înainte. Lopătează prin cangrenă şi agonie. Se agaţă unii de alţii, se caţără unii peste alţii pentru încă o gură de dragoste. Sfera creşte în faţa lor, lumina ei depăşeşte miliarde de sori. Lava din fotosferă desenează pe pielea ei tatuaje mirifice, încheagă şi descheagă universuri. O duzină de fluturi o vânează ca nişte avioane vechi de război, se-apropie aşa de mult că deodată orizontul e doar lumină groasă ca mierea. Unul din ei, nu cel mai bun, nici cel mai adevărat, se-mplântă primul în pieliţa vie, o sparge şi se topeşte-n minunea ei. Ceilalţi ajung doar la o nanosecundă distanţă, dar porţile sunt deja-nchise. Un mare cutremur electric îi arde pe toţi, şi le arde apoi şi cenuşa.

Unul singur a fost mântuit, un singur curier a transmis informaţia. Doar prin el se va naşte un inconcevabil copil din doi zei uniţi într-un rut astral. Da, suntem spermii, şi zeii sunt tot spermii ai unei lumi mai înalte. şi fluturii cerebrali, tot mai gigantici din lume-n lume, se înalţă din ţeste şi lopătează prin acelaşi aer de aur al mântuirii. Nimic însă pentru ales. Pe el îl striveşte privirea zeului hiperbaric. şi nu va şti niciodată că marele copil de lumină ieşit din oul cu care el s-a unit va avea ochii lui, bărbia lui, un fel al lui de a-şi trece degetele prin păr. Căci mântuirea nu o capeţi, ci se întâmplă prin tine, e minunea trecerii de la un strat al lumii la altul. Tu eşti numai cheia porţii dintre lumi, dar o cheie ce s-ar topi în broască şi împreună cu ea ar genera uşa şi spaţiul magic de dincolo.

Pe care-l contemplu acum, singur în frigul coridorului, coborând tot mai mult în trecut, aşa cum tragi tot mai în spate piatra din praştie ca s-o proiectezi apoi, cu putere-nsutită, spre viitor.

Ferăstrăul verde, grosolan şi ameninţător, ocupând tot ochiul holbat al lentilei şi revărsându-se şi pe dinafară, se îngustă, cu efecte neaşteptate de concavitate şi îngroşare a contururilor, până deveni evident că nu e altceva decât piciorul, multiplu articulat, al unei insecte. Curând, porţiunea ei dorsală, cu inelele abdomenului la fel de verzi (un verde mai închis decât al frunzei pe care stătea, iată, puricele de plante), intră tot mai mult în obiectiv, aşa încât, în câteva secunde, întreaga gânganie, cu şase picioruşe filiforme şi o trompă ca un arcuşor de ceas înfipt în derma lucioasă a frunzei, deveni vizibilă în medalionul lupei de filatelie, ca un exponat de muzeu într-o lumină puternică, a minţii, ai zice. Pe măsură ce sticla bombată se ridica, insecta devenea tot mai mică, lăsând ca în jurul ei să apară, lăţite şi diluate către margini, alte porţiuni ale lumii ei, contextul ei de culori şi textúri: lobul, negru de verde, al marii frunze, apoi zonele ei mai luminoase pe care fibrele se aliniau în lungime, ca ale ierbii, având în stânga prima semilună portocalie, deocamdată imposibil de identificat. Structuri galben-portocalii până la sângeriu se dezvoltă acolo, în stânga sus, cărnoase şi rigide, fascinant de frumoase, cu ogive şi tije şi volute adânci, cu perişori şi puf prăfuit, până ce întreaga floare de gura-leului se arată, acum, pe când insecta iniţială abia dacă se mai vede în centrul imaginii strălucitoare. Developarea şi elevaţia sunt tot mai rapide, mişcarea de blow-up cuprinde zone tot mai întinse, curând se vede, întreagă, tulpina de gura- leului cu patru flori dispuse la distanţe tot mai scurte, iar la capătul codiţei, tot în stânga sus, apar deodată vârfurile unor degete (unghiile date cu un roşu destul de strident) şi câteva structuri încă imposibil de decriptat, una, două, trei benzi cafenii foarte late, cu asperităţi albicioase din loc în loc. Braţul, delicat şi rotund, e de femeie, aşa cum se şi cuvine, şi se sprijină pe benzile cafenii, reduse acum la nişte simple nuiele ale unui fotoliu de răchită. În secundele următoare culorile explodează, suprafeţele capătă o complexitate fără speranţă pentru descriptor: cutele pembé ale unui piept de rochie, modelate de o topologie subtilă şi schimbătoare, convexităţile unui şirag de perle, un obiect incomprehensibil la început, care se dovedeşte până la urmă

a fi doar un bumb de os cusut cu fir aurit, până când, cu gâtul decupat deocamdată de marginea de sus a lentilei, devine accesibil privirii întregul corp, în rochie la modă (comandată la Leclerc, pe Podul Mogoşoaiei), al unei femei pe care deja o bănuieşti jună şi ambetată, având în jur mobilier de grădină bălţat cu aur şi umbră, halbe de bere licărind galben pe masă, piciorul în pantalon vişiniu al cuiva şi un sfert din figura stupidă, cu guşă dublă, a altei cucoane, purtătoare a unei pălăriuţe cu cireşe adevărate la panglică. Pe când în zonele laterale apar tot mai multe mese şi personaje, agitându-se şi pălăvrăgind, desfăcând larg gazete, privind chiorâş la ceasuri de buzunar, tamponându-şi nasul cu pudră din pudriere dolofane, cu oglinjoară, pe verticală se iveşte capul, deocamdată deformat grotesc, al tinerei femei, cu ochii scurşi către buze şi buzele întinse pe bărbie, iar în partea de jos un picior foarte uşor şi o botină din cea mai fină, între plăntuţe sârmoase ivite dintre pietrele caldarâmului şi mucuri îndoite de ţigarete scumpe, cu dungă de aur. Suntem, înţelegem abia acum, într-o grădină de vară cu garduri vii, grătar de mititei şi domni şi doamne stând în jurul meselor pe scaune de răchită, pe când soarele, tremurând prin frunzişul copacilor (duzi, duzi cu fructe albe şi violete) le punea pe feţe, pe fustele lungi şi pe costumele vărgate pete de aur şi de vânt. Juna e roşcată şi are o figură viclenuţă de ţărancă gătită orăşeneşte. În clipa în care rezoluţia imaginii ajunge la un nivel realist telescoparea-ncetează şi sonorul porneşte, aşa că o putem auzi pe cea numită „Eufrosina, mamie“ sau, mai des, doar „Frosico, puico“ gângurind alintată – vehement totuşi – către posesorul piciorului în pantalon vişiniu: „Dimpotrivă, dimpotrivă, domnule căpitan, eu sunt mândră că sunt româncă şi crez din tot sufletul că Petrică are rezon. Ah! Atâtea sclifoseli auzi la damele din ziua de azi, cu pansioanele şi pianul şi franţozeasca lor de Dâmboviţa… Io n-am mai fost la pansion, şi tata a fost arendaş, săracu’, în Ialomiţa, şi mama, săraca, a fost fată de popă, da’ nu mă dau pe o sută de sclifosite cu nasul pe sus, cu toate mofturile lor…“ „Trebuie să recunoşti însă, ma chère“, interveni doamna cu cireşe la pălărie ce şedea cu cei doi la măsuţă – şi pe când vorbea îşi aşeză uşor mâna adipoasă, cu vinişoare de-a lungul degetelor strânse-n metalul brutal al câtorva inele cu pietre rare, peste cea a tinerei femei – „trebuie să recunoşti că Hajdău a furat ca-n codru din *Les Précieuses ridicules*. Dacă te gândeşti

numai la Musiu Jorj: ma chère, ce idiot! Oare toţi cei ce vorbesc franţozeşte să fie nişte spânzuraţi? C'est une caricature gogoné! Ce-a mai aplaudat mojicimea la aria aia (cum zicea, soro?): «Ne-am strâns minţile cu fracul / şi simţul ne-am încărcat / Cu haine de unde dracul / Copiii şi-a botezat!»" „şi-a înţărcat, madame Sophie!" „Pardon?" Căpitanul repetă: „şi-a înţărcat. Dracul nu botează copiii." Căpitanul avea încă frizura un pic turtită de la strălucitoarea cască de pompieri ce trona acum pe un colţ al mesei, atât de lustruită încât nu era norişor de pe orbitoarea boltă a verii care să nu-şi găsească imaginea comprimată pe arama căştii. Mai zăreai, adunată în luciul ei, întreaga clădire a otelului Dacia, în curtea căruia se aflau grădina de vară şi o parte din scena varieteului pe care trupa lui I.D. Ionescu tocmai reprezentase *Trei crai de la răsărit*. Aflată doar la câteva degete de caschetă, o halbă de bere-şi proiecta şi ea pe metalul curb imaginea ciclopică, părând a fi un edificiu mai înalt încă decât otelul însuşi. Brusc, imaginea halbei scăzu însă dramatic, aproape zbură către curbura din stânga a căştii, căci căpitanul înşfăcase mânerul de sticlă zgrunţuroasă şi ridicase halba către buze. Pe când sorbea, impregnându-şi mustaţa de spumă, îşi mai aruncă o dată, nerăbdător, ochii negri, încruntaţi şi întotdeauna prea serioşi, către intrarea grădinii, unde, pe uliţă, dormitau câţiva muscali cu birjele. Avea pleoapele tivite cu o dunguliţă albăstrie (cum avea să le aibă, peste un secol, şi strănepotul său Mircea), iar genele atât de groase, atât de întunecate, încât puteai vedea ciolitura în patru muchii a fiecăreia dintre ele, fibroasă în arcuirea ei ca un fir din coada cailor, şi la fel de uscată. Faţa descărnată, smeadă, de bărbat trecut de patruzeci de ani, avea o frumuseţe răvăşitoare pentru femei, poate şi fiindcă era mereu austeră şi tristă. Uniforma, cu toţi eghileţii strălucind ca în prima zi de purtare, era impecabilă, de fapt aproape prea corectă, de parcă ar fi îmbrăcat o figură de dioramă. Sistemul osteo-muscular al căpitanului Badislav părea să funcţioneze inefabil, fără să forţeze vreodată, în genunchi şi în coate, materialul vişiniu al uniformei. Ca să spunem adevărul până la capăt, uniforma era doar una de paradă, prevăzută, alături de faimoasa cască, şi cu o sabie poleită, bună doar să zdrăngăne pe caldarâm. Când cele două dame l-au întâlnit plimbându-se îngândurat prin faţa grădinii Alcazar, în dosul Pasagiului român, căpitanul tocmai se-ntorcea de la defileul dat în cinstea

Majestăţilor Lor în faţa statuii lui Mihai Bravul şi numai chef de comédii n-avea. Dar M-me Zamphiresco era proprietăreasa la care şedea cu chirie şi care nu mai văzuse de două luni un ban de la el, iar Frosica – graţioasa lui vecină, nevasta mitocanului de la numărul 14. Nu putuse refuza cu nici un chip, mai ales că simţise, când sărutase mânuţa înmănuşată a amantei lui, acea strângere discretă care-i provoca imediat o erecţie, pe care hainele ţepene cu greu o puteau ascunde. De câte ori degeţelele angelice nu i se plimbaseră, în sus şi-n jos, pe membrul său viguros de ţăran, în căldura parfumată a alcovului plin de perini… De câte ori limbuţa de pisică nu insistase-ndelung pe sfârcurile lui cafenii de pe pieptul fără un fir de păr! Aşa că mersese, vrând-nevrând, la grădina Dacia, mult dincolo de barieră, pe un soare toropitor şi în zgomotul agasant al roţilor birjei pe drumul desfundat. Nici în împrejurări oarecare ieşirea asta nu i-ar fi făcut plăcere – căci teatrul îl plictisea, mai ales cel cu cocarde tricoloare, după care se dădea-n vânt burtăverzimea – şi, dacă era să ia o halbă-două şi nişte patricieni, prefera locantele şi grădinile din oraş, Gagel, Raşca sau Alcazar, unde era cunoscut şi i se făcea credit, decât să se-nece-n praful Herăstrăului sau să plătească treizeci de bani micul la Avedic sau Sans- Souci. Solda nu era mare: cu ce-i trimetea Mariei la Tântava, cu ce-l costau birturile şi Frosica, başca tabacul şi câte-o podăreasă din vreme-n vreme, se ducea totul pe apa sâmbetei. Noroc că ordonanţa i-o dădea garnizoana, căci altfel nu şi-ar fi permis un domestic. Cu atât mai mult după răvăşitoarea dimineaţă de septembrie, după întâmplarea de la defileu şi în nerăbdarea întâlnirii cu femeia de pe carul Justiţiei, numai de vorbit despre craii poligloţi ai lui Hasdeu (un bătrân descreierat: îl văzuse de curând cum umbla cu mersul lui de insectă nervoasă pe caldarâmul de sub ferestrele Vocii Poporului, vorbind în barbă de unul singur şi răşchirând degete exasperate spre cer) nu avea poftă. Abia dacă avea puterea să pară că mai urmează în conversaţie pe cele două dame, aprobând uneori sau zâmbind la-ntâmplare. Ochii ficşi, cu irişi neconvergenţi spre vreun lucru din această lume, deveniseră simple bile pasive, străvezii ca globii oculari cu contragreutate de plumb ai păpuşilor.

Cât de stranie fusese dimineaţa! De cum deschisese ochii, în odaia sa cu chirie, privirea îi căzuse pe curba albastră a ligheanului ce aştepta, smălţat

şi pur, pe stativul său. Lumina puternică dar rece a zorilor îl tăia din umbră cu o precizie şi-o claritate a desenului cum numai o lanternă magică ar fi putut-o face. Ligheanul era mai adevărat decât tot ce s-ar putea vedea vreodată cu ochii. Vasile se frecase la ochi, se ridicase-n genunchi în patul larg, cu înflorituri de alamă pe tăblii, se-nchinase la icoana din peretele de la răsărit şi, în cămeşa sa lungă până peste genunchi, prinsese a levita, în picioarele goale, prin odaie. Soarele n-avea nimic de-a face cu transparenţa scânteietoare ce umplea încăperea. Icoana parcă nu era pictată, ci se deschidea ca o fereastră spre lumea de nori văratici şi cer albastru a lui Dumnezeu, iar acesta era viu şi concret, în veşminte de pânză aspră, cu marele ceaslov din braţe nu numai îmbrăcat în piele, ci mirosind a piele şi a cerneală roşie, cu barba uşor înfoiată de o briză venind dintr-o parte, cu un mic os mort deasupra sprâncenei, cu un coş pe gâtul înroşit. Păsările geometrice de pe scoarţa de deasupra patului se ţineau cu mâini de om de florile geometrice, vădind cum fiecare fir de lână din ţesătură e răsucit din alte fire şi fiecare din acestea din alte fire şi aşa la nesfârşit, toate la fel de vizibile în coaja lor subţire de vopsea organică. Ceasul cu capace de fier de pe masă era şi el mai greu şi mai dens decât ar putea fi vreodată un ceasornic. Privindu-i curbura de rugină şi cristal, căpitanului i se păru că-i vede distinct fiecare rotiţă dinţată şi că-i poate auzi, sub bolta capacelor, ticăitul apocaliptic, de orologiu de catedrală. Căpitanul n-avea de unde să ştie că astfel ţi se arată lumea în ziua morţii tale, dar avu senzaţia limpede că se află undeva în miezul minţii lui, sau poate a altuia. Sentimentul irealităţii nu-l părăsise nici în timp ce ordonanţa trezită din zori (căci era zi de paradă) îl îmbrăca din cap până-n picioare. Căpitanul privise dinţii de baga ai pieptănului de parcă ar fi fost o arătare mistică, un mesaj copleşitor. La fel se uită la faţa stupidă a soldatului, observând prima dată cum îi picură uleiul de pe viţele de păr năclăite.

Ajunsese la garnizoană puţin cam târziu. Colonelul inspecta deja mult prea lustruitele pompe trase de catâri, cu tulumbele răsucite şerpeşte în jurul cisternelor de alamă. Marile depozite de cărămidă roşie din curte îi părură deodată ameninţătoare, iar platanul uriaş – prea viu pentru un simplu copac. Îşi mai reveni în rutina comenzilor milităreşti şi a verificării pârghiilor şi manometrelor de pe pompe. În vârful Dealului Spirii, micuţa cazarmă părea

aşezată, ca un timbru delicat, pe dâmbul pubian al unei femei uriaşe. Coloana de pompieri, având în sânul ei obligatoriul car alegoric, ieşi pe la ceasurile zece pe poartă şi, printre copacii stufoşi, înveşmântaţi în rugină, coborî spre pântecul damei. Carul era clădit după desenele unuia dintre ofiţeri, maiorul Poppesco, pictor peisagist şi zugrav de firme în timpul liber, ba chiar şi arhitect, deşi oraşul nu se putea încă lăuda cu nici o casă înălţată după planurile lui. El închipuise o clădire cuprinsă de flăcări, cetăţeni dezesperaţi smulgându-şi părul pe la ferestre şi un angel pompier atârnat de-o funie, ca să pară că soseşte în zbor din ceruri, stingând flăcările cu apa dintr-un vas de cristal. În taină, mişcătorul tablou vivant era furat de la divinul Rafael, care şi el înfăţişase o dată fresca unui mare incendiu. Toată hardughia de şipci şi mucava, înfăşurată în limbi de pânză roşie, era aşezată pe loitrele largi ale unui car tras de trei perechi de boi şi se legăna atât de tare, că M-me Poppesco, ce trebuia să stea la catul de sus al căsoaiei ca să fie salvată din flăcări de angelul pompier sub ochii Majestăţilor Lor, fusese gata să fie azvârlită peste pervaz la un hop, aşa că până la urmă coborâse pe scara dinăuntru şi şedea acum lângă răcanul care mâna boii, încercând, cu evantaliul, să mai risipească nesuferitul lui miros de usturoi.

Coloana coborâse spre Podul Mogoşoaiei, de curând rebotezat Calea Victoriei – dar nimeni nu-i zicea încă pe noul nume –, sub privirile holbate ale târgoveţilor. Fercheşi, cu mustăţile bine răsucite şi unse cu unt, strânşi ca nişte viespi în mundirele lor vişinii, pompierii, de ale căror isprăvi de la ’48 încă se vorbea, erau adoraţii damelor şi puţini erau cei care nu aveau trei–patru amante dintre junele abia reîntoarse din Rusia, încărcate de blănuri, ruble şi giuvaeruri, dar şi de viţii destule. Din când în când, câte-o nevastă de negustor, cu ochii daţi cu ristic, se desprindea din mulţime ca să-i dea vreunui ofiţer un crin cu câteva cupe albe ca nişte goarne sau un mănunchi de garoafe. Când o fetiţă, ieşind dintr-o prăvălie cu fereşti murdare, îi întinse lui Vasile un buchețel de clopoţei albaştri, căpitanul avu din nou impresia că trăieşte în visul cuiva. Fetiţa nici măcar nu-i zâmbise, iar degetele ei, simţite o clipă, erau îngheţate. şi acum, stând la masă în grădina de vară, căpitanul îşi amintea ochii fetiţei, atât de gravi şi de maturi, încât ochii unui om în vârstă, copleşit de nenorociri, ar fi părut pe lângă ei aproape senini. Pe când îi dădea florile, copila îi şoptise ceva la ureche, un

nume parcă, vechi şi cunoscut, dar care îi devenise obscur tocmai din cauza asta, aşa cum îşi pierde sensul un cuvânt repetat de sute de ori. Atunci o apucase de încheietura mâinii şi voise s-o întrebe ce-a spus, dar micuţa se zbătuse şi, până la urmă, îl zgâriase pe dosul palmei atât de tare, încât trebuise să-i dea drumul. Tulburat, căpitanul abia dacă mai ştiu pe unde trece coloana. Stătea agăţat de pârghia pompei şi privea în neştire casele şi trăsurile de sub cerul cu nori scânteietori. Aerul era plin de funigei. Presiunea enormă a unui veac de istorie făcea apele epocii dense şi străvezii ca ale unei prisme de cuarţ. De altfel, un pal curcubeu străbătea, dacă te uitai bine, întreaga viziune a acelei zile de sfârşit de august şi un efect de lentilă îşi aduna cerculeţele violete pe turlele bisericii Sfântul Spiridon, din depărtare.

Intrând pe Podul Mogoşoaiei, pompierii zăriră de la bun început, printre palatele şi otelurile ce începuseră să se ridice, cu faţadele lor neoclasice ca nişte machete gălbui şi cu prostul obicei al epocii de-a umple fiecare ogivă şi şarpantă cu neamuri întregi de statui de ghips, marea coloană a defileului oficial, pestriţă şi alunecoasă ca un şarpe abia năpârlit. Privind peste capetele mării de gură-cască, Vasile aproape că se trezi din visare când trecură prin faţa lui, pe caldarâmul bine măturat, hojmele fantastice ale carelor şi personagiilor, înconjurate de reprezentanţii tuturor stărilor şi colegiilor naţionale. Nu-i putuse totuşi zări, căci trecuseră deja, pe Traian împăratul, ce deschidea coloana sporovăind paşnic, deocamdată, cu Decebal despre pariurile de la cursele de cai şi străduindu-se să-şi ţină armăsarul la pas, căci viteazul rigă al dacilor, mergând pe jos, abia putea păşi în lotcile impresionantelor lui opinci. Duşmani de moarte în ficţiune, cei doi regi erau amici buni în realitate şi puteau fi văzuţi în orice seară la birtul actorilor de lângă Teatrul Naţional. După cei doi bărbaţi vestiţi, mirosind a levănţică împotriva moliilor, dar din coapsa cărora ieşise toată românimea, veneau, flancaţi de soldaţii lor cu zale şi chimire de piele, cu coifuri de fier lustruit, alţi voievozi ai neamului, fiecare înveşmântat ca în tabloul ce-l reprezenta, de parcă ar fi avut doar un singur rând de straie, fiecare cu însemnul după care putea fi uşor recunoscut. Târgoveţii îl ghiciră imediat, după cucă şi bardă, pe Mihai Bravul, iar sub platoşa lui cu piepţii atât de reliefaţi că ziceai că are ţâţe de muiere (gurile rele spuneau, de altfel, că sculptorul

francez ce făcuse statuia voievodului de la Universitate ar fi aşezat capul lui Mihai pe-o veche statuie ecvestră a Ioanei D'Arc) îl recunoscură mai departe pe Spiru, luptătorul de la circul Sidoli, de la care mulţi voinici ai mahalalelor mâncaseră bătaie în arenă vara aceea. „Spirule, Spirache!" îl strigau de peste tot băieţii de prăvălie, ţinându-se după el ca după urs şi-ncercând să-i smulgă barda din mână. Lângă colosalul voievod, ştefan părea un pitic, târându-şi hlamida tivită cu vulpi prin ţărână şi uitându-se crunt înainte. Ţepeş, văru-său, cu o mutră suspect de cumsecade, îşi căra ditamai ţeapa pe umăr şi, din când în când, împungea cu ea mai jos de spinare pe camaradul lui medicinist ce păşea lângă Domnul Moldovei, înveşmântat în plăieş cu cuşma pe-o ureche. Mai în urmă se ţinea Mircea, bătrân ca Moş Crăciun, cu un bărboi la fel de alb şi cu un toiag noduros în mână. Urmau domnitori mai obscuri, mai ponosiţi, pe care gloata nu-i mai ştia, aşa că trebuia să-i întrebe mereu: „Tu cine eşti, nenicule?", dar satisfacţia mulţimii fu cu atât mai mare când zări pieptul plin de ceaprazuri al lui Vodă Cuza, cu ocaua în mână şi ţinându-l de braţ amical pe moş Ion Roată. „Hei, bărbuţă!" se auzea strigând de peste tot. „Curvarule!" Dar maiorul păşea mai departe netulburat, făcând din când în când cu mâna către vreo damă mai nurlie şi zâmbind cu pometii lui asiatici.

Vasile apucă să le vadă doar pe ţărancele române care urmau, tinere şi graţioase în fotele lor dar cu feţe de îngrămădite, ce duceau pe o perinită de catifea coroana regală, apoi pe prizonierii turci flancaţi de dorobanţi. Veneau apoi carele, trase de boi, huruind printre casele cu mai multe caturi şi umplând podul de balegi fierbinţi. Cei din marile căruţe trebuiau să închipuie, trecând prin faţa baldachinului regal, măreţe tablouri vivante, dar deocamdată şedeau pe loitre uitându-se plictisiţi în jur ca nişte maimuţe amărâte. Defila mai întâi carul Agriculturii, cum se şi cuvenea într-o mică ţară rustică unde grâul, purtat pe şlepuri în susul Dunării, era aproape singurul mijloc de câştig. O ţărăncuţă de operetă ţinea în braţe un uriaş, cumva indecent, corn al abundenţei. Un ţăran cu fustanelă lustruia cu mâneca fierul plugului şi-i tot spunea ceva, mânios, muierii de lângă el, care, cu furca-n brâu, îşi tot muta de colo-colo coşul cu lână de tors. Urma Comerţul, ce închipuise o corabie de scânduri mergând pe valuri de satin albastru, după care venea carul Belelor Arte, pe care un pictor de şevalet îşi

desena modelul, o muză în rochie cu mii de încreţituri ce întindea o cunună de lauri către un bărbat ilustru. Lângă ei, Faima suna dintr-o trompetă de mucava poleită, sprijinindu-şi o mână pe umărul unui sculptor care cioplea la un bloc de marmoră. Veneau apoi bijutierii, ceasornicarii şi florarii (cu o imensă jerbă de orchidee, cum gloata nu mai văzuse nicicând: sute de guri de vipere deschizându-se ca să-şi azvârle parfumatul venin), boiangiii, cizmarii şi brutarii. Aceştia din urmă coceau pâine chiar în carul lor tras de opt boi şi-o aruncau, fierbinte, târgoveţilor. Într-una dintre ele, strigau ei, era ascuns un inel cu mărgăritar.

Căpitanul lăsa nepăsător să-i pătrundă-n pupile pestriţele efluvii ale pestriţului carnaval, după ce-i străbătuseră corneele străvezii şi cristalinul subţiat şi bombat, pe rând, ca un muşchi transparent, de fibrele căprui ale irişilor. Imaginile erau sorbite în mediul de gelatină al corpului vitros şi îşi izbeau fiecare grăunte de foton – pachet de unde de diferite lungimi – de retina ce căptuşea fundul ochiului. Treceau aici prin celulele ganglionare, prin stratul interior plexiform, prin celulele bipolare şi prin stratul exterior plexiform, toate permeabile la lumină ca nişte rigle de cuarţ, până ajungeau la adevăraţii fotoreceptori, celulele conţinând magica rodopsină, aceeaşi în ochii creveţilor, ai oamenilor şi-ai îngerilor. Aici fantasticul mozaic de culori îşi convertea intensitatea, contrastul, forma, culoarea în impulsuri electrice care străbăteau axonii nervilor optici, se-ncrucişau în chiasm, ajungeau în nucleul dorsal geniculat al talamusului, de unde, ca dintr-o lentilă divergentă, porneau proiecţii spre zona optică primară, aflată în jurul fisurii calcarine a lobului occipital, în partea cea mai din spate a craniului. Aici imaginea inversă transmisă de retină era reconstruită, interpretată şi prelucrată de şase straturi de neuroni grupaţi în mii de columne. Aici pâsloasele imagini primeau strălucire şi margini clare, volum şi saturaţie a culorilor. Macheta fără viaţă şi fără psihologie a celor văzute, totuşi, de doi ochi din ţesut organic ai unei fiinţe cu idei şi cu frustrări era trimisă-n cele din urmă în ochiul minţii, în aria optică secundară, unde nenumărate mecanisme de control o conectau cu memoria, o recunoşteau şi-o valorizau, o făceau să însemne ceva, o legau de dorinţele şi nevoile şi gândurile şi viaţa celui care ar fi trebuit să navigheze în mediul coroziv al existenţei reale, să se hrănească şi să-şi transmită genele mai departe, dacă întreaga sa

ființă n-ar fi fost doar de hârtie și cerneală tipografică. Așa cum este cazul cu Badislav Vasile, care, nebănuind că vine din adâncul altei minți și că traiectul său optic există doar în măsura în care a fost descris (pe când stomacul său, de exemplu, există doar în această paranteză), se mulțumește să primească mai departe efluviile luminii de august, întrerupându-le cu dese clipiri din pleoape.

Carul pompierilor intrase deja în coloană, intercalându-se între cel al tramvaielor și cel al tragerii la semn. Mult înaintea lor licăreau tichiile brodate de pe carul israeliților și stropii artezienei de pe cel al fabricii de apă gazoasă. Trecuseră mai bine de treizeci de ani de când băiatul Vasili, ales de preotul satului fugar, își lăsase umbra în fluviu, pentru ca podul de gheață prin care străvedeau fluturi uriași să nu crape și să nu-i înghită stihia. Umbra lui pierise atunci, pierzându-și contururile-n neaua pufoasă, și dusă fusese pentru totdeauna, lăsându-l pe Vasile cu sentimentul, pe care-l ai uneori în vis, că ești gol într-o odaie înțesată de oameni ce te privesc curioși și revoltați. Sătenii din Tântava, care-i cunoșteau povestea, de mult nu-i mai băgau în seamă ciungirea asta, căci altfel fusese băiat harnic și gospodar, iar fetelor pe care le răsturna în hambar, pe paturi de fân, printre roțile păianjenilor cu cruce, nu prea le păsa că flăcăul ce le străpungea între cracii albi ca smântâna n-avea mamă, tată și umbră, căci avea și ceva ce ținea loc de toate, și când se muiau sub el li se umplea țeasta de o lumină de aur. Vasili crescuse pe nesimțite, muncind pe la unul și pe la altul ca argat, rânind la vaci și țesălând la cai până ce pielea i se impregnase de sudoare de vită. Nu împlinise treisprezece ani când muierea unui gospodar la care se băgase slugă, făcându-i-se milă de el că dormea pe prispă sub cerul violet al unei toamne-nghețate, îl chemase-n odaie, apoi în pat, și-i arătase cum să-și împingă țeava de carne în locașul umed, anume făcut, mirosind nu a pește, cum se zicea, ci a știmă a apelor, a fărmăcătoare. Băiatul văzuse atunci prima dată, la lumină de opaiț, țâțele groase, fundul înduioșător ca de fetiță, crăpătura cu franjuri de carne dintre pulpe, corpul cu piele dulce al celuilalt om, al omului străin și dorit numit femeie, și curbele și umezirile acelui altfel de om îi schimbaseră ochii, din ochi de copil, în ochi de bărbat, într-o singură noapte. Cu aceste testicule negre, serioase și triste de sub sprâncenele mereu încruntate le amețea Vasili pe codanele din sat, le poseda

înainte de a le fi atins şi le fecunda înainte de a le fi posedat, aşa încât, înainte de a-şi lipi gura de-a lui, seara, la poarta caselor de chirpici, în mireasma de corcoduşe strivite-n iarbă, fetele rămâneau grele de dragoste. Îl luau atunci de mână şi, tiptil, intrau în tindă, trăgând cu urechea la somnul horcăit al mămucăi, de sub peretele de icoane. Urcau pe cuptor, în aşternutul ciudat de rece, şi se iubeau pe perinele umplute cu paie. Fata-şi strângea între dinţi coada-mpletită ca să nu ţipe ca din gură de şarpe la vederea, simţirea, trăirea luminii de rupere de lumi, de spargere de ţeastă, din clipa cea mare. Rămânea apoi cu ochii în grinzi, tremurând şi zvâcnind, udă fleaşcă de sudoare, şi adormea înainte de a-şi fi venit în fire. A doua zi uita totul, de parcă acea lumină de rai i-ar fi şters cu desăvârşire câteva ceasuri, câteva slove din neînsemnata scrisoare a vieţii ei, cele mai dulci şi mai sfinte.

Maria se făcea fluture în fiecare dimineaţă. Maică-sa nu ştia nici ea cu cine-o făcuse, căci mai toţi pruncii născuţi după fuga din Rodopi fuseseră zămisliţi în dezmăţul lapţilor de ţigan, în şure unde patru-cinci flăcăi cu ochii lărgiţi de otrava macului apucau o muiere, îi azvârleau un sac pe faţă şi-i frângeau apoi şalele până-n zori. Fetiţa venise pe lume-n Tântava, pe când satul abia dacă număra douăzeci de bordeie, dintre care unul era biserica. Crescuse singuratică, fără fraţi şi surori, de la trei ani se dusese cu vaca la păşune şi de la cinci dăduse drumul la caloieni pe apa Sabarului: coşciuge micuţe de lemn cu un om de lut în ele, având pe piept o lumânare aprinsă. Puneau caloienii în apă pe-nserat, când se puteau despuia la adăpost de priviri, căci toate fetiţele trebuiau să fie goale cum le făcuse maică-sa. Doar cerurile de foc ale Bărăganului le luminau, tot mai mocnit, trupuşoarele băieţeşti pe când, adunate roată, scăpărau amnarul şi aprindeau lumânarea. Primăvara caloianul era-mpodobit cu flori de salcâm, din care fetele rupeau ciorchini şi-i mâncau cu lăcomie, iar toamnele cu frunze uscate, în care şi mătasea omizilor devenise fărâmicioasă. Ultimului îi dăduseră drumul pe Sabar toamna târziu, când apa-ncepea să fie ferecată-ntre maluri de gheaţă şi când un suflu fioros stingea, ca apoi să le reaprindă, stelele de pe cer. În mireasma de ţuică şi busuioc a bordeiului, fetiţele frământaseră lutul în albiuţa de lemn în care Maria dormise înfăşată cât fusese pruncă. Din pasta amară ca fierea, frământată cu lapte de vacă şi balegă, plămădiseră un cap cu ochi din pietricele de râu şi dinţi de boabe de fasole, un trup cu buric de măcieş zbârcit, mâini şi picioare ca nişte cârnaţi moi, degete cu unghii de cioburi de strachină. Fiecare dintre cele şapte fecioare îşi despletise cozile şi-şi retezase o şuviţă de păr, pe care o înfipsese în ţeasta moale a caloianului. Fiecare-şi apăsase degetul arătător pe pieptul lui, de-o parte şi de alta, aşa că-n curând făptura de lut avea coaste. Aduseseră apoi icoana cea făcătoare de minuni cu care cândva preotul înfruntase viermuiala din adânc şi rostiseră, fără să-nţeleagă un cuvânt, un şir de vorbe bulgăreşti, lăbărţate şi-mpletite ca o velinţă mohorâtă. Apoi numărară până când sorţii căzură, pentru prima dată în acel

an, pe Maria, care se înfioră, pe când celelalte şase se-ntoarseră ca nişte păsări speriate şi se ascunseră pe sub paturi, după cuptor, în tindă, cu mâinile peste faţă şi ochii atât de strânşi, că le dăduseră lacrimile. Maria ştia ce avea de făcut. Luă între palme bulgărele de lut ce mai rămăsese nefolosit, înfăşurat într-o basma neagră. Îl întinse, bătându-l cu pumnişorii, ca o lipie rotundă, şi aluatul acela moale şi-l apăsă pe faţă, cuprinzându-şi fruntea, ochii, obrajii, buzele şi bărbia. Atunci simţea fiecare fetiţă, la rândul ei, cât de amar era lutul. Căci atunci limbuţa lor, oricât ar fi vrut ele să şi-o strunească, se-mpingea între dinţi ca un animal cu voinţă proprie şi atingea cu vârful masca moale şi răcoroasă. Trebuia să rămână cu ea pe faţă cât de mult îşi putea ţine răsuflarea, apăsând ca să se imprime bine sprâncenele şi nările delicate, şanţul de pe buza de sus, genele, fiecare în parte. Când nu mai putu, Maria trase uşor de marginea de sus, dezlipindu-şi lutul de pe faţă. Interiorul măştii era sidefiu, ca şi când un strat al pielii, subţire ca pânza de păianjen, ar fi rămas în scobiturile măştii, dându-i un luciu care-n penumbra încăperii ţărăneşti (la geam crengile unui păr bătrân nu lăsau să intre nici măcar plumburiul serii) se arăta asemenea luminii de lună. Codana ţinea acea lună ciudată în palmele făcute căuş. ştia că ar trebui să se-ntâmple ceva, dar mai ştia că nici o fată care mai trecuse prin asta n-ar fi scos o vorbă despre ce văzuse atunci. Privea ţintă chipul ei scobit, atât de intens îl privea, încât în cele din urmă i se păru că ea nu mai are faţă, că faţa ei a rămas acolo, în lut, şi că ar trebui să deschidă acele pleoape ca să vadă cu adevărat, printre degetele-nspăimântate. Curând, lutul începu să asude. Stropi de o limpezime gelatinoasă, aruncând scânteieri ascuţite ca ácele, aburiră adâncul măştii şi-ncepură să se scurgă lent pe pereţi, adunându-se în cele mai adânci scobituri. Nasul, pometţii şi pleoapele se umplură primele de lichidul gros şi neverosimil de transparent ce-şi arunca acum lumina, ca de apă, în grindă, mască de lumină tremurătoare cu chipul Mariei. Când toată masca se umplu şi lichidul scânteietor se curbă uşor deasupra buzei, fetiţa se mai privi o dată-n el ca-ntr-o oglindă şi apoi strivi-n palme, ca şi când ar fi vrut să-şi prindă chipul visător în capcană, masca de lut, o terciui pân-o făcu un bulgăre cleios şi, cu lichidul sidefiu împrăştiat pe braţe, pe faţă şi pe piept, se-apropie de albia în care zăcea caloianul. Stropi neobişnuit de mari, ca boabele lipicioase de pe roua- cerului, se rostogoleau pe podeaua de lut,

tinzând să se unească asemenea boabelor de mercur. Prin forţa strivirii în palmă, un jet de gelatină ţâşnise printre degetele fetei drept pe icoana Arhanghelului Mihail, deformându-i acum ca o lupă măritoare toracele în zale albastre, mantia de purpură fluturândă, faţa cruntă şi dreaptă de oştean al Domnului, încât îngerul militar părea acum o rădaşcă prinsă de milenii într-un bob de ambră. Maria-ncepu să lucreze ca fermecată, fără măcar să privească frământarea rapidă şi precisă a degetelor. Irişii i se ascunseseră cu totul, de fapt, sub pleoapele aproape închise, ce mai lăsau să se vadă doar fâşii înguste din albul ochilor. Degetele cu unghii lucioase, roşii ca sângele în înserarea adâncă, modelau lutul cu mişcări neomenesc de agile, de parcar fi fost labele multiarticulate ale unui păianjen ce-şi ţese plasa, ori pântecul călugăriţei, ce plămădeşte singur cuibul complicat în formă de smochină. Aşa se frământă, uneori, în vis, mâinile adormiţilor.

Bulgărele de lut muiat în sudoarea mistică a măştii Mariei se alungi ca un cilindru turtit, uşor curb, cu o inimioară lucioasă în vârf şi, la capătul celălalt, cu o mare umflătură dublă. Lutul fumuriu se deschidea tot mai mult la culoare pe măsură ce falusul erect prindea contur. Curând, suprafaţa lui avea textura pielii străbătute pe dedesubt de vine şi filamente nervoase, iar pe punga scrotală crescură, fibroşi şi anarhici, perii. Pieliţe, încreţituri, căldură şi duritate elastică, toate deveniră mai adevărate decât adevărul, până ce prin ele-ncepu să se vadă. Se străvedea acum, prin carnea lucioasă a glandului şi printre cei doi corpi cavernoşi, uretra ce ducea undeva în adânc. Se străvedea sângele umflând cele două lipitori strâns unite şi, în scrot, ouăle gemene, ca nişte mari pietre preţioase, cu capetele parazitate de umflături cenuşii de la care porneau canalele seminale. Oarba cu degete iuţi se apleacă peste albie şi aşeză sexul de carne şi vânt între coapsele pământii ale păpuşii de lut, unde el se prinse imediat, împingând rădăcini sârmoase în solul fertil. Apoi codana acoperi totul cu frunze moarte, ramuri cu măcieşe stafidite, frunze de laur cu ghimpi ascuţiţi. Abia apoi se trezi, deschise ochii şi le chemă pe celelalte, ce nu aveau să ştie nimic până ce sorţii nu aveau să cadă şi-asupra lor.

Asta fusese anul trecut, în care fata făcuse cincisprezece ani. Câteva zile mai târziu, într-o dimineaţă cu negură adâncă, încât nici crengile părului din geam nu se mai vedeau decât ca nişte strigoi, Maria suise în pod după nuci

şi, după ce-şi umpluse poala, se oprise în mijlocul podului, fermecată de lumina de lapte ce venea prin luminator. Trecuse atunci peste grinzile dincolo de care nu păşise niciodată, căci i se păruseră putrede şi pline de viermi, dăduse la o parte putini cu interiorul plin până sus de mucegai, rupsese roţi uriaşe de păianjen cu insecta grasă, ca un mare bob de strugure negru, în mijloc şi dăduse, într-un colţ muced, de o ladă-nconjurată din toate părţile de sticle goale, cu praful pe ele de-un deget, de lămpi cu fitil, de felinare de căruţă sparte, de damigene ce mai aveau vişine înverzite pe fund. Coceni uscaţi de porumb le înfundau gura în chip de dopuri. Fata dădu drumul nucilor pe podea şi-ncepu să mute sticlele din loc până ajunse la marea ladă de zestre, cu zugrăveala înnegrită pe ea ca smoala. Îşi rupse unghiile până reuşi să ridice capacul ferecat în aramă coclită, dar ce văzu înăuntru o făcu să cadă-n genunchi, printre sticle, şi să rămână încremenită acolo, în lumina lăptoasă şi-n curentul care făcea să fluture pânzele de păianjen pe care le adunase în păr. Perle? Cruci scrijelite în aur? Icoane bătute în smaralde? Scule preţioase şi pietre nestemate cusute pe mătase, catifea şi alte ţesături fără nume? Păpuşi de piatră străvezie cu ochi oblici, smălţuiţi cu albastru? Inele cu paftale de porfir, cu chipuri de domniţe săpate-n peruzea? Agrafe cu grăunţe de diamant scânteietor? Lănţuge-ncurcate, casete de fildeş cu mărgăritare strâmbe, calcifiate de vreme? Pene de păun cu ochi întrebători, zugrăviţi pe ape de verde şi de azur? Sau o topitură din toate aceste odoare, o trecere dintr-una-ntr-alta, o răsucire de flăcări bengale, o clinchetire de ducaţi şi ţechini, o pâlpâire de rouă arzătoare în cupa unei brânduşe de toamnă? Maria-şi înfundă degetele, într-un târziu, sub imensele aripi de fluture împăturite în cristalul de timp încremenit al sipetului, le ridică pe braţe umplându-se de un puf de solzişori multicolori, orbecăi cu luminosul material în braţe spre gura podului, dărâmând felinarele şi sticlele de lampă, troznind nucile sub tălpi şi tăindu-se-n uneltele ruginite, coborî aproape prăbuşindu-se scara de fuştei negeluiţi şi se-nchise cu fabuloasa ei pradă-n odaie. Desfăcu pe pat largile aripi străbătute de nervuri ca de frunză, ce umplură patul şi se ridicară peste pereţi, acoperind icoanele şi ştergarele de borangic. Fata nu ştia pe atunci că mai toate muierile din sat ascundeau prin cufere legate cu cercuri de fier bucăţi din aripile marelui fluture, ale marelui bivol înaripat lung de

patruzeci de paşi pe care, cu ani în urmă, Badislavii îl descleştaseră din cleştarul gheţii dunărene, hăcuindu-l şi mâncându-i apoi carnea moale şi dulce ca aluatul la lumina flăcărilor ce lingeau şi lustruiau gheaţa. În întunericul sipetelor, fiecare petic de aripă, de pe-atuncea largi ca nişte catrinţe, crescuse mai mult, se rotunjise, îşi refăcuse forma şi-şi întregise desenele. Maria privea acum vrăjită sorbul modelelor, spirala liniilor, glisarea lentă a culorilor una-ntr-alta. Căci în aripile ei predomina purpura, dar purpura era tivită cu azur, iar cozile de rândunică de la capete erau negre ca păcura. Desenele se topeau în desene, feţele deveneau oraşe, pădurile deveneau păsări, ochii lor deveneau orologii. Rotiţele dinţate din orologii deveneau constelaţii unde trăiau fiinţe al căror nume erau oamenii şi lucrurile lumii noastre. Maria se culcă pe laviţă între cele două aripi răsfirate, şi ele i se prinseră în piele, ancorară de lamele omoplaţilor, trimiseră filamente nervoase în coaste, împinseră vinişoare ce orbecăiau ca viermii spre cârja aortă. Fata se ridică şi ieşi, cu tălpile goale şi aripile lipite una de alta, în tindă, se privi în găleata cu apă şi văzu o îngereasă cu cozi de ţărancă, ieşi apoi în negura din curte. Nu vedeai nici la cinci paşi, deşi se făcuse ziuă de-a binelea. Iarba era udă şi-ngheţată. Cuptorul de lut, dincolo de ogradă, se străvedea prin ceaţă ca o namilă ce putea fi foarte bine un zmeu, un deal sau o claie de fân. Maria desfăcu aripile, lopătă din ele şi se-nălţă, văzu deodată bordeiul de sus, tot mai mic şi mai şters de valurile de fum, apoi satul ca un pâlc de arătări pământii, copacii ca nişte mâini ieşind dintr-o apă mare. Văzu şi alte muieri înaripate, unele dând ocol prin văzduh ca şi ea, altele ghemuite printre crengile goale ale vreunui zarzăre. Când urcă deasupra negurei, fu deodată orbită de soarele de început de lume şi văzu o femeie dormind pe un nor. Le ştia pe toate, erau şi dintre codane, şi dintre cele vârstnice, erau şi bune, şi rele, toate levitând deasupra satului lor şi îndrăznind uneori şi mai departe. Fata avea să se facă fluture de-atunci încolo în nenumărate dimineţi, înălţându-se printre fulgi de zăpadă sau din roua sclipitoare a primăverii, dar niciodată n-avea să se mai avânte ca-n prima zi şi n-avea să mai îngăduie ochilor ei priveliştea teribilă a Dumnezeirii. Căci se ridicase atunci, beată de zbor şi de frumuseţea azurului ceresc, mult, mult, mult deasupra lumii noastre. Străbătuse nouă straturi de nori ca nouă coji de sidef, iar după ultimul stătuse-n picioare pe

coaja oului lumii, în jurul căruia nu mai era nici măcar nimicul. Dar din vidul acela fără simţire, din moartea aceea fără memorie se-nălţa, ca o auroră boreală, o fantasmă enormă, de necuprins în privire, alcătuită parcă din praf de stele, fiecare bobiţă aurie aflată la parseci distanţă de celelalte. Maria ştiu că era prea aproape de giganticul univers ca să poată desluşi vreun chip, aşa că lopătă către neant şi eternitate, poate veacuri de-a rândul, până ce, cu încetul, pulberea aurie contură un deget de om, un deget de la picior cu o unghie de corn străveziu. Se depărtă şi mai mult, până cuprinse-n privire talpa-n sanda cu cureluşe de piele, şi lopătă vieţi întregi până ce desluşi poala în veşmânt de mătasă cărămizie, apoi pieptul bunului nostru Tată, pe care odihnea patriarhala barbă cu cârlionţi de argint. Văzu la dreapta Lui trupul gol al Domnului nostru Isus Cristos, cu toate rănile sângerând, dar purtând, înconjurând-o nespus de graţios cu braţul drept, crucea din lemn de măr, pe când între degetele celeilalte mâini ţinea-n dreptul inimii un trandafir sângeriu şi auriu, a cărui fiecare petală era pudrată cu miliarde de raiuri, fiecare locuit de miliarde de sfinţi. Feţele Tatălui şi Fiului erau străluminate, cum se pierdeau dincolo de putinţa ochiului de-a vedea, de mănunchiul de raze groase izvorâte din Duhul, porumb cu ochi de femeie plutind în viaţa fără sfârşit. Cutremurată, fata mai apucă să vadă şuviţele de aur ce-i coborau Fiului până la şale şi ugerii gingaşi de pe pieptul Lui, şi se prăbuşi apoi până ce orice viziune se sparse în cioburi şi se risipi. Se regăsi în ograda casei ei din Tântava, târându-şi aripile fumegânde prin bruma de pe iarbă, abia mai nimerind prispa şi apoi uşa. În odaia de culcare îşi desprinse aripile de pe trup şi le-mpături la loc. Le vârî apoi sub pat, într-o altă lacră, printre parii neciopliţi înfipţi în lutul podelei şi daţi cu var ca pomii, pe care se sprijinea aşternutul.

De-atunci, Maria abia aştepta venirea zorilor, când mămica pleca în vecini sau făcea mâncare în cuptorul din curte, ca să se facă fluture şi să zboare peste satul încă amorţit. În primăvară, pe vremea când se deschideau viorelele pe pământul negru, încă bălţat de petice de zăpadă umedă, ea coborî într-un crâng de salcâmi tineri de pe marginea gropii lui Ouatu, îşi lipi aripile una de cealaltă, arătându-şi doar delicata căptuşeală de pe faţa ascunsă, şi prinse să culeagă cupele străvezii, pline de boabe de rouă. Tocmai se-ntreba de ce-or mirosi viorelele aşa de urât, când îl zări pe Vasili,

ce venea, cu un cojoc pe umeri, pe poteca dinspre sat. Flăcăului nu-i veni să-şi creadă ochilor: fata pe care-o ştia de copilă, cu care jucase de-atâtea ori „Talion, fecior de domn“ şi mijoarca, ardea acum în plin soare-ngheţat, doar în cămăşuţă de culcare şi-n picioarele goale, în crângul de copaci negri ca smoala ce-şi aruncau nuielele-n cer. Nu-i zărea încă aripile, dar îl mişcă buchetul de flori viorii pe care-l strângea la piept. Se opri, cu ochii la icoana de necrezut. În balta din spatele Mariei, încrustată încă în maluri de gheaţă, se ivi o clipă spinarea leneşă a unei ştiuci. Tinerii se priviră vreme-ndelungată, încremeniţi, apoi el se hotărî către ea, iar fata, îngrozită, căci era prima oară când o vedea astfel cineva, zvâcni în văzduh şi, după câteva lopătări din aripile ţepene, pieri după o pădurice ca şi când n-ar fi fost. Vasili crezuse că visează, dar, vis sau aievea, rămase cu chipul Mariei în inimă şi, când îl revăzu la horă, duminica, între atâtea alte feţe aidoma de codane, se-ndreptă către ea şi-o luă la joc.

Din dragostea lor, niciodată încununată cu pirostrii, se născu, la mai bine de-un an, pe aceeaşi vreme cenuşie şi îngheţată, Miron, prunc cu unghiuţe vinete, căruia au trebuit să-i tragă de pe cap o căiţă ca băşica de porc ca să i se poată vedea ochii de lapte. Acum, pruncul de-atunci avea paisprezece ani şi, ca şi când membrana de pe faţă i-ar fi prevestit firea întunecată şi ascunsă, făcuse deja o mulţime de ticăloşii care amărau viaţa maicii lui şi, de departe, a uitatului, înceţoşatului său părinte. Neîndoios, umbra tatălui său, suptă lacom de Dunăre, se întorsese în sufletul fiului. Prima ispravă a lui Miron, încă un ţânc ce abia putea să-ngaime trei vorbe, s-a petrecut când, făcând într-o zi ochi înainte de revărsatul zorilor, o văzuse pe mamă-sa luminând odaia cu mătasea multicoloră a aripilor. Se făcuse atunci că doarme mai departe, dar o pizmă ciudată îi cuprinse pieptul ca o gheară. Aşteptă ca femeia să se-ntoarcă şi să meargă-n cuptor, iar apoi se vârî sub laviţă şi târî afară lada Mariei. Scoase aripile şi-ncercă să şi le agaţe-n spinare, dar ele nu se prindeau. Unde le atingea cu degetele, rămâneau pete mai negre ca păcura, pe când în jur culorile dansau cuprinse parcă de spaimă, şi chipuri de ştime şi de balauri se năzăreau din mozaicul frenetic. Atunci, Miron a scos în curte valurile de brocart şi le-a dat foc în lumina incertă a zorilor, până ce din aripi a rămas doar un pumn de cenuşă în care se vedeau câteva nervuri ca de frunză moartă. Maria a-mbătrânit în ziua

aceea dintr-o dată cu zece ani. şi a continuat să îmbătrânească văzând cum învăţătura nu se lipeşte de copil la şcoala primară abia deschisă în sat, şi unde învăţător era însuşi popa, iar clasa – o încăpere de chirpici proptită în grabă de un zid al bisericii. Câte nuiele n-a luat la dos, câte ceasuri n-a stat la colţ, în genunchi, pe coji de nucă, doar-doar s-o apleca mai cu osârdie asupra ceaslovului, şi tot în zadar. În schimb, umbla la ţâţele fetelor şi se-ncăiera cu băieţi mult mai răsăriţi ca el, de venea acasă mai mereu cu ţoalele tăvălite şi rupte bucăţi. Nu l-a mai primit la şcoală din ziua în care, intrând preotul să vadă cum dă cu mătura prin biserică, l-a prins pe Miron cu nădragii în vine, frecându-se în faţa icoanei Sfintei Născătoare. Atunci nepricopsitul s-a vârât slugă la un gospodar, pe mâncare şi adăpost, risipind la jocul de miale, cu alţii ca el, banii primiţi de mamă-sa de la căpitanul de pompieri. Îşi păstra paralele (şi asta avea s-o facă până la moarte când, în 1899, un burjui din Garda Naţională, ce abia ştia cu ce parte trebuie îndreptată flinta-nainte, îl doborâse pe când încerca să treacă prin contrabandă, pe la bariera Rahovei, câteva kile de spirt ascunse într-o tocilă veche) într-o pungă palidă şi tare ca pergamentul, la care ţinea ca la ochii din cap, că doar venise pe lume cu ea peste faţă. Cu neputinţă de spus de ce trăiesc pe lume unii oameni, care mănâncă pe apucate, beau pe apucate, dorm pe apucate şi plodesc pe apucate, niciodată cu un gând pentru ziua de mâine, niciodată cu o strângere de inimă pentru ziua de ieri. Viaţa lor, ca a câinilor fără stăpân, e o negură de vorbe şi gesturi, o încâlceală de huliri necugetate şi omoruri nevinovate, căci să suceşti gâtul unui pui de găină sau să vâri cuţitul într-un seamăn al tău e pentru ei acelaşi lucru, nu cu mult mai însemnat decât tuşitul sau strănutul. Căpitanul Badislav era destul de amărât de isprăvile unicului său fecior, şi poate s-ar fi bucurat să ştie că acea după-amiază de vară în care se răcorea la grădina otelului Dacia, în compania celor două dame, avea să-l scutească de a mai cunoaşte viitoarele mârşăvii ale lui Miron, fiul fluturiţei ce-i era încă atât de dragă.

Norii se formau şi se deformau deasupra grădinii de vară, pătându-se cu verde de la vârful plopilor şi platanilor, cu galben murdar de la tencuiala veştedă, bulbucată cu cariatide jalnice, de pe cornişa otelului. Cerul scânteia ca văzut printr-o lentilă cu un punct de aur în adâncul ei – soarele cu neputinţă de privit. Vorbele damelor, o trăncăneală fluturătoare, se formau şi se deformau şi ele, răsfrângându-se-n perlele uneia, în nasturii fantezi ai celeilalte, în halba (a câta?) pe care bărbatul în stacojiu, bărbatul cu ochii mei, eu însumi de acum trei vieţi, o uitase pe masă, tot lungindu-şi gâtul spre ieşire. Ce aştepta? Ce aşteptam? Ce aştept? Ce nebunie cu neputinţă de privit se va forma şi se va deforma pe cerul mereu frământat al minţii mele, al cărţii mele? Frosica se aplecase acum mult peste masă, târând cu bustul ei nu prea mare (dar cu dudele ţâţelor neobişnuit de lungi şi de aspre, îşi aminti Vasile, şi animalul inocent dintre pulpe începu să i se umfle din nou) solniţa şi-mprăştiind câteva scobitori. Cu palma pusă complice pe braţul proprietăresei, îi şoptea ceva la ureche, arătând cu ochii către o masă mai dinspre fundul grădinii. şedea acolo un bărbat cu o-nfăţişare neobişnuită, având în mână un pahar cu lichid verde luminos, pe care-l bănuiai de consistenţa gelatinei. Cine nu l-ar fi recunoscut pe gentlemanul îmbrăcat în cea mai fină stofă englezească? Chiar dacă n-ai fi fost în ultima lună la circ – şi slavă Domnului că Sidoli bătrânul se hotărâse să mai treacă şi pe la Bucureşti cu cortul lui, după trei ani de rătăciri pe drumurile Ungariei şi Galiţiei, căci altfel bieţilor orăşeni rămaşi în urbe pe căldurile cele mari nu le-ar mai fi rămas ca loisir decât vulgarele grădini cu guriste şi mititei – tot ţi-ar fi sărit în ochi de pe zeci de afişe jerpelite chipul roşu ca sfecla, încadrat de barbeţi, al lui Mr. Swan, un american care uimise lumea cu performanţele lui. Intra, de pildă, îmbrăcat, într-un mare acvariu unde, cu peşti galbeni şi albaştri în jurul său, mânca, bea şi fuma, ba chiar scria şi scrisori de câteva file la o măsuţă, scoţând din când în când pe nări ghirlande de bule strălucitoare de aer. „E foarte bine, soro, e mai bine aievea decât când îl vezi la comédie“, îi şopti tânăra damă lui M-me Zamphiresco, şi amândouă chicotiră schimbând priviri apoase, căci

băgaseră de seamă, pasămite, că americanul cam trăgea cu ochiul către masa lor. Pe cine pusese ochii streinu-ăsta plin de parale? Frosica nu avea îndoieli, aşa că-ncepu să facă mii de fiţe şi mofturi, să-şi ţuguie buzele rujate-n inimioară şi să-şi arate albul ochilor, să-şi îndrepte graţios trupul ca să-i vadă bărbatul cel singuratic mijlocelul de viespe. Proprietăreasa nu se lăsă nici ea mai prejos. Nu avea, în definitiv, decât (şi aici, ca de obicei, nu rosti nici măcar în gând adevărata cifră a anilor) treizeci şi cinci, ba chiar numai treizeci de ani, şi mulţi domni preferă o damă niţeluş planturoasă, mai ales dacă, de pe urma a doi bărbaţi cu cununie, răposaţi, sărăcuţii, înainte de vreme, avea strâns ceva la chimir. Ridică deci bărbia, de parc-ar fi ţinut un băţ în echilibru pe ea, ca guşa dublă să se netezească şi se aşeză în profil ca „să arate a camee“, cum îi şoptise odinioară la ureche un impertinent, în tramvaiul cu cai.

Căpitanul nu băgă de seamă nimic din frământarea damelor, de care nu mai ştia cum să scape. Dar trăsura mult aşteptată întârzia. Un strop de roz vesperal picură în apexul cerului şi difuză lent, atom cu atom, către margini. Între genele negre şi groase, corneele lui Vasile reproduceau înserarea ca două gravuri bombate ale aceluiaşi peisaj. Ca acele diapozitive uşor diferite-ntre ele ce se introduc în fantele unui stereoscop. Dac-ai putea pătrunde sub chipul său ca sub o mască şi-ai privi prin globii lui de cuarţ împodobiţi cu micile şi strălucitoarele picturi, ai vedea în relief grădina şi otelul, cucoanele şi halba, decupându-se net pe fundalul cerului şi-al unor acoperişe îndepărtate. Căpitanul urmărea însă cu totul alte imagini, ale memoriei acelei dimineţi, derulate rapid, prin rotirea unei manivele de nichel, între oglinzile mişcătoare ale unui vechi fenakistoscop, din cele ce iveau ochiului încântat balerine şi cai de curse cu mişcări stereotipe şi graţioase.

Convoiul se-apropia de marele otel Bulevard. Se scurseseră deja prin tina acum plină de balegi aburinde carele alegorice ale berăriilor Oppler şi Luter şi cele ale topitoriei Lemaître. Plăpumarii nu putuseră înjuga decât un bou mai mult mort decât viu, împreună cu care trăgea-n jug, în huiduielile mulţimii, un catâr frumos acoperit cu satin galben canar. Dar micii funcţionari cu mânecuţe negre, bufante şi cu cozoroc de ţiplă, băieţii de prăvălie şi ucenicele ce-şi lăsaseră maşinile de cusut în croitorii ca să caşte

gura la paradă rămaseră încremeniţi văzând cum trece maiestuos prin faţa lor minunea cea mare a defileului, scandalul din vara lui ’79, despre care-au urlat mai apoi jurnalele luni în şir, până când vestitul Zdrelea brigandul i-a luat locul şi privilegiul titlurilor de-o şchioapă. Trecea, prin urmare, carul monumental, tras de douăzeci şi patru de boi, ce-înfăţişa rectificarea Dâmboviţei şi noua ei matcă. Până şi Badislav se dăduse mai aproape ca să zărească bine construcţia ciclopică. Era, pur şi simplu, o bucată de Bucureşti pusă pe roate. Se puteau vedea acolo case negustoreşti cu oameni la ferestre şi pe balconaşe, o trăsură adevărată trasă de doi cai, porumbei ciugulind la picioarele şi pe umerii statuii lui Mihai Bravul, reprodusă cu măiestrie. Mica urbe era tăiată-n două de albia râului îmblânzit, un enorm jgheab plin cu apă pe care scria „Dâmboviţă apă dulce“. Pe apă se zărea o plută încărcată de flori unde zăcea pe-o rână un bătrân cu barba-n noduri, întruchiparea mitologică a râului. În jurul plutei înotau, cu ţâţele dezvelite şi cu picioarele înfăşurate-n pânză verde, sirene şi naiade, în care nu puţini recunoscură trupurile durdulii, mult iubite, ale Leonorei şi Acriviţei, al lui Fifi şi-al Marghioalei, cocotele de lux, cu tariful pe uşă, de la otelul Victoria, din dosul bisericii Sf. Pantelimon. Până şi moşul de pe plută, ce căuta să se-arate demn şi semeţ între gherghine, era cunoscut ca un cal breaz, căci nu era nimeni altul decât milogul de la uşa aceleiaşi biserici. „Mai lipsea popa şi ţârcovnicul, să tragă la jug“, zisese-n gura mare un mucalit, şi, pentru o clipă doar, consternarea lăsă locul unui râs mânzesc. Căci cetăţenii onorabili ai urbei nu glumeau cu onoarea de familişti. La vederea sfârcurilor obraznice, întărite de apa rece, o mulţime de gură-cască se aruncară spre car, agitând bastoanele-n aer şi înjurându-le de panaghie pe bietele muieri. Alţii luau noroi de pe jos şi căutau să le nimerească direct în obraz. Hotărât, dom’ Spirescu, întors de curând de la Venezia, cam sărise peste cal când închipuise acel car. Îşi lua şi el acum din plin răsplata nesăbuinţei, căci, fiindcă ţinuse să întruchipeze el însuşi un june boem ce privea visător, de pe un pod, în apa falsei Dâmboviţe, primea acum în cap o ploaie de murdării. Cu tot respectul pentru defileu şi pentru Majestăţile Lor, batjocura nu putea fi iertată. Căci ce avea mai scump bucureşteanul decât păcătuirea privată şi moralitatea publică? Fu nevoie de sute de opintiri ca să-ncline, în zgomot teribil de osii frânte şi roţi sfărâmate, imensul jgheab,

din care-n cele din urmă un val distrugător, ducând cu el naiade şi flori, bucăţi de pod şi de falsă tencuială, câini şi pisici, copii îmbrăcaţi în marineri, mingii vărgate şi cocarde tricoloare, se revărsase peste casele şi prăvăliile din dreptul librăriei Alcalay, inundase magazinul de covoare Haas şi schimbase Podul Mogoşoaiei într-o mocirlă numai bună pentru porcii graşi şi pentru cârdurile de gâşte din curţile din preajmă. Apoi târgoveţii, foarte mulţumiţi, deşi uzi ca vai de ei, o porniră în urmărirea curviştinelor care, doar în pantalonaşii cu înotătoare verzi şi cu braţele-ncrucişate peste sâni, înţeleseseră că nu era de glumă. Fugeau disperate, zbierând cât le ţinea gura, căci cu doar câteva săptămâni în urmă Miţa Biciclista, cu toată protecţia Doamnei, fusese dată jos de pe velociped şi unsă cu chinoroz pe toată faţa de nici acum nu se arătase pe străzi, ci-şi îngrijea în cine ştie ce budoar ochii umflaţi ca sarmalele. Alte nenorocite, care umblaseră-n pantaloni vărgaţi, speciali pentru demoazele, prin grădina Cişmegiului, făcând reclamă astfel croitorului vizionar Iţac (ce se alesese şi el cu acea ocazie cu vitrina spartă şi valuri întregi de ştofă furate de pe tejghele), fuseseră aproape înecate în lac de matroanele ce se promenau pe acolo şi de ofiţeri, pe când poliţaii se ţineau cu mâinile de burtă de râs.

Curând însă marea butaforie fu dată la o parte şi defileul îşi putu relua cursul. Treceau carele mai puţin însemnate ale unor meserii totuşi folositoare propăşirii generale: vidanjorii, hingherii şi cioclii, ultimii impresionând mulţimea cu o splendoare de dric sculptat în abanos, cu geamuri hipnotice de cristal faţetat, pe capra lui şezând însăşi Moartea, ce ţinea cu-o mână hăţurile cailor mascaţi, cu panaşe de struţ în frunte şi acoperiţi cu valtrapuri grele, iar cu cealaltă sprijinea pe genunchi un mare ornic sclipitor, de alamă plină, cu un pendul lustruit ca oglinda ce luneca lent, la dreapta şi la stânga, sub un clopot de sticlă. La urmă de tot trecu carul Justiţiei, nu fiindcă dreptatea ar fi şchiopătat în amărâta ţărişoară dunăreană (cum şi începuseră să rânjească unii din gloată), ci pentru că una dintre roţi i se-nţepenise şi nu se mai învârtea laolaltă cu celelalte. Carul nu se voise original. Era tras de două perechi de cai albi cu panaş verde strălucitor şi-nfăţişa o sferă cam cât un stat de om de înaltă, pe care se afla un tron încăpător. Trei inşi ar fi putut sta alături, sprijiniţi de volutele baroce ale spătarului. Două fiinţe necunoscute (balauri? hidre? himere?) îşi arătau

colţii curbi, înspăimântători şi limbile bifurcate de-o parte şi de alta a marelui tron. Deşi total încremenite, în afara unei înfiorări aproape nevăzute a solzilor de peruzea, fiarele erau fără putinţă de tăgadă vii, şi limbile elastice, umede, şuierătoare le lunecau uneori din boturi, mirosind cu vârfurile ascuţite spătarul caprei şi surtucul vizitiului. Pe tron stătea singuratică o femeie cu faţa dată cu pudră de marmoră. Pudră de marmoră avea şi pe piept, şi pe braţele rotunde. Buclele-i erau ca săpate în calcar şi curgeau în inele de piatră până spre mijloc. Un peplum de pânză albă şi groasă făcea sute de-ncreţituri complicate, ce nu puteau ascunde totuşi globii semeţi ai sânilor şi rotunjimea de liră a şoldurilor. Un picior puternic, cu unghii cornoase, în sanda de piele şi ţinte de fier ieşea de sub cutele rochiei şi apăsa pe o carte legată în marochin. Dar căpitanul, care se depărtase de mult de carul său şi nu mai spera să răzbească până la el prin gloată prea curând, se simţi săgetat deodată nu de trupul de regină al femeii necunoscute, ci de faţa ei de neuitat. Femeia-ntruchipa Justiţia, şi o-ntruchipa cum se cade. În dreapta ţinea o spadă strălucitoare – iar ochiul lui Vasile nu se putea înşela: nu era un băţ poleit ca toate celelalte din parada aceea, ci o unealtă de război care trecuse poate prin multe trupuri –, în stânga o balanţă cu talere inegale, iar ochii-i erau acoperiţi cu o fâşie din aceeaşi pânză albă şi aspră din care era făcut peplumul. Rămâneau afară, pe ovalul de piatră al feţei, gura roşie şi cărnoasă şi o bărbie cu gropiţă adâncă, asemenea unui vârtej dintr-o apă liniştită. Rujată gros, crudă şi voluptuoasă, trufaşă şi liniştită, gura femeii îi păru atât de chinuitor de senzuală lui Vasile, încât nu se putu-mpiedica să nu-şi închipuie, copleşit de o sudoare-ngheţată, cum, pătrunsă şi răvăşită de plăcere, muierea sfâşie gâtul bărbatului, trăgând afară artere şi nervi, dezgolind vertebrele însângerate ale celui care, confundând agonia cu un orgasm halucinant, îşi înteţeşte mişcările sacadate-ale şalelor. Cu toate acestea, o frunte foarte înaltă deasupra eşarfei de pânză şi atât de imaculată, încât osul craniului părea străveziu, lăsa să se ivească, aproape tangibilă, o fiinţă melancolică şi-nchisă-n sine ca-ntr-o enormă carceră de sidef.

Cine putea fi acea divă de calcedonie? O cântăreaţă de operă din trupa Giorgiani, tocmai abătută prin acele părţi sălbatice ale Evropii? O călăreaţă de la circul Sidoli, din cele cu aripi roz-bombon din franjuri lucitoare de

mătase? În nici un caz vreo frumuseţe dâmboviţeană, aristocrată sau plebee, căci Vasile ajunsese să le ştie pe toate, care din încercate, care din auzite: toate aveau moliciuni şi fasoane orientale, nasuri late şi ochi tâmpi, de baiadere. Corpul lor, cu cât mai revărsat, cu atât mai râvnit – funduri mari şi roze, burţi cu câteva rânduri de slăninuţe, în care buricul se pierdea ca un sorb fără capăt, ţâţe cu vinişoare albastre şi areole stacojii acoperindu-le aproape întreg botul –, nu putea fi cel al feei doar fibră de pe tronul marmoreean. Aproape că vedeai ochii ei prin eşarfă: albaştri şi-ngheţaţi ca două pietre apoase de safir, nu de pe lumea asta şi în nici un caz din Balcani. „Trebuie s-o uit, s-o uit imediat", îşi spuse căpitanul, şi, cu un gest copilăresc, închise pleoapele cu speranţa că, atunci când le va redeschide, fantasma de pe globul din cercuri de oţel va dispărea sau va lăsa locul vreunei demoazele plictisite, cusătoreasă la atelierul de după colţ. Dar când cojile fluturătoare desprinse de pe obiecte se reîntoarseră în globii lui oculari, Vasile alunecă într-un vis în care se făcea că diva întoarce capul către bucata de Bucureşti pe care se afla el pictat, scanează figurile de gură-cască şi negustori de asemenea zugrăvite-n decor şi îl localizează, tocmai pe el, cu o intuiţie de insectă oarbă, decupându-l din întregul univers disponibil. şi îi trimite, tocmai lui – singurul rămas colorat intens, smălţuit ca un soldat de plumb într-o lume de viduri, linii punctate şi epure abstracte –, un zâmbet care-l îngheaţă. şi-i face, tocmai lui, un semn de chemare, imperceptibil aproape, dar imperios ca al unei zeiţe. şi coboară, în vis, plutind cumva, în diorama cu oteluri şi berării, părul fluturător ştergând firme şi felinare, până pe macadam, în faţa lui Vasile, şi-şi apropie gura de obrazul lui şi gândeşte lângă el, şi Vasile ştie cum va sfârşi ziua aceea, ştie că va lua o trăsură cu un muscal în surtuc verde pe nume Efraim Scopitul şi că va ajunge la exorbitanta cochilie a casei de rugăciune şi că va zăcea în cele din urmă într-o baltă de sânge, fără vină, dar în mod necesar, aşa cum crucificaţi iar şi iar atârnă Criştii în centrul marilor picturi ale crucificării, şi săgetaţi iar şi iar îndură supliciul Sfinţii Sebastian de câte ori legenda lor e-ncondeiată din nou de maeştrii sadici şi minuţioşi ai vremurilor apuse. Abia atunci Vasile deschide ochii cu adevărat, ca să mai vadă doar spatele carului, spătarul tronului săpat în volute şi-ncrustat cu pietre semipreţioase,

un zuluf ca de piatră, ţeapăn în aerul *trompe l'œil* al verii, o roată care nu vrea să se-nvârtă şi lasă o dungă hârşită pe pietrele bulivarului.

De-atunci orele trecuseră lesne. Pompierul se grăbise să-şi ajungă compania şi-şi luase locul între fruntaşii ei, tocmai când carul trecuse semeţ prin faţa tribunei Majestăţilor Lor, înţesată de camarilă, miniştri în fracuri, generali şi înalte doamne. Angelul pompier stinsese flăcările de ţesătură purpurie, salvase cetăţenii desperaţi şi coborâse pe pământ cu bine, în aplauzele tribunii. Pompele strălucitoare, cu manometre strunjite-n alamă, trecură şi ele, trase de atelajele de cai păşind în buiestru, trecură şi eroii din Dealu Spirii, apoi coloana se opri undeva, pe o străduţă lăturalnică, ofiţerii oftară uşuraţi – o făcuseră şi pe-asta, slavă Domnului! – iar Vasile, în aparenţă schimbând însufleţit felicitări cu camarazii săi şi ascultând respectuos inepţiile unui general senil, se chinuia mai departe să uite statuia vie-a Justiţiei, cu ochii după trăsurile care treceau în depărtare. Nu zărise însă, pe capra nici uneia, muscalul în mundir verde, pe care dorea cu ardoare să-l întâlnească. Uliţele se afundau în întuneric, iar la capătul lor ardea cerul albastru.

Frosica aproape că leşină când îl văzu cu coada ochiului pe Mr. Swan ridicându-se greoi de la masa lui şi-ndreptându-se către… către ea, nu încăpea îndoială, deşi englezul, ba nu, americanul, se mai oprise şi la alte mese pe drum, sărutând mânuşiţe şi făcând plecăciuni ţepene domnilor. Apăruse de undeva un taraf de lăutari ţigani ce se plimbau printre mese cu viori de scândură ordinară, afumate şi sunând uleios de parc-ar fi avut înăuntru câte-un gramofon minuscul şi complicat. Scufundătorul părea să se bucure nespus de tremolo-urile şi pizzicato-urile strunelor din maţe de oaie, căci sosi la măsuţa celor trei dirijând şi înălţând din sprâncene ca să arate cât de bine o aduceau ţiganii. Frosica se ridică şi-ntinse mânuţa cu cel mai fermecător zâmbet al ei, dar Mr. Swan nu păru să bage de seamă, cum nu văzu nici bărbia, mai împinsă-nainte ca niciodată, a proprietăresei. Trase un scaun de la masa vecină şi, fără să ceară îngăduinţă, se aşeză aproape cu spatele la dame, în aşa fel încât să-l poată privi ţintă-n ochi pe căpitan. „Ma chère, ce necioplit!" îşi zise dezamăgită M-me Zamphiresco. În clipa următoare, faţa roşcovanului lepădă orice grimasă de histrion şi privirea-i deveni deschisă şi gravă, de bărbat care nu are timp de pierdut. „Swan" se

recomandă el şi-i întinse mâna lui Vasile, ca să-i traseze-n palmă, cu unghia degetului mijlociu, un semn ca o spirală, pe care căpitanul uluit îl văzu, pur şi simplu, cu pielea palmei, strălucitor de parcă i-ar fi fost zgâriat pe retină. Străinu-l privi apoi de sus până jos: „Thou art my man!“ Era cu neputinţă ca acei ochi, acum de-un căprui atât de luminos încât părea galben, să fi fost cei ai saltimbancului burduhos de la Sidoli, care mângâia patern peştii pe spinare în acvariul lui, sub ochii căscaţi ai prostimii. Desigur, cineva îl locuia acum, îi folosea trupul ca pe-un costum de zgârci, grăsime şi piele asudată, faţa ca pe o mască grotescă. O fiinţă căprui, un mare ochi, mai mare poate decât fantasma Bucureştilor de sfârşit de veac, îşi vădea o milionime de suprafaţă prin fantele pleoapelor lui Mr. Swan. Niciodată Vasile nu mai fusese astfel privit, încât să simtă că privirea îl inventează, îl construieşte, îl naşte, de parcă giganticul ochi ar fi fost planeta pe care trăiesc, supuse unei gravitaţii teribile, toate imaginile, inclusiv neînsemnatul său trup. Neînsemnat până-n acea clipă, când ochii căprui l-au atins şi, atingându-l, l-au şi ales. Căpitanul abia avu putere să-şi bâlbâie numele, simţind că, în definitiv, nimic din ce-ar mai fi putut spune el nu mai avea importanţă. Înainte să plece cu americanul, urmându-l automat şi parcă îndrăgostit, ca şi când acei ochi ar fi fost ochii statuii Justiţiei, nu se ştie cum ajunşi pe faţa lui Mr. Swan, Vasile mai văzu cum acesta le lasă pe masă, damelor, două bilete de favoare la spectacolul din acea seară al circului Sidoli. şi brusc avu o viziune. ştiu atunci că, peste câteva ore, stâlpul central al marelui cort avea să se prăbuşească în mijlocul unei acrobaţii cu cai, făcând două victime dintre spectatori, nimeni altele decât doamnele Sophie Zamphiresco şi Eufrosina Eliad, nefericitele lui prietene…

Semnul din palmă îl ardea ca o sârmă înroşită. Ieşiră în tăcere din grădina de vară, ninşi, pe când treceau pe lângă zidul otelului, de fulgi ţepeni de tencuială. Urcară în trăsura de Hereasca, abia trasă lângă gardul de fier, şi multă vreme căpitanul nu mai văzu decât spinarea, în mundir verde, a vizitiului ce troznea din când în când din bici şi amurgul tot mai adânc, ca vişina putredă, ce se lăsase. Câte-un calcan de casă veche lucea atât de intens în ambra asfinţitului, încât părea de aur. Câte-o turlă împodobită cu amoraşi se profila neagră ca smoala pe cer. Americanul nu scotea o vorbă, ci doar îşi sucea gâtul după fiecare damă mai cochetă ce-nainta semeţ ca o corabie la braţul vreunui ofiţer. Trăsura se afundă în mahalaua Hereascăi, luând-o pe una din uliţele mărginite de ateliere şi depozite de cherestea. ştrengarii înălţau zmee colorate pe maidane pline de mortăciuni. Câini galbeni, aproape fără blană, levitau printre stivele de lemne, lipăiau din bălţi ce oglindeau cerul. O fetiţă, aceeaşi care-i şoptise ceva la paradă, când îi întinsese clopoţeii albaştri, stătea pe marginea drumului, nemişcată, cu o minge vărgată sub braţ şi pe faţă cu o expresie de înspăimântătoare înţelepciune, ca de femeie care-a trăit o viaţă de necazuri şi chin. Când o văzu, Vasile tresări şi vru să oprească trăsura, dar americanul îl opri cu o mână musculoasă, de luptător de circ: „It's useless." Nu mai putu decât să privească înapoi la fetiţa care, cu gesturi disperate, îl chema parcă la ea, strigându-i din nou cuvântul nedesluşit. În întunericul aproape deplin, ochii îi scânteiau purpurii ca ai păsărilor.

Curând se lăsă o noapte adâncă, încărcată de stele. Era cu neputinţă să fie aşa de mare mahalaua. Trăsura mergea de ore-n şir, în zgomotul pe jumătate animal, pe jumătate mecanic al celor doi cai. Pe marginea drumului, aceleaşi depozite, aceleaşi castele de apă, aceleaşi făbricuţe de cărămidă, cu detaliile scufundate-n întuneric. Case, din loc în loc, iar pe cer, obturând stelele, zmee. Opriră câteva clipe la un foişor melancolic, cu o ferestruică palidă la etaj, americanul intră şi se reîntoarse urmat de-o femeie tânără cu ţeasta complet rasă, ca o bilă de fildeş. Schimbară câteva cuvinte, femeia îi întinse o cutie făcută parcă din acelaşi os gălbui ca şi craniul ei şi trăsura îşi

continuă drumul. Dincolo de foişor locurile erau diferite. Vasile nu le mai percepea drept adevărate, ca şi când globii oculari i s-ar fi dat peste cap deodată şi-ar fi privit acum direct în propriul lui creier, în structurile moi ale minţii, pe când între pleoape i-ar fi rămas doar nişte coji de cornee gălbuie, văruite ca ochii statuilor. Stelele nu erau acum doar intens colorate, ca poleielile de bomboane de salon, ci aveau şi o textură bogată, făcută să fie pipăită cu degetele. Unele înţepau ca acele de seringă, altele erau aspre şi rarefiate ca părul pubian. Casele, străluminate de ele, erau zugrăvite parcă nu în culori, ci în emoţii răvăşitoare. Erau vii, erau femei arătându-şi intimitatea, erau sugari prăbuşindu-se de la înălţime, erau mari mutilaţi cerşind pe mormane de cioburi. „Nu vreau“, şopti căpitanul, dar era atât de lipsit de voinţă, de parcă trăsura ar fi fost un dric, iar el mortul de pe patul de flori, înţepenit între geamuri groase de cristal.

Opriră în faţa unei case-vagon cu faţadă austeră. Toate ferestrele erau aici zidite. O grădiniţă ce ajungea până sub ele emana o mireasmă înăbuşitoare de regina-nopţii. Câţiva fluturi de noapte intrau şi ieşeau din cercul de lumină al felinarului, hrănindu-se apoi, în zbor nemişcat, de colibri, din nectarul florilor. Intrară pe sub o boltă ca o sprânceană şi se găsiră într-o-ncăpere îngustă întinsă pe toată lungimea casei, zugrăvită-n alb şi luminată slab de lumânări de seu. La o masă foarte lungă şedeau (Vasile îi ştia pe mulţi) muscali scopiţi, de rit vechi, prigoniţi în marea lor ţară de zăpadă şi-mprăştiaţi prin Balcani. La Bucureşti, trăsurile erau în mâinile lor, ca şi la Sofia sau la Zagreb. Îi vedeai, puhavi şi spâni, zăcând cu priviri prostite pe capre, în aşteptare de muşterii. Nu se supărau niciodată, nici când damele îi înţepau cu vârful umbreluţelor în spinare – şi cu cât dantelele erau mai fine, cu atât vârful era mai ascuţit –, nici când domnii îi înjurau şi căutau să-i înşele la plată. Birjele lor, dichisite, spălate proaspăt, cu cai bine ţesălaţi aşteptau încă din zori, îngrămădite pe maidanul din faţa bisericii Sf. Vineri-Hereasca şi pe vechea Cale a Moşilor, colţ cu uliţa Făinarilor, de unde-o luau, la pas, către Podul Mogoşoaiei. Acolo se-ncrucişau prin faţa Capşei, iarna nemaiprididind să care muşteriii către marile restaurante, Frascatti şi Sans-Souci, iar vara aşteptând ceasuri în şir până ce vreun amploiat plictisit, rămas nu se ştie de ce în Bucureştii pustii, se hotăra să facă o plimbare la şosea, doar ca să mai ia aer.

Înaintând stângaci la braţul lui Mr. Swan, căpitanul se chinuia să zărească celălalt capăt al încăperii, care se pierdea într-o ceaţă albăstruie, ca un lung defileu în munţi. Perspectiva pereţilor albi, fără podoabe, se ascuţea în chip de pumnal spre capătul nevăzut. Masa, concretă aici până la ivirea celei mai mici crăpături şi-a celor mai neînsemnate noduri în scândurile de brad (pe când firimiturile de pâine apăreau ca foarte complicate obiecte tridimensionale într-o lumină ce nu putea fi decât a ochiului minţii), se pierdea şi ea, îngustându-se, cu meseni cu tot, în depărtarea coridorului. Pe Badislav îl izbiră mai întâi straiele birjarilor: erau straie de sfinţi. Brocarturi şi mătăsuri azurii, nărămzii, vişinii făceau cute şi creţi pe trupurile obeze. Fiecare scopit avea zugrăvită o cruce sinilie între sprâncene. Ochii le erau înspăimântaţi parcă de o ambiguă viziune. Pe masă – doar pâine şi vin rubiniu, în pahare faţetate de sticlă ieftină. şi Vasile, împins uşor de american pe culoarul îngust dintre masă şi perete, îşi începu, ca-n vis, calvarul, purtat înainte, parcă, de privirile muscalilor, ce se adunau asupra lui ca să se-mprăştie iar ca picioarele unui miriapod. Era dat din privire-n privire, ochi de tineri şi de bătrâni, la fel de lărgiţi, la fel de înspăimântaţi, cu aceleaşi cruci strâmbe între sprâncene. Dacă lumina ar fi străbătut prin ferestrele zidite, căpitanul, în înaintarea lui monotonă şi nesfârşită, ar fi văzut de multe ori zorii, amiaza şi amurgul, apoi cornul erodat, dar tot mai plin în fiecare seară, al lunii.

Îşi aminti, pe când încerca să desluşească ceva în ceaţa albăstrie a depărtării din faţa ochilor săi, cum văzuse, cu ani în urmă, pe când mai scurma ţarina în satul natal, un flăcău scopindu-se cu mâna lui. Într-o noapte de iarnă se-ntorcea cu căruţa prin Dârvari, un sat vecin cu Tântava, dar mai vechi, unde oamenii vorbeau încă vechiul grai bulgăresc. Zăpada, pe-ntinderea câmpiei, părea albastră. Doi sau trei plopi desfrunziţi se desprindeau, ca de cărbune, pe cerul înnorat, roşu, prevestind o nouă ninsoare. Rotunjite şi strâmbe, casele păreau nişte ouă adunate în jurul cloştii semeţe-a bisericii. Prin case, mai nici o lumină, doar o izbă mai depărtată luminată ca ziua. Se gândi că o fi crâşma, dar nu era decât casa încăpătoare a unui gospodar, unde-n noaptea aceea se ţinea un vapor. şi cum a doua zi era Sf. Vasile şi flăcăul avea ceva bănet la el – venea de la Ciorogârla, unde dăduse bine un butoiaş de rachiu –, se gândi că poate l-ar

primi şi pe el. Auzise multe despre vapoarele astea. La ei în sat nu se făceau niciodată, căci era încă vie amintirea izgonirii din munţii Rodopi. Când auzeau de de-alde astea, sătenii se puneau pe blesteme iar popa cel bătrân, care-i mântuise din grele primejdii, tuna şi fulgera în biserică, arătând pe zidul ei râul de sânge clocotit şi dracii roşii ce-aveau să-i înhaţe pe păcătoşi după Înalta Judecată. Unii flăcăi – umbla vorba că şi unele fete – se duseseră totuşi prin satele vecine, de cu seară, şi înnoptaseră acolo. Se-ntorseseră schimbaţi şi tăcuţi. Era acum rândul lui Vasili să bată hotărât la uşa casei de bârne. În depărtare urlau lupii, coborâţi de la munte. Intrase într-o odaie-n care era pusă masa ca la nuntă. Sobele din cărămizi smălţate, ce purtau ca semne soarele, luna, păsări măiestre şi brăduţi, duduiau şi-n odaie era cald ca sub plapomă. La masa-ncărcată stăteau oameni şi muieri, cu feţele rumene de rachiu, spunând snoave şi cimilituri. Pe pereţi îşi întindeau aripile ştergare de borangic.

Vasili stătuse şi el la masă, mai spre coadă, şi curând râdea şi el, cu gura plină de caltaboşi, cu ochii lăcrimând de la spirtul tare de prună. Se iviră lăutari şi mesenii lăsară străchinile şi paharele. Câte doi, ţinându-se după umeri, gravi şi cu ochii largi în ochii celuilalt, ţopăiau mărunt pe podeaua de scânduri. Fata lipea ugerele de pieptul flăcăului şi simţea pe burtă, tare ca o coadă de seceră, şarpele deşteptat al acestuia. Vasili luase la joc o bulgăroaică cu cozi împletite-n vârful capului ca un disc moale de viţe negre pe care putea pune ulciorul, şi o juca atât de-nfocat, că nu pricepu când oamenii începuseră să-şi dea jos bundele de pe ei, apoi pieptarele, să-şi descindă brâiele, rămânând doar în cămeşoaie. Cu un curaj râzăreţ, de care flăcăul nu apucă să fie uimit, îşi dăduseră jos şi muierile fotele lor şi-şi desfăcuseră pletele, iar acum ciuguleau cu buze-ngroşate de patimă grumajii roşii şi ţepoşi ai ţăranilor cu care jucau. Privind în jur şi văzând că numai ei rămăseseră cuviincios îmbrăcaţi, bulgăroaica chicoti, îi zise ceva ne-nţeles lui Vasili şi ridică braţele către tâmple, lăsându-l să-i zărească o clipă, prin mânecile largi de in topit, cărniţa albă şi păroasă a subţiorilor. O căldură moscată suia de acolo. Fata desfăcu nişte spelci şi coadele-i căzură creţe până la şale. Se apucă, jucând încă mărunt şi cu privirea aiurea, să şi le despletească, şi Vasili, care-şi scosese şi el cojocelul gândind încă, nevinovat, că de căldură făceau toţi nefăcuta aceea, o ajută, despărţind cu

degetele pletele negre şi sârmoase, creţe de la împletitura strânsă. Se descinseră şi ei, intrând în rândul cămeşilor albe şi creţe şi a pletelor până la şolduri.

Muzica se încinse într-o sârbă-ndrăcită, întreruptă de chiuituri sălbatice. Fetele transpirate începură să sufere mângâieri aspre pe ţâţe şi pe bucile late ce se zăreau acum bine sub cămeşile cusute cu arnici la gât şi la mâneci. Roşii ca racii fierţi, flăcăii apucau prin pânza aspră, cu disperarea înecaţilor, dâmbul din faţă al fetelor cu care jucau, încercând să-nfigă degetele adânc în brazda lor dintre pulpe. Vasili, căruia i se părea acum că visează, văzu cu uimire cum şi muierile, care în satul lui, chiar şi încălecate şi pătrunse, nu ştiau mai mult decât să-şi ţină bărbaţii după umeri, abia înteţindu-şi, cu ochii strânşi, răsuflarea, apucă bine, cu nădejde, parul fierbinte prin cămeşoaiele bărbăteşti şi-l întărâtă cu dibăcie. şi deodată, pe când se strângea mai bine-n braţe cu bulgăroaica lui, muzica încetă şi fata cea caldă şi dulce se smulse de lângă el, repezindu-se la ţăranul tânăr de-alături, care o primi muşcându-i buzele subţiri şi viclene. Altă fată, căreia-i putea vedea gurguiele ridicate şi cercul vişiniu din jurul lor prin borangicul străveziu, se lipi de el şi lăutarii o luară de la capăt.

Vasili nu mai ştiu dacă e-n rai sau în iad. Muierile şi spirtul îl duseseră, oricum, pe ceea lume. La lumina posomorâtă a opaiţelor vedea funduri mari şi roze de muieri, cu cămeşa ridicată până-la brâu şi cu rotunjimile pipăite nu doar de labele păroase ale celui cu care juca, ci şi de altele, din preajmă. Văzu ţâţe ca nişte săculeţi moi, scoase afară şi frământate până ce albul lor sidefiu se păta cu dungi roşii. Văzu limbuţe ca de mâţă lingând sfârcurile flăcăilor. Văzu mădulare groase, cu inimioară vânăt-lucioasă în vârf, ţinute strâns de degete albe şi micuţe. Apoi muzica se stinse cu totul şi, îmbrăţişaţi, ca o mare împletitură de carne şi borangic, mesenii trecură într-o altă odaie, ce-avea aşternute pe jos piei argăsite de oaie. Sobele duduiau aici cu putere şi icoanele de pe peretele de la răsărit fuseseră învălite cu un ţol. O singură lampă cu ulei dădea o bălăceală de beznă şi lumină gălbui-cafenie. Ca nişte păsări dintr-un neam ciudat, cămeşele tuturor zburară spre tavanul de bârne în care era înfipt busuioc, şi Vasili văzu ce nu-şi închipuise că avea să vadă fiind încă în viaţă: Judecata de Apoi, cu bărbaţi şi muieri, goi cum îi făcuse maică-sa, îngrămădiţi unii-n alţii, aidoma cum erau

zugrăviţi pe pereţii bisericii din satul lui: ei costelivi, cu ochi rotunzi şi bărbi încâlcite, ele şoldii, cu pântece umflat şi buric ieşit în afară. Dar nici unul nu-şi acoperea, aici, cu mâna, ruşinea, dimpotrivă, peste tot vedeai doar triunghiuri negre, cu buze lucioase ieşind din tufe de păr, şi bare de carne-ntărită, gata să intre adânc în umedele lăcaşuri. Un gospodar păros pe umeri stinse şi acel ultim muc de lumină şi Vasili, rămas încremenit în picioare, cu sexul dureros de tare, uns de un mir străveziu, se simţi înfăşurat în plete parfumate şi apucat de braţele dulci ale unei muieri nevăzute. Se năruiră printre ceilalţi, peste ceilalţi şi sub ei. Muierea-i şoptea la ureche, pe limba lui de data asta, vorbe pe care doar flăcăii, la cârciumă, le rosteau. Se dezmierdau în parte, îi simţea degetele reci căutându-i pântecele, fesele şi ouăle, gura adăstându-i pe gât şi bărbie. Era desfăcută sub el şi atât de plină de dorinţă cum nu puteau fi, îşi închipuise el pân-atunci, decât flăcăii. Când, după un lung timp, îi desfăcuse pieliţele de sub burtă şi-i intrase adânc în născătoare, se deşertase acolo mugind răguşit, ca fiarele codrului, aşa cum ţipau şi muierile în preajmă, de parcă vătraie înroşite le-ar fi pătruns între pulpe. Niciodată Vasili n-avea să mai simtă, oricât de pricepute muieri avea să mai încalece – şi, slavă Domnului, franţuzoaicele de prin oteluri nu erau de colo – lumina aceea de foc, limbile de foc şi de pucioasă topită, de argint viu şi de har, de smirnă şi de tămâie, niciodată n-avea să se mai simtă Arhanghelul despicându-l pe diavol cu paloşul, Ilie trăznindu-l unde-l vedea, Gheorghe împungându-l cu suliţa în pieptul acoperit de solzi. Rămăsese inert, încă-mplântat bine în gaura cu miros de ştiucă, lac de sudoare, trântit peste ţâţe moi, înconjurat peste şale de braţe grăsuţe şi cuprins de un adânc şi ameţitor sentiment al păcatului. Avea să ispăşească, ştia asta şi cu gândul ăsta adormi acolo, între trupurile strâns încolăcite, atât de multe încât păreau nu doar întinse pe toată podeaua, ci stivuindu-se, şolduri şi umeri, şire ale spinării şi pulpe, capete şi genunchi, până la grinzile din tavan, îndopate cu busuioc. Se-ntrebă iar, cu un ultim firişor de gând, dacă se afla între preafericiţi sau între păcătoşi, dacă dăduse laudă lui Dumnezeu în geamătul şi-n jetul lui fierbinte sau cântase un cântec drăcesc, într-o căldare de sânge clocotit. Din firişoru-ăsta se desfăcură câlţi destrămaţi şi norişori de fum ca dintr-o lulea, şi flăcăul pătrunse în marea lui împărăţie dinlăuntru.

Se trezise cu părul zburlit în cap şi pe braţe de un lung şi jalnic urlet de agonie. Ridicându-se de pe o fămeie ca o cadră, pe când genele zorilor pătrundeau prin fereşti, un flăcău recunoscuse, în cea pe care-o frământase noaptea întreagă, pântecul care-i dăduse viaţă. Se întorsese, iată, acolo, pe urmele tatălui său, lăsându-şi lapţii ticăloşi în odaia de taină unde plutise odată el însuşi, într-o zeamă de aur. Cu lacrimi mari rostogolindu-i-se din ochi, fămeia-l strângea acum la piept ca o mamă, înfăşurându-i picioarele-n părul ei, îndemnându-l să se aline şi să uite. Sălbăticit de păcat, flăcăul de nici şaisprezece ani urla ca un prunc, în genunchi, cu mâinile spânzurându-i neputincioase. Cu mare greutate împletitura de trupuri goale se descleşta, şi ochii tâmpi de băutură ai tuturor se-ndreptau spre statuia vie din mijloc, spre noul răstignit şi veşnica mamă a durerii. Toţi fură cuprinşi de-un tremur ce nu venea de pe astă lume. Flăcăul se izbea cu palmele peste obraji şi-şi smulgea părul. Apoi bâjbâi după cizme şi scoase din carâmb un cuţit lung şi subţire, de jugănit porcii, care aruncă un foc alb când zorii-i încercară ascuţişul. Se ridică în picioare, cu maica sa agăţată de el ca o iederă şi, apucându-şi mădularul negru şi chircit acum de o vinovăţie de moarte, îl reteză dintr-o fulgerare, împreună cu punga preţioasă dindărăt, şi-l azvârli ca pe-un iepure-nsângerat, ca pe-un prunc nou- născut, departe de sine. Se tăvălise apoi în propriul sânge pe când, stropiţi de acelaşi lichid sfânt, ce-l purtăm în potirul trupului nostru şi nu se cuvine să-l arătăm nimănui, toţi cei din jur fugeau ca de-o mânie divină, încurcându-şi ţoalele, nemainimerind uşa, privirea celorlalţi arzându-i ca apa sfinţită pe cei împieliţaţi. Zile-n şir aveau să rămână încuiaţi în bordeiele lor, să iasă doar ca să dea mâncare la vite, copleşiţi de ruşine şi de frica lui Dumnezeu. Încet-încet uitau însă, şi-n ei se ridica din nou pofta nesăţioasă, dorul de desfrâu şi de blasfemie, aşa că abia dacă trecea luna şi alt gospodar chema flăcăii şi fetele la alt vapor…

Zile şi nopţi în şir, ca un acarian ce s-ar târî prin tubul solzos al unui fir de păr, Vasile înaintă pe culoarul ce se curba uşor, dar tot mai pronunţat, pe când pereţii deveneau tot mai sticloşi şi mai sidefii iar scopiţii de la mese mai înalţi şi mai zvelţi, păstrându-şi pe feţe însă aceeaşi teroare sfântă. Călăuza sa, enigmaticul Mr. Swan, se topea într-un fel de uitare. De câte ori îl privea, Vasile era uimit de schimbările de pe chipul lui: nu mai putea

spune, de pildă, ce culoare aveau ochii americanului, pierduţi într-o pată difuză. Gura i se-ntindea pe bărbie şi obraji ca o mâzgăleală de ruj. Trăsăturile i se-ntingeau unele-n altele, braţele, când îi atingeau trunchiul, se contopeau cu coastele, iar picioarele îi erau acum unite prin faldurile unei pieliţe hialine. Hainele i se amestecaseră cu pielea, pielea cu organele şi organele cu vertebrele, încât, în cele din urmă, o melancolică pupă străvezie, plină cu un soi de lapte şi pe coaja căreia erau schiţate trăsături crude şi stranii, ca ale cine ştie cărei divinităţi, levita în dreapta lui Vasile, oglindindu-l în şoldul ei bombat şi lustruit ca de sticlă, dar moale totuşi şi cald.

Curba culoarului, urmată de masa de taină ce se lungea şi se subţia tot mai tare, încât căpitanul abia mai ajungea cu creştetul la umărul sfinţilor, era atât de largă, încât abia se simţea. N-o percepea, de fapt, atât cu ochii, cât cu cele trei canalicule săpate în stâncile sale temporale, în prelungirea urechii interne. Îi părea că înoată, de fapt, cu mişcări convulsive şi reflexe, prin limfa aurie a acestor canale, prin *Herrengrachtul* întoarcerii bruşte a capului, *Prinsengrachtul* tumbelor de circ şi *Kaisergrachtul* plutirii imponderabile, în Amsterdamurile minuscule, cu edificii flamande oglindite în apa oliv a canalelor, cu poduri metalice arcuite peste procesiuni de lebede, cu burghezi gravi consultându-şi ceasornicele sferice de aur sub ugerele norilor mohorâţi, toate săpate în osul ţestei, de-o parte şi de alta, ca doi cercei interiori, sensibili la mişcările giratorii ale minţii. Dar, percepute fantomatic de canalicule, curbele se-întrolocau una-n alta, aidoma roţilor din vedenia lui Iezechiel, până ce căpitanului îi deveni limpede că se-nşuruba într-o gigantică spirală cu segmentele scăzând asimptotic în diametru, dar crescând la infinit în curbură şi tensiune. Muscalii scopiţi, în straiele lor de purpură, azur şi şofran, cu aureolele lor kiriliene, erau subţiri acum şi lungi până-n crugul bolţii, ca nişte colonade vii cu capiteluri de privire căpruie. Oasele cutiilor toracice li se arătau acum ca nişte nuiele prin pieptarele cuvioase, pe care fulgerau cruci duble de argint filigranat şi relicvarii de eben.

Scopiţii credeau în Selivanov, profetul ce se coborâse-ntr-o bună zi din rai şi binevoise a pătrunde în pântecele unei mujice din miezul Maicii Rusii, dovedită fecioară şi fără ştire de bărbat, care visase-ntr-o noapte că avea în

pântec un melc cu ghiocul de diamant. Pruncul fusese crescut în izba părintească, în cultul de rit vechi al chlâştilor, creştini care scuipau pe icoane şi le spărgeau cu topoarele, care nu mâncau carne, nici peşte, nici lapte, nici brânză, nici dulce, nu beau băuturi beţive şi nu trăgeau mahorcă pe nări. Stăpânirea îi împuţina din vreme-n vreme, trimiţând soldaţi care-i căsăpeau, le scoteau ochii şi le smulgeau muierilor pruncii vii din pântece, prilej de mare bucurie şi de cântări de biruinţă pentru fericiţii martiri. Toţi mureau cu acelaşi extaz în priviri, cu aceeaşi zgârcire voluptuoasă a buzei de sus, ca şi când şi-ar fi ejaculat sufletele într-un spasm de plăcere supremă. Zâmbetul lor insuportabil era ciopârţit cu deosebire de cătane, care amestecau, cu jungherele, buze, sânge şi sfărâmături de dinţi pe chipurile sfinţilor agonici. Chlâştii nu aveau, nici unul, de o mie de ani, tată, căci singurul lor părinte era Ava, Tatăl ceresc. Pruncii născuţi în urma vapoarelor ce se ţineau de Paşti şi de Crăciun (şi-n afara cărora aleşii nu se-mpreunau niciodată) erau crescuţi de mamele lor şi socotiţi fii legitimi ai Duhului, ţăndări de Dumnezeire în înveliş de cocă pământească. Mujicii mai nestăpâniţi, ce erau munciţi de diavol în timpul dintre cele două vapoare, erau sfătuiţi de popi să se-mpreune cu subţioara muierilor pe care le doreau, ispăşind apoi prin post şi rugăciune. Selivanov însă nu cunoscuse păcatul. Râvna chlâştilor împotriva icoanelor idoleşti, înfrânarea lor la hrana pierzaniei (carnea şi tot ce se atinsese de carne) şi lungile postiri ale nevoilor tinereţii nu i se păruseră îndeajuns pentru premiul mântuirii promis de Cristos oricui va fi ca El. Căci Cristos nu ştia de vapoare şi nu cunoscuse împreunarea trupească. şi la Evanghelie scria răspunsul Domnului nostru când îl ispitiseră întrebând a cui avea să fie, în rai, femeia ce avusese şapte soţi: „Fiii veacului acestuia se însoară şi se mărită; dar cei găsiţi vrednici să aibă parte de veacul acela şi de învierea dintre cei morţi, nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita; pentru că nici nu vor mai putea muri, căci vor fi ca îngerii. şi ei sunt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii.“ Ca să devină îngeri, curând chlâştii, care se adunau cu miile să asculte vorbele lui Selivanov şi să-i fie martorii semnelor şi minunilor ce le făcea (căci se atingea de bubele de scrofuloză de pe gâtul sătenilor şi ele se desprindeau şi cădeau în palma lui, unde se preschimbau în mărgăritare), se lăsară cu totul de imboldurile cărnii, condamnară desfrâul vapoarelor şi, precum odinioară

pustnicii esenieni, hotărâră să-şi înmulţească biserica doar prin luminarea şi aducerea-n sânul ei a cât mai multor oi rătăcite. Cei prinşi în urâciunea împreunării trupeşti erau izgoniţi pe loc, cu blesteme grele, din adunarea sfinţilor şi, ştiind că pierdeau astfel strana ce li se pregătise în rai, piereau de disperare în crângurile de mesteceni risipite pe uriaşa câmpie de zăpadă.

Dar rădăcina păcatului, hidoasă, negricioasă ca un vierme viclean, ca şarpele ispititor din mărul cel rotat, atârna între pulpele fiecăruia, oricât de sfânt s-ar fi făcut cu gândul, şi era în orice clipă gata să se umfle ca un corn diavolesc. Însuşi Selivanov, o cruce de voinic, roşu-n obraji şi cu barba căzându-i în inele până la pântece, simţea adesea, chiar şi când se afla în rugăciune, chiar după săptămâni de hrană doar cu ierburi şi borş, învârtoşarea Adversarului din josul fiinţei sale, învecinat cu locul întinării şi al ocarei. Iar nopţile, în toiul viselor cu muieri dezvelite, o zeamă sidefie îi umplea cămeşa de cânepă şi profetul se trezea ud şi-ngheţat, dându-şi singur, în gând, anatema. Însă Domnul nostru Isus Cristos mai zicea la sfânta Evanghelie: „Dacă mâna ta te face să cazi în păcat, tai-o; este mai bine pentru tine să intri ciung în viaţă, decât să ai două mâini şi să mergi în Gheenă, în focul care nu se stinge. Dacă piciorul tău te face să cazi, taie-l; este mai bine pentru tine să intri în viaţă şchiop, decât să ai două picioare şi să fii aruncat în Gheenă, în focul care nu se stinge. şi dacă ochiul tău te face să cazi, scoate-l; este mai bine pentru tine să intri în împărăţia lui Dumnezeu numai cu un singur ochi, decât să ai doi ochi şi să fii aruncat în focul Gheenei, unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge.“ Profetul mujic găsise bune şi-ntemeiate aceste vorbe sfinte scrise în carte de Marcu, aflat în Duhul. Când, rugându-se la o parte, într-un asfinţit de foc şi nori argintii, Selivanov văzu o ţărancă aşezată pe vine în dosul unui hambar, cu fustele suflecate şi fundul de carne rotundă şi tare, din care ţârâia un pârâiaş străveziu, ştiu că Neprietenul îl ispiteşte peste puterile lui. Cuprins de ură pentru ticăloşia din el, pentru carnea din care nu putea afla nici o ieşire (căci o simţea acum ţeapănă sumeţindu-se spre buric), se repezi în izba cu pereţii goi, văruiţi alb, ce le slujea de casă de-nchinăciune şi-şi încleştă mâinile pe uriaşa Evanghelie ferecată-n argint de pe masa cea sfântă. Se răni la deget în încuietoare, şi o dâră de stropi purpurii se-ntinse pe muchia miilor de file unsuroase. „Doamne Isuse Cristoase, luminează pe robul tău! Miluieşte-mă,

iartă-mă şi ajută-mă! Arată-mi Calea către viaţă şi izbăveşte-mă de cel rău!“ Bolborosind acestea, deschise bucoavna la-ntâmplare şi puse degetul pe un rând scris cu chirilice de chinovar: „Nu toţi pot primi cuvântul acesta, ci numai aceia cărora le este dat; fiindcă sunt fameni care s-au născut aşa din pântecele mamei lor; sunt fameni care au fost făcuţi fameni de oameni; şi sunt fameni care singuri s-au făcut fameni pentru împărăţia cerurilor. Cine poate să primească lucrul acesta, să-l primească.“ Ţeasta profetului se umplu atunci de-o strălucire de diamant. Trebuia să ucidă timpul, să scopească istoria, să anuleze infernul, să rămână doar cu polul spaţial şi paradiziac al busolei corpului său. Să permită doar erecţia duhului şi ejacularea fierbinte a rugăciunii. Avu revelaţia vulvei materne şi iertătoare ce se deschidea, ca un ochi triunghiular, în ceruri, şi-n care trebuia să pătrunzi ca să te poţi naşte a doua oară, din apă şi duh sfânt. Doar făcându-te femeie pentru oameni puteai ajunge bărbat pentru Dumnezeu, căci pentru El înţelepciunea acestei lumi e nebunie şi ştiinţa ei deşertăciune.

Iar a doua zi, în odaia fără icoane, zugrăvită însă-n cântări şi-n vorbire în limbi, în faţa tuturor învăţăceilor lui zdrenţăroşi ce, cu ochii măriţi de revelaţie, îl zăreau parcă înconjurat de raze ascuţite de lumină, Selivanov se dezgoli, arătând tuturor rădăcina legăturii sale cu lumea, ancora ce pe toţi îi împiedica să se suie în patria lor adevărată, în împărăţia pregătită lor dinainte de începutul veacurilor. Maţul buricului trebuia retezat iar creierul lui Satan, cele două emisfere din ţeasta dintre picioare, zbârcită şi păroasă, vecină cu haznaua ocarei, trebuia aruncat câinilor, precum odinioară trupul netrebnic al Izabelei. Spunând acestea, profetul, pe chipul căruia curgeau sudori de sânge, aşează lama unui cosor la rădăcina scrotului său cafeniu, prins şi întins de degetele lui îngereşti. Lama secţionă uşor, fără să curgă un strop de sânge, pielea şi straturile subţiri de muşchi netezi. Abia ajungând la rădăcina membrului cartilaginos, după ce reteză tubuşoarele sârmoase prin care cobora sământa, întâlni rezistenţă şi simţi o sfâşietoare durere, dar în cele din urmă mădularul păcatului fu desprins cu totul de trup. Cu şarpele biruit în mâna stângă, cu cosorul în dreapta şi cu ochiul deschis deodată, înţelept şi căprui, sub burtă, Selivanov li se arătă credincioşilor sub chipul noului Mângâietor promis de Scripturi. Rând pe rând, în zilele care urmară, mujicii îşi tăiaseră şi ei maţul ce-i lega de prinţul lumii acesteia, simţindu-se

deodată uşori ca aerul şi plini de duh sfânt. Toţi prooroceau, toţi vorbeau în limbi, toţi făceau semne şi minuni, toţi lecuiau orbi, paralitici şi leproşi, pe când ţăranii din cele cincizeci de cătune ale îndepărtatei gubernii dădeau slavă lui Dumnezeu.

Dar diavolul, veşnicul duşman al Adevărului şi al Vieţii, intră în ţarínă, care, auzind despre răspândirea cu repeziciune a noii erezii, cuprinsă de scârbă, începu să-i urmărească pe sfinţi cu ură şi mare asprime. Însuşi profetul fu aruncat în temniţă, împreună cu toţi apostolii şi bătrânii. Dar, minune! Scopiţii, îngenuncheaţi pe paiele putrede şi îngreunaţi de lanţurile de aramă, prinseră să-şi cânte cu glasuri de copii ciudatele, înduioşătoarele lor litanii până ce, la vibraţia lor, verigile lanţurilor deveniră fragede ca tulpinile de păpădie. Luminate de cântarea de aur, zidurile beciurilor se făcură şi ele străvezii ca zgârciurile, lăsând să se vadă, pe coridoare, gardienii, iar în celelalte beciuri de taină nenorociţii uitaţi acolo de decenii, cu licheni şi păduchi lânoşi încrustaţi în spinare. De departe, fortăreaţa se zărea acum ca o uriaşă biserică de cristal.

Curând, gardienii crezură şi ei, se scopiră şi ei şi descuiară porţile pentru fraţi, mai ales că lui Selivanov i se dezvăluise taina naşterii sale: muma sa nu-i era cu adevărat mumă, ci îl găsise în crâng, la marginea satului, într-un paner acoperit cu valuri de dantelă albă ca neaua. Alături de prunc era o coroană de aur bătută-n mărgăritare şi un zapis care spunea că Selivanov era nici mai mult, nici mai puţin decât însuşi fiul ţarínei Ecaterina, prigonitoarea fiilor luminii. Cum maică-sa, care-l lepădase de prunc, se făcuse nevrednică de a mai păstori oiţele pravoslavnicei Rusii, ea trebuia răsturnată de pe scaunul domniei din întortocheatul Kremlin şi trimisă în Gheena ca să fie muncită în veac, alături de curva din Babilon. Draci oţărâţi aveau s-o străpungă-n născătoare, mereu şi mereu, cu fiare înroşite în focul nestins. Devenit ţar, profetul avea să aducă împărăţia lui Dumnezeu peste nesfârşita ţară a gheţurilor, unde nimeni nu va mai rodi prunci, căci toţi aveau să fie ca îngerii. şi astfel avea să vină Sfârşitul.

Ecaterina muri în acelaşi an, şi o urmă în palatul străvechii Moscove fiul ei Alexandru, care porni o prigoană asupra celor aleşi cum nu se mai pomenise din vremurile fiarei cu număr de om. Fiecare scopit pe care cătanele puneau mâna era îndată rupt de viu în bucăţi, şi ciozvârte de

coastă, de şold, capete cu dinţii rânjiţi, ficaţi verzui şi prapur împuţit erau ţintuite pe uşile bisericilor din sătucuri, de-a lungul şi de-a latul ţării. Când să pună cătanele mâna şi pe el, Selivanov se înălţase la cer, sub ochii multor învăţăcei care dădeau mărturie, iar secta se risipi în ţările-nvecinate ca o turmă fără păstor, aducând luminarea, prin sfânta scopire, multor creştini de pe alte meleaguri. Străbătură, spre miazăzi, Principatele Unite, unde vodă Cuza, mason vândut puterilor întunericului, nu vru să-i primească, trecură măreaţa Dunăre şi poposiră-n Bulgaria turcită, unde prinseră rădăcini din cauza rămăşiţei bogomililor de altădată, cu care castraţii semănau în rit şi-n credinţă. Urmându-i pe grădinarii bulgari, trecură iar, după câteva decenii, Dunărea, tăinuindu-şi cultul şi starea lor de oameni ce nu mai puteau păcătui. Se împământeniră în Bucureştii cei prăfoşi ca vizitii răbdători şi destoinici. Ei nu voiră să aibă nimic de-a face cu cei ce sosiră după ei, marinarii scopiţi de pe Potemkin şi de pe alte câteva vase din flota imperială din Marea Neagră, care, odată cu înăbuşirea revoltelor de la-nceputul noului secol, invadară din nou Regatul României, aşezându-se în ţinuturile răsăritene ale peştelui şi plaurilor, unde continuară să-şi practice credinţa în ascuns. Aceştia urmau calea împărătească a scopirii prin foc, pe când cei vechi foloseau numai lama ascuţită a briciurilor. Semnul harului divin? Nu curgea, niciodată, nici un singur strop de sânge, eliberaţii rămânând, chiar de la-nceput, între coapse cu zâmbetul trandafiriu, curat, al muierilor.

Pe când scopiţii de la masa cea lungă cu pâine şi vin, acum curbă ca văzută printr-un ochi de peşte, se subţiau spre tavan ca aţele, devenind strunele unei nemaivăzute ţitere, Vasile, fostul Vasili, băiatul fără umbră, ţărănuşul înspăimântat şi fermecat de aripile Mariei, soldatul şi-apoi căprarul neobosit la izirciţ şi-n cele din urmă căpitanul de pompieri încă ferches, deşi trecut de patruzeci de ani, continua să se răsucească în cochilia tot mai strâmtă şi mai strâmtă, asemenea bilei din jocul de răbdare pe care Mircişor, peste trei generaţii, avea s-o facă să alunece pe jgheabul suind în spirală sub o boltă de plexiglas, scoţând limba de-un cot, pe când mama lui sporovăia la o dulceaţă cu mama lui Jenel, naşa lui de pe strada Maica Domnului. Strunele izolate-n mătase şi serasir vibrau uşor, tot mai înalt şi cu un timbru tot mai suav, înălţând un imn… cui? „Voi vă-nchinaţi la ce nu cunoaşteţi, dar noi ne-nchinăm la ce cunoaştem…“ La dreapta lui Vasile,

fostul circar îşi redefinea, lent, peristaltic, trăsăturile în coaja moale a crisalidei. Prin opalul ei se zăreau, în cele două bulbucături ale ochilor, doi stropi neclari de azur, şi filamente negricioase mai conturau şi-n alte zone organe şi dezvoltări încă de neînţeles. Culori tulburi, amestecate cu o ceaţă alburie, se străvedeau prin coaja subţire. Pe când ţitera, acum şuie ca o orgă de catedrală, cânta tot mai avântat, Vasile parcurse ultimele ocoluri ale spiralei, atât de strânse încât ultimul nu mai era decât o răsucire a trupului după stâlpul central de sidef, trandafiriu ca interiorul ghiocurilor.

Atunci, întorcându-se brusc, a văzut-o deodată, în caverna ei de agat lustruit, perfect sferică, plutind în centrul ei, de zece ori mai mare decât o văzuse pe carul Justiţiei, dar la fel de marmoreeană, la fel de ne-ndurătoare în hlamida ei încreţită, ce flutura acum liber în vidul cenuşiu-luminos al acelui subpământ. Imensa femeie avea acum ochii descoperiţi, şi vederea lor îi provocă lui Vasile aceeaşi fericire insuportabil de tristă pe care-o simţea de câte ori, îngenuncheat pe cearceafuri proaspete între pulpele unei muieri cu sânii dezveliţi, îi trăgea încet către genunchi pantalonaşii cu volane, dezvelindu-i bestialul ochi de sub pântece. Ochii Victoriei – căci, cu sabia strălucitoare în mâna dreaptă şi cu triumful ce-i lumina trăsăturile, nu putea fi decât o zeitate a căsăpirii – erau la fel de chinuitori, la fel de purtători de fericire, la fel de excitanţi, la fel de trişti. Căpitanul ştiuse de la-nceput că sunt intens albaştri, cu atât mai dens albaştri cu cât trăsăturile sculpturale ale feţei erau de marmoră străvezie. Erau ochi cu irişi din fibre de lapis-lazuli, ochi uşor dilataţi, cu pupila mărită ca de beladonă. În colţurile interioare, câte un mic clitoris se ivea cărnos, roz-frezie, din cuibul pleoapelor fără gene. Cu nepăsarea-ncordată a mantidelor marea femeie-l pândea, îl aţintea cu privirile, luminându-l albastru, şi l-ar fi descoperit la fel în orice loc al sfericei încăperi, căci Victoria, asemenea lunii şi fotografiilor, avea doar o faţă, şi faţa ei era doar pentru tine, ca şi când ar fi fost o altă piele a feţei tale, o mască tragică peste bietele tale trăsături de vierme terestru. şi mai era şi gura femeii, de statuie rujată gros, acum însă mai puţin hipnotică decât ochii. Ochi de azur şi gură de ruj – şi nici un alt strop de culoare pe tot acel monument plutitor, doar umbre roz-pal între canelúrile rochiei.

Amplificat de uriaşa spirală, cântecul ţiuitor al scopiţilor se transformase în raze de aur, într-o slavă şi o putere de nespus. Crisalida cât un stat de om de lângă Vasile, altădată ca de lapte, era acum pestriţă şi coaja i se umfla spasmodic, de parcă fiinţa schimbată dinăuntru ar fi-ncercat să rupă-nvelişul care-o ţinea întemniţată. şi-ntr-adevăr, curând coaja crăpă în lături, lăsând să se zărească forme şi-ncreţituri nedesluşite: semilune galbene, ochi vişinii, zdrenţe de malachită. O fiinţă umedă şi zbârcită se târî afară, bâţâind din membre încă indistincte, lăsând în urmă un imago uscat, se-ncolăci înfrigurată ca un fetus multicolor, zăcu aşa multă vreme de parcă şi-ar fi adunat puterile şi deodată se-ndreptă, în asurzitorul imn de slavă al strunelor întregii cochilii, devenind o fiinţă de o nesfârşită maiestate. Era Arhanghelul Mihail, încoifat şi-mplătoşat, cu veşmânt de catifea verde-albastră pe sub inelele de fier ale zalei şi cu mantie purpurie, amestecată cu penele cârlionţate şi pufoase ale viguroaselor sale aripi. Rostogolindu-se ca un asteroid în vidul sferei ai cărei pereţi lustruiţi se mai zăreau, în vaste depărtări, doar ca o lumină difuză, marele înger se-apropiase de femeia din centru şi-i rămăsese alături, la fel de monumentali, la fel de nemiloşi, la fel de eterni, aşa cum pruncul Vasili îi văzuse mereu, în bordeiul pierdut în văgăunile munţilor Rodopi, pe maica şi pe taica lui de pripas în lumina rotundă-a opaiţului. Căpitanului îi picurau acum lacrimi mari pe obraji, răsfrângând fiecare-n sticlirea ei cuplul străluminat. Pluti şi el prin gelatina acelui spaţiu obscur, se văzu la picioarele giganticului monument, simţi pe piele presiunea strivitoare a privirilor albastre şi căzu în genunchi pe dulcea podea de agată a încăperii. „Doamne, deschide-mi ochii, ridică-mi vălul de pe faţă! Fă-mă părtaş la minunea de ne-nţeles a căilor Tale!“, murmură el, neînsemnat şi umil ca un purice străveziu de plante. „Dăruieşte-mi pacea Ta, îmbracă-mă-n mila Ta! Mântuieşte-mă, Doamne!“ Când îndrăzni să privească iarăşi în sus, dând capul atât de mult pe spate încât îi trozniră vertebrele cervicale, văzu pe chipurile ca de cuplu de faraoni zâmbete crude şi impersonale. De la o înfricoşătoare înălţime, sabia din mâna Victoriei (Victor! Ies o clipă din apa densă a acestei poveşti şi mă văd scriind-o, adăugând foaie după foaie la manuscrisul meu ilizibil, în singurătatea de fiară a blocului meu de pe Uranus, şi, Victor! Ies prin gaura sfâşietoare făcută de numele tău chiar şi în povestea asta, în caietu-ăsta în care scriu cu

pixul foaie după foaie, în singurătatea apartamentului Borromini de pe Auguststrasse, din miezul Berlinului, unde scriu mai departe la cartea mea, ilizibilă chiar şi pentru mine, în care încerc să ghicesc: ce s-a făcut cu tine, Victor? De ce m-am simţit şi eu întreaga viaţă un om fără umbră? De ce, când mă uit în oglindă, nu văd pe nimeni? De ce mama, la fel ca mama lui Mircea, îmi ascunde mai departe adevărul, silindu-mă astfel să-l inventez? Aşa cum tu, Mircea, ca să pricepi ce-i cu tine şi să-ţi poţi întâlni, în fine, siamezul separat şi dat uitării, ar trebui să te ridici de la masă şi să te-nalţi în dimensiunea care-ţi lipseşte, să creşti până-mi umpli ţeasta şi până ce mâinile tale intră-n mâinile mele ca-n nişte mănuşi chirurgicale şi pancreasul tău intră-n pancreasul meu şi sistemul tău limfatic într-al meu şi sexul tău în pielea cafenie a sexului meu, şi să deschizi deodată ochii, uluit, în lumea mea, la fel şi eu, ca să pricep ce e cu chinul ăsta al vieţii mele, ar trebui să mă umflu şi să explodez în splendoarea şi adevărul lumii superioare, în care un Mircea ale cărui căi sunt ascunse mie mă inventează clipă de clipă. Cât de greşit, de nebunesc căutăm certitudinea în creaturile noastre, scriind cărţi mereu în josul curentului, din cascade-n cascade, tot mai diluate şi mai şterse, când ar trebui să ne zbatem, asemeni somonilor, în susul torentului de cerneală care formează buclele vieţilor noastre, să navigăm înapoi, către primele pagini, prima frază, primul cuvânt, prima literă şi să suim în fine, prin peniţa de aur dumnezeiesc, în rezervorul insondabil al harului, acolo unde se află, adormite, toate poveştile. Mă-ntorc acum, lăsând în urmă bilioane de manuscrise întrolocate unul într-altul, toate străpunse de numele tău, Victor, aici, acum, în locul acesta, ca de vârful unui ac înroşit, sau ca şi cum vârful pixului meu ar scrie în manuscris „vârful pixului meu“, şi-acest nou vârf de pix ar scrie „vârful pixului meu“ în alt manuscris, şi tot astfel la nesfârşit) se desprinse şi, arzând ca soarele la fiecare rotire, pluti nesfârşit de încet spre podea. „Mă aflu în miezul minţii mele“, gândi iar Vasile, căci legile perspectivei erau abolite şi sabia nu se mărea pe măsură ce se-apropia de ochii lui, nici nu arunca umbră. Trecură poate decenii (dar în curând timpul nu va mai fi) până ce sabia, fulgerând o ultimă oară prin faţa căpitanului, atinse podeaua de agat cu un zdrăngănit mult peste putinţa urechii de a-l îndura. Copleşit de o dragoste care-i dizolva ca arsenicul organele interne, el apucă hotărât mânerul

înfăşurat în piele, mulţumi şi, în faţa Părinţilor ce zâmbeau hieratic, frânse pâinea trupului său, despărţind grâul de neghină.

Trupul fără viaţă al căpitanului Vasile Badislav fu găsit a doua zi după defileul în cinstea Majestăţilor Lor, în odaia sa cu chirie din mahalaua Dudeştilor. O fetiţă care vindea viorele pe stradă se repezise la un vardist şi aproape-l târâse până la uşa căpitanului. Se făcuse apoi nevăzută în josul străzii liniştite. Doi-trei vecini erau deja adunaţi în curticica de sub ferestile ofiţerului, căci peste noapte auziseră din odaia lui un răcnet de moarte, iar acum nu răspundea nimeni bătăilor în geam. Vardistul spărsese uşa cu umărul şi pătrunseseră cu toţii într-o odaie cenuşie, cu icoana din părete acoperită de mundirul vişiniu purtat de căpitan la paradă. Acesta zăcea pe jos, mutilat, într-o baltă de sânge, iar în ligheanul de pe stativul din colţ se lăţea dezgustătoarea ofrandă. În alte împrejurări cazul ar fi făcut vâlvă, dar cu o seară în urmă cortul cel mare al circului Sidoli se prăbuşise şi ziarele nu mai pridideau cu amănuntele despre tragica întâmplare. Aşa încât, încetul cu încetul, se scufundară în nefiinţă şi uitare căpitanul de pompieri şi sinucigaşa sa nebunie, odaia modestă cu carpetă închipuind păsări şi brăduţi, casa veche cu ferestre încadrate de groteşti capete de lei din ipsos vopsit şi sfărâmat, curtea cu leandri înfloriţi roz, uliţa noroioasă, cu bălţi mari în care se reflectau norii mereu curgători, mahalaua întreagă, mirosind a mititei şi gherghine, oraşul înecat în vegetaţie, plin ciucure de turlele a sute de biserici, Bărăganul întins cât vezi cu ochii, străbătut de argintul râurilor şi presărat cu sătucuri şleampete, Valahia adormită, parfumată şi răsfrântă ca o mare colivă între Carpaţi şi Dunărea plină de insuliţe cu smochini şi moschei, Balcanii enigmatici, fremătând de-o putere necunoscută, continentul european, de la Urali la Gibraltar, adunând seminţii ce încă mai credeau în eroismul războiului mai curând decât în plăcerile tihnei şi sclipindu-şi ca o coadă de păun ochii hipnotici: Roma, Parisul, Amsterdamul, Viena, Lisabona, planeta oscilând nesigură pe axul ei, alternând epoci calde cu altele îngheţate, îndurând ploile de stele şi târându-şi centurile Van Allen ca pe o trenă din ace de cuarţ fluturată de vântul fotonic, sistemul solar şi apoi galaxia însăşi, ceasornic cu capace de aur între alte himere surori, şi-apoi, adunându-se-n spaţiul vizual, dinspre

margini şi concentrându-se-n centru, alte şi alte fire de aur, formând structuri celulare şi stringuri, metagalaxii şi hipergalaxii şi ultrahipergalaxii, adunându-se mereu în spaţiul vizual ca să contureze, într-o lume exponenţial mai înaltă, văzută de un ochi inconcevabil, un ferăstrău verde, grosolan şi ameninţător care se îngustă, cu efecte de concavitate şi îngroşare a contururilor neaşteptate, până ce deveni evident că este piciorul multiplu articulat al unei insecte.

Aşa că oraşul şi lumea din jurul său se adunaseră iarăşi în punctul de aur clocotit al lupei mele filatelice pe care, în spaţiul pe care-l măturam cu fundul pantalonilor de pijama, acolo, între ladă şi caloriferul de sub fereastră, o apropiasem de ochiul meu drept. În cameră mirosea puternic a flori şi a ierburi, îngrămădite de mama parte pe masă, parte pe pervazul geamului şi care dădeau camerei un aspect de acvariu. De multe ori, pierdut în acea junglă, rupeam câte-o begonie proaspătă, îmi înfigeam unghiile murdare în caliciul ei fraged, ciclamen, îl desfăceam ca pe-un fruct micuţ şi frecam uşor între degete pasta făinoasă-a ovarelor, adăpostite în sticla cărniţei aceleia ce mirosea intens a sevă crudă. Sau îndoiam o frunză groasă de aloe până pocnea sec şi rămâneam în mână cu o coadă de şopârlă, zimţată, a cărei rană supurândă o puneam pe limbă ca să-i simt amăreala de fiere. Îmi împingeam faţa printre flori exotice şi frunze păroase de muşcată, înotam cu părul fluturător printre cerceluşi, pentru ca apoi să-ncremenesc iar la fereastră şi să privesc din nou şi din nou, cum aveam s-o fac de-atunci de sute de ori, în vise şi-n amintiri, panorama Bucureştiului întins pe coline şi văi, cu ceruri de pictură olandeză deasupra. E-aşa de ciudat că realitatea momentelor în care băieţelul însingurat, trimis la culcare (pe când televizorul se-aude difuz în sufragerie şi râsul sufocat al tatălui arată că se dă emisiunea *Comici vestiţi ai ecranului*) şi care rătăceşte prin cameră ca o stafie, muindu-se-n verdele plantelor şi-n tristeţea după-amiezei, se apropie de fereastră şi rămâne cu fruntea lipită de geam, realitatea a ceea ce el chiar vede-n acele clipe fără trecut şi viitor: curbura şoselei ştefan cel Mare, Criştii răstigniţi pe stâlpii metalici ce susţin firele de tramvai, curtea neagră şi udă a lui Nenea Căţelu, chioşcul de pâine, pe Paul şi Vova furând corcodele dintr-o curte de vizavi, un tramvai huruind din toate tablele şi ridicând rotocoale de praf – această realitate atât de fermă, de rece şi dură, de limpede desenată în văz şi auz, se dezlânează cu vremea până ajunge aproape de nerecuperat şi, încetul cu încetul, visele, amintirile nefotografice, neeidetice şi infidele, în care culoarea se posterizează în urma atacului dulce-al emoţiilor, şi mai cu seamă restaurările şi

reconstrucţiile, clădindu-se pe vânt şi nefericire şi luându-se-apoi unele pe altele drept temelie, se-nting în realitate, se contaminează de ea, se reflectă în ea şi ea-n ele, până ce o culoare psihică, a nostalgiei ce nu mai ştie ce e vis şi ce e aievea, se-ntinde peste toate imaginile dragi şi hipnotice-ale vieţilor noastre. Când mama îmi cumpăra plastilină, rar de tot, pentru că trebuia s-o adune apoi, turtită de şosete şi plină de fire de păr, din toată casa, scoteam din celofanul lor cele şase bare cu miros de sământă de in, le dezlipeam unele de altele şi le priveam extaziat: linse, moi şi ferme-n acelaşi timp, cilindrice şi colorate-n maro, mov, alb, roşu, verde şi galben, ele mi se păreau fiinţe vii, cu personalitatea lor, şi chiar mă jucam o vreme cu ele aşa, fără să le deformez, lăsându-mi doar amprentele degetelor pe pielea lor uleioasă. Violetul era un ticălos care, împreună cu maroul şi cu albul, încerca să răpească prinţesa roşie. Galbenul era eroul meu. Îl frecam un pic în palme, să-l fac mai înalt şi-apoi izbeam cu el în barele cele rele, puse-n picioare, până le dărâmam şi le surpam puterea. O eliberam pe prinţesa roşie, curbând-o, în semn de recunoştinţă, ca un inel în jurul prinţului galben, victorios. Abia apoi mă apucam să modelez copaci maro cu coroană verde şi fructe roşii, oameni cu ochi de bile violete şi gură de viermişor roşu, căsuţe galbene cu ferestre şi uşi maro… Omuleţilor le puneam, pervers, un firişor alb între picioare, atent la uşă, să nu cumva să intre ai mei şi să mă prindă. La cel mai mic zgomot îi striveam pur şi simplu în pumn până-mi ieşeau printre degete măruntaiele lor storcite. Când mă plictiseam nu mai ţineam seama de culori. Frământam între degete copacii cu tot cu frunze şi fructe, îi lipeam de case şi de oameni, până ce toată plastilina se aduna într-un ghemotoc pestriţ şi unsuros, în care se mai vedea câte-o faţă turtită, un măr lăţit peste-o fereastră, o clanţă galbenă de uşă. Cu timpul, după alte modelări şi frământări, plastilina cea atât de pură altădată, trasă-n lingouri strălucitoare, devenea o masă cenuşie şi încreţită ca un creier de animal, pe care-o aruncam în vreo cutie veche de carton. La curăţenia de Paşti o mai găsea mama şi, plină de piuliţe, de firimituri, de scorojite bucăţele din jocul Albă ca Zăpada – scufia şi o parte din faţa unui pitic, un fragment de pantof lângă o ciupercuţă, un nor pe cer albăstriu –, o lua pe făraş şi-o arunca la ghenă.

Ce am visat, ce am clădit şi ce am trăit din toate pozele color pe care mintea mea le dezlipeşte sfâşiat, fragmentar, de pe pereţii ei interiori, unde stau ca afişele lipite, cu zecile, unele peste altele, aşa încât din chitara unui rocker se iţeşte sânul unei diseuze, iar spre gura unei clarvoyante indiene se-ndreaptă un sex ihtiform desenat cu marker negru, şi litere se suprapun, şi texte se-ntreţes, şi cleiul putred umflă şi scorojeşte panoul? Cu neputinţă să mai ştiu, pentru că, pe de-o parte, ce-au văzut cu adevărat ochii mei când ei înşişi au plăsmuit realitatea s-a contopit de mult cu bavardajul mistic al visului, pe de alta, fiindcă însuşi mecanismul selecţiei, care odată avea degete străvezii ca nişte filamente cu care scotea imaginile de vis şi degete tari ca fildeşul ce extrăgeau amintirile adevărate, deosebindu-le nu atât după mireasmă (căci primele mele amintiri au căpătat cu timpul răvăşitorul parfum al celor visate), cât după felul în care erau scoase, s-a condensat şi el într-un singur braţ multiramificat, asemănător plantelor din aerul verde al camerei mele. Cât de uşor clasificam amintirile altădată, ce sistem taxinomic fără greş inventasem! Le deosebeam după genuri şi specii, încrengături şi rudenii, desenam trunchiuri comune ce porneau din vreo himeră ancestrală şi se desfăceau în ramuri flexibile, încărcate de fenotipuri ciudate, de halucinaţii şi vedenii, iluzii şi viziuni, amintiri ale muşchilor mei şi ale limbii mele, glasuri ale nervilor mei auditivi şi flăcări ale chakrasurilor mele. Totul părea pe atunci (când, în adolescenţă, stăteam nopţile pe lada de la studio, în pijamaua mea ruptă, încălzindu-mi tălpile pe calorifer şi privind şoseaua încremenită într-o lumină spectrală) riguros ştiinţific, credeam că pot înţelege, că mă pot întoarce asupra minţii mele ca o contorsionistă, ca să apuc cu dinţii trandafirul de la călcâie şi-apoi să mă-ndrept, graţios, în aplauzele galeriei cereşti. Nu ştiam pe atunci că eu însumi eram trandafirul şi că, fără coloană vertebrală şi fără păr fluturător şi fără dinţi şi fără galerie cerească – pentru că în afara trandafirului nu mai există nimic – trebuia, totuşi, să mă apuc în palme şi să mă ridic pe mine însumi, să mă privesc, să-mi înfund faţa-n petalele de purpură catifelată, să-mi umplu plămânii cu mireasma transparentă, grea ca plumbul, a minţii mele, şi asta în fiecare clipă a vieţii mele reale şi virtuale, pentru că definiţia şi însăşi fiinţa trandafirului mental, trandafirul însuşi în toată existenţa lui fantomatică, e chiar privirea ce se priveşte pe sine, mireasma ce-ntinde nări

ca să se poată mirosi, sabia ce se taie la nesfârşit pe ea însăşi. Am învăţat abia mai târziu că nimic nu e riguros în ierarhiile astea, că speciile nu evoluează unele din altele, că din larve de viespi pot ieşi guşteri, că din împerecherea fluturilor ies meduze, că puricii chiar se fac din praf, că animalele cresc dintr-un mare copac, că planetele au viaţă şi pasc stele pe crugurile lor de safir. Clasific acum altfel şi înţeleg altfel, preştiinţific şi primitiv, clasific fluturii după culori şi animalele după lungimea cozilor, femeile după căldura din priviri şi bărbaţii după aluniţele de pe obraz. Pe Silvia cea reală o pun în aceeaşi căsuţă cu Silvia din visul în care dormea dezvelită, la multe etaje sub pământ, pe-un pat ca o platformă neagră, dar o deosebesc tăios de Silvia din mintea monstruoasă a lui Dan Nebunul sau din propria ei minte de semioligofrenă şi semirusalcă.

Pentru că principiile minţii sunt prea complicate pentru ca mintea să le poată-nţelege. Ea ştie că sunt acolo, cum ştim că avem un schelet, deşi n-o să ni-l vedem niciodată. Doar că ea vrea să-şi vadă scheletul, că nu există decât pentru asta, că viaţa noastră întreagă nu-i decât vivisecţia-nspăimântătoare a minţii asupra ei înseşi, cu speranţa nebunească de a se-nţelege în întregime, şi nu doar în întregime, ci cu mult mai mult, pentru că revelaţia întregului nu e una de-o clipă, ci de-o eternitate, încât înţelegerea nu poate fi decât continua revelaţie a întregului spaţiu pentru tot timpul. Căci, privindu-se pe sine, trandafirului îi cresc, tocmai prin asta, petale noi, care trebuie şi ele privite cu priviri noi, ca şi când mirifica floare ar creşte pe un nerv optic şi cu ea am putea vedea invizibilul.

Nu ştiu, chiar nu ştiu de ce natură sunt „cele mai vechi amintiri ale mele“. Nu ştiu nici măcar de ce le consider atât de vechi, nici când mi le-am amintit prima oară. Fără-ndoială că le-am avut întotdeauna, dar poate abia prin adolescenţă le-am desprins din prapurii lor şi le-am aşezat la un loc sub numele de „cele mai vechi amintiri“. N-am înţeles niciodată cum pot comanda memoriei mele, ce fac atunci când îi transmit să caute cât mai adânc în trecut. Cum îi transmit? Ce cod folosesc? De unde ştiu s-o trimit mai curând acolo decât acolo? Cum se converteşte ameţitorul cablaj neuronic în spaţiu mental? De câte ori nu mi-am privit un deget şi nu m-am concentrat din toate puterile minţii mele ca să-i ordon să se mişte! Nu s-a-ntâmplat, fireşte, nimic. Era ca şi când aş fi vrut să mişc un creion sau un deget tăiat, desprins cu totul de corpul meu. Ca degetul să se mişte, trebuia să vreau „cu adevărat“ să-l mişc, dar ce înseamnă „cu adevărat“? Ce-nseamnă să nu te-ndoieşti în sinea ta? Ce este credinţa? Deodată, voiam să mişc degetul şi el se mişca, şi asta mi se părea un miracol la fel de mare ca vindecarea orbilor şi ologilor, căci noi toţi, în fiecare moment al vieţii noastre, comandăm maiestuos picioarelor, braţelor, buzelor şi degetelor: „Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă!“ Iar ele se dezmorţesc şi-ncep să ţopăie de fericire, dând slavă lui Dumnezeu pentru minunea săvârşită. În fiecare dimineaţă şoptim la urechea corpului nostru adormit: „Talita, kumi!“, şi fetiţa de doisprezece ani deschide ochii, se scoală din pat şi-ncepe să umble prin odaie. Anatomiştii vorbesc despre formaţiunea reticulată şi despre locus coeruleus, planşele ne arată un trunchi cerebral secţionat, cu corpusculi negri şi roşii, cu nervi cranieni retezaţi ca butaşii de viţă, cu excrescenţe şi umflături, cu trasee catecolaminergice şi serotoninergice, dar totul e hoit rece şi inert în afara trupului de credinţă ce aprinde pirotehnia miracolelor în imperiul corpului nostru. La fel, vorbim de imagini reale, aduse (de cine?) în memoria noastră atunci când vrem să le aducem (şi oare, prin asta, nu cumva noi înşine le inventăm, căci altfel de unde ştim ce vrem, de vreme ce întrebarea nu-i altceva, aici, decât răspunsul?), şi de imagini visate sau închipuite, care la rândul lor devin amintiri şi, ca amintiri, sunt

chemate-n memorie de acelaşi inefabil mecanism ca şi adevăratele imagini din viaţa noastră adevărată. şi dacă pentru amintirile mai recente avem mărci speciale pentru autentic şi pentru oniric, cu cât comandăm braţului mecanic să gliseze mai mult în trecut, cu atât marca realului se şterge şi prin străvezimea ei se produce comuniunea cu visul. şi marca pentru amândouă domeniile, atât de steril despărţite, este acuma comună: intensitatea emoţiei, magia trecutului, vraja îndepărtării, neliniştea nefamiliarului, copleşitoarele, insuportabilele chimicale picurând acolo în intestine, în plexul solar, ulcerându-le, lichefiindu-le, dolorizându-le, făcându-ne respiraţia fierbinte şi ochii apoşi şi gura uscată şi arătând ochilor larg deschişi ai emisferelor cerebrale peisaje răvăşitoare, pe care le recunosc ca fiind de acolo, din cambrianul, devonianul şi silurianul minţii noastre, din vremea când realul şi visul erau contopite într-un tărâm străluminat, din care doar scântei reziduale mai răzbat azi în „cele mai vechi amintiri" şi în vise.

Primele, chiar primele sunt fulgerări inexplicabile, cu o recuzită de nerecunoscut şi totuşi cumva familiară, ca şi când imagini percepute de ochii părinţilor mei sau ai părinţilor lor s-ar fi transmis genetic şi mi-ar pâlpâi şi mie, uneori, în memorie. De unde palatele gigantice, colonadele de piatră gălbuie, enormele podele de marmură mozaicată pe care mă văd trecând, halucinat, atât în vise cât şi într-un fel de erupţii ale viziunii în real, când mă aştept mai puţin, în troleibuz sau când privesc pe fereastră? De unde cartierele complet necunoscute, desenate atât de limpede, încât aş putea descrie fiecare clădire ce mărgineşte acele piaţete triunghiulare, străbătute de câte-o singuratică şină de tramvai? De unde statuile? Femeia de piatră din centrul pieţei goale şi vaste, plutind, culcată pe spate, la un metru deasupra soclului impozant de porfir. Siamezele lipite în zona şoldurilor, cu cranii hidrocefalice. Casa cu faţadă scorojită, având deasupra intrării un balconaş sprijinit de doi uimitori atlaşi sculptaţi într-o piatră lăptos-străvezie, de consistenţa dinţişorilor de copil. şi iar construcţii ciclopice, şi iar fantastice răsărituri de soare pe apele scânteietoare ale unei mări cu malurile încărcate de edificii marmoreene… Să fie astea primele mele amintiri? E, oricum, primul strat, şi cel mai preţios, al puterii mele de a regresa în trecut, spărgând trecutul şi prăbuşindu-mă în proto-trecut, poate. şi poate că, dintre imaginile astea, toate oarecum străvezii, ca şi când

ar fi penetrate de o lumină psihică abisală, cele mai vechi şi mai vechi sunt cele aproape contopite cu acea lumină, cu acel urlet galben, cu singularitatea mută din miezul cărţii şi-al vieţii mele.

Imediat după ele şi izvorând cumva din ele sunt acele ţăndări ce poartă marca unei prime, reale, copilării. Sunt cioburi pe care le ştiu bine, rotunjite de atâta manipulare, îngălbenite de prea mult scos la lumină, ajunse ca amestecul mirosind a alamă din poşeta mamei: siguranţe, bănuţi ieşiţi din circulaţie, poze alb-negru cu colţul rupt, chitanţe şi carnete, un ceas coclit, o proteză dentară înfăşurată-n hârtie… Pentru că nu le pot localiza, vreo două fac, poate, trecerea între arhi-amintirile de mai-nainte şi întâmplările mai umile cu micul, inimaginabilul Mircişor, ale cărui codiţe cu perişor blond şi moale, păstrate tot în geanta mamei, sunt ultima dovadă că a existat odată cu-adevărat. În prima dintre ele mă simt, mai mult decât mă văd, undeva foarte sus, poate la ultimul etaj al unei clădiri înalte. Simt, după cine ştie ce repere interioare, că aş putea fi în centrul oraşului. De ce sunt aşa de sus şi de ce văd prin sticla din faţa mea – un fel de vastă vitrină de geam – o atât de amplă şi de neînţeleasă panoramă? Probabil mă aflu la ultimul etaj al unui mare magazin, poate al magazinului Victoria. Da, al unui mare magazin, dar nu Victoria, îmi spune ceva din interior, un simţ al orientării evanescent. Oricum, nu pot gândi bine la imaginea asta din cauza strângerii de inimă ce-o însoţeşte. Căci prin geamul cel vast se vede, adâncindu-se mult sub picioarele mele, un perete violet, strâmb, conturându-şi colţul pe fondul unui amurg dens, exact de culoarea emoţiei mele. şi asta ar fi tot, dacă n-ar fi şi sentimentul, de aceeaşi culoare şi el cu amurgul şi cu nostalgia mea, că aici e ceva foarte vechi, în sensul de foarte preţios, de esenţial în ciuda abstracţiunii şi austerităţii a ce se vede. De aici, din acest trunchi enigmatic, se desprind visele mele cu magazine uriaşe, forfotind de lume, ridicate pe mai multe etaje în jurul unui gol interior, rătăcirile mele printre stative cu umeraşe, printre costume şi rochii, înfundările prin culoarele întortocheate ale raioanelor cu jucării. şi mai ales visele cu lifturi, căci acolo, în magazinul Victoria, în Bucureşti, în Vulturul de mare trebuie să fi simţit pentru prima dată, cum eram un copilaş înfofolit, de nici doi ani, dus în braţe alternativ de părinţi, măreţia şi greaţa glisării spre înălţimi a cabinei cu uşi de cristal ce străbătea lent, în greoaia casă a liftului, grosimea

plafoanelor şi arăta mereu alte niveluri pestriţe, puternic luminate, pline de cumpărători şi de haine, ca tot atâtea vămi ale văzduhului. Alunecarea aceea lentă şi calmă avea să-mi provoace mai târziu o obsesie a lifturilor, coşmare cu lifturi stricate, ce se izbesc de pereţii gropii de beton prin care urcă, ce se opresc între etaje sau la aşa mare distanţă de uşa deschisă a ultimului etaj încât, ca să cobori, trebuia să sari peste abis, riscând să nu nimereşti pragul palierului enorm şi necunoscut. Mai târziu, când ne-am mutat la bloc, în ştefan cel Mare, am urcat vreun an pe scările pline de moloz până la etajul cinci, trecând, la fiecare etaj, prin faţa gurii căscate unde avea să fie uşa liftului încă neinstalat, rugând-o pe mama să mă lase să privesc în jos în acel puţ, apropiindu-mă cu o frică teribilă de buza prăpastiei, ţinut strâns de mânuţă şi, după o singură privire, repezindu-mă la piciorul mamei şi apucându-l strâns prin fusta aspră. La sfârşitul primei veri tata m-a luat în braţe (împlinisem şase ani) şi am ieşit din apartament lăsând uşa larg deschisă. „Mergem cu liftul“, mi-a zis. Ţin atât de bine minte maieul lui tetra asudat la subţiori, părul dat pe spate, încă negru pana corbului şi barba nerasă, ţin minte mirosul lui de ulei de nucă. Eram şi eu doar în chiloţi şi maieu. De când se puseseră uşi la lift mai ieşeam şi singur pe palier ca să-l chem la joacă pe Sandu, dar nu-ndrăzneam să urc sau să cobor scările spre celelalte etaje. Spaţiul de dedesubt şi de deasupra era pur şi simplu tare şi impenetrabil. În acea zi i se dăduse drumul liftului, şi a trebuit să aşteptăm destul până să-l prindem şi noi, căci toţi locatarii erau nerăbdători să se plimbe cu el. Tata m-a lăsat să apăs eu însumi pe butonul de ebonită, deşi pe mine mă încântau mai mult beculeţele, cel roşu şi cel verde, care căpătau viaţă, magic, odată cu huruitul dindărătul uşii de fier. În fine, liftul a oprit şi-n dreptul nostru, am intrat în cabina îngustă, cu oglindă strălucitor de nouă, am tras în piept mirosul de vopsea şi terebentină şi liftul s-a pus în mişcare. Am luat-o-ntâi în sus până la etajul şapte, care mi s-a părut vast şi străin. Fără tata aş fi murit acolo de disperare. Dar el a urcat şi mai mult, pe scări, cu mine-n braţe, până la mirificul, misticul spaţiu de la opt, cu uşa încuiată ce dădea spre terasă, cu leandrul plin de flori putrede, cu uşa de la motorul liftului şi cu uşa lui Herman, cel care avea să-mi salveze mai târziu viaţa şi cu care aveam să vorbesc, şi mai târziu, după-amieze nesfârşite, aşezaţi pe trepte în răcoarea palierului de la opt, despre fractali, telomerază

şi Dumnezeu, şi să-i contemplu halatul încărcat de culorile lumii. Mai ales n-am să uit niciodată (am revăzut-o de curând) lumina incomparabilă în care era scăldat acel spaţiu. Am coborât iar la şapte, am luat liftul până jos, la parter şi, extenuaţi de voiajul şamanic prin măruntaiele blocului, ne-am întors în singurul loc prietenos şi adevărat de pe faţa pământului, draga şi liniştita noastră locuinţă.

Într-o altă imagine pe care-o număr printre primele amintiri – şi colată atât de des în vise ulterioare ce se citau, se contaminau, se plagiau şi se completau unele pe altele, încât ele toate formează pentru mine un singur duct, ca un vas liberian ce ar coborî atât de adânc în mine, că mi-ar penetra peretele ce desparte precara construcţie numită eu şi-ar pătrunde în zona impersonală a abstruselor palate de marmură luminate de lună, şi-apoi ar coborî mai departe, în pivniţele, tainiţele şi camerele lor de tortură până-ar străpunge şi-acest planşeu, intrând şi fixându-se în organele fierbinţi ale toracelui meu – mă văd înaintând pe-o suprafaţă lucie şi tare de piatră cu desene geometrice roşii şi albe, sub o boltă extrem de îndepărtată, susţinută de pilaştri printre care se vede un cer de furtună. Bolta e oliv-întunecată, sub ea mă simt rătăcit în templul unui zeu necunoscut. Pătrund într-un culoar străjuit de coloane, înaintez de-a lungul lui, pe pereţi sunt făclii… cerurile, prin ogivele dintre coloane, sunt învolburate ca o apă turbulentă… ştiu că am fost acolo, nu doar în vis, deşi acum văd totul printr-un ochean de vise, am umblat odată cu adevărat prin palatul tăcut şi pustiu, supradimensionat nu doar faţă de măruntele mele proporţii (un copilaş gol, lipăind pe dalele calde, ce se pierd în perspective ameţitoare, o fiinţă cu craniul mare şi moale, cu ochi strălucitori, cu membre dulci şi pântec încă proeminent, cu pielea de necrezut de delicată, cu interiorul translucid ca al meduzelor în razele brutale, căzând oblic prin nori, printre pilaştrii galeriei), ci chiar faţă de ale unui om matur, şi chiar faţă de ale unui zeu, căci pentru un copil de doi ani toţi adulţii sunt dumnezei ale căror căi sunt încurcate şi de neînţeles. Când am văzut prima dată hidoasele, înspăimântător de frumoasele palate-n ruină ale lui Monsú Desiderio am ştiut că şi el a fost acolo. şi Jean Lorraine a fost acolo, poate că şi mulţi alţii, poate că toţi trecem pe-acolo, prin tărâmul crepuscular al primelor amintiri ce se desfac,

apoi, în vise şi de-aici în picturi şi în cărţi şi-n poeme, emanând din toate feromonii de scorţişoară ai nostalgiei.

Am apoi amintiri neîndoielnice, de asemenea dizolvate mai târziu în vise, dar păstrând în ele urme ale locurilor şi lucrurilor pe care le pot localiza, de bine, de rău, în compartimentele vieţii şi-ale creşterii mele. Ele încep nu mult după ce-am străbătut tunelul obstetric, schimbând, ca un amfibian, mediul lichid cu cel terestru şi rămânându-mi de trăit, ca intensitate, doar o zecime din viaţă. Dacă în uter visam practic neîntrerupt, lumina de la-nceput s-a depărtat tot mai mult, ca să piară aproape cu totul când în loc de el – el, Işa – am început să-mi spun eu şi când am despărţit prima dată imaginile primite de la organele mele interne de cele primite de la căni de ceai, linguriţe, mama, perne, zăpada căzând la geam. Am amintiri de pe Silistra, pur vizuale, imposibil de fixat fără să le distrug cu totul, cum nu poţi apuca fluturii de aripi fără să le schilodeşti pentru totdeauna zborul. Nu ţin minte-n ansamblu casa în formă de U, mizeră şi pitorească şi vuitoare casă de raport, şi-abia dacă-am recunoscut-o când am ajuns acum câţiva ani, după o lungă rătăcire, în faţa ei. Am ştiut totuşi că era casa aceea, prima mea casă, pentru că mirosea ca pielea mea şi era sensibilă la palpare ca un dinte din gingiile mele. Era, de asemenea, orientată cum trebuia să fie, de parcă-aş fi avut în creier o hartă a vremii aceleia în care lumea era plină de pete albe, şi harta s-ar fi putut roti până ce-ar fi corespuns cu imaginea interioară, păstrată mai mult în tendoanele şi-n articulaţiile mele decât în memorie, a casei de pe Silistra. Văd, aşadar, cu corpul întreg, o uşă, un caldarâm cu floricele mărunte, cărămizii, crescute printre pietre. Un curcan uriaş, plin de găinaţ, cu mărgele vinete prelinse peste cioc. Îşi freacă din când în când ciocul de ochiurile unui gard de sârmă. Văd un bărbat tânăr, în maieu şi pantaloni largi de trening, bărbierindu-se-n curte, într-o oglinjoară prinsă de gardul de sârmă. E tata. Are părul negru, lucios ca oglinda, lipit de ţeastă (căci dormea nopţile cu un ciorap de damă pe cap, înnodat în chip de fes). După ce se spală de clăbuc, pielea, pe bărbie şi pe buza de sus, îi rămâne verzuie. O văd pe mama, goală şi albă, cu marele fluture stacojiu pe şold, trântită pe burtă în pat. O răbufnire sonoră scurtă, ca probele pentru boxe înaintea unui concert: „Vine acum tăticu să-mi facă frecţie.“ Dar e o secvenţă conceptuală, sunt sunete desenate, nici urmă de memoria unei voci

sonore şi vii… Mă văd între perne, pe un pat îngust ca o laviţă. Stau „ca boierii“. Lângă mine, aşezată nu ştiu de ce pe pat, o oglindă mare, în care mă văd întreg. Un copilaş identic mie, stând şi el între perne. Mircişor. Odaia e atât de îngustă, încât pare încă unul dintre costumaşele de copil, ieftine şi ridicole, cu care sunt mereu îmbrăcat. Botoşei albaştri, fireşte. Moţ albastru la căciuliţa legată sub guşă. Pe o masă ce parcă pluteşte-n aer, fără picioare parcă – un fier de călcat cu cărbuni. Mai e undeva şi-un lighean. Miroase a fierbinte, a fier de călcat încins. Un vis de-acum câţiva ani completează aici destul de bine imaginea. Pe-atunci nu ştiam că locuisem, de fapt, nu la parter, ci la etajul casei în acei primi doi ani din viaţa mea, într-una din odăile înşirate de-a lungul galeriei. Abia după visul acela am întrebat-o pe mama, şi ea, speriată şi stânjenită ca-ntotdeauna când o-ntreb despre trecut, mi-a spus că aşa era. Urcam pe o scară de scânduri de-a lungul unui perete văruit într-un albastru bolnăvicios, spălăcit, plin de umflături şi de plezniturі. Ajungeam pe-un fel de holişor tapetat cu hârtie. Vedeam limpede fiecare floricică din tapet, totul era tăios, precis şi dens ca însăşi substanţa realităţii. Era real, eram sufocat de emoţie. Mă aflam acum în faţa unei mari uşi stacojii. Ah, mai era şi-o muşcată undeva, pe-o balustradă. Cum de-i vedeam fiecare petală ce înroşea aerul şi fiecare perişor din tulpină? Cum de simţeam mirosul frunzei de muşcată frecată-ntre degete? Uşa e masivă, fără clanţă şi gaură-a cheii, dar placajul ei se desprinde-n lamele putrede, ondulate. Totul e-aici vechi, străvechi şi ruinat. Tapetul e-ngălbenit şi sfâşiat de pe perete. Ezit, ca-n toate visele mele, dar tentaţia e mai mare decât ruşinea, şi-mping uşa către interior. E-o cameră din paiantă, în lutul pereţilor se mai văd paiele din bălegar. Pe-un perete, o carpetă roasă, albastră, înfăţişând un mare ibric fumegând. O laviţă de scânduri într-un colţ, poate, în rest odaia e cu totul goală. şi-n mijloc stă mama, cu părul aprins de lumina ce intră-n felii orbitoare prin crăpăturile zidurilor, şi mama ţine după umăr un mare câine-lup ce pare că râde, cu limba scoasă printre colţii strălucitori… Mă privesc amândoi, hieratic, neiertător, din celula săpată în miezul miezului minţii mele.

Tot aici aş îmbina şi o poză, una dintre foarte puţinele imprimări în azotat de argint ale corpului meu de la un an şi jumătate, păstrate în geanta de domnişoară a mamei. Fotografiile m-au speriat întotdeauna, căci seamănă

cu plăcile fosilifere ce cliveazǎ dintr-o stâncǎ uscatǎ, şi-n care din animalul chircit de dureri insuportabile, strivit, pietrificat, cu labele-ntinse de deznădejde mai rǎmâne un şir de impresiuni embosate, o coastǎ, un craniu, un femur, falange risipite, sucite nefiresc… Ce depozitar sinistru, ce osuar geanta-nvechitǎ a mamei! Cu cozile mele de la trei ani, cu actele-alea străvechi! Cu pozele care aratǎ c-ai fost altădată într-un alt corp, altfel şi altceva, cǎ fotonii unui soare mai tânăr au ricoşat din mânuţele tale goale până la umeri, din costumaşul cu arici pe piept şi din ghetuţele scorojite, au pǎtruns prin lentila unui aparat foto şi s-au adunat pe-o emulsie, mânjind pe filmul virgin o secţiune de timp, o oroare şi-o vrăjitorie. Mă aflu în curte. În faţa mea e un strat cu flori. O bucăţică de alee. O bucatǎ de perete văruit, cu o fereastrǎ joasǎ. Plâng cu un pumnişor la ochi. Am burta proeminentǎ şi picioare goale, grăsuţe, cu gropiţe la genunchi. Lacrimile care-mi curg pe obraz lucesc până şi-n poza asta întunecată de vreme. Încerc să găsesc trăsăturile mele în cele de-atunci, dar este ca într-un vis când, în ciuda oricăror deosebiri, ştii cǎ un necunoscut (palid, cu păr alb ca bumbacul şi ochi de sticlǎ căpruie) e de fapt un vechi prieten, ca şi când el ar fi avut o identitate esenţială, impalpabilǎ şi independentǎ de aspectul lui fizic, pentru cǎ ea n-ar fi fost în el, ci în tine, şi n-ar fi altceva decât certitudinea fără şovǎialǎ a recunoaşterii. Nici un filament al memoriei nu mǎ leagă de acel Mircişor. Mi s-a spus doar, o datǎ, când mi-au arătat poza: „Uite, ǎsta eşti tu când aveai un an şi jumătate. Plângeai fiindcǎ fotograful avea halat alb ca doctorul care-ţi fǎcea pe-atunci nişte injecţii. Uite, aici, la geamu-ǎsta, stătea Victoriţa, hoaţa – unde-o mai fi acum, dac-o mai trăi –, nu se poate sǎ n-o ţii minte. Lucra la o creşǎ şi-ţi aducea mereu de-acolo rahat şi biscuiţi. Ce te mai iubea şi ea, ca toată lumea din curte! Fiindcǎ erai singurul copil de-acolo, de la Ma'am Catana…" N-o mai ştiam pe Victoriţa ca persoanǎ în jurul căreia te puteai roti, cu trăsături distincte, desprinse de fundal. Toţi şi toate, pe-atunci, în curtea în formǎ de U de pe Silistra, erau ca o pastǎ groasǎ – ca piureul de mere şi biscuiţi pe care-l mâncam încǎ – în care se amestecau feţe şi nume şi umbre şi lumini: caldarâmul curţii, florile la fel de înalte ca mine, galeria de la etaj, forfotind de lume, vaporul de vreun metru lungime, vopsit verde, al lui Nenea Nicu Bǎ, senzaţia cinestezicǎ a mersului pe bicicletǎ cu un vecin beat, care căzuse cu mine aşa de rău, că-i

de mirare că nu mi-a rupt oasele, apoi intuiţia (un fel de direcţie interioară, un fel de „ştiu“ fără repere) drumului până la alimentară. Câţiva copii din vecini: Mia-gulia-linge-farfuria şi frati-su. O clădire de vizavi, cu un foişor ciudat. Nori de vară deasupra şi bălţi pe drum, lucioase, oglindind soarele. Ţineam o dată-n mână un clopoţel de alamă, primit de la Catana bătrânul. Purtam un costumaş alb şi, ghemuit lângă o baltă, plimbam clopoţelul prin apă, lent, într-o parte şi-n alta, pe o rază groasă şi sclipitoare de soare. Deodată l-am scăpat şi, oricât am prefirat apoi apa cu degetele, nu l-am mai găsit. Ţin minte că n-am plâns, ştiind cumva că aşa trebuia să fie. Dar regretul că l-am pierdut mi-a străbătut apoi orice vârstă, ca un firicel de liţă de aur, ca un nerv care-ar străbate cu totul miriapodul moale al vieţii mele şi de care, dacă aş trage chiar şi acum, aş auzi cu siguranţă clinchetul din adânc.

Apoi, mama-mi citeşte. Dar nu se văd nici mama, nici cartea, e doar o intuire-a poziţiei în care se afla corpul meu, e-o funcţie numită mama şi-o preştiinţă a faptului că-ntr-o anume clipă-mi citea. E un extrem de diluat simţ al culorilor, e albastrul ceţos al camerei, singura noastră cameră de-atunci, cu ciment pe jos şi cu maşină de gătit pe care fierbeau mereu oale, dar pe care n-o pot vedea, în afara unor sclipiri fragmentare şi greu de fixat. E-un fel de ghicire a faptului că pe un pat definit mai mult tactil şi cenestezic se afla, poate, o pătură vărgată. şi e un fel de durere dulce şi blândă în abdomen la gândul că toate astea înseamnă „amintirea faptului că mama-mi citea“, acea amintire. Mama-mi citise de sute de ori, aşezată lângă mine pe laviţa de scânduri ce ne servea de pat, dar numai una dintre acele clipe a provocat (n-o să ştiu niciodată cum şi de ce) lăstărirea unui grup minuscul de neuroni din ţeasta mea moale, împletirea-ntr-un mod unic a dendritelor, tandre atingeri cu axonii sau corpul neuronilor vecini, sinapse fixate pe pielea sticloasă a circuitelor din preajmă, filamente aruncate la distanţă, o structură împletită cu bilioane de alte structuri cerebrale şi care, atinsă de mecanismul de căutare, selectată şi verificată de multietajate instanţe de control, confirmată de dulcea durere blândă a recunoaşterii, intră deodată-n rezonanţă şi, pe fondul tăcut şi-ntunecat al celorlalte circuite, se-aprinde deodată, vibrând şi sclipind, şi-n mintea mea apare „amintirea

momentului precis în care odată, în prima mea copilărie, în odaia de pe Silistra, mama stătea lângă mine şi-mi citea dintr-o carte“.

Ce uriaşe trebuie să fi fost zilele pe atunci! Ce turnuri, ce clopotniţe oamenii mari, de patru ori cât mine, şi la care priveam dându-mi capul mult, mult pe spate! şi ce clare imagini trebuie că erau permise ochilor mei, în care foiţa retinelor era proaspătă ca o frunză abia desfăcută, iar cristalinul limpede ca un bob de rouă. şi ce sunete, neînţelese şi pure ca un cântec al balenelor, pătrundeau în cohleea mea. Când eram luat în braţe, şi asta se-ntâmpla des (îmi fulgeră chiar acum în minte: pe o stradă necunoscută, în vastitatea oraşului, sub o cădere apocaliptică de zăpadă, mama fuge cu mine în braţe; lumina zăpezii e dureroasă pentru ochii mei şi mama plânge; mergem la spital) trebuie să fi avut senzaţia de zbor şi plutire care apoi mi-a invadat şi spectralizat atâtea vise. Plutesc deasupra Bucureştiului în amurg. Dau ocol cupolelor, privesc de foarte aproape statuile alegorice de pe frontoane. Fiecare ornament, fiecare nervură, fiecare curbă a şarpantelor, faţadele clădirilor vechi din centru, fărâmiţate de timp, sunt la locul lor şi, zburând lent pe lângă ele, le văd cum nu le-a văzut nimeni, niciodată. În lumina portocalie a înserării mă apropii de clădirea Universităţii, ale cărei gemuleţe rotunde de sub acoperiş sclipesc roşii ca flacăra. Trec prin dreptul lor, văd prin ele mici săli de clasă pustii, înecate-n melancolie (o fată singură-ntr-o bancă, la acea oră târzie; cerceii ei cu bobiţe de cristal aruncă scântei pe perete), citesc singurul cuvânt înscris în medalioanele de veche zidărie de deasupra fiecărui geam rotund: QUILIBREX… Într-adevăr, toţi am zburat, purtaţi pe braţe de zei şi giganţi, ridicaţi în tavan şi daţi tumba prin aer, aruncaţi de la unul la altul pe când râdeam chicotit ca nişte gnomi, şi toţi am păstrat levitaţia primei copilării în memoria nervilor şi-a muşchilor noştri. Doar că eu mai am în memorie, fără să înţeleg de când şi-n ce fel, configuraţia exactă-a oraşului, căci visul meu cu plutirea deasupra lui, adesea reiterat, nu m-a-nşelat niciodată, şi fiecare detaliu şi fiecare încreţitură a peplumului de ipsos a fiecărei statui şi fiecare fruct de calcar din fiecare corn al abundenţei şi fiecare scoabă de fier lipită de vreo umflătură din calcanul vreunei case erau în vis acolo unde sunt cu adevărat în acest mai mare, mai adânc şi mai inexplicabil vis al realităţii. Am crezut o dată că imaginaţia mea construise, în vârful unui bloc turn, o căsuţă cu un

balcon rotund împrejur şi-o zdreanţă atârnând ţeapănă pe-o sârmă de rufe. Peste ani, am ajuns să stau acolo, pe Uranus, chiar în căsuţa cu acoperiş în pantă de pe blocul stacojiu.

Nu ţin minte deloc marile evenimente de care-mi vorbeşte mama când, cu destule sfieli, se-ntoarce la perioada de pe Silistra. O dată s-a prăbuşit tavanul camerei, distrugând geamantanul în care mă jucasem cu câteva clipe-nainte. „Eram în curte, întindeam rufele, când m-am pomenit cu tine ieşit din cameră, ţinându-te de balustrada galeriei şi strigând «Da, mami, da!» Da' eu nu te chemasem… şi deodată, buf! A căzut tavanul! Ce-am mai păţit atunci!" şi-apoi, într-o noapte, cum dormeam toţi trei într-un pat, s-a rupt patul şi ne-am trezit pe jos. Acum ştiu de ce s-a rupt, fiindcă mama roşeşte şi râde de fiecare dată când îşi aduce aminte. Mai ştiu doar forfota şi exuberanţa acelei case de raport, veselia plebei proletare din jur, mirosul de lături şi de ulei de nucă, ocările lui Ma'am Catana şi faţa de sfânt a lui Catana bătrânul, proprietarul casei. Bascul de culoarea zmeurei a lui tanti Coca, prostituata. Nebunie a memoriei: nu văd niciodată faţa mamei, de parcă mama n-ar fi fost pe-atunci decât vântul ce clătina leandrii şi le-mprăştia duhoarea dulce peste casă, în schimb mi se-arată în faţa ochilor cu atâta limpezime bascul acela de fetru frez, cu fiecare pufuşor şi firişor al lui, de parcă peste buclele ei castanii-luminoase Coca ar fi purtat o aureolă de sfântă.

Partea a doua

Am închis uşa de la sufragerie, am închis şi uşa de la camera mea şi e, în sfârşit, linişte. Deşi afară nu urlă numai tramvaiele. Trecând prin cameră către masa de scris mi-am văzut o clipă trupul trecând prin fâşia înaltă a oglinzii de la toaletă. Ai da acestui corp, poate, patruzeci de ani, deşi are numai treizeci. Hainele aruncate pe el (pulovăr albastru, grosolan, cu o gaură la subţioară prin care se vede maieul, pantaloni vechi de catifea reiată, maro deschis, cu genunchi mari şi roşi, şosete prin care ies – mai mult la dreptul şi doar unghia la stângul – degetele mari de la picioare) îl gârbovesc şi fac de neatins pielea, încă moale şi caldă, de dedesubt, sfârcurile aspre, subţiorile cu pâsla lor înţepătoare, burta palidă, pulpele păroase. Faţa, mai străină mie ca niciodată, o poţi prinde-ntr-o clipă: mică şi ascuţită, brună, ochi negri, ciudaţi dar nu obsedanţi, diferiţi dar indiferenţi, unul umed, căprui, strălucitor sub arcul înalt al sprâncenei, celălalt stins şi întunecat. Dar asimetria lor nu se percepe ca atare, ci se-ntinde asupra întregii feţe, poate a-ntregului trup, aşa încât, dac-ai privi doar un minut acest corp experimental, gol şi anesteziat, ţinut în viaţă prin ace şi tuburi, ai crede, poate, că asimetria, inadecvarea, imposibilitatea lui, ducând la catastrofă şi nefericire, vin dintr-o tragică infirmitate, dintr-o deformare cifotică. Nu are cumva sexul monstruos de lung? Buricul holbat ca un ochi al lui Shiva? Urechile ca foile de varză? Un picior atins de poliomielită? N-ai putea şti, şi nu pentru că nu ai simţul de observaţie prea dezvoltat (distingi, de fapt, destul de bine bărbaţii de femei şi copiii de pisici), ci pentru că nu te interesează, cititor ipocrit, dezastrul şi nefericirea corpului meu. Ochi prea mari pe o faţă triunghiulară, buze austere sub mustaţă, bărbie fermă de om singur. Păr încâlcit, nu prea curat, cu pelicule de mătreaţă. Trup subţire şi mic, cu pielea totuşi foarte fierbinte, un sex cu cap vânăt, haine ponosite pe deasupra – asta se vede, asta vede „se“ în oglindă. „Se“ inventează din apele oglinzii, trecând o clipă prin cameră ca un peşte dezgustător de abis, ca un păianjen palid într-un terariu, acest trup, cu umbrele lui, cu gesturile lui, cu privirea lui de-o clipă aruncată-n oglindă – privindu-te-n ochi pe tine, „se“, tu cel fără faţă, trup, haine şi umbre –,

pentru ca apoi oglinda să rămână goală, să se vadă-n ea, încremenite, doar recamierul, peretele vernil şi tabloul. Pe recamier cearceaful gălbui şi umed, făcând cute imposibil de descris până la capăt – deşi ai putea să le iei câte una, topologic, să le măsori cotele şi curburile, semilunele şi colţurile, punctele de catastrofă şi atractorii, aşa încât, în cincizeci de pagini, să ai descrierea lor completă, căci exact cât cincizeci de foi albe cusute una de alta e cearceaful de larg – mai păstrează, poate, aidoma altui giulgiu, dârele delicate ale membrelor tale, umezeala feselor, ambra omoplaţilor, mirosul brun al labei piciorului, căci ai dormit de curând, la prânz, înfăşurat strâns în el, ca un cocon, aşa cum doarme întotdeauna şi mama, aşa cum ai dormit mereu, oricât de cald ar fi fost în odaie. Dar mirosurile nu se reflectă-n oglindă, ci mai curând sunt ele însele oglinzi întunecate, unde vedem ca-n infraroşu chemotaxa ascunsă a lumii, *per specula in ænigmate*.

Fâşia de oglindă desparte în două, ca un râu, camera mea din ştefan cel Mare. Nu-mi vine să cred că sunt din nou aici, cu adevărat aici, nu în amintire, unde privesc Bucureştiul pe fereastra mea triplă ca un retablu baroc, cum stau aşezat pe lada de la studio, cu picioarele pe calorifer, privind cum ninge, plouă, se-ntunecă şi se luminează, fulgeră şi trăzneşte, iese luna şi albeşte de ziuă, trec camioane trase de cai şi tramvaie şi automobile, şi eu însumi am cinci ani, douăzeci şi cinci, paisprezece, opt, nouăsprezece, şi pe fereastră se vede tot oraşul, cu case şi vile stratificate până-n zare, înecate-n vegetaţie, sau doar o parte din oraş, tot mai puţin, tot mai înghesuit spre orizont pe măsură ce blocul de vizavi se înalţă, cu cofrajele lui de beton şi fier forjat, cu marile mosoare de lemn pe care sunt înfăşurate cabluri, cu excavatoare şi buldozere, sau doar blocul de vizavi, mai înalt ca al nostru, cenuşiu, imbecil şi frustrant, dincolo de care e oraşul pe care n-am să-l revăd niciodată. şi sper că nu sunt nici într-un vis din cele imposibil de distins de realitate, în care sunt în camera mea din ştefan cel Mare, e seară şi privesc oraşul, transfigurat de o spectralitate electrică, întins cât vezi cu ochii şi plin de curţi luminate, case cu toate luminile arzând, şosele incendiate de reţele de becuri trandafirii, magazine cu ferestrele aprinse, turnuri bizare, foarte departe, punctate de luminiţe multicolore, iar deasupra Bucureştiului ireal, mistic, înnebunitor de exact, un cer de purpură-ntunecată, limpezit într-o parte până la culoarea

coniacului vechi, diluându-se şi mai mult în jurul lunii: disc negru cu margine de unghie scânteietoare. Stau la fereastră, în camera mea, aceeaşi şi parcă mult mai goală, mai şubredă, ca făcută din placaj subţire, şi ştiu că visez, pentru că ştiu că nu mai pot vedea, de fapt, nimic din oraş din cauza blocului de vizavi, care acum lipseşte inexplicabil, accept că visez şi totuşi aleg să rămân acolo, aici, acum, şi să nu mă mai trezesc niciodată. şi poate că, la fel, nu sunt nici în ficţiune, bătând la maşină la masa mea de scris, scriind cum bat la maşină la masa mea de scris – un tânăr pletos, cu faţa subţire, cu ochi întunecaţi, cu mustaţă fibroasă peste gura austeră şi senzuală – şi cum uşa se deschide încet şi în cameră intră, ca o somnambulă, o fetiţă de doisprezece ani (*Talita, kumi!*), cum se apropie de mine şi citeşte rândurile care ies din maşina de scris, şi înţelege că tânărul scria despre ea şi despre Puia şi despre Garoafa, despre Ada şi Carmina, despre Egor, despre toată lumea ei din Dudeşti-Cioplea, în fine, despre cum uşa lui se deschide încet şi-n cameră intră ea, Nana, ca o somnambulă, şi fericirea şi iluminarea care-o cuprind îi ajung pentru întreaga ei viaţă moartă de contabilă obscură, căci a-nţeles că o dată-n viaţă toţi, toţi până la unul, ajungem să ne privim ochi în ochi creatorul. Dar acum, în clipa asta, nu apare nici o fetiţă şi nici oraşul nu se poate zări, geamăn obscurizat, din spatele blocului de peste şosea, cel mai banal, cel mai hidos bloc muncitoresc, cu fierul balcoanelor deja ruginit, cu rufe atârnând pe frânghii şi o populaţie tristă agitându-se-n obscuritatea odăilor asemenea unor livide insecte sociale. Acum m-am întors cu adevărat acasă.

Mama e la bucătărie, coace nişte vinete direct pe flacăra aragazului. Cu patru uşi închise între noi, mirosul de ars se simte până aici. Am stat de vorbă toată dimineaţa, am reluat şi-am reluat toată nebunia, am recăzut de acord (cu câtă împotrivire, iarăşi, din partea mea!) că există în jurul manuscrisului meu ceva numit realitate, că vuieşte în jur, ca zgomotul unor ape mari, fluturându-ne violent părul şi veşmintele, ceva numit istorie. Că s-a-ntâmplat în realitate dărâmarea blocului de pe Uranus, ultimul rămas în picioare în faţa colosului babilonian, că acum nu mai e decât un mare deşert plin de gunoaie, fecale, fiare şi scânduri pline de cuie, mortăciuni putrede şi rânjite pe locul unde odată se-ntindea un paşnic cartier de vilişoare şi de arbori cu teci cafenii, zornăitoare, sucite ciudat. Că bisericuţele de aici, puse

pe roate, au fost transportate ca nişte fantastice locomotive sacerdotale pe şine ce le-au dus în văgăuni obscure, înconjurate de blocuri şi lăsate să se scorojească acolo, în curţi interioare, pline de lăzi de gunoi debordând de o vomă acră, ce se sprijineau acum de desenul gingaş al vreunei sandale de sfânt, de poala Preacuratei. Copiii doar în chiloţi de pe balcoane aruncau acum la ţintă, cu cartofi sau cu roşii, în ochiul căprui, triunghiular, atoateştiutor, deschis pe imaculatul frontispiciu. Când venea maşina gunoierilor, duhoarea greţoasă umplea biserica, iar blasfemiile gealaţilor cu şorţuri de muşama, rostogolirea lăzilor de gunoi, ciocnirea lor de tencuiala pictată cu arhangheli şi balauri, Judecăţi de Apoi şi sfinţi îndesaţi unii-n alţii, cu aureole ca nişte farfurioare, readuceau vremile iconoclaştilor din vechime. E-adevărat: ai mei au plătit de cinci ori pân-acum pentru mine amenda pentru parazitism, de cinci ori câte opt mii de lei pentru mine, şi-ar fi putut cumpăra o casă cu banii ăştia. E-adevărat: pentru pulpa de pui din farfuria mea mama a stat adesea la cozi animalice de seara până a doua zi la prânz, chiar şi iarna, pe viscol, cum nu stătuse ea nici în vremea războiului, şi de multe ori n-a apucat. E-adevărat că nu se mai poate trăi. Iarna trecută (căci iernile, verile, toamnele şi primăverile trec mai departe pe acest pământ pierdut printre stele) mama a gătit numai noaptea, pentru că ziua nu erau gaze, şi şi-a făcut ceai pe talpa întoarsă a fierului de călcat. Acum, când sunt acasă, unde n-am mai stat la masa mea de scris de la nouăsprezece ani, cred că e timpul să accept o gură de realitate. Câteva pagini de realitate, după care sper – sper! – că mi se va permite scufundarea, din nou şi din nou, în ceea ce am numit întotdeauna adevărul meu, manuscrisul meu sau viaţa mea.

Realitatea noastră de fiecare zi n-ar fi decât un vis chinuitor pentru alţii. Am ieşit adesea din casă, pe când încă mai stăteam pe Uranus, am ajuns uneori chiar până la Operă, alteori până la Mitropolie. O dată, pe la nouă seara, m-am trezit în singurătatea şi frigul Pieţei Universităţii. Aici, clădirea ornată cu statui părea de fier, întunecată precum carena Titanicului. Câţiva oameni zgribuliţi stăteau în staţia de troleu. Întunericul aproape deplin înălţa şi mai mult cele patru statui, le făcea dominante şi ameninţătoare ca nişte părinţi răi. La picioarele lor, oamenii în paltoane vechi nu vorbeau între ei. Înghesuiţi unii-n alţii, suflându-şi în faţă, unul altuia, aburii toamnei

adânci, luminaţi fulgerător de farurile maşinilor ca de snopii de lumină ai unor lanterne de vânătoare, tăceau cu toţii, cu feţe livide, cu buze vinete, cu linii adânci, negre ca de cărbune, între sprâncene. Căci ce-ar fi putut să-şi spună? Poveştile de necrezut pe care mi le spunea mama? şi cine-ar fi putut să-i înţeleagă? Trecând prin întunericul Pieţei Universităţii, cu mâinile-n buzunare, încercam să uit nebunia din ţeasta mea, să scap de Victor şi de Maarten şi de Monsieur Monsú şi de atrocităţile indescriptibile din puţurile în care coboram, la păianjeni şi fiare, dar le regăseam pe toate în lumea reală, amplificate, tari şi reci ca granitul din pavaj, fărâmicioase ca ipsosul statuilor, moi ca sânii amărâtelor de gospodine, cu veşnicele sacoşe ce le lungeau mâinile până la genunchi. Căci nu era din ţeasta mea şi nici din manuscrisul meu muncitorul care, la o coadă ce nu mai era coadă, ci o terciuire de corpuri omeneşti, o năvală disperată către câteva carcase ude şi vinete de pui, o gloată urlând şi spărgând vitrinele şi-ntinzând sute de mâini cu gheare răşchirate, scosese o şurubelniţă şi-şi croise drum prin terciul de organe-nnodate, călcând în picioare copiii, îmbrâncind femeile şi sfâşiind spinările bărbaţilor, prin hainele-nzăpezite, cu vârful uneltei ascuţite bine acasă, la polizor. şi nu din mintea mea bolnavă ieşise şirul de fete goale, frumoase sau şleampete, de la fabrica de conserve, de care-mi povestise tot mama, silite să se despoaie acolo, în secţia lor, între grămezi de roşii şi de borcane, şi să-şi aştepte rândul, în frig, strângându-şi sânii cu braţele, ca să fie-ntinse pur şi simplu pe banda rulantă, să li se desfacă picioarele şi să fie scotocite de degete brutale, bărbăteşti, în vulvă şi-n rect (acolo, sub luminatoarele acoperişului de tablă ondulată), ca să fie trecute-n registru cele însărcinate, nu cumva să lepede mai târziu, şi să fie luate la întrebări celelalte, ce nu-şi făceau datoria patriotică de-a făta la vreme. La fel stăteau băieţii, goi şi ei ca mortăciunile de Crevedia, la înrolare, cei graşi cu şuncile atârnând, cu puţa ascunsă sub un fald de grăsime, batjocoriţi de doctori şi de ceilalţi, cei slăbănogi fluturând din omoplaţi ca dintr-un soi de aripioare, toţi încercând să-şi acopere sexele negricioase, toţi cu nasu-n spinarea plină de coşuri a celui din faţă, puţind a transpiraţie, aşteptând să se suie în fine pe cântar. şi doctorii, comisia, făcând bancuri obscene şi tâmpite, şi sora, aproape o fetiţă, privind indiferentă sutele de sexe vinete, chircite de frig, şi greutăţile de alamă glisând pe vergeaua gradată… Am stat şi eu, de-atâtea

ori, într-o cameră mirosind a spital, gol pân-la brâu între bărbaţi de asemenea fără cămăşi, ruşinat de pieptul meu costeliv, în aşteptarea radiografiei obligatorii, simţind adânc umilinţa şi neputinţa noastră, a tuturor, în lumea asta ce nu era a noastră.

Uneori se amestecau, pe străzi, în gloatele tăcute, soldaţi de la Casa Poporului. Se-nghesuiau şi ei, plini de noroi, în autobuze, mergeau să-şi facă nevoile în clădirea Universităţii, rătăceau prin frigul pătrunzător, prin mirosul de frunze arse, cu ochii după femei, ca pân-la urmă s-ajungă pe bulevardul cu cinematografe, să-şi ia bilet şi, în cele mai triste săli din lume, ruinate, păienjenite, cu fostele stucaturi ciobite şi-nnegrite de vreme, să-şi scuipe seminţele pe jos la vreun western de-acum o mie de ani. şi totuşi ei construiau, pe dealul de brumă şi ceaţă de deasupra oraşului, o casă nemaivăzută, mai mare decât ochiul şi mintea, mai întortocheată decât căile Domnului, mai semeaţă decât palatul de cleştar al Crăiesei Zăpezilor. „Nu va ţine seama nici de Dumnezeul părinţilor săi, nici de dorinţa femeilor; nu va ţine seama de nici un dumnezeu, căci se va slăvi pe sine mai presus de toţi. În schimb, va cinsti pe dumnezeul fortăreţelor; acestui dumnezeu pe care nu-l cunoşteau părinţii săi, îi va aduce cinste cu aur şi cu argint, cu pietre scumpe şi cu lucruri plăcute.“ Zeci de mii de termite în uniformă militară, ţărănuşi nenorociţi mânaţi cu forţa, trepădau acolo din zori până-n noapte, minusculi în sălile de beton vaste ca nişte hangare, urcau pe schele şi cofraje atât de reci, că la atingerea cu fierul pielea palmelor rămânea lipită-n fâşii de el, se prăbuşeau uneori în puţuri fără fund sau în propriile latrine de scânduri putrezi. Soldatul adormea din primele minute-ale filmului, înfăşurat în gerul sălii, de cameră frigorifică, şi dormea acolo până era trezit şi dat afară, mult după ce se terminase şi ultimul film.

Nefericită, nefericită ţară. Ajungeam uneori, luând-o pe jos printre gloatele buimăcite, pe Academiei şi-apoi prin încâlceala de străzi ce duceau spre Calea Victoriei, până la Palatul Telefoanelor şi-apoi mai jos, spre Athénée Palace, prin bezna adâncă a Pieţei Palatului. Spoturi de lumină galben-murdară, minuscule ca flacăra de lumânare, măreau halucinant bezna din jur. Feţele trecătorilor nu se vedeau aici. Miliţienii vegheau în preajma Comitetului Central, vorbind în staţiile lor de recepţie. Abia de-aici în jos, până la Piaţa Victoriei, începeai să-i vezi, toţi îi vedeau, erau atât de

vizibili de parcă toată lumina care lipsea în oraş s-ar fi aruncat deodată asupra lor, în mii de fâşii de reflectoare, orbindu-i şi transparentizându-i, fragmentându-le, ca nişte stroboscoape, mişcările şi-ncremenindu-i în imagini baconiene: guri căscate într-un urlet de agonie, merele lui Adam strâmbate grotesc, rictusuri ale obrajilor lucios de rase, ochi strânşi, pleoape incendiate de lumină. „Ia uite-l!“, auzeai şoptindu-se. „Uite-i, nenorociţii!“ Ăştia erau, deci, securiştii? Stăpânii necondiţionaţi ai lumii? Izvoarele albastre ale terorii? Câte-un microbuz sosea tăcut şi-i lăsa din loc în loc, de-a lungul străzii: băieţi proaspăt tunşi, bine raşi, în costume şi pardesie de recuzită, evident nu ale lor, costume din materiale ultramarine, verzi fosforescente, asemenea celor foarte ieftine de la Romarta, prea scurte sau prea lungi pentru ei. Cravate hilar nepotrivite la culoarea hainei. Căutau, chipurile, să se piardă-n mulţime, dar se făcea imediat gol în jurul lor. „Securiştii!“, auzeai peste tot, şi se mai auzeau înjurături, dar şi râsete, înăbuşite repede de obişnuinţa mai puternică-a fricii. Ciudat e că aceeaşi frică se citea şi pe feţele lor, dincolo de asprimea şi misterul, false, caraghioase ca şi hainele, împrumutate din filmele cu agenţi secreţi. Băieţilor, evident, le era frică de ei înşişi, de farsa pe care trebuiau s-o joace, le era frică de mulţimea întunecată, de însingurarea lor în mijlocul ei. Singurul lucru care-i apăra era vizibilitatea lor, faptul că gloata nu-şi dădea seama că misiunea lor nu era să se ascundă, ci să se vadă, cât mai bine posibil, aşa cum fluturii de noapte, magnetici şi inofensivi, te-ncremenesc deodată cu ochii rotunzi, de bufniţă, etalaţi pe aripi. Nu erau culori de camuflaj, ci de avertizare, ţipătoare şi incredibile, ale unei fiare altfel atât de confundată cu mediul, încât puteai să te-ntrebi dacă Securitatea, stăpâna lumii, nu era altceva, în cele din urmă, decât înseşi mulţimile sumbre, scufundate în frică, frică bestială şi fără obiect. Dacă nu cumva era în noi, dacă nu era răul, noaptea şi teroarea din noi.

Că o Securitate adevărată există dincolo de flăcăii ăştia cu ochi albaştri, de bancurile cu mănăstirea Secu şi cu „mai împrăştiaţi-vă, băieţi“, o ştiu prea bine, deşi o ştiu tot prin mărunţii figuranţi cu care-am avut de-a face în ultimul timp. Doar că ea este cu totul altceva decât pare, şi că lucrarea ei esenţială nu mai înseamnă torturi, deportări şi asasinate. O dată ce-ai transformat un popor într-o gloată, el se supraveghează, se mutilează, se

torturează singur, neîncetat, măcinat de vulnerabilitate, ca un melc scos brutal din cochilia lui. Sunt, e drept, mai departe, case conspirative, întâlniri cu informatori şi dosare, sunt băieţii de pe Calea Victoriei şi fabrica de zvonuri, dar ele-au rămas doar formele goale-ale ritualului fricii, ale ruperii mele de seamănul meu. Bănuiesc acum că nici la cele mai înalte niveluri ale butaforiei ăsteia grandomane, la fel de ridicole ca şi Casa Poporului, ca şi Magistrala Albastră, nu dai decât de incapabili, de misticoizi geto-dacici, de mâncători de unguri pe pâine, de inşi pătrunşi de câmpul de forţe al românismului, cu nimic mai diabolici, nici mai deştepţi decât săracul Ionel, pardon, locotenentul-major de securitate Stănilă Ion, vechiul nostru prieten de familie, rămas încă, în ciuda ochelarilor cu ramă aurită („cumpăraţi de mine de la Viena, Marioaro, ăla oraş, nici nu-ţi vine să crezi. Au o fântână acolo în mijloc unde toţi aruncă bănuţi, e aşa, covor de bănuţi pe fundul ei. Să legi un magnet de o sfoară, ştii cum i-ai aduna? Cârduri-cârduri, ca pe raci!“), ţărănuşul din Teleorman, mort după panarame de bâlci şi vârât cu totul sub papucul neveste-sii.

Acum două săptămâni am primit ordin de evacuare. Blocul de pe Uranus, falusul mândru-al oraşului, trebuia să fie dat jos, într-o singură dimineaţă, a doua zi după ce toţi locatarii-au primit hârtia. Nici măcar n-am fost disperaţi. Am ieşit în faţa blocului, ne-am privit alb, ne-am uitat în sus spre etajele lui îmbrăcate cu cerul. Împrejur, pe sute de metri, maidanul se-ntindea cu praful de-o palmă, sterp până-n adâncul adâncului lui, copleşit de gunoaie. Am stat tăcuţi, jumătate de oră, sub cerul gol şi ne-am întors să ne-adunăm boarfele. Ce să-mi adun? O masă, un scaun şi-un pat? Le-aş fi dat mai curând foc, le-aş fi privit cum se-ntorc la adevăratul lor chip de cenuşă. Am mai privit în jur: fereastra ovală, ce nu putea cuprinde trupul obez al Casei Poporului, pereţii goi, patul în care dormise cândva Herman… Pe masă, deschis ca pentru o disecţie, manuscrisul, pe care l-am ridicat cu grija şi nervozitatea cu care iei prima dată în braţe un nou-născut şi l-am pus în sacoşa de pânză pe care mama mi-o adusese plină cu borcane cu iaurt, cu o zi înainte, când credeam că blocul va rămâne-n picioare la nesfârşit. Năpârleam, părăseam o cochilie pentru o vreme, burta mea roză şi moale era acum cel mai vulnerabil lucru de pe pământ. Trebuia să-mi găsesc cât mai repede un alt adăpost în care să-mi pot continua lucrul la crisalida mea

de cuvinte. A doua zi dimineaţa, când abia răsărise soarele, m-au trezit zgomote de motoare şi de copite, rumoare şi opinteli, aşa cum mă trezea altădată, de 23 August, trecerea greoaie a carelor alegorice şi a coloanelor de demonstranţi chiar pe sub ferestrele mele, când câte-un grup de muncitori exersa lozinci ce sunau ca pe stadion în dimineaţa-ngheţată: „U – R – S – S / Campion al păcii e!“ Dar acum nu scanda nimeni, nu agita nimeni flori de hârtie, steguleţe şi palete de pânză pe care scria PMR. Acum erau cărate pe scări, cu un zgomot nemaipomenit, dulapuri şi servante, aragazuri şi scaune, saci de plastic încărcaţi cu cărţi. Cu liftul coborau femei ducând în cutii de carton vase şi tacâmuri, iar pe umăr câte-un covor făcut sul. Jos, în ţărână, aşteptau căruţe trase de cai, cu roţi de camion, maşini cu remorcă, mari dube de mobilă cu uşile din spate larg deschise. Copiii coborâseră de mult, pentru ei mutatul – Dumnezeu ştie unde – era prilej de joacă şi îmbrânceală, fetele săreau coarda în praful până la glezne iar băieţii, lăsaţi pe vine, priveau sula neagră a câte-unui cal, întinsă până aproape să atingă pământul. Mai mulţi miliţieni priveau toată agitaţia cu mâinile la spate, cu feţe inexpresive de contabili. În câteva ore, convoiul de camioane, Trabanturi, căruţe şi inşi cu boccele în spate s-a urnit din loc, avansând, prin vârtejuri de praf, către nicăieri. Câte-un scaun prost legat în vârful vrafului de mobilier mai cădea în ţărână, rămânând acolo, pe jumătate-ngropat, ca un schelet de vită-n deşert. Am mers şi eu cu ei, cu plasa mea în mână, înghiţind praf, călcând în balegi proaspete şi-mpiedicându-mă-n fiare răsucite. Câinii de casă, rămaşi fără stăpâni de la demolări, ne lătrau furios, încă mai apărau câte-o curte imaginară. Până şi ruinele de primăvara trecută fuseseră date jos. Piatră pe piatră nu mai rămăsese din vechiul, umbrosul, patriarhalul centru al bătrânului oraş. Iar blocul stacojiu rămăsese în urmă, cu pereţi subţiri ca hârtia, friabili şi scorojiţi, ca un vechi cuib de viespi, pustiu acum, pe care-l desprinzi de sub un acoperiş mirându-te cât e de uşor. Azi deja nici urma locului unde-a fost nu mai există, şi dacă-i adevărat ce se zvoneşte, după dinamitarea şi ruinarea singuraticului mădular de ciment nici un bărbat din oraş nu a mai fost, câteva zile, viril şi erect. În mii şi mii de dormitoare nenorocite din marele ghetou de prefabricate, în chilii unde abia încape un pat, cu carpete pe pereţi, tablouri cu pisoi de lână şi naiade pe jumătate despuiate, se-

ntâmplase seri la rând aceeaşi şi-aceeaşi scenă sordidă: bărbatul abia sosit de la fabrică, cu părul de la subţiori împuţit de sudoare, mănâncă grăbit şi se bagă-n pat lângă femeia lui, o ia după mijloc, îşi înfundă faţa nerasă-n părul ei, aspiră obişnuita duhoare-a rântaşului, îi lipeşte pupoaie solemne pe gură şi gât, îşi înfundă palma în coama ei dintre picioare şi-i găseşte buzele nepregătite, uscate şi rele. „Desfă picioarele, moaş-ta-n cur de muiere“, iar ea, cu obişnuinţa silei şi-a milei, gândindu-se deja cum o să doarmă când o s-o lase în fine în pace, îi apucă viermele moale şi gros ca o ţâţă de vacă şi-ncearcă să şi-l îndese acolo, să scape mai repede. Se freacă burtă pe burtă, încetişor, să nu-i audă ăia mici, îşi ling gâturile cu gust acrişor, buzele sărate la colţuri, dar sula soţului, altădată brutală şi tare ca uneltele lui din atelier, atârnă acum dezumflată-ntre pulpele păroase ale nevestei, şi nu se-ntâmplă nimic, şi el se dă jos de pe ea înjurând-o şi, o dată cu ea, urând totul pe lume, împuţita asta de viaţă, neputinţa mândriei şi-a onoarei de om, aplecarea adânc spre pământ a sexului, şirei spinării, frunţii, ejacularea, în locul spermei şi al cuvântului, dătătoare de dragoste şi de viaţă, doar a scuipatului de scârbă în urma şefilor, a pişatului în closet şi-a lacrimilor, acum, când, umilit şi furios, întoarce fundul către muiere, trage pătura peste cap şi plânge icnit, până izbuteşte s-adoarmă. şi poate că tocmai din lacrimile astea ţâşnite din ochii-nroşiţi de la electrozii de sudură se formează în burta femeilor acei embrioni nedoriţi, blestemaţi de ele şi de soţii lor, şi de care încearcă să scape prin cele mai nebuneşti şi mai chinuitoare metode, mereu ascunzându-se, mereu cu frică să nu se afle. Câte îmi povesteşte mama! Ce tragedie când femeii nu-i vine ciclul! Cum fug pe scări până la etajul opt, de zece, de douăzeci de ori pe zi, doar- doar or lepăda, cum sar coarda, cum fac mişcări bruşte şi nebuneşti, riscând să-şi rupă prapurii, cum se opăresc în cadă, cum beau vin roşu, fiert, până nu mai ştiu pe ce lume sunt şi apoi, bete, dar încă impregnate, varsă şi fierea din ele. Cum, şi ele, şi bărbaţii lor, aleargă înnebuniţi să găsească pe cineva care să rezolve, mai întâi încercând pe la doctori, care n-o mai fac însă pentru nici un preţ, căci sunt în puşcărie cu sutele, apoi pe la femei pricepute, cum se-mbrăţişează fericiţi când găsesc în fine pe cineva. Iar în după-masa cu pricina sună la uşă şi ei se reped să deschidă şi intră o femeie necunoscută şi totul miroase-a pericol şi-a frică animalică. şi femeia îl scoate pe bărbat din

dormitor, şi bărbatul lipit de uşă aude-n curând ţipete-năbuşite şi vocea străină spunând din când în când „Mai încet, că se-aude, mă nenoroceşti! Mai rabdă un pic!“ şi când bărbatul intră-n sfârşit vede ceva de nedescris, ce nu va putea uita toată viaţa, ligheanul în care, ghemuit pe o bucată de placentă, străveziu mormoloc cu ochi negru catifelat, pluteşte în sânge cel ce-ar fi trebuit să-i ducă speranţele şi tristeţile mai departe. Iar pe pat, între cearceafuri gălbui, femeia lui, odată mireasă cu voal şi lămâiţă, zăcând acum ca o statuie prăbuşită. şi femeia străină pleacă, ducându-şi înfăşurate-n ziar banii şi andrelele-nsângerate, iar cei doi rămân sleiţi pe recamierul lor îndoliat, până când tot femeia se scoală încet ca să arunce-n cadă prosoapele şi cârpele folosite, să deşerte-n closet ligheanul, să tragă apa, să se-arunce pe podeaua de mozaic şi, roşie şi udă, să plângă de disperare ore-n şir… A doua zi e din nou la muncă, la fabrica ei de lapte sau de medicamente, şi de-acum poate din nou să se prezinte, fără frică, la controlul ginecologic trimestrial.

Am luat tramvaiul 5 şi, cu sacoşa la piept, am străbătut oraşul aflat în prag de iarnă. Prin aerul întunecat venea spic de zăpadă. În Piaţa Galaţi tarabele erau goale, abia dacă vreun ţăran întârziat mai vindea varză acră. Un altul, bine acoperit cu o pătură, dormea pe tejgheaua de piatră de alături. În rest, piaţa triunghiulară era goală, sinistră, dominată de faţada palidă a spitalului pentru tuberculoşi. Nici un trecător, nici un taxi. Librăria Coşbuc, unde intram atât de des când eram elev la „Cantemir“, nu mai exista, era acum o ruină cu hârtie de ziar în geamuri. Lipit de ea, micul local unde băusem din când în când câte-o bere cu Mortul şi cu Bumbac şi-n care privisem hipnotizat sânii Calceolei Sandalina, degenerase într-o cârciumă sinistră. Pe Tunari, casele mărunte, unele adevărate bordeie, alternau cu construcţii somptuoase, dintre războaie, proiectate în cel mai curat stil internaţional. Dar cât de neîngrijite! Ce jupuite! Cât de adânc frecate cu glaspapirul timpului, al vânturilor, al uitării! Prin câte un gard de fier forjat pătrunsese tulpina unui arbore, se revărsase-n ochiurile fierului, îşi trecuse neoplasmele scorţoase înspre stradă, îndoise şi aplecase barele negre, se frământase cu suliţele din vârf, se făcuse una cu ele. Pe acoperişuri creştea iarbă cu fire drepte şi lungi, cu spice tari ca gloanţele-n vârf. şi deodată, în mersul legănat al tramvaiului, ca o premoniţie, am văzut-o: mare şi pufoasă,

timidă şi neajutorată, aşezată pe-o bancă într-o curte murdară. În spatele ei, o casă de culoarea lupusului eritematos, cu o scară de lemn ducând către o uşă zidită. O văzusem în metrou, în urmă cu două veri, purtată ca un animal speriat de mama (sau sora?) ei, păşind stângaci la braţul ei ca o jucărie chinezească. ştiu acum că te cheamă Soile, că femeia aspră, cu buzele strânse şi părul tuns auster – atât de asemănător cu al tău – e într-adevăr mama ta. Imaginea ta în faţa casei vişiniu-vineţii, cum stăteai cu mâinile-n poală, prea subţire-mbrăcată pentru frigul mohorât de noiembrie, mi s-a părut atunci puternică şi enigmatică, mi s-a părut că ea ar trebui să vină imediat în minte oricui când e singur, când se gândeşte la singurătate.

Am coborât pe colţul cu ştefan cel Mare, acolo unde odată fusese minuscula frizerie de cartier, cu doar două scaune ca de dentist în faţa unor chiuvete ciobite şi-a unor oglinzi cu luciul dus. Stătusem de-atâtea ori pe scăunelul de muşama, aşteptându-mi rândul la tuns „numărul zero“, alături de alţi băieţi din clasa mea, toţi cu câte-o cruce făcută-n cap de foarfeca învăţătoarei. Trebuia să ne tundem acum toţi la chelie. În jurul celor de pe scaune, frizerii, bătrâni şi burtoşi încă de pe-atunci, se-nvârteau, clănţănind maşina de tuns. Părul negru-strălucitor sărea-n toate părţile, depunându-se-n grămăjoare imponderabile pe podea. Frizerii vorbeau despre meciul de duminică, despre Pârcălab şi fraţii Nunweiller, iar noi ne uitam pe revistele vechi, schimbam strâmbături în oglindă cu cei de pe scaune, cu ţeste pe jumătate chele, sau îl examinam blazaţi pe Nea Gică, faimosul frizer care deschisese micul salon cu douăzeci de ani în urmă. Frizeria devenise-ntre timp firmă de stat şi Nea Gică nu supravieţuise ruşinii de-a fi devenit un simplu lucrător în propria lui prăvălie. Stătea acum într-un colţ, împăiat, după dispoziţia lui testamentară, cu ochi de sticlă şi cu un pieptene de metal în mână… Când avea să reintre în clasă, trupa de chelioşi avea să-şi dea jos cipilicile, în râsul şi batjocura tuturor. „S-a făcut lumină-n sat!“ aveau să strige fetele de pe rândul lor, unde stăteau separat, „fetele cu fetele şi băieţii cu băieţii“. Din frizerie rămăsese acum în picioare doar un zid zugrăvit bătrâneşte, cu două chiuvete fixate pe el, dar Nea Gică tot mai stătea ţeapăn, ca un miliţian la intersecţie, cu pieptănul lui ruginit în mână, decolorat şi pleznit peste tot de la ploile şi zăpezile şi arşiţele ce se abătuseră asupra lui.* Pe celălalt colţ al Tunarilor rezistaseră magazinul de cafea şi

delicatese, ca şi Biblioteca „B.P. Hasdeu", dar dispăruse, fireşte, gheţăria de unde-şi luau oamenii altădată gheaţa pentru răcitoare. Am traversat şoseaua având în faţă castelul cu donjon al Direcţiei Generale a Miliţiei, de care e lipit blocul nostru cel zimţat, pe terasă, de acoperişul ornamental, din plăci de beton, la modă în anii '60. Ganguri adânci, pe piloni, îi sparg, din loc în loc, masivitatea faţadei. La parter sunt magazine şi un atelier de reparat televizoare, care-n vitrine, în loc de orice decor, are zeci de aparate delabrate, străvechi, unele cu lămpi, puse grămadă, unele peste altele, cu maţele curgându-le din greoaie carcase de furnir, cu tuburile catodice încărcate de praf. Dincolo de el era magazinul de electrice, care, în serile de vară când ne jucam la parterul blocului, ni se părea de-o frumuseţe nesfârşită, cu toate veiozele şi plafonierele aprinse printre care umblam încetişor, pe când figurile de copii ni se reflectau în vitrine, suprapuse peste portocaliul intens al amurgului. Ne apropiam de tejghele şi încercam să privim, printre umerii clienţilor, ventilatoarele de pe rafturi, frigiderele Arctic şi noile aparate de radio cu picup deasupra, prea scumpe ca părinţii noştri să şi le permită. Magazinul se termina chiar în gangul nostru, iar în partea cealaltă începeau vitrinele magazinului de mobilă, unul dintre cele mai mari din Bucureşti, din cauza căruia nenumărate camioane trase de cai intrau prin gang în spatele blocului, unde era depozitul. De la ambalajele împrăştiate acolo peste tot făceam şi noi rost de cartoane gofrate pentru măştile de Vrăjitroaca, iar hamalii ce-şi făceau toată ziua siesta pe câte-o canapea înflorată scoasă pe asfalt ne dădeau bani să le luăm ţigări, fără să ne mai ceară apoi restul. Pentru ochii mei de copil, care nu văzuseră încă nimic pe lume, splendoarea magazinului de mobilă întrecea orice mi-aş fi putut imagina. Uneori îi lăsam baltă pe băieţii din spatele blocului şi mă aventuram – căci pe atunci orice ieşire în faţa blocului era o aventură: tramvaiele urlau ca dragonii, maşinile vuiau stârnind praful, trecătorii erau înalţi şi ameninţători –, deschizând uşa cu greu, în magazinul plin de furnire şi de cristale. Iernile se făcea noapte adâncă la cinci după-masă, dar în magazin lumina era orbitoare, totul scânteia, totul era-nconjurat de curcubee: fotoliile, bibliotecile cu două-trei cotoare de cărţi false în ele, dormitoarele, garniturile de sufragerie. Simţeam acolo cel mai bine, rătăcit printre obiectele acelea străine, mirosind a lac şi a baiţ, în spaţiul acela

spectral, prin care nu trecea la acea oră nimeni, voluptatea singurătăţii, orgasmul ei pustiitor, pe care de-atunci aveam să-l caut întotdeauna. În liniştea îngheţată a magazinului mă culcam pe câte un recamier nou-nouţ, simţeam cum trozneşte zegrasul sub mine şi, cu ochii închişi, îmi închipuiam că nu am casă, nici părinţi, că m-am născut acolo, în lumea aceea tăcută, plină de mobile lustruite şi de oglinzi, şi că aveam să rămân acolo mereu.

Am intrat în scara noastră, pe al cărei perete cutiile de scrisori se-nşirau pe trei rânduri, am descuiat-o pe-a părinţilor mei şi am găsit-o, ca-ntotdeauna, insondabil de adâncă, plină cu zeci, sute de scrisori de toate mărimile, unele legate cu panglicuţe decolorate, din altele ieşind, prin hârtia putredă a plicurilor, decupaje din ziare, cu poze ce nu mai puteau fi înţelese, toate amestecate cu dosare şi reviste pline de praf, pe care alergau în toate părţile miriapozi translucizi, din cei tari ca sârma. Am încercat să le-aleg pe cele care erau pentru mine, dar mi se-mpăienjeniseră ochii de emoţie – eram în scara blocului meu! peste câteva clipe aveam să iau liftul meu şi să sun la uşa părinţilor mei, care păstra încă amprentele unor degete micuţe! – şi n-am putut desluşi scrisul, parcă acelaşi mereu, pe toate plicurile, deşi vedeam fiecare duct sepia al peniţei cu o claritate de nesuportat. Cu teancul în braţe, cu insectele şi ţărâna curgând dintre foi, am urcat treptele până la lift şi-am chemat liftul, care s-a auzit, deodată, trezindu-se greoi ca un monstru dintr-o peşteră fermecată şi glisând în jos, cu un troznet la fiecare etaj. N-aveam mai mult de zece ani când, la Voila, într-un pavilion din mijlocul pădurilor, ni se proiectase Hoţul din Bagdad, în care prin corpul gol pe dinăuntru al unei statui gigantice, înaltă cât blocul nostru, cobora pe un fir un păianjen negru, păros, mare cât un elefant. Cădea lent, cu labele răşchirate, inevitabil ca moartea, pe firul lui scânteietor, pe când eroul, cu sabia goală-n mână, aştepta ca o furnică pe fundul puţului, privind cum se prăbuşea peste el bestiala fiinţă. La fel venea vuind, mereu, peste mine, liftul. Când s-a oprit la parter am deschis uşile şi-am intrat, apoi am tras după mine poarta grea de metal. Carcera era mult mai mică decât mi-o aminteam, mă strângea literalmente la umeri. Abia am reuşit să ridic mâna până la buton, şi asta abia după ce am dat drumul teancului de scrisori pe podea, căci aveam în cealaltă mână, mai departe, sacoşa cu manuscrisul. Mormanul de hârtie

mucedă m-a-ngropat pân-la genunchi. În fine, liftu-a pornit, a trecut de primele paliere – îi ştiam pe toţi locatarii, ştiam care aveau copii, câini şi pisici, care erau cumsecade şi care nu – şi, spre surpriza mea, nu a oprit la cinci, ci cu un etaj mai sus, aşa că m-am trezit pe-un palier cu totul necunoscut. Scara care cobora către etajul părinţilor mei mi s-a părut deodată atât de lungă şi de abruptă, că m-a luat ameţeala. Palierul de la şase era însă cu totul inospitalier: uşi ca de cavouri, mozaic îngheţat pe jos. Nu puteam respira acolo, de parc-aş fi fost pe-o planetă străină. Am luat-o aşadar pe scară în sus, pe lângă ziduri vopsite-n ulei vernil. Mi-am adus aminte că la opt stătea Herman, şi curând m-am găsit iar pe palierul minuscul, cu doar trei uşi, a casei liftului, a terasei (se revărsau prin geamul ei cerurile lăptoase, antenele de pe bloc şi, dincolo de şosea, ultimul etaj al blocului masiv de vizavi) şi cea a garsonierei lui Herman. Pe când băteam uşor în placajul ei îngheţat, mi-am amintit de scrisorile din lift: câteva căzuseră prin fanta îngustă dintre lift şi plafon în golul de dedesubt, de parcă ar fi alunecat într-o uriaşă cutie poştală. Cui le trimisesem mai departe? Ce mesaje cumplite cuprindeau? Tocmai mi le imaginam răsucindu-se-n gol ca nişte avioane de hârtie, izbindu-se de cimentul grosolan al puţului şi de cablurile unse cu păcură, lovind cu zgomot metalic uşile din dreptul palierelor şi, ajunse la fund, îngroşând stratul de gunoaie de-acolo, fermentând printre ambalaje de eugenii şi chewing-gum şi pacheţele străvechi cu mâncare, când uşa s-a deschis şi în pragul ei a apărut, în halatul lui decolorat de mătase, Herman.

Mama lucra la covoare persane. Îşi luase de lucru acasă pentru că eu nu rezistasem la creşă. Sacrificiul era mare pentru familia de muncitori, pentru că tot atunci tata fusese trimis, direct de la raboteză, să facă un curs de ziaristică, şi nu mai primea decât o bursă de student. Trăiam iar cu macaroane cu marmeladă. Cât era ziua de lungă, mama stătea în dormitor, pe marginea patului, în faţa marelui cadru de lemn geluit al gherghefului, strecurând îndemânatic firele de lână colorată printre iţe şi bătându-le cu o furculiţă strâmbă de cositor ca să se taseze, apoi pocnindu-le năpraznic cu o bârnă de lemn ce atârna undeva deasupra. În faţă avea modelul, un carton cu pătrăţele mărunte, făcute cu tuş, umplute cu cele mai vii culori pe care ţi le puteai închipui, şi pe care firele de lână se străduiau degeaba să le imite. Din pătrăţelele astea, la care mă uitam atât de fascinat, încât uneori am impresia că mi s-au imprimat pe retine pentru totdeauna, nu-ţi puteai da seama cum avea să arate desenul de pe covor. Nici mama nu reuşea să-l prevadă, şi mereu mă provoca să facem concurs (cum stăteam toată ziua cocoţat pe gherghef, jucându-mă de-a electricianul): „Mircişor, ia zi, ce crezi c-o să iasă de-aici? Io zic că o floare cu frunze verzi, fiindcă, uite, am verde şi carmin… şi puţin grena“. „Nu, o să fie o căprioară“, ziceam şi eu la-ntâmplare, şi pân-la urmă putea fi un indescifrabil motiv turcesc sau o pasăre stilizată pe care, când desenul ajungea-n stadiul în care-ndoiala nu mai era cu putinţă, o salutam cu strigăte de bucurie. Goală până la brâu, căci vara era sufocantă, cu părul ce-şi păstra încă viţele crude şi elastice, sclipind puternic la mijlocul volutelor, mama mi se părea, în ciuda omoplaţilor şi nodurilor spinării puţin prea vizibile, ca şi a sânilor căzuţi, cu areole cât jumătate din boturile lor moi, o fiinţă de o frumuseţe totală şi dezarmantă. Ne jucam toată ziua în dormitorul îngust, ne împleteam unul cu altul în o sută de feluri, formam împreună, şi noi, izvoade complicate în covorul mecanic al orelor şi-al zilelor. Mama împăturea o bandă de hârtie şi decupa un omuleţ cu foarfeca, apoi desfăşura hârtia şi deodată din unul se făceau doi, ţinându-se de mână, apoi trei, apoi patru, până când femeia mare şi roză ţinea desfăşurat, în faţa surâsului ei încă tânăr, un şir întreg de omuleţi atât

de fragili, încât fremătau la răsuflarea mea şi a mamei, două feţe hlizite, de-o parte şi de alta a lor. Eu nu mă lăsam mai prejos şi, fiindcă nu puteam construi, distrugeam cu aceeaşi veselie pasionată. „Mamă, tai?“ întrebam cu foarfeca-n mână, stând pe pat, la spatele ei, iar mama, închipuindu-şi că-mi fac de lucru cu vreo hârtie, spunea „Taie, mamă!“ şi continua să bată în acelaşi ritm ciudat, repezit, cu furculiţa printre iţe. Iar eu tăiam, opintindu-mă şi scoţând limba de efort, fusta ei cea mai bună (şi aproape singura), pe care şi-o pusese pe ea pentru prima dată. Tăiam adânc, de-a lungul coapsei ei transpirate, dezvelindu-i fluturele vineţiu de pe şold şi chiloţii tetra, până când trebuia să fac faţă figurii ei de gorgonă uluită, apoi ţipetelor ei de indignare, apoi la ceva de care nu-mi mai dădeam seama dacă era râs cu lacrimi sau plâns isteric, ca al copiilor mici.

Ne mutaserăm „la bloc“, în Floreasca, lângă garajul de autobuze. Faptul că stăteam la etajul patru şi că aveam două camere plus bucătărie şi baie făcea ca totul să ni se pară un vis de neînţeles. Nu nimeream niciodată camera în care aş fi vrut să intru, de parcă ar fi fost o sută. Mă rătăceam pe micul culoar ce ducea din bucătărie în camera mea. Baia se afla între cele două camere principale, ceea ce complica şi mai mult totul. Nu ştiam niciodată în ce cameră ies de la baie. Cât de simplu fusese totul în curtea lui Ma'am Catana, unde trăisem îngrămădiţi într-o singură odăiţă, unde se gătea, se dormea şi se mânca, iar dacă ieşeai dădeai de o gloată de chiriaşi ce nu te mai lăsau din braţe. Aici n-aveam unde ieşi. Aveau să treacă luni de zile până când mama să îndrăznească să mă lase afară, în jurul blocului. Deocamdată trăiam numai în preajma ei, cocoţat mai mereu literalmente în spinarea ei, trimiţând de la unul la altul suveica unei vorbării laxe şi minunate care ţesea modelul zilelor, şi de fapt al unei singure zile, mereu aceeaşi. Covorul avansa cu o încetineală de melc, ornamentele pluşate (flori fabuloase, animale enigmatice, bazine cu fântâni arteziene la mijloc, încâlceli de culori de neînţeles şi totuşi atât de potrivite la locul lor) ieşeau încet la iveală, de parcă ar fi fost explicarea răbdătoare a unei parabole sau elucidarea unui mister poliţist, iar noi, specialişti deja într-o Cabală numai a noastră, ghiceam şi proroceam în simetriile colorate. Le impregnam ciudat cu ghicitorile şi poeziile noastre, cu poveştile pe care ni le spuneam şi cu sărutările pe care ni le dădeam, încât, când un covor era, după săptămâni

întregi, terminat, îl desprindeam din cadrul lui de lemn, îl întindeam pe jos, aruncându-ne în genunchi pe moliciunea lui de necrezut şi ne arătam unul altuia fiecare floare sau pasăre din model, pe care le legam de venirea lui tăticu', „ştii, când ţi-a adus creioanele colorate, de ziua când ai terminat de-nvăţat pe de rost *Unchiul Stiopa miliţianul*, de ziua când n-ai vrut să iei doctoria şi tata te-a prins şi te-a ţinut de nas, iar eu ţi-am turnat lingura pe gât…" Ne tăvăleam şi ne ciufuleam ore-n şir pe covor, apoi îl făceam sul şi, a doua zi în zori, porneam cu el spre fabrică, printr-un aer roşu şi-ngheţat, ajungeam în curtea fabricii, mama intra cu covorul pe umăr în cea mai stranie casă de cărămidă, iar eu aşteptam în curte, băieţel înspăimântat şi încă netrezit bine, printre mari damigene cu acid sulfuric, nu mai înalt decât ele. Străin, străin în peisajul acela de ţinut îndepărtat, peste nouă mări şi nouă ţări. Mama se reîntorcea cu un alt carton la subraţ, cu alt sac de sculuri şi bobine de lână, şi porneam spre tramvaiul ce avea să ne ducă din nou acasă.

Cu timpul, mama începu să trişeze în jocul nostru de-a ghicitul figurilor din covor. Nu mai ţinea seama de modelul de pe carton, şi acolo unde ar fi trebuit să fie un fazan cu aripile-ntinse apărea deodată (deşi chinuitor de încet) un bujor cu o prospeţime şi o bogăţie a petalelor înfoiate atât de mare, încât îţi venea să-l culegi, şi asta doar pentru că apucase să spună, pe când ghiceam amândoi, că va fi un bujor. şi convingerea ei, visul ei cu ochii deschişi era atât de mare, încât floarea aproape că-i curgea direct din privire pe materialul pluşat, cu un strop de rouă şi o vaca-Domnului între petale. La început m-am supărat, fiindcă nu mai reuşeam să ghicesc niciodată, şi mi-am reluat jocurile mai vechi. Îmbufnat, îmi atârnam de gât ghetuţele legate printr-un şiret şi făceam pe negustorul. „Ghete bune de vânzare!" strigam, iar mama zicea „Vino-ncoa, vino-ncoa, negustorule. Ia zi, cu cât dai ghetele?" Mă gândeam adânc, dar niciodată nu-mi venea altceva-n minte decât veşnicul „un ban". „Scump, scump", zicea mama, înşirând lâna. „Du-te de-aici cu marfa ta!" „Bine", răspundeam eu, „atunci ţi le dau cu un ban jumate", iar mama râdea să se prăpădească, de parcă aş fi spus-o pentru prima dată, şi-l lua pe negustor în braţe la pupat: „Of, of, ce mai vânzător! Bine, le cumpăr." şi atunci le scoteam de după gât şi i le puneam în poală, atât de fericit, că mai uitam de bosumflarea mea de la-nceput.

Cu timpul, însă, am intrat în jocul mai ciudat al covoarelor mamei, care devenise atât de expertă, încât nu numai că lucra acum mult mai repede, dar degetele i se mişcau de la un timp mecanic şi orbeşte, ca al dactilografelor ce pot pălăvrăgi despre soţi, filme şi boli pe când bat la maşină circulare oficiale. Primul covor în care motivele nu mai respectau nici o ordine, nici o simetrie şi nici un model, apărând la locul lor numai din capriciul jocului nostru, i-a fost respins mamei, care pentru prima dată s-a întors de la fabrică nu cu banii, din care-mi cumpăra în aceeaşi după-masă aceeaşi ciocolăţică rotundă, cu scufiţa roşie, lupul sau vânătorul pe ea, iar ea îşi lua câte-o sticluţă de lavandă în formă de automobil, ci cu o amendă atât de usturătoare, că abia din trei-patru salarii o putea plăti. A plâns până acasă şi plângea încă seara, când a venit tata şi s-au aşezat să mănânce. Mâncau tăcuţi şi-ncruntaţi la becul chior din bucătărie, gândindu-se cum aveau să plătească, fără vreun reproş sau vreo vorbă urâtă. De altfel, cum păsările din el zburau liber şi florile se desfăceau unde voiau ele şi gazelele păşteau fără grijă, ultimul covor nouă ne plăcea mai mult decât celelalte, cu simetriile lor severe şi medalioanele elegante.

Dar mama nu putu renunţa atunci la slujba asta, şi nu doar din lipsă de bani. O mâncau degetele, nu-şi găsea liniştea. Ne jucam fără chef şi-mi spunea poveşti lâncede, care sfârşeau toate în amintirea covoarelor persane, cu moliciunea şi sclipirea culorilor lor, cu magia desenelor de pe faţă şi a fibrelor tari, încâlcite ca o reţea de vine şi nervi, de pe dos. Aşa că-ntr-o zi ne-am luat inima-n dinţi şi-am pornit-o iar, pe străzi inexplicabile, prin pieţe înmărmuritoare, pe lângă oameni ameninţători, printr-o lume de ceţuri în care doar în jurul mamei se lumina, către fabrica de cărămidă roşu-ţipătoare, unde mama se rugă de maistru, umilindu-se-n toate felurile, să-i mai dea o comandă, ultima, regretând greşeala dinainte. Când a reapărut în prag, cu sacul de lână pe umăr şi cartoanele la subraţ, radia de bucurie. Ochii, până atunci în lacrimi, sclipeau de parcă femeia ar fi fost deodată mult mai tânără, mai plinuţă şi mai fericită, ba chiar mai bine-mbrăcată. Când o vedeam aşa, înnebuneam de dragoste şi mă repezeam la ea isteric ca un căţel legat la uşa alimentarei, când apare stăpâna cu plasele încărcate.

Niciodată n-am început un covor mai însufleţiţi ca atunci. „Mamă, tai?“ am întrebat râzând, pe când ea îşi scotea bluza asudată la subţiori şi

sutienul, aşezându-se pe pat, în faţa marelui gherghef. „Taie, mamă!“, şi am tăiat în bucăţele cartoanele cu pătrăţele colorate, care n-aveau să ne mai reteze avântul niciodată. Exaltaţi, ciripind între noi ore-n şir, am început minunatul covor, pe care-am înfăţişat miracolul legăturii noastre şi farmecul fără sfârşit al vieţii noastre-mpreună. Covorul avea un chenar de crengi împletite, de care atârnau fructe revărsate ca dintr-un corn al abundenţei, iar fructele deveneau cu încetul animale reale şi imaginare, peisaje ştiute şi visate, nori oglindindu-se-n ape, toate limpezi până la cele mai mici detalii, de parcă firele de lână bătute cu furculiţa printre iţe ar fi avut grosimea firelor de păr şi ar fi fost vopsite-n milioane de culori. Iar în medalionul din mijloc, în mărime naturală, era mama ţinându-mă-n poală, ea minunată şi maiestuoasă, cu obrajii scobiţi, rujul ieftin pe buze şi rochiţa cu buline, cum se purta pe atunci, iar eu în spielhosen galbeni bufanţi, cu o răţuşcă pe pieptar, adică tocmai în pantalonaşii mei de joacă pe care-i lustruiam toată ziua pe cadrul de lemn al gherghefului. Ne priveam în ochi, zâmbind, şi în globii ochilor noştri se răsfrângea, strălucitoare, lumina ferestrei.

Am lucrat o lună-ntreagă, din zori până-n noapte, la primul nostru covor adevărat. Între timp mama-mi spunea povestea cu Genoveva şi pe cea cu prinţesa mofturoasă, care călărea pe o maşină de gătit. Prinţesa, pricepeam în cele din urmă, eram chiar eu, căci într-adevăr o omoram pe mama cu mofturile mele la mâncare. Nu-mi plăcea nimic, nu puteam să mănânc nimic şi aş fi trăit bucuros doar cu aer dacă mama, disperată, nu ar fi-ncercat într-o zi un fel nou, „cartofiori preparaţi altfel decât ştii tu“. Era de fapt un banal amestec de felii de cartofi fierţi şi rântaş de care se punea de obicei în tocăniţe sau în fasolea bătută, dar s-a-ntâmplat ca mâncarea asta nouă să-mi placă aşa de mult, că-i ceream mamei tot timpul „Fă-mi preparaţi!“, crezând că „preparaţi“ e chiar numele mâncării, cum de altfel i-a şi rămas numele. Mă-ndopam deci cu preparaţi şi orez cu lapte, dispreţuind orice altă mâncare, pe când mama, exasperată, îşi rostea tot mai des vorbele de supărare: „Mănâncă ce este în farfurie! Ei comédie, aia nu, aia nu… Păi ce să-ţi mai dau, mierte fierte, scoici prăjite?“ Vorbele-astea mă umpleau de bucurie: „Da, da, mierte fierte, scoici prăjite să-mi dai!“ Tot pe-atunci am ieşit prima dată pe-afară, cu băieţelul doamnei Soare, vecina noastră, al cărei balcon era numai la jumătate de metru de-al nostru, aşa

încât mă pomeneam câteodată ridicat în braţe şi transferat, peste un hău de patru etaje, în balconul vecin, în braţele grase ale doamnei Soare. Când ieşeam, coboram scări largi ca de catedrală. Spaţiul îşi schimba brusc proprietăţile când eram fără mama, devenea vast şi huitor, iar frica-l umplea cu vibraţia ei leşinătoare. Prin geamurile casei scării lumina cobora în coloane oblice, desenând pătrate de aur topit pe mozaicul rece al palierelor. Iar holul de la intrare avea austeritatea albă a mausoleelor. Ieşeam în faţa blocului, peste care-şi aruncau umbra câţiva copăcei subţiri ca aţele, dar cu muguri neobişnuit de umflaţi pe crengi. Ne jucam o vreme acolo, lângă strada pătată de motorină, privind cum trec vuind autobuzele de la garaj. Ne strecuram prin spaţiul îngust dintre faţada rugoasă, văruită, a blocului şi grădiniţa din faţa lui, ca să ajungem în marea zonă de umbră din spate. Acolo nu pătrundea soarele niciodată. Totul era cafeniu-întunecat, pământul era sterp şi, ceea ce mi se părea straniu şi de neînţeles, oamenii trăiau acolo sub pământ, în demisoluri prin geamurile deschise ale cărora priveam ca-n nişte cavouri îngrozitoare. Cei care pluteau prin ele ca nişte umbre palide mă speriau ca nişte fiinţe-ale adâncului. Odată unul m-a prins de-un picior, pe neaşteptate, rânjind spre mine din groapa lui, cu ochi încercănaţi vânăt. Am continuat să ţip mult după ce, speriat, mi-a dat drumul, până când o vecină m-a luat şi m-a dus acasă. Acolo, pe maidan, între blocul nostru şi cele din depărtare, oamenii aduceau uneori diavoli de mare, cum aveam să văd peste ani la Muzeul Antipa, de o mărime colosală, cu ochii în vârful a două coarne, cu corpuri ca nişte zmee, negre pe spate şi sidefii, costelive pe burtă, pe care-i tranşau în grabă, deşi încă mai mişcau din vastele opercule, luându-şi acasă hălci de carne gelatinoasă. Scheletele goale, stranii ca de fiinţe din alte lumi, se albeau acolo, pe pământul negru, ca nişte indescifrabile caligrame. Din drumurile mele în spatele blocului mă-ntorceam acasă sleit ca dintr-o ţară îndepărtată. Nici nu ştiam de fapt să mă-ntorc, mă luam doar după băieţelul puţin mai mare, de aproape patru ani, cu care venisem. Dar duhoarea aceea de pericol, de sânge şi de pământ aveam s-o simt din nou, peste ani, în şanţurile de canalizare din spatele blocului din ştefan cel Mare, unde coboram, mascaţi cu cartoane pictate cu feţe de diavoli şi de vampiri, ca să jucăm Vrăjitroaca.

În peregrinările mele întâlneam însă şi limanuri bune în care, ca-n căsuţele fericite de la Piticot, mă aşteptau recompense şi daruri. Coborând marile scări cu pereţii zugrăviţi alb, ajungeam pe alte paliere, pline de plante ornamentale, unde se aflau uşile bune, cunoscute deja, la care ciocăneam bucuros. Vizoarele mi se păreau la o înălţime colosală pe suprafeţele acelea obtuze, aplecate peste mine. Dar pentru mine, cel purtat mai tot timpul în braţe, înălţimea nu era o problemă: starea mea normală era, pe atunci, levitaţia. La una dintre uşi deschidea nenea Silvestru, brutarul, care nici nu se arăta bine-n prag, că şi scotea de la spate câte-un cocoş sau o veveriţă de pâine rumenă, făcută în dimineaţa aceea, la fabrică, special pentru mine. În fiecare zi altă formă, ale cărei picioare, aripi şi cozi le rodeam pe loc, râzând cu gura plină la glumele şi alintările brutarului. Mă opream şi la tanti Angela, ca să văd din nou colecţia de soldaţi de plumb şi cărţile ei pentru copii, care mă scoteau din minţi de plăcere. Acolo vedeai pe o pagină luna mare şi rotundă deasupra oraşului, pe un cer indigo de o adâncime catifelată, emoţionantă. Abia aşteptam să mişc luna cu degetul, cum era prinsă de pagină cu un arcuşor şi oscila repede, mult, mult timp pe cerul liliachiu la cea mai mică atingere. Pe altă pagină, ochii unui zmeu se mişcau într-o parte şi-n alta de ai fi zis că te urmăresc. Stăteam culcat pe corpul mare, revărsat, mirosind a parfum, al lui tanti Angela şi priveam amândoi în carte, o-ntrebam de ce nu cad soarele şi luna de pe cer şi dacă leul poate să-l bată pe tigru… Camera ei era atât de ciudată, cu multe lucruri neobişnuite-n ea, cu atâtea amănunte de neînţeles… Aşa erau toate camerele, fiecare altfel neliniştitoare, în afară de cele din casa noastră, unde abia aşteptam să mă-ntorc cu ochii plini de minunile şi nebunia lumii largi, ca să-mi iau locul obişnuit pe gherghef: „Bună ziua, s-a ars vreun bec pe-aici?“ „Da, tovarăşe, uite, nu mai merge nimic, nici becurile, nici radioul, cred că s-a ars vreo siguranţă. Puteţi să le reparaţi?“ „Le repar, le repar, da'… costă un ban!“

Când covorul a fost gata, cum era înălţat vertical pe iţele gherghefului până lângă tavan, ne priveam în el ca-ntr-o oglindă ovală şi moale, cu o ramă întortocheată fabulos. Îmbrăţişaţi, asudaţi, cu feţele lipite una de alta, ne arătam mereu câte-un detaliu, ne strâmbam şi scoteam limba la chipurile noastre încremenite în pluş, aşteptându-ne ca şi ele să facă la fel, dar marea

şi solemna mamă cu copilul în braţe (ah, Mircişor din medalion purta codiţe aurii, ce m-au făcut să duc mâna la cap şi să observ abia atunci că şi eu aveam două codiţe-mpletite, care-mi ajungeau până aproape de umeri) îşi păstra pe buze zâmbetul distrat, iar fiul părea că, privindu-şi mama în ochi, socoteşte ceva pe degetele micuţe şi luminoase. După ce-a retezat iţele cu un cuţit de bucătărie, mama a-ntins covorul pe jos, ca de obicei, dar n-am mai îndrăznit să facem tumbe pe el, ci, după ce l-am contemplat tăcuţi, observând cum, din cauza perspectivei, corpurile noastre se alungeau înspre peretele opus, l-am înfăşurat şi ne-am pregătit să-l ducem la fabrică. Pe spate, urzeala căpătase ceva straniu, nervii scânteiau sidefiu, iar vasele de sânge păreau a face lente mişcări peristaltice, ca nişte râme foarte leneşe, foarte subţiri. Mama a intrat în clădirea de cărămidă, iar eu, între damigenele din curte, fiecare în coşul ei de rafie, mi-am făcut de lucru cu un câine mare şi flocos, negru, căruia i-am scos câţiva ciulini din coadă. Mă-ntrebam dacă avea să iasă din nou plânsă şi disperată din clădirea care pentru mine n-avea interior – fiecare casă se desfăcea abia când intram în ea – sau dacă nu cumva avea să se-ntâmple o minune demnă de cerurile azurii, invadate de coroane de salcâmi, arcuite ca o cupolă deasupra micii mele lumi. şi iat-o în prag, cu o expresie nouă şi indescifrabilă pe faţă, cu sacul de lână colorată pe umăr şi fără urmă de cartoane la subraţ. M-a luat de mână fără să-mi spună o vorbă şi am făcut amândoi, pe jos, cel mai lung drum de până atunci. Nici când mergeam la tanti naşa, ca să mâncăm găluşti şi să ne uităm la televizor, nu făceam mai mult pân-acasă. Ne-am încâlcit în străduţe pustii şi sonore, am trecut pe lângă vile umbrite de tecari, pe lângă garduri de fier forjat, pe lângă autogări şi stadioane pustii, ca şi când mama ar fi avut nevoie de timp ca să se gândească la cine ştie ce. Ca-ntotdeauna, străzile şi clădirile şi tramvaiele şi trecătorii căpătau concreteţe şi culoare numai când ne apropiam de ele, de parcă am fi fost nişte becuri ce le scoteau, pe rând, dintr-o substanţă cenuşie, nediferenţiată. Fâşia pe unde ne mişcam împrumuta lumină de la noi şi-o păstra o vreme, dar apoi se stingea lent la loc, îi dispăreau numele şi urma. Doar pe unde treceam foarte des culorile, în loc să dispară, se intensificau tot mai mult, ajungeau limpezi şi luminoase, în revărsări de azur evanescent şi tencuială galbenă şi frunze atât de verzi, că te dureau ochii. Bucureştiul era atunci, pentru mine, o stea de

mare luminoasă, cu centrul în casa noastră şi cu braţe întinse către casa mătuşii Vasilica din Dudeşti- Cioplea, a naşei din Maica Domnului, către fabrica de covoare din Colentina, către alimentară, braţe mai lungi sau mai scurte, mai intense sau mai pale, între care nu era decât frică, absurd, vid asemeni celui din somn sau de dinainte de naştere. De vreo două ori mai trecusem pe Silistra şi recunoscusem tulburat fostul centru al stelei de mare, acum un mic punct pâlpâitor, îndepărtat şi aproape ostil. Altădată, între mama şi tata, cu mânuţele ridicate-n sus şi prinse-n palmele lor, uitându-mă spre capetele lor între care ardea luna plină, mă-ntorceam din oraş printr-o avalanşă inexplicabilă de lumini, pe sub ganguri gigantice, depăşind mari statui care mă speriau pentru că mi se păreau vii, străbătând galerii pe care mi le aduc bine aminte, dar pe care nu le-am putut localiza niciodată. Ce locuri copleşitoare, şi câtă credinţă trebuie să fi avut în părinţii mei ca să nu mă smulg din mâinile lor şi să n-o iau la fugă urlând de groază, cu luna răsărită enormă deasupra mea şi urmărit de ochii neliniştiţi ai statuilor!

Abia când am ajuns acasă, şi nici atunci, de fapt abia seara, când a sosit şi tata, am aflat, din frânturi din discuţia lor purtată pe deasupra farfuriilor de ciorbă, ce se petrecuse în adâncul clădirii celei roşii, cum maistrul desfăşurase covorul şi rămăsese multă vreme tăcut, cum dăduse un telefon şi cum se adunaseră şi alţi tovarăşi, cu ochelari şi halate cenuşii, cum se uitaseră la tânăra muncitoare cu un fel de neîncredere întunecată, cum se mai dăduse un telefon, cum în curte oprise după o vreme o Pobedă neagră pe care n-o observasem, cum un tovarăş mare, de la raion, în costum şi cu cravată deasupra căreia i se iţea gâtul roşu de fost ţăran, se holbase şi el la covorul mamei, cum se scărpinase-n cap şi, îndoit, dăduse dispoziţie să i se mai dea o comandă, „doar aşa, să vedem ce mai are de gând să facă“. Îi luase apoi deoparte pe maistru şi pe tânăra muncitoare şi le şoptise la ureche, făcându-le cu ochiul: „Ce-aţi zice dacă-ntr-o zi tovarăşul Dej şi-ar vedea chipul într-un covor de-al vostru, hai? Ia zi, tov. maistru, cum ţi-ar sta cu o «cocoraţie» acilea, pă halat?“ „Păi, Marioaro, ce mai stai? Îţi aduc eu o poză cu el“, zicea tata, dar fără cine ştie ce convingere, căci pentru el, vârât până peste cap cum era în lumea cea nouă a Facultăţii de Ziaristică, unde avusese norocul să fie trimis şi unde cunoscuse primii intelectuali, oameni cu bibliotecă şi ceşti de cafea din porţelan în casă, ce se-ntâmpla în micul

nostru apartament de pe Garibaldi nu era mai important decât dac-ar fi citit totul într-o revistă sau un almanah din cele de pe-atunci, plin de glume şi sfaturi medicale.

Dar mamei nu-i ardea de nici un chip al lui Dej. Când s-a apucat din nou de lucru era miez adânc de vară, pereţii camerei de culcare, grena, cu sclipiciuri de mica şi crenguţe trasate cu vopsea grosolană, dogoreau şi, deşi stăteam mereu cu geamul deschis, curgea sudoarea pe noi. şi cearceafurile de pe pat erau năclăite, galbene de sudoarea de peste noapte. Mâinile mamei acum abia se mai vedeau, faimoasa furculiţă cu dinţi strâmbi fulgera în sus şi-n jos cu viteza unei săbii de samurai, iar covorul se-nălţa aproape vizibil, dezvăluind în fiecare minut altă faţă, alt detaliu delicat al vreunei aripi de fluture, alt plan militar, altă elevaţie topografică, altă pagină dintr-un manuscris arab, altă stea neutronică în colaps gravitaţional, alt fragment dintr-o cantată nemaiauzită, alt desen tehnic al unui mecanism cu cremaliere şi cruci de Malta, altă aluniţă de pe faţa mea, alt scai prins în broboada surorii ei Anica, altă noiţă de pe o unghie de la piciorul lui Isus crucificat, alt peisaj olandez pictat albastru pe faianţa unei căni, alt infern scufundat în puroi şi miasme, alt Bucureşti, de altădată sau de nicicând (atât de minuţios desenat, încât distingeai şi cel mai mic fulg de zăpadă din lumina farului de la tramvaiul oprit în staţie la Rond în seara când, peste doi ani, aveam să ne-ntoarcem spre casă uzi fleaşcă, în picioare cu şoşoni, prin seara roşie, plină de firme de neon şi prin ninsoare s-a apropiat un om ars pe faţă, fără buze şi nas, cu dinţii rânjiţi, şi a suit în tramvai lângă noi, şi ningea prăpăditor), alte grădini, alte construcţii baroce, alte glasuri, alte încăperi, alte raiuri, alţi zei. Cu apa curgând ca nişte pânze freatice pe corpul ei gol şi lucios, cu părul firav prins coc în vârful capului, cu dizgraţioase tufe de păr roşcat la subţiori, mama lucra la cel mai minunat covor din lume, minunat pentru că era însăşi lumea şi mult mai mult decât ea, căci era un concentrat de universuri, tablou al tuturor tablourilor şi icoană a icoanelor lumii. Luam lupa mare, de ţesător, cu care mă jucam tot timpul, mărind câte un sân al mamei până când sfârcul granulat în vârf devenea mare cât o rodie, sau privindu-mi ochiul în oglindă (deodată pupila lui invada sticla şi întreaga lupă devenea o pată tulbure neagră- verzuie), şi „deschideam“ – cum spuneam atunci – câte o mică porţiune, cât un timbru,

din covor. Orice punct din el înflorea atunci într-o imagine, un obiect, un peisaj, o figură umană din toate locurile şi toate timpurile, un spermatozoid în fluidul sidefiu de pe lamela microscopului, un scolex de tenie prins de un perete intestinal, un împărat roman ţinându-şi picioarele varicoase pe-un taburet de purpură, o bătălie de Altdorfer, un film de Jodorovski, o fotografie mărită a suprafeţei satelitului Calisto, un miros puternic şi neplăcut de hipermanganat. Era un codex al lumilor, un demon al lui Maxwell, dar mai presus de orice covorul cel nou era pentru mine dovada magiei şi atotputerniciei mamei, pentru care aveam acum o iubire cu neputinţă de conţinut în vasul slab al ţestei mele. Ieşeam acum rareori pe-afară, şi-atunci făceam prostii groaznice, ca şi când aş fi vrut să-i dovedesc mamei că mi-era bine doar alături de ea. Într-o dimineaţă m-am întins în mijlocul străzii, pe asfaltul plin de motorină, şi am lăsat să treacă peste mine mai multe autobuze, ai căror şoferi fie că nu mă observau, fie că ştiau că nu-mi puteau face vreun rău, roţile fiind înalte. Multă vreme apoi mi-au revenit în vis enormele caroserii trecând deasupra mea cu un huruit apocaliptic. Cel mai adesea săream însă în pat, în spatele mamei, mă uitam pe cărţile de la Păcălici cu costumele naţionale ale popoarelor socialiste: rusul şi rusoaica, sârbul şi sârboaica, maghiarul şi maghiara, chinezul şi chinezoaica, bulgarul şi bulgăroaica, pe care-i lipeam unul peste altul, „să se pupe“, sau mă chinuiam zadarnic cu jocul de răbdare, o spirală de plastic pe care trebuia suită o biluţă, totul sub un fel de lucrare de safir, aidoma cerului în curăţia ei. Ne jucam amândoi şi cu covorul, dar altfel decât înainte, când ghiceam dacă din pătrăţelele modelului avea să iasă o pasăre sau un melc. Acum priveam cu lupa un colţişor al marelui tablou şi spuneam solemn: „Tata o să vină diseară cu un peşte mare înfăşurat în ziar sub braţ“ sau „Mâine vine tanti Vasilica pe la noi şi-mi aduce glucoză“. şi aşa se şi întâmpla. Mama nu mai trebuia să-mi inventeze poveşti cu prinţese mofturoase, căci găsea toate cărţile de poveşti ţesute şi-ntreţesute-n covor.

Dacă priveai covorul cel nou de la diferite distanţe, cum se-nălţa vertical pe rama gherghefului, el se schimba în mereu alte tablouri. De la capătul patului, detaliile lui se confundau ca să configureze, în mare, imaginea din covorul precedent: mama cu mine în braţe, privindu-ne-n ochi şi zâmbind. Dacă te lipeai de perete, dându-te, astfel, cu doi paşi înapoi, icoana se

tulbura şi devenea marea vedută a unui golf de azur fermecător, ocolit de un oraş cu clădiri buretoase, cu cămăşi, pantaloni şi cearceafuri colorate fluturând la sute şi mii de balconaşe de fier forjat, cu palmieri încadrând mari biserici, totul sub conul verde al unui vulcan adormit. Peste apele transparente zăcea fumegoasă, ca un mănunchi de alge, o semnătură cu o caligrafie ciudată şi schimbătoare: Desiderio Monsú. Dacă mai făceai câţiva paşi înapoi, ieşind din cameră pe holişorul plin de pantofi care ducea la uşa de la intrare, vedeai o pată de cerneală perfect simetrică în formă de fluture strivit de-un copil rău într-o carte. În fine, stând cu spatele lipit de uşă, ţi se arăta una dintre acele planşe pe care le folosesc oculiştii ca să vadă dacă distingi culorile, o aglomerare de buline de nuanţe pestriţe şi apropiate, în care daltonistul vede un haos absolut, dar văzătorul înţelege, ştiutorul distinge („cine citeşte să înţeleagă!“) cuvântul misterios, întins în arc de cerc pe toată lăţimea covorului, şi ale cărui litere se compun din bazilici, păianjeni, şosele, ciorapi de damă, maşini de zburat şi galaxii. Lipită cu omoplaţii goi de răcoroasa uşă de la intrare – pe când eu mă chinuiam să scot din broască mecanismul ciudat al cheii de siguranţă – mama văzu deodată, în ziua terminării covorului, cuvântul scris, ca o-mpletitură arabă, pe vasta suprafaţă de pluş colorat. „Orbitor“, şoptise mai întâi pentru sine, iar apoi, ridicându-mă-n braţe şi arătându-mi cu degetul, în depărtare, fiecare literă, desenând-o din nou pentru mine, îmi strigă exaltată: „Uite, Işa, uite O şi uite R şi uite B şi uite I şi uite T şi uite O şi uite R! ORBITOR!“, deşi ştia că ochii mei erau pe atunci încă orbi la litere.

Cămaşa şofranie a mamei avea mari pete de transpiraţie la subţiori când am dus covorul la fabrică. Soarele năclăise literalmente toată bolta, plină de fulgii plopilor de pe marginea drumului. Tencuiala faţadelor făcea băşici, sfârâia de căldură. Am rămas în curtea fabricii mai mult ca oricând, poate mai mult de o oră, trântit alături de câinele cu limba de-un cot la umbra unei damigene cu acizi. Priveam vârfurile ciudate ale plopilor, coşurile de fabrică din zare… Mă simţeam străin în lumea aceea vastă şi-ncremenită. Cum mama nu mai ieşea, m-am hotărât, înspăimântat, să merg s-o caut. Am urcat treptele către uşa de unde ar fi trebuit să apară, am intrat deodată într-un loc umbrit şi-ngheţat, în care nu mai desluşeam formele, dar unde deja simţeam feromonii celei pe care-o iubeam, am păşit pe mozaicuri

posomorâte, între pereţi uriaşi şi siniştri, am fost întrebat lucruri de ne-nţeles de către femei şi bărbaţi ce se lăsau pe vine în faţa mea – feţe năpraznice în spatele cărora era vid – am intrat în ateliere enorme, cu zeci de gherghefuri ca al mamei şi zeci de muncitoare bătând cu stinghia orizontală în muchia covoarelor, făcând un zgomot ca de ape mari, am traversat prin aerul plin de scamă către alte coridoare, apoi altele, ghidat mereu de parfumul părului şi subţiorilor ei, până ce i-am simţit din plin prezenţa în spatele unei uşi vopsite vernil. Am deschis şi am văzut-o-n aceeaşi clipă. M-am aruncat spre ea năclăind-o de lacrimi, plângând aşa de tare, că a trebuit să lase baltă discuţia cu formele din jurul ei, în costume, cu ochelari şi serviete de piele, şi totuşi goluri fără chip şi nume pe lângă carnea ei grea, ochii ei căprui şi trişti, mai masivi şi mai intenşi decât orice pe lume. Am ieşit din nou, cu alt sac de lână, în lumina copleşitoare a verii, dar de data asta am luat tramvaiul, căci mama nu mai putea de dorinţa de a-ncepe un nou covor. Am stat în spatele vagonului de lemn, rotund ca o corăbioară, cu toate geamurile deschise. Mergeam la clasa a doua fiindcă era mai ieftin. De după tejgheaua ei îngustă, taxatoarea se uita plictisită la noi, croşetând mai departe la macramé-ul revărsat peste tejghea. Mie-mi plăcea să stau fie la clasa I, în faţa vagonului, ca să pot vedea cum conduce vatmanul, trăgând de pârghia lui cu bilă mare în capăt sau răsucind potenţiometrele, fie în coada tramvaiului, ca să mă joc cu frâna de mână, o manivelă de metal cu şurub, pe care-o hâţânam în toate părţile. În acea zi mama şi-a prins mâna în uşa tramvaiului, chiar când să coborâm în Floreasca. Uşile erau cu adevărat rele, când se deschideau clămpăneau în balamalele lor ca nişte fălci de rechin. Dacă nu erai atent, te sfâşiau. Deodată i-am văzut degetele pline de sânge. Atunci am văzut sânge pentru prima dată. Mama ţipa şi plângea ca un copil. Priveam cum pică lichidul vesel colorat pe podeaua murdară a tramvaiului şi deodată mi-a trecut prin minte: „Deci cu asta e plină ea pe dinăuntru“, şi atunci am început şi eu să plâng. Mă aşteptam ca mama să se golească de tot şi să rămână din ea o piele mototolită pe podea. Am fugit până la o farmacie, unde au pansat-o cu tifon, dar sângele îl invada imediat, aşa că a fost nevoie să-l înfăşoare de multe, multe ori. Apucând de mâna aceea umflată şi fără degete, simţind rugozitatea tifonului nu doar la pipăit, ci şi cu ochii, care desluşeau pe-

atunci mult mai bine texturile, am ajuns în fine acasă, unde ea şi-a dat deodată seama, disperată, că nu putea să se apuce de lucru. Stătea în faţa gherghefului gol, privind în gol printre iţele lui goale, şi a stat aşa două zile-n şir, cu un fel de zâmbet în colţul gurii, pe când eu, mic bufon al reginei, nu mai ştiam ce să fac şi ce să spun ca s-o urnesc din visătoria ei neliniştită.

A treia zi, pe când mama tocmai îşi scotea, tăindu-l cu foarfeca, bandajul, care se lipise de rană şi ieşea cu tot cu crusta de sânge-nchegat, aşa că mici stropi purpurii, pe care ea îi lingea pe măsură ce apăreau, mai ţâşneau din carnea degetelor strivite, a sunat cineva la uşă, atât de neaşteptat – era unsprezece dimineaţa, când nu ne căuta nimeni niciodată –, încât am tresărit amândoi şi ne-am privit speriaţi. „Cine-o fi?“ şopti mama. „Poate lumina, sau gunoierii.“ Muream de frica gunoierilor, care puţeau şi aveau figuri ţepoase de brute. Cereau bani insistent, cu şapca-n mâini, şi-şi roteau ochii prin casă, după ceva de furat. Mama nu deschidea necunoscuţilor când era singură. Încă goală până la brâu, mergea-n vârful picioarelor pân-la uşă şi se uita pe vizor. Dacă pe palier era-ntuneric, întreba cu voce tremurată: „Cine e?“ „Oameni buni“, îi răspundea uneori o voce de femeie şi atunci ştia că sunt pocăitele, care mergeau din uşă-n uşă şi pe care le mai primea uneori de plictiseală. Le dădea o linguriţă de dulceaţă şi-un pahar cu apă, le asculta câte-o jumătate de oră vorbele meşteşugite şi monotone despre Judecata lui Dumnezeu, despre mântuire şi despre Sfântul Duh care coborâse deja, ziceau ele, peste toţi fraţii adventişti, lua cu mulţumiri broşurelele prost tipărite şi apoi le trimitea să mai predice şi altora, cu aceeaşi concluzie a ei dintotdeauna: „ştiu io? O fi, n-o fi aşa? Parcă s-a-ntors cineva de pe lumea cealaltă să spună cum e pe-acolo? Io cred că dacă e cineva curat în sufletul lui şi cinstit n-are de ce să-i fie frică…“ Dar dacă cel de la uşă striga răstit „Gunoiul!“ sau „Dăm oale pe haine vechi, coniţă!“, nu deschidea în ruptul capului.

De data aceea i-a răspuns tata, iar ea s-a repezit în casă după capot. Tata? Ce căuta acasă la ora aia? El era musafir de seară. Pe jumătate bucuros, pe jumătate nemulţumit, am venit şi eu în hol, care deodată, cum a deschis mama, s-a umplut de lume. „Tovarăşii sunt de la Securitate“, a spus tata, cu o figură gravă şi solemnă. Îmi strâmbam gâtul privind în sus către cei trei-patru bărbaţi ce purtau, în ciuda topelniţei de-afară, costume şi cravate, ba

chiar şi pălării pe care acum, din respect pentru mama, le ţineau în mâini. Când primeau musafiri, ai mei (mai ales mama) îşi compuneau nişte feţe caraghios cordiale, zâmbind larg şi unsuros, de parcă ar fi fost fericirea vieţii lor să-i vadă pe nou-veniţi. Acum însă mi se păreau încordaţi şi speriaţi, şi frica lor mi s-a transmis şi mie. Când am intrat în odaia care era şi dormitor, şi sufragerie, şi atelier de covoare persane (cât despre a doua cameră, a mea, ea abia putea cuprinde pătuţul în care dormeam şi lada cu jucării vechi, rămasă moştenire de la copiii locatarului precedent), au umplut-o şi pe aceea, ca şi când ar fi fost nu patru, ci o sută de bărbaţi gemeni în costume identice. Tovarăşii au acceptat cu plăcere dulceaţa de cireşe amare şi mai ales paharele de apă rece, cu gheaţă împrumutată, în fugă, de la madam Soare, care avea răcitor, şi au cerut permisiunea să-şi scoată hainele. Cămăşile lor albe, cu butoni aurii la mâneci, erau literalmente ude ca muiate într-o cadă şi se lipeau de pielea lor, lăsând să li se vadă părul des de pe piepturi, sfârcurile roze şi buricurile întunecate. Puţea deodată în cameră a tutun, a transpiraţie şi-a altceva, pe care nu-l puteam distinge, dar care era mai neplăcut decât toate celelalte, un miros greu, stătut, în care se amesteca şi un fir subţire de lavandă. Când mama a cumpărat, câţiva ani mai târziu, o halcă de carne de porc şi-a pus-o pe grătar, la prăjit, acelaşi miros a făcut-o s-o ia la fugă din bucătărie icnind, către baie, unde-şi vărsase şi maţele. Se întorsese atunci lividă, cu lacrimi în ochi, aruncase carnea şi aerisise bine: „Bată-i Dumnezeu să-i bată, ne-au dat carne de vier!“, de porc necastrat, care nu se mănâncă. Da, bărbaţii aceia miroseau a vier, nu în ciuda, aş zice, ci tocmai pentru că erau atât de eleganţi şi aveau butonii aceia aurii pe care erau gravate ancore.

N-am ascultat, fireşte, sporovăiala lor. Mă jucam distrat într-un colţ, împingând înainte şi-napoi un căruţ de tablă vopsită la care erau înhămaţi trei cai de asemenea de tablă. Prindeam doar frânturi de discuţie, dar mai ales simţeam, întreagă, în maţele mele, frica densă, mierie, din maţele mamei: „…planuri militare… secrete de stat… fotografii aeriene… doar proiectul Cerber ar putea… sputnikul… de unde ştiţi dumneavoastră?… Varşovia… Cuba…“, totul întrerupt de exclamaţiile de uimire ale tatei şi de scâncetele şi bâlbâielile singurei femei rătăcite, în capotul ei înflorat de cârpă ordinară, printre sutele de bărbaţi: „Dar io nu ştiu… nu-nţeleg ce

spuneţi, nu-i nimic în covor din ce ziceţi, tovarăşe… doar aşa, brizbrizuri, ornamente… Să nu credeţi cine ştie ce, spune-le şi tu, Costele… ce ştiu eu de politică? Eu nu fac, tovarăşe ofiţer, politică…“ De parcă-ar fi spus cu asta o vorbă magică, unul dintre inşi sări imediat, cu un zâmbet larg şi generos: „Tovarăşă, cum puteţi să spuneţi că nu faceţi politică? Văd că aveţi un copilaş. Să vă trăiască! Am şi io doi, şi dumnealor au. Păi, dacă aveţi copii înseamnă că faceţi politică, tovarăşă Marioara! Că sunteţi pentru viaţă, că sunteţi contra agresorului american. Că doar copiii noştri or să ducă mai departe comunismul, nu vă uitaţi că sunt nişte căcăcioşi mici acum. Ei sunt viitorul omenirii. Până-n anul două mii credeţi că mai rămâne ceva din imperialişti? Praful se-alege din jobenele şi sacul lor de dolari!“ „Dar pentru asta“, interveni altul, „trebuie să ne spuneţi de unde ştiţi. Ce surse aveţi. Cu cine aveţi legături. Tot, tot, tot… şi ţineţi minte că tovarăşul anchetator (uitaţi-l aici) e băiat bun, dar până la un punct.“ „Băiat bun, dar cu lipsuri…“ completase glumeţ cel în cauză.

şi, pentru ca mama să-şi amintească mai bine de unde cunoştea amplasamentul noilor arme nucleare sovietice, al noului cosmodrom şi traseul primului submarin care patrula pe sub calota polară, să destăinuiască ce însemna Sefer-na-Bahir, ce se ascundea sub numele de cod Tikitan şi mai ales (mai ales!) prin ce mijloace aflase despre operaţiunea secretă a Securităţii române numită „Sărmanul Dionis“, precum şi multe, enorm de multe alte detalii (ce ştia despre circurile ambulante din lagărul socialist? Despre ascensiunea enigmatică a lui Marilyn Monroe, despre ziua ei de naştere, despre operaţiile ei estetice? Despre punctele de trecere instantanee, aflate abia în curs de cercetare, între câteva dintre marile oraşe ale lumii?), bărbaţii au rugat-o să se-mbrace imediat şi să meargă cu ei. M-am dus şi eu după ea în camera mică şi m-am lipit tot de piciorul ei, pe când ea scotea câteva ţoale din şifonier. Tremura ca varga, şi aripile marelui fluture de pe şoldul ei, de care-mi lipisem capul, se făcuseră stacojii. A izbucnit în plâns deodată, aşa, cu hainele-n braţe, şi-apoi s-a lăsat să cadă pe preşul de pe jos, ghemuită şi hohotind înăbuşit. şi-a tras până la urmă hainele pe ea, şi-a dat cu rujul ei portocaliu în oglinda de pe uşa şifonierului (în care eram şi eu, în spielhosen-ii mei, cu capul meu mare încadrat de codiţe iţit după creţurile rochiei cu buline a mamei) şi a revenit în duhoarea dulce a odăii înţesate de

lume. Înainte de-a ieşi cu cei care-şi îmbrăcaseră iarăşi hainele şi-şi puseseră pălăriile pe cap, mi-a zis să fiu cuminte şi să-l ascult pe tăticu'. şi deodată a rămas camera goală, vuitoare, înţesată de sute de farfurioare şi linguriţe năclăite, cu mii de pahare cu apa băută pe trei sferturi sau pe jumătate… Marele cadru de lemn al gherghefului, cu iţele lui paralele, mi s-a părut pentru prima dată înspăimântător ca un instrument de tortură.

A urmat o săptămână doar cu tata, care s-a învoit de la cursuri ca să aibă grijă de mine. Ciudată săptămână! Tata nu-mi era familiar, era o fantomă de seară care venea, mânca, sporovăia cu mama şi-apoi eu eram trimis la culcare. A doua zi pleca înainte să mă trezesc. Tata era o mare absenţă, un mare gol în viaţa mea. Pe deasupra, mi-era frică de el. Uneori, în bănăţeanul subţire şi distrat, cu părul ca o oglindă neagră de la uleiul de nucă turnat pe el generos, şi care de obicei vegeta paşnic, cu picioarele suite pe scaunul pe care şedea – şi în poziţia asta ciudată, de păsăroi, aveam să stau şi eu la masă ani în şir, spre supărarea mamei –, se deştepta ceva îngrozitor, un fel de demon al furiei oarbe, care-i deforma faţa şi-l făcea de o violenţă cum rar se poate-ntâlni. Bunăvoinţa neutră pe care-o avea de obicei faţă de mine (mă lăsa de fapt cu totul în grija mamei) se schimba, când îl înfuriam, în mânie nestăpânită, se repezea la mine să mă rupă-n două, congestionat, cu ochii ieşiţi din orbite, cu părul zbârlit (când nu era prins în veşnicul lui ciorap de damă). Urmau scene dramatice, de sfârşit de lume. Eu mă trânteam pe jos, urlam cât puteam, disperat ca-n ghearele unei fiare, mama se-arunca în faţa lui ţipând „Nu-i da în cap! Nu-i da în cap! Iartă-l, că nu mai face!“ „Pleacă din faţa mea, paştele şi Dumnezeii mă-tii!“ zbiera şi tata, năprasnic zeu al răzbunării, dezlănţuit şi ocupând singur trei sferturi din cameră. şi deodată, jart! trosc! Palmele lui îmi nimereau peste fese, peste ochi, pe ceafă, lăsându-mi dâre roşii… Nu urlam însă atât de durere, cât de o groază ce venea din adâncul meu, era un urlet scos de un lung şir de copii ameninţaţi de masculii orbi de furie. M-ar fi omorât, sau cel puţin aşa credeam eu, dacă n-ar fi fost mama să mă apere. Ea încasa, de fapt, cele mai multe lovituri, şi câteva zile după aceea, alături de inexplicabilele vânătăi de pe interiorul pulpelor, îşi purta şi stigmatele de pe braţe. Tata avea şi el uneori zgârieturi pe dosul palmelor, atât de dementă fusese încăierarea. Furtuna trecea însă brusc, tata pleca deodată, înjurând, în camera cealaltă,

iar mama şi cu mine ne lipeam strâns unul de altul, încinşi şi asudaţi, până, încetul cu încetul, ne linişteam. „Vezi, dacă nu eşti cuminte? Să nu mai faci altă dată!“ E drept că eram rău şi răsfăţat. Dacă mama nu voia să-mi facă vreun chef mergeam la perete şi mă dădeam cu capul de el până când ea ceda. Sau mă-nfăşuram cu totul în preşul murdar de pe hol. Degeaba mă ameninţa: „De, de! Ia vezi, că acum o-ncasezi!“ Degeaba zicea „Las'că vine el taică-tu! O să vezi ce-ţi face el“, că eu îi răspundeam sfidător: „Să vină! Ce-o să-mi facă?“ şi când ieşeam la plimbare în cartier, dacă nu voia să-mi cumpere suc sau „Dropsuri bune şi jeleuri, / Caramele şi drajeuri“, cum suna reclama de la difuzor, mă trânteam jos, pe asfalt, în murdărie, în baltă chiar, dacă se nimerea acolo, şi nu mă mai ridicam în ruptul capului. Cum să nu mă spună seara lui tata?

Dar în acea săptămână tata a fost de-o blândeţe şi de-o căldură pe care nu i le cunoscusem niciodată, şi care aveau să se repete de-atunci de câte ori aveam să rămân numai în grija lui, de parcă el ar fi avut o rezervă foarte limitată de afecţiune paternă, pe care-o economisea în consecinţă când mai era şi mama prin preajmă. Îmi gătea, cu stângăcie, ce ştia că-mi place mai mult, „preparaţi“ şi orez cu lapte, îmi spunea mereu „puişor“, cum nu-mi zisese niciodată şi-mi aducea mereu câte una din acele ciocolate minuscule, în cutiuţă de carton pe jumătate cât cele de chibrituri, numită „Pitic“, care, conform reclamei, „Te face voinic / La munte, la mare / şi-n orice-mprejurare“. Serile ne plimbam, de mână, prin cartier, printre vilişoarele încadrate de forsithia, pe sub cerul roşu-portocaliu care-avea să-mi rămână mereu în amintire. Cum înaintam din stâlp în stâlp de neon, deasupra capetelor noastre roiau sute de musculiţe. M-a dus să văd şatra ţiganilor ce se aşezaseră pe groapa de gunoaie din capătul străzii noastre, cu focurile ei melancolice, m-a dus o dată la circ ca să vedem călăreţe cu rochii verzi, pline de paiete sclipitoare, m-a dus la Muzeul Antipa… Seara, la culcare, îmi cânta vreunul dintre cântecele lui tărăgănate, bănăţeneşti, de care mama râdea atât de mult, mai ales „Gugulan cu car cu mere“ (şi cu frumoasă muiere), care-mi plăcea la nebunie, mai ales când spunea, într-o limbă caraghioasă, la sfârşit, „Io vind mere, io vind pere, / Dar nu vind a mea muiere…“

Spre sfârşitul săptămânii a venit pe la noi nenea Ionel, de care-mi plăcea cumva, fiindcă-mi aducea mereu câte un pachet de celofan cu trei bucăţi pudrate de rahat înăuntru. „Bun rahatu', ai?“, mă-ntreba apoi, când mă vedea muşcând din bucata sticloasă, iar eu râdeam cu gura plină, căci deja ştiam că „rahat“ mai însemna şi caca. „Mare noroc a avut Marioara cu mine de data asta, Costele“, îi şoptise Ionel stânjenit. „ştii pe mâinile cui a intrat? Da' ce să-ţi mai spun? Putea s-o încurce rău, rău de tot. I-am convins până la urmă că femeia nu ştie ce face, m-am pus garanţie, că doar o cunosc de-un car de vreme, suntem pui de ţărani amândoi, ce naiba, au şi găsit-o pe Mata Hari… Numai că ea are daru-ăsta, şi i-am convins că proşti am fi dacă n-am profita de el. Că nu mai suntem nici noi, Costele, chiar aşa de proşti, să trimitem la ruşi tot ce ştim. S-au dus vremurile alea. Marioara e ca găina aia care făcea ouă de aur, şi unul s-a lăcomit s-o taie, credea că cine ştie ce comori sunt în ea. Când colo – pipota şi maţele, ca la orice găină. Le-am zis să nu facă şi ei la fel. Să aşteptăm, tovarăşi, să se mai ouă! şi-apoi, las-pe noi ce jumări o să facem!“ Tata asculta distrat, nu se bucura prea tare când mai trecea Ionel pe la noi, căci ştia că securistului îi plăcuse pe vremuri de mama, totuşi, convins cum era de justeţea cauzei Partidului şi de faptul că Securitatea e a poporului şi că luptă cu duşmanii republicii noastre populare, rămânea amical faţă de ofiţer. De altfel, nevasta acestuia ajunsese atât de mare în partid, încât i-ar fi putut fi şi ea de mare ajutor cândva. Acum îi era, fireşte, cu adevărat recunoscător lui Ionel, fără de care ar fi putut să nu-şi mai vadă nevasta decât după ani, dacă nu cumva niciodată. Îi strânse, în hol, mâna tovărăşeşte, de mai multe ori. A doua zi s-a întors mama, lividă, scobită-n obraji cum n-o văzusem niciodată, iar în ziua următoare ne-am dus deja din nou la fabrică după lână.

Schimbată la faţă, luminoasă pe dinăuntru, cu zulufii din dreptul urechilor făcând spirale afânate de-a lungul fălcilor ei slabe, mama s-a apucat de lucru într-o dimineaţă limpede, cu un cer de aur topit, de parcă slava a mii de serafimi şi-ar fi-ndesat penele unele-n altele ca să privească pe fereastra noastră. Noul covor, am observat din primele zile, nu mai creştea doar pe verticală, strat după strat de lână bătută cu furculiţa, ci şi în adâncime, îngroşându-se, în perspectivă, către uşa de la intrare de parcă, pe lângă iţele obişnuite, fibre subţiri şi transparente de spaţiu ar fi susţinut

graţioasa împletitură într-un plan perpendicular pe aceasta. Mama vâra acum mâna, cu precizia unui mecanism perfect reglat, undeva în adâncul gherghefului şi anina împletituri de lână ce rămâneau suspendate-n aer ca nişte modele de molecule complicate, pe ele-mpletea altele, ce le-mbrăcau şi le completau cu noi informaţii, ca să susţină la rândul lor alte structuri, alte culori, alte orbite, alte noduri, alte semne. Se strecura cu totul, corp mare şi roz, printre iţe şi lucra acolo, sucindu-se şi rotindu-se, cu mai multe perechi de braţe asemenea zeităţilor hinduse, creând şi distrugând, înfrăgezind şi pulverizând, arzând şi topind lâna cu dogoarea corpului ei, răcorind-o şi alinând-o cu apele viţelor ei despletite. Dansa acolo, cu mişcări cadenţate-ale braţelor, cu mudre aproape imposibile dacă n-aveai articulaţii de zgârci, cu buricele degetelor sclipind stins printre fibre de spaţiu, celule de spaţiu, faguri energetici plini de mierea dansului ei. Îngenuncheat în faţa luminilor şi desăvârşirilor, eu îi dădeam noi şi noi sculuri de lână, gheme şi bobine, încercând să zăresc, o fracţiune de secundă, în haosul de forme şi culori iscat de dansul fantastic al mamei, câte un sloi de ordine, ca un fulg de zăpadă ce ar dura, netopit, în dogoarea unui cuptor. şi râdeam, făcând gropiţe în ambii obraji, când izbuteam să desluşesc, fluturând, schimbându-se unele-n altele, spărgându-se şi realcătuindu-se, topindu-se şi cristalizându-se, abstractizându-se în epure şi proiecţii şi-apoi redevenind grele ca sticla de plumb şi ţeasta de rinocer – obiecte şi peisaje, scene întregi cu oameni petrecând la un ospăţ, închinări ale magilor, hold-up-uri la o bancă, locomotive cu sistemul bielă-manivelă de sidef rozaliu, ceasuri arătând în ferestruica de sub lupă o dată imposibilă, nori în formă de fabrici, fabrici în formă de melci, melci în formă de nori… Obscurizată de nori, cu părul din sârme de cupru, cu furculiţa ca un trăznet de miliarde de volţi într-o mână şi cu cealaltă moşind forme în spaţiu, sânge, ţesut şi tumori, asemenea vindecătorilor thailandezi, vrăjind, conjurând, hipnotizând, deochind, blestemând, ferindu-şi sfârcurile de avortonii ce se-nghesuiau să sugă, pântecele de tarantulele ce încercau s-o însământeze, ferindu-şi ochii de lumina ce voia s-o annunzieze, de cupele de crin ce căutau s-o muşte, acolo, în ţara îndepărtată, în regatul căutat de noi toţi, în grădina de trandafiri, în voliera cu miliarde de miliarde de fluturi, în povestea cu bilioane de personaje, mama-mpletea, răbdător şi

nerăbdător, cu-nţelepciune şi nebunie, covorul nesfârşit al iluziei. şi covorul creştea, nu doar în dimensiuni, ci mai cu seamă în densitate, în complexitate, în întortochere, asemenea embrionului care, din foiţe şi tuburi, creează în cele din urmă pachetul de organe moi impregnate de Duhul Sfânt.

La sfârşitul câtorva săptămâni, un mare cub de pluş moale, înţesat de arabescuri, curcubee, aurore polare ocupa aproape în întregime odaia noastră. Patul îl ridicaseră părinţii la perete şi dormiserăm iarăşi toţi trei la mine în cămăruţă. Până când s-a prăbuşit şi patul ăsta cu noi, la fel ca şi cel din Silistra, de care abia dacă-mi mai aduceam aminte. Ieşeam acum mai des pe afară, pentru că mama, înflorită deodată, altfel decât înainte, aproape că nu mai trăia în realitate: chiar şi seara, la masă, visa cu ochii pe jumătate închişi, iar când gătea, arunca zarzavaturile-n oală la întâmplare. Ce liniştite şi ce răcoroase erau scările largi ale blocului! Cât de înalte erau treptele, pe care le coboram cu grijă, ţinându-mă de perete! Cât am locuit în acel bloc cenuşiu de pe Garibaldi, o vară şi-o toamnă, mi s-a părut mereu că locuiesc într-un sanctuar. Totul acolo era solemn şi înfricoşat. Dacă te depărtai pe paliere dincolo de zona cunoscută, spaţiul începea să vuiască încetişor, apoi tot mai puternic, până când îţi urla direct în urechi, amestecându-şi ţipătul cu al tău. Umbre dense aşteptau în adâncul perspectivelor. Uşile se deschideau prin mecanisme misterioase şi-n pragul lor apăreau fiinţe imobile, drepte, canonizate asemenea statuilor de pe faţada templelor săpate în stâncă. Coboram un timp nesfârşit până în holul de la parter şi-apoi călătoream, înfruntând primejdii pe care nici un explorator n-ar fi-ndrăznit să le-nfrunte, spre ţinuturile încă nepacificate din jurul blocului. Era plin de pete albe în împrejurimi. Până la crângul de forsithia, galben ca soarele, locurile erau sigure, mai fusesem pe-acolo, dar dincolo de el începea altă stradă, locuită de o rasă ostilă şi străină. Puteam merge în spate pe lângă tomberoane şi privi în hăurile camerelor de la demisol, dar nu puteam înainta pe terenul viran pe care erau sacrificaţi uriaşii diavoli de mare. Uneori, o umbră se revărsa peste mine şi cineva, ivit în spatele meu, mă apuca de mânuţă. Mă-ntorceam speriat către adultul cu cap de căpcăun, aplecat zâmbitor către mine. Alteori, copiii pe care abia dacă-i cunoşteam mă vârau într-un fel de balet absurd numit joacă. Dar feţele lor erau tot nişte

baloane îndepărtate. Nu-mi plăcea să mă joc decât cu mama, singura care nu era umplută cu ipsos, singura care auzea sunete şi vedea culori ca şi mine. Ceilalţi erau cu toţii asemenea păpuşilor murdare din camera mea, care nu erau ale mele şi cu care nu mă jucam niciodată. Cel mult le chinuiam, le băteam cap în cap până li se ciobeau capetele de carton smălţuit, căci, fiind cu totu-n puterea mea, îmi stârneau dispreţul, vanitatea şi cruzimea. Când mă plictiseam să umblu pe-afară, urcam din greu cele patru etaje şi reintram în casa noastră, acum întoarsă complet cu susu-n jos.

În cameră abia mai era loc să te strecori în jurul covorului, pe ale cărui patru feţe pe care le puteam privi nu se desluşea nimic. Îl detaşaserăm până la urmă şi de cadrul de lemn, şi acum îi dădeam roată ca musulmanii marelui cub ce adăpostea o piatră căzută din cer. Dacă-ţi presai palma pe una dintre feţele lui vag stacojii, în care stacojiul se alcătuia dintr-o pâslă de milioane de culori, ca şi când firele, indiferent de culoare, ar fi transpirat o rouă de sânge, porneau în toată acea carne tremurătoare un fel de unde ce se propagau leneş, peristaltic, până pe faţa opusă, unde, în locul palmei, poate datorită a mii de greşeli de citire acumulate, se ivea în relief imaginea unei flori deschise, a unei case, a unui porumbel… Dacă-ţi afundai faţa-n pluşul moale şi răcoros, aşteptai minute-n şir până ce, pe celelalte trei feţe, ieşeau în relief un chip de vultur, unul de taur şi unul de leu, livide ca statuile şi cu ochii goi, tari, acoperiţi de-o cornee gălbuie. Dacă-ţi înfundai mâna până la umăr, simţeai pieliţe şi organe umede, pulsând, retrăgându-se şi vărsându-ţi pe piele secreţii vezicante, aşa încât trebuia să ţi-o tragi imediat înapoi, ca de pe-o plită încinsă. Un fel de tatuaje, aidoma arabescurilor şterse de pe covor, ne rămâneau apoi pe braţe, se cicatrizau, se resorbeau şi-n cele din urmă lăsau pe piele doar un fel de mireasmă de sevă crudă. Dar mama nu s-a mulţumit doar cu atât. Într-o dimineaţă cu ciripit sticlos de păsări m-a trezit şi m-a ridicat în braţe. Mi-a şters uşurel cu degetul urdorile de la ochi şi mi-a ciufulit părul care mi se lipise, transpirat, de pielea capului. Mi-a sărutat codiţele prinse cu elastice cam murdare. Eram încă pe jumătate adormit când m-a dus în camera cealaltă şi am dat roată din nou, pentru a nu ştiu câta oară, cubului filigranat. Dar eu nu puteam privi decât faţa mamei, ca şi când ovalul ei încadrat de păr moale şi castaniu ar fi fost covorul fermecat, mandala concentrată a vieţii mele. Căutam pe suprafaţa

de piele, acoperită de firişoare minuscule, străvezii, de pori şi puncte negre, fiecare cută, fiecare rid, fiecare modificare topologică, fiecare canal marţian ce ar fi putut fi semn de viaţă, contemplam firele în trei muchii ale sprâncenelor ei, pliurile umede ale pleoapelor, depunerile gălbui de pe corneele ei, muşchiuleţii roşii, ca picioarele de scoică, din colţul ochilor ei. Mă minunam cum fiecare fir de geană era mai palid la rădăcină şi devenea negru strălucitor la vârful ascuţit ca o sabie curbă. Desluşeam fiecare fibră de muşchi pigmentat a enormilor ei irişi, cafeniu sticloşi, cu carnea ca a grepfruitului, şi mă cutremuram de câte ori se contractau, lăsând pupila mai largă şi mai neagră, de un negru absolut, negrul morţii. Încercam să citesc viitorul în cojile de cristal ce se bolteau peste cele două pupile, şi pe care pleoapele, clipind rapid, le lăsau ude, scânteietoare. Cobora dintre ochi muchia dreaptă şi subţire a nasului, cu o mică umflătură lângă una dintre nări. Obrajii ei erau slabi, cu pielea moale, cu o dezamăgire pe care n-o înţelegeam încă trăgându-i în jos mai puternic ca gravitaţia. Faţă veştedă şi luminoasă pe care doar gura, mereu acoperită de cel mai umil, mai grosolan, mai ieftin ruj cu putinţă, zâmbea. Acest zâmbet îl căutam mereu pe faţa mamei, în susul lui urcam pe versanţii pometilor ei, scotocind sub cutele pielii din jurul gurii, ce însemnau zâmbet, descoperind muşchii striaţi ai feţei, cu micile lor tendoane albe, detectându-i pe cei ce se contractau între comisurile buzelor şi zigomatici, însemnând zâmbet, dând muşchii la o parte şi urmărind cum nervii se strecoară printre crevasele oaselor feţei, codificând impulsuri electrice însemnând zâmbet, risipind în fine în ţăndări oasele uscate şi subţiri ca hârtia ale craniului mamei ca să dezvelesc marele ganglion, cenuşiu şi tremurător, să colorez artificial proiecţiile fasciculelor neurale către talamus şi amigdală şi hipocamp, apoi suveica lor către scoarţă şi-napoi, concentrarea a mii de semnale, din mii de arii, ca tot atâtea raze de aur, ace de aur, sârme de aur, într-un singur punct, ducând cu ele miile de amintiri, senzaţii, impulsuri, postúri corporale numite zâmbet într-un singur punct în care aurul se topea, în centrul plăcerii, în grădina desfătărilor, având în mijloc lentila lichidă de aur topit, rezervorul de bucurie dumnezeiască, izvorul de apă vie ce, ţâşnind ca un gheizer la suprafaţă în peisajul fantastic al feţei mamei, mă lumina ca un soare de

primăvară însemnând zâmbet, zâmbetul ei, hrana de toate zilele a vieţii mele.

Cu mine-n braţe, mama intră încetişor în moliciunea mătăsoasă a covorului. Materia lui hialină putea fi respirată. Deschizând pleoapele, cu senzaţia de pericol şi încântare cu care le deschizi sub apă, vedeam o lume straniu deformată, vie, pulsând încetişor din lungi şi moi conducte venoase. Înaintam, minusculi, prin cavităţile unui corp viu. Am păşit pe sub bolţile sidefii ale unor inimaginabile băşici de peşte, am rătăcit pe culoarele interminabile ale canalelor limfatice, ne-am lipit obrazul de carnea lucioasă a unui cald şi susurător rinichi, am trecut printre cristalele oolitice, mai înalte ca noi, ale organului echilibrului… Păşeam pe un ţesut epitelial ferm şi elastic, inervat de firişoare sidefii. Cu gesturi largi, teatrale, ale braţului liber, mama îmi arăta, pe pereţii de pieliţă, câte o ramificaţie a unei artere, câte-o deschidere-nconjurată de-un inel muscular sau, enorm deasupra capetelor noastre, câte-un şir de vertebre monstruoase, poroase, lucind mat în penumbră. La capătul vertebrelor am pătruns într-o ţeastă mai mare ca o cupolă de catedrală, cu podeaua ca un infinit mozaic, pe care am mers săptămâni până la mormântul de cristal de sub apexul bolţii, ca să vedem fluturul ce se forma acolo, cu ochii încă lăptoşi şi aripile încă zgârcite şi trompa abia schiţată. ştiam că-n curând avea să spargă în ţăndări sicriul prismatic şi să-şi întindă aripile, bătând puternic din ele, în toată ţeasta, şi că atunci fiinţa fără nume prin care călătoream avea să-nceapă să zboare, nu în afară, ci către propriu-i centru, că avea să se piardă în propriul abis de putere şi-nţelepciune. Ce straniu era plafonul acelei bolţi! Ce fresce deformate de curbura oaselor craniene, de bosa voinţei şi de cea a iubirii, de bosa vicleniei şi-a turpitudinii… Ce mituri ale unei religii necunoscute, sau ale tuturor la un loc, erau pictate cu forţă şi maiestate între nervurile bolţii! Ce peisaje abstruse, ce temple în dărâmare, ce sori crepusculari, ce ruine… Am fi stat întreaga viaţă acolo, lângă mormântul de cuarţ, privind, cu capetele mult date pe spate, desenele din înalt sau silindu-ne să zărim statuile colosale, tragice şi diforme, ce străjuiau, învârtejite în ceaţa depărtărilor, circumferinţa sălii. Din această navă, pe care o dată avea s-o umple-n întregime trupul catifelat al marelui fluture – capul împins în altar, toracele umplând, cu cele şase picioruşe, spaţiul de sub boltă, abdomenul

lăţindu-se moale pe culoarul dintre strane, până la marile porţi de abanos sculptat ale Ieşirii – se desfăceau lateral alte două galerii, abside măreţe în care aveau să se-mpingă, în cruce, aripile, cu nebunia lor de culori, cu ochii lor de azur tivit cu aur intens, aşa încât biserica-fluture, fluturele îmbrăcat în biserică şi biserica locuită de fluture, amândouă-nvelite în tandra substanţă a emisferelor cerebrale, avea să-şi ia zborul către Împărăţia mereu promisă, visată mereu şi mereu, ocultată mereu şi mereu de nechibzuinţa şi păcatele cărnii.

Părăsind uriaşa boltă, am coborât prin capilare ramificate la nesfârşit, privind structura de fulg de zăpadă a hemoglobinei ce ningea peste noi, am ajuns în organe cu o anatomie străină, nici de om, nici de înger, nici de purice, nici de acarian, organe ce glisau cu încetul în biblioteci şi muzee, baze de date, enciclopedii, miliarde de pagini gravate cu un fir de lumină-ntr-un cub de cristal… În acel ultim covor al mamei informaţia curgea-n viaţă şi viaţa în informaţie, textul lui era viu şi Evanghelia lui era purtătoare de mântuire. Când am ieşit şi ne-am găsit din nou în camera noastră din Garibaldi, pielea feţei ne strălucea încă de lumina acelei viziuni.

Când securiştii s-au înfiinţat iar, au trebuit să rămână-nghesuiţi în holul de la intrare. Se uitau perplecşi la cubul vag stacojiu. şi-au dat repede seama că nici măcar n-aveau cum să-l scoată întreg pe uşă şi să-l transporte la sediul lor. De aceea, spre disperarea mamei, care a trebuit să fie sechestrată-n camera mea, au hotărât să-l taie-n felii subţiri, de grosimea covoarelor obişnuite. Au dat un telefon de la vecini şi destul de repede s-a prezentat un ins în salopetă, cu un ferăstrău electric în mâini. Cu multă trudă, chinuindu-se să taie straturi de grosime uniformă, muncitorul a desprins prima felie, pe care securiştii au contemplat-o uimiţi. Din secţionarea întâmplătoare a organelor fiinţei vii din covor rezultase un tablou fantastic: temple şi palate pe malul mării. Zori scânteietori, apa verde aprinsă de lumină. Corăbii dizolvate-n lumină, depărtându-se-n larg. În depărtare, pe ţărmul stâncos al golfului, ciucure de orăşele nespus de pitoreşti, fiecare cu turnurile bisericilor ieşind deasupra celorlalte acoperişuri. A doua felie înfăţişa o dezmăţată orgie: într-o odaie mare, ţărănească, zeci de corpuri goale de muieri şi flăcăi se-mpleteau într-o dantelă obscenă. A treia era atât de stranie! Un băieţel într-o sală de baie întunecată. Stă în cadă, într-o apă

violetă, luminat doar, stins, clar- obscur, de flăcăruia de gaz a cazanului. Copilul, pe ale cărui tâmple curg şiroaie de sudoare, îşi priveşte mirat o mânuţă. A patra felie era ca un tablou olandez: zeci de patinatori în straie colorate lunecând pe gheaţa verde a unor iazuri. Sălcii încărcate de zăpadă pe maluri. Foarte departe, aripa neagră a unei mori de vânt. Unul după altul căzură pe podea, scoase din grosimea marelui cub, vreo sută de covoare, fiecare cu imaginea sa limpede ca o camera lucida, pe care bărbaţii-n cămăşi albe, mai asudate ca oricând, le făceau sul, în grabă – pe ultimele nici nu le-au mai privit măcar – şi le cărau pe scări până la furgoneta de la parter. Din odaia de dincolo se auzeau doar gemetele de nepotolit ale mamei.

Ultima felie se deosebea însă de toate celelalte. Pe suprafaţa ei nu erau decât „purici", ca pe ecranul de televizor marţea, când era zi de pauză, sau dimineţile, când nu se emitea. Bărbaţii şi-au ieşit o clipă din rutina lor plictisită şi s-au uitat la covor multă vreme, din toate unghiurile, dându-şi cu părerea, arătându-şi vreun detaliu iluzoriu şi ridicând din umeri. În cele din urmă au recurs iar la telefonul vecinei şi, după o vreme, s-a-nfăţişat un alt meseriaş, de data aceasta în halat alb şi ducând cu sine o ciudată valijoară sidefie. Când a deschis-o, am zărit în scobiturile satinului cu care era căptuşită instrumente ciudate, metalice, lucind mat în lumina cernută pe fereastră. Necunoscutul a scos, cu oarecare greutate, din locaşul lui un soi de foarfece hidos, de care nu mai văzusem niciodată. Mai întâi a tăiat covorul în bucăţi dreptunghiulare de mărimea unor coli de hârtie, din cele pe care ţi le dădeau la tutungerie când cumpărai plicuri de scrisori, pe care le-a aşezat unele peste altele într-un teanc gros, cenuşiu. Apoi, cu un fel de ferăstrău de traforaj cu pânza ca un fir de păr, frumos ca o bijuterie în perfecţiunea lui metalică, a tăiat întreg teancul pe orizontală în sute, mii de feliuţe extrem de subţiri, încât fiecare din ele avea acum nu doar forma şi mărimea, ci şi grosimea unei foi de hârtie. şi deodată în faţa noastră se afla un manuscris, foi boţite şi-ngălbenite de trecerea vremii, acoperite de-un scris de mână, litere formate cu pixul, curgând febril unele după altele, bucle după bucle pentru mine indescifrabile, ştersături şi adăugiri, tăieri furioase ale unor pasaje întregi… Nu văzusem niciodată un teanc de foi mai înalt. Securistul care părea să fie cel mai mare în grad se aşeză invers pe

scaun, în faţa măsuţei pe care se afla manuscrisul, bătu cu palma, mirat, pe ultima pagină, scrisă doar pe trei sferturi, şi citi cu voce tare (tot mai stupefiată şi răguşită) ultima frază, care avea să-mi rămână mereu întipărită-n memorie: „Securistul care părea să fie cel mai mare în grad se aşeză invers pe scaun, în faţa măsuţei pe care se afla manuscrisul, bătu cu palma, mirat, pe ultima pagină, scrisă doar pe trei sferturi, şi citi…“ Nu mai termină însă fraza. Cu părul zburlit pe braţe, rămase o clipă cu ochii în gol, sări ca ars de pe scaunul cu pricina, înşfăcă manuscrisul şi, urmat de ceilalţi, se repezi pe uşă, lăsând-o larg deschisă, şi mult timp le auzirăm paşii, tot mai stinşi, precipitaţi pe scări în jos. N-aveam să-i mai vedem niciodată.

Nu m-am priceput, deşi aveam cheia, să descui uşa de la camera mea, unde bătea cu pumnii mama. Aşa că am stat amândoi până seara cu obrajii lipiţi de placajul ei, vorbindu-ne şi încercând să ne liniştim. Aşa s-a lăsat peste noi întunericul. Ce bucurie a fost când, seara, tata s-a-ntors şi-a descuiat! Parcă lumea, care-şi ieşise din ţâţâni în ultima vreme, se întorsese în sfârşit în matca ei. La masă am avut doar ouă jumări şi brânză, căci mama nu putuse să gătească, şi, sub becul chior, ne priveam iarăşi toţi trei fericiţi.

Era deja septembrie şi săptămâna următoare au venit pe neaşteptate ploi, furtuni şi chiar lapoviţă. Mama nu mai avea serviciu, şi am început să simţim asta curând. Mâncam iarăşi prost, mă săturasem de marmeladă şi macaroane. De altfel, de-atunci mama n-a mai lucrat niciodată. După cea mai lungă şi tristă toamnă de care-mi aduc aminte, prin noiembrie ne-am mutat „la vilă“, tot în Floreasca (de fapt, doar la două străzi de garajul de autobuze), pentru că tata era deja ziarist şi noul lui statut social se cerea onorat cum se cuvine.

Herman nu era, ca mine, un „parazit social". Era angajat, chiar dacă mai mult de formă, ca paznic de noapte la unul dintre nenumăratele depozite de materiale din jurul Casei Poporului. Cum toată zona era militarizată, era cu neputinţă să-l deranjeze cineva care-ar fi vrut să fure zecile de metri cubi de marmură sculptată cu flori şi împletituri complicate sau tonele de gărduleţe de fier forjat ce aveau să se-nşire de-a lungul Dâmboviţei rectificate a doua oară. Ghemuit într-un colţ, pe un palton vechi, cu Biblia lui ferfeniţită alături, putea bea liniştit până-n zori. Ţuica ordinară, contrafăcută, cea mai ieftină pe care-o putea găsi, îi lichefiase ficatul, îi ulcerase tot trupul şi-i veştejise cu desăvârşire pielea, dar nu putuse avea nici un efect asupra ochilor lui, neschimbaţi de douăzeci şi cinci de ani, de când urcasem prima dată în lift alături de el, pe-atunci un tânăr cu faţa frumoasă, cu cei mai intenşi ochi albaştri pe care aveam să-i văd vreodată, inteligenţi şi politicoşi, dar cu coloana vertebrală frântă între omoplaţi, în unghi drept, aşa încât chiar şi pe-atunci cu greu îşi putea ridica, asemeni unui câine, privirile din pământ. Ca un câine umil şi arăta, un câine cu ochi de om, şi ar fi fost unul dintre vecinii noştri cei mai plăcuţi dacă nu umplea imediat liftul cu un damf insuportabil de băutură proastă. De prima dată când ne-am înghesuit toţi trei în cutia strâmtă a liftului abia instalat, Herman m-a mângâiat pe cap şi m-a-ntrebat cu blândeţe cum mă cheamă. Mie mi-era însă groază de beţivi – lui avea să i se zică mereu „beţivul de la opt" –, îi vedeam uneori urinând fără ruşine la un colţ de stradă sau pe-un stâlp de beton, iar pe tatăl lui Lumpă şi-al lui Mimi îl auzisem de nenumărate ori răcnind şi jucând, pe când se-ntorcea de la bodegă cu ţambalagiul după el. Când ieşeam cu mama la cumpărături vizavi de blocul nostru, vedeam mereu câte cinci-şase jerpeliţi stând în picioare în jurul unei măsuţe de tablă din faţa patiseriei, cu grămezi de sticle cafenii de bere în faţă, bând şi certându-se. Mă uitam la ei pe când stăteam la rând la aprozar, şi Herman era mereu în mijlocul lor. Cum decăzuse oare în halul acela? Ce viaţă dusese tânărul ăsta liniştit şi prevenitor, de care vecinilor le era milă şi nu scârbă, ca de ceilalţi de teapa lui? Infirmitatea sa tragică, mai ales la o

vârstă atât de tânără, faptul că nu arăta stigmatele beţiei, în afară de inevitabilul miros de prună şi aldehide suspecte, făceau ca „beţivul de la opt“ să fie tolerat pe scara noastră, chiar dacă tot contactul cu el se reducea la câteva cuvinte de politeţe. Cu câţiva ani în urmă, se zicea, Herman, „frumos şi drept ca bradul“, înalt şi cu părul lung, ar fi căzut într-un şanţ şi-ar fi dormit acolo, beat mort, o noapte-ngheţată de noiembrie, pe burniţă şi vânt tăios, şi-ar fi rămas de-atunci cocârjat şi chinuit de reumatisme. Mama lui, o bătrânică de la ţară, încă mai trăia pe atunci, stând cu el în garsoniera de la opt. Avea să se ducă după vreo zece ani.

Din acel Herman, pe care-l reîntâlnisem, altfel, în prima mea călătorie către etajele superioare şi spre inaccesibila terasă, când, schimbat la faţă ca un arhanghel, desfăşurase în faţa noastră coada de păun a halatului său în a cărui oglindă moale se reflecta lumea, din acel Herman care, peste doi-trei ani, îmi salvase viaţa, oprindu-mi căderea năprasnică prin hornul uriaş de la scara unu şi din acel Herman lângă care am stat ore-n şir, pe treptele reci dintre etajele şapte şi opt, în lumina transfinită venind de pe gemuleţ, şi care-mi spusese atât de bizarele, tulburătoarele lui poveşti, nu mai rămăseseră, într-adevăr, decât ochii, limpezi şi adevăraţi, pe o faţă străină, boţită, arsă de alcool, năpădită de fire ţepoase de păr cărunt. De cum am intrat în camera lui, m-a cutremurat mizeria în care trăia. Părea că de luni sau de ani nu mai locuise nimeni acolo. Gândaci negri de bucătărie, cu pachetele de ouă în coadă, foiau peste tot (chiar şi, Dumnezeule, pe suprafaţa nepământescului tablou!), întâlnindu-se uneori şi atingându-şi antenele cu un mic zgomot lemnos. Geamul fără perdele, dând către moară, era spart şi lipit, în diagonală, cu bandă cafenie. Pe jos zăceau tot felul de resturi, şosete-mpuţite, pete mari de cafea, hârtii îngălbenite, ca şi o saltea jegoasă, cu o haină drept pernă şi fără nici un aşternut. Parc-aş fi intrat într-una din acele spălătorii de bloc care nu apucă să fie vreodată folosite, pentru că administratorul le încuie de la-nceput iar apoi îngrămădeşte-n ele vechituri, scânduri, bucăţi ruginite de biciclete şi lăzi cu unelte, uneori şi un pat în care aduce fete murdare şi proaste, pentru el şi pentru oricine le-ar mai fi vrut.

Dar pe peretele din stânga, opus ferestrei, al acestei găuri de şobolan se deschidea, pictată în aur şi purpură, scăldată-ntr-o apă crepusculară, cea mai

uluitoare perspectivă din lume. O ramă grea, străveche, de bronz imitând lemnul sculptat, cuprindea aproape întreg peretele, prelungind odaia într-o lume diferită, stăpânită de amurg. Depunerile de gudron şi praful de pe pânza din ramă nu putuseră atenua magia intensă a acelei lumi: strălucirea de flacără a clădirilor în prăbuşire, misterul galeriilor, transparenţa pereţilor încărcaţi până la refuz de statui patetice, cu feţele-ntoarse spre cer, cu gurile deschise în urlet, cu degetele răşchirate spre ochiul abstract din care porneau toate liniile de fugă. Palate de sticlă şi fum, ale căror coloane se sfărâmau ca izbite de-un meteorit sau de-un zeu, ale căror frontoane şi turle cu orologiu, ca dintr-un joc de cuburi, se-nclinau într-o rână. Raze groase şi străvezii de amurg susţineau clarobscurul apocaliptic al ruinării tuturor lucrurilor. Marele tablou respira o singurătate de fiară. În adâncul perspectivelor lui era marea, transparentă şi luminoasă, iar deasupra un cer galben murdar, cu nori de pastă frământată, în care firele pensulei se mai vedeau încă. Odaia jegoasă de beton era ultimul loc în care ţi-ai fi putut închipui o asemenea pânză, dar singurul în care ea se potrivea cu adevărat. Pe fundalul picturii, chiar între cele două şiruri de construcţii în prăbuşire, se contura acum chipul adânc gârbovit al lui Herman, ca şi când ar fi fost şi el pictat în prim-planul tabloului, animal teribil al adâncurilor vestind sfărâmarea lumilor şi începutul eternităţii. Nemişcarea lui, intensitatea privirii lui albastre întăreau iluzia, aşa încât pentru o clipă m-am simţit singur în acel muzeu ciudat, ce adăpostea o singură pictură.

Stăteam acum faţă-n faţă la masa ovală, smulsă din cine ştie ce garnitură străveche de sufragerie, fără faţă de masă şi cu furnirul pe alocuri carbonizat, având drept singur ornament faţa lui Herman, mandylion nefăcut de mâini, reflectată-n lacul suprafeţei de nuc. Bătrânul, cocârjatul, închircitul, omul suferinţei făcut pentru suferinţă, îşi strângea la piept odinioară fantasticul kimono, ce ajunsese acum ca o zdreanţă de şters pe jos, şi privea pe sub sprâncene manuscrisul aşezat pe masă între noi doi. Turnul de foi şifonate, scrise cu pixul pe paginile tot mai palide, mai împăstate, mai strivite de enorma presiune a celor de deasupra pe măsură ce coborai în adâncul lor – unde puteai auzi, dacă-ţi puneai urechea pe ultima pagină, zgomotul surd al prăbuşirilor carstice, clinchetul florilor de mină, geamătul de orgasm al grafitului strivit până la diamant –, era dublat în

luciul furnirului, aşa că Herman cel răsturnat în apele lui negre putea citi acum o carte cu pagini negre, din foi extrem de subţiri de carbon, o carte arsă, cum ajung să fie, dacă aştepţi destul de mult timp, toate cărţile. De altfel, în camera lui nu se afla nici o carte, dar era atât de multă cenuşă, încât odaia de la opt părea un altar unde s-ar fi adus ca jertfă cărţi, numai cărţi, întâi-născute şi fără cusur, pentru un Cititor atotputernic şi necunoscut spre care se înălţa, învârtejit şi de un miros plăcut, fumul. Adusesem şi eu, acum, jertfa mea în faţa marelui preot, care-ntinsese-n oglinda altarului mâini negre şi răsfoia pagini negre, căutând poate semne doar de el ştiute sau ghicind în urmele lăsate de pix, încă vizibile pe cojile de carbon. Era prima dată când arătam cuiva teancul de foi la care adăugam zilnic pagină după pagină cu tenacitatea inconştientă cu care o mamă sporeşte zi după zi carnea de caisă parfumată a fătului ghemuit în pântecul ei. Cât avea să tot sporească? şi când aveam să simt, deodată, ca o glisare de contragreutăţi, întoarcerea sa cu capu-n jos, gata să-şi înceapă drumul prin înfricoşătorul tunel iliac? ştiam că nu pot scrie la nesfârşit fără să-mi crape mintea, aşa cum nici o mamă nu-şi poate dori nebunia de a-şi naşte copilul adult, de a lăsa ca fătul să crească umplându-i burta, apoi sfâşiind-o, împingându-şi capul în stern, între coaste, umplându-i sternul cu ţeasta şi umerii lui şi crescând şi mai mult, împingându-şi, din lipsă de loc, braţele-n braţele ei, picioarele-n picioarele ei, craniul în craniul ei, umplând-o toată şi-n cele din urmă năpârlind de pielea uscată a mamei sale ca o însângerată Pietá. Cândva trebuia să-nchei, să dau drumul cărţii, clipind şi orăcăind neajutorată în lume.

Cartea carbonizată care-o prelungea pe cea vie-n oglinda mesei mi-a adus deodată-n minte momentul în care, de pe terasa blocului nostru, privisem incredibila ninsoare cu fulgi negri de peste Aleea Circului, care se-ntindea încet şi peste şosea, pentru ca apoi, purtată de vânt, să cuprindă tot Bucureştiul. Bulbul albastru al cerului de toamnă era plin de fulgi leneşi de cenuşă, mari cât foile din caietele noastre de şcoală, care se răsuceau şi trozneau încetişor, îşi arătau o clipă-n soare câte-o faţă cenuşie, catifelată ca un piept de pasăre, pentru ca un moment mai târziu să devină negre catran şi lucioase, cu semne cabalistice pe foiţele de doar câţiva microni grosime. Ardea Circul de Stat, dar de unde ne aflam noi, despărţiţi de zidurile fabricii

de pâine Pionierul, de şirul de blocuri de pe alee şi de plopii care produseseră toată vara cantităţi de necrezut de fulgi înecăcioşi, nu puteam vedea vâlvătăile care mistuiau cupola, nu puteam auzi pocnetele reflectoarelor calcinate şi urletele animalelor din menajerie, înconjurate de flăcări. Doar un fum negru se ridica drept spre cer, ca dintr-un cuptor mare, în locul în care ştiam că se află Circul. Ne-nchipuiam cum fulgii de funingine se aşază pe toată valea încă-nverzită a parcului, troienind tufişurile de lămâiţă, carbonizând iarba şi îndoliind lacul rotund şi pustiu din mijloc. Culegeam din aer fulgii de carbon, ca nişte mari indigouri, şi priveam, între degetele noastre, foietajul lor mai fragil decât orice pe lume. Îi striveam încetişor până când structura planurilor lor se pulveriza, foiţele se frângeau chiar şi atinse de-o răsuflare, iar din marile suprafeţe, cu texturi atât de elaborate, rămânea doar puţină funingine pe podul palmelor noastre. A doua zi, de mână cu mama, am ieşit în parcul cu iarba în întregime cenuşie, am văzut, în faţa menajeriei, cadavrul panterei complet carbonizate, am păşit între ruinele marii cupole devastate de incendiu. Scheletul ei, ca un iglu negru, fumega încă spre adâncul cerului.

Iar acum, în crematoriul odăii lui Herman, în care-mi dorisem dintotdeauna să intru, sperând să găsesc acolo nici eu nu ştiam ce miracole, dar unde abia acum, din întâmplare, pătrunsesem pentru prima oară, vedeam deodată adunate în luciul mesei sute din fulgii de cenuşă care umpluseră cerul atunci, neteziţi răbdător, cum întinzi cu unghia poleielile de la bomboanele de ciocolată, şi vrăfuiţi într-o anti-carte, adâncită în speculaţie şi virtual, pe care doar nişte degete din cea mai uşoară lumină ar fi putut-o răsfoi fără s-o distrugă cu desăvârşire. În acea carte inversă, care-ar fi putut începe cu orbitoarea revelare a Dumnezeirii şi sfârşi cu imaginea mea de adolescent levitând ca un peşte abisal în camera mea din ştefan cel Mare, privind panorama oraşului prin tripla fereastră „înainte să se construiască blocul de vizavi şi totul să devină ecranat şi irespirabil“, desigur Victor ar fi fost eroul cel bun şi adevărat, în altă ordine a bunătăţii şi adevărului – căci „bun“ era odată regele ce căsăpea cât mai mulţi oameni şi „adevărată“ era doar viaţa în vremuri de carnagiu şi ciumă – pe când Mircea, prinţ negru, căci neatins de lumina furioasă a iadurilor, ar fi murit şi re-nviat, din cruciade în cruciade, cum schismaticul ajungea mereu, în

circuitul lui etern, în faţa sabiei ce-l despica din creştet până la brâu. Ambele cărţi erau, o ştiam, necesare, nici una nu era „doar" reflectul celeilalte, ele-mpreună formau, materie şi antimaterie, aparatul de stors lumina de dincolo de lumină.

Nici acum nu-nţeleg de ce i-am lăsat manuscrisul lui Herman. N-aveam nevoie să-l citească nimeni, nu-mi trebuia nici sfat, nici confirmare. Totuşi i l-am împins în faţă, iar el a-nceput să-l răsfoiască prudent. „Sper că nu e literatură", a spus după o vreme, uitându-se prin marele tablou cum te-ai uita pe fereastră. „Căci dacă e literatură", a adăugat privindu-mă-n ochi, „înseamnă că totul a fost în zadar şi că o să aşteptăm pe altul". Dragul, dragul meu Herman! Cum să nu-mi amintesc, chiar şi după două decenii, schimburile noastre glumeţe de citate din Biblie, în răcoarea albă a palierului dintre etajul şapte şi opt? I-am răspuns automat, ca un fel de parolă: „Duceţi-vă şi spuneţi lui Ioan ce aţi văzut şi ce aţi auzit: orbii văd, şchiopii umblă, leproşii sunt curăţiţi, surzii aud, morţii sunt înviaţi şi săracilor li se vesteşte Evanghelia…" Cât de proaspete-mi erau încă-n minte zilele verii când îmi făcuse cunoscută acea carte cu coperţi negre, care pentru el nu era o carte de cult, nici una de-nvăţătură mistică, ci un fel de tratat tehnic hilar deformat şi răstălmăcit de gândirea primitivă a celor în mâna cărora ajunsese. Ca şi când, zicea el, un paranoic ar avea o singură carte, un tratat de rezistenţa materialelor, şi, citind-o de sute de ori din doască-n doască, şi-ar fi făcut din ea un oracol infailibil, un îndreptar al vieţii lui de zi cu zi şi un idol la care să se închine, folosind formulele matematice ca rugăciuni şi ilustraţiile ca amintiri personale. Herman citea Biblia încercând să-nţeleagă cu creierul lui, cu mintea lui raţională, dăruită sie tocmai ca să-l poată căuta pe Dumnezeu, şi spunea adesea că e singurul om din lume care-a făcut vreodată asta. „Aşa să fie", răspunse zâmbind, şi continuase cu unul dintre acele discursuri aparent dezlânate – căci vorbea rar, cu pauze mari între fraze, adresându-se parcă unui public de mii de oameni înghesuiţi undeva foarte adânc sub tălpile lui –, dar atât de pline de sens dacă aveai răbdare să-l asculţi. Herman era departe de-a fi un simplu vagabond, ştiam asta încă din copilărie, când îl ascultasem de-atâtea ori, dar nici acum nu puteam înţelege de unde ştia omul acesta atât de multe lucruri, din atâtea domenii separate pentru mine de distanţe de nemăsurat. „De fapt,

toate sunt una, toate vorbesc despre aceeaşi minune, singura minune: faptul că lumea există.“ Îmi vorbise pe vremuri ore-n şir, de pildă, despre telomerază, pe care el o numea „enzima nemuririi“, îmi ţinuse discursuri despre fractali, despre carul minunat ce i se arătase lui Iezechiel la râul Chebar, despre topologie („geometria de cauciuc“) şi despre quasari, despre microcipuri şi diploidhaploidismul himenopterelor sociale („Viziunea lui Daniel cu Cel Bătrân de zile înconjurat de zeci de mii de zeci de mii de sfinţi nu se deosebeşte de structura cuibului de viespi sau de albine decât prin ciudăţenia, neîntâlnită-n natură, că Bătrânul şi sfinţii săi sunt masculi, pe când lumea insectelor sociale e pur feminină)… Abia după ani sau decenii mi se-ntâmpla să găsesc, în vreo enciclopedie răsfoită alene sau în vreo emisiune ştiinţifică de la televizor, informaţiile pe care, cine ştie cum, Herman le ştiuse mult înainte ca ele să fie descoperite în laboratoarele ştiinţifice. „Pentru că existăm, trebuie să ştim totul, căci existenţa însăşi e totul şi ea nu ni se dă cu măsură, ci deplin, fiecăruia dintre noi. Nu ştiu doar eu despre telomerază, ci şi cel care-o s-o descopere peste treizeci de ani, şi tu însuţi, şi gândacu-ăsta, şi masa asta.“ Orice scriere trebuia să fie, după el, o Evanghelie, sau să nu fie deloc. Mai mult decât orice era pornit împotriva literaturii. O carte n-avea de ce să fie un aparat de visat frumos, ea nu se justifica decât ca săgeată-ndreptată spre mântuire. Iar mântuirea nu era pentru toţi, nici pentru mulţi. O carte era până la urmă o sită, un mecanism selectiv, o succesiune de grile şi probe din ce în ce mai dificile, aşa încât hoarda de cititori ce pătrundea în marea sală iniţială să se piardă pe drum, să se-njumătăţească, dacă se putea, după primele zece pagini şi să rămână redusă doar la o zecime după prima sută de pagini. De-acolo-nainte tunelurile-ar deveni mai strâmte, trapele şi capcanele s-ar înmulţi, fiare monstruoase ar prinde grai şi ar spune lucruri pe care puţini ar putea să le primească, şi-n nici un caz cei deprinşi cu lapte şi terci. Iar spre sfârşit probele-ar deveni inumane, pretenţiile absurde, despuierea ar fi urmată de jupuire, o jupuire totală, de limbaj, de valori, de însăşi imaginea cosmosului pe care toţi o avem ştampilată pe piept, pe spate şi umeri la naştere. Cartea s-ar pune-n mişcare ca o gigantică rotativă, ca un sorb de heroină pură care şi-ar azvârli cititorii, câte unul, în noapte, acolo unde e plânsul şi scrâşnirea dinţilor. Arşi şi mutilaţi de lumină, ar cădea uşori ca fulgii între paginile

unor cărţi rezonabile, unde ar şi rămâne, consumându-şi cuminţi literatura, laptele şi terciul lor de toate zilele. Până când unul singur ar căpăta premiul, coroana şi mântuirea, cel care-avusese puterea să străbată tot labirintul pentru că el construise labirintul, cel care ştia răspunsul pentru că el pusese-ntrebarea. O carte adevărată selecta mereu un singur cititor, după cum o lume adevărată mântuia un singur suflet iar un ovul adevărat alegea o singură spermie, căci într-un fel scriitorul şi cititorul sunt una, lumea şi sufletul sunt una, ovulul şi spermia sunt una. Iar mântuirea înseamnă să-nţelegi, distrugându-te, acest lucru. De-aceea Herman nu credea în cărţile tipărite, ci numai în manuscrise, fiecare un unicat, fiecare o Evanghelie. Căci nu tu alegeai cartea, ci cartea te alegea ca să se scrie prin tine. „De aceea", adăuga el, privindu-mă pe sub sprâncene, „într-o lume nu poate exista decât o singură carte, câte una pentru fiecare dintre lumile posibile".

Cât de bine-l recunoşteam pe Herman în discursurile de felul acesta, furioase şi neputincioase, hieratice şi derizorii… Nu mi-l amintesc să fi dialogat vreodată cu adevărat. Chiar la cârciumă, printre cei mai jegoşi dintre oameni, vorbea la fel, despre Dumnezeu, cosmos, sex, Biblie sau comunism, construind în jurul lui liniştea, linişte pură, linişte de cea mai bună calitate. Când termina, mulţi îşi băteau joc de el, dar atâta vreme cât vorbea, aţintindu-şi ochii obositor de albaştri pe vreo etichetă sau pe vreo scrumieră plină de mucuri strivite, nimeni n-avea altă alegere decât tăcerea, de parcă vocea lui, care nu mai avea timbru, înălţime şi volum, ar fi fost una psihică, de ventriloc sau hipnotizator, sau cum auzim uneori în adâncul minţii noastre o şoaptă dulce chemându-ne pe nume. Când îl vedeam la măsuţa din faţa patiseriei, bătut de vânturile şi praful de pe şosea, cu praf în gene şi praf în dinţi, dar cu aceiaşi ochi frumoşi de adolescent, vorbind egal şi liniştit, eram uimit cum până şi vânzătorul de la aprozar, cu mâinile lui mereu murdare de la cartofii plini de pământ, şi cel de la chioşcul de ziare, mereu cu borcanul de loz în plic în faţă şi chiar şi gospodinele simple ca mama, aşteptând la cozi, trăgeau cu urechea către el. Mama chiar îmi spunea uneori, contrariată: „ştii ce băiat deştept e beţivu-ăla de la opt? Putea să iasă ceva de capul lui, să nu fi avut meteahna asta. Mircişor, mamă, uite ce face băutura din om…" Dar discursurile lui erau rare şi tăcerile lui îl însoţeau, plase vechi de păianjen, oriunde mergea. Niciodată nu părea să

iasă din perimetrul vecinătăţii noastre, tăiată-n două de şosea, altădată-ngustă şi pietruită, cu magherniţe ne-nchipuit de dărăpănate vizavi, unde Nenea Căţelu rătăcea prin curtea lui devastată parcă de bombe şi unde centrul de pâine îşi aprindea seara luminile ferestrelor lui enigmatice, astăzi asfaltată şi cu blocuri late dincolo de benzile pline de maşini şi autobuze. Mi-amintesc cum, aplecându-mă pe geam, îl vedeam câteodată traversând grăbit şoseaua şi cum o lua mereu spre stânga, către intersecţia cu strada Galaţi, unde se construiseră de curând cele două blocuri de patru etaje, unul cu autoservirea, celălalt, mai îndepărtat, cu centrul de carne. Îşi lua în drum o pâine din care începea să muşte imediat cum o cumpăra. Se-ntorcea pe la prânz, deja mirosind puternic a ţuică, şi-atunci ne-ntâlneam câteodată-n lift. Pe seară mai ieşea o dată, luând-o-n direcţia opusă, către mult mai strania, pentru mine, zonă de vizavi de Direcţia Generală a Miliţiei, îndepărtată şi crepusculară, unde făceam cu mama ultimele cumpărături la ore târzii în alimentara şi la aprozarul de-acolo. Când ajungeam la chioşcul rotund de ziare din partea aceea, eram deja la marginea lumii: nu treceam niciodată de el. Cât de des visez şi acum acel chioşc, în care vânzătoarea abia dacă se zărea în purpura densă din interior, pe când afară clădirile se scufundau în vastele ceruri portocalii! De-acolo mi-a cumpărat mama prima broşură din colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice“, care mi s-a părut atât de minunată, încât apoi, săptămână de săptămână, mă aventuram acolo singur, mă căţăram pe treapta chioşcului şi ceream femeii din umbră fie un nou fascicul din colecţia asta, fie unul din „Clubul temerarilor“, în care citeam despre Idolul de sticlă, despre corsarul Francisc Drake şi despre fluturele Apokolokintosis… În vis, vânzătoarea, mereu nevăzută, îmi întindea din grota ei, în palmele tremurătoare, o rădaşcă uriaşă, cu coarne de cerb, de a cărei greutate de plumb îmi dădeam seama doar când o luam eu însumi în mâini.

O vreme, după-ntâmplarea cu scripetele agăţat în vârful blocului, m-am văzut aproape-n fiecare zi cu Herman. Tot ca prin vis îmi aduc aminte. Aveam deja zece ani şi trecusem în clasa a treia când, după ce mă săturam de joacă, înainte să se facă ora prânzului şi să merg acasă, urcam cu liftul două etaje mai sus şi apoi, de pe palierul de la şapte, mai urcam câteva trepte până la micul palier cu luminator dintre şapte şi opt, unde, aşezat pe

trepte, cu capul adânc aplecat spre podeaua de mozaic, aştepta Herman. În uriaşa vacanţă de vară din 1964, sigur cea mai intensă vară a vieţii mele, când plecarea Mendebilului, care ne iluminase în vara dinainte cu poveştile şi „teoriile“ lui, lăsase în noi un gol de nesuportat, când părăsisem şi sălbatica Vrăjitroacă, dar şi legile pe care copilul cel firav le scrisese cu cretă pe transformatorul de beton de la Scara Unu, întâlnirile cu Herman, ideile lui atât de neaşteptate, de neînţeles pentru mine şi totuşi fascinante, căci eu extrăgeam din ele, ca din bomboanele cu miere, emulsia dulce a povestirii, au înălţat mai departe, în adâncul cortexului meu, clădirile fumegătoare începute de Mendebil, adăugându-le cupole şi bastioane, fleşe şi donjonuri, drapele troznind în vânt şi giruete scânteietoare, dar mai ales o boltă infinit mai înaltă, cuprinzându-le pe toate celelalte, şi care se confunda cu ţeasta mea înstelată: cerurile de vară ale copilăriei, cupola de circ a jongleriilor şi clovneriilor şi forţei, şi minunii fiinţei noastre. În clasa a patra am plecat însă la Voila, în preventoriu – căci pata de IDR de pe mână mi se făcea an de an mai lată şi mai purpurie, spre bătaia de joc a colegilor, ajungând până la urmă cât o farfurioară – unde-am trăit doi ani în mijlocul pădurilor uriaşe, străbătute de izvoare în toate direcţiile. Când m-am întors eram deja mare şi nimic nu mi se mai părea ca-nainte. Aveam mult mai multe lecţii de făcut în timpul şcolii, iar în vacanţe începusem deja să sufăr de acea singurătate chinuitoare, fără leac, pentru care le uram atât, cum uram şi duminicile şi orice alte sărbători. Nu mai aveam chef de Herman şi abia dacă-mi mai aminteam, cu un fel de repulsie, lungile ore petrecute odată cu el. Intram în marea somnolare-a adolescenţei, în acel zbor planat, adăugat cumva artificial (sigur artificial, spunea Herman), vieţii noastre de mamifere neotenice, care-ncercau să rămână imature cât mai mult cu putinţă, aşa încât ce pierdea polul vegetal să poată câştiga cel animal, polul plus al gândirii şi-al întinderii spaţiale. şapte mistici ani, adăugaţi vieţilor noastre, în care refuzam sexualitatea, converteam ritmul ei sacadat în melodia sinusoidelor culturale, în extinderea aripilor psihice, chiar dacă zdrenţuite de dor şi de tânjire. Am dormitat astfel, într-un cocon bricolat din mătase, până la şaptesprezece ani, când brusc, într-o clipire din ochi, pe când stăteam într-o zi, ca de obicei, pe lada de la studio, cu tălpile pe caloriferul de sub imensa fereastră, am înţeles că exist, că sunt Mircea, că

sunt. Că remodelarea lentă, în gogoaşa neotenică dintre zece şi şaptesprezece ani, lenea aceea, zborul acela planat, mă schimbaseră din omidă în fluture, e drept, încă prizonier cojii tari, străvezii ca o cornee, mulată perfect pe umflăturile ochilor mei, pe firele picioruşelor şi pe inelele pântecului, coajă pe care încă n-aveam puterea s-o fac să plesnească uşor, pe spinare, ca să mă pot extrage din ea, ud fleaşcă şi cu aripi zbârcite, scoţându-mi pe rând fiecare picior din piciorul de sticlă şi fiecare antenă din antena de sticlă, până când imaginea cea fragilă avea să rămână uşoară şi goală, zdrenţuită de vânturi, încă agăţată de crenguţa ei, pe când eu aveam să-mi pompez, umflându-mi grotesc burta moale, cu chitina neuscată încă, lichidul vital în nervurile aripilor. Acea clipă era însă de neimaginat pe atunci pentru mine, iar imago-ul în care eram încă-nchis (manuscrisul meu, viaţa mea) mă strângea ca o cămaşă de forţă, dar mă şi ocrotea ca o armură de nepătruns. Da, nu pusesem pe masă, între mine şi Herman, un manuscris, ci un mare, cât mine de mare fluture de sticlă organică, având faţa mea, coastele mele şi falangele degetelor mele, şi încreţirea tragică a aripilor mele ce nu voiau să se deschidă o dată. Era doar corpul fluturelui, atât de asemănător încă viermelui din care evoluase, dar care, punctate cu scânteieri de lumină în camera de cenuşă, întindea cu toate acestea-ntre noi aripi virtuale, aure iluminate albastru de efectul Kirilian, aripi pe care, o ştiam bine, Herman era capabil să le vadă la fel de limpede ca şi mine.

Înainte să plec, i-am mai spus o dată că poate răsfoi liniştit manuscrisul, că nu e literatură, că l-am scris doar pentru mine, că prin el îmi trăiam doar visul dintotdeauna, sau măcar de când, în adolescenţă, în pijamaua mea ruptă şi cu căciuliţa mea pe cap, ştiind că nu va fi niciodată feminitate şi bucurie în viaţa mea, îmi imaginam viitorul ca pe o garsonieră cu o masă, un scaun şi-un pat, în care eu, văduvitul, sumbrul, neconsolatul, iluminat doar de un soare negru, aveam să scriu nesfârşita mea carte, cartea ilizibilă, dementă, ale cărei bucle de cerneală aveau să fie direct conectate la venele mele, la canalele mele limfatice, şi ale cărei pagini erau chiar pielea mea şi ţesutul meu cerebral. Tot pe-atunci îmi închipuisem cum aveam să fiu găsit cândva mort, aproape putrezit cu totul, în mansarda mea, cu capul prăbuşit pe manuscrisul fragil şi-ngălbenit ca foile de tutun, lipit de părul şi de obrazul meu prin mari bălţi de sânge uscat. Dar Herman nu părea să-mi mai

urmărească fantasma. Tăcea şi frunzărea distrat manuscrisul, citind câte-un rând de ici şi de colo. M-am ridicat şi am mers la fereastră. Moara Dâmboviţa se-nălţa în geamul lui altfel decât o ştiam eu, căci eram aici cu trei etaje mai sus decât apartamentul alor mei, de unde o vedeam de obicei. Mă ridicasem acum în dreptul frontonului ei ascuţit, înălţat deasupra absurd de vastului perete de cărămidă, plin de ferestre prin care se vedea, în umbră, mişcarea veşnică a sitelor electrice. Pe acoperiş, sute de porumbei ciuguleau făina aşternută strat peste strat, ca zăpada. Ciudate coşuri şi instalaţii, mici clădiri chiar, cu ochiuri rotunde de geam şi cu ornamentele bizarei arhitecturi industriale din secolul trecut (poduri rulante împodobite cu amoraşi de ipsos, castele de apă susţinute de atlaşi şi gorgone de piatră, zâmbind cu ochi albi şi cu muşchii jucându-le sub piele, fabrici cu structura de rezistenţă din fier forjat, răsucit ca să-nchipuie lujeri şi inflorescenţe delicate), se ridicau pe acoperiş, aşa încât moara înfăşurată strâns în cerul albastru părea un turn Babel iregular şi absurd. De la-nălţimea de unde priveam, curtea din faţă părea mult mai adâncă şi mai pustie, iar camionul cu prelată încremenit pe-o latură a ei se mai vedea doar ca o umbră cenuşie. Pe când priveam absent melancolicul edificiu, mirat de copăceii crescuţi pe zidul ei din vreo sămânţă purtată de vânt, l-am auzit pe Herman vorbind din nou. L-am ascultat aşa, cu spatele către el, privind mereu pe fereastră, căci am simţit din primele lui cuvinte că numai aşa îmi putea vorbi despre Soile.

Vara se apropiase cu o putere năucitoare, de la-nceputul lui aprilie castanii din faţa Aleii Circului dăduseră frunze şi flori, amestecate, crude, într-un cer albastru fără pată, aşa încât pe Mircea festivitatea în care a fost făcut pionier îl surprinsese în pantaloni scurţi. Geamurile clasei erau larg deschise, şi cum el stătea pe rândul de la fereastră, cămaşa albă îi flutura uşor pe corpul subţirel ca al unui copil cu un an mai mic. Băieţelul era printre cei mai mici de statură din clasă, negricios şi tăcut, aşa încât în clasamentul pe care-l făcuseră o dată fetele ieşise printre ultimii, deşi învăţa destul de bine, lucru care, cumva, se adăuga la frumuseţe. Aici, oricum, nu-şi făcea iluzii. Mama-i spusese de suficient de multe ori că nu era drăguţ, ci „aşa şi-aşa, copil şi tu printre alţii". „Ce, eu am fost frumoasă? Taică-tu a fost frumos? Atunci, tu de unde să fi ieşit frumos? Mintea s-o ai frumoasă, asta e important!" Dar acum, stând în picioare ca şi colegii lui în clasa din care ştia fiecare colţişor, aşteptând să intre copiii cu steagurile, se simţea altfel decât de obicei. Parcă strălucea. Pe catedră, aşezate unele peste altele, ca foile unui aluat, se aflau cele zece cravate de pionier, dintre care una avea să fie-nnodată, solemn, la gâtul lui. Împreună cu cămaşa albă, cum nu mai purtase niciodată şi pentru care umblase cu o zi înainte cu maică-sa prin tot Lipscaniul, cravata avea să-l schimbe deodată în altceva, în pionier, adică într-unul dintre copiii mari care puteau lua parte la atât de frumoasele adunări de unitate. De pe geamul clasei, dar mai ales cocoţaţi, în pauze, pe grilajul geamurilor de pe hol, cei mici, de clasa întâi şi a doua, se uitau de multe ori la careurile din curtea şcolii, dintre cele două porţi de handbal, unde sute de elevi în uniforme de pionier, cu băşti albe pe cap, având insigne în frunte, cântau cântece pionereşti şi salutau când soseau steagurile. Apoi se-ntâmpla ceva solemn şi misterios, preşedinţii de detaşament ieşeau în faţă, se aliniau şi, salutând, dădeau pe rând raportul preşedintei de unitate, o fată dintr-a şaptea cu mari cozi prinse-n buclă ca nişte urechi de căţel şi cu funde mari şi albe. Ea o jucase şi pe Lizuca la serbarea de sfârşit de an, vara trecută, sub cupola Circului. La rândul ei, comandanta de unitate se-ntorcea către tovarăşul Preda, de geografie, care,

caraghios, avea şi el cu ocazia aceea o cravată de pionier la gât, şi, salutând în felul lor, altfel decât soldaţii, de parcă şi-ar fi apărat ochii de un soare prea puternic, îi dădea raportul. Pentru că tovarăşul Preda era şi instructorul de pionieri din şcoala lor. Mircea crezuse întotdeauna că trebuia să fii tare deştept ca să faci toate aceste lucruri, iar cuvintele propriu-zise ale raportului, care nu se auzeau niciodată, le credea un fel de formule magice, asemenea celor din basme. Abia aştepta să ajungă şi el pionier. Aproape toţi erau făcuţi în clasa a doua, la sfârşit, când împlineau opt ani. Doar câţiva, care nu aveau încă vârsta sau care învăţau prost, corigenţii şi repetenţii asemenea lui Strinu, golanul, sau lui Puică Ion, ţigănuşul cu care stătea în bancă (fiindcă elevii buni erau puşi în bănci cu cei slabi, ca să-i ajute la-nvăţătură, şi trebuiau să stea cu ei în pauze şi după ore, să le vâre-n cap lecţiile pe care nu voiau nicidecum să şi le facă), erau lăsaţi pe clasa a treia şi uneori chiar a patra. Foarte puţini, cei mai răi, ca Porumbel, ajungeau la sfârşitul celor opt clase fără cravată la gât. Dar Porumbel îi înjura pe profesori în faţă, fuma şi într-a opta s-a însurat, aşa că scăpase şcoala de el.

Deodată uşa se deschise şi pătrunseră-n clasă doi băieţi şi două fete, mai mari, din cei de după-masă, ducând cu ei steagurile, unul roşu şi unul tricolor, pe care le ţineau într-un mod ciudat, cumva incomod, şi o goarnă şi-o tobă care aveau să se dovedească, spre dezamăgirea copiilor, doar decoruri. Învăţătoarea, tovarăşa Dogaru, pâstâi o dată scurt şi-apoi dădu tonul la cântec. Mircea se bucură când auzi *Republică, măreaţă vatră*. Îi plăcea cel mai mult dintre cântecele pionereşti, pentru că era lent şi solemn, nu săltăreţ ca altele. Era emoţionat, ştia că era o clipă importantă pentru el, de aceea încercă să şi cânte puţin, deşi ştia că, la fel ca alţii fără ureche muzicală (Puică, de exemplu), ar fi trebuit doar să mimeze. De altfel ţigănuşul, pe care-l vedea cu coada ochiului, nici măcar nu mima, se uita după muşte undeva în tavan. Pe el, oricum, nu-l făceau pionier, deşi avea de vreo trei ani vârsta. Nu de mult, la română, avuseseră lecţia cu bătrânica, o femeie sărmană care, încărcată de papornițe, alunecă iarna pe o pojghiţă, iar copiii care tocmai veneau de la şcoală o ajută să se ridice. Dar când a venit rândul lui Puică să citească, el a zis „şi bătrânica deodată alunecă pe o ploşniţă“! şi mai şi râdea de prostia lui. La vizita medicală îl găsiseră cu „pui“ în cap, ca şi pe Fleşeriu, care-avea o uniformă pe ea de ziceai că-i

cârpă de vase, şi-i trimisese acasă pe amândoi să-şi dea cu gaz. Aşa că Puică nici nu conta. Ceea ce pe Mircea îl miră însă foarte tare era că, în spatele învăţătoarei, copiii cu steagurile, toba şi trompeta erau de o obrăznicie de necrezut: stegarii se împungeau cu vârful ascuţit al steagului în fund, toboşarul îi trăgea gornistei, pe tăcute, câte-un băţ în cap, ea răspundea, cu muştiucul, în fluierul piciorului… Nu voiau să se-astâmpere. Cel cu toba avea părul roşu ca steagul de lângă el şi se scălâmbăia-n toate felurile, de-i făcea şi pe cei din clasă să râdă. De câteva ori, bănuind ceva, tovarăşa se-ntorsese brusc către ei, dar nu reuşise să-i prindă, fiindcă neruşinaţii aveau experienţă, încremeneau imediat în poziţii solemne. Deşi ştia că elevii trebuie să-şi iubească învăţătoarea, care le e ca a doua mamă, Mircea nu prea o iubea pe tovarăşa Dogaru. Mai întâi, el se cam temea de foarfece de când mama lui ţipase la el când găsise trei metri de elastic pentru chiloţi tăiaţi mărunt-mărunt, ca să nu mai vorbim de isprava cu fusta, din Floreasca. Iar învăţătoarea nu putea fi imaginată fără o foarfecă-n mână. În prima zi a fiecărui trimestru îi ridica pe băieţi în picioare şi le-nfigea degetele-n păr. Cui îi trecea părul de degetele ei (vai, atât de subţiri, atât de pline de inele cu care-i ciocănea-n cap din când în când!) era trimis la tablă, aşa că-n curând un şir de băieţi nefericiţi, „pletoşii", abia depăşind cu capetele pervazul tablei, unde zăceau bureţii jerpeliţi şi bucăţelele de cretă, se-nşirau umăr la umăr, spre veselia celor rămaşi. Tovarăşa scotea atunci un forfecoi uriaş, uns cu grăsime, îl clănţănea fioros pe sub nasul lor şi le făcea apoi câte-o cruce-n cap fiecăruia, înţepându-i înadins şi împrăştiind pe jos bucliţe de păr întunecat. Trebuiau după asta să se tundă la chelie, ajungând de râsul şcolii. Nu doar pe ţestele lor îşi încerca tovarăşa forfecoiul. La ora de aritmetică socoteau pe ciupercuţe şi iepuraşi de carton, decupaţi de dânsa tot timpul cât stătea la catedră. Nu putea sta fără să ciopârţească. Parc-ar fi fost faimosul Ciopârţilă dintr-o carte de-a lui Mircea: „Dragi copii, pe-această filă / Vi-l prezint pe Ciopârţilă. / Toată ziua ciopârţeşte / şi-i mereu tăiat la deşte." Tovarăşa nu era, e drept, tăiată la deşte, dar copiii erau, căci la orele de lucru manual tot cu foarfeca aveau de-a face. Trebuiau să cumpere hârtie lucioasă, care se vindea în seturi de cinci culori: roşie, albastră, verde, galbenă şi neagră. Pe spatele colilor desenau în clasă legume: castraveţi, roşii, vinete, dar şi fructe ca struguri, mere şi pere, şi

apoi decupau pe contur. Legumele şi fructele le lipeau cu pelicanol pe o planşă de desen. Ce ciudat arătau! Castravetele era complet verde, fără zgrunţuri, fără scofâlceli, para – galbenă şi lucioasă, nemaiavând, de fapt, dintr-o pară decât forma ţuguiată. Cea mai misterioasă era vânăta, neagră de tot, sinistră, umflată… Dar şi mai misterios era mirosul de pelicanol, pasta aceea chimică, dulceagă, care ţi se usca pe degete. Tot din hârtie lucioasă făceau lanţuri, covoraşe, câte şi mai câte… Pentru Mircea, toate astea erau un chin, şi nu numai ele. Caietele şi cărţile trebuiau îmbrăcate în coperţi de plastic sau de hârtie, şi ale lui erau frumoase şi curate timp de vreo trei zile. Apoi hârtia se păta, se zdrenţuia, apăreau colţuri îndoite… Fiecare pagină trebuia să aibă o linie trasă în stânga şi un mic desen sus, o floricică, o păsărică, un pomişor… Multe fete aveau o minune de caiete, scrise frumos, fără ştersături. Ale lui Mircea nu aveau desene – nu ştia să le facă – şi nici linie dreaptă, ci înclinată în diverse unghiuri, cum se-ntâmpla să pună rigla de lemn, impregnată de desene şi pete de cerneală. La desen aveau nişte blocuri mici, în care-i plăcea mult să deseneze peisaje de iarnă, bradul de Anul Nou împodobit cu beteală, copiii mergând cu Pluguşorul. Dar nu se pricepea. Casele le făcea cu rigla, lucru, de fapt, nu se ştie de ce, interzis. Copacii erau nişte dreptunghiuri din care ieşeau crengi cu mere. Cel mai bine-i ieşise desenul cu cooperatorii arând cu tractorul (dar tractorul i-l făcuse taică-su), asta ca desen pentru clasă, pentru că mândria lui era un alt desen, făcut pentru propria lui plăcere, în care se-nfruntau tancuri ruseşti, pe care scria CCCP (aveau şi o stea roşie, în cinci colţuri, pe ele) şi nemţeşti, cu zvastică şi soldaţi cu căşti aşa cum aveau nemţii în filme. Câştigau sovieticii cu uşurinţă, din ţevile lor ieşeau jeturi portocalii, vesele, pe când tancurile germane explodau şi din ele ieşeau nori de fum. Mircea se mândrea cu felul în care desena tancurile, arătându-le în acelaşi timp din faţă şi din profil, cu şenilele lor pline de roţi metalice. Mai ştia să deseneze şi pistoale, şi caietele lui, la sfârşit, erau pline de pistoale de cowboy, cu butoiaş şi cu cătare pe ţeava lungă. Dacă nu amintim şi portretele din cartea de citire, conştiincios ornate cu bărbi, mustăţi, ochelari şi ţigări în colţul gurilor, cam aici se oprea talentul la desen al lui Mircişor. Dar tovarăşa inventase-ntr-o zi ceva care-avea să-l depăşească cu totul. Le numea frize, şi erau un fel de chenare complicate ce trebuiau umplute cu te miri ce:

cireşe, ghiocei, forme geometrice, fluturi… La friza cu fluturii plânsese de ciudă şi neputinţă. Nu-i ieşeau şi pace. Pe-afară, verile, mai prindea câte-o codiţa-rândunicii sau câte-o roşioară, înfigându-le de vii într-un bold şi crezând că avea să-şi facă, astfel, o colecţie ca la Muzeul Antipa. Dar nu stătuse niciodată să se uite atent la cum erau, de fapt, alcătuite fiinţele astea zburătoare. Trebui să-i arate mama, care desenă un cap rotund cu doi ochi şi două antenuţe răsucite, un corp ca un vierme inelat şi apoi, lucrul cel mai important, două aripi mari şi frumoase, colorate în cele mai sclipitoare culori. Nici un fluture din friză nu trebuia să fie la fel cu ceilalţi. Până la urmă, după ore de desenat fluturi şi alte ore de colorat cu creioanele colorate, ieşise ceva exaltant, aproape miraculos pentru băieţel: în căsuţele lor, fluturii păreau vii. Fericit, se dusese la catedră cu ei, a doua zi, dar învăţătoarea strâmbase din nas şi dăduse apoi ca exemplu fluturii livizi, ce semănau mai mult a lăcuste, ai lui Pena Cornelia, premianta întâi. Mircea însă-şi pusese friza pe perete, în camera lui, lângă tabloul cu insula Ada-Kaleh, care-i plăcea atât de mult.

„Republică biruitoare“, cântau copiii, pufnind la giumbuşlucurile celor cu steagurile, „În veci de veci să înfloreşti, / Puternică şi apărată / De braţe tari, muncitoreşti“. La sfârşitul cântecului, tovarăşa Dogaru, care dirijase însufleţit cu mânuţele ei pline de inele, făcu un gest de parcă ar fi prins o muscă din zbor, la care copiii tăcură mâlc. La un semn din sprânceană, preşedinta, Pena, ieşi în faţa clasei şi dădu raportul tovarăşei, salutând. Tovarăşa salută şi ea. Briza caldă, filtrată prin duzii scorburoşi din curtea şcolii (cu un an înainte Mircea găsise într-o scorbură sute de ascuţitori de plastic viu colorate: girafe, broaşte ţestoase, maşinuţe, butoiaşe transparente…) pătrundea-n clasă odată cu dungi late de lumină în care plutea praful. Pena vorbea atât de repede, turuia cuvintele învăţate pe de rost cu atâta detaşare, că nu se-nţelegea absolut nimic. Dar după raport, tovarăşa se-ntoarse către copii cu un fel de expresie dârză pe faţă, rostind solemn: „Pentru cauza Partidului, pentru gloria Republicii Populare Române, fiţi gata!“ La care copiii strigară cât puteau: „Sunt gata-ntotdeauna!“ „Dragi copii“, începuse pe un ton mai potolit învăţătoarea, dar Mircea n-o mai asculta. Se gândea că va merge spre casă în acea zi cu cravata la gât, va ieşi din curtea şcolii, o va lua printre blocurile de pe Aleea

Circului, străjuite de tei, şi toţi oamenii aşezaţi pe bănci se vor uita la el cu drag. Acasă, mama şi tata îl vor săruta şi vor ieşi toţi trei la o cofetărie, el încă îmbrăcat în pionier, ca să sărbătorească evenimentul. şi nu la orice cofetărie, din cele în care era mereu mizerie şi-ntuneric, şi cristalele de pe măsuţe erau ciobite, ci la cea mai bună din cartier, la Dorobanţi, lângă Perla, unde prăjiturile aveau glazură de ciocolată şi frişcă deasupra, şi costau patru lei. Mai erau şi unele de şase cincizeci, lotuşii, dar aceia erau de neatins. Mama avea să comande o savarină, ca de obicei, iar tata, care îşi luase liber de la ziar special pentru sărbătorirea fiului său, un cataif, pe când Mircişor, scos ca din cutie, cu bască, insignă, cravată roşie şi cămaşă albă, apretată, avea să ceară o mascotă ca să simtă aroma atât de puternică a cojilor de lămâie amestecate în crema densă de ciocolată. După-amiaza avea să-şi schimbe, cu părere de rău, uniforma de pionier cu hainele de joacă, dar, ieşit la copii, avea să se laude tuturor cu cravata lui. Cât ar fi vrut să se fi putut lăuda şi Mendebilului, dar copilul cel minunat dispăruse-ntr-o zi, deodată cu nesfârşit de înalta, bizara lui mamă, lăsând grupul de băieţi din spatele blocului în jale şi remuşcare. Mircişor se-ncruntă când şi-l aduse aminte aşa cum îl văzuse ultima oară, la Scara Unu, pe podeţul de piatră ce dădea, deasupra gropii, spre uşa zidită, având pe faţă o mască bestială şi apărându-se ca un diavol. Fusese şi Mircea printre cei care-l copleşiseră atunci cu o ploaie de pietre. Văzuse şi el cum băieţelul căzuse, îşi arcuise spinarea până aproape de frângere, cu globii ochilor daţi peste cap, cum mama lui, în halatul ei purpuriu de mătase, se repezise-ntre ei, smulgându-l din mijlocul lor, şi dispăruse în scara blocului… Niciodată micul grup n-avea să mai fie acelaşi. Mai ales că din primăvara următoare şi aspectul locului lor de joacă din spatele blocului se schimbase: marile şanţuri pline de ţevi fuseseră astupate, gardul morii, din beton armat, fusese-mpins ceva mai în spate, cu tot cu poarta de metal plină mereu de desene cu cretă colorată. Camioanele trase de cai care-ncărcau mobila erau acum mai rare, înlocuite de transportoare auto cu mari remorci acoperite în spatele cabinei. Numai hamalii rămăseseră aceiaşi, trântiţi pe câte-o sofa înflorată, la umbră, sau desfăcând ziare jegoase pe mesele nou-nouţe puse pe asfalt şi mâncând, sub balcoane, roşii cu brânză şi ouă fierte pe ele.

De deasupra tablei le zâmbea tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu faţa lui de unchiaş singuratic. Când vorbeau, în clasă, despre eroii clasei muncitoare şi despre comunişti, tovarăşa îl dădea mereu exemplu de luptă şi abnegaţie. Nu se ştia însă prea bine ce făcuse, în afară de faptul că era conducătorul ţării. La defilările de 23 August şi 1 Mai (cea de 7 Noiembrie nu era aşa importantă, pentru că de obicei ploua cu găleata şi manifestanţii păreau nişte curci murate) portretul lui era purtat, împodobit cu flori de hârtie, de foarte mulţi oameni, împreună cu cel al lui Chivu Stoica (un chelios) şi al lui Emil Bodnăraş, un om ca toţi oamenii, despre care nu era nimic de spus în afară de faptul că-ţi venea mereu să-i zici Bondăraş şi să râzi de aşa un nume. Alţii erau adevăraţii eroi. De departe cel mai tare i se păruse mereu Eftimie Croitoru, care, aflat într-o barcă, dăduse cu vâsla într-o mină germană. Murise el, dar mina nu distrusese podul pe care trecea armata română. În desenul din carte, mina părea un arici mare, iar pe pod treceau un fel de furnicuţe abia schiţate. Mai era, bineînţeles, Vasile Roaită, care trăgea sirena fabricii, totuşi lui Mircea nu i se părea că tânărul ucenic făcuse mare lucru. În poză, Roaită, cu îndârjirea zugrăvită pe faţă, trăgea de mânerul sirenei exact cum tragi apa la veceu. Olga Bancic făcuse şi ea ceva, parcă o torturaseră nemţii, şi parcă avea şi o fetiţă acasă, care-o aştepta şi mama ei nu mai venea. Dar măcar nu spusese nimic, nu-şi trădase tovarăşii. şi mai erau mulţi ca ei, despre fiecare avuseseră câte-o lecţie. Tovarăşa mereu încerca să-i facă să lăcrimeze, avea uneori un ton atât de jalnic când le vorbea despre puterea de sacrificiu a acelor eroi. La muzică solfegiau ei ce solfegiau *La ospeţe ursul cere* sau *În căsuţa cu alune*, dar pân-la urmă ajungeau mereu la cântecele cu Doftana, o închisoare unde se pare că stătuseră toţi în celulele H, cântece tărăgănate, care-ţi făceau pielea de găină pe braţe: „Sună toaca prin toată Doftana, / Strigă-o mare de voci răguşit, / Este-o nouă şi-aceeaşi şicană, / Cineva este iar schingiuit.“ Doar că de vorba asta, „şicană“, nu auzise nimeni, şi nici învăţătoarea nu se pricepuse să le-o explice. Nu era tare la explicaţii. Când făcuseră *Preda Buzescu* şi ajunseseră la versurile „Han-tătarul scoase o secure mică / şi lovind pe Preda pavăza îi strică“, nu ştiuse să le spună ce era pavăza (chiar şi Mircea ştia că asta însemna scut), ci le zisese că înseamnă „încredere“. şi mai era un cântec cu Doftana, *Privesc din Doftana prin gratii de fier*, unde la un

moment dat se zicea „E cerul sub care, închisă şi ea, / Se zbuciumă-n chinuri tovarăşa mea“. Ce circ fusese în clasă când Racoviţă spusese „prietena mea“! Învăţătoarea îl scosese în faţa clasei şi stătuse o oră-ntreagă la colţ cu mâinile-n sus. Zi Racoviţă, şi pace! Dac-ar fi ştiut tovarăşa cu ce cântece venea el în pauze… „Ceata noastră cea fudulă / Se pusese-n cap de… masă / Consumând mâncare-aleasă: / Brânză bună, de Trapistă, / Scoasă chiar acum din… ladă, / De ziceai că-i marmeladă“, şi tot aşa, multe strofe cu porcării, încât se aduna toată clasa la banca lui şi se prăpădea de râs. Dar la lecţii nu făcea doi bani. Când scria pe tablă, rândurile i se duceau în sus, de le termina ridicat cât putea pe vârfuri.

La ora de citire se vorbea mereu despre lumea de dinainte de război, care trebuie să fi fost tare urâtă, căci oamenii trăiau atunci în timpul regimului burghezo-moşieresc, când erau, pe de-o parte, moşierii şi fabricanţii, toţi foarte răi, care nu munceau dar trăiau foarte bine, şi pe de alta muncitorii şi ţăranii, care munceau din zori şi până-n noapte, dar tot ce munceau le luau moşierii şi fabricanţii. Aceştia din urmă erau foarte graşi, pe când ceilalţi erau desenaţi musculoşi, îndârjiţi, dar cam costelivi. Bineînţeles, dacă n-aveau ce mânca… Într-o compunere, Mircea îi prezentase pe copiii muncitorilor de pe-atunci aşa cum şi-i închipuise el: zdrenţăroşi, murdari, jucându-se prin noroaie în faţa unor cocioabe prăpădite. Dar nu fusese bine. Tovarăşa ascultase până la capăt, dar în cele din urmă spusese că nu era aşa: copiii muncitorilor erau chiar de pe vremea aia curaţi şi aveau haine îngrijite. Chiar dacă le cădea câte-un nasture, mamele lor li-l coseau imediat la loc cu mâinile lor harnice…

În război, armata română luptase alături de armata sovietică împotriva fasciştilor. De fapt, duşmanului i se zicea în mai multe feluri: nemţi, germani, fascişti, hitlerişti… Era însă acelaşi lucru. „S-au bătut nemţii cu germanii şi au câştigat fasciştii“, ziceau copiii uneori în glumă. În aproape toate filmele care jucau în oraş se vedea cum nemţii, cu căştile lor ciudate, cu un fel de apărători pentru urechi (pe când ruşii aveau căşti ca o jumătate de pepene), soseau cu motocicletele lor cu ataş, săreau repede din ele şi-ncepeau să tragă cu mauserele de pe piept. Dar erau repede omorâţi de ruşi, care-aveau feţe aspre şi dârze. Când mureau, nemţii se apucau de burtă, scoteau un fel de „Aaaaa!“ caraghios şi cădeau cât erau de lungi. Când

conduceau coloanele de prizonieri, îi loveau cu patul puştii şi strigau mereu „şnel! şnel!“ Comandanţii lor cu cruci de fier la gât şi caschete foarte înalte urlau mereu ca descreieraţii. Cel mai rău fusese Hitler, cu părul lui lins şi mustăcioara obraznică. În cartea de citire a lui Mircea mai mulţi scriitori care aveau portrete fuseseră transformaţi în Hitleri. Un semn îngrozitor era zvastica. Numai cei mai răi copii desenau câte-o zvastică pe tablă, cu creta, dar şi ei o ştergeau imediat, speriaţi parcă de curajul lor. „Tovarăşa, cutare a desenat o zvastică pe tablă!“, se mai trezea câte-o pârâcioasă la-nceput, dar pârele astea încetaseră repede, căci învăţătoarea se apuca să ţipe şi la fată, ca şi când numai pronunţarea cuvântului ar fi murdărit-o şi pe ea. La fel făcea tovarăşa Dogaru şi când cineva venea la catedră şi spunea: „Tovarăşa, cutare a zis că du-te-n pizda mă-tii!“ Nemţii aveau şi tancurile altfel decât le aveau ruşii, pătrate, pe când ale ruşilor erau rotunde. Avioanele lor, stukasuri, cădeau cu botul în jos prin aer, apoi se ridicau la fel de brusc. Întotdeauna câştigau ruşii, buni şi curajoşi. Nemţii nu erau decât nişte cotropitori.

Românii se eliberaseră de fascişti şi apoi, la 30 Decembrie 1947, îl goniseră pe rege. Atunci se proclamase Republica Populară Română. Pe rege îl goniseră din ţară comuniştii, care luaseră conducerea. Îi izgoniseră şi pe moşieri şi fabricanţi, iar acum era ca în cântec: „Înfrăţiţi azi cu ţăranii, / Muncitorii-n joc şi cânt / Prăznui-vor în toţi anii / Libertatea pe pământ.“ Dar fără sovietici n-ar fi făcut nimic, căci ei eliberaseră ţara. Chiar în imnul ţării se spunea: „Înfrăţit va fi veşnic al nostru popor / Cu poporul sovietic eliberator“. Pentru Mircea, cuvântul „sovietic“ era unul dintre cele mai frumoase, avea o lucire de purpură mătăsoasă. Tot ce era măreţ, generos, plin de curaj se dovedea mai mult ca sigur sovietic. Pe căştile cosmonauţilor scria CCCP, ceea ce însemna URSS. Mai întâi fuseseră trimise în cosmos nişte căţeluşe, Strelka şi Belka, apoi alta mai deşteaptă, Laika. Urmaseră Iuri Gagarin şi Valentina Tereşkova. Ce bine că exista Uniunea Sovietică! Într-o după-masă, după ce terminase lecţiile, lui Mircea-i venise deodată o idee. Luase un atlas care avea hărţile tuturor ţărilor din lume (îl adusese tatăl lui de la ziar şi rămăsese aruncat într-o servantă veche) şi-l deschisese la sfârşit, unde erau tot felul de date despre fiecare ţară: cum se numea, ce populaţie avea, ce bogăţii, care erau oraşele mai importante… Se apucase,

cu multă trudă, să socotească numărul de locuitori ai ţărilor comuniste luate la un loc şi pe cel al ţărilor capitaliste. Socotise că erau comuniste toate cele care aveau în nume cuvinte ca „democrat“, „popular“ sau „socialist“. Găsise mai multe decât se aşteptase: numai în Africa erau sumedenie! Până la urmă reieşi că mai bine de două treimi din populaţia lumii era de partea Uniunii Sovietice, aşa că-ntr-un război capitaliştii n-aveau nici o şansă. Mircea jubila: comunismul avea să fie în mod sigur viitorul omenirii! Se dusese fuga cu rezultatele la tatăl lui pe care-l găsi citind ziarul, doar în chiloţi, pe sofaua din sufragerie. O mare caricatură a lui Chombe era pe ultima pagină. Mircea-l ştia deja bine pe negrul asasin. Toate caricaturile erau cu el. Tatăl rămăsese cu gura căscată, dar în cele din urmă temperase puţin zelul băiatului, spunându-i că nu toate ţările care-şi ziceau „populare“ sau „democrate“ erau cu adevărat state ale muncitorilor şi ţăranilor. Dar atunci cum le distingeai? Tatăl se gândi o clipă şi-i spuse că deocamdată nu era treaba lui. Cât despre război, n-avea să mai fie, pentru că tocmai muncitorii şi ţăranii din ţările capitaliste aveau să-i răstoarne pe moşieri şi pe fabricanţi. Până la urmă era bine şi-aşa, gândi Mircea, dar se-ntoarse destul de abătut în camera lui. Dacă tot se apucase, mai făcu totuşi ceva: haşură cu creion roşu, pe marea hartă a globului, de la mijloc, suprafeţele ţărilor comuniste. Se vedea acum bine că şi ca suprafaţă le depăşeau pe celelalte. Rău, oricum, n-avea cum să fie.

Momentul cel minunat sosise în fine. Cei vreo zece şcolari care-aveau să fie făcuţi pionieri ieşiră-n faţa clasei şi se aliniară cu spatele la tablă. Tovarăşa trecu pe la fiecare şi le-nnodă la gât cravatele purpurii. Cel dinaintea lui Mircea sărutase cravata, repede, înainte de a-i fi pusă la gât, ca pe crucea popii care venea cu botezul. Tovarăşa le lega doar de formă, cu un singur nod, când, de fapt, cravata triunghiulară trebuia petrecută mai întâi pe sub epoleţii cămăşii albe, apoi înnodată cu un nod dublu, special. În acest timp copiii cântau „Mi-e inima scăldată-n bucurie / şi mă înalţ ca şoimul către cer. / Azi am primit cravata purpurie / şi mă numesc de-acuma pionier.“ Pe Oprişor Petruţa şi pe Mihalache învăţătoarea-i privise cu drag, chiar ca o mamă, zâmbindu-le cum nu prea o făcea ea la ore. Dar prin Mircea privi absent şi rece, ca şi când nici n-ar fi fost. Băieţelul nu era unul dintre favoriţii ei. În clasa întâi îi dăduse premiul al treilea alături de o

ciurdă de alţi copii. Ba chiar uitase să scrie diploma pentru el, aşa că o improvizase pe o hârtie boţită, chiar la festivitatea de premiere. Din cauza asta se certase cu părinţii copilului. Mircea ducea de 8 Martie doar câte-un mărţişor mic de tablă, de un leu cincizeci, înfăţişând un trifoi cu patru foi sau o potcoavă cu inimioară, pe când alţi copii veneau cu câte-o sacoşă cu două-trei pacheţele frumos mirositoare înăuntru. La corectarea temelor, avea mereu parte doar de câte-un „văzut“ – un V mare cu cerneală roşie în colţul foii – pe când alţi copii erau abonaţi la B şi FB. Copilul nu-şi bătea însă capul cu asta, ca părinţii lui. ştia foarte bine că Pena era cu mult mai bună ca el, tatăl ei era violonist, iar când tovarăşa, la lecţia despre Eminescu şi Ion Creangă, întrebase copiii dacă mai puteau da exemple de mari prietenii, Mircea stârnise râsul tuturor spunând „Danieluţa şi Aşchiuţă“, pe când Pena spusese „Oreste şi Pilade“ şi fusese foarte lăudată. Când avuseseră de desenat o fântână cu cumpănă, nici un copil nu ştiuse s-o facă, aşa că tovarăşa o scosese la tablă pe Pena Cornelia, care o desenase grozav, în aşa fel că puteai vedea şi ovalul de deasupra, dar şi partea laterală. Ce să mai vorbim de muzică! Pena dirija perfect, cu mişcări de aripi leneşe, până şi măsurile de patru timpi, pe când Mircea… Nici măcar *Melc, melc, codobelc* n-ar fi putut să dirijeze. Pena cânta *Somnoroase păsărele* scoţând la sfârşitul fiecărui vers un fel de mici ţipete ciudate: „i-o, i-o, i-o“, iar când spunea „Noapteeeeee buuuuuu-năăăăăă!“ pe toţi îi apuca căscatul.

Acum toţi copiii înşiraţi în faţa tablei erau deja pionieri şi salutau solemn, stângaci însă, căci o făceau prima oară, pe când steagurile se pregăteau să iasă pe uşă. Cum se-nchise uşa-n urma lor, de pe hol se auzi o asemenea hărmălaie (probabil cei patru se-ncăieraseră de-a binelea), că învăţătoarea ieşi şi ea pe jumătate, strigând după ei cât o ţineau puterile: „Veniţi înapoi imediat! Animale ce sunteţi!“ „Nesimţiţii!“, mai adăugă când se-ntoarse la catedră. „Nu ştiu cine i-a făcut pe ăştia stegari. Cică sunt şcolari mari, dar zău că n-au mai multă minte ca voi.“ Apoi, fără nici o altă ceremonie, le spuse să se ducă acasă, după care se aşeză la catedră şi se apucă să decupeze nişte figuri ciudate din revista *Luminiţa*. Îndoite şi lipite cu pelicanol, ele deveneau maşinuţe, biciclişti şi semne de circulaţie. Copiii-şi puneau cărţile şi caietele în ghiozdane, se uitau bine-n bănci să vadă dacă n-au uitat ceva şi, cu ocazia asta, scoteau de-acolo şi aruncau pe jos tot felul

de hârtii şi resturi: lucrări de control făcute ghemotoc, sandviciuri cu salam mucegăite, cotoare de măr… Pupitrele erau groaznic de mâzgălite, şi de ei, dar mai ales de cei mari, de-a şasea, care-nvăţau după-masă în clasa lor. Scriau pe suprafaţa de rumeguş presat a pupitrelor date la istorie, versuri din poezii, dar mai ales porcării. Pe banca lui Mircea scria la margine, unde erau scobiturile pentru pus călimara, SUGEO. Degeaba-ncercase să răzuie cuvântu-ăsta cu lama, că şcolarul dintr-a şasea îl făcea mereu la loc. Mai erau desenate şi prinţese, cu carioca, aşa cum le făceau fetele: în loc de nasuri aveau două punctişoare iar pe cap, deasupra părului buclat, purtau o coroniţă cu trei vârfuri. Mircea făcuse şi el pe banca lui un pistol de cowboy. La closet era acelaşi lucru, încă mult mai rău. Când erai de serviciu mergeai des acolo ca să uzi buretele de la tablă. Intrai întâi într-un fel de holişor doar cu o chiuvetă veche, vopsită-n verde. Deasupra avea şi o oglindă, dar prea sus ca să te vezi în ea şi, oricum, înnegrită şi ciobită ca vai de ea. Apoi era sala cu cabinele de veceu. În fiecare era un scaun de porţelan fără capac, şi mai tot timpul pluteau în apă, pe fundul closetelor, rahaţi dezgustători. Asta fiindcă apa nu prea curgea, dacă trăgeai de sârmele strâmbe, ca Vasile Roaită, se scurgea numai un firişor subţire de apă ruginită, care nu putea să ducă grămezile puturoase, acoperite de şerveţele ude şi bucăţi mânjite de ziar. Ce era pe pereţii cabinelor! Ce desene strâmbe, unele scrijelite cu cheia sau cu un cui, altele trase cu linii negre, groase, ca de creion de tâmplărie. Săracele femeile de serviciu nu mai prididеau să şteargă porcăriile, că apăreau mereu altele şi altele. Era de parcă Jean de la blocul lui Mircea (care însă nici nu învăţa la şcoala aceea) ar fi avut o sută de mâini ca să deseneze în toate cabinele aceleaşi siluete de peşti zâmbăreţi, cu două rotocoale mari, păroase, la coadă. Mai scria cu pixul şi poezii, cu litere de tipar strâmbe, abia puteai să le desluşeşti. Una dintre ele îi intrase atât de bine-n cap, că se trezise într-o noapte recitând-o-n gând la nesfârşit: „Uite luna, uite farul, / Uite pula mea ca parul! / Uite luna, uite râpa, / Uite pula mea ca cârpa!“ Era aproape la fel ca aceea pe care i-o spusese mamei lui, pentru că oricum o recitau toţi copiii din bloc ca pe o numărătoare şi nici n-avea cuvinte urâte: „Mi se rupe, mi se-ndoaie, / Mi se face ca de oaie, / Mi se-ndoaie, mi se rupe, / Mi se face ca de vulpe!“ Dar mama lui tot ţipase la el şi-i zisese să nu mai vină la ea cu toate

prostiile. Oamenii mari nu puteau suferi să audă lucruri de acel fel, pe care le numeau „porcării“ sau „prostii“. „Numai ţiganii vorbesc aşa“, ziceau ei. Mircea nu înţelegea bine de ce se supărau ei atât de tare la anumite cuvinte. Chiar şi unele care pentru el erau foarte obişnuite. Toţi copiii îi ziceau lui Florin de la scara trei Flocică. De ce-i spusese mama lui să nu-i mai zică aşa, că e urât? Doar şi lui i se zicea Mirciosu, lui Luci, Luciosu, ce să mai zici de Lumpă, pe care nu ştia nimeni cum îl chema cu adevărat. „De ce să nu-i zic Flocică, mamă?“, întrebase, dar mama lui se enervase şi mai tare: „Fiindcă nu-ţi dau eu voie, e bine?“ Mircea ajunsese totuşi să ştie că anumite cuvinte erau mereu porcării. Pulă, pizdă, fut erau cuvinte ce nu trebuiau spuse niciodată în prezenţa oamenilor mari. Ceva mai puţin grave erau căcat (şi chiar rahat, deşi până şi ai lui mai ziceau aşa) şi dracul, în locul căruia trebuia să spui mereu naiba. Totuşi, toţi băieţii de la bloc vorbeau în gura mare numai cu cuvintele astea, spuse doar ele sau în înjurături, care erau expresii ciudate, spuse la supărare, pline de cuvinte interzise. La Mircea acasă nu se-njura şi nici nu se drăcuia. Doar foarte rar, când rămânea fără ţigări, de exemplu, tatăl lui se făcea roşu ca racul la faţă, trântea şi bufnea şi mai scăpa câte-un „Paştele mă-sii!“ Mai zicea şi „moaş-ta-n cur“ sau „moaşă-ta pă gheaţă“, dar astea nu erau înjurături, aşa-i vorbea el lui Mircişor când era binedispus şi glumea. Dar vorbele urâte le găseai mai ales în zecile de bancuri cu prostii pe care le spuneau copiii. Cât de ciudat i se păruse primul pe care-l auzise, cu câtva timp în urmă! I se păruse atât de amuzant, încât alergase imediat să i-l spună şi mamei lui, care amesteca-n oale la bucătărie. Femeia abia-şi ţinea râsul, se vedea de la o poştă, totuşi strângea din buze din răsputeri ca să rămână severă. Până la urmă izbucni totuşi într-un râs cu lacrimi, nepotolit, şi când îl privi pe copil ochii-i străluceau şi părea deodată mult mai tânără: „Mircişor mamă“, îi spusese strângându-l în braţe, „să nu mai vii să-mi spui, mamă, lucruri din astea, că nu-mi plac deloc, să ştii…“ Cică un frizer avea un copil, aşa era bancul, şi copilu-ăsta iese-ntr-o zi pe stradă şi aude pe un alt copil spunând „pizdă“. Fuge repede la tatăl lui în salonul de frizerie şi-l întreabă: „Tată, ce-nseamnă pizdă?“ şi taică-su-i spune: „Ce să-nsemne? Pălărie, asta înseamnă“. Copilul iese iar pe stradă şi de data asta aude un birjar că zice „Futu-i mama lui!“ Fuge iar la taică-su: „Tată, ce-nseamnă futu-i mama

lui?“ „Păi, ce să-nsemne? Scaunu-ăsta pe care-mi bărbieresc clienţii.“ Bun. Iese iar copilul şi aude cuvântul „pulă“. „Ce-nseamnă pulă, tată?“ „Briciul meu, asta înseamnă“. şi ultima dată iese copilul afară şi aude „să fute“. Iar se duce la taică-su: „Tată, ce-nseamnă să fute?“ „Adică să bărbierească“. Dup-aia frizerul pleacă undeva cu o treabă şi-l lasă pe copil în salon. Tocmai atunci intră un client. La care copilul îi spune: „Pune-ţi-vă pizda-n cui, / Staţi pe futu-i mama lui, / Tata pula şi-o ascute, / Vine-ndată să vă fute!“ Ăsta era tot bancul.

Mircea spuse „bună ziua“ şi ieşi din clasă printre ultimii. şcoala era pustie, fiindcă adunarea de detaşament se ţinuse după ore, şi mai era încă puţin până când hoarda celor mari, dintre care mulţi se-nghesuiau deja la intrare, avea să intre. Mai întâi aveau însă să-i controleze dacă au matricole, dacă fetele au cordeluţe… Cele mari, de-a şaptea şi-a opta, îşi ţineau cordeluţele în buzunar şi le puneau doar la ore. Clasa a II-a C era la parter, şi băiatul ştia bine drumul pe culoar până la uşa de la ieşire. Toate celelalte zone ale uriaşei clădiri îi păreau însă stranii şi ameninţătoare. Prin cele mai multe nu fusese niciodată. Mai erau două etaje, dar să urci până acolo nici nu-ţi putea trece prin minte. În ţinuturile acelea – fusese doar o dată – culoarele urlau de străinătate. Într-o zi tovarăşa îl trimisese să cheme-n clasă o elevă dintr-a patra, sora unui coleg al lui care se bătuse cu altul. Urcase atunci marile scări din stânga, traversase culoarul de la primul etaj (din fiecare clasă se auzea vocea învăţătoarei vorbind potolit sau ţipând la copii), şi totul parcă plutea într-o ceaţă ameţitoare. Cât de-ndepărtate locuri! Cât de pustii, cât de neliniştitoare! Urcase mai mult, ajunsese la doi, căutase mult clasa, dăduse de inscripţii ciudate, „Laboratorul de chimie“, „Cabinet medical“, cotise după colţuri şi se-ncurcase-n alte coridoare, cu alte uşi şi alte voci explicând ceva în spatele lor. Din dosul uneia dintre uşi venea un sunet aşa de straniu: clang!… clang!… Îl năpădise deodată groaza: nu mai ştia să se-ntoarcă! Erau mereu etaje cu săli de clasă, în sus şi-n jos, la nesfârşit! Avea să rămână veşnic pe acele culoare cu pereţii vernil! Începu să ţipe, ţipă mult, ghemuit pe jos, până se deschise o uşă şi ieşi o femeie cu mărgele la gât şi mulţi copii mai mari, necunoscuţi. Fusese ridicat şi coborât pe scări şi deodată, la parter, vuietul acela insuportabil încetase şi uşa clasei lui era atât de cunoscută, şi copiii din bănci râdeau de el… Sigură era doar

bucata de parter unde era clasa lui şi drumul până-n curtea şcolii, unde ieşeau în recreaţie. Recreaţia mare era de douăzeci de minute, aşa că aveau destul timp să alerge până-n curtea şcolii-tip, în formă de U, şi să-şi mănânce-acolo pacheţelul, mereu aceeaşi felie de pâine cu unt şi parizer şi acelaşi ciorchine de strugure, încă ud, adus într-o punguţă de plastic. Când termina de mâncat, alerga şi el din răsputeri printre sute de alţi copii, strigând şi cântând în gura mare. Cei mai mari jucau fotbal cu o mingică de tenis şi zbierau la toţi cei care treceau în fugă peste terenul lor. Fetele se adunau şi jucau jocurile lor veşnice, *Am pierdut o batistuţă*, *Zăresc trei prinţi călare* sau „URSS, / Suntem ţări prietene / O mie de secole“. Când se apropia, ca-n acel sfârşit de iunie, vacanţa mare, duzii din curtea şcolii erau plini de un frunziş incredibil de gras şi lucios, şi copiii se căţărau în ei, cu părul încins de soare. Lui Mircişor i se sfâşia inima gândindu-se la ultima zi de şcoală. Toţi copiii fuseseră, la sfârşitul clasei întâi, atât de fericiţi în acea zi, cântau toţi „A sosit vacanţa / Cu trenul din Franţa“, dar el rămăsese în clasa goală, singur, după ce fugiseră toţi afară, către vară şi vacanţă, şi clasa pustie, însorită, mirosind a cretă, praf şi oţet, era atât de tristă fără copiii care-o însufleţiseră tot anul, încât, aşezat în banca lui, începuse să plângă, şi plânsese o mulţime. ştia fiecare bancă, acum goală pentru atâta vreme… Ce-aveau să facă băncile-astea timp de trei luni lungi de vară? Cum aveau să suporte atâta singurătate? Lumina soarelui se filtra prin castani şi umbre neclare se agitau peste marea tablă neagră, încă acoperită de caligrafia nesigură a copiilor. Mircea îşi iubise colegii, pe toţi, şi pe cei buni, şi pe cei răi. Gândul că o dată aveau să se despartă, că vor trăi mai departe, ani întregi, fără să se mai vadă niciodată, i se părea insuportabil. În ultimele ore de muzică tovarăşa Dogaru îi învăţase un cântec pe care el nu-l putea cânta, pentru că imediat îi veneau lacrimi în ochi: „Trimestrele-au trecut pe nesimţite / şi anul, dragi copii, a luat sfârşit, / În clasa noastră băncile sunt goale / şi zgomotele toate-au amuţit.“ Acum nu mai era un copil mic, dar totuşi, pe când trecea pe culoar, mângâind cu o mână capetele libere, mătăsoase, ale cravatei de pionier, la vederea sălilor goale de clasă, cu uşile date de perete, i se strângea inima ca şi cu un an în urmă. De-acum, o vară nesfârşită n-avea să mai aibă lecţii de făcut, legume de decupat, cântece de solfegiat. N-avea să-şi mai vadă decât puţini colegi, cei care locuiau mai

aproape. Uneori nu mai pricepea ce se-ntâmplă cu el. Ascultând vreun cântec la radio sau amintindu-şi câte ceva, din senin îl copleşea un fel de suferinţă dulce, lacrimile-i ţâşneau din ochii îngreunaţi… ştia că doar fetele plâng din orice, aşa că-ncerca să se ascundă când simţea că e gata să izbucnească. Aveau acasă un radio mare şi greu, furniruit, cu pânză groasă deasupra difuzorului şi cu clape masive de plastic. Avea şi butoane care, dacă roteai de ele, mişcau un ac de-a lungul unei plăci de sticlă pe care erau scrise dezordonat toate capitalele din Europa. Cel mai fascinant era însă ochiul magic, verde intens, care se aprindea deodată sau murea încetişor când roteai de butoane. De obicei Mircea asculta, în camera lui, la ora şapte în fiecare seară, emisiunea *Bună seara, copii*, câte o mică poveste spusă cu o voce ciudată, dulceagă, gata să te adoarmă. Restul programului nu-l interesase multă vreme: vorbărie şi muzică, muzică şi vorbărie. La prânz era emisiunea *Vorbeşte Moscova*, unde se dădea multă muzică populară, cânta Angela Moldovan *Mi-am făcut bundiţă nouă* şi-aproape-n fiecare zi se lălăia la nesfârşit „Trandafir de la Moldova, / Te-aş iubi dar nu-ţi ştiu vorba“. Nu putea să sufere muzica populară. Ceva mai mult îi plăcea muzica uşoară, chiar unele cântece îl emoţionau foarte tare. Unul era foarte trist, cânta un băiat despre o fată care trecea mereu pe strada lui, dar ea nici nu ştia că el există. Ba, încă, o dată trecuse braţ la braţ cu altcineva. Dar tânărul încă mai spera: „şi-mi fac nădejdi când vă plimbaţi / Pe strada mea sub zarzării-ncărcaţi: / Poate că totuşi, totuşi sunteţi fraţi!“ Mircea spera şi el că fata aia trecuse doar aşa, cu frate-său, pe stradă, şi că până la urmă avea să-l cunoască pe tânăr şi să se-ndrăgostească de el. Trio Grigoriu cântau *Lili-Lili-Liliana*, iarăşi un cântec foarte frumos, mai ales când, după ce toţi ziceau „şi eu o iubesc, / Pentru ea trăiesc“, unul dintre ei cânta deodată foarte gros: „Eu cred c-ar face foarte bine / De s-ar mărita cu mine!“, lucru care ţi-l făcea foarte simpatic. După unele cântece, copiii făceau alte cuvinte, care sunau caraghios. Jean cânta mereu pe melodia *Lalele*: „La lemne, la lemne, / M-a prins pădurarul la lemne, / Mi-a dat în cap / Cu un ciomag / De m-a băgat în spital.“ La fel, *Marina, Marina, Marina*, pe care-o auzeai din toate apartamentele blocului, căpătase nişte cuvinte foarte comice: „Crede-mă, Marina,/ Că mă doare splina, / Splina şi ficatul / Când te văd cu altul!“ Muzica începuse să aibă totuşi, în ciuda

lălăielilor prietenilor lui, o putere adâncă asupra lui Mircea. Nu uitase seara în care, pe când sărea în pat privind cum saltă-n sus şi-n jos tabloul cu Ada-Kaleh, auzise la radio o melodie care-l făcuse să se aşeze deodată pe marginea patului şi să asculte tăcut, cuprins de acel farmec ciudat, de acea tristeţe nesfârşit de grea, care-l speria, dar îl făcea şi foarte fericit. „Intră luna pe fereastră, / Intră-n odăiţa noastră“, spunea cântecul, şi-ţi imaginai o intimitate atât de dulce, o lume săracă dar plină de speranţă, doi oameni tineri care luptau cu viaţa, care făceau socoteli în fiecare seară în unica lor odaie, ca mama şi tatăl lui Mircea, cândva, pe Silistra, dar care, după ce stingeau lumina, se ghemuiau fericiţi unul lângă altul, se strângeau în braţe în ciuda tuturor, şi luna literalmente le intra în odaie, mare sferă de lumină albastră, plutitoare. Mereu, când auzea cântecul acesta, copilul se gândea la poza din poşeta mamei, cu ea tânără şi frumoasă, domnişoară, în curtea din faţa unei case-nzăpezite, şi cu tatăl lui, de necrezut de tânăr, un băiat în trening şi bocanci, tuns foarte scurt… Ningea peste ei şi ei îşi zâmbeau, păreau bucuroşi că sunt împreună, aproape că-ţi părea rău că mai fusese şi fotograful pe-acolo. Mircişor pe atunci nici nu era pe lume.

La ieşire stătea Porumbel, proptit cu spinarea în tocul uşii şi trăgând din ţigară. Chiar şi după ce se-nsurase şi-l dăduseră afară, venea tot timpul pe la şcoală, îl vedeai prin colţuri cu alţi golani ca el. Era ras în cap şi arăta groaznic, tuturor le era frică de el. Vreme de vreo zece ani fusese derbedeul şcolii, ajunsese de poveste. „Vrei s-ajungi ca Porumbel?“ le ziceau învăţătoarele copiilor răi, sau care nu învăţau. Chiar şi mama lui Mircea nu-i mai zicea, când venea de la joacă murdar şi cu cămaşa scoasă din pantaloni, „arăţi ca Zdrelea“, sau „parcă eşti scos din fundul pisicii“, ci „parc-ai fi Porumbel ăla“. Când treceai pe lângă el nu trebuia să-l priveşti, fiindcă atunci se lua de tine. Dar chiar dacă nu te uitai la el şi erai singur, câteodată te striga, şi atunci mai bine te duceai la el de bunăvoie, căci altfel tot te prindea şi te rupea în bătaie. Porumbel le cerea şi bani, dar cei mai mulţi copii nu aveau, şi dacă nu aveau, nu-i bătea. Mircea se temea totuşi foarte tare de el şi de ceilalţi golani. Erau şi ţigani, şi români, erau şi fete vagaboande, chiar curve, una de clasa a şasea fuma şi plecase de-acasă cu un bărbat mare, de douăzeci de ani, şi stătuse cu el două săptămâni, timp în care nu mai dăduse pe la şcoală. şi printre colegele lui, ziceau băieţii, erau

unele curve, se cunoşteau după chiloţii pe care-i purtau. Dacă erau cu buline sau răţuşte desenate era bine, dar dacă erau albi-albi şi puţin lucioşi, ca materialul de plapumă, în mod sigur erau curve. Racoviţă sau Sindili se apropiau pe la spate de câte-o fată şi-i ridicau fusta până sus, să i se vadă chiloţii. Fata ţipa ca din gură de şarpe, o lua la fugă după el printre bănci, îl spunea apoi la tovarăşa… Fetele aveau un closet separat, unde dacă voia să intre vreun băiat ţipau toate şi-l dădeau afară. Mircea intrase o dată acolo din greşeală, când nu cunoştea încă bine împrejurimile clasei. Din fericire, nu fusese nimeni înăuntru, şi closetul arăta exact ca al băieţilor, doar că pe pereţi nu era desenat sau scris nimic, erau albi şi curaţi.

Când ieşi, lipindu-se de perete ca să fie cât mai departe de Porumbel, lui Mircea nu-i veni să creadă când se auzi strigat. Nu mai avusese de-a face cu golanii. O singură dată îl scuipase unul drept în faţă, iarna, când se-nghesuiau să iasă în curte pe uşa deschisă doar pe jumătate. „Bă, ia vino aici, la tac-tu“, auzi, şi-o clipă-i trecu prin minte s-o ia la fugă. Mort de frică, se-ntoarse şi se apropie de derbedeu. Era de două ori cât el, umplea parcă tot cadrul uşii. Curtea din faţă, pe unde era ieşirea, era goală, dincolo de gard blocurile erau întunecate şi posace. La parter, geamurile şcolii erau acoperite cu plasă de sârmă. „Hai încoa’, că nu-ţi fac nimic. Ce clasă eşti?“ Porumbel avea o mutră foarte plictisită. Vorbea cu ţigara prinsă-n buze. Duhnea tot a ţigări. De după uşa de tablă dată la perete venea şi miros de urină, o baltă de-acolo-şi împinsese o dungă udă şi neagră pe asfalt. „A doua“, spuse Mircea. „şi te-au şi făcut prizonier? Mamă, ce cravată nouă ai! Păi meriţi tu, bă, să ai aşa o cravată nouă? Ia să văd dacă meriţi. ştii *Am cravata mea, sunt pionier*?“ Mircea nu zise nimic. Tot trupul, înăuntru, parcă i se zgârcise de frică. „Bă, ştii sau nu ştii? Că dacă nu ştii, te trimit după mă-ta să-mi cânte ea!“ „ştiu“, zisese Mircea şi se ferise brusc, căci golanul se prefăcuse că-l pocneşte, dar se scărpinase doar în cap. „Hai, zi, să te-aud.“ Mircea începu să cânte aproape plângând, pe când Porumbel, grozav de plictisit, se uita peste blocuri, la cerul albastru. Când copilul ajunse la „Ţara mi-o iubesc, / Sunt pionier, / şi drag mi-e să muncesc, / Sunt pionier“, Porumbel îl întrerupse: „şi drag mi-e să cordesc, nu să muncesc. Ia zi aşa.“ Mircea nu mai auzise niciodată cuvântul acela care semăna cu corcodelele şi coarda pe care-o săreau fetele, dar repetă după Porumbel,

care-şi aruncă ţigara din colţul gurii şi pufni-n râs aşa tare, că-l stropi de salivă pe obraz şi chiar pe buză. „Aşa, băi, guguştiucule. şi să nu mai zici pionier, să zici mereu prizonier. Am cravata mea, sunt prizonier“, lălăi el către acelaşi cer de peste blocuri. Se-ndreptă deodată şi-l apucă de capetele cravatei. „Ia dă cârpa asta-ncoa’.“ Mircea-ncepu să plângă. Porumbel îi dezlegă cravata şi-o desfăcu, triunghi mare de mătase purpurie, în faţa ochilor. „Ai pupat-o, bă, când ţi-a pus-o la gât? Ia uite-te la tac-tu!“ Mototoli cravata în mâinile lui mari şi vinete şi se frecă cu ghemotocul între picioare. „Mai pup-o şi acum…“ Băieţelul vru să fugă, dar Porumbel îl prinse de ghiozdan. „Stai, bă, prostule, că nu-ţi fac nimic. Am vrut aşa, să ne râdem. Na cravata şi nu mai bâzâi. Spune-i lu’ mă-ta să mă caute, că am să-i spun ceva. Da’ să fie-n curul gol, că altfel nu-i spun. Hai, cară-te de-aici!“ Mircea-nşfăcă cravata şi-o luă la fugă din toate puterile, plângând în hohote şi cu fâşia de mătase strânsă la piept ca un mic animal ghemuit. Abia la ţâşnitoarea din capătul aleii se opri, bău puţină apă şi se spălă pe ochi. În capătul aleii, Circul de Stat, cu cupola lui vălurită, albastră palid, părea pictat pe o pânză prăfuită. Soarele era copleşitor, Mircea-şi simţea părul încins, gata să ia foc. Teii acopereau cu frunzişul lor moale faţadele blocurilor de patru etaje care mărgineau, de-o parte şi de alta, aleea. Parcul părea pustiu, capotele maşinilor parcate de-a lungul aleii străluceau din răsputeri, încinse de soare. Nu era aproape nimeni pe bănci. Mircea-ncepu să suspine iar. Îndreptă cravata, acum boţită toată, dar nu putea din picioare. Se aşeză pe o bancă şi încercă să o-ntindă pe spatele ghiozdanului, dar degeaba, nu mai arăta ca-nainte, când fusese călcată cu drag de mama lui.

Ţinea minte primele zile după ce se mutaseră la bloc, în ştefan cel Mare. Veneau din Floreasca, de la vila unde intra şi ieşea pe fereastră, unde trecea pe străduţa din faţă o maşină poate la o oră o dată, unde până toamna târziu tufele de plante ornamentale şi gărduleţele vii rămâneau verzi, pline de boabe negre şi roşii, otrăvitoare. şi deodată, în octombrie, se mutaseră în blocul încă-n construcţie, cu schele pe faţadă, cu liftul neinstalat încă şi, în loc de balcon, doar cu o platformă de ciment întinsă afară, de-a lungul sufrageriei şi bucătăriei, fără balustrada de fier şi sticlă armată ce avea să fie montată mai târziu. Blocul i se păruse gigantic, nesfârşit de lung, întins de la castelul Miliţiei până la Aleea Circului, cu ganguri din loc în loc, sinistre

şi-ntunecoase, în care se deschideau scările. La-nceput totul i se păruse înfricoşător. O ţinea minte pe mama lui, în prima seară, când acoperise geamul din camera dinspre moară cu hârtie albastră şi stătea doar în furou pe patul fără nici un fel de aşternut, în camera altfel complet goală, cu pereţii nezugrăviţi. şi celelalte camere erau goale şi albe. Lui Mircişor, care avea atunci cinci ani, i se păruseră neobişnuit de mari. La bucătărie abia ajungea cu creştetul până la marginea chiuvetei. Din primele zile ieşiseră la cumpărături, mai mult ca să tatoneze dezolantele-mprejurimi. Căzuse prima zăpadă, era ceaţă şi totul părea pustiu, amar, dureros. şoseaua pietruită era zguduită mereu de câte-un tramvai ce zdrăngănea din toate geamurile şi clopoţea ca nebunul. Vizavi erau garduri negre, putrede, de după care se zăreau acoperişuri, hornuri şi fumuri. Mergeau parcă ore-n şir de-a lungul blocului, ale cărui vitrine de la parter erau încă goale, cu câte-un mare X de vopsea pe geamurile lor, şi deodată blocul se termina şi un spaţiu uriaş, înzăpezit, se-ntindea-n ceaţă până-n locul unde trebuia să fie circul, dar unde nu se zărea decât o-nsăilare de linii cenuşii. De mână cu mama, înaintaseră prin frig şi umezeală în acea lume deschisă larg, nefiresc de tăcută, printre copaci negri, desfrunziţi, merseseră din nou foarte mult de-a lungul blocurilor de pe Alee şi se găsiseră în faţa menajeriei şi Circului, construcţii ce nu-ncăpeau în mintea copilului, căci aveau forme pe care el nu le mai văzuse niciodată. Oricum, erau neclare şi ostile în acea după-amiază mâncată de ceţuri. Înaintaseră apoi prin parcul nesfârşit către lacul îngheţat din centru. Cât de curajoasă era mama! Fără să-i simtă mâna caldă ţinându-i degetele, Mircişor ar fi murit de spaimă în acel ţinut. Nu mai simţise niciodată atâta singurătate. Nu putea şti pe-atunci că tocmai Parcul Circului avea să fie, în verile următoare, miezul fericit al vieţii lui, luminat de crângurile de forsithia şi de magnoliile înflorite. Prima impresie fusese de o tristeţe fără margini. Nopţile, însă, după ce se stingea lumina în camera lui, singura ce dădea către şosea, copilul fugea repede din pat la marea fereastră ce ocupa tot peretele ca să vadă oraşul, aglomerare de case şi vile luminate spectral, de braţe negre de arbori, mii şi mii de clădiri încălecate până la orizont, uneori pierdute-n ceaţă şi frig, alteori transparente ca sticla, în nopţi limpezi cu stele reci şi lună orbitoare. Băiatul stătea ore-ntregi după perdea, cu feţişoara abia ridicată deasupra pervazului, ca să vadă, fără să se

mai sature, cel mai frumos peisaj din lume. În depărtare se aprindeau şi se stingeau reclame colorate. Uneori, foarte rar, un avion trecea clipindu-şi steluţa roşie printre celelalte stele, intrând într-un nor şi ieşind după multă vreme… Semăna (doar că se mişca pe cer) cu steluţa din vârful Casei Scânteii, pe care-o vedea de dincolo, din balcon, pâlpâind foarte departe.

Acum, însă, deja se aventurase prin tot parcul, împreună cu prietenii lui, şi doar când cobora până la lac mai păstra încă un sentiment de nesiguranţă. Îşi lărgise destul de mult domeniul în ultima vreme de parcă, pe măsură ce se-nălţa (chiuveta de la bucătărie îi venea acum deja sub bărbie şi putea să se uite-n ea fără probleme ca să vadă, pe fundul ei, conturul ruginit al unei ţări fantastice), ar fi cuprins tot mai mult spaţiu cu privirea şi-ar fi luat în stăpânire bucăţi tot mai întinse de lume. Rămăsese totuşi atât de neajutorat! Anul trecut mama începuse să-l trimită din când în când să ia pâine de la centrul de vizavi. Cobora scările şi ieşea în topelniţa din faţa blocului, strângând ochii de-atâta soare. Căldura uscată a verilor bucureştene sau frica făceau ca bluziţa să i se umple deodată de transpiraţie? Trebuia să aştepte pe trotuar până când mama lui, de sus, de la geam, îi striga că poate să treacă. Vocea ei era ca vocea unei căpriţe sau a unei păsări. Nu era o voce omenească obişnuită, căci Mircea o percepea aproape înainte s-o audă, şi o-nţelegea de la orice distanţă. I se explicase că trebuia să se uite întâi în stânga, să treacă până la jumatea şoselei, apoi să se uite spre dreapta. Dar copilul nu ştia bine care era stânga şi care dreapta. Mai sigur era să stea până nu mai vedea nici o maşină şi să treacă apoi în fugă. Dar şi mai sigur era tot să-i spună mama, de la-nălţimea prestigiului ei şi-a celor cinci etaje. Mircea se uita-n sus şi, plimbând ochii pe enorma faţadă cu geamuri şi balcoane, găsea imediat capul cu păr şaten şi mâna care vălurea spre el. Făcea şi el cu mâna, îşi lua inima-n dinţi şi trecea peste şoseaua liberă, peste şinele de tramvai, silindu-se să nu fugă. Se-ntorcea cu pâinea triumfător de parcă ar fi adus mărturia preţioasă că fusese pe celălalt tărâm, limba retezată a balaurului.

Îşi găsise repede prieteni, deşi iarna care urmase nu prea ieşise din casă. Nici n-avea unde. Singurul loc posibil de joacă, spatele blocului, era un şantier în toată regula: săpături adânci, ţevi uriaşe, excavatoare şi compresoare robotind în zăpadă. Noaptea cădea repede, la patru şi jumătate

aprindeau lumina. Ieşind pe seară cu părinţii, uneori greşeau la-ntoarcere scara, căci gangurile erau identice, şi se pomeneau la etajul cinci în faţa unei uşi străine. Se aventurau uneori toţi trei, pe sub nori de păcură incendiată, dincolo de Direcţia Generală a Miliţiei, spre Barbu Văcărescu. Acolo asfaltul era spart şi se făcea o groapă adâncă, plină de ţevi, peste care trebuia să treci peste nişte scânduri ce se tot clătinau. Erai apoi într-o ţară străină. Pe Barbu Văcărescu treceau ca nişte năluci troleibuzele. Mircea nu le mai văzuse niciodată. Se agăţau de fire cu nişte antene lungi, şi nu făceau aproape nici un zgomot. Luaseră şi ei de câteva ori troleibuzul, pe seară, ca să se-nfunde într-un oraş feeric, cel pe care-l vedea de la geam, cel pe care-avea să-l viseze de-atâtea ori. Erau acolo clădiri cu coloane groase, străvezii în lumina scăzută, cupole ridicate la înălţimi nemaipomenite, statui înălţând în cer capete-ngândurate… Dacă traversau Barbu Văcărescu, ajungeau la stadionul Dinamo, apoi treceau şi de alte străzi… Amurgul se-ntindea, portocaliu, pe tot cerul, vizavi sclipeau roşietice geamurile unei bodegi care toamna se-nvelea-n papură şi devenea mustărie… În cele din urmă ajungeau la marginea marginii lumii dinspre partea aceea, acolo unde se aflau cinematograful Volga şi apoi librăria. Fuseseră la cinema chiar în iarna aceea şi-aveau să se mai ducă destul de des de atunci. În sală mirosea a petrosin. De-o parte şi de alta a ecranului erau două mari femei de ipsos, aproape goale, ţinând în mâini un fel de vase cu flăcări. În vase erau ascunse becuri care lăsau dâre de lumină pe perete. Văzuse un film din care nu-nţelesese nimic, dar din care-i rămăsese-n minte titlul: *Veneţia, luna şi tu.* Mama-l ţinuse-n braţe şi-i citise la ureche scrisul de pe ecran. Când ieşiseră era lună plină şi totul se vedea neînchipuit de frumos. Mergea între mama şi tata, direct către lună, şi i se părea că luna se mişcă în ritmul paşilor lui.

Acum era a treia vară de-atunci, mersese-ntre timp la şcoală, îi ştia pe toţi copiii de la bloc, pe toţi vecinii de pe scară, până şi pe hamalii de la mobilă. Făcea cumpărături singur destul de des şi să ajungă până la lac nu i se mai părea o aventură. Îl făcuseră, iată, în fine şi pionier, chiar dacă-n seria a doua, oricum, nu printre ultimii. Era băiat mare. Tot netezită cu palmele, pe ghiozdan, cravata nu mai arăta aşa de boţită. Mircea se mai liniştise. Porumbel nu era decât un vagabond. La ce să te-aştepţi de la el? De unde să

ştie el că frumoasa cravată de pionier era o bucăţică din marele steag roşu ca sângele vărsat de muncitori? şi-o puse la loc, trecându-şi-o pe sub epoleţi, apoi îşi scoase bascul din buzunar, unde-l îndesase încă din clasă, şi privi multă vreme insigna prinsă cu ac de alamă pe el. Mai avea acasă insigne, o maşină, una pe care era un cap de om şi nişte litere chinezeşti, o paletă de tenis, toate frumos smălţuite peste metalul auriu sau argintiu. Dar cea de pe basc era diferită, era o flacără roşie cu trei vârfuri având sub ea steagul tricolor. Asta reprezenta pionierii. şi el era pionier. Tatăl lui era membru de partid. Nu ştia ce-nseamnă asta, dar era bine aşa. La şcoală-i întrebase dacă părinţii lor erau membri de partid, şi doar destul de puţini erau, iar învăţătoarea scria atunci ceva în plus în carnetul ei. Mama lui Mircea însă nu era. Nu era nimic, nu avea nici meserie, era casnică, adică stătea acasă, făcea mâncare, spăla, călca… Multe alte mame erau casnice. Dar mama lui Pena era profesoară de franceză la altă şcoală. Mircea nu fusese niciodată-n stare să-nţeleagă ce însemna „membru de partid“ şi, în general, ce era partidul acela despre care toţi vorbeau cu atâta veneraţie. Partidul se scria cu P mare, avea steagul roşu (pe când al ţării era roşu, galben şi albastru, adică sângele vărsat de muncitori, holdele de grâu şi cerul senin, iar pe galben era stema ţării: cununa de spice, sonda, munţii şi steaua roşie deasupra) şi apărea-ntr-o mulţime de poezii, numite toate *Partidului*, *Slavă Partidului* şi aşa mai departe. Dar nicăieri nu se spunea ce era, de fapt, partidul, căci dacă te luai după poezii, puteai zice că orice, şi banca asta, şi Circul de Stat sau castanu-ăsta puteau să fie partidul: „Partidul e-n toate“, începea o poezie, „e-n cele ce sunt / şi-n cele ce mâine vor râde la soare, / E-n holda întreagă şi-n bobul mărunt, / E-n pruncul din leagăn şi-n omul cărunt, / E-n viaţa ce veşnic nu moare.“ şi în cântece se spunea că ar trebui să fie toţi recunoscători partidului şi să-i mulţumească, dar nu puteai înţelege pentru ce, decât aşa-n general, pentru viaţa cea bună: „Partid iubit, îţi mulţumim / şi-ţi mulţumeşte ţara toată, / Stegarii tăi noi vrem să fim / Sub flamura-ţi înflăcărată.“ Toate cântecele de la cor erau aşa. Unele erau foarte frumoase, doar cuvintele lor, dacă te gândeai la ele mult, ajungeau de neînţeles, ca atunci când spuneai des şi repede lapte-lapte-lapte-lapte, şi-ţi dădeai seama că de la un timp spuneai lap-telap-telap-telap, fără să mai ştii ce spui. Oricum, era bine că tatăl lui era membru de

partid şi că era ziarist. Măcar la şcoală se ştia că ziarist cu adevărat era cel care scria ziarele, nu cel care le vindea. Copiilor de la bloc încă trebuia să le explice diferenţa asta, fiindcă „ziarişti“ erau pentru ei doar cei care, neraşi şi cu şepcile trase pe ochi, umblau brambura prin tot cartierul, cu tolba lor, strigând „Informaţia! Informaţia!“, exact ca toţi prăpădiţii ăia care te trezeau în zori cu „Coada la topor!“, „Haini-vechi, haini vechi!“ sau „Pământ de floooori!“ Tatăl lui, însă, scria la ziar. Ziarul lui se numea *Steagul roşu* şi era ziarul regiunii Bucureşti. Lucra la Casa Scânteii, a cărei steluţă se vedea de la ei din balcon. Înainte, lucrase la Atelierele ITB, fusese acolo lăcătuş, ceea ce lui Mircea îi suna ca spiriduş, ghiduş, jucăuş. Îşi aducea aminte când fusese acolo cu mama lui. Era o hală foarte mare cu strunguri galbene, murdare de păcură. Pe strungul la care lucra tatăl lui scria ceva, iar Mircişor, care avea ceva mai mult de un an şi jumătate pe-atunci, se smucise din braţele mamei şi-ntinsese mânuţa către scris: „Aicea chie ate paf!“, spusese el în gura mare, în mijlocul colegilor tatii, toţi mânjiţi ca vai de ei cu aceeaşi păcură. Asta credea el că scrie peste tot, ca pe cutiile lui de lapte praf de acasă. Toţi râseseră atunci, şi ai lui râdeau încă şi când îşi mai aduceau aminte. Acum, însă, tatăl lui era foarte chinuit. Seara, la masă, stătea pe scaun în felul lui ciudat, cu un picior (dacă nu cu amândouă) pe scaun, lângă fund, şi-i arăta mamei nişte foi bătute la maşină, cu mari X-uri roşii peste ele. „Iar mi-a tăiat Dunăreanu jumate de articol“, aproape că striga el, cu şuviţele negre de păr căzându-i peste frunte. „Ce naiba vrea? Ce vrea? Să mă-nnebunească?“ „Lasă, Costele, lasă că-i bine. O să se potolească şi el. Nu ţii minte cum trebuia să le scrii înainte din nou? E mai bine acum“, îngăima şi mama, încercând să-l potolească. „Dar ce-are, dragă, articolu-ăsta? Uite, spune şi tu“, şi i-l citea literă cu literă, câteodată şi de două ori la rând, şi asta făcea-n fiecare seară. şi articolele care-i apăreau le decupa cu foarfeca din ziar şi le punea într-un plic mare. Mircişor era foarte mândru de tatăl lui. şi el voia să scrie când avea să se facă mare. Citea tot ce găsea scris, chiar şi la veceu, chiar şi ce scria pe ziarele cu care se ştergea la fund. Când îi tăiaseră moţul, îi puseseră-n faţă o tavă cu mai multe lucruşoare: bani, un pachet de cărţi de joc, un stilou, un pahar cu vin, un patent… Asta ca să vadă ce-o să-i placă copilului în viaţă. El se repezise, cică, din prima clipă la stilou, şi nici că-i mai dăduse drumul.

Dar compunerea cu copiii murdari ai muncitorilor din trecut îl cam dezumflase: dacă nu era bun la compuneri, cum avea să scrie articole mai târziu? Unul ca Dunăreanu avea să-i facă numai X-uri roşii de sus până jos.

Se ridică de pe bancă, îşi puse ghiozdanu-n spate şi-o luă spre casă, dar înainte trecu iar pe la ţâşnitoarea de sub castan. Câteva crengi ale castanului, aplecate mai spre pământ, îşi lăsau umbra ciudat de precisă pe asfalt: puteai vedea acolo fiecare frunză, mare şi zimţată, ca şi nodulii cu ţepişori moi din care-aveau să se facă, spre toamnă, castanele. Puse piciorul pe mica adăpătoare de jos, de unde beau câinii, şi ajunse astfel la jetul subţire de apă, pe care-l făcu şi mai subţire cu degetul. Bău stropindu-se pe toată faţa. Când alerga şi era foarte încins nu trebuia niciodată să bea apă de la ţâşnitoare, pentru că „faci aprindere la plămâni şi mori", zicea mama. Copiii aveau altă vorbă: „Cald cu rece nu se combină." Când era mic avusese „bronco-plomonie", fusese gata să moară. „Ce mai fugeam, iarna, peste nămeţi, cu tine-n braţe până la spital", îi spusese tot mama lui o dată, şi-apoi o podidise plânsul şi-l strânsese mult în braţe. Părinţii însă pentru asta erau făcuţi: să aibă grijă ca lui să-i fie bine, să aibă ce mânca, să nu se-mbolnăvească, să aibă cărţi şi caiete…

Chiar în faţa aleii se afla, colorat strident sub cerurile albastre prăfuit, un mare panou de reclamă pentru noul spectacol de circ ce avea să vină în câteva zile, cam pe când terminau şi ei şcoala. Panourile astea erau cam în fiecare an la fel: arătau multe animale sălbatice desenate astfel încât să pară cât mai fioroase: leii răgeau, urşii, chiar pe bicicletă, rânjeau înfiorător, maimuţele-şi arătau şi ele caninii puternici. În prim-plan era însă de obicei o acrobată aproape goală, ale cărei picioare în ciorapi de plasă ocupau aproape jumătate din panou. Mai apăreau şi câteva figuri de clovni, vopsiţi pe toată faţa şi cu părul roşu, zbârlit. Doar anul trecut totul fusese altfel, pentru că spectacolul fusese pe apă. Toată arena Circului fusese umplută cu apă, şi toate numerele, jonglerii, dresuri de căţei şi maimuţe, clovnerii şi acrobaţii, se petrecuseră-n bărci şi pe plute minunat împodobite, care apăreau de sub un pod, aflat la intrare, şi avansau încet, numai purpură, indigo şi sclipiri, până în faţa spectatorilor, sub cupola plină de reflectoare, funii şi accesorii. Sub reflectoare apa scânteia-n toate culorile, iar dacă priveai drept în ea vedeai, foarte adânc, un oraş scufundat.

O luă prin spatele blocului, prin culoarul îngust, plin de tomberoane duhnitoare, dintre bloc şi fabrica de pâine Pionierul. Era ciudat, nepotrivit ca o fabrică de pâine să se numească aşa. Auzise, în *Comoara din lacul de argint* şi-n alte filme cu Winnetou, şi de pionierii din Vestul sălbatic, şi se distrase să-şi închipuie un detaşament de pionieri, cu bascuri pe cap şi cravate roşii la gât, mărşăluind prin prerie, printre bizoni şi indieni. Nu le-ar mai fi ars lor să-şi cânte cântecele pionereşti… Brutarii care coceau pâinea erau toţi îmbrăcaţi în alb şi aveau bonete pe cap. Îi chemau uneori pe copii la gard şi le dădeau chifle fierbinţi, pe cei mai mari îi trimiteau să le ia ţigări… Din clădirea străveche, cu ferestrele de mult acoperite cu făină pietrificată, înconjurată cu tot felul de ţevi şi de rampe ruginite, se ridica spre cer coşul de cărămidă, mai înalt decât blocul, pe scara de metal a căruia se căţărase, cu un an în urmă, Mendebilul. Coşul avea şi un paratrăznet negru în vârf. Terenul din spatele blocului se lărgea apoi, întinzându-se liber până departe, la clădirea Miliţiei, al cărei zid orb, galben, era plin de pete noroioase de la mingile cu care copiii trăgeau la poartă. Marile şanţuri de canalizare fuseseră astupate, locul era pe jumătate asfaltat, către bloc, şi jumătate rămas ca un ogor înţelenit, plin de bolovani şi gunoaie, pe care nu puteai nici măcar să te joci. Doar câţiva plopi subţirei fuseseră plantaţi acolo, şi deja îşi suflaseră vara aceea puful înecăcios peste tot. Pe tot asfaltul erau desene cu cretă colorată căci, deşi acum era pustiu, fiind ora de somn, de obicei se jucau acolo puzderie de copii, ieşiţi din toate cele opt scări şi separându-se, fetele cu fetele şi băieţii cu băieţii, apoi după vârstă şi prietenii. Doi-trei hamali în halate cenuşii moţăiau ca de obicei pe fotolii, printre mobilele scoase pe asfalt. De zidul blocului erau sprijinite mari geamuri împachetate-n carton gofrat şi întărit cu şipci grosolane. Vreo două maşini, un Wartburg străvechi şi o Skodiţă galbenă, erau parcate sub umbra tăioasă a blocului. Pe balcoane fojgăiau oameni în ţinută de casă, în maieuri şi capoate. Mircea îi ştia pe cei de la etajele de jos, fiindcă ţipau toată ziua la ei să nu mai facă gălăgie.

Scara lor era Scara Patru şi ajungeai la ea printr-un gang larg şi umbrit, unul din cele trei ale blocului. Fiecare gang avea câte două scări faţă-n faţă. Dar erau şi scări separate, ca Scara Doi şi Scara Cinci, care se deschideau în spatele blocului, fără nici un gang. Cea mai stranie era de departe Scara

Unu. Multă vreme Mircea ştiuse despre ea doar din legende în care nu prea puteai să crezi, căci era nefiresc să existe ţinuturi atât de îndepărtate. Ca s-ajungi acolo trebuia să te strecori printre bloc şi Miliţie, printr-un tunel lung şi atât de strâmt, încât îţi umpleai hainele de varul pereţilor. Acolo nu mai erai sub ochii liniştitori ai părinţilor, care luminau şi pacificau spaţiul de sub balcoane, tot spatele blocului. De-acolo monştrii fuseseră goniţi, mlaştinile secate, vrăjile reduse la neputinţă. Doar Scara Unu rămăsese un spaţiu al aventurii şi fricii. Cu greu îl hotărâseră Luci şi Sandu, într-o dimineaţă, să străbată lungul şi chinuitorul tunel ca s-ajungă în fine în mica şi pustia curte interioară de la Scara Unu. Pe trei laturi erau acolo clădiri cu geamuri şi balcoane, iar a patra era gardul de beton armat dincolo de care se vedea, ridicată ameninţător, construcţia infinită a morii. Din curte se deschidea spre şosea primul dintre ganguri, cel mai sordid şi mai întunecos, al cărui plafon era spart de un mare puţ pătrat, vertical, mărginit de ferestre, ce străbătea tot blocul până sus, unde se deschidea spre cer într-o perspectivă ameţitoare. Când te uitai în sus prin el ţi se făcea rău, atât de înaltă era deschiderea aceea pătrată, cu latura de cel puţin zece metri, din corpul blocului. şi tot pe acel gang era îmbeznata, înfricoşătoarea Scară Unu. O singură dată-ndrăznise copilul să intre în marea umbră din holul acelei scări. Urcase cu inima bătând nenumăratele trepte până la lift, într-un întuneric total. Doar beculeţele liftului licăreau din când în când, scoţând din noapte placa masivă de metal a uşii, ce părea o icoană sacră dintr-un mare altar. Totul era altfel decât pe scara lui. Intrase-n liftul neluminat, dar nu avusese curaj să apese pe vreun buton. Se sufoca de magie şi groază. Ceva susura undeva, foarte, foarte sus. Ieşise deodată-n fugă, lăsând uşa liftului dată de perete, şi nu se oprise până-n şoseaua plină de soare.

Intră în holul scării lui şi, ridicându-se pe vârfuri, se uită-n cutia de scrisori. Copiii se distrau de multe ori să scoată scrisorile din cutii. Le luau timbrele şi încercau să le citească, dar se plictiseau repede, căci toate erau pline de lucrurile care-i frământau pe oamenii mari. Se zicea că o dată Mimi ar fi găsit bani într-una. Dar erau numai zvonuri, ca şi cel că poţi găsi maşinuţe de metal în pungile cu zahăr. Mircea prefirase tot zahărul timp de câteva luni, dar nu găsise nici una. Tot ce găsise vreodată fusese un mare şi frumos pistol de cowboy într-o grămadă de nisip. şi nici măcar de el nu

avusese parte, căci maică-sa îl pusese să-l ducă la loc. „Să nu te-atingi nici de-un capăt de aţă“, îi spunea ea mereu. „Uite, io şi taică-tu, n-avem aia, n-avem aia, dar chiar dac-am muri de foame nu ne-ar trece prin minte să punem mâna pe ce nu-i al nostru.“ Ce păţise când „furase“ nişte film developat de la naşa lui! Mergeau câteodată pe-acolo, căci tanti naşa lucrase cu mama lui la Donca Simo şi erau prietene. Avea şi un copil mai mic decât Mircea, pe Jenel. Cu vreo trei ani în urmă au plecat dis-de-dimineaţă spre Maica Domnului, era mult de mers, schimbau mai multe tramvaie, coborau într-un fel de ţigănie şi-apoi o luau pe-o stradă pe care-o recunoşteau după o biserică galbenă şi dărăpănată. Au mers şi atunci mult pe strada aia, în miros de lături şi de cârciumărese. Mergeai de ţi se ura. De-o parte şi de alta erau case prăpădite, putrede, cu mese acoperite de muşama scoase-n curte, cu copii în pielea goală printre straturi de flori, cu femei nemaipomenit de şleampete în capoate jerpelite, totul puţind într-un fel anume, nu ca la Tântava, puţind a săpun de casă şi-a corcoduşe strivite. Din fiecare curte lătra câte-o javră, şi oamenii, rufoşi, nebărbieriţi, cu albeaţă pe ochi sau cu câte-o mână chircită, ieşeau să vadă cine trece. Erau altfel de oameni decât cei de la bloc. Mahalagii, zicea mama lui. Ajunseseră-n fine în faţa casei ciudate a lui tanti naşa, casă cu etaj, sau mai curând cu un fel de cămăruţă pătrată suită peste altă clădire şi lăsând în faţă o terasă plină de ierburi. Casa era zugrăvită complet în albastru deschis, leşios, încât părea un fel de abur cu ferestre când cerul era senin, şi se vedea bine mai ales seara, când cerul, în spate, era ca un noroi de aur. Spre casa asta, în fundul unei curţi lungi şi-nguste, cu coteţe de orătănii pe-o parte şi un strat de lalele ofilite pe cealaltă, ducea o alee de cărămidă şi totul, fiecare lucruşor îngrămădit acolo, mirosea intens, disperat, ca o floare abia deschisă: cuiele miroseau a rugină, scândurile miroseau a lemn putred, tencuiala grosolană mirosea a coşcovit şi var fermentat, pământul mirosea a râme. Jenel, un copil urât de vreo patru ani, mirosea mereu a caca. Maică-sa-l ţinea într-un fel de costumaşe pe care nu i le schimba cu săptămânile şi-i trăgea chiloţii peste pantaloni, aiurea, cum Mircea nu mai văzuse la nimeni. Copil mai prost şi mai murdar nici că era cu putinţă. Iar naşa era o ardeleancă mare, lată, Saveta o chema. Bărbată-su era un oltean care-i ajungea pân-la umăr, cu basc pe care probabil şi-l ţinea şi noaptea pe cap. Era tâmplar, făcea galerii

pentru perdele, mese, scaune şi coşciuge. Rânjea mereu şi făcea bancuri proaste, ca un necioplit ce era. Era de ne-nţeles cum părinţii lui puteau fi prieteni cu asemenea oameni. În casă aveau toată mobila acoperită cu cuverturi grele, pline de ciucuri, pe perete era o carpetă cu un cerb şi nişte porci mistreţi, camerele erau nespus de mici. La tanti naşa văzuse Mircea, la televizor, prima emisiune cu căpitanul Val-Vârtej şi Bătrâna Carapace, corabia lui. Pe-atunci ei n-aveau televizor. Cât stătuseră la vilă mergeau la o vecină, dar nu-ncepuseră încă pe-atunci aventurile căpitanului
Val-Vârtej. Pentru copii nu erau decât „Poşta, poşta, / A sosit poştaşul“, cu Daniela şi Aşchiuţă, şi Silvia Chicoş, care mereu făcea pe băiatul. Când fuseseră atunci la tanti naşa, lui Mircea-i plăcuse foarte tare un film developat, răsucit ca un mic cilindru negru-lucios. Mirosea chimic şi dulce, îţi venea să-l mănânci. Dacă-l desfăşurai, vedeai acolo poze în care oamenii aveau părul alb şi feţele negre. Puteai să-ţi faci din film un pumnal, trăgând de căpeţelul din interior. Atunci ţeava se lungea şi, dacă loveai pe cineva, intra la loc, încât ţi se părea că a intrat în pieptul lui. Când plecaseră, Mircea strecurase filmul în poşeta mamei lui, ca să se mai joace cu el şi acasă. Dar mama-l găsise încă de când ajunseseră-n capul străzii şi se opriseră la un aparat de sirop. Nici vorbă n-a mai fost însă să-i cumpere siropul. Acolo, de faţă cu vânzătorul, luase câteva la fund, şi se-ntorseseră, el plângând, mama roşie ca racul de ruşine, să dea-napoi filmul pe care băiatul, chipurile, îl uitase-n buzunar. Seara o încasase şi de la tatăl lui.

N-aveau nimic în cutie. Cine să le scrie lor? Foarte rar, de sărbători, mai primeau câte-o felicitare de la rudele din Banat. Mircea merse la lift, tot îndreptându-şi cravata. Putea acum să-şi vadă capul în întregime în oglinda liftului, dar trebuia să se ridice pe vârfuri ca să-şi vadă şi cravata. Mai toţi copiii erau mai înalţi decât el, în afară de cei ai doamnei Marconi de la trei, Cristi şi frati-su. Era tuns foarte scurt, doar în faţă avea un mic breton. Ciudat că fetele puteau să poarte părul lung, pe când băieţii erau tunşi tot timpul. Dar erau o grămadă de diferenţe-ntre ei, şi la haine, şi la urechi (fetele aveau cercei), şi la păr. La-nceputul anului venea asistenta medicală şi-i controla. Stăteau la grămadă, şi fetele, şi băieţii, şi trebuiau să-şi ridice bluzele-n sus, ca asistenta să le vadă burta. Fetelor li se vedeau atunci ţâţicile, exact ca ale băieţilor, la unele doar puţin mai umflate. Încă nu era

ruşine, dar fetele tot se fereau să nu le vadă băieţii. şi în chiloţi aveau păsărici, pe care băieţii de la bloc le numeau însă „pizde“, ceea ce era foarte urât. Iar el avea un cocoşel şi nişte ouşoare. O dată-i pusese mama-n pacheţel un copan de pui prăjit. Pe când îl ronţăia, în recreaţie, Puică-i arătase capătul osului şi-i spusese: „Ia uite, parcă-s nişte coaie!“, iar Mircea, ce nu ştia încă ce-nseamnă asta, se grăbise să-i arate tovarăşei Dogaru: „Tovarăşa, ia uitaţi, nu seamănă astea cu nişte coaie?“ Aflase atunci pe pielea lui, mai bine zis pe ţeasta lui – căci tovarăşa-l pocnise cu cel mai mare dintre inele – ce-nsemna să repeţi astfel de cuvinte.

Liftul mergea foarte încet, clănţănind urât când trecea de fiecare etaj. Putea acum s-ajungă la toate butoanele, până şi la cel lângă care scria „Alarmă“, şi care ţârâia dacă-l apăsai. Dacă săreai în sus în lift, rămâneai între etaje. Degeaba deschideai uşile: era ca un zid de ciment care-ţi bloca ieşirea. Dacă nu te aflai la acelaşi nivel cu etajul, nu trebuia să-ncerci să deschizi uşa şi să ieşi din lift, fiindcă el putea porni pe neaşteptate. Scrisese-n ziare de un copil care fusese rupt în două de lift pe când făcuse aşa. De când auzise asta, de multe ori, noaptea, se cutremura de groază închipuindu-şi că e prins de lift, că i se frânge coloana vertebrală, i se sparge burta şi-i ies maţele. Se apăra atunci cu mâinile şi scâncea încetişor, dar dacă-i era prea frică îi striga pe părinţi. Tot aşa, uneori, îşi închipuia că-i intră-n gură un păianjen mare şi gras sau că o seringă-i înţeapă ochiul… Când liftul se oprea-ntre etaje trebuia să aştepţi liniştit să vină cei de la lifturi să te scoată. Dar asta putea dura ore. Mai era o sâcâială cu liftul: de multe ori nu mergea, era „Ascensor în revizie“, şi-atunci o luai pe scări, străbătând toate etajele. Sau, când ajungeai la lift, se-ntâmpla ca abia să fi pornit cu altcineva şi să meargă până la şapte. Aşteptai atunci o veşnicie până venea din nou la parter. Sau se jucau copiii mai mici în lift, se plimbau cu el toată ziua.

Ajunse la etajul lor, cel mai minunat dintre toate, zugrăvit cu floricele de tei şi cu uşile vecinilor atât de cunoscute. Nu chiar lângă ei, dar la o uşă mai încolo stătea Sandu, prietenul lui. Părinţii lui Mircea stăteau la apartamentul 20 şi aveau pe uşă o frumoasă placă de plastic, ca de remi, gravată cu numele tatălui lui. Nu aveau vizor şi nici sonerie. În locul ei erau doar două fire strâmbe. Mircea bătu la uşă şi-i deschise mama.

Acum, că mai erau câteva zile până la sfârşitul şcolii, tovarăşa nu le mai dăduse prea multe lecţii de făcut. Câte o copiere la citire, câteva exerciţii la aritmetică şi-n rest mai nimic. Mediile erau deja încheiate şi el avea să ia din nou premiul trei. Dar îşi scria conştiincios tot ce-avea de scris, cu o răbdare de care era mândru. În clasa întâi, când începuse cu liniuţele şi bastonaşele, se enerva şi plângea la fiecare pagină. Îi ieşeau strâmbe, uita să le facă vreo buclă, nu ţinea seama de înclinarea liniilor din caiet. Îi fusese îngrozitor de greu să înveţe să facă literele. Apăsa pe pagină cât putea, peniţa tocului se crăcăna şi caligrafia ieşea aiurea. Îi plăcea însă mult mirosul şi chiar gustul tocului, care avea capătul zbârcit de zeci de muşcături. Cerneala însă avea un miros oribil, dacă nu era Pelican, cea mai bună, ce se vindea în cutii de carton în care era o elegantă sticlă plată. Când îi deşurubai prima dată dopul, ieşea de-acolo o aromă stranie, pătrunzătoare. Pe fundul dopului era un cauciuc mereu impregnat de cerneală. Ăla mirosea cel mai tare. Cerneala o turna într-o călimară de plastic care, chiar dacă se răsturna, nu lăsa să curgă cerneala, şi totuşi copiii erau mereu pătaţi peste tot, până şi pe limbă. Era aşa caraghios să-l vezi pe Puică cu toată gura plină de cerneală de parc-ar fi băut-o: pe gingii, pe dinţi, pe buze, pe limbă numai albastru! Pe eticheta cernelii Pelican era scris un cuvânt care-i plăcea atât de mult lui Mircea, că-l repeta mereu: „ultramarin“. Fusese foarte greu cât scrisese cu tocul. De citit citea de la cinci ani, dar cu scrisul mergea şontâc-şontâc: „Fir-ar a naibii de şcoală“, se enerva el, „nu mă mai duc la şcoală niciodată!“ Arunca de multe ori tocul pe caiet, făcând pete de cerneală, dar ce folos, că mama-i rupea atunci foaia şi-l punea să scrie din nou. şi tovarăşa nu-l iubea, nu-l încuraja, îl ţinea numai în „văzuturi“. şi tatăl lui îşi bătea mereu joc de el: „Ce ţi-ar mai place ţie să ungi, aşa, şcoala cu slănină, ca s-o mănânce câinii…“ Totuşi, ce fericit fusese în prima zi de şcoală din clasa întâi, când tovarăşa Dogaru, o necunoscută pe-atunci, îi încolonase în faţa intrării în clasă! Copiii aceia străini aveau să fie colegii lui, clădirea aceea gigantică, plină de forfotă, era şcoala lui… Cu inima plină de dragoste îl mângâiase pe umăr pe băiatul din faţa sa. Dar acesta se-ntorsese

cu faţa schimonosită şi-i trăsese un pumn în burtă! Mai târziu, în bancă (stătuse întâi în prima bancă, fiind micuţ, dar apoi migrase treptat spre fundul clasei), aşteptând să primească abecedarul, i se-ntâmplase altă ciudăţenie: învăţătoarea le spusese să fie cuminţi şi ieşise din clasă. Când se reîntorsese, Mircea-i spusese bucuros: „Eu am fost cuminte!“ „În picioare“, ţipase la el tovarăşa, „de ce vorbeşti ne-ntrebat?“ şi-l ţinuse toată ora-n picioare, şi aşa trecuse prima lui oră de şcoală. Mircea nu-i purta însă pică. Aşa trebuia să fie, probabil aşa erau toate învăţătoarele.

Mult mai mult timp decât cu lecţiile pierdea acum cu lucrul manual. După ce un an întreg îi chinuise cu cartonaşele perforate pe care învăţau să coasă, tivind cu aţă colorată contururile ţăranului şi ţărăncii, al vasului cu flori, al tractorului şi, în fine, cel mai greu, al fluturelui (atât de colorat şi de sinuos încât la el se-nţepa mai mereu), acum tovarăşa inventase altceva. Mircea pierdea ore-n şir decupând fâşiuţe lungi şi subţiri din hârtie lucioasă, pe care le-mpletea într-un anumit fel ca să iasă semne de carte, covoraşe şi altele. Într-un fel era şi bine asta totuşi, căci puteai în timpu-ăsta să te gândeşti la multe lucruri, lăsându-ţi mâinile să lucreze singure. Asta făcea şi acum, seara târziu, în camera lui în ale cărei geamuri se reflecta şi abajurul lustrei, dar se vedea şi cornul galben-roşcat al lunii.

Bineînţeles, fuseseră la cofetărie, sărbătoriseră cravata de pionier, aflase şi el ce gust au lotuşii, prăjituri scumpe, din care nu mai mâncase până atunci… Mama-i călcase cravata din nou, blestemându-l pe derbedeu. După fiecare înghiţitură de blat însiropat şi ciocolată, copilul lingea bine, pe furiş, linguriţa şi se privea în ea: pe spatele ei se vedea gras, cu un cap bulbucat pe un fond de frunziş şi cer albastru, iar în scobitură era cu capu-n jos, subţire ca un cui şi cu toate trăsăturile întinse una-ntr-alta. Se-ntorseseră acasă tocmai la timp ca să vadă *Varietăţile*, pe Horia Căciulescu mai ales, de care râdeau să se prăpădească: era mort de slab şi făcea pe frumosul. „Uite-ţi gagicul!“ îi zicea tata mamei de câte ori îl vedea. Gagica lui tata era câte-o cântăreaţă de muzică uşoară, Pompilia Stoian sau Doina Badea… Dar ziceau aşa în glumă, nu erau gagicii lor. Mama şi tata nici nu puteau avea aşa ceva. De altfel, lui Mircea-i venea greu să creadă că şi ei făceau prostii, ca toţi oamenii mari, ca să facă copii. Când era mai mic, e drept, îi văzuse de multe ori luptându-se ciudat: deodată o auzea pe mama chirăind

în camera cealaltă şi fugea repede acolo: tata o trântise pe pat şi stătea peste ea. Atunci se lupta din răsputeri să o scape, îl trăgea de picioare, se arunca şi el peste ei, mai râzând, mai plângând, cum vedea că face şi mama. „Lasă, Mircişor, ne jucam şi noi“, îi zicea apoi mama îndreptându-şi hainele pe ea. Acum ştia de la copii că poveştile cu barza sau cu copiii ieşiţi pe fund nu erau adevărate. Totuşi, nu-ndrăznea să şi-i închipuie şi pe părinţii lui… Căciulescu şi încă doi caraghioşi erau burlaci. Cântau toţi: „Jurăm, jurăm / Să nu ne însurăm, / Să fim burlaci, măi fraţilor, / În vecii vecilor.“ şi-ncercau să facă o mâncare. şi se zicea-n reţetă: „se ia o foaie“, şi ei puneau în loc de-o foaie de plăcintă o foaie de ziar. Se mai zicea „un vârf de cuţit“, şi ei tăiau vârful unui cuţit şi-l puneau în mâncare. Îşi coseau nasturi de plapumă la cămaşă… Când erau Căciulescu sau Puiu Călinescu, dar mai ales la emisiunea *Comici vestiţi ai ecranului*, cu Stan şi Bran sau Chaplin, tatăl lui râdea până se-neca, se sufoca, se făcea roşu ca racul şi vinele de pe frunte i se umflau să plesnească. Se tăvălea pe covor de râs. Dacă te uitai atunci la el ţi se făcea frică, fiindcă arăta de parcă ar fi fost cuprins de o mânie distrugătoare. Îl dureau dup-aia coastele şi stomacul zile-n şir. Mircea nu mai putea suferi muzica uşoară, când o auzea pe Doina Badea fugea şi se ascundea dincolo, sub plapumă, dar îi plăceau şi lui comicii. Sigur, când cumpăraseră televizorul, un Rubin 102, el fusese fericit mai ales că putea vedea duminicile *Poşta copiilor* şi apoi *Aventurile căpitanului Val-Vârtej*. În rest, era un film vinerea, marţea era pauză, iar în celelalte zile emisiuni neinteresante, la care nu se uita nimeni. Doar sâmbăta, de vreo jumătate de an, se dădea *Sfântul*. Duminică dimineaţa auzeai din zori cântecelul: „Poşta, poşta, a sosit poştaşul, / Pentru fiecare- avem câte-un răspuns, / Scriţi pe plic adresa pentru Aşchiuţă, / Plicul la cutie şi-asta e de-ajuns.“ Danieluţa era o fată mare, drăguţă, cu cozi lungi şi prinse în părţi ca nişte urechi de căţel, exact cum avea şi comandanta lor de unitate. Ea vorbea mereu cu Aşchiuţă, o păpuşă pe care o mânuia cineva şi care vorbea de parcă cotcodăcea. Citea scrisori de la copii şi imediat după aceea începea *Val-Vârtej*. Începea cu un fel de cântec de flaşnetă, peste care cineva, chiar căpitanul Val-Vârtej, scotea sunete comice: „Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa, oa!“ şi-apoi se cântau câteva strofe despre căpitan, care „zâmbeşte şi trage din pipă“, şi despre corabia lui, Bătrâna Carapace, iar apoi căpitanul îi

sfătuia pe copii: „Iar voi, dragii mei cei ghiduşi, / De vreţi să vă iau sub aripă, / Fiţi harnici mereu, n-aveţi teamă, / Zâmbiţi, dar nu trageţi din pipă!“ şi-apoi iar „Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa, oa!“ şi începeau aventurile, pe Insula Paştelui, cu tăbliţele Rongo-Rongo, în Egipt, la mumii, în Himalaia, cu Yeti, omul zăpezilor… De fiecare dată rezolvau alte enigme. Echipajul era mereu acelaşi, căpitanul, magistrul Paganel, baronul Münchhausen şi alţi câţiva, mai puţin importanţi. Paganel era slab ca un cocostârc, într-un fel de costum cadrilat, avea şi bărbiţă ca de ţap, iar baronul era Nicolae Gărdescu, gras şi cu peruca pe cap. Era cel mai comic şi mai iubit, dar tot el făcea toate încurcăturile. Tot timpul striga cu vocea lui caraghioasă, rârâită: „Căpitaaaane Val-Vâhtej! Căpitaaaane Val-Vâhtej!“ Mircea aştepta cu mare bucurie duminica, deşi unele emisiuni îl băgau în sperieţi. Povestea cu Yeti ţinuse câteva duminici la rând, şi muzica, la apariţia lui Yeti, era atât de stranie, încât băiatul trebuia să fugă din cameră la auzul ei. Yeti apărea mereu pe zăpadă, se bătea cu pumnii-n piept şi urla… Adversarul căpitanului era unul Mortimer, care-şi băga nasul peste tot, dar era mereu învins. O dată-l prinsese chiar pe căpitan şi-l băgase într-o cisternă cu apă, dar căpitanul respirase prin pipă şi scăpase.

Nici nu terminase bine covoraşul de hârtie lucioasă, roşie, că auzi din sufragerie: „Mirceaaaa, hai la masă!“ Dar nu se grăbi să se ducă. Suflă peste covoraş, să se usuce pelicanolul mai repede, şi-l puse pe lada de la studio. El se sui-n pat şi-ncepu să desfacă în jurul lui cărţile de joc cu „Animale din continente“. Le punea să se bată una cu alta, babirusa cu facocerul, lupul cu pungă cu iacul, aşa că bietele animale nu mai arătau prea bine. Cel mai mult îi plăcea şerpaşul, un fel de vultur mai nobil, la picioare semăna cu magistrul Paganel. Pe spate, ca şi cărţile de joc de la Păcălici, aveau tot felul de date despre animalele din poză, unde trăiesc, cu ce se hrănesc… Le ştia acum pe de rost, tot aşa cum, când îi cumpăraseră jocul în bucăţele cu Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici, îi uimise pe ai lui cum făcea jocul şi cu piesele pe spate, numai după forma bucăţelelor. Cel mai enervant joc era Piticot, fiindcă acolo depindeai de ce dădeai cu zarul. Te tot chinuiai să înaintezi cu pionul tău pe spirala numerotată, şi tot dădeai înapoi sau stăteai un joc când nimereai într-o căsuţă rea. Dar era atât de frumos colorat şi-avea peste tot imaginea piticului cu sania trasă de iepuraş…

Acum trebuiau să se bată pantera neagră cu puma. Le ciocni bine cap în cap până ce puma, bineînţeles, ieşi învingătoare, căci cealaltă era aşa neagră şi urâtă, că lua bătaie de la toate animalele, chiar şi de la koala. Doar şarpele boa mai mânca atâta bătaie. Lui Mircea-i era antipatic din cauza cântecului lui Jean: „În fluviul Congo de vrei să faci baie, / Un şarpe boa te-apucă de… olari-olari-olari-o!“ Erau multe strofe, şi peste tot cuvântul urât era-nlocuit de „olari-o“. Doar Lumpă îl spunea mereu, oricum, rânjind: „De coaie, de coaie!“ şi lua şuturi de la toţi, dar nu-i păsa, râdea. În cântec mai era: „În Franţa pe stradă se zice bonjur, / La noi se traduce pupa-m-ai în… olari-olari-olari-o!“ Cel mai mult îl mira pe Mircea strofa cu „ştefan cel Mare în luptă la Soci / A prins o turcoaică şi-a tras-o de… olari-olari- olari-o!“ ştefan fusese un voievod foarte viteaz, doar că era mic de statură. Dumitru Almaş povestea în *Stejarul din Borzeşti* cum ştefan, pe când era copil şi-i ziceau ştefăniţă, se juca de-a moldovenii şi tătarii cu copiii, şi au prins pe hanul tătar, care era tot un copil, şi l-au legat de-un stejar, stejarul din Borzeşti. şi deodată au venit tătarii cei adevăraţi, şi copiii au fugit, dar cel legat de stejarul din Borzeşti a rămas. Pe el l-au ciuruit cu săgeţile. Atunci şi-a jurat ştefăniţă să scape ţara de tătari. De-asta era atât de tâmpit cântecul: de ce să prindă ştefan turcoaica şi s-o tragă de floci? şi ce căuta ea pe câmpul de luptă? Dar era şi comic tocmai de asta, fiindcă era tâmpit. Jean spunea cele mai mari porcării, dar atât de vesel şi mucalit, că râdeai şi tu cu el. Pe când, dacă zicea Lumpă ceva, chiar dacă nu era cu porcării, părea ceva urât şi copiii se supărau. O dată Simfonia se certase cu Luţă, dar mai mult în glumă, şi se-njurau: „Pizda mă-tii!“, spusese unul. „Ba a mă-tii, că-i mai grasă / şi-o mănânci cu sos la masă!“ răspunsese celălalt. „Da’ a mă-tii ce-are, e ocupată de fascişti?“ „Ia nu te mai lega de mama!“ La care Lumpă se băgase şi el: „Se leagă de mă-ta cu sfoară“, şi-l bătuseră amândoi.

Tatăl lui apăru în uşă încruntat: „Aştepţi lăutari?“ „Vin, vin“, spuse Mircea şi, trecând cu sfială pe lângă el, merse în sufragerie. „Ia vezi, crezi că dacă eşti pionier nu mai poţi s-o-ncasezi? De-acum, tocmai, trebuie să fii mai cuminte, mai ordonat… Trebuie să dai exemplu altora.“ Se aşezară la masă, dar se uitau mai departe la televizor, unde vedeai muncitori pe schele, apoi nişte sonde… şi la film se dădea întâi jurnalul, unde vedeai mereu imagini de pe ogoare, cu secerătoarele înaintând prin lan, apoi nişte

fabrici… Te uitai, fiindcă tot n-aveai ce face până-ncepea filmul. Mama aduse mâncarea. Era mâncare de prune uscate cu orez, tata-i zicea mereu să nu mai facă mâncăruri de-astea ţigăneşti, mâncare de gutui, prune cu orez, colarezi… Ăştia erau cea mai ruşinoasă mâncare, mama-i spunea mereu lui Mircea să nu spună nimănui că o găteşte. Erau de fapt nişte cocoloaşe de făină plutind într-un lichid gros, lăptos, ca de mucenici. Copilului îi plăceau destul de mult, ca şi celelalte. „Lui tata nu-i plac fiindcă el e bănăţean şi astea-s mâncăruri munteneşti, de-aci, de la noi. Ce-am păţit până l-am hotărât să guste măcar ciorba cu borş… De câte ori n-am aruncat-o la ghivetă, că nici nu vroia să se atingă de ea… Ce mai plângeam, ce ciudă-mi era! şi-acuma bea borşul gol, de nici nu mai am ce pune-n ciorbă.“ Mâncau sporovăind, Mircea le povestea pentru a nu ştiu câta oară cum îi pusese tovarăşa cravata la gât, apoi ce-i făcuse Porumbel. Din mâncare agăţa numai prunele, care se umflaseră de ziceai că-s proaspete, şi lăsa orezul neatins. Dar acum mama parcă avea ceva, era distrată şi cu ochii în gol. Tata era doar în maieu, slab de-i numărai coastele, şi ţinea un picior pe scaun. Avea chiloţi de pânză, până aproape de genunchi, ca fotbaliştii. Li se şi zicea „chiloţi gen Dinamo Moscova“. Ei ţineau cu Dinamo. Jumătate din copii ţineau cu Dinamo şi jumătate cu Steaua. şi când jucau fotbal, echipele le numeau tot Dinamo şi Steaua. Pe Mircea, fiindcă nu ştia să joace, îl puneau mereu în poartă. Dacă se nimerea să se lovească mingea de el, însemna că apărase şi toţi îi strigau „Bravo, bă!“ Dar dacă mingea intra-n poartă, îi strigau „Boule! Dacă mai iei un gol ieşi afară!“ Când se săturau de joc, copiii se adunau în jurul lui Mimi şi Vali şi vorbeau despre fotbal. Mimi zicea că fotbaliştii de-acum erau nişte nenorociţi faţă de ăia care jucaseră mai demult. Cică pe vremuri fusese unul Dobai, care avea un şut formidabil, toţi îi ziceau Tunarul. şi cică o dată a venit la noi o echipă de prin Africa, şi ăştia aveau în poartă o gorilă adevărată. Stătea gorila pe bara de sus şi cum venea o minge, hop, se arunca şi-o prindea. Nu puteau să le dea nici un gol. Până s-a enervat Dobai şi când a tras un şut, a băgat-o pe gorilă cu tot cu minge-n poartă, de i-a scos şi maţele. A murit gorila chiar acolo, pe loc. Tatăl lui Mircea îl luase pe Dinamo la meci de câteva ori. În faţa stadionului erau cozi foarte mari la bilete. Stăteau mult acolo şi toţi oamenii vorbeau despre fotbal, despre echipe şi jucători. Mircea locuia pe

scară cu un fotbalist care era-n echipa naţională, Popa de la Dinamo. Venea mereu beat. Avea o fetiţă foarte drăgălaşă. Ce de jucării îi aducea din toate ţările! După ce luau bilete, tata se oţăra că le băgau pe gât şi un program de doi lei cu numele jucătorilor şi nişte poze din care nu se-nţelegea nimic. Apoi, odată cu sute de bărbaţi, intrau pe poarta stadionului. Ce statui ciudate erau în parc! Atleţi şi boxeri de bronz, gimnaste de piatră… Lui Mircea-i era mereu teamă că, trecând pe lângă ele, statuile i-ar putea şopti ceva… sau l-ar atinge cu degetele pe umăr… Stadionul era uriaş şi se umplea tot, de nu mai aveai loc să arunci un ac. Mii şi mii de bărbaţi în cămăşi albe, toţi cu părul pieptănat pe spate, ca al tatălui său, toţi cu obrajii verzui, bărbieriţi cu lame proaste, toţi mâncând seminţe şi scuipând cojile-n jur. Mircea nici nu era atent la ce se-ntâmpla pe teren. Jucătorii care fugeau acolo erau mici ca furnicile. De-aceea tresărea mereu când cei din preajma lui săreau în sus înjurând şi urlând ca nebunii. „Băăăă! Futu-ţi morţii mă-tii cu cine te-a-nvăţat fotbal!“ zbiera câte unul la arbitru, mai tare decât ai fi crezut că poate striga un om. Mult mai mult îi plăcea pe stadion seara, când se dădeau acolo filme în aer liber. Ecranul era sub cerul uriaş, încă albastru când intra lumea, dar tot mai trandafiriu către apus. Răsăreau uneori luna şi stelele şi tot era prea lumină ca să-nceapă filmul. Printre băncile curbe umblau ţigănci cu seminţe, şi aerul mirosea a liliac. Vreun sfert de oră din film nu vedeai decât nişte umbre vag colorate pe ecran, din care nu-nţelegeai nimic, fiindcă te tot apărai de ţânţari, dar apoi întunericul venea, albastru catifelat, vocile se auzeau zbârnâit din boxele străvechi, cerul se umplea de stele, filmul curgea în lumea lui, iar Mircea rămânea singur în tribune, uitându-se aproape numai la cer, uimit şi fericit când mai cădea câte-o stea, lăsând o dâră lungă în urmă. Scaramouche se duela, se-ndrăgostea, se deghiza-n măscărici, apoi scria pe ecranul negru FIN şi ecranul se stingea. Lumea se-ngrămădea ca oile spre ieşirea slab luminată de un neon. Plopii din depărtare acopereau şi descopereau stelele.

„L-am visat pe tătica“, zise deodată mama. La televizor vorbea de câtva timp o prezentatoare, Sanda Ţăranu, vorbea de nu se mai termina. Nu se ştie ce film trebuia să urmeze şi ea se apucase să-l povestească dinainte. „Parcă pe cine puteai tu să visezi…“ îi spuse tatăl, plimbând o prună prin farfurie. „Da, dragă, mereu mă visez la Tântava, nu ştiu de ce. şi mă visez copil sau

fată tânără, şi totul e chiar aşa cum era atunci, înainte de război, mămica şi tătica sunt tineri, cum erau… Vasilica şi Anica sunt cu cozi, în haine de la ţară… Să vezi, Costele, se făcea că eram acasă, în casa veche, dinainte s-o facă pe asta de-acum (asta e de prin ’40–’41…). Întorceam ceasu-ăla mare de tablă din tindă, ăla pe care e o locomotivă. Când, intră mămica şi-mi spune: «Marioaro, aici miroase a mort.» şi-atunci mi-am dat seama că mirosea a hoit, da ştii cum, să-ţi mute nasul din loc. «Ia vino cu mine», mi-a zis, şi-am ieşit cu ea-n curte. şi era aşa, un vânt şi-un cer de parcă sta să ningă… Ne-am dus în şopron, dar parcă nu era şopronul nostru. Era gol şi pustiu, şi pe pereţi erau numai icoane. Era ca un fel de biserică, dragă…“ „Păi da“, zise tata, plictisit. „şi nu ţi-ai făcut şi tu nişte cruci, acolo?“ „Nu, stai să vezi. Brrr, uite, şi-acum mi s-a făcut pielea de găină. şopronul era pustiu, erau doar roţi de păienjeni pe la colţuri. şi se făcea că acum eram singură şi mi-era frică, nu mai ştiam cum ajunsesem pe-acolo. şi deodată se deschide, dragă, o uşă şi vine la mine o femeie în cămaşă de noapte largă şi boţită, cu un snop de flori în braţe, flori de câmp de toate felurile, abia le putea duce de multe ce erau. şi se opreşte-n faţa mea şi-mi aruncă toate florile alea la picioare. «Marioaro», zice, «ia lopata şi dezgroapă-l pe tătica.» şi-a plecat, n-am mai văzut-o. M-am uitat în jur şi am văzut o lopată, am luat-o şi m-am întors în casă. ştiam acum că de-aia miroase-a hoit în tindă, că era tătica-ngropat acolo, Doamne, iartă-mă! Multe prostii mai visează omul…“ „Chiar că prostii“, făcu tatăl atât de caraghios, că Mircea pufni în râs. Dar mama nu-i dădu atenţie. „şi-ncep să sap, dragă, acolo-n podeaua de pământ, sap ce sap şi dau, aşa, de-o ladă. Ridic capacul şi… of, Doamne, iartă-mă!“ şi-ncepu deodată să plângă, cu faţa-n palme. I se zguduia tot trupul. Copilul încremenise, cu lingura la gură. Tata se oprise din mâncat şi se uita nemulţumit la ea: „Hai, hai, potoleşte-te odată!“ „Era Dumnezeu, cu barbă albă şi-n odăjdii, ca-n icoane… şi cu Evanghelia deschisă pe piept… şi se uita drept în ochii mei şi zicea: «De ce m-ai îngropat, Mario? De ce m-ai îngropat?» Doamne! Doamne, iartă-mă!“ „Bâzzzz… bâzzzz…“, o imită tatăl, făcând o figură lungă ca a lui Stan când se smiorcăia. „Fi-v-ar tâmpeniile să vă fie, că nu mai scăpaţi odată de ele! V-au băgat bine popii-n cap toate prostiile!“ „Doamne miluieşte…“, începu şi Mircişor, dar tatăl se răsti şi la el şi după-aia spuse sever: „Ia, gata, de-

acum ne uităm la film!“ Mama, încă suspinând, fugi în bucătărie şi nu mai ieşi de-acolo. Mircea se uită ce se uită la film şi-apoi se duse după mama lui.

Dar în bucătărie nu era nimeni. Încă mestecând, băiatul rămase mirat în mijlocul odăii, între bătrânul bufet verde şi masa, cu muşamaua tăiată de cuţite, de care era prinsă o maşină de tocat. Deasupra aragazului, din găurile de aerisire îmbâcsite de fum, ieşeau şi umblau pe perete viespi mari, care nu-şi aflaseră încă odihna. Uşa balconului era închisă: mama nu putea fi acolo. Atunci nu putea decât să se fi topit în văzduh. „Mama!“, strigă încet, uitându-se zăpăcit în jur. Pe aragaz, într-o cratiţă mare, era încă o grămadă de mâncare de prune, să le mai ajungă vreo două-trei zile. „Da, Mircişor, sunt aici“, se auzi din cămară. Bineînţeles! Că doar nu făcuse aripi să zboare. Merse şi-o trase afară, de mână, din cămara îngustă, ocupată aproape cu totul de un raft plin de sticle goale, oale de lut, borcane cu nu se ştie ce, pungi dezumflate de făină… Avea obrajii uzi şi se ştergea cu palmele la ochi. „Taică-tu ăsta… parcă ce ştie el?“ Se aşeză pe un scaun, cu Mircea-n braţe. Mirosea toată a prune uscate şi a rântaş. Copilul se mira uneori cât putea să fie de slabă. O dată, la şedinţa cu părinţii, rămăseseră şi copiii puţin în clasă, fiecare în bancă cu mama sau cu tatăl lui. şi mama lui era cea mai slabă dintre toate mamele, îi puteai număra vertebrele la ceafă, sub părul făcut coc. şi avea obrajii atât de scobiţi, cu pielea moale… şi buzele palide, chiar dacă, rar de tot, dădea cu puţin ruj. Iar părul ei spălăcit era subţire ca pânza de păianjen. „Ce ştie el? El parcă acolo s-a născut, la şcoala lui de ziarişti, nu la Banat. Da’ maică-sa, când a venit la noi anu’ trecut, ţii minte cum stătea în genunchi serile, în cămeşă de noapte, şi se ruga la capul patului? Mircişor, io nu te-am învăţat să spui Doamne-Doamne la culcare, că sunt alte vremuri acum, da’ nu-mi place să râdă de obiceiurile astea cu care noi am crescut… pe care mămica, Dumnezeu s-o…“ Începu să plângă din nou. Lui Mircişor îi era milă de mama lui în împrejurări din acelea. De Paşti, de pildă, vopsea şi ea câteva ouă, cu multă osteneală, în cutii de conserve în care punea vopsea Gallus de mai multe culori. şi urma masa, cu cozonac, cu ouă, cu vin, cu lucruri mai bune ca de obicei. Bineînţeles că de biserică nici nu putea fi vorba. Dar venea momentul când trebuiau să ciocnească ouă, şi-atunci tatăl lui devenea

deodată ciufut, ca atunci când nu mai avea ţigări. „Ia hai“, zicea veselă mama, „Hai să ciocnim, Costele, hai noi mai întâi! Cu ce dai, cu capul sau cu fundul?“ Mircea studia îndelung ouăle, ca să-l găsească pe cel mai tare. „Hai, Cristos a-nviat!“ la care taică-su răspundea mereu, făcându-i cu ochiul lui Mircea: „Cine l-a văzut?“ şi, pac! turtea oul mamei, de jos în sus. „Hai, mă, păgânule, ce-are dacă zici şi tu, ca oamenii, «Adevărat a-nviat»? E aşa, o tradiţie, parcă trebuie să crezi?“ Mereu ieşea scandal de la ciocnitul ouălor, şi ziua de Paşti, care-ncepea aşa de frumos, se irosea până la urmă întotdeauna. „Ia mai lasă-mă-n pace! Du-te şi ciocneşte cu popa Ciocoiu ăla al vostru care-ţi dădea premiu-ntâi la şcoală, nu cu mine!“ Ca să scape de gălăgie, anul acela de Paşti hotărâseră să ciocnească fără să mai spună nimic. şi când venea popa cu botezul era câteodată scandal. Când era tata acasă, se ducea la uşă şi spunea din dosul ei: „Nu primim!“, uneori adăugând grav: „Noi avem alte convingeri!“, ceea ce-i plăcea lui Mircea foarte mult, i se părea cumva nobil. Dar mamei, dacă era singură acasă, îi era ruşine să nu deschidă, aşa că de vreo câteva ori Mircişor, doar în chiloţi şi-ntr-un maieu jerpelit, cum stătea prin casă, trebuise să pupe şi el cruciuliţa şi să primească-n creştet stropii de apă cu miros de busuioc. Un popă într-un apartament de bloc era curios şi nelalocul lui, copilului i se făcea şi frică… Zdrăngăneau geamurile când cânta, şi tot ce zicea, şi hainele lui largi şi sclipitoare erau parcă dintr-un vis… Mama-i zicea „părinte“ şi-i săruta mâna, ceea ce-l umplea de indignare pe copil. Popii erau nişte paraziţi care nu munceau nimic, spuneau de două ori „Doamne miluieşte“ şi-ţi luau banii. şi tatăl lui se supăra de câte ori mama-l primea pe popă cu botezul. Noroc că era doar o dată pe an. Tovarăşa Dogaru, la şcoală, îi încredinţase de multe ori pe copii că Dumnezeu nici nu există. Cea mai bună dovadă, zicea, era că Gagarin fusese-n cer (sau în cosmos, cum se spunea acum) şi nu-l văzuse pe-acolo. şi-atunci nici Cristos nu putea să fie fiul lui, nici Maica Domnului, maică-sa, şi-aşa mai departe. Nici sfinţii nu existau. Dar mama îi povestea de multe ori, când venea vorba de şcoală, cât iubise ea şcoala, cu cât drag stătea şi citea când o trimiteau cu vaca pe islaz. Cât de mult ţinea popa din sat, popa Ciocoiu, om cu două facultăţi, la ea şi la Vasilica, mereu primele la învăţătură. şi, mai cu jumătate de gură, dar încăpăţânat, mai spunea mereu ce mult îi plăcuseră orele de religie de la

şcoala din sat. Mircea râdea mereu când auzea asta, „ore de religie". I se părea de necrezut să vină un preot în clasă şi să-nceapă să cânte pe nas. „Dar nu, Mircişor, nu cânta, ne povestea multe lucruri din Evanghelie, viaţa lui Isus Cristos, erau lucruri aşa de frumoase…" Mircea însă-şi acoperea urechile şi nu voia să mai asculte. Pentru el toate erau ca păcăleala cu Moş Gerilă, în care credeai când erai mic şi-apoi râdeai de cei care încă mai credeau. Pe când taică-su mai lucra încă la Atelierele ITB, muncitorii şi copiii lor fuseseră chemaţi să se-ntâlnească cu Moş Gerilă în sala de festivităţi a-ntreprinderii. Fiecare copil urca pe scenă, spunea poezia şi primea un dar. L-au suit şi pe Mircea, care avea doi ani şi jumătate, dar când a dat cu ochii de Moş Gerilă, copilul a-nceput să urle din toate puterile: moşul ăla al lor avea barba lui naturală, neagră pana corbului! Mama plecase cu copilul la subţioară din sală. Până-acasă Mircea o ţinuse într-un urlet. Tot ce ţinea de religie se amesteca, pentru el, în mod ciudat, cu icoanele de deasupra paturilor pe pari văruiţi de la Tântava: Arhanghelul Mihail, Dumnezeu Tatăl, zecile de sfinţi care-şi turteau aureolele unele-n altele, toţi în straie de azur şi purpură, toţi pe un fond siniliu scrijelit cu un scris strâmb. Pozele de pe acelaşi perete, colorate cu mâna, înfăţişând militari şi ţărănci, în rame de sticlă pisată sub ştergare de borangic, odaia umbroasă cu pământ pe jos, lampa cu sticlă din perete, oglinda înclinată şi grinzile cu busuioc ale tavanului, crengile părului, pline de pere mălăieţe ciugulite de păsări, bătând în geamul îngust şi zăbrelit, toate acestea-nsemnau pentru Mircişor o lume enigmatică, de care-i era puţin teamă, dar după care şi tânjea într-un fel. Cât de uimit fusese când aflase din întâmplare primele lucruri despre Isus pe care el le putea înţelege, pentru că se potriveau cu ce mai ştia şi el! O dată, după ce fusese cu mama lui la Muzeul Satului, ieşiseră pe altă parte şi se rătăciseră pe nişte alei umbroase. Dăduseră acolo peste un fel de capelă veche, părăsită. Mircea aruncase o privire-năuntru şi rămăsese foarte mirat. Pe peretele capelei era o mare pictură lucioasă, cam ca acelea de pe pereţii Policlinicii 10, unde-l duceau când era bolnav. Dar, bineînţeles, aici nu erau pictate gâze, flori uriaşe şi spiriduşi coborând pe o rază de soare, ci un mormânt deschis şi un bărbat în veşmânt alb, însuşi Isus, ridicându-se-n aer biruitor şi binecuvântând cu o înfăţişare severă. În jurul lui era un fel de cerc de lumină. Neaşteptat şi

straniu era însă că în jurul mormântului dormeau trântiţi pe unde apucaseră câţiva soldaţi romani. De fapt, vreo doi se treziseră şi se uitau orbiţi şi înspăimântaţi la Isus. Nu era nici o-ndoială că erau romani, erau îmbrăcaţi exact ca în cartea de istorie de-a patra, cu coifuri, zale şi scuturi dreptunghiulare, tot ce trebuia. şi suliţe lângă ei. Copilului nu-i venea să creadă. „Mamă“, întrebă el, „Isus Cristos a trăit pe vremea romanilor?“ Mama nu ştiuse să-i spună, dar nu credea. Isus fusese Dumnezeu, nu trăia aşa, pe o vreme, ca oamenii. El era în icoane, pe altă lume, cu Maica şi Taica lui şi cu sfinţii. „Ei, mamă“, zisese ea şi de data aceea, ca de-atâtea ori, „ce mi-ar fi plăcut şi mie să citesc şi să ştiu mai multe, aş fi vrut să ies şi eu învăţătoare… Dar atunci erau alte vremuri. ştiau oamenii de-nvăţătură? Parcă-l aud pe tătica: «Las’, că nu te fac preoteasă!» şi la şcoală mergeam aşa, iarna, când nu aveam nimic de făcut. Cum se desprimăvăra, la muncă, la grădină… sau du-te cu vaca la păscut. N-aveai nici trei ani când o luai de funie. Vai de lume… Atât am făcut şi io, patru clase, şi dup-aia nu m-a mai dat la şcoală. A venit războiu’… Mătuşi-ta Anica a rămas în sat, că se măritase, şi io cu Vasilica ne-am dus la Bucureşti, ucenice. Atât ne-a fost învăţătura. Dup-aia mi-am completat şapte clase, da’ mai mult de formă, odată cu toate fetele de la noi, de la Donca Simo.“

Tatăl apăru şi el după o vreme, spăşit. „Mărie şi Mărioarăăăă“, îi cântă ca-ntotdeauna când voia să se-mpace, „Ochii tăi mă bagă-n boală“. „Ba-n oală“, strigă şi Mircea şi mama-ncepu să râdă, şi deodată totul era din nou bine. „Ce ziceţi să mergem şi noi la circ, să vedem spectacolu-ăsta nou?“ le spuse tatăl, şi bucuria lui Mircea nu mai avu margini. Cum stăteau chiar lângă Circ, vedeau oricum toate spectacolele, dar ce-avea a face? Era nemaipomenit. „Eu mă duc mâine cu copiii la menajerie, să vedem animalele“, îi anunţă Mircea. „Da, dragă, au nişte lei, tigri, ce-or fi, că rag toată ziua de bagă aleea-n sperieţi. Zicea ieri madam Guruianu că nici nu putuse să stea pe bancă de frică. Mai ales când le dă de mâncare rag ceva de groază…“

Mama se-apucă să spele vasele, iar tatăl, cocoţându-şi ambele picioare pe scaun, ca un indian bătrân, rămase cu ochii-n gol. Era ciudat de frumos când încremenea câteodată aşa. Părul îi era atât de negru, cu firul atât de gros, încât, cum era dat pe spate, cu doar câteva şuviţe atârnându-i pe

frunte, îi schimba toată faţa într-un fel de mască palidă, de o ciudată nobleţe, în care doar ochii luceau şi ei negri catifelaţi, ochii altcuiva parcă. şi Mircea rămânea adesea cu ochii în gol, exact ca tatăl lui, şi trebuia uneori zgâlţâit ca să revină pe lume.

Aveau să meargă la circ, ce grozav, aveau să-l vadă pe Yoga Omul şarpe! Fiindcă pe noul panou dintre castani, din faţa Aleii Circului, între urşii pe monociclu şi acrobatele cu pulpe groase, în ciorapi de plasă, primul nume de atracţie dintr-o lungă listă era al acestui Yoga Omul şarpe, scris cu litere mari şi groase. Yoga era şi el desenat în afiş: îşi ţinea picioarele după cap şi stătea în mâini, semănând cu un fel de păianjen strâns ghem. Pe cap avea un turban cu o piatră mare, strălucitoare, în frunte, un cristal cât cel pe care Mircea-l găsise anul trecut în ariciul verde al unei castane dezghiocate. Toţi copiii de la bloc vorbeau despre el, le plăcea numele lui, Yoga, şi-ncercau să ghicească de ce i se zicea Omul şarpe. Unii ziceau că se-ncolăceşte ca un piton, alţii că dresează şerpi. Jean zicea că-i spune aşa fiindcă o are lungă şi groasă ca o anacondă. „Să vedeţi că o să şi-o scoată din chiloţi şi o să şi-o arate la toată lumea, ca pe-o trompă de elefant!“ Sau ca negrul Jim, se gândea Mircişor, căruia prinţesa îi dădea tot felul de lucruri grele de făcut ca să nu se mărite cu el, să-i aducă tot felul de perle şi lănţişoare, dar el le aducea, şi-atunci i-a zis: „Mă mărit cu tine dacă o ai lungă de doi metri.“ şi cică Jim: „Jim iubeşte mult la tine, taie cincizeci de centimetri!“ Fiindcă el o avea de doi metri şi jumătate, ce caraghios… Cum s-o cari după tine dacă e atât de lungă? Poate ca paşa din *La paşa vine un arab*: „Apare paşa în pridvor / Târându-şi pula pe covor / şi coaiele în cărucior“… Dar nu se putea ca Yoga Omul şarpe s-o scoată acolo, în faţa tuturor, fiindcă-l lua Miliţia. Mircea credea mai degrabă că-i zicea aşa fiindcă se-ncolăcea ca-n poză, îşi punea picioarele după cap… şi totuşi, şerpii n-au picioare. Mai bine-i ziceau Yoga Omul şopârlă. şi pe panou mai era trecut un număr „senzaţional“ cu Piticele Jongleur de la Circul Mare din Moscova. Asta nu-l mai entuziasma atât pe copil. Cum ei locuiau lângă Circ, vedea adesea pitici cu capul mare şi picioarele strâmbe mergând şi ei la piaţă, cu sacoşele atârnând pe asfalt. „Oameni şi ei, săracii“, zicea mama. „Nu te uita la ei, să nu se simtă prost.“ şi ce mai era pe afiş? Mai multe: dresuri de purici, clovni şi o formaţie muzicală din Cehoslovacia, No-Ko-To (sau No-To-Ko? sau

Ko-To-No? Era imposibil să ţii minte). Când Mircea avea cinci ani şi fuseseră prima oară la circ, tata râsese de el, îi zisese la-ntoarcere că aveau să facă şi ei circ acasă: el avea să jongleze cu farfurii, Mircea avea să facă pe clovnul, „iar pe mămica o punem să sară-n plasă, desfacem o plasă de-a ei de rafie şi-o ţinem de capete, şi ea sare acolo, face tumbe…“ Copilul crezuse, şi abia aştepta să ajungă acasă. Când i-au spus că e doar o glumă, a-nceput să urle şi să se tăvălească pe jos chiar acolo, pe trotuar. O-ncasase bine şi doar aşa se potolise.

Mircişor trebuia să meargă la culcare, dar i-au mai dat voie să se joace jumătate de oră înainte să se culce. Aşa că s-a suit în pat, şi-a luat cărţile şi a-nceput să se uite pe ele. Nu aveau multe cărţi în casă. Era una care se numea *Ce oameni, domnule!* de Nicuţă Tănase. Avea pe copertă un tânăr care fuma aşa, cu obrăznicie. Înăuntru erau nişte povestioare aiurite: „Cum am fost portţigaret“, „Cum am fost centru atacant“… Nu se-nţelegea nimic. Tatăl lui zicea că trebuie să râzi când le citeşti, dar el nu râdea. Doar o poveste era mai comică, cu un porc care dădea curent electric. Altă carte se numea *Literatura română*. Asta avea poze cu scriitori şi cu titluri de ziare. Sub titlurile de ziare scria „frontispiciu“. De pildă, „Bluze albastre (frontispiciu)“. Lui Mircea cuvântu-ăsta-i plăcea grozav şi-l repeta tot timpul. Mai erau şi poezii. Unul dintre poeţi era Eminescu, al cărui chip îl ştia bine, îl găseai peste tot. Sub poza lui scria Mihail Eminescu. El fusese cel mai mare poet român, dar murise nebun. „Unde e multă minte, e şi prostie“, zicea mama despre el. Lângă poza lui era o poezioară: „Ai noştri tineri la Paris învaţă / La gât cravatei cum să lege nodul / şi vin apoi de fericesc norodul / Cu chipul lor isteţ de oaie creaţă.“ Era şi un desen cu unul dintre aceşti tineri, şi semăna exact cu o oaie creaţă. Mai încolo mai era o poză cu nişte clădiri în flăcări şi un cer negru deasupra. Sub poză scria: „Parisul arde-n flăcări, furtuna-n el se scaldă, / Turnuri ca facle negre troznesc arzând în vânt.“ Poze cu scriitori erau multe. Îi plăceau cei cu nume mai ciudate: Mihail Davidoglu, Olga Demetrius… Nici unul nu scăpase fără mustăţi, ochelari sau de-aia de pirat pe un ochi. Mai mult îi plăceau alte cărţi: *Drumuri europene* şi *De la Polul Nord la Polul Sud*. Astea aveau în mijloc poze: prima avea poze din Londra, din Viena, foarte frumoase, iar cealaltă poze cu foci, cu pinguini şi cu vânători de balene. Dar

toate pozele erau alb-negru şi cenuşii, abia se desluşeau. şi paginile cu ele se lipeau, fiindcă erau mai groase şi lucioase. Mai era o carte de Pop Simion, *Ore calde*, cu nişte muncitori pe schele, desenaţi ciudat, şi o alta, *Thomas Alva Edison*. Ăsta fusese inventator, inventase becul. Prima poză avea scris dedesubt „Tickerul de bursă“, şi arăta un fel de aparat. Sub o alta scria „Atelierele din Menlo Park“. Erau nişte case şi un gard. Edison însuşi apărea într-o poză, cu o pălărie de cowboy pe cap. Tata-i spusese că era surd de-o ureche, îi trăsese unul o palmă peste ea. Dar era deştept. Când era copil, l-au găsit ai lui stând pe nişte ouă, să le clocească. La şcoală avea însă note proaste. El şi Lenin fuseseră cei mai deştepţi oameni din lume. Lenin era atât de deştept, încât, când au făcut steaua roşie, au făcut-o-n cinci colţuri, fiindcă şi numele lui Lenin avea cinci litere. El râdea foarte tare la teatru şi-i plăceau copiii. Era chel şi avea bărbuţă. Era mereu al treilea după Marx şi Engels în panourile de la 23 August, dar primii doi aveau mult mai mult păr. Marx, Engels şi Lenin. Ultima carte, singura pe care-o citise toată, era complet roşie şi scria pe ea *Basme populare româneşti*. O citise încă din clasa întâi, îşi amintea cum stătea lungit pe lada de la studio, în faţa marii ferestre, şi citea până se-ntuneca. Atunci foile se făceau roz. La-nceput îi fusese foarte greu. Nu înţelegea multe lucruri. După unele cuvinte scria câte o cifră mică, 1, 2 sau 3. Ce era aia „coclauri2“? Iar jos se trăgea o linie şi sub ea mai scria ceva cu litere mai mici, dar fără legătură cu povestea. Învăţase însă repede să treacă peste lucrurile-astea. Erau multe poveşti atât de frumoase, dar şi înfricoşătoare. Erau mulţi împăraţi cu nume de culori, şi undeva era o râpă, pe-acolo treceai pe Celălalt Tărâm. Acolo mişunau fiinţe rele, gheonoaie, scorpii, Statu-Palmă-Barbă- Cot, care fugea cu barba prinsă într-un copac… Erau zmei şi balauri, un şarpe care-avea o mărgică după măseaua din fundul gurii… Când ajungeai la el, după ce-i salvai fata, el îţi spunea să-i ceri ce vrei tu, aur, argint, cât voiai, dar tu trebuia să ceri mărgica, fiindcă era fermecată… Mai erau munţi de sticlă, văi cu flori adormitoare, mănăstiri ce se legănau pe un pai. Cea mai lungă poveste era *Ileana Cosânzeana, din cosiţă ruja-i cântă, nouă împăraţi ascultă*. Avea 22 de pagini şi Mircea o terminase în vreo săptămână. În *Pipăruş Pătru şi Florea-Nfloritu* cei doi voinici treceau prin ţara furnicilor şi prin cea a şoarecilor, care erau mari cât boii, şi ajungeau la bordeiul lui Ciută-

Nevăzută. şi Ciută-Nevăzută avea o fată, care i-a salvat pe voinici, fiindcă Ciută-Nevăzută mânca oameni.

Pe când răsfoia *Basme populare româneşti*, intră în cameră mama lui. „Hai, la culcare, că e unşpe! Te-am lăsat o grămadă. Mâine-o să trag de tine să te scoli.“ Adună cărţile şi le puse pe ladă. Îl înveli pe băiat, care se ghemui nemulţumit sub pătură. Decât să se culce, era mai bine orice. Ar fi preferat să-l bată amândoi părinţii toată noaptea decât să doarmă. De fapt, după ce adormea nu-i mai păsa, dar pân-atunci era un chin. Lui Mircea-i era frică de nopţi şi de somn. De fiecare dată, culcat pe burtă între cearceafuri, simţind chiar şi cu pleoapele-nchise cum trec peste pereţi luminile de la maşinile de pe şosea, se gândea că până dimineaţă era atât de mult timp, opt sau nouă ore… Ce-avea să facă el în vremea asta? Unde avea să fie? Prin ce coclauri necunoscute, rele, pustii avea să rătăcească? Atunci îl apuca frica şi se silea să nu alunece-n somn. Începuse să se gândească şi la ce avea să fie după ce va muri. Atunci nu va mai vedea nimic, nu va mai auzi nimic, şi asta mii şi milioane de ani. Niciodată n-avea să mai existe. Atunci chiar că nu mai putea dormi. Deschidea ochii şi privea în jur tresărind. La el în cameră nu se făcea întuneric niciodată, fiindcă şoseaua lumina puternic din toate becurile de pe stâlpii dintre şinele de tramvai. şi, dincolo de ea, lumina stins tot oraşul. Dar după o vreme se făcea linişte. Rar mai trecea câte-o maşină sau, cu un zgomot înfiorător, un tramvai. Mircea se ducea atunci la fereastră şi deschidea panoul lateral. Stătea mult aşa, în liniştea şi vântul delicat al nopţii. Iubea atât de mult oraşul acela nesfârşit, pâlpâitor, era Bucureştiul lui personal, făcut cadou lui de ziua de naştere. ştia fiecare vilă şi fiecare vârf de platan ce ştergea cerul. ştia luna mare şi îngheţată. Privea, sub razele ei, şirul lung de Crişti răstigniţi pe stâlpii de iluminat, de-a lungul şoselei curbe. Din coasta lor picura apă şi sânge pe pavajul dintre şinele de tramvai.

În acea seară, pentru prima dată, mama nu-i mai spusese nici o poveste. „Gata cu poveştile, de-acum eşti băiat mare, pionier, e ruşine. Apropo, uite, ţi-am călcat din nou cravata, uite-o aici, o pun pe spătar.“ Dar Mircea nu se mai ridică din pat. Privi doar, desfăşurat deasupra sa, ca omuleţii de hârtie de altădată, triunghiul care, în semiumbra camerei, era acum stacojiu ca vişina putredă. Mama-l pupă şi-i zise ca de obicei „Noapte bună, somn uşor,

/ şapte purici pe-un picior". După ce ea ieşi din cameră, încercă o vreme să-şi spună singur, mai departe, povestea despre ţara Tikitan, pe care mama i-o zicea de atâta vreme, dar nu-i veni nimic în minte. Adormi apoi şi visă. Trecea prin spatele blocului, în dreptul Scării 5. „Aici n-am intrat niciodată", îşi spuse. „Cum o fi scara asta?" Intră în hol şi urcă scările până la lift. Totul era-ntunecat, pustiu şi mare, foarte mare. Chemă liftul şi intră. „Să urc la-ntâmplare, de pildă la etajul patru." Apăsă la patru, dar liftul nu opri acolo, ci merse până sus. Când deschise uşa de fier, se făcea acolo, la opt, un fel de hală largă de ciment, cu dungi de umbră pe pereţi. Îl copleşi teama. Făcu câţiva paşi pe enormul palier fără uşi. Până şi uşa liftului dispăruse după o vreme. Cum avea să se mai întoarcă? şi deodată de undeva apăru Porumbel, cu craniul lui mare lucind în întuneric. Avea-n mână o bardă cu tăişul însângerat. Mircea o luă la fugă disperat, încercând să ţipe şi nereuşind, cu Porumbel după el. Văzu deodată scările şi se năpusti-n jos pe ele, sărind câte două-trei trepte odată. Palierele pe lângă care zbura erau de asemenea fără uşi, din beton grosolan, ca de bloc nefinisat. Auzea tropăitul lui Porumbel tot mai aproape în susul scărilor. Când se simţi apucat de cravată (acum îşi dădu seama că e-mbrăcat în pionier din cap până-n picioare), se prăbuşi pe trepte. Nodul cravatei îl sufoca, îi intrase adânc în carne. Porumbel era deasupra lui o statuie imensă, cu barda ridicată. Izbi din toate puterile în creştetul copilului, care simţi cum îl copleşeşte un fel de fericire sfâşietoare. Ţeasta i se sparse-n mii de ţăndări şi începu să izvorască din ea, nestăpânit, lumină.

Soile stătea pe bancă, în curtea devastată din faţa casei ei de pe Tunari, şi amurgul reflectat în rochia ei albă de dantelă îi împrumuta o nuanţă de floare de cireş. Aştepta acolo, cu mâinile-n poală, cu bărbia timidă ca de fetiţă, mare şi pufoasă păpuşă cu ochi făcuţi nu ca să vadă, ci ca să reflecte-n lucioasele lor cercuri căprui buruienile, casa ruinată, cu o scară ce nu ducea nicăieri lipită de zid, gardul de fier forjat şi puţinele tramvaie ce treceau huruind pe strada din faţă, zguduind din temelii bătrânele clădiri. La gât, atârnat de un şnuruleţ de piele, Soile avea un medalion emailat, prins într-un cadru de filigran de argint. În ovalul său era pictată Soile, stând pe bancă, mare, pufoasă, neajutorată, în faţa casei ei vineţii cu o scară ce nu ducea nicăieri. Purta la gât un medalion în al cărui oval se vedea Soile, în rochie de dantelă albă, pe care lucea emailul unui alt medalion, în care, în faţa casei ei, Soile… Chiar şi al miilea medalion era la fel de limpede ca şi primul şi ca imaginea adevăratei Soile, ce aştepta în amurg, răspândind un miros de piele caldă, foarte uscată şi de singurătate, în faţa casei ei ruinate de pe Tunari, casă de culoarea lupusului eritematos.

Soile se născuse chinuitor de greu, lăsându-şi mama schilodită pentru totdeauna. Capul ei mare, însângerat, cu fire de păr lipite de ţeasta murdară de meconiu, dislocase cu un troznet de oase fluturele iliac ce-o purtase până atunci, tandru, între aripi. Craniul fetiţei, moale ca un ou de broască ţestoasă, suferise şi el presiuni şi deformări tragice în tunelul de carne şi pieliţe prin care alunecase. Dar supravieţuiseră şi copilul, şi mama, chiar dacă mama avea să poarte de-atunci pentru toată viaţa un corset de plexiglas pe sub rochie, închis cu un mecanism complicat, iar fata avea să crească blândă şi lipsită de voinţă ca un lujer de plantă.

După ce spălaseră cu un burete trupul chinuit al fetiţei, încă ataşat de vulva sfâşiată a mamei cu cordonul ombilical, surorile medicale îi observaseră albăstreala. Corpul copilului era ca de caolin bleu, şi până şi limbuţa şi cerul gurii, vărgat ca al pisicilor, erau albastre ca şi când ar fi mâncat afine. Medicii ştiau că era vorba de-o malformaţie a inimii, şi hotărâră să aştepte un an până la o eventuală operaţie. Dar după un an

corpul Soilei deveni ca de jad semitransparent, iar prin cărniţa moale a pieptului ei se zărea zvâcnind ceva ce nu părea deloc o inimă. Acea pată de întuneric îi trimitea în artere, pulsând lent, un sânge otrăvitor. Urmă o operaţie dificilă, instrumente stranii clinchetiră ore-n şir deasupra trupului mic, pierdut pe masa cea albă. În loc de inimă, o tarantulă grea, deconectată de la sistemul circulator al fetiţei, îşi întinse ca o floare de mlaştină, în palma chirurgului, picioarele amorţite. Sări jos şi fugi peste blocul operator până fu prinsă la colţ şi capturată de sanitari. În locul păianjenului, în toracele Soilei fu aşezată, cu botişorul spre stânga, inima unui copil de sex masculin care se născuse odată cu fetiţa, privise lumea, scuturase din cap în semn că nu şi închisese ochii pentru totdeauna. Vegetase apoi timp de un an conectat la un aparat greoi, dar cum creierul îi involuase spre un fel de conopidă, fusese desprins din acea fantomă de viaţă. Cu noua ei inimă băieţească şi cu transfuzii totale de sânge repetate lunar, Soile crescuse, mai întâi sub un clopot de sticlă, într-un mediu perfect antiseptic, apoi, după vârsta de şapte ani, mamei i se permisese s-o ia acasă. Fetiţa avea să-şi aducă mereu aminte chipul încărunţit de suferinţă al mamei, lăţit pe toată curbura clopotului de sticlă, ca şi lucrurile strâmbe şi picurătoare din camera de spital. Când se-ntorseseră acasă, în Pobeda veche a doctorului, mama ţinuse tot timpul pe genunchi, acoperită cu o pânză-nflorată, cutia de cristal în care stătea ghemuită tarantula, obeză acum şi răspândind deasupra pântecului, la fiecare mişcare, o ceaţă de perişori veninoşi. De-atunci, de mână cu fetiţa, avea să meargă în fiecare sâmbătă după-amiaza în Obor, la târgul de păsări şi animale mici, ca să cumpere câte-o pereche de şoricei albi, cu labele şi boturile roze, pentru hrana păianjenului din terariul de cristal. În timp ce mama se târguia pentru şoricei, Soile privea peştii exotici, cu voalurile lor portocalii, din acvariile cu alge şi melci planaria, simţind că n-ar fi putut fi niciodată mai fericită decât dac-ar fi avut şi ea corpul plinuţ şi elastic al unuia dintre ei şi rochia graţioasă a cozii lui evanescente. Aşa ar fi vrut să trăiască, sub apă, într-un acvariu îngust, singură şi mută într-o lume mică, reflectând-o pasiv în ochii fără pleoape.

Lui Herman îi trebuiseră săptămâni ca să afle toate acestea. Într-o seară ieşise să-şi cumpere ţigări. Traversase şoseaua în dreptul bodegii din colţ şi apoi strada Tunari, dar debitul era închis şi vânzătoarea în concediu de

odihnă, după cum scria pe uşă. O luase-n sus pe Tunari, spre benzinărie. ştia el, pe Eminescu, un chioşc care ţinea deschis până târziu. Trecuse de gheţărie, de frizerie şi de şcoala veche. De-a lungul străzii patriarhale, cu salcâmi, se-nşirau construcţii ireale: case vechi de-un secol, dărăpănate, cu tencuiala stacojie, azurie, portocalie, înnegrită însă şi prăfoasă, cu gemuleţe sticlind în amurg ca nişte ochi de păsări, cu turnuleţe şi cupole caraghioase de tablă deasupra cărora, ca ornament, vedeai câte-o măciucă plină de ţepi sau câte-un înger de ipsos, cu aripile-ntinse. Pe la jumătatea străzii, pe partea dreaptă, zări deodată casa Soilei, în fundul unei curţi pe care Herman n-o observase niciodată până atunci, deşi trecuse pe-acolo de sute de ori. şi n-ar fi remarcat-o, în mod sigur, nici atunci, dacă amurgul nu ar fi avut o foarte precisă nuanţă trandafirie şi dacă Soile, inventată parcă de acea unică densitate-a luminii, nu ar fi stat pe banca ei, în rochie de dantelă albă şi cu mâinile-n poală, arătând mai neajutorată decât dacă ar fi strigat după ajutor în largul mării. Herman se oprise fascinat, foarte aproape de ea, dar despărţiţi de barele gardului de fier forjat. Stătuse acolo minute-n şir până când, parcă la o nouă schimbare a luminii spre un fel de purpură lichidă, Soile-ntorsese încet capul spre el. „Mircea, a fost ca un vis străvechi, ca o amintire străveche. O ştiam pe Soile. Nu ştiu de unde, dar o ştiam. ştiam bine faţa ei îmbătrânită înainte de vreme, bărbia tremurătoare, gura ei cărnoasă şi umedă de fetiţă, părul de sârmă cenuşie. ştiam şi casa, şi bucata de cer de deasupra, ca şi când ar fi fost părţi ale corpului ei, aripi sau creste ciudate, de stegozaur… ştiam bucata aceea de lume, felia aceea de creier, grupul de neuroni care o secreta, îi ştiam pentru că erau ai mei, în adâncul minţii mele priveam petele acelea de suferinţă şi de magie. Am iubit-o pe Soile din prima clipă când am văzut-o, şi am iubit-o tot mai mult pe măsură ce, revăzând-o în fiecare zi, mi-am reamintit-o tot mai mult, de parcă Soile cea de pe Tunari ar fi suflat uşor praful de pe Soile cea din centrul minţii mele pân-ar fi făcut-o să strălucească şi, la rândul ei, s-o lumineze tot mai mult, până la alb, la indistinct, la orbitor…“

Trecuse apoi pe-acolo seară de seară, stătea acolo, cu mâinile-ncleştate pe barele de fier negru şi o privea pe Soile, care-ntorcea mereu capul spre el, timp de o clipă, la aceeaşi nuanţă trandafirie a cerului crepuscular. Iar când amurgul căpăta culoarea păcurii incandescente, tivită către orizont de un

galben subţire şi pur, apărea în pragul casei mama, gravă şi severă în îmbrăcămintea ei neagră, purtând în mâini o mare carafă de sticlă, udă, plină de apă clătinătoare. Uda cu grijă muşcatele înşirate de-a lungul zidului casei, în ghivece sparte şi-n lădiţe de lemn putred şi-n oale cu smalţul dus de mult, şi, de fiecare dată când stropii gelatinoşi atingeau pământul, inflorescenţele de un roşu posomorât se-nsufleţeau şi căpătau exact nuanţa asfinţitului de peste acoperiş, aşa încât casa devenea un sloi uriaş, vineţiu, plutind în aer între două amurguri. În acea navă aeriană o conducea apoi pe Soile, luând-o de mână şi-naintând încet, împreună, către uşă, ca două surori în rochii lungi, decupate pe zidul coşcovit, acoperit de molii de noapte. Când uşa se-nchidea-n urma lor, muşcatele se-aprindeau şi mai tare, ca nişte turbioane de foc, mugurii lor îndoiţi se-ndreptau şi deschideau şi ei petale de flacără până când, propulsată de jeturile incandescente, casa se ridica încet către cer, ivind din pământ fundaţii prelungi şi însoţită ca o meduză de franjurile cablurilor electrice şi ale ţevilor de canalizare. Măreaţă şi singuratică, plutea zvâcnind deasupra oraşului până ce se topea în adâncul insondabil al bolţii, între primele stele.

A doua zi casa era iarăşi la locul ei, ca şi Soile, ca şi Herman, care, strângând în pumni mereu aceleaşi două bare de fier forjat, o privea, aşteptând momentul în care ea avea să-ntoarcă din nou capul. După multe seri de aşteptare, când memoria plastică a metalului pe care-şi ţinea mâinile produsese deja deformări adânci, şanţuri şi riduri pe suliţele de fier, aşa că amprentele lui se vedeau acolo ca pe nişte batoane de plastilină, un zâmbet timid se imprimase şi pe faţa Soilei la vederea lui Herman, semn că o nouă fiinţă, alături de mamă, de păianjen şi de enigmaticul doctor, pătrunsese în viaţa ei. O nouă cută adâncă, verticală, apăruse însă şi între sprâncenele mamei, care-ntr-una din seri, cu carafa în braţe, se îndreptase încet către Herman, îl cercetase cu privirea fără să-i spună o vorbă şi se-ntorsese să-şi ude muşcatele. Ghiveciul uneia era spart, şi Herman putu să vadă, acolo unde lipsea un mare ciob de argilă, că floarea n-avea pământ deloc, ci tot spaţiul din ghiveci era ocupat de rădăciniţe palide, filiforme, împletindu-se strâns ca un ghem de vinişoare şi păstrând forma ghiveciului chiar şi acolo unde peretele lui lipsea. Floarea patetică se hrănea nu doar cu stropii

gelatinoşi din carafă, ci şi cu o tulbure suferinţă. În seara următoare Herman deschisese poarta de fier şi pătrunsese-n grădină.

Se aşezase, adânc gârbovit, pe banca Soilei şi rămăseseră toată seara unul lângă altul, privind înainte, ea cu mâinile-n poală, el cu mâinile pe genunchi, simţind pe toată suprafaţa palmelor textura uşoară a costumului cenuşiu, de vară, pe care nu-l mai îmbrăcase de mai bine de zece ani. Costumu-i era larg, făcea peste tot cute, căci alcoolul îi împuţinase trupul văzând cu ochii, dar apele lui tandre, semilunele de ocru şi acaju ale materialului de bună calitate îi dădeau lui Herman o încredere-n sine sinucigaşă, pe care altfel n-avea unde s-o caute. şi-n serile-acelea era atât de proaspăt ras, încât pielea feţei îi devenise sticloasă, aproape ivindu-i muşchii striaţi dedesubt, nervii şi glandele salivare. Încetase să bea, ca să nu ofilească femeia dulce de alături cu damful lui, şi parfumul cu care se dăduse, o colonie ieftină pentru după ras, îl împiedicase câteva seri la rând să simtă mireasma uleioasă de regina-nopţii pe care Soile o-mprumutase pe ascuns (avea să afle el mai târziu) de la mama ei, al cărei budoar de femeie singuratică adăpostea un număr surprinzător de flacoane şi creme, rimeluri şi rujuri, cleşti de curbat genele şi seringi de umflat buzele cu parafină, droturi pentru făcut bucle, pensule pentru pudrat obrajii, reţele pentru prins părul, precum şi şifoniere-ntregi de lenjerie intimă de dantelă, roşie, neagră şi sidefie, portjartiere complicate ca nişte harnaşamente, sutiene cu perniţe-n interior, chiloţi ca nişte mici triunghiuri mătăsoase susţinute de aţişoare şi ciorapi de plasă ghemuiţi în ei înşişi, în cutii de pantofi, ca nişte broaşte râioase. Dar în budoarul mamei Herman pătrunsese mult mai târziu.

Urmaseră seri fericite. Herman îi vorbise Soilei şi ea-i răspunsese, şi vocea ei Herman şi-o amintea, „o ştiusem dintotdeauna, Mircea, voce de băiat dinainte de adolescenţă, voce dulce şi hârâită de scopit, cu tonuri grave intersectate de mici triluri angelice, voce de rusalcă şi de păianjen. Înainte ca măcar să deschidă prima dată gura îi auzisem vocea şi-i ştiam cuvintele. Vocea ei ajungea în aer păstrând rezonanţa tuturor oaselor ei de hârtie, în vocea ei îi vedeai scheletul fragil, uguind ca un diapazon. Vocea ei te fascina şi-apoi, după o nanosecundă, te-nspăimânta de parcă ai fi dansat cu cea mai dulce femeie din lume şi i-ai fi dat şuviţele aurii de păr peste ureche ca să-i săruţi lobul călduţ, cu perlă, dar ai fi zărit brusc două labe

puternice de păianjen ieşindu-i din ductul auditiv, dintre pânzele sidefii întinse-n întreaga ureche. Crede-mă că înainte să-şi spună numele ştiusem că se numeşte Soile şi înainte să-mi povestească istoria ei o ştiam de parcă eu aş fi născocit-o, aşa cum uneori visez că ţin în mână o carte minunată, scrisă de mine cândva, fără să-mi pot aminti când am scris-o…“ Vorbeau acum, în serile încă reci de primăvară, până când se-ntuneca, şi în crepusculul galben apărea mama Soilei, cu aceeaşi carafă udă, plină cu apă galbenă, învârtejită, şi atunci Herman o lua pe Soile de mână – mâna ei grăsuţă, umedă, inertă, fără amprente ca un pântec de peşte – şi-o conducea spre uşă, pe când casa-ncepea deja să tremure de flacăra furioasă a sutelor de muşcate. Fata intra, urmată de mama ei, care trăgea uşa lent în urma lor ca un astronaut, şi Herman rămânea singur, luminat orbitor de focurile de purpură ce se-nălţau tot mai sus, scanându-i corpul ca lampa unui copiator, până ce casa, smulsă ca o măsea din temeliile ei, se ridica măreaţă şi Herman aproape că-şi dădea ochii peste cap urmărindu-i zborul. O dată chiar, globii ochilor lui albaştri, forţaţi de atâta privit în sus, balansaseră violent către interior, şi Herman privise adânc în propriul lui creier. Văzuse atunci, doar pentru o clipă, un palat îngheţat de marmură albă, plin cu fluturi. De-atunci ştiuse că statuile au ochii goi pentru că toate privesc în propriul lor creier, în palatele goale şi vaste ale ţestelor lor. După ce casa Soilei dispărea în văzduh (unde, în ce Ierusalim ceresc îşi petreceau noaptea cele două femei?), Herman mai rămânea, uneori, în grădina năpădită de bozii şi de scaieţi, privind groapa dezolantă unde fusese fundaţia casei. Pe stradă mai trecea câte-un tramvai, clopoţind către intersecţie, câte-o patrulă de miliţie, câte un vagabond singuratic. Câte-o somnambulă goală, cu părul buclat măturând asfaltul de praf şi de flori risipite de liliac. Groapa era grosolană, cu margini de pământ pline de pupe de cărăbuşi, cu ţevi smolite traversând-o ca nişte rădăcini de copaci. Fundul nu i se vedea, dar o scăriţă de ciment, cu trepte din care ieşeau fiare-ndoite, ducea către adânc. Herman o coborâse de câteva ori, şi găsise sub casă tunele lungi şi întortocheate, unele barate de gratii mucede, străvechi, altele ducând tot mai adânc, până ce aerul devenea fierbinte şi vuitor ca flacăra lămpilor cu acetilenă. Doar câteva şerpuiau cuminte, aproape orizontal, cu câte-un bec la fiecare zece paşi, de parcă te-ar fi-ndemnat să le urmezi. Printr-unul dintre ele rătăcise

Herman o noapte-ntreagă, pe sub becurile încărcate de praf, împiedicându-se de mortăciuni putrede, ca s-ajungă-n cele din urmă în faţa unei uşi stacojii, bătute-n nituri de fier, fără clanţă şi bortă a cheii. Lipise urechea de uşă, şi lemnul ei se dovedi călduţ ca un pântec de femeie. Din spatele lui venea un zgomot inconfundabil, deşi înăbuşit de scândura buretoasă. Era vâjâitul insistent, înfiorător, pe care-l auzeai când aşteptai la dentist, alături de chipuri străine, răsfoind vechi reviste de modă. ştiai că în curând burghiul de la capătul braţului articulat avea să-ţi urle şi ţie în dinţi şi în creier. Aici huruitul era însă continuu, pulsator, şi nu se-auzea nici un clinchet de instrumente, nici o voce care să spună liniştitor: „clătiţi… scuipaţi…“ Herman ştia că în blestematele noastre vremi turbina dentistului fusese folosită ca instrument de tortură, şi-şi imaginase acolo, în faţa uşii care vibra, scene insuportabile: dinţi vii, sănătoşi, sărind în ţăndări, limbi şi buze sfârtecate, urlete de infern, şorţuri de călău stropite de sânge. Se-ntorsese-n grabă şi urcase scara de ciment a gropii la timp ca să vadă cum peste Bucureşti albeşte de ziuă.

„Este cu zece ani mai tânără decât mine, se apropie de patruzeci şi n-a cunoscut pân-acum nici un bărbat. N-a ieşit din casă decât cu mama ei, la cumpărături şi, rar, în centru, la medic. E doctorul ei, chirurgul care-a operat-o chiar de la-nceput. Pentru ea, el nu-i un bărbat, ci un fel de divinitate. Drumurile spre el, o dată pe an, i se par adevărate procesiuni, pelerinaje fabuloase, singurele ei sărbători. şi ea, şi mama ei se pregătesc jumătate de zi pentru ele. De ce merg acolo şi ce se petrece cu adevărat acolo mi-a fost imposibil să desluşesc, căci cum poţi şti cum trece, pe banda lui Möbius, adevărul în ficţiune şi, în definitiv, minunatule Pilat, «ce este adevărul?» Pot să cred, din spusele ei, că doctoru-i pune-n faţă planşe cu fluturi de cerneală, căci cunosc testul Rorschach, dar nu mai cred că în multicolora planşă X ea vede mereu icoana Arhanghelului Mihail şi îngenunchează în faţa ei. Pot crede că, hipnotizată, ea-şi aminteşte prima copilărie şi se zbate să-şi smulgă inima din piept, dar că-n timpul acestei transe pluteşte goală în mijlocul camerei, între podea şi tavan, şi că medicul, ghemuit sub ea, îi lipeşte de omoplaţi stetoscopu-ngheţat… Că, privindu-se pe ecranul de la radiografie, şi-a văzut oasele, şi toate erau colorate, toate de altă culoare, clavicule vişinii, coaste de aur, vertebre pastelate ca o

ghirlandă de flori, femure verzi pal, craniul bălţat ca o hartă politică şi doar hioidul, singurul os nelegat de celelalte, transparent ca o agrafă de sticlă…“ Mai povestea cum la sfârşitul consultaţiei ea ieşea pe culoar, unde aştepta pe un taburet cu perniţă moale. Atunci auzea-ntotdeauna, după o vreme, zgomote nedesluşite din cabinet, ce culminau cu suspinele şi apoi gemetele adânci ale mamei, strigăte răguşite pe care Soile nu le-nţelegea şi care-o speriau de moarte. Dar mama apărea apoi, severă şi liniştită ca-ntotdeauna, şi se puteau întoarce atunci, mereu pe aceeaşi rută, acasă. Căci tot restul zilelor şi-l petreceau acasă. Trăiau amândouă din pensia de urmaş după tatăl Soilei, mort în 1949, cu câteva luni înainte de naşterea ei. Pentru că avea nume german, Ingo Bach fusese ridicat după război şi dus la muncă-n Urali. Acolo se-mbolnăvise de scarlatină şi ceruse să fie repatriat. şi-ntr-un fel fusese, căci, temându-se de boala contagioasă, ruşii-l scoseseră pe poarta lagărului, doar în zdrenţe, fără nici un ban, fără să ştie precis unde se află, doar că era-n miezul Rusiei, şi îi ziseseră: „Pleacă!“ şi Ingo străbătuse, numai el ştia cum, toată Rusia, din sat în sat, din izbă-n izbă, şi ajunsese acasă şi apucase să se vindece, s-o cunoască pe mama Soilei, să se căsătorească şi s-o lase-nsărcinată înainte de-a fi arestat de autorităţile române. În 1948 a fost scos din casă noaptea, interogat, torturat (dac-ar fi să-l crezi pe străinul care-mpărţise cu el celula câtăva vreme, şi care i-a făcut apoi, cu mare fereală, o vizită mamei Soilei) şi dat apoi dispărut, fără urmă şi fără explicaţii. Din singura poză cu Ingo îţi zâmbea straniu un bărbat neobişnuit de înalt, slab, cu oase fragile. Înainte de-a muri, îl rugase pe acel prieten să-i spună soţiei lui că vrea ca fata ce-avea să se nască (dar cum ştiuse că-avea să fie fată? Nu dăduse, oricum, nici un nume de băiat) să aibă numele Soile, ca al unei rude, de mult răposate, ce fusese, pare-se, artistă de circ. Soile era un nume finlandez, emana frig şi o lumină de auroră polară. Mama ei nu era nici ea o oarecare. Dar aici lucrurile erau mai tulburi. Oricum, la mare nevoie (când se strica acoperişul, când se descărcau lemnele-n curte şi când mergeau, o dată pe an, la doctor) scotea din bufet o lădiţă cu străvechi bijuterii şi alegea-mpreună cu Soile câte-un lănţug încurcat cu o sută altele sau câte-un bob preţios montat în argint şi, după ce le stropea cu lacrimi, ieşea să le vândă unui bătrân şi de-ncredere anticar, care se ocupa şi cu alt negoţ, mai primejdios. Aşa se face că femeile

nu suferiseră niciodată vreo lipsă, că Soile putuse merge la o şcoală specială unde-nvăţase – ce? – împreună cu alţi zece copii speciali, fiecare închis ermetic în lumea lui. şi că mama îşi permitea fantezii stranii, care pe Herman îl fascinaseră încă din prima seară când, pe neaşteptate, după ore petrecute-n amurg, lângă Soile, fusese invitat „la o linguriţă de dulceaţă" şi pătrunsese prima dată în casa vineţie de pe Tunari.

„Dumnezeul dumnezeilor dumnezeilor dumnezeilor mă-tii de Dumnezeu! Paştele şi grijania mă-tii de Dumnezeu!“ Jean parcă-nnebunise. Ţopăia cu faţa spre cer, cu limba scoasă de-un cot, cu mâinile depărtate de trup ca un titirez. Încerca să prindă-n gură cât mai mulţi stropi din ploaia cu soare, venită din senin pe alee şi de care, ca să se adăpostească, copiii fugiseră sub marele castan de sub ţâşnitoare. Fiecare strop era mare cât un bob de strugure şi când izbea asfaltul prăfos crăpa într-o coroniţă de apă sclipitoare. În câteva secunde părul şi faţa plină de pistrui a lui Jean, ca şi bluza lui decolorată de-atâta purtat, se umpluseră de apă. „Ei, m-a trăznit?“ se-ntoarse el, fleaşcă dar triumfător, la ceilalţi. „Unde dracu' să existe? În lună? Pe planeta Marte?“ Se certase-nainte cu Vova, care zisese că totuşi el crede în Dumnezeu, fiindcă trebuia să fie cineva care făcuse lumea. „Mamaie zicea că el vede tot şi, să vedeţi, când am fost pe la ea la Bacău săream io în pat şi cântam aia cu «Fecioara Maria, / Cât e ea de sfântă, / şi-uită fecioria / La un chil de ţuică», şi mamaie m-a auzit şi mi-a zis că Maica Domnului o să mă pedepsească. şi nu ştiu cum am sărit dup-aia din pat şi mi-am scrântit piciorul…“ Atunci râsese Jean de el şi ieşise-n ploaie ca să strige porcăriile alea către Dumnezeu. Lui Mircişor, care acum se chinuia să rupă o bucată de iască de pe scoarţa castanului, nu-i plăceau deloc înjurăturile, dar se gândea că, de vreme ce Dumnezeu oricum nu exista, n-avea nici o importanţă. Deja între frunzele copacului se formaseră ciorchini de castane mici, verzi, cu ţepişorii încă moi. Ploaia dăduse jos câteva crenguţe, şi Luci şi Sandu se chinuiau să desfacă fructele cu unghiile. Înăuntru aveau ceva alb, moale, o castană încă neformată. Dac-ar fi fost şi Paul cu ei, sigur ar fi-ncercat s-o mănânce. Paul mânca orice: smoală, boabe roşii otrăvitoare, măciulii de chibrituri… Prindea muşte şi le lăsa să-i bâzâie-n gură… „Auziţi“, făcu Jean, „cică Lenin a murit şi s-a dus în iad, şi Scaraoţchi dup-o vreme se duce la Dumnezeu şi-i spune: «Dumnezeu, nu ştiu ce, uite, mi-ai trimis pe nebunul ăsta de Lenin şi s-a apucat să facă revoluţie cu dracii mei, nu mai e de trai, ia-mi-l de pe cap!» şi Dumnezeu cică «Bine, adu-l aici să stau de vorbă cu el». şi Scaraoţchi l-a adus pe

Lenin să stea de vorbă cu Dumnezeu, şi au vorbit ei ce-au vorbit, şi dup-aia s-a-ntors Scaraoţchi şi face: «Ei, Dumnezeu, ai vorbit cu Lenin?» şi Dumnezeu cică: «Nu Dumnezeu, tovarăşul Dumnezeu, şi dacă vrei să ştii Dumnezeu nici nu există!»“ Hă, hă, hă, râseră toţi copiii: cum să spună însuşi Dumnezeu că el nici nu există?

Jean de la opt spunea cele mai haioase bancuri. În rest, nu era mare lucru de capul lui, era murdar şi jerpelit, nici nu-nvăţa la şcoala lor… Dar fiindcă spunea mereu cântece şi bancuri, uneori copiii îl căutau şi făceau roată-n jurul lui, mai ales când şefii grupului, Mimi şi Vali, nu erau pe-acolo. Tatăl lui Jean lucra la circ, dar nu era circar, ci un fel de tractorist acolo, căra remorci şi barăci pe roate dintr-un loc într-altul. Dar era bine că lucra acolo, fiindcă-i lăsa să intre la menajerie fără bani, altfel ar fi trebuit să dea câte-un leu. Dar când ieşea Mimi, de pildă, toţi trebuiau să se joace numai ce voia el: gardiana zece- zece, capra cu figuri, lapte-gros… Mama-i spusese lui Mircea să nu se joace niciodată lapte-gros, că era un joc foarte periculos, puteai să rămâi deşelat toată viaţa. Dar nici capra nu era chiar uşoară. Se-ncepea cu capră nouă, când se punea unul capră şi toţi săreau simplu peste el. Dar dacă Mimi avea oftică pe el, sărea după aceea primul şi striga: „Căderea ursului din lună!“ şi se prăbuşea cât putea pe spinarea celui care se pusese capră. Toţi ceilalţi făceau la fel ca el. Sau striga „Furculiţele!“ şi-şi înfigea ghearele-n spatele lui. Ceilalţi copii îşi înfigeau şi ei ghearele. Dar dacă Mimi striga, să zicem, „Săritura leului turbat!“, cel care era capră putea fi aproape sigur că a scăpat, fiindcă atunci făceau sărituri de pe loc, şi mereu se găsea cineva care să sară mai puţin decât el. Ăla se punea atunci capră. Mircea nu era printre cei mai importanţi în gaşcă. Primii erau Mimi şi-apoi Vali, fiindcă erau cei mai mari şi ca vârstă, şi ca putere. Mimi era frate cu Lumpă, o leşinătură de ţigănuş plin de muci pe care-l băteau toţi, căci lui Mimi nu-i prea păsa de el. Tatăl lor era beţiv şi mama hoaţă de buzunare. Avea un obraz dolofan şi altul scobit de i se vedea prin el maxilarul. Dar când ieşea din puşcărie era foarte elegantă. Mimi făcea colecţie de pachete de ţigări şi avea şi un arici viu, pe care-l scotea câteodată afară, în spatele blocului. Îi dădea să mănânce salată. Când era-n toane bune, spunea un fel de poveşti, toate la fel, despre un soldat român care se lupta cu hitleriştii. A omorât întâi câinele lui Hitler, apoi pe fratele

lui şi-n cele din urmă îl omorâse şi pe Hitler, dar pe Hitler degeaba-l omorai, trebuia ars, ca să nu mai rămână nimic din el, fiindcă dacă mai rămânea fie şi o singură celulă, din ea se făcea alt Hitler. şi soldatu-ăsta se luptase, aşa, cu vreo zece Hitleri, pe unu-l omorâse doar cu şuturi în fund (avea el nişte bocanci speciali, cu boturi de fier, ascuţite), pe altul îl aruncase de la etaj şi se zdrobise de căştile armatei române adunate sub balcon… Mă rog, şi după aceea se-nsura cu fata lui Hitler, o tipă foarte frumoasă pe care-o chema Berta, adoptată de Hitler dintr-un orfelinat românesc, căci el nu putea să aibă copii. Voise să facă o armată de femei nemţoaice şi s-o pună pe fiică-sa general peste ele, dar ea nu voise. şi Berta-i spusese soldatului român unde-şi ţinea Hitler avuţiile furate de la toate popoarele: într-un lac foarte adânc din România. Soldatu-şi făcuse un submarin, scosese comorile din lac şi le dăruise României. Voiseră să-i dea bani şi decoraţii pentru asta, dar el nu primise.

După Mimi venea Vali, un băiat drăguţ, tăcut, de care se temeau toţi, nu se ştie de ce. Într-o zi-l apucase aşa, se suise pe faţada blocului, ţinându-se de ţevile de gaze şi ajunsese până la etajul patru. Ăştia doi erau şefii. Veneau apoi Luţă şi Marţaganul, căruia i se mai zicea şi Ţacu, şi Flocică de la şapte. Taică-său stropea cu furtunul terenurile de tenis de la Dinamo. Ăştia ştiau nume de echipe şi jucători, puteau spune oricând cine era extremă stângă la UTA sau la Tractorul Braşov, între cine şi cine a fost finala mondialelor, cine-a dat golurile… Îi dispreţuiau foarte tare pe cei mici, care nu ştiau fotbal. Jucau toată ziua fotbal cu nasturi, aveau multe echipe complete, Germania, Spania, Brazilia… Mircea era de rangul trei, cu Luci, băiatul peltic şi cârlionţat al ofiţerului de la Scara trei, Vova şi frati-su Paul (primul cuminte ca o fetiţă, celălalt mare golan, frumos şi bălai), Dan Nebunul, Jean… Cei mai proşti erau Simfonia şi Lumpă. Urmau apoi fetele, care nu prea contau. Ele nu făceau decât să cânte la nesfârşit *Zăresc trei prinţi călare*, să alerge-n cerc la *Printre munţi şi printre văi* şi să deseneze pe asfalt sau pe poarta morii prinţese colorate, cu coroniţe şi rochii ca nişte clopote, de sub care ieşeau vârfurile ascuţite ale pantofilor. Când le făceau tocuri, le desenau atât de caraghios, încât părea că bietele prinţese merg doar pe tocuri, cu tălpile-n aer, ca pe catalige. Băieţii se mai uitau cui îi

dădeau ţâţele sau ce fund are Silvia, ce bulane are Iolanda… De Mona, sora lui Simfonia, le era frică la toţi ca de dracu'.

Ploaia aurie stătuse la fel de brusc cum începuse. Nici măcar nu reuşise să ude asfaltul ca lumea. Copiii o luară pe Aleea Circului, pălăvrăgind, dându-şi cu părerea despre spectacolul din seara aceea, primul după câteva luni de-ntrerupere. Se mai uitaseră o dată pe marele afiş din capătul aleii şi văzuseră că formaţia cehoslovacă se numea No-To-Ko, deci Luci câştigase pariul. Mircea fusese aproape, zisese No-Ko-To. Cel mai aiurea fusese Sandu, care zisese doar aşa, de banc, că formaţia se numea „Cotonogeala"… Să dai la cotoaie sau să cotonogeşti însemna să pui piedică la fotbal. Era şi un fel de cântecel cu „cotoaie", unde totul era să nu spui cuvinte urâte, dar să ştii că ele sunt acolo, bine ascunse, şi asta să te facă să râzi: „Nea Mitică e golan, / Bate mingea pe maidan, / Ba mai dă pe la cotoaie, / Ba se scarpină la coa… / …na Miţa Biciclista / A căzut şi şi-a rupt pi… / …tpalac într-un copac, / Mie-mi vine să mă ca… / …lule, mănânci ovăz? / Mie-mi vine să mă bă…", şi tot aşa la nesfârşit. Vara înaintase, teii făcuseră frunze late şi moi. Fuseseră culeşi de mult de floare: câteva nopţi la rând toţi cei din blocurile de pe alee ieşiseră cu scaune şi scări şi jumuliseră bine copacii parfumaţi. Blocurile astea cu patru etaje aveau holuri adânci, răcoroase, unde te puteai ascunde la nevoie. În faţa lor, pe bănci, stăteau bătrâni ciudaţi, jucând table, babe ce se uitau la trecători… Mereu câte doi-trei pechinezi li se-nvârteau printre picioare şi lătrau la copii ca nebunii. Ploaia-i gonise acum pe toţi în blocuri, iar copiii din gaşcă, în maiouri şi pantaloni scurţi, doar Jean în bluza lui de iarnă şi de vară, mergeau spre menajerie toţi grămadă, ţinându-se după gâturi şi ocupând tot trotuarul. Era cam ora douăsprezece, când erau hrănite animalele. Până-atunci se jucaseră-n spatele blocului şi se duseseră să mai vadă o dată mica expoziţie din şcoală, cu obiecte făcute de copii, planşe anatomice, materiale didactice de tot soiul, hărţi, microscoape… Mircea mergea acolo aproape-n fiecare zi. Fără elevi, şcoala era încremenită şi tristă. Din loc în loc, pe culoare, erau gazete de perete şi panouri de onoare cu chipurile copiilor celor mai buni din şcoală, în uniforme de pionieri. La mijlocul culoarului, într-o vitrină, era drapelul unităţii, brodat frumos şi împodobit cu ciucuri. Mai erau panouri cu poezii despre patrie şi partid, scrise de mână şi-

mpodobite cu desene făcute cu creioane colorate: porumbei ai păcii cu o rămurică-n cioc, tractoare arând pe ogor, voievozi pe cai, luptându-se cu turcii. Cei mai mari voievozi români fuseseră ştefan cel Mare, Mircea cel Bătrân şi Mihai Viteazul. Mai era şi Vlad Ţepeş, care-i trăgea pe boieri în ţeapă. Toţi se luptaseră cu turcii şi mai puţin cu tătarii şi-i învinseseră în foarte multe războaie, deşi erau mereu mult mai puţini decât duşmanii. O dată, ştefan a fost învins de turci şi-a vrut să fugă-n cetate, dar maică-sa n-a vrut să-l primească: „Du-te iar la luptă, pentru ţară mori, / şi-ţi va fi mormântul coronat cu flori." Mircea era foarte bătrân, dar tot se mai lupta cu duşmanii în fruntea oştii sale. Se luptase cu Baiazid. Tatăl băiatului îl chemase o dată-n sufragerie şi-i desenase ceva pe o coală. „Ei, ia zi, ce-nseamnă asta?" Erau o baie, un zid, o poartă şi-un fes. „Baia-zid poartă-fes", îi silabisise el, şi Mircişor rămase uimit că se pot face cuvinte şi propoziţii din desene. Doar că tatăl lui întrecuse apoi măsura. „Da' ia zi, aici ce-am scris?" şi desenă ceva ce nici nu se putea înţelege, căci nu ştiuse să facă o şuncă şi un cat, adică un etaj. Doar lampa şi patul le făcuse bine. „şuncă-cat, lampă-pat!", ar fi vrut tatăl să zică Mircea, dar nu-i ieşise. Despre Mihai Viteazul şi statuia sa din centru, unde era arătat pe cal, cu barda ridicată, era un fel de poveste pe care o spunea Jean. Cică statuile de-acolo, care erau patru, trei oameni obişnuiţi şi Mihai Viteazul, spuneau aşa: prima zicea „Cine s-a băşit?" A doua: „Să-l căutăm!" A treia (care era Mihai Viteazul): „Să-i tăiem capul!" şi a patra: „Nu m-am băşit eu!" Citise cartea de istorie de-a patra încă de pe-atunci şi-i plăcuse atât de mult! Turcii purtau turban, şalvari şi iatagane. Mereu mâncau bătaie, dar mereu năvăleau din nou peste români. Dar pe lângă voievozi mai erau eroi şi câţiva ţărani care făceau răscoale, ca Horia, Cloşca şi Crişan. Ei fuseseră prinşi şi traşi pe roată. În poza din carte arăta un om despicat cu securea de la fund în sus, altul legat pe o roată. Doar Crişan scăpase de chin, se spânzurase în închisoare cu nojiţele de la opinci, un fel de şireturi. Cică Horia se dusese la-mpărat, la Viena, să ceară drepturi pentru români, iar împăratul, când l-a văzut, l-a-ntrebat dacă era nobil: „Nobel eşti?" Horia răspunsese însă mândru: „Nu, iobag!" Dar era un banc, căci de fapt se-nţelegea „N-o beleşti?" „Nu, i-o bag", adică prostii. şi pe urmă, oricum nu se putea să fi vorbit aşa, că doar împăratul nu ştia româneşte. Lui Mircea-i plăcuse mult şi

de Gheorghe Doja, tot un ţăran, pe care l-au pus boierii pe un scaun de fier înroşit în foc şi-i smulgeau carnea de pe el cu cleşti înroşiţi, dar el a spus doar: „Mor pentru popor!“ În poză semăna cu o babă, pentru că avea ceva pe cap şi părea că râde. Trebuia să fie totuşi groaznic să stai pe scaunul ăla-nroşit. El se fripsese la mână, când era mic de tot, cu fierul de călcat şi-l usturase rău. Se vedea stând cu mânuţa într-un ibric cu apă rece, iar alături, pe masă, era fierul de călcat din cele vechi, cu cărbuni. Asta fusese-n Silistra, unde locuise prima oară.

Era foarte interesant să te uiţi prin microscop. Lupele, binoclurile, microscoapele, caleidoscoapele şi lunetele îi plăceau mult, pentru că schimbau forma şi mărimea lumii sau o făceau bucăţi. Dacă priveai lumea simplu, cu ochii, era frumoasă, dar nu prea interesantă. Dar Mircea se-ntreba mereu cum vede oare lumea o omidă sau un tigru – trebuiau s-o vadă cu totul altfel, cum oamenii nici nu-şi imaginau. La fel şi cu lupele sau microscoapele: când te uitai prin ele nu mai erai chiar om, deveneai un fel de fiinţă neobişnuită şi totul în jurul tău devenea ciudat şi diferit. Caleidoscopul nu era o jucărie prea complicată. Câte nu stricase până-atunci! De altfel, toate jucăriile le desfăcea ca să vadă ce-au în ele. Nici broaştele şi păsările de tablă cu cheiţă, nici fata din nufăr n-avuseseră viaţă prea lungă la el. În toate era acelaşi mecanism cu un arc de tablă răsucit, un tambur greu şi câteva rotiţe dinţate, ca de ceas. Nu se lăsa până nu desfăcea totul până la ultima rotiţă. Făcea din ele titireze sau „scărpinătoare“ pentru când îl mânca spinarea. Când desfăcea însă un caleidoscop, cădeau din el câteva ciobuleţe prăpădite şi-năuntru se vedeau trei fâşii grosolane de oglindă. Nici o jucărie nu era mai dezamăgitoare când o desfăceai. Dar când te uitai prin vizorul ei şi roteai între degete tubul de carton, era minunat, feeric: vedeai cum se fac şi se desfac, niciodată la fel, bijuteriile, fulgii de zăpadă, florile de mină, ácele de lumină dintr-un bob de rouă, sticlirea simetriilor schimbându-se brusc unele-ntr-altele, îngheţând în figuri pline de romburi şi triunghiuri, ca ale covoarelor de hârtie pe care le făcea cu foarfeca, pentru ca apoi să treacă în alta şi alta şi alta, în zornăitul cioburilor de rubin şi safir, şi smarald, arzând acum de zece ori mai puternic decât în pumnul copilului. În microscoapele de la şcoală te uitai tot ca prin caleidoscop, dar vedeai, pe lamele de sticlă, multe-multe pătrăţele violete,

cu câte-un punctişor negru în mijloc. Erau celulele. Toţi erau făcuţi din celule. De fapt, era aşa: universul era făcut din stele, în jurul stelelor se-nvârteau planetele, Pământul se-nvârtea în jurul Soarelui, pe pământ trăiau oamenii, oamenii erau făcuţi din organe, organele din celule şi celulele din atomi. Atomii erau aşa mici, că nici nu puteai să-i vezi. Celulele pe care le puteai vedea la şcoală prin microscop erau dintr-o foiţă de ceapă.

Ajunseră-n faţa Circului, cu geamurile lui de cristal şi cupola de beton, proaspăt vopsită azuriu, aflată sub mult mai întinsa boltă cerească, exact în centrul ei, şi-având în jur vegetaţia înflorită şi parfumată a parcului. Trei stejari uriaşi, foarte bătrâni, plini de scorburi, ocupau tot cerul din faţa clădirii. Jean îşi bolborosea unul din cântecele, când rămase brusc cu gura căscată şi se repezi ca un apucat spre un autocar ce oprise lângă Circ: „Turiştii, fraţilor, au venit turiştii!“ Mai toţi copiii se repeziseră şi ei spre uşa autocarului, din care începuseră să coboare câteva femei bine-mbrăcate. „Daţi-mi şi mie, daţi-mi şi mie, tanti!“, se-ngrămădeau ei, cu figuri rugătoare şi mâini întinse din răsputeri. Străinii le zâmbeau şi le dădeau câte-o lamă de chewing-gum sau câte-un bănuţ. Cum punea unul mâna pe câte ceva, ceilalţi se-nghesuiau şi mai tare: „şi mie, şi mie! Tanti, mie nu mi-aţi dat!“ Mircea şi Săndel însă stătuseră deoparte. Părinţii le spuseseră să nu-i prindă că cerşesc de la străini, ca să-şi facă ţara de râs. Deşi tare-ar fi vrut şi ei o lamă de „ciungă“, trebuiau să se mulţumească cu ţigările de gumă româneşti, pe care le mestecai de două ori şi nu mai erau bune de nimic. Dacă le-nghiţeai, ţi se lipeau de maţe şi mureai. Cel mai bine era să le scoţi din gură şi să le-ntinzi, să faci biluţe din ele, sau zaruri… Degetele-ţi rămâneau după aceea lipicioase şi parfumate. Jean avusese de data aceea noroc, se-ntorsese cu un breloc cu turnul Eiffel. Lui îi dădeau toţi turiştii, fiindcă arăta mai amărât.

Deja se-auzeau răcnete dinspre menajerie. Urlete adânci de leu, trompete de elefanţi. Copiii o luară la stânga, pe lângă castelul de apă ce fusese construit anul trecut pentru spectacolul pe apă. O clădire mică, albastră adăpostea birourile circului şi cabinele actorilor. Tot acolo era şi casa de bilete. Acolo o văzu Mircea pentru prima oară. Stătea pe bancă, în faţa casei de bilete, şi fuma cu faţa întoarsă-ntr-o parte. La-nceput părea o fetiţă de vârsta lor, dar avea sâni de femeie şi era rujată din plin. Purta o rochie

complet roz, de voal, plină de paiete sclipitoare. Gene foarte grele, încărcate de rimel, îşi lăsau umbrele peste obrajii care nu mai erau de mult de copil. Dar nici n-ajungea cu picioarele la pământ, trebuia să fie cât Mircea de mică… Băiatului i se păru că visează, se uită de câteva ori înapoi, din mers, şi-o văzu cum se ridică, graţioasă dar imposibilă fetiţă-femeie, aruncă ţigara şi intră-n clădire… Cum cotiră pe strada menajeriei, o duhoare de balegă fierbinte îi izbi din plin, şi răgetele erau acum înspăimântătoare. Prin nişte ferestre mari dintr-un fel de pavilion se vedeau artiştii de circ făcând exerciţii: săreau ghemuiţi prin aer, jonglau cu farfurii, strigau mereu „Hop! Hep!"… purtau costumele lor de spectacol, de mătase albăstruie, şi erau nemaipomenit de frumoşi şi de elastici. Privindu-i, Mircea nu mai avea răbdare până seara, când aveau bilete la circ. Era foarte mândru că avea să fie printre primii copii care vedeau noul spectacol, pe Yoga, dresura de purici… Se-ntreba însă cum or arăta puricii ăia. Îi confunda cu păduchii, din care mai aveau în cap unii copii. şi el avusese o dată ouă de păduchi, lindini, cum le zicea, şi-l trimiseseră acasă de la şcoală. Ce ruşine păţiseră! Mama-l pieptănase atunci bine-bine şi-l dăduse-n cap cu gaz, care puţea ca-n sala de cinema sau ca-n magazinul de jucării Scufiţa roşie de la Obor. Scăpase atunci de ei, dar din când în când mai lua de la Puică: li se atingeau capetele când, chipurile, îl ajuta la lecţie… Dar păduchii nu puteau fi dresaţi.

Animalele-nnebuniseră în menajerie. Parcă erau în junglă. Portarul îi lăsă să intre pe degeaba. Îl cunoştea pe tatăl lui Jean. Intrară-ntr-o hală uriaşă, unde cuştile erau aşezate pe două rânduri, cu o cărare lată, presărată cu rumeguş, între ele. Ce de cuşti murdare, ce miros, ce de animale, aproape toate cele din „Animale din continente"! Maimuţele şi papagalii zbierau de ziceai că-i taie cineva. O focă amărâtă stătea pe-o parte într-o băltoacă, uitându-se la ei cu ochi de fată de mahala. Ursul nu era prea mare şi avea un bot ca de câine. În lumina cafeniu-roşcată din menajerie aproape că nici nu-l observai. Interesanţi cu adevărat erau puricii, în faţa cărora copiii se opriră tăcuţi. În cuşcă erau cinci purici, fiecare cam de mărimea unei oi, cu trupuri ovale, turtite lateral, acoperite cu un fel de coajă sticloasă, străvezie. Nu erau negri, ci stacojii închis ca sângele închegat. Prin coaja lucioasă li se vedea, ca o pată difuză, stomacul umflat de sânge. Aveau un cap minuscul,

cu ochi neclari, acoperiţi şi ei de aceeaşi sticlă fumurie, şi cu un cioc retezat oblic, ca un ac de seringă. Puricii se roteau pe picioare lungi şi elastice, ieşite de-a dreptul din gât, din care ultima pereche era mai lungă şi mai musculoasă. Din când în când, labele din spate li se destindeau brusc, proiectând puricele-n gratii cu atâta putere, că aproape dărâmau cuşca de pe postamentul ei. Dacă-i priveai mai de-aproape, pântecul lor era inelat, acoperit de zale, făcute şi ele dintr-un fel de solzişori. Puricii chiţcăiau scurt, ca liliecii. Copiii putură vedea şi cum erau hrăniţi: un îngrijitor foarte plictisit tocmai târa după el, în cuşcă, un pui trist de elefant, care se trânti pe-o parte şi puricii, ca purceii unei scroafe, îşi înfipseră ciocurile în pielea lui moale de pe pântece. Curând prin coaja sticloasă a pielii lor se văzu şuvoiul de sânge coborând în vârtejuri micuţe spre stomacuri. Între timp, cu un teu şi-o găleată, îngrijitorul spăla, fluierând, podeaua. Când se plictisiră de purici, copiii merseră spre fundul menajeriei, unde răgeau înfricoşător marile feline. Cuştile lor erau atât de mici, încât abia aveau loc să se-nvârtească-n ele. Animalele erau într-adevăr uriaşe. Erau câţiva lei şi leoaice, fiecare-n cuşca lui, unii umblând ne-ncetat, într-un du-te vino aşa de strâns, de parcă nici nu s-ar fi-ntors, ci doar capul le-ar fi migrat cumva la coadă şi invers, alţii trântiţi pe podea, lingând nişte mari ciozvârte de carne pe jumătate uscată, pline de muşte. Mai era un tigru de Bengal, cu un cap mare şi nobil, ochi inteligenţi şi buze negre de tot, ca de cauciuc. Dintr-o parte părea foarte mare şi lat, cu dungile lui pe un fond de miere, dar din faţă se vedea cât era de îngust acel corp, făcut să se strecoare prin junglă. Stătură mult timp în faţa lui, privindu-i labele uriaşe cât capetele lor, colţii groşi şi ascuţiţi, ouăle îmblănite ca ale motanilor. Urletele continue din hală şi putoarea de fiare sălbatice le strângeau inimile. Dacă unul dintre animale ar fi scăpat din cuşcă? Se mai întâmplase, se zicea, chiar acolo, la circul lor: leii o sfâşiaseră pe îmblânzitoare şi, dacă n-ar fi fost gratiile, ar fi năvălit peste spectatori, omorând în dreapta şi-n stânga. Mircea-şi închipuia uneori, stând după-amiezele în camera lui plină de flori şi de ierburi şi privind pe geam curbura şoselei ştefan cel Mare, că s-ar fi-mprietenit foarte tare cu un tigru, că, aşezat călare pe umerii lui îmblăniţi, ar fi mers încet pe şosea, şi toţi s-ar aduna să-i aplaude, toţi le-ar face cu mâna din balcoane… Ar fi ajuns să conducă el gaşca de la bloc, fiindcă tigrul l-ar fi ajutat în orice

împrejurare, de pildă dacă voia să-l bată cineva sau să-i bată pe Luci sau pe Sandu. De 23 August ar fi defilat şi el, printre carele alegorice, călare pe tigrul lui, la sfârşit, când defilau sportivii şi armata, când treceau tancurile şi pe deasupra zburau avioane… I s-ar fi zis Copilul-călare-pe- tigru, l-ar fi cunoscut toţi, în toată lumea… Iar dacă tigrul ar fi putut şi să zboare, ce nemaipomenit ar fi fost! S-ar fi-nălţat cu el în văzduh, deasupra oraşului, toţi i-ar fi arătat cu degetul cum ar fi galopat pe fundalul norilor şi-al cerului de vară, şi el le-ar fi făcut cu mâna la toţi… Mircea ar fi vrut să zboare, i se păruse mereu că ar fi trebuit să vadă oraşul de foarte sus, cum îl vedea uneori în vis, nu să se târască pe străzile lui ca un gândac. Se uita după avioane până-i înţepenea gâtul. Ar fi vrut să aibă curajul să urce măcar pe terasă, ca să vadă totul de sus, dar numai gândul ăsta îl umplea de spaimă, căci de pe gemuleţul uşii dinspre terasă venea lumina teribilă a unei alte lumi. Chiar în dimineaţa aceea urcase până la etajul opt al blocului lor în cel mai fantastic fel. şi-acum îi tremurau picioarele când îşi aducea aminte, privind distrat pantera ce-şi lingea de zor puiul alb ca laptele, ciudăţenie aproape unică în lume, după cum se zicea.

De fapt, toată discuţia despre Dumnezeu de-acolo pornise. Pe la nouă dimineaţa se adunaseră cu toţii în spatele blocului, la depozitul de mobilă şi se trântiseră comod pe sofalele înflorate scoase afară. Hamalii îi cunoşteau deja şi nu-i mai goneau, ca la-nceput, ba chiar intrau în vorbă cu ei şi le povesteau vrute şi nevrute, mai ales porcării cu femei dezbrăcate şi multe altele. Aşa aflase Mircea că femeile aveau jos un triunghi de păr creţ. Dacă le plăcea să se culce cu bărbaţii, erau curve, dar dacă erau măritate, nu erau. Pe piept aveau „lăptării“, şi cu cât erau mai mari lăptăriile astea, cu atât le plăceau mai mult hamalilor. Bărbaţii n-o aveau ca copiii, moale şi mică, ci uneori li se scula, adică se făcea dreaptă şi ţeapănă, aşa că atunci puteau să le-o bage femeilor. Dar chiar şi la unii copii li se scula. Băiatul văzuse asta chiar el cu ochii lui, în holul de la Scara doi, când Dan Nebunul îi chemase pe câţiva şi îşi dăduse pantalonii jos de faţă cu ei. Era cu totul altfel decât cocoşelul lui. Nu doar că era mai mare, dar pielea de pe vârf era dată ciudat la o parte, pe când la Mircişor era strânsă moţ întotdeauna. Oamenii mari „futeau“ femeile şi aveau atunci o senzaţie foarte plăcută. Cuvântul ăsta pe care-l vedeai scris pe toate zidurile era o prostie, fireşte, dar în acelaşi timp

era foarte misterios, pentru că el despărţea lumea copiilor de cea a oamenilor mari. Era ca o parolă după care se recunoşteau ei, dar pe care copiii nu trebuiau s-o ştie. Părinţii lor nu numai că ştiau ce-nseamnă toate prostiile, dar le şi făceau pe ascuns, ca să facă copii.

Grupul odată adunat, o luaseră prin faţa blocului, pe lângă magazinul de electrice. Era mult de mers până la gangul în care se afla Scara Unu, unde Lumpă, care stătea acolo, îi chemase să le-arate ceva mişto, care, zicea el, putea să te suie până pe bloc! Copiii nu-l crezuseră, bineînţeles, dar aveau oricum de gând să se joace la Scara Unu. Dar mucosul cu ochi plângăcioşi nu minţise de data aceea. Pentru că în gang, unde era puţul vertical către cer, înconjurat de ferestre la fiecare etaj, zidarii care lucrau la finisaj uitaseră un scripete atârnat tocmai sus, pe terasă, prins de nişte scânduri, iar de pe scripete cobora o frânghie groasă de care era legată o găleată. Celălalt capăt al frânghiei ajungea şi el până jos şi se-ncolăcea pe asfalt. „Ia fiţi atenţi“, făcu Lumpă şi intră cu picioarele în găleată. Apucă-n mâini celălalt capăt şi-ncepu să se tragă singur în sus, până ajunse cam până pe la etajul unu. De-acolo se uită triumfător spre copii: „Cucu! Ia uitaţi-mă!“ „Dă-te, bă, jos!“, strigară cu toţii, uitându-se-n jur să vadă dacă nu vine cineva. Lumpă coborî încet între ei. „Băi, să vedeţi cum e acolo, sus! Te uiţi în casă la oameni, îi vezi în pat, în pielea goală…“ „Să mori tu? Ai văzut-o tu pe mă-ta-n pielea goală?“ „Ba pe mă-ta!“, se oţărî Lumpă. „Ba pe mă-ta“, îl îmbrânci iar Jean, „că tu stai la Scara Unu, nu noi“. Lumpă se ofticase atunci, fiindcă toţi râdeau de el, şi se trăsese la o parte, sprijinit de un scuter vechi, roşu, ale cărui roţi se-nfundaseră-n asfalt. Ceilalţi se strânseseră-n jurul găleţii şi-ncercau să-şi facă curaj. ştiau bine că suitul ăsta cu găleata era periculos şi că i-ar fi bătut ai lor o săptămână dacă aflau. Dar toţi începură să se laude că o să pună mâna pe scripetele care ardea în soare tocmai sus, de abia se vedea. Se urcară pe rând în găleată, iar ceilalţi trăgeau acum cu toţii de funie. Găleata se ridica, rotindu-se-ncetişor, prin abisul de deasupra. Cele patru ziduri pline de ferestre se-apropiau spre capătul de sus atât de mult, încât abia se mai vedea un petic de cer. Copiii mai îndrăzneţi dădeau găleţii un balans larg, apropiindu-se şi depărtându-se de geamuri. Voiau şi ei să vadă, poate, oamenii ăia dezbrăcaţi, dar aici se dovedi că Lumpă chiar minţise, pentru că puţul pătrat era înconjurat numai

de bucătării în care tot ce se putea vedea erau oale clocotind pe aragazuri şi femei cu umerii asudaţi amestecând în ele.

Nici vorbă să se ţină vreunul de cuvânt. Poate dac-ar fi fost Mimi sau Vali acolo, ei ar fi reuşit să urce până sus, dar toţi cei de faţă urcară doar până pe la trei sau patru, după care-ncepeau să ţipe cât îi ţinea gura: „Daţi-mă jos! Daţi-mă jos!“ Mircea stătuse deoparte, privind cu teamă la nebunia celorlalţi. Dar, încetul cu încetul, urcuşul copiilor spre bucăţica de azur începu să-l atragă ciudat şi pe el. Îşi aminti din nou de Mendebil, de ascensiunea lui prin inelele scării de incendiu până-n vârful coşului de la fabrica Pionierul. Se ridicase-n picioare acolo, pe buza coşului, şi-şi întinsese braţele subţiri în cruce. Cât de mult îl iubise pe Mendebil! Cât ar fi vrut să-i semene, să poată şi el născoci poveşti ce te făceau să ieşi din propriul tău trup ca dintr-o cămaşă şi să te-nalţi, cristalin şi-ngheţat ca un ţurţure, către cer! Inima-ncepu să-i bată foarte tare. Privea numai în sus, unde scripetele ardea-n soare ca o bucată de aur topit. Ar fi vrut să se facă una cu peticul acela adânc de cer. Vova coborâse în glorie, ajunsese până la cinci şi era ca şi învingător. „Cum a fost?“, îl întrebară toţi, de parcă ei nu se suiseră, şi Vova începu să spună nişte aiureli, în glumă, că fusese până-n rai şi-i văzuse acolo pe Dumnezeu şi pe sfinţi cum se uitau la oameni, jos, ce face fiecare. De-atunci se tot certase cu Jean şi cu alţii, fiindcă ei îşi bătuseră joc de el, şi el se-ndârjise şi mai tare. După o vreme zicea serios că văzuse el nu ştiu ce bazaconii. Între timp, Mircea se suise, ultimul, cu picioarele-n găleata de zinc şi se apucase bine de sfoară. Deja locatarii începuseră să-i cam ia la ochi, ivindu-se pe geam în pijamale şi capoate. Dar oalele trebuiau supravegheate, aşa că deocamdată nu-ncepuseră să strige la ei sau să coboare ca să-i ia la goană. „Hai, trageţi-mă şi pe mine“, le strigă Mircea, dar trebui să insiste mult până ce copiii să-i dea vreo atenţie, pentru că el nu era deocamdată Copilul-cu-tigrul, ci unul dintre cei mai neînsemnaţi membri ai găştii. Ceilalţi se cam plictisiseră de joc, clasamentul era deja făcut, Vova câştigase, aşa că începură să-l tragă mai mult în silă, înjurându-se mai departe unul pe altul, monoton: „Ai văzut-o tu pe mă-ta acolo-n rai!“ „Ba pe mă-ta!“… Pe măsură ce trăgeau de funie, ea se-ncolăcea pe asfalt, între copii, iar găleata urca-ncetişor, clătinându-se în marea deschidere interioară a blocului, unde lumina nu ajungea până jos

niciodată. În gang, pe lângă scuter, era mereu parcată o Dacie rablagită, cu geamurile aşa de murdare, că nu puteai privi în ea.

Mircea se înălţa ca-n vis. Ţinându-se bine de funie, privea zăpăcit în jur. Trecuse uşor de pilonii uriaşi pe care stătea proptit, ca un rinocer, blocul. Copiii erau adunaţi grămadă sub el, cu feţele-n sus, ca petalele unei flori, ferestrele de la primul etaj se apropiau şi se depărtau… Îi era frică, din ce în ce mai frică pe măsură ce găleata se rotea, ca şi când s-ar fi-nşurubat în golul acela cenuşiu. Abia acum îşi dădea seama cât de gigantic era blocul. Când ajunse către etajul al patrulea, copiii se confundaseră-ntr-o singură pată de carne palidă. Îi strigau ceva, dar vocile lor păreau un fel de clipoceli, cam aşa cum auzeau, poate, peştii un ciocănit uşor în geamul acvariului. Sub el, ţeava săpată-n carnea blocului se îngustase până când peticul de gang de dedesubt abia se mai vedea cât un preş de uşă. Mircea se ghemui în găleată, vru să strige să-l lase jos, dar nu mai putu. Nu-i mai ieşeau cuvintele din gură. Acum balansul era mai mare, se-apropia de pervazurile geamurilor până-aproape să le-atingă, apoi se depărta amplu, până la cele din partea cealaltă. Etajele nu mai aveau numere şi ordine, se multiplicau la nesfârşit. Stomacul i se dilatase-n tot corpul, până şi capul, până şi mâinile îi erau acum un stomac cuprins de rău şi de greaţă. Urca de ore, de secole. Deasupra lui scripetele sclipea ca scrijelit în aur curat. Azurul pătat cu nori de vară se căsca adânc, apos, tot mai vast, până ce Mircea avu impresia că nu mai urcă, ci se cufundă-ntr-o conductă de ciment cu un ochi de apă limpede pe fund. Cei de jos aproape că nu se mai zăreau, strigătele-ncetaseră, tirajul marelui horn îi zburlea perişorul scurt, îi flutura maieul în jurul taliei. Era ca un suflu răcoros, tot mai puternic, de parcă ar fi fost dus la vale de apa grea a unei cascade ce curgea tot mai repede, proiectându-l spre vastitatea lacului de dedesubt. Zburând către ultimul etaj al blocului, Mircea nu mai distingea acum ferestrele decât ca pe nişte dâre alburii, alunecând incredibil de repede pe lângă el. Scripetele se repezi spre el ca un obuz auriu, bârnele de lemn îi dădură drumul şi băiatul zbură în cer, se rostogoli în cer, făcu tumbe, răsuciri şi fluturări în cer, cu ochii larg deschişi, peste moară, bloc, fabrică, alee cu blocuri şi Circ, care, văzute de sus, îşi iveau masivitatea neomenească, adevărata lor natură de temple, megaliţi, buncăre, mausolee ale unei lumi de neînţeles, pierdute toate într-o

mare de vegetaţie. Copilul învăţă repede să-şi controleze zborul, pluti unde-l duceau gândul şi curiozitatea, plană peste terasa blocului şi văzu, chiar văzu statuile crude, însângerate, cu feţe de păianjen, pe care le ştiuse dintotdeauna acolo, străbătu apoi golul dintre bloc şi moară, cu mâinile-ntinse-n lături şi din gură curgându-i bule scânteietoare de aer, se-apropie de fereastra rotundă de pe frontonul triunghiular al colosalei construcţii şi-abia acum văzu că fereastra, ce trebuie să fi avut o lărgime de peste doi metri, nu avea geam. Trecu prin ea răsucindu-se lin şi se găsi într-o odaie-mpăienjenită, plină de scule şi aparate ciudate. Un scaun dentar, smuls din locaşul lui din podea, zăcea prăbuşit într-un colţ, acoperit de un fel de licheni. Pe un perete se afla o mare placă de metal negru, cu o pârghie stacojie ridicată cu mânerul în sus. Mircea se opri-n faţa ei, levitând pe deasupra podelei. Cu mare greutate, căci era cât el de mare, trase mânerul în jos şi deodată izbucni un urlet unanim, înfundat, asemenea celor care veneau duminicile de pe stadion. Ieşi-n ochiul rotund de fereastră şi-şi dădu atunci seama că acel muget neîntrerupt şi ameninţător venea de la sutele de locatari care ieşiseră pe la geamuri şi pe balcoane, între care şi părinţii lui, şi care şi-l arătau cu degetul, uite-l! uite-l acolo! Când se ridică din nou foarte sus deasupra acelei bucăţi de oraş înţelese că totuşi nu doar copilul care dădea roate prin cer îi înnebunise. Acoperişul morii, cu toate coşurile, luminatoarele şi instalaţiile ciudate de pe el se ridica încet, ca un capac de cufăr, azvârlind nori de făină-n aer şi stoluri de porumbei speriaţi. Câţiva morari care-şi făceau de lucru pe acoperiş căzuseră ţipând pe asfalt şi stropiseră curtea morii cu sângele lor, bufnind acolo ca nişte vişine prea coapte. Mircea ştiuse, ştiuse mereu că moara era scobită pe dinăuntru ca un sarcofag. şi că sarcofagul nu era gol. Oprit chiar deasupra ei, aştepta să se-mprăştie norii de făină deasă din aer. Niciodată inima nu-i bătuse atât de puternic. Cerul lichid îl ţinea, balansându-l încet în ritmul legănării lui de gelatină. Frica-i devenise difuză, de parcă n-ar mai fi fost în el, ci-n tot spaţiul acela atât de cunoscut şi totuşi atât de fantastic. Coşul de cărămidă al fabricii de pâine suia în cer cu un fel de pulsaţie interioară, de parcă ar fi fost din carne. Aburul făinii se disipa uşor, acoperişul morii se rotise complet şi atârna acum de partea cealaltă, spre fabrica de cauciucuri Quadrat, prins încă de moară cu un fel de balamale.

şi giganticul sarcofag începu să se limpezească de sus în jos, frontonul triunghiular îşi pierdu încet culoarea cărămizie şi textura zgrunţuroasă, rămânând străveziu ca un zgârci, apoi greu şi sclipitor ca o scrumieră de cristal. Îl urmă clădirea întreagă, marele dreptunghi vechi de aproape două secole, care-şi spălăci şi el forma ferestrelor şi contururile cărămizilor până se schimbă lent într-o cutie de cuarţ, prin pereţii căreia se zărea deja o formă nedesluşită, un fel de cocon de raze dese de lumină. Doar copilul, de la-nălţimea la care se-afla, putu să vadă în întregime minunea. Căci el plutea acum peste o uriaşă, dumnezeiască vedenie, o icoană înrămată-n cel mai orbitor cleştar de stâncă, un chip încondeiat în vopselele cele mai vii şi mai strălucitoare. Întins în racla de două sute de metri lungime şi umplând-o cu totul, înfăşurat într-un uimitor veşmânt de serasir, ţesut cu aur şi presărat cu giuvaeruri, ce făcea pe corpul lui cute maiestuoase, lăsând să se vadă pieptii şi mânecile cămeşii de borangic, odihnea un bătrân de o frumuseţe şi-o măreţie fără de seamăn. Părul alb ca lâna-i cădea pe umeri, amestecându-se cu barba ce picura în fuioare de-argint până la brâu. Pe faţa smeadă, între sprâncenele încruntate, se desena un mare Omega melancolic, zugrăvit parcă de-o pensulă subţire. Ochii-i erau albaştri de parcă-ar fi fost încrustaţi cu două peruzele străvezii. Pe piept, deasupra bărbii de patriarh, ţinea deschis un ceaslov ferecat în argint, cu filele unsuroase acoperite de slove de chinovar. La gâtul bătrânului atârna de un lănţug împletit o chichiţă de cleştar în care se zărea un dinte îngălbenit de vremuri, pe un pat de mătase morfilie. Cuvioasele picioare, cu unghii de corn străveziu, le avea bătrânul încălţate cu încălţări de piele. Chipul lui cel nepământesc asuda un oloi de lumină, ce se lăţea ca un taler de foiţă de aur în jurul creştetului, tivit cu trei rânduri de strâmbe mărgăritare.

Înfiorat de vedenia cerească, Mircea zâmbi totuşi fermecat, căci recunoscu, în icoana strălucitoare, chipul blând al bătrânului Catana, lângă care, când era mic de tot, se aşeza de-atâtea ori pe pragul casei din Silistra ca să-i asculte poveştile şi să se joace cu barba lui aspră, căruntă, îngălbenită de tutun. Plutind în văzduhul de-un albastru adânc, la zeci de metri deasupra icoanei, privind-o de parc-ar fi vrut să şi-o-ntipărească-n minte pentru totdeauna, copilului i se făcu deodată rău, un rău ciudat, nedureros. Strigătele celor din bloc încetară, perspectivele aleii şi-ale

Miliţiei şi-ale blocului se şterseră într-un cenuşiu apos. Rămase într-o lume de mâl şi de ceaţă. Numai uriaşa cutie de sticlă ardea din ce în ce mai tare, până când flacăra ei deveni ca a soarelui sau ca gura unui cuptor, umplând ţeasta subţire-a băiatului, distrugându-i creierul într-o explozie pustiitoare, o explozie care-ar exploda ea însăşi într-o aură de groază şi fericire nemărginită. şi deodată căzu în gol, din ce în ce mai repede, se repezi-n jos ca o săgeată, ţipând atât de tare, încât întregul trup îi arse în ţipăt. Se prăbuşea printr-un puţ atât de îngust, că-i rupea umerii, îi sfâşia carnea, îi lăsa scheletul curat şi-apoi şi oasele i se fărâmiţau de frecarea cu vântul năpraznic prin care aluneca. şi deodată izbi pământul ca şi când s-ar fi zdrobit, întorcându-se-n trup, de propria lui piele de piatră. Îşi veni-n fire brusc, tresărind, şi se găsi în braţele cuiva, ale mamei lui, poate. Dar cel care-l ţinea-n braţe mirosea a tutun şi-a vodcă ieftină. Mircea deschise ochii şi-ntâlni, într-adevăr, foarte aproape de faţa lui, chipul lui Herman, acoperit cu sudoare şi galben ca al unui mort. Beţivul de la opt tremura tot. Îl ridică pe copil şi-l ajută să iasă din găleată. De la toate ferestrele puţului locatarii zbierau la ei, dar jos, în gang, era pustiu, nici urmă de copii. Palmele lui Herman erau însângerate şi lăsaseră pe maieul băiatului câteva pete stacojii. Tramvaiele şi maşinile treceau cu vuiet pe ştefan cel Mare. Merseseră împreună spre scara lor, şi se aşezaseră pe treptele reci dintre etajul şapte şi opt. Acolo-i spusese Herman tot ce se petrecuse. Copiii îl ridicaseră pe Mircea tot mai sus, depăşind toate recordurile de până atunci, dar, pe când îl priveau bălăngănindu-se în dreptul ultimelor etaje, mic ca o gâză, dar părând hotărât să atingă scripetele cu mâna, venise peste ei o groază fără margini. Povesteau mai târziu că atunci cerul începuse să arate altfel, străin şi copleşitor, gata să cadă peste ei ca o placă de plumb. Dăduseră atunci drumul la funie şi se-mprăştiaseră peste tot, fugind ca nebunii şi ţipând, ascunzându-se până şi-n atelierul de reparat televizoare, unde altfel nu intrau niciodată. Herman se-ntorcea de la aprozar cu o plasă-n mână şi, trecând prin dreptul Scării Unu, văzuse funia descolăcindu-se repede pe asfalt. Lăsase plasa şi, din câţiva paşi, fusese acolo, sub puţul de beton. Apucase funia în ultimul moment, şi greutatea băiatului ce cădea din cer aproape-i smulsese mâinile din încheieturi. Herman îi spuse să nu povestească nimănui toată întâmplarea din dimineaţa aceea, apoi se dusese

acasă. Mircea coborâse pe scări până la cinci, aruncase maieul la spălat şi-şi luase altul şi, senin ca şi când totul ar fi fost doar o nălucire ciudată, ieşise iar la joacă. Nici prin cap nu-i trecuse să se supere pe copii, mai ales că ei se adunaseră-n jurul lui, spăşiţi, mai prietenoşi ca oricând, şi-i spuseseră „Bravo, Mirciosule“ pentru că urcase cu scripetele cel mai sus.

În partea cealaltă a menajeriei, de la intrare spre dreapta, erau caii, care nu-i plăceau prea mult, dar după care Luci era înnebunit. El îi târâse pe toţi către grajduri, unde caii, ca-ntotdeauna la ora mesei marilor animale de pradă, se agitau neliniştiţi. Erau câţiva ponei cu coame lungi, împletite cu panglicuţe, un unicorn şi mai mulţi cai mari şi puternici, cu chişiţe fine şi ochi catifelaţi. La drept vorbind, singurul interesant era unicornul, altfel făcut decât caii şi al cărui corn din frunte era albastru-sidefiu şi spiralat. Spirala lui era aşa făcută, că nu se termina niciodată. Puteai urmări înşurubarea ei la nesfârşit, dinspre frunte spre vârf, pe conul tot mai îngust, cam cât o mână de copil la rădăcină, cât un deget spre vârf, apoi cât un creion, cât un ac de seringă, cât un fir de păr, cât un fir de păianjen şi-apoi tot mai subţire şi mai subţire, mereu spiralat cu spire tot mai strânse până ce, spuneau savanţii, spirala răsucea molecule şi apoi răsucea atomi, şi apoi răsucea protoni şi-apoi răsucea quarcuri şi-apoi răsucea stringuri şi-apoi răsucea rohre şi-apoi răsucea dookle şi-apoi… Niciodată, cu nici un aparat, n-ai fi putut ajunge la locul din vârf unde se termina spirala. De-aceea unicornul vindeca, la atingere, orice boală. După ce trecură prin grajduri trăgând în piept mirosul de balegă proaspătă, copiii ieşiră din nou la lumină, sub cupola cerului nesfârşit de vară. Mergând de-a-ndărătelea pe alee, în faţa celorlalţi copii, Jean dădea din gură neobosit. Era cel mai caraghios şi mai trist dintre toţi copiii, cu hăinuţele lui murdare, cu ochii lui şterşi, mereu lăcrămoşi, cu părul mare şi încâlcit. Deşi nu-l mai asculta aproape nimeni, le tot spunea să zică repede „Mama taie o vacă“, „Mă-ta mare-n curte spală“, „La curbă şinele troznesc“, toate tâmpeniile de pe lume. Le zicea cum se spune pe franţuzeşte „Găina noastră e-n curtea voastră“… Dar Mircişor, obosit de dimineaţa aceea în care atâtea se-ntâmplaseră, îşi aminti că seara urma să meargă la circ cu ai lui şi zâmbi.

În interior, casa era-naltă ca o biserică. Ceea ce, văzut din afară, părea a fi etajul nu era decât prelungirea spre bolta plafonului a încăperilor de jos, înguste şi şuie ca nişte interioare de clopotniţă. Planul casei era-n cruce, două coridoare se intersectau puţin dincolo de centrul clădirii, cel transversal ducând spre odăi deocamdată mascate de perdele de catifea. Culoarul de la intrare ducea însă, în capătul celălalt al casei, spre o nişă largă şi rotundă, având în centru un postament de piatră lustruită, la picioarele căruia se vedeau pe podea două pernuţe de mătase-nflorată. Pe postament, sub o pânză-ncreţită, se zărea o formă care trebuie să fi fost o statuie. Păşind în urma celor două femei, atât de asemănătoare şi totuşi complet diferite, Herman străbătuse coridorul, abia având loc să treacă printre pereţii înalţi şi înguşti, acoperiţi de tapet mucegăit. Se opriră în nişă, unde pereţii curbi, ca un receptacul de porţelan, rămăseseră albi şi goi. Pe jos era un mozaic mohorât, lustruit atât de bine, că reflecta în apele lui tavanul înalt, cu policandru. „Poate că n-o să te supere un mic tabiet al nostru", i se adresă mama Soilei, întorcându-se către el. „Avem timp destul şi de dulceţuri după aceea." Fără să aştepte vreun răspuns, de fapt ca şi când el nici n-ar mai fi fost acolo, femeile îngenuncheară pe perniţe şi abia apoi traseră pânza de satin galben de pe forma din mijlocul odăii, care se dovedi într-adevăr o uimitoare statuie. Era o femeie de marmură în mărime naturală, retezată puţin mai jos de pubis, aşa-ncât coapsele ei puternice se sprijineau pe postamentul de piatră. Faţa-i oglindea o groază fără margini, mâinile cu degete răşchirate erau împinse-nainte ca şi când s-ar fi apărat de ceva monstruos, pe care doar ochii ei de piatră, rotunjiţi de teroare, îl puteau vedea. Sânii cu boturi alungite, uşor depărtate, ca şi umerii uşor căzuţi, nu erau de statuie antică, ci de femeie reală, una din cele multe, aleasă de pe stradă, dezbrăcată şi silită să pozeze pentru sculptorul genial şi scelerat care-i modelase în marmură străvezie fiecare cută a pântecului, fiecare aluniţă a pielii, fiecare vârtej şi buclă a părului ei tăiat simplu, ţinut la spate de un pieptene de asemeni de marmură. Oroarea fără margini a statuii, care-l izbi pe Herman din prima clipă ca un baros direct în vintre, venea dintr-o

mutilare atroce. Peretele abdominal al femeii lipsea, ca al unui mulaj anatomic, lăsând să i se vadă aparatul reproducător, în culorile cărnii crude, roşii, mustind de sânge, şi-ale arterelor purpurii, şi-ale pieliţelor sidefii, în contrast stupefiant cu albul rece, strălucitor, imaculat al statuii. Uterul era şi el secţionat ca să se poată zări-n interior copilul ghemuit, deja complet format, cu capul în jos, umplând ca un fruct greu, minunat, cavitatea. Vaginul cobora dedesubt, între vezică şi rect, terminându-se-ntr-o vulvă ce părea şi ea vie: buzele-ncreţite atârnau puţin sub pântec, şi la axila pulpelor străluceau câteva fire de păr pubian. Părea că sub o glazură de piatră ar fi fost o femeie vie, condamnată la o-ncremenire eternă şi la o sarcină fără sfârşit. „E vremea naşterii şi nu e putere pentru naştere“, îşi aminti cutremurat Herman, privind statuia şi ascultându-le pe femei murmurând, cu ochii-nchişi, o litanie de neînţeles. Rugându-se, păreau şi mai asemănătoare: amândouă ţineau capul plecat uşor pe umărul stâng, amândouă aveau pe faţă o expresie de dezolare smerită, gura amândurora era întredeschisă, lăsând să se vadă limbile mişcându-se ciudat înainte şi-napoi, ca ale unor păsări exotice. Se ridicară apoi, iar Soile apucă între palme copilul de piatră lucioasă, îl smulse din caverna sa şi, cu mare greutate, îl ţinu la piept câteva clipe, după care aproape că-l prăvăli înapoi. Cât îl ţinuse-n braţe, femeia zâmbise ciudat, viclean şi voluptuos, cu buze făţarnice, ca zeităţile sculptate pe templele indiene, şi ochii îi alunecaseră într-o parte. Herman simţise din nou un val de dragoste, de parcă băieţelul ghemuit ar fi fost al lui şi ei ar fi fost o familie tânără, săracă, decisă să-nfrunte viaţa. Nu se mai îndoi că Soile era femeia lui, femeia vieţii lui pe care de zeci de ani o aşteptase. Numai prezenţa mamei îl împiedicase atunci s-o îmbrăţişeze. O clipă-şi închipuise cum aveau să li se schimbe vieţile, cum aveau să fugă de ochiul gigantic care-i privea, inventându-i, moment cu moment, cum aveau, cu tenacitate, să evadeze din creierul care-i gândea, din cartea care-i construia şi-i deconstruia, cum aveau să lase baltă un plan conceput înainte de facerea lumii şi pentru care fuseseră puşi deoparte, sacrificaţi, condamnaţi la inuman şi la nefericire. „Cum aveam să uit de tine, Mircea, chiar riscând ca manuscrisul tău să nu fie terminat niciodată, cum aveam s-abandonez povestea ta, să ţi-o distrug aşa cum o rotiţă dinţată ar sări din mecanismul de ceas şi timpul nu ar mai fi. Aş fi luat-o, chiar de-a

doua zi, pe Soile de mână şi-am fi plecat amândoi din oraş. Ne-am fi aşezat undeva la ţară, nu în Tântava, am fi avut o căsuţă acolo, cu tindă şi acoperiş de şindrilă, am fi cultivat legume şi-am fi crescut copii şi-am fi îmbătrânit fericiţi. Ne-am fi dat sufletul pe patul nostru de paie şi ni s-ar fi şters pentru totdeauna urma de pe pământ. Ce imposibilă fericire: să nu fii ales, să nu fii predestinat, să nu mergi către mântuire… Să trăieşti, să trudeşti, să iubeşti şi să te faci ţărână… Îţi spun că sfinţii şi îngerii tânjesc după destinul ăsta, care lor le e cu desăvârşire oprit. Dar în aceeaşi clipă în care-mi croiam micul meu plan de evadare ştiam că nici o fugă nu e posibilă, că înseşi gândurile ce-mi trecuseră prin minte fuseseră deja prevăzute şi urzite în marea ţesătură pentru cine ştie ce simetrie, ce necesitate narativă… şi că dac-aş începe să mă plâng şi să mă vaiet, fiecare sunet pe care l-aş scoate ar trece printr-un laringe deja conceput atunci când naratorul a scris «laringe». şi dac-aş tăcea, tăcerea mea ar fi deja prevăzută, şi dacă m-aş omorî, cuţitul ar rămâne-mplântat veşnic în inima mea, dar nimic nu s-ar petrece cu adevărat…“ Se-ntorseseră apoi pe acelaşi culoar şi o cotiseră la dreapta, pe sub aceleaşi tavane nefiresc de înalte. Merseră un timp nedefinit pe culoarul transversal, până ajunseră-n capăt, la draperia grea de catifea stacojie. Pătrunseră-ntr-o odaie întunecată, ale cărei ferestre aveau obloanele trase. Aici tapetul de pe coridor lăsase locul unei vopsele grosolane de ulei, vernil, aidoma celor cu care se vopsesc pereţii spitalelor şi-ai închisorilor. Vopseaua era coşcovită, şi grămăjoare de peliculă, jupuită de pe pereţi, se-nşirau de-a lungul odăii. Sub jupituri, pereţii-şi arătau adevărata culoare, vineţiu-vişinie, aidoma petelor din naştere pe care unii le au pe obraz, acoperindu-le, ca umbra unor aripi sinistre, jumătate de faţă. În cameră erau un bufet vechi, cu furnirul desprins, mobilă pretenţioasă, plină de sculpturi şi intarsii de lemn preţios, o masă ovală din aceeaşi garnitură, acoperită cu un macrameu uriaş, câteva scaune cu fundul tapiţat şi, deasupra uşii, o pendulă atât de înaltă şi de îngustă, încât ajungea până la tavan, iar cadranul ei abia se zărea, pierdut într-o ceaţă cafenie. Fireşte, pendula era acum doar un decor inutil, asemenea bufetului încărcat de ceşcuţe şi bibelouri cu porţelanul îngălbenit. În centrul mesei, între patru lumânări scurte şi groase, cu un noroi de ceară la bază care arăta că ardeau de mult, se afla un terariu de sticlă în care zăcea nemişcat, pe nisip, cel mai mare păianjen pe care

Herman îl văzuse vreodată. Pântecele lui sferic era cât un cap de copil şi era complet îmblănit, negru strălucitor, ca şi labele scurte şi puternice, ca şi cefalotoracele musculos de sub care ieşeau două căngi veninoase, singurele diferit colorate, căci erau de culoarea sângelui. Herman şi Soile se aşezară la masă, pe când femeia mai în vârstă scotea din bufet farfurioare de cristal şi linguriţe minuscule de argint patinat, apoi, de undeva, de dedesubt, vasul în care se afla dulceaţa. Herman îndrăznise să-şi aşeze mâna peste-a lui Soile, iar ea nu şi-o retrăsese. Mâna ei era plinuţă, cu pielea uscată şi nespus de subţire. Mâncaseră atunci dulceaţa de nuci verzi în tăcere, de undeva apăruseră şi nişte pahare cu apă foarte rece, atât de pline, că apa se curba deasupra buzei paharelor ca nişte lentile ce aruncau lumini subţiri pe pereţi. Macrameul ce acoperea masa ovală era fascinant şi ciudat. Avea formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur. Fiecare din cele şapte cercuri avea şi el formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur, şi fiecare dintre noile petale avea şi ea formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur, şi tot astfel la nesfârşit, până-n adâncul adâncului ideii de spaţiu. Herman îşi trecea mâna peste ochiurile de aţă-mpletită, crem, simţindu-le rugozitatea. „Fractali“, gândi el, „fractali peste tot şi întotdeauna“. Lumea părea rotundă şi netedă ca un cocoloş compact de hârtie, pictat pe deasupra cu pământuri, oceane, păsări şi flori, dar dac-ai fi putut desface hârtia şi dac-ai fi netezit-o cu palma, ţi s-ar fi revelat adevăratul desen, din care toţi şi toate făceau parte. Ai fi-nţeles atunci că păsările şi florile erau iluzorii: un lotus deschis putea reuni, într-o formă întâmplătoare, o parte din fesa unei spălătorese, cocoşul unei archebuze, harta unei ţări şi modelul stereochimic al unui virus, aflate-n părţi îndepărtate ale colii, iar un strop de rouă de pe-o frunză de mărar putea fi, de fapt, strălucirea dintr-un ochi de curtezană hitită de acum trei milenii. Realul nostru familiar desfăcea doar patru dimensiuni, ca patru largi petale întinse, pe când celelalte şapte rămâneau strâns înfăşurate într-un cocon submicroscopic, păstrând în pliurile lor, nescoase la lumină niciodată, hălci uriaşe din povestea noastră, căci fiecare fir de păr al nostru avea lungime, lăţime şi adâncime şi flutura-n timp, dar în acelaşi timp răsucea-n sine şapte mistice petale, niciodată revelate şi ştiute. Cum arătau formele şi culorile în dimensiunea a cincea, a şasea, a şaptea? Ce ochi de briliant deschideam cu

toţii în a zecea dimensiune? Maeştrii supremi în arta origami aruncau în apă un ghemotoc de hârtie, din care prindea să se desfacă, în mii de pliuri şi colţişoare, o fantastică floare de lotus. Herman ştia că lumea-ntreagă era o astfel de floare de hârtie, scrisă pe toate părţile şi aşteptând să se desfacă în lacrima unui ochi uriaş. Că fiecare punct al lumii aştepta aceeaşi explozie, netezire, desfăşurare. ştia că toţi suntem pachete organice şi că avem, cocoloşită sub ţeastă, o cârpă de neuroni care-ntinsă ar fi fost cam cât patru coli de hârtie. Din cauza-ncreţiturilor ei, zone îndepărtate deveneau deodată vecine şi se reuneau în simboluri absurde, în mituri nevrotice, în ceremonii ce nu duceau nicăieri. Fractali, turbioane, ecuaţii nelineare, pliuri… Cascade horociclice, păpuşi ruseşti vârâte una în alta… Spaţii gravide cu spaţii gravide cu spaţii… şi totuşi nu aceasta era realitatea, istoria nu era aleatorie şi turbionară decât pentru cei care, încreţiţi şi boţiţi odată cu ea, trăiau în ghemotocul ei inextricabil. Cine-o mototolise în palme? Ce autor o smulsese furios din manuscris şi-o aruncase la coş, înjurând, blestemându-şi lipsa de inspiraţie? Reunind astfel, pentru nimeni şi pentru nimic, pentru dezastru şi catastrofă, stele din diferite planuri cereşti, fără legături între ele, în constelaţii în formă de car, de balanţă, de scaun, de păstor, de arcaş… Doi îndrăgostiţi, goi, se pot strânge în braţe în patul devastat, se pot muşca şi se pot pătrunde până la o contopire totală, fără să ştie că sunt din regiuni ultraîndepărtate ale poveştii. Două rotiţe dinţate, îmbinându-şi dinţişorii unii în alţii, încă n-au aflat că se află în ceasuri diferite. Totul trebuia netezit, totul trebuia realcătuit, recitit şi reînţeles în logica iniţială a lumii. Totul trebuia decriptat, scos din criptă, aşa cum lumea întreagă fusese decriptată cândva, când Unul strigase „Lazăre, ieşi la lumină!“ Herman spera că marele autor avea să caute-n coşul cu hârtii mototolite, avea s-o salveze pe cea aruncată la mânie, s-o îndrepte pe masă cu palma până ce „toţi munţii vor fi coborâţi şi toate văile vor fi înălţate“, aşa încât lumea să devină din nou lizibilă. Pân-atunci nu avea altceva de făcut decât să se-mbete, cu gâtul lui frânt de cine ştie ce pliu al colii pe care era desenat, cu organele delabrate, cu ficatul martirizat, cu fiecare deget răsucit în altă direcţie (cute ale spaţiului, cute ale minţii), cu fiecare lacrimă şi fiecare urdoare şi fiecare sclipire a irişilor lui albaştri rătăcite în alte epoci sau pierdute la parseci distanţă.

Dulceaţa-i aminti gustul şi consistenţa cleiului pe care, când era copil, îl desprindea de pe scoarţa vreunui prun ca să-l mestece apoi minute-n şir: fadă, cu coajă moale la suprafaţă şi fluidă-n interior. Dar când fusese Herman copil? Unde era livada de pruni care-i venise acum, deodată, învelită într-o lumină mistică, în minte? Nu coborâse niciodată pân-atunci în memoria lui dincolo de momentul în care, simţindu-se deodată transfigurat, cu facies de rege şi de Dumnezeu, deschisese uşa garsonierei lui de la opt şi privise cu altfel de aparat vizual şi absorbise în altfel de creier imaginea a trei copilaşi înspăimântaţi, aproape străvezii în lumina ferestrei de la terasă, care-o luaseră la fugă, ţipând, pe scări în jos. Afla abia acum că avusese şi copilărie, acum se desfăcea într-o zonă a scoarţei lui cerebrale o-ncrengătură de neuroni ce secretau, asemenea prunilor de altădată, boaba moale de clei a amintirii. Văzu o fracţiune de secundă lumea (cer cu nori de furtună, pruni şi corcoduşi micşorându-se-n perspectivă către un gard de coceni putrezi, înnegriţi de ploi, mireasmă de fructe strivite pe pământ, crengi negre, rugoase, zgâriind pielea, un bordei în depărtare, negru pe cerul fără de margini) prin ochi care priveau drept înainte şi nu în pământ, percepu o clipă focul de curcubee al aripilor străinului care venea printre şirurile de pomi către el. Se auzi chemat pe nume şi-ncremeni ca o statuie. Totul izolat ca o perlă de viaţa lui de acum, îndepărtat şi nici măcar îndepărtat, cum ar putea sta foarte aproape de tine femeia pe care-o iubeşti, dar care nu te iubeşte, închisă ţie fără speranţă. Cum stătea acum lângă el Soile, plutind cu mama ei în altă dimensiune, răsucindu-se ca nişte foci în ape amniotice şi privindu-l uneori, nici măcar curios, cu ochii lor mari şi umbriţi, prin sticla groasă a marelui lor acvariu.

Duminica următoare le însoţise la târg, la Obor. Luaseră tramvaiul pe ştefan cel Mare, trecuseră prin faţa Direcţiei Generale a Miliţiei, cu turnul ei crenelat, apoi prin dreptul blocului cu electrocasnice şi mobilă – blocul lui, blocul tău, Mircea – apoi li se desfăcuse, pentru câteva secunde, perspectiva Aleii Circului, cu marea cupolă în depărtare… Trecuseră pe lângă gardul Spitalului Colentina, apoi pe lângă policlinica de la Doctor Grozovici, lăsaseră-n urmă cinematograful Melodia şi trecuseră de Lizeanu. De-aici, şinele tramvaiului coborau spre pasajul de la Obor. Aici se dăduseră jos, traversaseră şi se afundaseră-n noroiul colcăitor de lume al vastei pieţe, o

străbătuseră printre tarabe puţind a varză stricată, miraţi de jegul incredibil al câtorva ţărănci care vindeau prune uscate şi leuştean veşted, şi ieşiseră pe şina tramvaiului 1. În stânga, în depărtare, se ridicau turlele bisericii Sf. Dumitru, iar înainte aveau o fabrică de mase plastice, faţadă jalnică de geamuri înnegrite şi sparte. Mortăciuni hidoase zăceau pe marginea străzii. Lăturile întregii pieţe de legume erau vărsate aici la canal. Aici erau spălaţi cu furtunul peştii şi racii, încă vii, de la hala de-alături. Herman ura hala, în interiorul împuţit al căreia îşi amintea măcelăria cu pereţi de faianţă ca o morgă, unde cârligele de care odată atârnaseră jumătăţi de vită şi de porc clincheteau acum goale, unde măcelarii-n halate albe, pătate de sânge, şomau acum la o ţigară, unde buturuga pe care se tranşa carnea era acum uscată ca o piatră străveche. Foametea se aşezase de ani întregi în aceste hale ce ar fi trebuit să fie ale belşugului şi abundenţei. Marele mozaic de pe perete înfăţişa ţărani luptându-se cu coşuri de fructe, mânând turme bogate ca-n Galaad, nemaiştiind unde să-şi pună prisosul de grâne, legând crengile pomilor ce se rupeau sub povara roadelor. Dar vasta hală, cu cele trei etaje ale ei, ca de-nchisoare model, era acum pustie. În vreo trei locuri se mai vindeau cartofi cât alunele, plini de ţărână, şi borcane cu castraveţi palizi. Totuşi, femei amărâte tot mai intrau, sperând că vor avea ce pune pe masă bărbatului şi copiilor.

Gardul de beton armat al fabricii de mase plastice avea-ntr-un loc o deschidere pe unde pătrundeau şi se bifurcau pe un imens maidan şine de cale ferată, ruginite, ieşite de mult din uz. Buruieni, rahaţi acoperiţi cu hârtie de ziar, fiare răsucite îţi împiedicau drumul, dar nu-i descurajau pe cei ce se-ndreptau spre târgul de păsări şi animale mici. Oamenii-şi întindeau acolo, în ţărâna bătătorită, ziarele, *Scânteia* şi *Sportul*, pe care aşezau nu doar colivii cu papagali şi păsări cântătoare, lădiţe cu porumbei, acvarii cu peştişori, genţi din care scoteau capul căţei fătaţi de-o lună, ci şi undiţe şi lansete, piese unsuroase de la diferite motoare, unelte, şuruburi şi balamale, cărţi jerpelite şi pătate, discuri vechi. Sărăcia tuturor sărea-n ochi şi, dacă nu erai din aceeaşi lume, te lăsa fără suflare: haine vechi de decenii, dinţi de metal, ochi tulburi de ţărani îndobitociţi de trudă. Femeile stăteau pe vine ca şi bărbaţii, lângă câte-un gard, lăsând cu indiferenţă să li se vadă picioarele păroase şi chiloţii rupţi. Banii ce se iveau în mâini din când în

când erau la fel de şifonaţi şi uzaţi, îmbătrâniţi de sărăcie, ca şi cei pe la care treceau. Câte-o fetiţă-n rochie roşie de cârpă, cârpă pur şi simplu, ca de şters pe jos, îşi pupa pe ochi şi pe bot motanul birmanez pe care-l adusese să-l vândă. Alt copilaş dădea degetul, să i-l ciupească, unui mic papagal verzui, cu penele zbârlite-n cap. Peste toţi se rostogoleau norii, cu marginea de jos cenuşie şi volute de-un alb luminos spre adânc. O lăsară pe Soile să privească, fascinată ca-ntotdeauna, peştii cu voal din micile acvarii, şi se-ndreptară spre fundul maidanului, unde muncitorii din fabrică depozitaseră, în vrafuri, table decupate şi fiare înecate-n rugină. Un bazinet aproape putred păstra pe fundul lui apă de la cine ştie ce ploaie, plină de mormoloci. Acolo era omul cu şoarecii, ţinându-şi pe genunchi cutia în care mişunau cobaii. Văzând-o pe mama Soilei, bătrânul rânji şi-i întinse deja, în pumn, doi şoricei ce-i priveau printre degete. Femeia-i cumpără fără vorbă şi-apoi, dreaptă şi aspră, îl trase pe Herman în spatele stivei de fiare. „Azi o să mai luăm ceva, ceva special pentru tine“, îi spuse, privindu-l cu ochii ei reci şi totuşi suferinzi. Trecură prin spaţiul foarte îngust dintre zidul din spate şi stivă. Tot locul puţea a urină. Herman mergea după femeie ţinându-şi respiraţia cât putea de mult, dar drumul se lungea. Cotiră de mai multe ori, fiarele aveau colţuri care-i agăţau costumul, bălăriile crescute direct din zid îi pălmuiau faţa, dar voinţa femeii care-nainta nepăsător era mai puternică decât dorinţa lui de a se-ntoarce la Soile. Soile, fata pufoasă şi bună pe care-o găsise când credea că nu va fi nimeni, niciodată, în viaţa lui. Ajunseră, se pare, la destinaţie, pentru că din spaţiul împuţit delimitat de-un zid al fabricii, un şir de lăzi de gunoi cu zoaie pestilenţiale şi-un gard de crengi uscate, împletite cu mărăcini, nu părea să mai existe ieşire. Aici puteai să vii ca să te ghemuieşti pe-o parte şi să mori. Ai fi zăcut, neştiut de nimeni, până carnea ţi s-ar fi topit, s-ar fi amestecat cu cârpele-n care era-nfăşurată, ar fi făcut viermi albi şi graşi. Te-ar fi spălat ploi şi te-ar fi acoperit zăpezi, iar vara ar fi picat păsările din cer de duhoarea hoitului tău. „Aici e rectul oraşului, e sfincterul prin care se deşartă oraşul“, gândi Herman, ce se oprise lângă femeie în mijlocul spaţiului cel strâmt, abject şi fără speranţă. Femeia însăşi părea îndoită, dar se-nsenină deodată: „Ah, aici era!“, spuse, arătându-i, în gardul de nuiele şi spini, o poartă din crengi împletite, aproape cu neputinţă de observat. Herman mai văzu, înainte să se-ndrepte

spre poartă, că-n zidul posomorât al fabricii era destul de sus o ferestruică, şi că prin ea se uita la ei, râzând cu gura fără dinţi şi cu saliva curgându-i pe bărbie, un bebeluş de câteva luni ţinut în mâini, din spate, de cineva care purta o bonetă albă, enormă. În loc de zăvor, uşa gardului avea o scândurică de lemn, ca a closetelor de la ţară. Femeia în negru deschise şi lui Herman i se-nfăţişă, dincolo de portiţă, o privelişte uluitoare.

Era o viroagă-ncărcată de flori, înconjurată de coline pe care se-nsoreau vii şi livezi. Era deasupra un cer adânc, de miez al miezului verii, inflamat de soarele aflat în centrul bolţii, în fotosfera căruia limbi enorme de lavă se ridicau, făceau punţi orbitoare şi se prăbuşeau lent, trimiţând până jos, pe pământ, un vânt de foc ce mătura priveliştea, aprindea boabele de rouă din cupele florilor şi transparentiza picioarele lăcustelor verzi ca iarba lipite de frunze. Norii-nspumaţi, cu contururi perfect delimitate, curgeau extrem de-ncet, lăsându-şi umbrele pe pământ. Coborâră-n viroagă, cu florile multicolore până la brâu, se mânjiră de polen şi de lichide cleioase picurând din exuberantele potire, simţiră suind pe picioare miriapozi şi vacile-Domnului. Fumuri de mireasmă transparentă urcau către cer, fluturând ca un păr buclat, dizolvându-se-n aer. În iarbă, sub paşii lor, mustea un pârâiaş îngheţat, ce-şi răspândea şuviţele lichide printre rădăciniţe şi frunze rotunde, gălbui şi iriga câţiva irişi ca hârtia şifonată de indigo. Se aşezară-n partea cea mai joasă a văii, între tijele florilor, care aproape că se-nchiseră peste ei. Aici pânza susurătoare de apă nu ajungea, dar aerul era el însuşi umed, verzui, iar vecinii lor indiscreţi erau lăcustele lungi cât palma, cu carnea verde şi aripi de iarbă aspră şi ochi roşii, holbaţi spre nimic. Filtrată prin petalele florilor, lumina cobora spre ei purpurie, şofranie sau ca peruzeaua, vopsindu-le feţele cu stranii tatuaje. Femeia luă de pe-o tulpină o buburuză şi o lăsă să-i urce pe vârful arătătorului până ce-şi luă zborul, deschizându-şi elitrele punctate şi lăsând să se vadă dedesubt zdrenţe de sticlă cafenie. Zburase stângaci spre mameloanele colinelor îndepărtate.

Curând, hainele de pe ei deveniră jilave. Îşi priveau cu nesaţ feţele şi nu le venea să creadă: căci erau acum multicolori, şi culorile de pe frunţile, nasurile, pomeţii şi buzele lor tremurau în asaltul vălurelelor de aer umed. Puteau vedea cum se-nchid şi se deschid stomatele frunzelor. Zăreau prin transparenţa frunzelor şi tulpinilor cum suie un lapte alb către inflorescenţe.

Distingeau în petale, ca prin nişte pieliţe fragede, vase capilare, nervi, glomerule sudoripare. Unele aveau creste papilare ca degetele, altele pleoape cu gene ca ochii, altele înălţau în miezul franjelor vişinii un pistil lung şi erect, cu o boabă limpede, cleioasă în vârf. Femeia se ridică în genunchi şi luă delicat, cu limba, picătura vâscoasă de pe cel mai apropiat pistil: „E dulce, e nectar“, zise şi se lăsă iar între flori. Hainele umede i se lipiseră de trup, lăsând să se vadă corsetul de plexiglas roz mulat pe fiecare curbă a corpului ei, şi capetele cu cheiţă ale şuruburilor cu care era încheiat. Rămaseră aşa, plouaţi de polen şi scăldaţi în dorinţă, până veniră, în fine, fluturii. Veneau din sutele de insectare ale Muzeului Antipa, care-şi deschiseseră-ncet, în săli umbroase, capacele cu geam. Fluturii africani şi amazonieni, atât de mari încât abia dacă-ncăpea câte-o pereche (mascul şi femelă într-un uimitor dimorfism sexual) pe satinul încreţit al unei cutii, îşi însufleţiseră picioruşele şi arcuşorul trompelor, întinseseră măciuliile antenelor ca să poată comunica unii cu alţii şi, zvâcnind puternic din aripile ţepene ca de ţiplă, se smulseseră din ácele care le străbăteau corpul pufos. Aripile prelungi, pictate de mână cu peisaje, înluminuri, personaje biblice şi oraşe ale viitorului, îi ridicaseră-n aerul gelatinos, îngheţat, al sălilor cu diorame, iar ei urcaseră la etaj, fluturând peste scările de marmură, filtraţi prin coastele marelui schelet de Dinotherium din sala centrală şi ieşiseră-n stoluri nesfârşite prin ferestrele deschise larg spre Piaţa Victoriei, aproape goală la acea oră. Tot cerul Bucureştiului se umpluse-n curând de fluturi, mai mari decât două palme-mbinate, astfel încât să arunce o umbră de fluture pe perete, mai strălucitori decât lumina oglinzilor pe care copiii le scoseseră la geamuri, încercând să-i orbească şi să-i deruteze. Cu aripi de poleieli de ciocolată şi de felii de portocală, de secţiuni extrem de subţiri prin cristale de feldspat roz, de lame de ras, de ostroave în mare, de lumi paralele, de inele ale lui Saturn, stârnind, fiecare, la fiecare bătaie, câte-un uragan devastator în Kalimantan sau în Hebride, se-ncrucişau leneşi peste acoperişuri, se-ncâlceau în plopi şi-n platani, nimereau, prin geamuri deschise, în flacăra aragazurilor şi-n patul îndrăgostiţilor, se-mpleteau în părul fetelor ieşite pe balcoane, coborau atraşi de ghiulurile de pe degetele ţiganilor, blocau circulaţia aşezându-se pe verdele sau roşul stopurilor, umpleau tunelele lungi şi negre ale metroului… Se opreau pe calcanul

însorit al vechilor clădiri, se aşezau pe faţa statuilor decorative ce-ncadrau ferestrele vechilor clădiri, câte-o rafală de vânt fierbinte-i izbea de metalul încins al vreunui tramvai cu vatmanul clopoţind înnebunit… Dintre zecile şi sutele de mii de fluturi ce năpădeau în fiecare zi Bucureştiul, aşa cum la ecuator plouă zilnic, doar o duzină reuşea să găsească locul în care spaţiul făcea o buclă ciudată, deschidea un sorb neaşteptat, prin fibra căruia, descompuşi în biţi de culoare şi tremur, ca să fie recompuşi apoi, mai strălucitori ca-nainte, la destinaţie, fluturii norocoşi ajungeau în văioaga plină de flori din miezul oraşului, de unde nu mai trebuiau să se-ntoarcă niciodată, ca toţi ceilalţi, în cutiile de sticlă de la muzeu. Acest flux şi reflux de fluturi, ca spuma valurilor pe ţărmul mării, făcea din Bucureşti cel mai fermecător oraş construit vreodată, căci faţadele de piatră, ipsos şi sticlă erau zilnic lustruite de aripi catifelate, iar aerul rămânea mereu impregnat de un puf de solzişori irizaţi, care, traşi în plămâni, făceau ca traheea şi bronhiile să lumineze, vizibile-n piepturi ca nişte sucite tubuşoare de neon.

Ora aceea, cu soarele arzând ca un reactor nuclear în crucea bolţii, ora la care soseau fluturii şi-n care caisele făceau, în pomii livezilor dimprejur, o carne dulce ca mierea, o aşteptase mama Soilei, ghemuită lângă Herman în crăpătura plină de flori. Priveau acum amândoi, din cazematele lor de vegetaţie împletită, năpădiţi de miriapozi şi suiţi de melcişori cu cochilia fragilă ca de hârtie, cum un petic de cer începe să se mâzgălească uşor, ca şi când un deget ar fi trecut peste vopseaua lui proaspătă, cum culoarea acolo se-nvârtejeşte, cum se naşte cu-ncetul o structură străvezie, simetrică, o pură funcţie matematică mai întâi, convertită grafic în linii gingaşe de vânt şi cristal, până ce fluturele thomian, născut din bifurcaţii, atractori spaţiali şi catastrofe, prindea formă, devenea tot mai limpede, întindea tot mai mult aripi de celofan ud, ce se-ntăreau cu nervuri şi se umpleau cu o culoare pură, un azuriu reflectorizant, mult mai intens decât al cerului din care se ivise. Era un mare fluture de azur, urmat curând de alţii şi alţii, până când aerul începu să clocotească. Dar numai el, primul, părea a fi pe deplin real, cu trupul lui păros, cu cele şase picioruşe filiforme ghemuite sub torace şi cu aripile-ntinse deplin, cele de sus terminate-n capete de cobră, iar cele de jos în cozi prelungi de rândunică. Lopăta leneş din aripi deasupra mării de flori, într-un vârtej de alte lepidoptere, întrupate din mâzgălelile spaţiului

peste colinele verzi. Cei doi se ridicaseră în picioare şi erau acum, de la şale în jos, numai flori şi de la şale în sus numai fluturi, luminaţi de soare şi umbriţi de curgerea norilor, pestriţi de culori umede şi străvezii, narcotizaţi de miresme. Marele fluture albastru electric, cu apertura aripilor mult mai amplă decât a celorlalţi, se roti de câteva ori în jurul lui Herman, apoi i se aşeză pe piept şi-ncremeni acolo, acoperindu-i tot pieptul şi umplându-l de slavă, precum odinioară pieptarul de pe efodul marelui preot, în care erau cusute Urim şi Tumim, luminile şi desăvârşirile. Femeia trebuise să-l smulgă de-acolo, sfâşiind în şase locuri cămaşa lui Herman, căci fluturele-şi înfipsese adânc gheruţele, prin ea, în carnea lui. „Uite", îi zise ea, ţinând bine marele animal dintre aripi, „e fluturele tău, puternic şi viguros! După el am venit aici". Îl aşezase cu grijă, înăbuşindu-i zbaterea, într-o cutie mare, de pantofi, pe care-o avusese-n sacoşă. Câteva clipe fluturele zvâcnise ca un porumbel, dar apoi se liniştise. Cutia dispăru la loc în sacoşă şi cei doi, scuturându-şi hainele de polen şi părul de fluturi, ieşiră din văioagă şi căutară uşa gardului de nuiele.

Duhoarea şi-mpuţiciunea erau afară insuportabile. Înaintau prin maţe cu fecalomi pietrificaţi, prin vărsături şi şuvoaie de urină galbenă, izbiţi peste obraji de crengi prăfuite. Abia reuşiră să răzbată până la maidanul unde se ţinea talciocul, şi de unde o recuperară pe Soile, pe care-o găsiră- încremenită în faţa aceluiaşi acvariu. Înghesuiţi cu lumea săracă, rufoasă şi pământie, traversară piaţa de legume sub un cer acum mohorât, stând să plouă. „Aici se făceau odată Moşii, Soile", zicea mama, întorcându-se spre ea pe jumătate. „Ce de lume, ce nebunie! Ce bâlciuri cu lanţuri în care se-nvârteau tinerii, cu mustării unde mâncai pastramă… Uite, aici fusese un circ ambulant, cu şerpi, dansatori pe funii şi chiar cu o femeie-păianjen. Iar aici, tarabe de tir. Ce-nghesuială era, ce omor! Nu puteai să umbli în voie, mulţimea te ducea unde vrea ea. Erau şuvoaie de oameni care se mişcau încet spre bâlci sau afară, frecându-se unele de altele… Oamenii înjurau, ţipau, hoţii te furau pe faţă, căci nici mâna n-o puteai ridica să te aperi… Copiii, săracii, cu fesurile lor roz, de hârtie creponată, pe cap, cu mingiuţele lor cu elastic, erau striviţi pur şi simplu, călcaţi în picioare. şi o dată un scaun de la lanţuri s-a rupt şi fata a zburat urlând peste mulţime şi le-a căzut în cap unora. S-au făcut praf atunci patru oameni…" Ajunşi în staţie, lăsară

să treacă trei–patru tramvaie, prea aglomerate, şi până la urmă reuşiră să urce şi să ajungă din nou în casa de pe Tunari.

Înaintând pe culoarul ce ducea de la intrare către nişa din capăt, cu micul altar al statuii gravide, o luară de data aceasta la dreapta. Dădură deoparte altă draperie de catifea stacojie şi pătrunseră în altă odaie cu tavanul nefiresc de înalt pentru dimensiunile ei. Aici era dormitorul celor două femei, cu aceleaşi obloane închise ermetic, acelaşi vernil uleios pe pereţi, în plus cu un damf de mosc aproape irespirabil. Patul dublu, cu tăblii grele la capete, o masă de toaletă cu oglindă gălbuie, uşor vălurită şi un mare şifonier erau întreaga mobilă. Taburetul din faţa toaletei avea tapiţeria roasă complet, ţinându-se doar în câteva aţe. Pe măsuţă, multiplicate de oglindă, o vază cu câţiva trandafiri de pânză neagră, o mulţime de sticluţe cu parfum şi-o lumânare groasă, roşie, aproape complet consumată, de la care venea toată lumina budoarului, dublată şi ea în oglindă şi abia-ndepărtând umbrele din odaie. Mama dispăru, probabil ca să hrănească păianjenul, pentru că din partea cealaltă a casei se auziră curând mici ţipete şi şuierături ascuţite, iar Soile şi Herman se aşezară pe pat, unul lângă altul, ţinându-se uşor de mână şi privindu-se-n ochi. Acum Soile părea necrezut de tânără, o fată de paisprezece ani dintre cele atât de sfioase, că nimeni nu-şi aminteşte, peste ani, că i-a fost colegă de şcoală. Începu să-i vorbească lui Herman, domol, cu vocea ei de preadolescent, cu fraze atât de simple, de neterminate, încât părea că vorbeşte o străină sau o statuie. Îl întrebă dacă nu vrea să se joace de-a ceru-nstelat. Era un joc frumos, el nu trebuia să facă nimic, ea era ceru-nstelat şi el trebuia să privească. Încă de când era o fetiţă începuseră să-i apară pe piele aluniţe, peste tot-peste tot, şi mama ei, mai întâi îngrijorată, renunţase s-o ducă totuşi la doctor când îşi dăduse seama că aluniţele se grupau, pe pielea fetiţei, în constelaţii, cele pe care le vedeai arzând pe boltă în nopţile de vară, reproduse identic, mai întâi în contururile lor cele mai cunoscute, Cloşca, Orion, Ursa Mare şi Mică, Scaunul lui Dumnezeu, Pleiadele şi Hiadele, cercul zodiacal, pentru ca tabloul să se completeze an de an cu puzderii de stele mărunte, de vârtejuri şi brâuri stelare, până când deveniră vizibile toate cele care se pot vedea cu ochiul liber pe boltă. Pe spatele Soilei se iviseră constelaţiile celeilalte emisfere, Maşina Pneumatică, steaua Canopus, Crucea Sudului, pe care mama fetei le găsise

apoi într-o enciclopedie. „Ca să ne putem juca, trebuie să stingem lumina“, şopti Soile, şi Herman se ridică şi stinse, suflând, lumânarea. Bezna era absolută. Rămase-n picioare atât de mult, în întuneric atât de deplin, încât îşi uită curând, mai întâi contururile trupului, apoi cele ale minţii. El însuşi era acum întunericul, cald şi enigmatic, şi o clipă Herman simţi fericirea intensă a morţii. Apoi apăru în faţa lui, treptat, Universul. Soile îşi scotea încet hainele, dezvelind constelaţii ce luminau punctiform, pulsatoriu, radiant în mijlocul întunecimii. Umerii, sânii, coastele, pântecul, pulpele, omoplaţii, şalele, fesele femeii ce se rotea acum lent în odaie erau acoperite de stele. Bărbatul îşi pierdu cu încetul reperele. I se părea că stă culcat pe spate sub un cer uriaş, fremătând de lumină stelară, că desluşeşte fiecare desen iluzoriu al fiecărei constelaţii, că zăreşte până şi stelele căzătoare brăzdând cerul fără urmă de nori. Simţea mai puternic ca oricând că, pe lângă învelişul nostru de carne, toţi avem şi un alt corp, toţi suntem împachetaţi în cosmos, intim şi strâns, ca-ntr-o îmbrăţişare fără sfârşit.

Dar jocul se termină, constelaţiile dispărură treptat, şi când Soile aprinse din nou lumânarea cei doi se regăsiră în camera mirosind a parfumuri şi fard, cu mobila ei veche, cu furnirul desprins. Ieşiră din dormitor şi se-ndreptară spre odaia de zi, unde-o găsiră pe mamă scoţând resturile celor doi şoricei din terariul în care păianjenul înflorise pe nisip ca o gigantică stea neagră. Din cheliceri îi picura acum sânge. Se aşezară la masă, privind animalul ai cărui ochi, aşezaţi în triunghi pe fruntea îmblănită, străluceau ca trei bobiţe de rouă. „Ne-am jucat de-a ceru-nstelat“, zise Soile, iar mama ei mormăi: „Altădată copiii lăsaţi de capul lor se jucau de-a mama şi de-a tata.“ Se aplecă până dispăru cu totul sub linia mesei. Când se ridică, avea-n mâini cutia de pantofi care vibra de-o zbatere tremurată, ca de molie mare prinsă-ntre geamuri. Deschise cutia şi scoase fluturele care, lopătând din aripile acum indigo la lumina lumânărilor, dar cu ochii aprinşi ca doi cărbuni roşii, răspândea-n jur norişori de puf strălucitor. Herman presimţi ce urma să se-ntâmple, dar nu fu-n stare decât s-o apuce de mâini, peste masă, pe Soile, cuprinzând astfel terariul între braţele lor. Mama se ridică în picioare, ţinând marea lepidopteră în palme, şi-o slobozi între pereţii de sticlă ai terariului. Aşeză apoi la loc capacul, de asemeni de sticlă şi, cu

părul zburlit pe braţe, cu sentimentul unei oribile profanări, aşteptară toţi trei ca sumbrul sacrificiu să aibă loc.

Fluturele ocupa jumătate din spaţiu cu aripile lui ce băteau speriate. Se aşezase pe peretele opus colţului în care marea fiară se strânsese la loc, încordată şi cu toracele ridicat, cât o mare portocală neagră, ucigătoare. Sângele de pe căngi se spăla acum în şuvoaie de venin ţâşnite din chelicere. Un fel de tors, un fel de murmur surd ieşea din ghemotocul de căngi îmblănite. Fluturele doar tremura uşor din tot corpul şi din nervurile aripilor, iar arcuşorul trompei, spiralat ca un arc fin de ceas, se-ntindea şi se strângea la loc între ochii opaci şi indiferenţi. Abia acum văzu Herman cât de mare şi de gros era corpul pluşat al fluturelui, cât de plin era pântecele lui inelat. Fiara nu voia să atace, deşi mama Soilei, ridicând capacul, o împingea cu un beţişor, ci doar muşca, nemaipomenit de agresivă, capătul băţului, fără să treacă de jumătatea arenei de nisip. „Îl sperie aripile", îşi spuse femeia, după care vârî curajos mâna în spaţiul încărcat de aburi otrăviţi şi scoase fluturele, ţinându-l bine de torace. Apoi, cu o foarfecă chirurgicală având un cioc ciudat, lateral, îi desprinse întâi aripa stângă, apoi pe cea dreaptă. Herman aproape că vomită de oroare. „Nu ştiu de ce mai priveam, ce mă făcea să rămân acolo fascinat, de parcă mâinile Soilei ar fi fost nişte cătuşe sau nişte cabluri de înaltă tensiune. Ar fi trebuit să fug atunci din casa aceea, poate că aş fi putut să uit, cu timpul, imaginea ei de pe bancă, ea în rochie de dantelă albă, cu un medalion la gât, în care era ea, cu un medalion la gât, în înserarea de petrol incendiat, de gaze toxice, de foc grecesc… În Deisis-ul bizantin al acelor seri… Poate-aş fi scăpat atunci de muşcătură şi contactul n-ar fi avut loc şi-nsămânţarea nu s-ar fi produs. Dar aşa a trebuit să fie şi aşa va fi chiar şi la a mia lectură a manuscrisului tău. Nici o singură dată nu voi putea să-mi salvez sufletul, niciodată nu-mi voi putea răsturna povestea şi soarta. Căci enigma are mereu două feţe şi se vede la fel dinspre trecut şi dinspre viitor. şi chiar dac-aş fi fugit atunci, ar fi fost mai mult ca sigur prea târziu, căci poate nu atunci s-a produs transferul, fluturarea-n ţeasta mea a dulcii substanţe, ci-n dormitor, jucându-ne de-a ceru-nstelat, «aşa cum alţi copii se joacă de-a mama şi de-a tata». Fiindcă, dincolo de nevroză şi mit, de biologie şi vis, dragostea poate că-nseamnă

mereu doar atât: să contempli cosmosul, să te laşi însămânţat de tandra lumină a stelelor…“

Aripile azurii zăceau acum trist, inutil, pe macrameul de pe masa ovală. În terariu fusese-azvârlită o insectă urâtă şi simplă, ca o omidă mare cu picioruşe, ce rămăsese pe loc, tăvălită-n nisip, cu ochi prea strălucitori pentru lipsa ei de podoabe, ochi nemeritaţi, ai fi zis. Dar aceşti ochi aparent impasibili priveau acum drept în faţă monstrul ce se destindea cu încetul. Fulgerător, tarantula luă poziţia de atac, cu toracele înălţat şi labele din faţă ridicate, cu pântecele bine proptit pe cele patru labe dinapoi, ucigaş puternic şi mândru, gata să-şi slăvească gloria şi oroarea în prada neajutorată din faţa lui. Adânc aplecaţi peste terariul dintre braţele lor reunite, Soile şi Herman păreau, străvezii la lumina lumânărilor, doi şahişti construind pe eşichier o dramă fără speranţă, mutând piesă după piesă, pierzându-le pe toate până la cele două esenţiale, cei doi regi eterni ai minţii, regii de culori opuse ce se-nfruntau acum în eterna poveste, urmărindu-se, gâfâind disperat, unul plin de adrenalina beţiei de sânge şi sfâşiere, celălalt plin de adrenalina groazei şi cutremurării, ca să se contopească în cele din urmă în crima care mişcă soarele şi celelalte astre. Sau păreau, Soile şi Herman, cu feţele lor de pietre semipreţioase, cei doi heruvimi de pe chivotul lui Dumnezeu în care se păstrau, pentru totdeauna ascunse, tablele legii. Dintre ei doi avea să se-audă vocea, şi vocea deodată se auzi, şi era o voce dublă, un ţipăt de triumf şi un ţipăt de deznădejde, împletite unul cu altul în firul din care se ţese istoria, venind unul de sus şi unul de jos, ca sub tălpicea unei maşini de cusut orbitoare, brodându-i pe muritori şi pe zei pe pânza vidă a minţii. Păianjenul se-aruncase asupra corpului mutilat, îl sfâşiase adânc, îşi năclăise blana de un lichid sidefiu. Apoi sorbise-ndelung acel lapte dens, strângându-se tot în jurul corpului martirizat, şi, după minute lungi de-nfruptare voluptuoasă, se retrăsese iarăşi în colţul lui. Acolo se desfăcuse din nou ca o floare şi-ncremenise aşa, triumfător şi sătul, gata de-o nouă năpârlire, pe când corpul fluturelui atârna acum flasc, zbârcit, micşorat, amestecat cu nisipul. Doar picioruşele filiforme-i mai tremurau, uşor, la capete.

Cei trei rămaseră mult timp nemişcaţi, apoi mama, care oficiase pân-atunci în picioare, apucă aripile şi, cu ele-n mână, deschise-n perete o uşă

pe care Herman abia atunci o observă şi pătrunse-ntr-o cămăruţă puternic luminată. După o clipă se auzi zgomotul apei trase. Se-ntoarse fără aripi, scuturându-şi degetele de solzişori.

În seara aceea cu o geană de lumină trandafirie tivind acoperişurile şi crengile la orizont, pe când restul bolţii era deja un amestec tandru de nori şi de stele, Herman plecă acasă ars pe dinăuntru, golit sufleteşte, de parcă el şi nu fluturele ar fi fost sfârtecat şi batjocorit în terariul de sticlă verzuie. şi totuşi, la plecare Soile îl condusese până la poartă şi ultima ei imagine îi rămăsese adânc în amintire: licărul de disperare din ochi, bărbia tremurătoare, silueta ei stângace în rochia de dantelă albă, sticlind palid pe fondul casei întunecate, având pe zid o scară interioară ce nu ducea nicăieri. Feţele lor apropiindu-se-atât de mult în aerul cafeniu, încât Herman văzu curând pe faţa femeii, alături de ochii ei, încă unul, deasupra, contopindu-se şi despărţindu-se de ceilalţi într-un fluid de substanţă căpruie. „Nici măcar nu ne-am sărutat, ne-am atins doar, epuizaţi, frunţile. Nici măcar n-am plâns, deşi ştiam amândoi că n-aveam să ne mai vedem niciodată.“ Herman o luase-ncet spre ştefan cel Mare, orbit de farurile maşinilor ce treceau pe Tunari, topit de dragoste şi de suferinţă. Ajunsese-n garsoniera lui şi se trântise pe pat, ghemuit, încă-mbrăcat în singurul lui costum. Adormi şi visă că mama Soilei deschide uşiţa din perete şi intră-ntr-o mare-ncăpere cu pereţi de metal vopsit roşiatic, prins în buloane masive. O apă verzuie, foarte adâncă, umple cisterna pe jumătate, aruncându-şi reflexele pe pereţi. Femeia se dezbracă, îşi desprinde crusta de plexiglas roz şi rămâne goală şi suplă, cu pielea uleioasă, cu sânii mari şi grei, cu dâmbul dintre pulpe fără nici un fir de păr şi crestat de-o cută delicată. Coboară în apă, înotând spre adânc cu o agilitate extraordinară. Străbate mai multe-ncăperi scufundate, pe lângă policandre-ncrustate cu moluşte şi ierburi acvatice, pe lângă mobile vizitate de peştişori ciudaţi, dând la o parte milieuri ce pluteau, legănate de curenţi, prin apa densă, magic iluminată. Coboară pe fundul acelor odăi extrem de înalte, trece prin uşi putrede şi ajunge, în fine, într-un dormitor scufundat, cu podeaua de nisip plină de anemone de mare şi crabi. Se ghemuieşte-n patul larg, sub cearceaful îngreunat de alge şi adoarme acolo, lăsând să-i scape din gură bule strălucitoare de aer.

A doua zi, Herman aşteptase amurgul, deşi ştia foarte bine cum avea să fie, căci aşa este întotdeauna. Traversase iar şoseaua către Tunari, depăşise chioşcul de ziare şi gheţăria, străbătuse tot mai încet acea sută de metri pe care-o ştia de parc-ar fi fost sculptată de-a dreptul pe peretele concav al cutiei lui craniene şi se oprise în faţa casei. şi casa era în ruine. Gardul de fier era lăsat şi nu mai avea portiţă. Banca-şi pierduse scândurile, rămăseseră din ea doar picioarele de beton. Curticica fusese parcă incendiată, şi limbi de foc furioase linseseră parcă şi casa. Tencuiala zidurilor căzuse aproape de tot, iar ce rămăsese era ca o lepră întunecată. Ferestrele nu mai aveau tocărie, din găurile lor diforme ieşeau tulpini viguroase de buruieni. Uşa fusese de mult, poate, spartă cu toporul şi pusă pe foc. Rămase-n picioare, zidurile păreau acum subţiri ca hârtia. Herman intră, înaintă printre bucăţi de ziar şi fecale, un şobolan îi tăie calea şi scăpă în altă odaie… În capăt, în rotondă, statuia se afla încă pe postamentul ei, ciobită, acoperită de inscripţii abjecte, cu o mână căzută pe podea şi degetele ei sparte şi risipite… Acum avea un pântec plat de piatră şi faţa senină, oarbă, fără urmă din teroarea de altădată. Totuşi Herman se lăsă în genunchi în faţa ei şi-şi lipi o clipă obrazul de pântecul îngheţat. Se ridică apoi şi se-ntoarse din drum. Nu putu intra în odăile laterale. Numai gândul acesta-i sfâşia mintea, îi oprea respiraţia. Mai gârbov ca niciodată, ieşi, străbătu curtea cu vegetaţia arsă şi, ajuns la gardul de suliţi negre, se opri ezitând. Pe Tunari, pe lângă el, treceau tineri sporovăind, o femeie-şi plimba pechinezul, îi vorbea ca unui copil… Un tramvai trecu, făcând un zgomot asurzitor. Herman se-ntoarse şi se-ndreptă iarăşi spre casa cea vânătă, cu ghivecele ei acum goale, sparte, înşirate de-a lungul pereţilor. Începu să suie, încet, scara de lemn ce ducea drept în zid. Treptele erau buretoase, negre ca smoala, şi balustrada de altădată dispăruse. Urcă, rupând mai toate treptele-n urma lui. Se opri pe mica platformă din capăt, în faţa cadrului fostei uşi, acum zidite. Cărămizile ei, mai palide ca restul zidului, se fărâmiţau în şuierul timpului. Rămase acolo, nemişcat, privind zidul orb, până ce tot sângele serii se resorbi în adânca, indiferenta, definitiva noapte.

Deşi nu-i promisese nimeni că după moarte avea să renască din apă şi Duh Sfânt şi că o să fie ca îngerii lui Dumnezeu, marea omidă a rădaştei simţise deodată o nelinişte şi un dor ciudat după o altă lume. Drumurile nesfârşite pe care le săpase în inima stejarului, marcate de feromoni şi aţişoare subţiri de fecale, dulcile vase cu sevă şi amarele fibre uscate, nimerirea bruscă în labirintul altei omizi şi înfruntarea lor oarbă, singurătatea de o sută de mii de feluri, susurul propriilor intestine şi ganglioni, fojgăitul inelelor şi picioruşelor începură să i se pară, din pline de farmec şi de vitalitate, cum le trăise timp de mai bine de trei ani fără vară şi iarnă, soare şi lună, bine şi rău, femel şi mascul – terne, obositoare, insuportabile-n monotonia lor. Asta fusese viaţa? Pentru asta eclozase atunci, în punctul zero al vieţii ei? Avea să dispară, pur şi simplu, în nesfârşirea acestui lemn, care era pentru ea spaţiu, timp şi memorie în acelaşi timp? Mereu împingând capul negru, cu mandibule flămânde, în indistinctul care e viitorul, mereu înfulecându-l rapid şi transformându-l în canalele-ntortocheate ale trecutului. Sorbind materia printr-un capăt, azvârlind-o în urmă prin celălalt, doar ca să-şi menţină făptura de fum învârtejit… Acum însă simţise chemarea, fusese în fine aleasă pentru mântuire şi har. Auzise din cer un vuiet puternic şi ceva ca o limbă de foc coborâse şi se aşezase pe ea. şi-atunci simţise puterea pătrunzând-o şi-ncepu să asude un lichid uleios, ce se-ntări-n jurul ei ca o coajă etanşă, ca o mandorlă gata s-o înalţe la cer. şi înăuntru, smerită, omida-şi începu meditaţia. I se arătă figura eternului vid luminos. Încet, organele i se resorbiră, încet se dizolvă într-un lapte amorf care, chinuitor de încet, se schimba în altfel de organe. şi nu doar trupul cunoscu acea schimbare la faţă: credinţele şi mitologia, percepţiile şi conştiinţa, limbajul şi valorile căzură deodată ca un sistem energetic, se dovediră deşertăciune şi urâciune în ochii Domnului. Văile fură-nălţate şi dealurile coborâte, şi din ruinele vechilor ideologii, ale vechiului imaginar, ale vechiului strigăt de deznădejde se ridică deodată o altfel de minte cu un altfel de har, căci una e slava muritorilor şi alta a îngerilor din ceruri. şi dacă omida auzise şi-nainte

despre o altă-mpărăţie şi-o viaţă nouă, şi le putuse doar închipui cu mintea ei de omidă: acolo avea să fie un lemn mai bun, cu mai multe vase de sevă, iar noile fălci aveau să-i fie mai tari. Înţelegea abia acum, cu mintea şi trupul cele noi, că n-aveau să mai fie nici lemn, nici fălci, nici tuneluri. Când îşi încheie meditaţia, era deja o rădaşcă puternică, acoperită peste tot de o platoşă neagră, avea – de neimaginat înainte – picioare, iar vechile fălci erau acum gigantice coarne ca de cerb. Avea acum organe de simţ pentru cereasca lumină, deşi încă locuia-n miezul întunecimii. Dar ochii ei chemau ei înşişi lumina, căci n-ar fi fost deloc fără presimţirea vizionară a ei. şi fiinţa împlătoşată era plină pe dinăuntru de bucurie. Bucuria o făcu să se umfle şi să crape vechea coajă a pupei, bucuria-i mişcă prima dată picioarele, ce se dovediră neaşteptat de viguroase, bucuria o călăuzi înapoi prin labirintul fostelor coridoare, înapoi prin grosimea aproape nesfârşită-a stejarului, până la punctul în care, cândva, o insectă gigantică, aidoma ei, depusese un ou cilindric, punctul zero al fiinţei ei vechi. Acolo izbucni într-un cântec de fericire, căci simţi prima geană de lumină vie coborând domol prin tunelul oblic ce se-nălţa către adevărata viaţă. Rădaşca-ncepu suişul prin vămile din ce în ce mai luminoase, şi era ca şi când însăşi lumina o absorbea spre înalt, până când deveni atotputernică, orbitoare, şi priveliştea Împărăţiei se desfăcu larg, minunat, înainte-i. Ce era imensitatea asta albastră? Dar ce era albastrul? Ce erau formele şi culorile? Insecta cea grea nu putea să ştie, dar avea să înveţe să existe în zariştea lor. Se-nfioră deodată în sine şi, cum stătea pe marginea găurii din scoarţa bătrânului copac, desfăcu elitrele şi-ntinse, sub ele, aripi apocaliptice. Se aruncă în gol, alăturându-se corului de heruvimi ce strigau, zbârnâind din elitre, „Sfânt! Sfânt! Sfânt!“ O dată cu ei începu rotiri ameţitoare în cer.

Deşi era aproape opt seara, abia dacă un strop de roz se întindea pe boltă spre apus. Aleea Circului era plină de lume care se scurgea către clădirea de beton şi sticlă din capăt, cu cupola vălurită ca o ciupercă. Copiii erau nenumăraţi în mulţime, alergându-se şi ţipând, oprindu-se să-şi cumpere vată de zahăr şi, deşi nu le era cu adevărat sete, făcând coadă la ţâşnitoarea de sub castani. Ajunşi în dreptul celor trei stejari bătrâni, impresionant de groşi, aflaţi chiar în faţa Circului, oamenii se opreau uimiţi, iar copiii dădeau cu toţii năvală pe iarbă până lângă scoarţa copacilor uriaşi. Aşa ceva

nu mai văzuseră şi nu mai văzuse nimeni, nici măcar bătrânele care-şi făceau veacul pe alee, pe băncile din faţa blocurilor: chiar în acea seară ieşiseră din găurile lor, din toţi trei stejarii, sute de rădaşte, cei mai mari gândaci pe care ţi-i poţi închipui, negri, lucioşi şi cumva eleganţi, unii cu coarne, alţii cu antene foarte lungi, lăsate pe spate. Zburau greoi ca nişte pietre înaripate, se ciocneau de copaci, de oameni şi unii de alţii, copiii îi apucau din iarbă pe câte doi şi-i puneau să se bată… Aleea vuia de zbârnâitul aripilor, gândacii erau peste tot, rotindu-se stângaci, târându-se pe scoarţa copacilor. Aproape că nu-ţi mai venea să intri la circ, şi-ntr-adevăr câţiva inşi renunţaseră la spectacol, preferându-l pe cel de-afară, şi rămăseseră acolo, pe alee, urmărind zborul insectelor tot mai negre pe cerul tot mai purpuriu, până când se lăsase noaptea şi zbârnâitul se făcuse tot mai intens, şi pe neaşteptate câte-un gândac greu ca plumbul îţi cădea pe spate sau în cap şi ţi se căţăra, dezorientat, pe haine. Nuntirea bezmetică avea să ţină de-atunci două săptămâni în şir, la capătul cărora rădaştele moarte aveau să fie culese grămezi şi aruncate în tomberoane.

Îndreptându-se spre Circul de Stat cu Emilia de braţ (Dumnezeule, până şi el trăgea cu ochiul din când în când la perechea de sâni pistruiaţi din taiorul de culoarea florii de tei al femeii lui, care, pe tocuri de paisprezece centimetri şi cu poşetă „de crocodil“ asortată la pantofi, îşi purta mândră părul ca flacăra prin seara de sfârşit de iunie), locotenentul de securitate Stănilă Ion nu bănuia cât de mult avea să aibă de-a face, la numai vreo doi-trei ani de-atunci încolo, cu circurile ambulante, şi cât de mult avea să sufere din pricina fatidicei femei-păianjen de la bâlciul Moşilor. Era cu limba scoasă după spectacolele de circ. Nu pierdea niciodată vreunul, iar nevastă-sa, care nu mai ştia pe unde să-şi mai zornăie bijuteriile, îl însoţea cu bunăvoinţă, nu ca să vadă, ci ca să fie văzută… Decât în stal, gândea uneori Ionel, i-ar fi stat mai bine acolo-n arenă, cu pene-n fund şi paiete sclipitoare pe decolteu, călăreaţă de circ arătându-şi crupa musculoasă ca a iepelor, stând în picioare pe şa în goana calului şi sucind triumfătoare din şolduri. Părul i-ar fi fluturat în urmă ca un drapel, poate chiar s-ar fi putut prinde-n el o seceră şi-un ciocan de poleială aurie… Dar alunga repede imaginea asta, care-i provoca mereu o inoportună şi stânjenitoare erecţie.

Pe lângă faptul că mergea la circ bucuros ca un copil, locotenentul avea în artiştii arenei şi un interes profesional. Secţia-n care lucra se ocupa şi de „oamenii de cultură şi artă“, persoane interesante, din punctul de vedere al Securităţii statului, mai puţin prin cărţile, muzica, picturile şi filmele lor, cât prin faptul că, devenind notorii, cum inginerii sau muncitorii nu puteau spera să ajungă vreodată, ei puteau vehicula idei şi păreri contrare politicii partidului. Puteau să spună că pe vremuri era mai bine, că nu e libertate, cine ştie ce le mai trăznea prin minţile alea strâmbe ale lor. Inşii ăştia ieşeau câteodată şi afară, nu doar în ţările socialiste, ci şi în Occident, şi te pomeneai că nu se mai întorc, devenind duşmanii statului şi orânduirii noastre. Te pomeneai apoi cu interviuri mari prin nu ştiu ce ziare, pline de minciuni şi calomnii la adresa conducerii ţării. Din fericire, tovarăşii intelectuali francezi şi italieni, măcar ei, erau de partea proletariatului şi-a Uniunii Sovietice şi-i priveau cu dispreţ pe nenorociţii, fasciştii ordinari care-şi trădau patria. Chiar şi circarii, prin urmare, trebuiau prelucraţi, supravegheaţi, ţinuţi în frâu, ei care dădeau spectacole peste tot în lume, fiindcă, slavă Domnului (vorba marxistului), Circul de Stat avea una dintre cele mai renumite trupe peste hotare. Locotenentul Stănilă participa de la o vreme la şedinţele lor de partid, foarte pitoreşti întrucât artiştii, presaţi de timp, luau loc la prezidiu aşa cum veneau de la repetiţii, îmbrăcaţi şi fardaţi ca pentru spectacol, şi infiltrase-ntre ei câţiva agenţi care cu mare trudă învăţaseră câte-un număr: unul dresa maimuţe, altul plimba ursul pe monociclu… veneau toţi la sediu zgâriaţi şi amărâţi ca vai de ei. Turnători, altfel, câţi pofteai, căci artiştii erau geloşi unii pe succesele altora şi se dădeau în gât cu mare plăcere. Cel mai valoros era de departe forţosul care ţinea-n spinare cinci acrobaţi căţăraţi unii pe umerii celorlalţi, şi care-i turnase pe rând pe toţi, mama lor de paraziţi, până şi pe fetiţa contorsionistă din vârf, care-nfundase şi ea şcoala de corecţie… Secretarul de partid al organizaţiei era clovnul Ciacanica, cel care-n spectacol lua şuturi în fund de la toată lumea, dar care, când stătea la masa-mbrăcată-n postav roşu, adusă special pentru şedinţe-n arenă, era ascultat cu sfinţenie, deşi discursurile despre realizarea planului la încasări pe trimestrul patru a.c. nu prea se potriveau cu masca lui albă, cu nas roşu şi zâmbet pân-la urechi. Alături de el, la prezidiu, stăteau de obicei secretarul cu propaganda, iluzionistul

Farfarelli, în frac şi cu ţilindrul aşezat frumos, cu gura-n sus, pe masă, şi şeful de sindicat, cunoscutul dresor de purici Eduard. De câte ori fusese la şedinţe, securistul se minunase de scandalurile care ieşeau mereu, din te miri ce motive. Trebuia să intervină el însuşi când spiritele se-ncingeau şi dresoarea de lei ameninţa că-ntr-o zi deschide cuştile dacă mai e criticată pe nedrept, iluzionistul răcnea la propria lui asistentă că o taie de-a binelea cu ferăstrăul dacă-l mai şicanează cu întrebări inoportune, iar zburătorii ameninţau cu greva şi se ridicau în stoluri până-n cupolă… Secretarul de partid încerca să intervină, răcorindu-i cu jetul florii de la butonieră, omul-orchestră se-ncăiera cu scuipătorul de foc, se rostogoleau în nisip într-un vacarm de muzicuţe, tromboane, acordeoane, cinele şi piculine, într-o pălălaie de flăcări, până ce deodată ofiţerul de securitate sărea-n picioare şi striga: „La ordine, tovarăşi, la ordine!“, arătând spre toate punctele cardinale temuta legitimaţie. Abia atunci îşi reluau toţi locurile pe scaune, iar maşinistul de deasupra putea din nou să aşeze spoturile de lumină colorată, mereu schimbătoare, pe chipurile celor care, disciplinaţi, luau acum cuvântul pe rând.

Ionel scutură de pe gulerul costumului rădaşca neagră, lungă cât palma, care se agăţase acolo din zbor, cu elitrele încă ridicate şi aripile fumurii atârnând afară, neîmpăturite ca lumea. Arătară biletele şi intrară în holul cu enorme ferestre în care se răsfrângeau luminile marilor policandre din tavan. Câteva rădaşte pătrunseseră şi aici şi zbârnâiau de-a lungul nesfârşitelor suprafeţe de sticlă. „Ce bâzdâgănii scârboase“, începu Emilia, dar Ionel îi făcu semn să tacă, fiindcă tocmai o zărise pe Marioara în mulţimea din hol. Stătea la coadă la bufetul unde se vindea oranjadă. Mai încolo-i descoperi şi pe Costel cu Mircişor. Se strecurară cu greu printre oameni până ajunseră la ei. Emilia se aplecă să-l pupe pe copil, care, ca de obicei, se trase-napoi din faţa buzelor rujate gros, iar bărbaţii îşi strânseră cu simpatie mâinile. Constatară că, din păcate, aveau locuri în sectoare diferite ale sălii, dar aveau să se vadă şi să mai stea de vorbă după aceea. Aşteptară să vină şi Marioara, cu paharele ei pline de ceva evident chimic, căci nici o substanţă naturală din lume nu putea fi atât de intens portocalie. Dacă Ionel şi Costel păreau din cam aceeaşi lume, destul de eleganţi, sobri, tunşi de curând cu părul lins pe spate, cum se purta pe-atunci, cu cravata-n

dungi oblice şi butoni auriţi la manşete, diferenţa-ntre cele două femei era izbitoare. Erau fără-ndoială nu doar din altă lume, ci aproape din altă specie. Modestă şi cenuşie, coafată cât de ieftin cu putinţă, cu un fel de ghemotoace de păr moale pe ţeasta subţire ca unghia, îmbătrânită-nainte de vreme, Maria nu avea altă frumuseţe decât tocmai lipsa ei dezarmantă, înduioşătoare, de podoabe. şi totuşi, ce fată frumuşică fusese, gândi Ionel, privind-o cu milă. Acum nu se mai îngrijea deloc, trăia în umbra bărbatului şi-a copilului, le lăsa lor totul, le-ar fi dat şi sufletul din ea dac-ar fi trebuit. Probabil că banii nu le ajungeau ca să facă faţă amândoi ieşirilor în lume, aşa că femeia stătea mereu acasă, nu-şi mai lua haine, farduri, nu se mai coafa decât când nu se mai putea altfel, pentru ca soţul ei să poată fi şi el, măcar în aparenţă, la fel ca toţi ziariştii care ieşeau mereu şi trebuiau să arate bine. Ionel ştia însă cât suferea şi Costel, în ciuda hainelor lui bune (ce se reduceau de fapt la un costum gri şi unul maro), când toţi colegii lui mergeau după slujbă la vreun bar, când vorbeau despre operă şi teatru, când se vizitau şi-şi beau împreună cafeaua în saloane aranjate cu gust… Pe când el trebuia să se-ntoarcă mereu direct acasă, fiindcă banii abia ajungeau pentru veşnicele ciorbe şi tocăniţe ale Mariei. Băiat de la ţară, Ionel cunoştea şi el nu numai triumful, ci şi umilinţa intrării într-o lume pentru care nu fusese făcut. Dar el avusese măcar noroc cu Ester, cu ambiţia ei de-a sui pe scara ierarhiilor de partid, cu slujba ei la Capitală, unde câştiga mai bine ca el şi de unde-i veghea şi lui cariera. Femeile-şi dăduseră mâna fără să se pupe, o doamnă şi o… casnică (altfel cum ai fi definit-o pe mama lui Mircişor?), un taior nemţesc şi un amărât pulovăraş luat cu ani în urmă de la Vulturul de mare, pe care atârnau perle de plastic. Dar zâmbetul Mariei era naiv şi cald, şi, dacă vreun strop de omenească invidie a încăput în sinea ei, a fost probabil înăbuşit pe loc, căci în toate ocaziile de acest fel Maria părea să spună „Eu am mult mai mult decât voi“.

Mai stătură puţin de vorbă şi, când se auzi gongul de-ncepere a spectacolului, se despărţiră şi intrară în sală prin ganguri diferite. Atingând-o de câte ori era posibil pe talia călduţă, elastică, bine strânsă-n taior, şi ghidând-o protector printre scaunele capitonate, Ionel îşi împinse nevasta până la locurile lor, locuri bune, pe rândul doi de la arenă, departe de orchestră, cum era mai bine. Se aşezară şi abia atunci privi în jur, fericit: era

lumea visurilor lui, încă de când văzuse prima panaramă nenorocită de bâlci rătăcită în Teleorman, era cupola tuturor minunilor, a tuturor luminilor. De jur-împrejur erau reflectoare îndreptate-n sus, spre bolta unde aveau să se rostogolească zburătorii, pe trupurile cărora aveau să pună spoturi din cele mai dulci şi mai tandre nuanţe, trandafiriu glisând în azuriu, glisând în vernil, glisând în pură şi transfigurată lumină aurie… De apexul bolţii atârnau trapeze de metal strălucitor, alte proiectoare, cu filtre colorate şi apărătoare negre, funii într-o împletire complicată, ciudate şi sclipitoare maşinării de zbor… Fâşii extrem de lungi de pânză colorată se desfăşurau până jos, prinse de balustrade. Nisipul mirosea reavăn a bălegar. Sala gemea de lume şi tot mai intrau alţii, clipă de clipă, încât te-ntrebai când şi cum o să-i poată absorbi pe toţi. Scaunele orchestrei erau deocamdată singurele goale, un sector gol într-o mare cutie înţesată de oameni. Intrarea arenei era acoperită de o cortină de mătase stacojie, cusută cu steluţe de aceeaşi culoare, care scânteiau însă în lumina neutră din sală. Mereu scotea capul prin deschizătura ei câte-un măscărici chel şi cu o claie de păr roşu-mprejur, câte-o femeie rimelată excesiv şi lucios, câte-un îngrijitor în costum vărgat, ca de puşcăriaş. O delicată şi fermecătoare faţă de păpuşă bosumflată, albă ca dată cu făină, se arătă între mânuţe cu degete la fel de albe, roti îndelung privirea prin sală şi-şi strecură înapoi buclele complicate ca un palat de păr negru unsuros. Lăsă-n urma ei o absenţă ciudată, cumva dureroasă. Nu feţişoara în sine ar fi mirat pe cel care-ar fi privit-o mai atent, ci altceva, greu de-nţeles la-nceput. Faţa de păpuşă îngândurată, totuşi atât de dulce, se ivise undeva mai jos decât ar fi trebuit dintre pliurile cortinei, de parcă tânăra femeie ar fi stat mult aplecată, poate chiar în genunchi. Sau ca şi când o fetiţă de zece ani şi-ar fi pus, jucăuşă, pe faţă o mască de femeie adevărată, coaptă sexual, cu pometii dezvoltaţi de la atâtea şi-atâtea contracţii voluptuoase ale feţei. Ionel o ştia prea bine pe Katarina, una dintre cele opt dansatoare şi jonglere pitice împrumutate pentru câteva stagiuni de la Circul Mare din Moscova. Dar cine n-o ştia? şi cine, de la directorul circului până la ultimii rândaşi de la menajerie, n-o avusese? Numai cine nu voise, numai cui i se păruse că e nedrept „să profiţi de o nefericită“. Dacă nu i-ar fi fost o frică patologică de muierea lui – care oricum îl golea meticulos de sămânţă noapte de noapte cu mereu alte

variaţii pe acelaşi scenariu (contrarevoluţie ca-n Ungaria, se-ntorc burghezii şi moşierii, vine regele înapoi, e arestată, judecată şi condamnată, băgată la puşcărie cu zece bărbaţi în celulă, toţi de drept comun, toţi tâlhari şi violatori, şi-apoi… apucată fără grabă, ţinută de mâini puternice, dezbrăcată încetişor, pusă în patru labe şi silită să profereze injurii la adresa patriei şi partidului, şi-apoi, noaptea-ntreagă, pe rând sau mai mulţi deodată… ah, vino, Ionele! Acum! Ah, aaaaaah!…) ar fi-ncercat şi Ionel trupul de copilă cu şolduri puternice şi ţâţe ce-şi arătau ţumburuşele până şi prin sutienul ca de tablă pe care-l purta la spectacole. Nimeni nu i-ar fi luat-o-n nume de rău, căci Katarina era în circ bunul tuturor, din care serveau cât le trebuia, ca dintr-o tortă, fără remuşcări, cu toţii, clovni şi portari, saxofonişti şi maşinişti, ca de altfel, dar în proporţie ceva mai mică, şi din Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila şi Marfenka, micuţele ei colege de trupă. Singura care nu-mpărtăşea desfrâul zâmbăreţ şi nepăsător al celorlalte era Aculina, poate nu pentru că n-ar fi vrut, ci pentru că nu se putuse găsi deocamdată nimeni care să vrea să afle cum face dragoste ditamai ofiţerul KGB, insuficient acoperit de costumaşul decoltat, plin de paiete. Ce ciudat, gândi Ionel, că piticii erau de două feluri, unii gheboşi, cu capul mare şi picioarele strâmbe, iar alţii oameni ca toţi oamenii, doar că micuţi ca nişte copii, cu pielea dulce şi fragedă, altfel întregi la minte şi la simţuri. Aculina era contactul lui „tovărăşesc“, fusese de multe ori, serile, în baraca ei pe roate din spatele Circului ca să discute posibile acţiuni comune. Dar avea ordine să fie foarte rezervat, căci se pregătea o îndepărtare treptată de ruşi…

Al doilea gong răsună, cald şi nostalgic, şi lumina scăzu încet, până când numai dinţii, albul ochilor şi gulerele cămăşilor se mai văzură în inelul de spectatori din jurul arenei. Murmurul vocilor încetă şi deodată un jet puternic de lumină scăldă sectorul cu scaune goale al orchestrei. Pe rând, în haine albe, încărcate de sclipiri, muzicanţii se iviră în cercul de lumină, ducându-şi fiecare, arzând în snopul de raze, instrumentul: trompete, tromboane, o tubă enormă, cinele de alamă, două saxofoane încovoiate… Muzica izbucni la un semn al dirijorului, spectatorii aplaudară, asurziţi de acutele furioase ale dixieland-ului, şi Ionel uită de sine, de nevastă, de sala întunecată, de universul obtuz şi indescifrabil din jur şi-şi lăsă mintea să înconjoare tandru arena, cu slava şi deşertăciunea ei fermecătoare.

În bluziţa de voal roz sub care se zăreau, ca printr-o înserare, sutienul şi chiloţii croite parcă din poleială verde smarald, Katarina aştepta, laolaltă cu alte zeci de artişti, în culise, cu braţele-ncărcate de marele ei motan alb, un pui de panteră, de fapt, ce strângea acum din ochi şi căsca leneş, lăsând să i se vadă palatul vărgat, căptuşit cu roşu. Kotofei Ivanovici avea trei luni şi era deja considerabil mai mare ca o mâţă grasă. În ochii cu pupile verticale i se citea un fel de răutate limpede şi naivă, care deocamdată te făcea doar să zâmbeşti. Era alb ca laptele şi-şi cunoştea bine stăpâna. O urmărea peste tot, la repetiţii, la masă şi-n pat, iar când femeia minusculă zăbovea cu orele prin cine ştie ce baracă străină, chinuită de vreun forţos sau vreun acrobat, aştepta cuminte, trântit pe jos, în faţa treptelor de la intrare, părând că se bucură de desenele multicolore de pe rulotă: girafe, şerpi, tigri, clovni, palmieri.

Katarina îşi amintea Georgia natală ca pe-un ţinut de basm, care-ţi tăia respiraţia: munţi de sticlă albastră, cerul plin de flori umede, vaci cu tălăngi de aur, cătune cu biserici de cristal. Se născuse doar la câteva verste de satul în care văzuse lumina zilei marele călăuzitor al popoarelor, şi cu unsprezece ani în urmă aproape că-şi dăduse sufletul de-atâtea lacrimi vărsate la moartea lui. Despre tovarăşul Stalin, despre dulcele ei tătuc Djiugaşvili, nu se mai vorbea acum aproape deloc, şi asta i se părea Katarinei o nedreptate şi o trădare. Că doar nu măscăriciul chelios câştigase marele război, el, care se-mpăuna acum cu meritele uriaşului de dinainte. Uitase, pesemne, cum dansa pe masă (aşa se zvonea) la petrecerile tătucului… Katarina avea trei fraţi mai mari, ca brazii, toţi pădurari, toţi cu cicatrice adânci de la-ntâlniri cu urşi sau cu oameni. şi ea se ivise pe lume mare şi voinică, fusese mai năltuţă decât mai toate fetele până pe la şapte ani, după care oasele ei refuzaseră să mai crească. Făcuse sâni tari şi frumoşi şi şolduri rotunde pe trupuşorul zvelt de fetiţă şi, cum de mică fusese luată la gimnastică, trupu-i atinsese o desăvârşire de statuie caldă şi generoasă. Nu mai era fată de la treisprezece ani. Chiar de prima dată-i plăcuse atât de mult pieptul neted al băieţilor, încât nu-şi pusese niciodată frâu dorinţei de a-l vedea şi mângâia mereu, de a săruta sfârcurile mici ca nişte peceţi, de a simţi mirosul moscat al subţiorilor tufoase. şi asta-n ciuda faptului că primul iubit i-l omorâseră fraţii, după ce o arseseră cu cărbuni ca să-l dea în vileag. şi voinicii ar fi

continuat să-i căsăpească la iubiţi până ce sora lor s-ar fi cununat cinstit şi onorabil, cu rochie albă şi lămâiţă, dacă n-ar fi fost chemată la Moscova ca să fie angajată la Circul Mare, căci tovarăşul Debrecenov, fostul clovn cunoscut sub numele de Ciornîi, bătuse maica Rusie în lung şi-n lat ca să găsească opt rusălcuţe de-o vârstă şi de-o statură, opt pitice înduioşătoare dar şi înveselitoare, cu care să alcătuiască superba trupă. Învăţaseră apoi, mâncând destule nuiele la fund şi peste pulpe, tot ce ştiau acum, căci erau toate contorsioniste cu spinări de cauciuc, jonglere cu farfurii, cercuri şi măciuci aurite, formidabile gimnaste la sol şi dansatoare pline de nerv şi de graţie. Cel mai greu învăţaseră însă să se suporte una pe alta, să nu se sfâşie cu ghearele pentru bărbaţi, să nu se toarne la Miliţie, la direcţia Circului şi la Securitate, să nu-şi pună subtil piedici în timpul spectacolelor. Le unea însă, pe şapte dintre ele, ura faţă de Aculina, şefa trupei, deşi nici mai frumoasă, nici mai scundă, nici mai talentată decât celelalte. De mult visau cum aveau s-o apuce cu toatele într-o zi şi s-o vâre în cuşca marii gorile Vanea, ca să vadă ce se întâmplă.

De-atunci Katarina bătuse întreaga lume, iar gruzinii ei de-acasă erau mereu deranjaţi de poştaşul chior, care le aducea ilustrate peste ilustrate cu oraşe strălucitoare având nume ca din basmele păgâne: Valparaiso, Tananarive, Lulea, Montevideo, Nicosia, Boujumbura, Auckland, Ierusalim, Slobozia, Karachi, Mönchengladbach, Kuala Lumpur… „Dar mai frumos decât toate“, le scria Katarina pe partea cealaltă, „e tot Moskva noastră ce nu crede în lacrimi…“ Căci unde mai găseai metrou ca al ei şi o asemenea mândreţe de Kremlin şi de Universitate Lomonosov? şi ce biserică-şi mai nălţa turlele răsucite spre cer ca Vasili Blajenâi?

Plictisită, pupându-l pe Kotofei Ivanovici în creştet, între urechi, unde ţeasta lui făcea o mică depresiune, mica femeie urmărea perindarea numerelor, intrarea şi ieşirea trupelor din arenă, muzica şi vorbele bombastice ale prezentatorului în frac roşu (impotentul de Cărbuneanu), bancurile răsuflate ale lui Ciacanica (destul de potentul secretar de partid al băştinaşilor), ţipetele ca de extaz amoros ale asistentei iluzionistului Farfarelli de câte ori acesta mai scotea câte-un ou din urechea vreunui spectator… Toţi erau fardaţi ca nişte măşti, rujaţi până şi bărbaţii, rujate până şi maimuţele, tuturor le luceau ochii cu pupile lărgite (ilegal) cu

beladonă. Picioare păroase şi strâmbe-n realitate ajungeau să pară, sub magia reflectoarelor, frumoase ca-n *Lacul lebedelor*, ţâţele pân-la buric ale uneia care apuca-n dinţi un ham de piele şi se rotea sub cupolă de ziceai că-şi smulge fălcile erau acum, adunate-n cupele sutienului, apetisante ca nişte pere coapte, fundurile dansatoarelor concurau cu ale iepelor din manej. Nu se mai vedeau pe ele şi pe pulpe urmele vinete de degete şi cele roşii de palme încasate în toiul zbânţuielilor de peste noapte. Chiar la sfârşitul primei părţi a programului, înainte de pauza-n care se instala cuşca fiarelor, era şi numărul lor, aşa că Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila, Marfenka şi diabolica Aculina, cu părul ei platinat, ca de Baba Iaga, se strânseseră şi ele-ncet spre cortină, lângă bazinetul focii care cânta din goarne. Una avea nasul cam mare, alta un neg pe gât, alta era cam deşelată, dar îmbrăcate atât de feeric, numai sclipiciuri şi danteluţe, cu buzele-ngroşate de ruj şi genele încărcate de fard, alcătuiau împreună un grup de mici zâne, cum se spunea-n Gruzia că poţi vedea noaptea, în vreun luminiş ceţos de pădure, după care rămâneai mut sau şchiop sau nătâng toată viaţa…

„Gata, intraţi!“, le spuse asistentul, pe când de după cortină se auzea muzica veselă din finalul dresurii de cai. Animalele trecură-n goană pe lângă ele, sforăind şi scuturând panaşele din creştet, călăreaţa urlă, leoarcă de transpiraţie: „Grigore, ce mă-sa i-ai făcut Melodiei? Ce mă-sa are de şchioapătă?“, iar în difuzoare se auzi vocea prezentatorului anunţând „numărul de neuitat al jonglerelor liliputane de la Circul Mare din Moscova“. Pentru nimic în lume nu renunţase la cuvântul ăsta revoltător pentru fete, căci prea aducea a „putane“ şi doar toate bătuseră Italia-n lung şi-n lat. Se repeziră deodată în slava orbitoare-a arenei, albe ca laptele în zecile de snopi de lumină ce le izbeau din toate părţile. Katarina nu mai vedea nimic, nu mai ştia nimic. Lumina-i ardea pielea, o transfigura, o schimba într-un spirit fericit înotând în curenţi de vânt paraclet, suflând dintr-un loc într-altul, învârtejindu-se şi dizolvându-se în şuvoaie şi torente de lumină gazoasă. Ea însăşi izvora lumină în bezna adâncă a stalurilor, în bezna şi mai adâncă de sub cupolă. Arunca şi prindea discurile şi bastoanele strălucitoare, făcea roata, făcea salturi mortale pe pardoseala arenei, suia pe umerii colegelor în piramide fragile, se-mpleteau şi se despleteau braţe,

şuviţe de păr, priviri şi picioare, dar ea nu era acolo, nu era Katarina, nu fusese un embrion într-o burtă, nu crescuse în munţii Georgiei, nu cunoscuse bărbat, nu fusese luată la circ şi n-avea să moară peste şase ani de cancer mamar într-un spital din Novgorod. Arena era Ieşirea ei la larg şi eternitate, era salvarea ei personală şi-n momentele-acelea ştia că-i de-ajuns să vezi fie şi pentru o singură clipă lumina ca să fii eliberat pentru totdeauna. şi ştia că Ieşirea nu era undeva departe, la capătul cine ştie cărui labirint, ci e peste tot împrejur, că închisoarea n-are pereţi, dar că nu putem evada pentru că stăm cu ochii-n podea, în viaţa pe care-o vieţuim. De trei ori pe săptămână Katarina vizita Împărăţia. O mai zărea ca printr-o ferestruică şi când ţipa sub un bărbat, uitând nu doar cine era bărbatul, ci şi cine era ea însăşi. Dar nu se compara cu orgasmul de zece minute-n şir al numărului ei din arenă. Mereu trebuiau s-o târască-n culise cu forţa. Fetele celelalte o luau pe sus, salvând aparenţele cu un fel de dans ce camufla zbaterea şi starea de raptus a Katarinei. La Copacabana le scăpase din mâini şi se dezlănţuise într-o suită de salturi inimaginabile pe bordura arenei, de jur-împrejur, atât de asudată, încât costumul îi devenise complet transparent. Acum ştiau mai bine cum s-o aducă înapoi, căci nu degeaba Aculina făcuse arte marţiale în baza secretă de la Kuibîşev. Cu mâna răsucită discret la spate, Katarina devenea blândă ca o mieluşea. Intrară iarăşi, în mijlocul ovaţiilor, în culisele duhnind a fiare sălbatice şi, gâfâind, înghesuindu-se printre îngrijitori şi artişti pestriţ înveşmântaţi, merseră către cabina lor comună pentru schimbat şi demachiat. Într-o clipă rămaseră toate goale puşcă şi trecură alături, la duşuri.

Kotofei Ivanovici zăcea lăţit pe podea în camera fetelor (întoarsă pe dos de parcă-ar fi trecut uraganul), nemişcat ca o blăniţă decorativă, albă ca laptele. Doar perniţele labelor lui erau roz, în afară de una, negricioasă, la lăbuţa din spate. Era aşa de bine în libertate! Două luni stătuse cu maică-sa în cuşcă, pe paie umede, mai întâi pisoi fără ochi bâţâind din cap după sfârcurile din blana marelui animal, apoi bâzdâganie cu ochii spălăcit albaştri, ce se limpeziseră curând până la adâncul pietrei de jad. Se juca cu coada mamei lui cea bălţată, o trăgea de urechi şi, mârâind fioros, o muşca de labe până când o-ncasa, rostogolindu-se până-n colţul cuştii, mereu admirat, mereu apucat de ceafă de cineva, scos din cuşcă şi plimbat pe

braţe, fără să aibă habar că era o anomalie genetică şi un simpatic pui alb de panteră, apoi adus la loc, pe când un îngrijitor cu o furcă lungă o ţinea la distanţă pe mama furioasă. La trei luni începuse să mănânce şi câte-o bucăţică de carne şi-n curând îşi găsise stăpâna, în braţele căreia rămânea tot mai des. Când Katarina-l scotea-n faţa Circului, pe iarbă, şi-i dădea drumul să alerge după fluturi, se aduna o grămadă de lume, copiii făceau coadă să-i mângâie ceafa şi urechile, lumina câte-unui blitz îi strâmta pupilele ca două tăieturi verticale… Uitase curând de cuşcă şi de femela cu botul căptuşit cu negru din pântecul căreia ieşise, şi trăia acum printre oameni, ţinându-se după urma de miros ce radia dintre pulpele micii jonglere, rătăcind prin sălile de repetiţie, sărind pe treptele rulotelor, răsfăţat şi hrănit de toată lumea în aşa măsură, că făcuse o burtică umflată, prin blana rară a căreia răzbătea pielea roză. Răsturnat pe spate, i se puteau vedea, ca două mici alune acoperite cu blană, şi ouşoarele lui de viitor motan uriaş.

Cum zăcea-ntins tot, de căldură, pe podea, deodată tresări, ciuli urechile şi sări-n picioare. Răgete adânci, îndepărtate, se auzeau dinspre arenă. Puiul cel albinos alergă către uşă, o deschise cu lăbuţa şi se avântă pe coridoare. În creierul său puternic şi primitiv, de prădător, se găsea o hartă elaborată a spaţiului înconjurător, repere şi semnale, locuri bune şi capcane. Puiul naviga, sigur de sine, cu teodoliţii lui interiori, cu sistemul lui de locaţie, cu memoria muşchilor şi încheieturilor sale, ca un punct luminos care-ar sta pe loc, pe când harta s-ar mişca ea însăşi prin coordonatele mereu schimbătoare. Mintea lui închidea bucle cibernetice, se autohrănea şi se autocontrola fără nevoia unei conştiinţe. La interfaţa dintre minte şi mediu harta devenea vie, concretă, pereţii căpătau textură, unghiurile de perspectivă se-ngustau şi se lărgeau adecvat, mirosurile şi sunetele ajungeau intense, imperioase, făcând ca puiul de panteră să poată alege, în fiecare zecime de secundă, secvenţa corectă de mişcări dintr-o serie de bifurcaţii potenţial infinită. Ajunse repede pe culoarul ce ducea către arenă, tot mai aglomerat de fiinţe şi obiecte familiare. Puiul vedea, ca toată specia lui, în alb-negru, în schimb percepea cea mai slabă mişcare atât de mirific, de parcă mii de curcubee ar fi ţâşnit din ea. Mişcările, mişcările erau lumea adevărată, la peisaje şi obiecte încremenite puiul era aproape orb. În culise

era o foială de stup în roire, o harababură de feţe de clovn, umeri tatuaţi, fese goale, voaluri şi paiete, spinări asudate de ponei. Un tunel de bare metalice ducea de la menajerie până-n arenă, iar în jurul acesteia se-nălţau acum gratii înalte, pe care puiul le putu vedea, strecurându-se pe sub cortină. De fapt, aruncă doar o privire spre spectacolul fiarelor, lei, tigri şi pantere care urlau şi scuturau din cap, neîndrăznind totuşi să se mişte de pe postamentele lor de frica femeii voinice care le stăpânea privindu-le-n ochi şi arătându-le că nu se teme. Era acolo şi mama puiului, ghemuită ca o pisică şi mârâind la dresoarea care, cu sânii vârâţi în două conuri enorme de piele, tocmai apucase fălcile celui mai puternic leu şi-ncerca să le descleşteze. Deodată, Kotofei se pomeni înhăţat de ceafă şi adus înapoi în culise. Începu să se zbată, căci mirosul celui care-l ţinea acum suspendat nu-i plăcea deloc. Scâncind, îi privi faţa şi se sperie, pentru că era o faţă goală, cu trăsăturile perfect imobile, pierdute-ntr-un fel de cafeniu unanim. Omul nu râdea, nu se-ncrunta, nu-şi rotea ochii, nu-şi arăta dinţii şi limba, nu stârnea micile curcubee care pentru puiul cel alb însemnau realitate şi viaţă. Cel care-l ţinea de ceafă era un lucru, o faţă impersonală de insectă, o nefiinţă, un mort. Aşezat pe podea, Kotofei Ivanovici o luă la fugă-napoi, de unde venise şi, ajuns în camera de demachiere, îi sări-n braţe stăpânei lui, care-şi usca părul cu un foen de metal lustruit. „Kotofei, unde-ai fost, jăvruţă?“, îl întrebă ea şi rămaseră amândoi îmbrăţişaţi, încremeniţi, privindu-se-n ochi, pe când uscătorul de păr atârna pe firul lui, încă mergând, până la podea. Pentru un ochi de panteră, cei doi s-ar fi topit în fundal ca şi când n-ar fi fost niciodată. O cenuşă fină s-ar fi aşternut, până la o vreme, peste amândoi.

Bărbatul care-l scosese pe Kotofei din arenă se numea Vânaprashta Sannyâsa şi era complet gol, în afară de o minimă acoperitoare a sexului. Musculos ca un culturist, uns ca şi ei pe tot trupul cu un ulei strălucitor, avea pielea de culoarea şi mirosul scorţişoarei, faţa neclintit zâmbitoare între cercei spiralaţi de alamă şi părul prins într-un mic coc în creştet. Îşi aştepta intrarea-n arenă cu braţele-ncrucişate, complet indiferent la foiala dimprejur. Nu-şi schimbă nici poziţia, nici expresia când prin tunelul fiarelor ieşiră, umiliţi, leii, nici când pe sub aceleaşi furci caudine fură mânaţi, ca nişte oi ciocolatii, puricii. Privea printr-o cută a cortinei, fără să

vadă cu adevărat, spectacolul „senzaţional“ al faimoasei dresuri, purici care săreau de pe-un butoi pe altul, care se strecurau, extraplaţi, prin fante incredibil de subţiri, care depuneau la comandă sute de ouă cât corcoduşele, aruncate apoi, printre gratii, spectatorilor. Dresorul era-mbrăcat complet în purpuriu, strâns bine-n corset, iar în jurul mustăţilor daliniene, care-l făceau să semene cu un rac fiert uriaş, înfăşurase sârmă de aur. Spectaculos era momentul când, încălecat pe unul dintre animalele sticloase, cu ciocuri retezate oblic ca ácele de seringă, celebrul Eduard scotea un strigăt scurt, iar puricele-şi destindea brusc picioarele, înălţându-se fulgerător până sus, în cupolă, printre trapeze, funii şi reflectoare. Când cădeau înapoi pe nisip, dresorul întindea braţele-n cruce şi doi dintre purici îşi înfigeau delicat ciocurile în venele lui albăstrui. Sorbeau aşa minute lungi, până când, golit complet de sânge, corpul dresorului devenea mai uşor decât aerul şi se-nălţa încet, ca un balon moale, răsucindu-se şi fluturând în slabul curent din sală. După un timp era capturat de îngrijitori cu o mare plasă de fluturi şi readus pe pământ, unde cei doi purici erau forţaţi, prin manevre greu de urmărit cu privirea, să-i reintroducă-n artere sângele absorbit, aşa încât curând dresorul, îmbujorat de efort, putea să se-ncline adânc şi să-şi termine numărul într-o sarabandă de muzică triumfătoare. Urmară urşii pe biciclete, cămilele, pudelii şi foca, după care cuşca fu demontată în grabă.

Deşi diametrul pupilelor lui Vânaprashta Sannyâsa rămăsese riguros neschimbat de-a lungul întregului spectacol, deşi zâmbetul indian de pe buze (ce nu poate fi descris nici măcar ca zâmbet, căci zâmbetul e un răspuns înnăscut la o solicitare socială, pe când zâmbetul indian e aidoma aparentului zâmbet al unei pisici sau asemeni unei crăpături într-o stâncă având întâmplător desenul unui zâmbet) rămăsese la fel de identic sieşi, de imanent, de necircumscris vreunui obiect, nici lui însuşi măcar, cu toate acestea nici o umbră de dispreţ nu s-ar fi putut vedea pe faţa lui. Căci pentru Sannyâsa, deşi circul, lumea lui de mai bine de treizeci de ani, era lipsit de fundament şi de durată, el nu era mai puţin onorabil ca viaţa, moartea, lumea şi zeii, la fel de lipsite de fundament şi de durată. Măscăriciul care primea şuturi şi palme peste ceafă era la fel de grav şi de demn, oficiindu-şi dharma, ca preotul ce aducea dovlecei, flori şi unt în faţa imaginilor sfinte. În ursul de pe monociclu îl puteai vedea, întruchipat, pe Shiva, iar în Shiva

se întruchipa vidul. Iar vidul însuşi era reprezentarea, în ţeasta noastră îngustă, a adevăratului vid, el însuşi reprezentarea adevăratului adevărat vid, ce era doar o imagine a adevăratului adevărat adevărat vid şi tot astfel, până ce vidul iniţial părea greu ca plumbul şi atât de dens, încât tot ce susţinea, zei, oameni, nori, cărţi, copaci şi fecale, se-nghesuiau irespirabil unele-n altele, alcătuind mocirla de briliante, balega de perle şi de safire, voma de lotuşi, borhotul de raze al lumii acesteia.

Într-o seară, odihnindu-se sub un smochin, lingându-şi încă degetele după ce prânzise, Vânaprashta cunoscuse iluminarea. Devenise deodată conştient de prezenţa deasupra sa a cerului nesfârşit şi-nţelesese felul de neînţeles în care cerul se reflectă în sine însuşi. Cerul gol, fără urmă de nori, fără culoare la fel cum e fără gust şi miros, căpătă, oglindindu-se-n sine, conştiinţă. El îl văzu pe adolescentul ascetic de sub smochin, sau mai bine zis îl gândi, îl construi pe loc, îi împrumută fiinţă din fiinţa lui, şi Vânaprashta se trezi. De pe ochii săi mari şi cafenii se ridică încă o pleoapă, nimic altceva decât ochii înşişi, şi el deschise, încet şi măreţ, adevăratul nostru ochi, care e creierul. şi, dacă pân-atunci ochii îl împiedicaseră să vadă, acum văzul pur, ca un obiect, i se înfăţişa contemplării. Căci lumea nu era văzută, ci era văz, văz care nu vede nimic, căci împletitura de cauze şi efecte a lumii nu era în afară, ci alcătuia structura anatomică a însăşi minţii, adevăratul ochi al celui trezit. Tânărul de cincisprezece ani, care până-atunci îşi recitase, legănându-se, mantrele timp de optsprezece ore pe zi în sătucul lui din Punjab, înţelese că mantrele nu erau nimic şi că însăşi Calea către care râvnea era *ana-ta*, fără fiinţă, şi *anika*, fără durată.

I se dădu cunoaşterea vieţilor lui anterioare şi recunoscu în întâmplările lor obscure câteva vise enigmatice care-l chinuiseră întotdeauna. Se visa uneori femeie, bucurându-se de-un strop de parfum picurat în scobitura buricului, pentru că, ştia acum, fusese-ntr-adevăr o voluptuoasă prostituată în Chittagong, ce storsese mii de bărbaţi şi primise de la fiecare aceeaşi monedă de piele, pe care nu puteai cumpăra nimic, dar care-l bucura pe zeul-elefant dacă i-o înfigeai în fildeşi. Alteori vedea-n vis temple inexistente în lumea lui, căci fuseseră de mult dărâmate de năvălitori veniţi dinspre nord. Fusese altă dată un stupid cămătar care-şi bătea cu cruzime ucenicul, ce-i era-n acelaşi timp discipol spiritual, om la toate şi iubit în

nopţile fierbinţi, pline de ţipete de lilieci. Vieţi haotice, fără progres moral, fără-naintare spre mântuire, fără nici un moment de reflecţie, vieţi de animal rătăcitor aruncat în lumi goale, străine, absurde. şi totuşi era sufletul lui în fiecare, pur şi rotund şi inalterabil ca un bob de mărgăritar mânjit de toate gunoaiele lumii, căci, suprapuse unele peste altele, cum ai împături o foaie de pergament străveziu, vieţile se completau între ele şi construiau un desen minunat, o mandala simetrică şi plină de energie. O dată-i dăduse o palmă mamei sale, şi peste opt vieţi fusese făcut fărâme de-un trăsnet pe o câmpie întunecată de ploaie. Văzuse altă dată-n mulţimea din suk (era derviş musulman pe atunci) o faţă de neuitat, abia ivită o clipă de sub feregea, o faţă care-l urmărise apoi până la bătrâneţe, iar în a unsprezecea viaţă de după aceea violase o femeie cu aceeaşi faţă, fiind apoi prins şi scopit de rudele ei. Totul se lega, într-o viaţă aveai lucrurile, în alta culorile lor, în alta umbrele lor, în alta detaliile lor, în alta sensul lor, în alta emoţia lor. Într-o viaţă aveai voluptatea, în alta oroarea, în alta puterea, în alta indiferenţa. Doar când mandala era completă te trezeai, căci însăşi mintea ta era mandala.

Una dintre vieţi fusese totuşi diferită de toate celelalte, aşa cum într-o icoană sfântul se detaşează de simbolurile ce-l înconjoară. Căci în această viaţă era el însuşi sfântul, stând în lotus, zâmbind făţarnic şi nepermiţând corpului său nici cel mai neobservat tremur. Ochiul lui Shiva, Ajna cu cele trei petale-ale lui, îi lucea stins între sprâncene, cum de altfel, de-a lungul coloanei, se deschideau şi alte flori mistice, şase în corp şi una afară din corp, mirifica sferă Shahasrara, ce-i ardea ca un mic soare deasupra creştetului. Imobilitatea era credinţa sa, nemişcarea era Calea. Era călugăr rătăcitor, şi rătăcirea lui era nemişcarea. În jurul lui se roteau anotimpurile, musonii şi uscăciunea, în jurul lui roiau constelaţiile ca gâzele de noapte ce se ard în flacăra lumânării. Era punctul imobil al lumii mişcătoare. Încremenirea-i era răsplătită, căci, pe acel vârf de munte, un mic templu fusese ridicat în preajma lui şi i se aduceau acolo turte de orez şi lapte. De fapt, punctul imobil nu era el, ci neasemuita perlă, soarele-perlă din creştet. De mii de ani ea radia acolo, deasupra solului pietros, şi tot de-atâta vreme câte-un adolescent împingea la o parte cadavrul putred al predecesorului său, mort de bătrâneţe, şi-i lua locul el însuşi, în poziţia extatică, sub sferă,

simţind imediat cum îi înfloresc cele şase chakra de-a lungul coloanei. Sute, sute de sfinţi îl precedaseră pe Vânaprashta, încărcându-se de la sferă cu o energie densă şi onctuoasă. Fusese purtat, în acea viaţă ce trecuse ca fulgerul, în viziuni de nezugrăvit, auzise cuvinte cumplite, pe care nu era îngăduit oamenilor să le pronunţe. Vizitase bilioane de lumi locuite, miriade de universuri, toate începând în big bang şi sfârşind în *big crunch*, ca un răpăit de ploaie împrăştiind o ceaţă fină în jur, un răpăit furios de universuri. Toate vieţile lui precedente alcătuiau acum o aripă amplă şi delicată, iar vieţile lui viitoare (pe care de asemenea şi le profeţea în cele mai mici detalii) formau o alta, simetrică, şi cu aceste două cute-ale ţesăturii spaţiului şi minţii sfântul zbura nemişcat în aerul tare al eternităţii. Atunci i se arătase băiatul. Atunci ştiuse că toţi cei ce stătuseră sub sferă (şi care erau unul singur, visat de sferă în sute şi mii de visuri), ştiau şi ei. Atunci înţelesese că exista undeva, adânc în viitor, o lume în care-aveau să se-ntâlnească, reîncarnaţi, absolut toţi, şi că aveau să-l modeleze-mpreună, ca pe-o statuie de lut şi de cromozomi, pe cel ce la rândul său avea să fie ultimul de sub sferă şi care-avea să-i modeleze din lut şi dâre de pix pe ei toţi, pe cei ce ştiau, pe ştiutori.

Iar acum Vânaprashta îşi ducea viaţa-ncercând, dimpotrivă, să fie cât mai mobil cu putinţă, să acopere cât mai multe zone din lume. Nu-l mâna amintirea, căci vieţile anterioare le percepea doar ca pe nişte vise stranii şi şterse, ci un neastâmpăr care-i contraria uneori nevoia lui de calm şi de meditaţie. De mult învăţase însă să vadă identicul în stări opuse şi extreme. De fapt, hoinăreala nesfârşită la care se dedase după revelaţia de sub smochin era tot o formă de rugăciune. De fapt, stătea tot nemişcat, şi erau oraşele, apele, munţii, feţele cele care mişunau în jurul lui, apropiindu-se şi depărtându-se. Trebuia să găsească băiatul. El trăia undeva în acea lume şi-n acea viaţă, supravegheat de miile de slujitori ce-i îndrumau şi-i corectau soarta. Imediat după seara cea roşie şi binecuvântată, indianul lăsase baltă exerciţiile şi îndatoririle cu care-şi umpluse mai bine de zece ani şi luase drumul bâlciurilor şi circurilor ambulante, unde deveni curând cunoscut sub numele de Omul şarpe. Dispreţuit de sfinţii din munţii Indiei, scuipat uneori de câte-un bătrân scheletic ce vedea înjosite în el artele mistice ale Marelui Vehicul, Vânaprashta căzuse în lume acceptând o umilă prostituare: sub

ochii neîncrezători ai turiştilor performa aspectele exterioare ale doctrinei Yoga, o vulgariza şi-o trăda, o transforma în panoramă ieftină de circ şi de estradă. Fusese anunţat ca „Uluitorul Om şarpe, întruchiparea sufletului miraculos al bătrânei Indii“ în cabarete pline de muieri şi afacerişti, în cluburi de noapte cu striptease, în cazinouri, în panarame provinciale, până când un impresar îl adusese mai întâi în Australia, unde rătăcise aproape un an de-a lungul Coastei de Est, apoi în America şi, după zece ani de colindat orăşelele din Midwest, în Europa, unde avu şi cel mai mare succes. Circurile cele mai renumite şi-l disputau ca pe-o adevărată maşină de făcut bani, căci numărul lui împrăştia un fel de fascinaţie speriată în rândul burghezilor tot mai blazaţi ai anilor ’60, dar mai ales al tinerilor care intrau, cu încetul, în deceniul aromelor psihedelice, al lui Krishnamurti şi Maharishi, al litaniilor Hare Krishna şi al dragostei sordide pe paturi de seringi şi de flori. O putere mai mare decât a dharmei sale proprii şi decât a economiei încâlcite a lumii circului, puterea stranie a scriiturii, îl împinse tot mai spre est, spre tăcutele ţări ale lagărului socialist, în care circul, susţinut de stat ca distracţie ieftină şi nepericuloasă, înflorea, nesupus nici unei concurenţe sau fluctuaţii de piaţă. Astfel, după aproape treizeci de ani de rătăciri, Omul şarpe, ştiut de toţi, dintr-o greşeală de lectură a afişelor, sub numele de Yoga, se văzu şi-n îndepărtaţii, fabuloşii, ceţoşii Balcani, uimi Sarajevo, Sofia, Belgradul şi în cele din urmă ajunse la Bucureşti, unde aştepta acum să păşească, gol şi uns cu ulei parfumat, în arenă pentru primul său spectacol în acel mare şi paşnic oraş.

Maşiniştii intrară-n fugă-n culise, scoţând din arenă sicriul lăcuit roşu în care femeia frumoasă, aproape goală, cu o piatră scumpă lipită-ntre sprâncene, se lăsase tăiată-n două cu ferăstrăul. Trecu şi ea, plictisită, pe lângă indian (căruia asistenta-i prinsese-ntre timp o mantie înstelată pe umeri), aprinzându-şi o ţigară de cum se trăsese la loc cortina, apoi sosi şi magicianul, cu sprâncenele vopsite gros şi faţa albă ca varul. Aplauzele se stinseră, muzica se mai auzea în surdină, câteva tuşituri pocniră discret la galerie… Vocea prezentatorului rezonă în boxe, mai onctuoasă şi mai umflată ca oricând: „L-aţi urmărit pe minunatul nostru maestru Farfarelli! Iar acum, stimaţi spectatori, urmează marea surpriză a spectacolului! Veţi fi martorii unui număr unic în lume, o demonstraţie de forţă şi concentrare din

partea unui om deplin stăpân pe corpul său! O celebrare a virtuţilor străvechii doctrine indiene Yoga! Marele iniţiat de gradul al treizeci şi şaptelea, Vânaprashta Sannyâsa, sosit special din templul din Calcutta, ne va uimi cu supleţea fenomenală a trupului său, pentru care e celebru în toată lumea sub numele de Omul şarpe! Rugăm orchestra să rămână mută iar pe spectatori să se abţină de la aplauze şi de la orice alt zgomot, căci marele maestru îşi performează numărul cufundat într-o transă adâncă. Onorat public… din India misterioasă… Omul şarpe!“

Lumina scăzu încet, până ce o mare umbră coborî peste sală. Trecură vreo zece secunde până tăcerea deveni şi ea deplină. Bărbatul înaintă spre centrul arenei, în beznă absolută, se opri după cei cincisprezece paşi obişnuiţi şi rosti în gând mantra care-l trezea către sine. Atunci ochiul interior i se deschise şi, ca o suveică într-o eternă mişcare încremenită, începu să-i construiască un corp nou, identic cu al lui şi totuşi total diferit, un corp strălucind în lumina tandră a minţii. Un corp supus minţii până la ultima lui celulă, un corp de voinţă şi de tânjire, de forţă şi de dulce abandon. Atins de privirea ochiului cerebral, sau inventat de ea, se înălţă în întuneric mai întâi un schelet de cristal greu şi sonor, cu fiecare os modelat hipercorect, cu ciocurile şi discurile fiecărei vertebre la locul lor, cu suturile craniului vizibile între oasele curbe de cuarţ scânteietor, cu lamele coastelor fragile ca sticla, cu omoplaţii triunghiulari, cu oasele bazinului complicate ca o floare de apă limpede, cu fiolele braţelor şi picioarelor, cu eprubetele degetelor încoronate de unghii, cu calcaneele ciudate ca nişte toporaşe primitive, cu astragalele ca nişte cuie de gheaţă. Un schelet minunat strălucea în centrul arenei şi-al lumii. Sub apexul bolţii craniene, al cupolei Circului şi-al bolţii cereşti, în mica scobitură a şeii turceşti din podeaua ţestei, ochiul cel fără de pleoape îşi contemplă opera şi-o găsi bună.

Pe schelet orândui apoi grupe de muşchi, fibre în evantai la tâmple şi pe craniu, muşchi inelari în jurul orbitelor şi al gurii, cilindrici sub mandibula rânjită, cu dinţi străvezii şi perfecţi. Muşchi striaţi, fusiformi, suprapuşi, întretăindu-se, perniţe pectorale şi fesiere, pereţi intercostali, fusele lungi de la braţe şi de la picioare, prinzându-se de oase cu zgârciuri puternice, muşchi de culoarea amurgului, pachete de fibre alcătuite din fibre alcătuite din fibre. Aţişoare microscopice de proteină însumându-şi eforturile ca să

urnească plăcile şi stâncile osoase, ca să facă Molohul să-nainteze. Muşchi de culoarea-nserării, a după-amiezelor ploioase, carne care este ţărână şi se-ntoarce-n ţărână.

Se vedea acum bine, om escoriat, mulaj anatomic de culoarea cărnii arzând mocnit, ca jarul, în mijlocul întunecimii. Ochiul începu acum să ţeasă organele, să umple cupa de carne cu viscere moi, labirintice, multicolore, cu ţesut epitelial hialin, cu lichide şi paste şi cleiuri, straturi umede peste straturi, pânze de păianjen pentru capturat viaţa, colivii pentru viaţă, plase de vise pentru viaţă. Toracele se umplu, deasupra diafragmei, cu bojocii roz şi cu muşchiul gros al inimii, pântecul se umplu de maţe, rinichii înfloriră ca doi mistici crini, vezica-şi purtă lichidul auriu, fierea luci stins ca o piatră de smarald între lobii ficatului. şi tot corpul se umplu de artere şi vene şi capilare, şi sângele umplu cu penajul lui roşu încăperile inimii, şi, ca un vechi general care-şi ştie pe nume fiecare soldat, ochiul minţii-nvăţă forma şi culoarea şi gustul fiecărei hematii, fiecărui anticorp, fiecărei bacterii, fiecărui cil vibratil din alcătuirea imperiului său. El ordona glandelor să secrete hormoni, el dirija creşterea fiecărei celule după o strictă topologie, el construia şi el distrugea, el sfinţea templul şi jertfa necurmată de pe altar. Era zeul care-şi inventa lumea, copilul care-şi construia împrejur mama, regele care-şi secreta regatul. Ochiul care vedea numai văzul fu din nou mulţumit.

Turnă apoi, ca dintr-un potir de aur, lava sidefie a creierului în ţeasta goală ca o catedrală de os, o umplu până în vârful bolţii cu pasta aceea hiperorganizată, care deveni atât de grea-n rezervor, încât se prelinse în ţeava dintre vertebre până-o umplu cum umple mercurul un tub de termometru. Sidef în afară, cenuşă-năuntru. Fluturi înăuntru, scăpărând între aripi vaste arcuri reflexe. Iar din măduvă se scurseră în tot corpul nervii subţiri, ramificaţi ca pânza de păianjen, agăţându-se de fiecare fibră de muşchi prin plăci neuro-motorii, plouând peste câmpiile de proteină cu stropi mari de substanţă vezicantă, producând contracţii şi durere, ducând şi aducând mesaje voluptuoase şi disperate din îndepărtatele provincii ale imperiului. Izolat cu grijă de restul trupului prin bariera creier-sânge, plutind într-un lichid de aur topit, într-o slavă stătătoare, castel cu punţile ridicate în mijlocul mănoaselor şi terorizatelor lui domenii, creierul se

crezuse întotdeauna locuit de adevăr, dar în sala tronului său stăpânea doar greşeala. Căci înţelepciunea lui, perla perfectă a raţiunii, era urâciune în ochii Ochiului ce-l visa. Stăpânul viselor era el însuşi un vis. El însuşi carne, carne străvezie de neuroni, apă-ntunecată de endomorfine peste care se plimbă un duh electric, creierul nu ştia că, miez delicios al fructului cel trupesc, era el însuşi coajă, aspră şi tare, în jurul altei fiinţe, care acum îl cunoştea, alergând cu bilioane de degete pe claviatura lui moale. şi, deşi fiecare copăcel neural, susţinut şi hrănit de pământul gras al nevrogliilor, irigat de capilare cu zahăr şi oxigen, se atingea cu mii de alţi copăcei, încât codrul fremăta de viscole de lumină, ochiul din centru vedea separat fiece fulg de zăpadă din viscolele-acelea, îi înţelegea mesajul şi geometria, îl ghida şi-l făcea să-şi împlinească mesajul. şi, deşi fiecare sinapsă, lată ca Dardanelele, trimitea de pe malul asiatic spre cel european mii de corăbii de lemn cu pânze de purpură, încărcate cu sclavi, soldaţi, oi şi butoaie, deasupra, pe cerul fremătător al Bizanţului, ardea un soare ce le lumina pe toate, aducându-le la fiinţă. Stăpânul lumii domnea şi peste stăpânul trupului, al gândurilor şi-al viselor de noapte.

Ochiul lui Shiva inventă apoi pielea. O făcu groasă, moale şi caldă, sprijinindu-se pe straturi subţiri de grăsime. O acoperi, ca pe-o aripă de fluture, cu solzişori cornoşi, elastici, sclipind şi descuamându-se pe nesimţite. Faţa interioară a pielii era de oglindă, ca a termosurilor, conservând carnea şiroitoare de sânge, împiedicând-o să se macereze-n acizii tari ai realităţii. Pielea întorcea înapoi filamentele nervoase, care altfel s-ar fi extins în odăi şi pe străzi, inervând şi supunând minţii case, ceasuri, stâlpi de neon, nori şi tramvaie, răsfrângea-n sine fluidul credinţei ce ţinea la un loc imperiul sucit în jurul dublei elice. În piele deschise pori şi glande sudoripare, receptori pentru durere, presiune şi torsiune, dar mai ales deschise puncte de frontieră spre celelalte imperii, către care corpul zbura cu capu-nainte, spărgând alveolele moi ale viitorului. De aceea, pe partea deschisă spre viitor a trupului, pe ovalul ce-avea ştanţat semnul OMO, pe palma facială în care citeai, înscrise-n linii adânci, zâmbetul, încruntarea, nedumerirea, dispreţul, neîncrederea, neliniştea, ura, regretul, tristeţea, cinismul, cruzimea, în care ghiceai prietenul sau duşmanul, iubitul sau necunoscutul, pe palma deschisă ce susţinea, ca o mână de rege, sfera

cerebrală, se grupau vămile, strâns lipite de creier: globii oculari, bile grele şi transparente prin care vedeai, mult mărit, homunculul de sub bolta craniană, nările adăpostind chimismul încreţit şi umed al mirosului, limba ca un portavion cu zonele gustative vopsite-n patru culori: dulce, acru, sărat, amar, cerul gurii cu misteriosul simţ vomero-nazal prin care copiii mici ştiu dacă eşti bărbat sau femeie, şi labirintul urechilor prin care percepi, ca păianjenul în centrul plasei sale, vibraţiile, vuietul stins sau aprins al lumii. Faţa, faţa muştei, faţa teniei, faţa vulpii, faţa omului, faţa homarului, faţa heruvimului: toate la fel, toate aceeaşi faţă imprimată pe giulgiu, pe năframă, pe cărămida miraculoasă, *vera icon* nefăcută de mâini, după chipul şi asemănarea Celui fără de faţă. Filtru pentru enigmă, prin care cheagurile şi umbrele şi jegul gros al viitorului trec osmotic şi devin trecut, şi trecutul umple, umflă, ţine umflat burduful de piele al corpului nostru. De câte ori n-am încercat să-mi citesc în liniile feţei tale viitorul?

Acoperit de piele, de bariera trup-lume, izolat de celelalte organe: copaci, blocuri şi constelaţii, ca şi de alte trupuri de plante şi animale, corpul căpătă acum sex, triplu sex: genetic, gonadic şi somatic, glisând încet pe continuumul masculin-feminin, către polul stâng, unde statistic (asemenea fluturilor ce dau roată unui bec, la ţară, deasupra mesei uitate sub nuc) se reunesc bărbaţii, sau spre cel drept, unde, tot statistic, se întâlnesc femeile, într-un roi cu multe deplasări spre centrul androgin. Căci fiecare fluture dă roate, mai largi sau mai strânse, îngerului din centru – plete de aur până la brâu, sâni gingaşi de fecioară, sex viril, puternic şi dulce-ntre pulpe, un trandafir între degete – vâslind din perechea de cromozomi, XX sau XY, învelită-n perechea de ovare sau de testicule, învelite în carnea sexului de femeie sau de bărbat, învelite şi ele în părul şi ochii şi buzele şi sânii şi timbrul vocii şi pudoarea şi curajul şi agresivitatea şi submisivitatea şi blândeţea şi fascinaţia, în fiziologia, psihologia, filozofia şi religia eternelor două statui umane, triplu sex, cvadruplu sex, multiplu sex, sex infinit, nuanţe infinite ale celor două aripi, femeia şi bărbatul, cu care animalul uman lopătează prin dragoste. Dintr-un trup neutral se modela acum un trup de bărbat, dopat chimic, impregnat de hormoni androgeni, cu prognatism voluntar al arcadelor, lărgime mărită a umerilor, musculatură sporită în volum şi în forţă, pilozitate aspră şi laringe mai rezonant, dominanţă de

emisferă stângă, secvenţială şi spaţială, tendinţe dominatoare şi exploratoare. Penisul şi testiculele, în punga lor de piele vascularizată, atârnau acum moi între picioarele marelui trup ce strălucea-n beznă, dar, la comanda nervului ruşinos, puteau deveni o armă albă şi-o armă balistică totodată, modelul tuturor armelor ce străpung, sfâşie, aruncă proiectile, foc grecesc şi vase cu smoală clocotită, inoculează venin şi salivă mortală, dar şi tămăduiesc, ca lancea lui Ahile, căci durerea şi plăcerea sunt de asemenea un continuum fără ruptură. În nesfârşitul lanţ al întrupărilor anterioare, Vânaprashta fusese de multe ori şi femeie, aşa încât dragostea avea pentru el o dimensiune în plus, avea adâncime ca spaţiul vizual pentru vederea binoculară, ca spaţiul mental pentru gândirea biemisferică. Toţi purtăm în noi hărţi ale dragostei, plate şi convenţionale, în care copacii sunt linii şi oraşele pete. Dar lumea erotică a lui Vânaprashta se întindea ca un vast peisaj împrejur, cu falduri ample şi mătăsoase, de parc-ar fi purtat pe trup un veşmânt croit din *Grădina desfătărilor* a lui Bosch. El trăia, simultan cu un corp de bărbat şi un corp de femeie, nu doar lumina orbitoare-a orgasmului, ci mai ales dulceaţa polimorfă a-nlănţuirii, a preludiilor, a anticipării chinuitoare-a plăcerii. De-aici zâmbetul extatic pe buzele îngroşate, de-aici liniştea tensionată a celui pentru care voluptatea trece-n înţelepciune şi-nţelepciunea în voluptate, la nesfârşit.

Al şaselea strat era sufletul, care însă nu mai trebuia construit, căci el nu putea fi adăugat, ca muşchii peste schelet, organele peste muşchi, nervii peste organe, pielea peste nervi, sexul peste piele. Sufletul nu e un element, ci o postură a trupului, cum zâmbetul nu e un ruj, ci o schimbare a desenului gurii. Deodată corpul Omului şarpe zâmbi, ca o gură cărnoasă, un zâmbet bun, tandru, adresat Creatorului său, aşa cum copilul zâmbeşte feţei familiare a mamei. Gura gravă, ne-nsufleţită, a trupului mort se întinde deodată-n surâs, care-nseamnă respiraţie şi circulaţie sanguină, vărsare de enzime în interstiţii, clădire de proteine în mitocondrii, duplicare a moleculei de ADN în nuclee, alunecare de leucocite prin pereţi capilari, generare de spermă-n testicule… Circuite neurale aprinzându-se, furtuni de vară, în cortex, amintiri stocate în straturi de neuroni, rituri, mituri şi culturi, oceanul inconştient şi insula de gheaţă a conştiinţei, nevroza dragostei şi reflexul veninos al urii, cuvântul cel mai enigmatic din lume: eu… Toate

acestea erau surâsul, şi mult mai mult, insaţiabil de mult, căci indescriptibil este vârtejul de materie şi de vid ce formează norul de probabilitate al vieţii. Căci nu suntem mai consistenţi, nici mai durabili decât inelul de fum albăstrui pe care fumătorul îl suflă către tavan, şi-n care-ţi poţi vârî o clipă degetul, dar verigheta ţi se destramă în jurul lui şi nunta nu are loc…

Reinventându-se, izolat, în noaptea de sub boltă, omul îşi revărsă deodată ochiul intern peste întregul trup, impregnându-l până-n ultimul ungher, cunoscându-l şi dominându-l total, aşa cum un al şaptelea strat cortical peste creierul nostru ne-ar transforma deodată în îngeri. Acum putea deschide ochii lumeşti, cu care percepu bucăţi de materie numite fotoni. Căci, atât de încet încât totul părea iluzoriu, bezna începu să se decoloreze ca o haină după ani de purtare, un abur de lumină extrem de rară începu să se ridice, pe nesimţite, ca prima geană a dimineţii, de peste tot şi de nicăieri, ca şi când înseşi fibrele spaţiului ar fi căpătat o slabă fluorescenţă. Lumina crescu întâi chinuitor de lent, apoi tot mai accelerat şi mai torenţial, până la o rupere de diguri, aşa cum aşezi un bob de grâu în prima căsuţă a unei table de şah, două în următoarea, patru în a treia, opt în a patra, şaisprezece-n a cincea, încât, dacă la jumătatea tablei ai o mână de grâu, la sfârşit te îngroapă toate recoltele lumii. Ieşiră din întuneric stalurile înţesate de spectatori, funiile şi proiectoarele atârnate în adâncul bolţii, asistenta brună, cu braţele rotunde, ce se-nchină, cu palmele lipite, către cele patru puncte ale sălii, ca şi bărbatul sculptural, uns de sus până jos cu un ulei auriu, având pe umeri toga-nstelată. Désirée i-o desprinse şi-o aşternu pe pământ, iar Omul şarpe păşi deasupra ei, rămânând apoi nemişcat, grav, cu braţele-ncrucişate.

…şi iată că-ncet, cu peristaltisme de reptilă, braţele i se-ncrucişară pe piept şi mai mult, anormal de mult, degetele cuprinseră umerii şi alunecară dincolo de ei, coatele se depăşiră unul pe altul, umerii se dislocară, rămânând prinşi doar în pielea străvezie, întinsă până la pleznire, palmele se atinseră la spate, între omoplaţii ce se ridicaseră perpendicular pe spinare ca două aripioare de rechin, şi-n cele din urmă degetele se-nlănţuiră firesc pe şira spinării, de parc-ar fi făcut-o pe piept. Omul legat cu propriile mâini se aşeză, îşi înnodă picioarele-n lotus şi deodată se ridică, mare estropiat, corp cu membrele amputate, pe cioturile genunchilor. Se auzi o tentativă de

aplauze, înăbuşită repede de pâstâituri. şi, pe neaşteptate, marelui mucenic îi dispăru pântecul. Prin pielea burţii, suptă-n interior, se reliefau acum vertebrele lombare. Unde erau maţele, ficatul, rinichii? Toracele, umflat să plesnească, îşi arăta fiecare pereche de coaste, fiecare viţă de muşchi. şi de sub el se porniră valuri. Globuri mari, ca nişte sarcini, coborau din coşul pieptului către pelvis, dar nici un prunc nu năvălea, cu ţeasta-nainte, pe nisipul arenei. Un glob de piele întinsă, umflând buricu-n afară, apoi o cavernă totală, apoi iar un glob, şi iar o scobitură hidoasă. Omul şarpe se lăsă din nou pe mantia mătăsoasă, se descolăci încă mai lent decât se-nnodase, rămânând câteva clipe-ntr-un lotus relaxat, de Buddha lipsit de dorinţe, şi-apoi îşi caligrafie corpul, din nou, într-o literă imposibilă din alfabetul cunoscut doar de câţiva literaţi ai propriei cărni, pe când miliarde de analfabeţi stăteau în jur, uimiţi şi ne-ncrezători, văzând dar neputând citi mesajul ascuns. Ideograme străine, hâde, vrăjitoreşti, căci ce-ar putea-nsemna-n lumea noastră plierea, acum, a centurii scapulare peste cea pelviană, cu îndoirea totală-a coloanei, aşa cum nici o contorsionistă n-ar fi putut-o face, şi legarea pachetului uman, din care doar capul rămânea mereu senin şi nemişcat, cu frânghiile mâinilor şi picioarelor? Sau această aducere a picioarelor înapoi, dincolo de umeri şi ceafă, până când capul apărea încadrat de cele două tălpi, şi-ncremenirea în mâini, cu braţele petrecute între pulpe şi corp, cu coapsele subţiate pân-la femur, himeră nu doar a corpului, ci şi a minţii? Această pătrundere a palmelor adânc între coaste, această pipăire a inimii prin piele, această extragere lină a ei din băiere şi scoaterea ei din colivia de os (prin ce uşiţă necunoscută?) şi oferirea ei, zvâcnind, spectatorilor? Această limbă cu vârful flexibil protuberând printre buze şi umezind delicat globii oculari? Această extindere a pielii pântecului peste întregul corp, până ce doar o sferă cu buric, ca un măr căzut din pom, se rostogolea leneş pe mantia înstelată? Această pătrundere a capului printre picioare, ridicarea lui de-a lungul spinării şi aşezarea sa din nou pe umerii fără cap? Ce scria Omul şarpe-n arenă cu dâra de pix a trupului său?

Timp de mai bine de-un sfert de ceas, Vânaprashta îşi dovedi stăpânirea totală asupra regatului său organic. Se-ntinse până-n vârful cupolei, aşezându-şi oasele-n prelungire, şi-apoi se lăţi pe tot cercul arenei. Îşi înghiţi un braţ până la umăr şi-şi străvăzu degetele pipăind pielea burţii pe

dinăuntru. Îşi desfăcu lilieceşte coastele şi zbură de pe-un trapez pe altul cu pielea întinsă-ntre ele. De-acolo, de sus, se aruncă spre dreptunghiul boţit al mantiei, se prăbuşi cu zgomot şi se strivi ca o muscă între filele unei cărţi, ca o planşă Rorschach de o sinistră simetrie, rămase câteva momente lăţit acolo, fumegând, făcut mici-fărâme, bun doar să fie adunat cu făraşul, după care încet, ca bilele de mercur, se-adună-n sine, se înălţă din noroiul său corporal şi, în inelul de madrepor cu sute de feţe al sălii, îşi recăpătă înfăţişarea de la-nceput, liniştit şi senin, cu un zâmbet pe chip de parcă faţa i-ar fi făcut acolo o cută.

Aplauzele produceau lumină sau lumina se converti în aplauze? Cum noaptea, înainte s-adormi, auzi brusc un zgomot puternic şi deodată te umple o mare lumină, sub cupola Circului toate reflectoarele se aprinseră deodată şi spectatorii se-nsufleţiră, îşi înroşiră palmele de entuziasm. Fusese cu adevărat punctul culminant al spectacolului, fără de care nu s-ar fi deosebit de altele care fuseseră şi-aveau să mai fie. Liniştit, cu braţele încrucişate peste piept, yoghinul se înclină uşor către public şi Désirée îi prinse iar mantia în jurul umerilor. În loc să coboare, ca la sfârşitul tuturor numerelor, lumina se făcea din ce în ce mai intensă. Chiar şi după aprinderea tuturor reflectoarelor de sus şi din staluri ea continua să crească, devenind acea substanţă care-i orbeşte pe cei ce văd şi redă vederea orbilor. Numărul nu se terminase încă, înţeleseră până la urmă cu toţii, aşa că aplauzele încetară şi tăcerea deveni iarăşi ţiuitoare. „Onorat public“, se auzi o voce în difuzoare, „în finalul numărului său de senzaţie, maestrul Vânaprashta, faimosul Om şarpe, va dovedi în faţa dumneavoastră uimitoare însuşiri de hipnotizator şi telepat. Vă rugăm iarăşi să vă abţineţi de la orice zgomot care l-ar putea distrage din adânca lui transă. Maestrul va alege o persoană din public şi, cu ajutorul acesteia, va demonstra incredibila putere a minţii sale. Fără trucuri, fără aranjamente. Stimaţi spectatori, încă o dată incomparabilul Om şarpe!“

Indianul îşi părăsi după câteva clipe imobilitatea de statuie şi, foarte lent, începu să dea ocol arenei, scanând cu privirea roiul uman adunat în jurul lui ca-n jurul unei mătci. În arenă erau aproape cinci sute de spectatori, şi fiecare dintre ei, a doua zi, peste un an sau la sfârşitul vieţii, avea să povestească despre acel spectacol din vara adâncă a lui ’64, despre

dislocările de necrezut ale Omului şarpe şi, invariabil, despre clipa când yoghinul „îl privise adânc în ochi“, tocmai pe el, şi nu pentru o clipă, ci „secunde bune, poate mai bine de un minut“. Nici unul n-avea să uite interogatoriul fulgerător şi tăcut în care spusese şi laptele supt de la maică-sa. Nici unul n-avea să scape de ruşine, de valul de căldură grea din obraji la amintirea acelei capitulări totale a sufletului, cu care nici un inchizitor, nici un torţionar, nici un dictator, nici un amant nu s-ar fi putut lăuda vreodată. Yoghinul îi privise, îi citise şi-i aruncase pe rând, ca pe nişte cărţi plicticoase, dulcege, fără nici un loc în vreo istorie mireană sau sacră. Strănutând asemeni pisicilor, defecând asemenea râmelor, murind şi devenind pământ pe un fir de praf din cosmos. Nici o poveste, nici o mântuire. Fericiţi şi nefericiţi în minuscula zare ce li s-a dat.

Mircişor nu avea să uite nici el vreodată seara aceea. Mai târziu, de câte ori avea să se gândească la ea, aceeaşi imagine avea să-i vină în minte: jocul lui de răbdare, tipsiuţa lui de plastic alb acoperită cu o boltă de plexiglas. Pe podeaua jocului său se-nălţa un munte-n spirală, cu o scobitură-n vârf, chiar sub mijlocul bolţii. Pe spirala asta se chinuia Mircişor, cu limba scoasă, să conducă o biluţă de fier ca s-o aşeze sus, în scobitura anume făcută pentru ea, dar biluţa, ageră şi răuvoitoare, aluneca mai mereu până la baza dealului. şi iarăşi trebuia să încline, cu o fineţe de care degetele lui de copil nu erau încă în stare, întreaga jucărie, uşurel, din aproape-n aproape, iarăşi încerca să oprească, doar cu privirea, tremuratul biluţei în şanţul ei (cum tremură penitentul, cu şirul lui de P-uri pe frunte, urcând alunecosul munte al Purgatoriului), iar ajungea până aproape de vârf, unde curba era mai strânsă şi manevrele mai dificile, şi-n cele din urmă, de nouă ori din zece, iar arunca furios jocul în pat fiindcă biluţa alunecase din nou. Dar şi ce triumf când ajungea s-o aşeze în vârf, când o făcea să-ncoroneze, imobilă, lumea aceea întreagă, rotundă, suficientă sieşi, de sub bolta de plastic transparent! „Mamă, ia uite, am reuşit!“ se apuca să strige, mişcându-se lent ca în pantomime şi adăpostind jocul în palme ca pe flacăra unei lumânări. Făcea astfel minute-ntregi până la bucătărie, unde-o găsea pe Maria amestecând în oale. „Bravo“, îi zicea ea neatentă, fără să se uite măcar cât de glorios şi de imobil radia biluţa în vârful muntelui, dar copilului îi era de ajuns şi se-ntorcea fericit în camera lui.

Fusese şi el, pân-atunci, o bilă într-un joc de răbdare, înaintând deocamdată lent, pe-o curbă atât de amplă şi de joasă, încât n-o simţise deloc, drumul i se părea drept şi-ntins până la capătul vederii. Nu percepea încă balansările infime ale lumii, nu vedea degetele gigantice între care se rotea uşor bolta, iar faţa aplecată adânc asupra lui i se părea un cer azuriu cu nori, soare, lună şi stele strălucind tulbure prin clopotul de cristal. Avea încă iluzia că-naintează singur, că el e cel ce se mişcă, şi nu lumea sub picioarele lui, că ar putea-o lua-n orice direcţie, că şanţul care-l ghida – însăşi viaţa lui unică – apărea doar în spate, urmare a greutăţii paşilor lui, încă nu-nţelegea că acelaşi şanţ i se-ntindea, la fel de adânc şi de neiertător, şi-nainte. Iar dacă uneori tremura tot, inima i se strângea şi-l cuprindea o panică fără limite (când se rătăcise de câteva ori prin oraş, când visase un urs, când fusese ridicat de copii cu scripetele prin golul blocului, când îl duseseră la dentist, când îi făceau injecţii) îşi închipuia că el tremură, când, de fapt, întreg universul se zguduia între degetele nesigure pentru o clipă. Când privirea lui Yoga se oprise, după minute de rătăcire prin sală, asupra lui, copilul simţise pentru prima oară că drumul urca şi percepuse, în urechea internă, acceleraţia curbei. Presimţise asta, poate chemase minunea presimţind-o. Yoga se oprise ferm în dreptul stalului unde, pe un rând foarte sus, între mama şi tata, stătea Mircişor. Îşi fixase privirea lui impersonală pe el. Întinsese mâna dreaptă, cu un deget arătător neaşteptat de lung, către el şi rămăsese aşa, ca un indicator la o răspântie. Ochii tuturor se-ndreptară şi ei spre copil. Reflectorul fierbinte îl căută şi-l găsi. Nu mai vedea acum decât o flacără albă, orbitoare, ca de aparat de sudură. Uluit şi fericit, băieţelul dăduse să se smulgă din scaunul pluşat, dar mama-l prinse deodată în braţe şi-l trase la pieptul ei. Désirée părăsi arena, urcă liniştit şi graţios printre rânduri, sclipind numai ape de aur şi, ajungând sus, întinse la rândul ei mâna plină de brăţări către el. Braţele Mariei ezitară, şi pălmiţa lui Mircea se cuibări în cea a femeii subţiri şi cafenii. Coborâră, de mână, până-n arenă, urmăriţi de cercul reflectorului, pe când părinţii încremeniţi, cu un loc gol între ei ce părea că devine lat ca un fluviu, reintrară în vid şi obscuritate.

Asistenta Omului şarpe mirosea a mosc, subţiorile ei goale ar fi înnebunit un bărbat, dar băiatului i se părură doar ciudate: toate femeile pe care le ştia

el, mama, tanti Vasilica, tanti Anica, vecinele – aveau la subraţ tufe de păr ca şi bărbaţii. şi nici una, nici pe departe, poate doar tanti Emilia, care era însă prea pistruiată, nu era aşa de frumoasă. Când Désirée se uita la el, totuşi, un fior îi zbârlea băiatului părul de pe ceafă, pentru că dulcea şi parfumata femeie avea ochii… altfel, prea adânci, prea strălucitori. Mircea nu ştia că artistele de circ îşi picurau în ochi beladonă pentru ca pupilele să li se dilate şi ochii, sub reflectoare, să li se facă vrăjitoreşti… Când cei doi păşiră peste marginea joasă-a arenei, copilul simţi că trecuse o limită, că abia atunci îl absorbise lumea străină a circului. În cercul magic lumina era alta, aerul altul, şi cei rămaşi în afară, spectatorii căţăraţi unii peste alţii, în rânduri concentrice, până sub boltă, păreau acum ireali, morţi parcă de mult, numai gulerele albe şi albul ochilor mai rămăseseră de ei. Mircea se simţi deodată în centrul viu şi multicolor al lumii, unde nu sperase s-ajungă vreodată. şi acolo, în mijlocul centrului fermecat, îl aştepta neclintit Omul şarpe. Înaintând către el, pe nisipul ce încă mai mirosea a fiară, colorându-se pastelat în vernil şi bleu, şi roz, şi auriu după cum filtrele reflectoarelor glisau lent deasupra luminii, băiatul simţea o exaltare tot mai nestăvilită, bucuria de a fi fost ales, triumful celui care cu o clipă-nainte n-a fost nimic şi care-acum era totul. Cu un minut înainte fiecare spectator ţinuse-ntre palme bila lui fantomatică: şansa lui de chemare. A lui Mircea fusese la fel ca toate celelalte. şi deodată, într-o clipită de ochi, nimeni nu mai avea nimic, căci cele cinci sute de bile de abur rar se adunaseră brusc în bila din palma copilului, dându-i tăria şi greutatea realităţii.

Ajunşi în faţa Omului şarpe, creola îi dădu drumul la mână şi se retrase către culise. Rămaseră doar ei doi, faţă-n faţă, într-un cerc îngust de foc purpuriu, pe când restul sălii se cufundă-n întuneric. Yoghinul îl privea pe băiat cu ochii lui care nu ştiau să se mire, cu faţa lui ce uitase mimica omenească. Mircea se simţea ca desenat într-o bandă cu eroi legendari, încă nu îi venea să creadă. Ridicase capul şi-l privea pe indian drept în faţă, fascinat de cerceii lui spiralaţi, de zâmbetul lui cu buze încălecate, neadresat copilului şi nici altcuiva. Ce avea să urmeze? Ce-avea de gând Omul şarpe cu el? Nu-i era frică deloc, zâmbea la rândul lui cu toată faţa, zâmbet de copil şi de sărac în duh. şi Omul şarpe îşi ridică mâna dreaptă şi, cu arătătorul lui prelung, având parcă o falangă în plus, îl atinse pe băiat pe

frunte, între sprâncene. Mircea simţi înţepătura unghiei şi un val de panică trecătoare. Ceva se schimbă în simţurile lui, dar nu-şi dădea seama ce. Aparent, totul era ca-nainte: lumina purpurie, bărbatul unsuros din faţa lui, cu fibrele de muşchi vizibile de parcă n-ar fi fost învelite în piele, liniştea arenei. Doar o greaţă uşoară, ca atunci când liftul începe brusc să coboare. şi sentimentul, atât de ciudat, că… el nu mai era acolo, că nu el vedea lucrurile din preajmă, ci ele se vedeau singure, aşa cum se văd singure, poate, tundrele din îndepărtata Siberie, pe unde n-a călcat încă picior de om. Omul şarpe, arena, reflectoarele, stalurile rămăseseră la fel de strălucitoare, deşi el era decupat din decor, cum la fel de colorate rămân lucrurile din jurul celor care au orbit, deşi ei nu le mai pot vedea. Nu mai vedea, ci mergea prin văz, un văz care-l vedea pe el însuşi, căci asta-nsemna, în lumea cea nouă, să vezi. Uneori, când eşti obosit şi te uiţi distrat la televizor, îţi dai seama că încet-încet contururile camerei devin doar nişte dungi cafenii, ce se diluează şi ele până la verdele sticlos al vidului, în care doar rama televizorului mai licăre aurie, tot mai aurie, persistă o clipă, ca apoi să se dizolve şi ea într-un gol dintr-o dată unanim. Zaci minute-n şir cu ochii larg deschişi, dar nu numai că nu mai vezi nimic: nu mai eşti, nu mai răspunde la numele tău decât vidul. Mircea înghiţi în sec, speriat, prima dată, de schimbarea de anotimp din creierul lui. Dar îl urmă, totuşi, fără să şovăie, pe indianul care îi întorsese deodată spatele şi se-ndreptase către cortina cusută cu paiete scânteietoare. Désirée trase de-un şnur pe care băiatul îl observa acum pentru prima oară, şi cele două laturi ale cortinei se traseră încetişor în părţi, dezvelind – ce ciudat! – nu culisele cu viermuiala lor de forţoşi, măscărici şi îngrijitori, nici măcar noaptea plină de rădaşte şi stele ce trebuia să se fi lăsat, ci un uluitor, transparent, nesfârşit, parfumat cer albastru ce ardea în cadrul ieşirii, aruncând deodată o fâşie de lumină virginală în întunericul sălii. Copilul ieşi, strângând pleoapele, în strălucirea aceea, se ţinu cât putu de aproape de paşii largi ai bărbatului din faţa sa, dar abia după un timp privirea i se limpezi şi putu să scruteze împrejurimile.

O, ţară fantastică, ţinut de unde toţi am pornit! O, regat unde am vrea cu toţii să ne întoarcem! Tărâm al dimineţii scăldat în frăgezime şi rouă! Copilul înainta printr-o lume cu un cer uriaş, de parcă un ocean azuriu s-ar fi îndoit peste crestele munţilor de cristal, peste straniile păduri, peste râpele

cu pereţii de piatră… Peste vârfurile îndrăzneţe, spiralate ca şi cornul inorogilor, străpungând pe mijloc câte-un norişor. Peste oglinzile de apă pline de insule cu stânci galbene, pleznind uneori şi prăbuşindu-se-n golfuri înspumate. Peste savane cu animale bizare, imposibile, peste defilee în care, înghesuiţi unii-n alţii, umplând văile şerpuite, stăteau mulţimi de oameni goi şi cântau. Peste arbori cu crengi străvezii, de care atârnau roade grele, ce nu erau nici mere, nici zarzăre, nici rodii, nici alămâi, dar care-mprăştiau în văzduh miresmele tuturor. În fundal erau steiuri atât de înalte, că zgâriau ca diamantul sticla groasă a bolţii. Pe cer, alburii, încremeniseră mai multe lune uriaşe, copilul le numără, erau nouă. Rotind privirea-mprejur, văzu că locul de unde-a venit, unde-ar fi trebuit să fie clădirea Circului, era acum un mare mausoleu de marmură neagră, atât de lustruită, încât băiatul se vedea reflectat în piatra ei. Tot acolo se vedea reflectat şi bărbatul care luase acum culoarea focului şi a ambrei.

Coborâră-mpreună pe lângă poduri carstice, pe lângă prăpăstii şi orgi de granit, prin mijlocul florilor necunoscute, cu nectarul curgând pârâiaşe printre petale colorate în alte culori decât cele din lumea adevărată. Se răsuciră-mpreună pe cărări presărate cu bolovani de opal. Intrară până la genunchi în ape care nu udau, ape ca de lumină vălurită. Trecură pe lângă temple prăbuşite ca nişte bucăţi de măsea încă rămase-n gingie. Ajunseră-ntr-o vale plină de păpădii cât brazii, înălţându-şi globurile peste tot cerul. Când sufla vântul, paraşute pufoase se risipeau peste lume, având fiecare agăţat de capătul ei câte un ou sidefiu. Înclina deja către seară când ajunseră pe ţărmul acelei mări. Lunile de pe cer se-ngălbeniseră şi păreau acum nişte sloiuri înconjurate de o ţesătură fină de raze. Urcară-ntr-o joncă de lemn stacojiu, ce porni ca fulgerul pe apele negre. Uimitoare, de nedescris panoramă! Căci sute, mii de alte jonci cu pânza roză-n amurg porniseră şi ele pe apa fără de valuri, sub bolovanii de lumină ai lunilor ce se reflectau în ocean. Copilul stătea la prova, nemişcat ca o figură sculptată acolo, aşteptând să apară ceea ce-i apăruse deja, demult, într-un vis, ţărmul acela cu neputinţă de uitat vreodată. şi iată-l, măreţ ca o viziune de haşişin, complicat şi indescriptibil ca o planetă străină. Iată acea stâncă urieşească, scăldându-şi picioarele-n mare, iată ciucurii de palate, pagode, temple, statui năpădind-o până în vârf, copleşind-o ca merele care rup ramul într-un

an de belşug, iată sfinţenia şi cântările ce-o învăluie, iată piatra albastră şi caolinul, iată marmura şi malachita, iată terasele încălecate, balustradele în zigzag, treptele, mii de trepte… Iată ferestrele mici ca de buncăre, iată coloanele şi iată bolţile, iată acoperişurile suprapuse. Iată luminile pierzându-se în Lumină. În amurgul greu muntele strălucea, mai încărcat de podoabe decât oricare altul, munte sculptat în fildeş, arhitectură pustie…

Căci pustiu era acel furnicar de palate. Pustii acele Sfinte Sofii, pustii acele Taj Mahaluri. Copilul pătrunse prin porţi colosale-n oraşul sfânt – cât de sfânt? – şi se afundă, lângă omul de foc şi alamă lustruită, prin sălile lui îngheţate. Săli vaste de marmură, goale de orice mobilier, goale de tapiserii şi tablouri. Numai arcuri, bolţi, pilaştri albi şi goi, numai tăcere încremenită. Pe jos, mozaicuri de piatră verde şi roşie, împletite până la capătul privirii. În apele lor copilul se văzu gol şi se înfioră. Prin ferestre rotunde, fără geam, pătrundea lumina transparentă a lunilor.

Copilul urca, din săli în săli, din curţi interioare în triclinii fără meseni, din peristile cu havuz în mijloc în hala vastă a vreunei bazilici. Suia pe străzi oblice, ocolea câte un pâlc de pini, pătrundea iar în acele clădiri mereu albe, împodobite cu arhitrave, cornişe, cupole, frontoane, statui… În centrul unei săli în care lumina pătrundea prin ferestre foarte înalte trona o mare maşinărie metalică prinsă-n buloane direct pe mozaicul lucios. Era o presă hidraulică având în jur, risipite în clinchete pe podea, fâşii lungi de alamă decupată. În altă sală, cu o mare cupolă ridicată deasupra, era clădit chiar în centru un fel de amvon extrem de înalt, care părea de la distanţă un far sau un castel de apă. Mergeai ore-n şir pe oglinda podelei acoperite de desene neclare, ce se limpezeau o clipă sub tălpile tale, ca apoi să se strâmbe în perspective înşelătoare, până când ajungeai la marele turn concrescut din podea, în jurul căruia se răsucea o scară-n spirală abia destul de largă cât s-o poată urca un copil. Din vârf, chiar de sub boltă, protejat de o balustradă fragilă, vedeai în fine desenul de pe podea şi rămâneai fermecat, căci desenul reproducea muntele magic în toate amănuntele arhitecturii lui marmoreene, de parcă podeaua sălii ar fi fost de sticlă subţire şi limpede. Vedeai, într-o parte, şi marea plină de jonci, cu arhipelaguri şi stânci sălbatice ieşind din mijlocul spumei. Copilul coborî şi lipăi mai

departe, cu tălpile goale, îngheţate, pe vastul mozaic. Fiinţa de ambră şi foc îl aşteptase la piciorul pilastrului.

Lunile erau acum de lumină pură. Le zărea uneori sub câte o boltă sau printre stâlpii suciţi ai unei galerii. Golul înserat era mai mult decât putea inima să îndure. Ieşind dintr-un lung coridor străjuit de busturi identice ale cine ştie cărui bărbat ilustru, copilul se trezi din nou afară, sub cerul liber. Era acum pe platoul de lespezi din vârful muntelui, platou circular, megalitic, înconjurat de foarte ciudate statui. Primitive, strâmbe, cu granitul înnegrit de trăznete, aveau încleştate în piatra craniilor organe fragede şi vii, de parcă statuile ar fi adăpostit în ele fiinţe acoperite de lavă pietrificată: doi ochi bombaţi, compuşi din mii de hexagoane, lucind roşii-fosforescent, o trompă subţire, răsucită-n spirală, în veşnic tremur ca un arcuşor de ceas şi o pereche de antene penate ca nişte piepteni gingaşi. Toate statuile priveau spre interiorul platoului, direct către copilul gol şi înfiorat ce se-ndrepta către centrul cercului de piatră. Dar el nu le mai întoarse privirea, pentru că deodată o lumină copleşitoare i se revărsă peste creştet. Înainte de-a apuca să deschidă ochii îşi văzu corpul, braţele şi picioarele transparente ca sticla. Carnea îi strălucea, unghiile îi ardeau ca nişte lame de cuarţ. Fusese schimbat, într-o clipire de ochi, de acea lumină. Renăscuse din apă şi duh, se simţea uşor ca o rază şi gata de înălţare. Privi spre boltă şi iată, deasupra lui, suspendată în cer, radia nebuneşte o sferă de cristal mai mare decât toate lunile la un loc, întunecându-le în eclipsă, dar făcând peisajul cel vast dimprejur să ardă la rândul său cu strălucirea lunii.

Omul de lângă el îl prinse de-o şuviţă de păr şi se-nălţară la cer împreună, lăsând în urmă, ca un jet propulsor, trena de mătase a peisajului cel măreţ şi fragil al lumii aceleia. Curând, planeta scăzu pe măsură ce globul de deasupra se dilata, aşa încât, la jumătatea distanţei, copilul nu mai ştiu dacă urcă sau coboară, dacă globul stă imobil şi el înaintează sau dacă uriaşa celulă se apropie de el ca să-l încorporeze în sucurile ei dizolvante. Fapt e că erau tot mai aproape, că puteau acum desluşi structuri pe faţa cristalului, aşa cum curenţi curcubeeni se-nvârtejesc pe pieliţa sclipitoare a baloanelor de săpun. Păreau absorbiţi de pasta de lumină compactă ce învelea sfera tare şi străvezie, păreau că urmează o dâră de mireasmă uleioasă întinsă ca o limbă de foc către ei. Ajunşi aproape de peretele de cuarţ, întins acum până

la capătul vederii, intrară într-un labirint de pieliţe strălucitoare, se încâlciră-n falduri hialine, străbătură sfinctere de mucilagiu, se avântară prin lumene prelungi şi-ngrozitor de strâmte, suiră, zbătându-se ca somonii, cascade torenţiale de flamă, până ce li se permise să-şi proptească în fine palmele pe luciul îngheţat al zidului de cristal. şi zidul citi codul tăcut al crestelor papilare, pline acum de creţuri de cristal topit, îi dizolvă până la structura genetică şi-i remodelă din vânt şi radiaţie pură, aşa încât putură trece acum prin porţile enorme dintre atomii ordonaţi ai cristalului. Se găsiră în săli cu pereţii din jeturi de flacără, cu tavane de ape învolburate, străbătură locuri moarte, teribile, de o pustietate spectrală, rătăciră pe culoare din orbite stelare, în lumina olbrechtiană izvorând de pretutindeni. Avansau mereu către centru, printr-un tunel ce străbătea carnea gelatinoasă a sferei, străbătând mereu alte săli, vacuole şi cavităţi pline de organisme ciudate.

Într-un târziu, tunelul se înfundă cu o poartă de oglindă limpede şi pură. Abia privind în ea copilul îşi dădu seama că omul de amurg şi de chihlimbar ce-l însoţise până aici, şi căruia, pe drum, nu-i mai dăduse nici o atenţie, se schimbase într-o fiinţă identică lui, un alt băieţel gol, cu aceiaşi ochi strălucitori şi acelaşi zâmbet extatic pe buze. Mai era un lucru pe care-l vedea doar acum: era acum mai mic de statură, mai mic şi ca vârstă: ca şi cel de lângă el, nu putea avea acum mai mult de cinci ani. Stângaci, cu capetele prea mari pe trupuri fragile, cu ochii prea rotunzi între pleoape, copiii aşteptau, identici la chip şi la gesturi, de parcă nu doar înaintea ochilor, ci şi între ei s-ar fi întins apa de mercur a unei oglinzi. În patru alveole de spaţiu, despărţite de-o oglindă în cruce, patru copilaşi aşteptau goi revelaţia. Care veni când, pe oglinda ce se acoperise deodată de o rouă măruntă de aburi, patru degeţele scriseră strâmb, cu litere mari, acelaşi cuvânt:

ORBITOR

Din litere şiroiră dâre umede, ajungând până la podea. Ceaţa se ridică încetişor şi dintr-o dată nu mai era nici o poartă. Cei doi gemeni intrară în sala din centru, care le tăie respiraţia.

Cât de vastă era acea sală? Băiatul nu se pricepea s-o măsoare. Ea nu-i încăpea nici în ochi, nici în minte, aşa cum un acarian târându-şi perii peste

un fir de praf, pe podea, nu vede hangarul în care se află, de milioane, de miliarde de ori mai înalt decât trupul lui. Dar dacă marea planetă de cristal şi de foc învârtejit ar fi fost un balon de săpun, copilul ştia că pân-atunci rătăcise doar prin canale săpate-n pelicula lui de câţiva ångstromi grosime. Iar restul era sala, sala centrală, pereţii fugind scânteietori într-o parte şi-ntr-alta, până la marginea privirii, unde se pierdeau într-o ceaţă aurie. Iar drept înainte, lumină, lumină albă, orbitoare, ca de foc de furnal, ce ţi-ar fi evaporat trupul dac-ai fi ajuns acolo în trup. Prin vântul ei dens fură sorbiţi cei doi copii care scădeau, scădeau mereu, uitau, uitau mereu, priveau lumea de pară din jur cu tot mai multă inocenţă, dar şi cu înspăimântătoare înţelepciune, căci raportul dintre creier şi trup se schimba tot mai mult în favoarea creierului, ce se deschisese acum şi vedea. Curând înaintară atât de mult, încât lumina care-i orbise-nainte devenise întuneric adânc faţă de cea din faţă, tot mai puternică, mai densă, mai minunată, lumină de aur topit, de briliante topite, de creier topit, de idei topite, de iubire, speranţă, credinţă, mai întâi decantate în cercuri tot mai strâmte şi mai adânci, apoi unificate-ntr-o singură energie, o singură mare de fotoni lipiţi unul de celălalt. Până la acea sferă de lumină solidă, copiii străbătură cercuri după cercuri, fiecare mai învăpăiat decât cel dinainte, cel mai îngheţat dintre ele având temperatura din centrul Soarelui. După ce-l străbăteau, fiecare strat se resorbea în cel dinainte, aşa că zburau, prin spaţiu şi timp, spre punctul zero, spre granula din care ţâşnise odată focul de artificii al lumilor. Zburau spre particula fără masă, fără dimensiuni, fără sarcină, fără spin, fără stranietate, fără aromă, fără fiinţă în cele din urmă, dar care era izvorul fiinţei, polul înzăpezit al fiinţei, sfera din creştet din care se revărsa întregul corp prin cele şase cascade-nflorite de-a lungul şirei spinării.

Pătrunseră în nucleu, prin lespezile străvezii de lumină. Cu ochii tulburi ai pruncilor de câteva zile percepură forme şi stihii. Era un tron măreţ în mijloc, ce avea înfăţişarea pietrei de safir. Pe tron şedea Cel Bătrân de Zile, a cărui faţă strălucea atât de tare, încât nici sfinţii arhangheli n-o puteau contempla. Era-nveşmântat în odăjdii grele, albe cum nici un înălbitor de pe lume nu le-ar fi putut albi, iar tălpile erau încălţate-n sandale cu curele de piele din care degetele, cu unghii de calcedonie, se iveau puternice şi liniştite. Tronul era circular şi făptura cea colosală privea deodată spre toate

direcţiile, aşa cum, fiind la polul Nord, nu poţi privi decât către sud. Cetele sfinţilor, mii de mii şi zeci de mii de zeci de mii, roiau împrejur, sfat căruia nu i se cerea nicicând sfatul, armată ce nu trebuia să lupte nicicând, purtând veşminte atât de bogate şi ample şi încreţite, încât păreau nişte aripi ce se pregăteau să se-ntindă pentru zbor, imediat ce ideea de spaţiu s-ar fi ivit. Erau toţi, toţi care trăiseră vreodată, toţi ce aveau să trăiască, toţi la toate vârstele, toţi cu toate posibilităţile, curăţate de pe trunchiul vieţii lor ca nişte crengi inutile, aşa-ncât se aflau acolo şi matroana ce născuse nouă copii bărbatului ei lângă care îmbătrânise fericită, dar şi târfa ce-ar fi devenit dacă nu-l întâlnea, şi poeta ce ar fi ajuns dacă la bordel l-ar fi întâlnit pe Catullus, şi sfânta ce-ar fi fost dacă Fecioara i s-ar fi arătat într-o zi. Erau toţi, şi toţi îl priveau pe Cel din miezul vieţilor lor, şi toţi, nedormind vreodată, strigau mereu „Sfânt! Sfânt! Sfânt eşti, Doamne, izvor de viaţă fără sfârşit!“ Iar Acela-i umbrea, îi adăpostea, îi sfinţea întinzând peste toţi enorme, tremurânde, înfiorate aripi de fluture, cu ochi hipnotici şi culori veşnic curgătoare, crescând în toate cele unsprezece dimensiuni, umplându-le de irealitate şi slavă.

Dacă o furnică ar fi privit în sus către Zeus criselefantin aşezat pe tronul său din Olympia, nu l-ar fi văzut mai măreţ. Dacă o bacterie ar putea contempla vreodată o fiinţă umană, nu i s-ar părea mai copleşitoare. Iar în cele patru părţi ale tronului, cu feţele către cele patru zări, patru heruvimi, aproape la fel de strălucitori ca şi Bătrânul înălţat peste umerii lor, îşi dădeau binecuvântarea tăcută popoarelor Cărţii. Acestei cărţi ilizibile, acestei cărţi. Cel dinspre Răsărit era gârbovit ca de povara întregii suferinţe de pe lume, de parcă ochii albaştri i-ar fi fost două lacrimi amare de substanţă P. Cel dinspre Apus avea o faţă de tânără femeie cu craniul ras şi tatuat până la sprâncene cu desene fantastice. Cel din Miazănoapte era un tânăr încremenit ca o statuie vie, purtând o liră în braţe şi deschizând gura în cântec. Cel din Miazăzi era alb ca laptele, dar părul de ghemotoace de lână şi buzele groase şi nasul turtit şi înfăţişarea cumplită îi arătau sorgintea de războinic negru şi vraci. Astfel era arătarea celor patru heruvimi din jurul Celui Bogat în Zile, Celui ale cărui zile durează în veac. „Sfânt, nesfârşit, neschimbător, orbitor eşti, Doamne!“, strigau şi heruvimii, cu voci ca un

vuiet de ape mari. Iar glasul lor era limbi de foc coborând şi-mpărţindu-se peste mulţimea roindă a sfinţilor.

Încovrigaţi, cei doi embrioni, unul cu craniul către picioarele celuilalt, se rostogoliră lent pe deasupra lor, migrând tot mai mult către miezul dulce al miezului, până ce, cu ochiul din ţeasta membranoasă, încă transparentă, putură vedea în sfârşit Faţa. Faţa ascunsă în vălul de raze, indepingibila faţă, cea care străpunge pânza tabloului, care iese din literele cărţii, care nu poate fi numită nici măcar Faţă. Care este, pe lângă sferă, ceea ce sfera este faţă de măr. Care se adânceşte atât de tare în pânza fiinţei, încât o trage toată, numai cute, în adâncitura care, deodată, pe cealaltă parte, e un munte înalt. şi, văzând Faţa, în flăcările ei negre-ncepură să crească. Crescură exponenţial, îşi dublară masa-n fiecare clipă, înglobară ca o undă de şoc tronul şi heruvimii, înghiţiră miliardele de sfinţi. Rotindu-se ghemuiţi, unul cu capul la coada celuilalt, umplură deodată sala cea uriaşă, îi simţiră cu spinările-ncovoiate pereţii de zgârci elastic, de care se izbiră deodată năpraznic. Iar pereţii ce se-ntinseseră să-i cuprindă începură contracţiile. şi chinul expulzării din Împărăţie-i cuprinse, şi din ochii fără gene izvorâră lacrimi, dense şi sărate şi străvezii. Pereţii sălii le ţuguiau creştetele, îi storceau lent către tunel, îi înghesuiau acolo-n strâmtoare, mai întâi Mircea, apoi Victor, îi înfăşurau în trene de sânge, îi fulgerau cu troznetul oaselor bazinului, dizlocate. Auzeau deja ţipetele mamei, pe cealaltă parte-a Fiinţei, presimţeau deja cealaltă faţă-a luminii. şi cei doi se repeziră-ntr-un veac stihial, se descleştară din îmbrăţişare, se despărţiră la răscruce, lăsând acolo o năframă, un cuţit şi o porumbiţă, spunându-şi: „Frate, să ne întoarcem după o vreme aici, şi cine-o veni primul, să cerceteze aceste. şi dacă năframa e-nsângerată şi cuţitul e ruginit şi porumbiţa tânjeşte, e semn că e rău cu celălalt." şi Mircea crescu în acea lume cu legi stranii. Stăpânit de două înalte divinităţi, Mama şi Tata, înfăptui rituri magice: mâncă, defecă, pronunţă cuvinte, dobândi puteri necunoscute asupra bucăţilor de carne din cuprinsul pielii lui. Exploră un spaţiu coroziv, mereu mai întins, pornind din pătuţ, înglobând camera, apoi casa întreagă, şirul de case ca încăperile nautilului, blocul, spatele blocului, drumurile-ntărite pe măsură ce le bătea, monştrii izgoniţi, sinapsele atingând delicat pielea altor sinapse şi-ntărindu-se acolo în dâre mnezice, punţi sigure peste râpe-nfiorătoare. Mircea învăţă

să vorbească, fortificându-şi precum culturiştii muşchii sintactici, zona lui Broca şi a lui Wernike, învăţă să ţină lingura-n mână, să leviteze peste podea, să râdă şi să citească. Merse la şcoală şi-şi făcu prieteni în lumea cea nouă, pe nivelul cel nou. Într-o seară merse la circ şi văzu spectacolul şi pe Omul şarpe, şi Omul şarpe îl alese, tocmai pe el, pentru numărul lui de neînţeles. Acum îşi retrăgea lent degetul de pe fruntea copilului, care deodată deschise ochii, clipind orbit de reflectoare, înconjurat de hohote de râs şi de aplauze. Yoga-l privea adânc în ochi, cu faţa lui impersonală, apoi, în uralele din bezna stalurilor, se-ntoarse către public, se-nclină spre cele patru direcţii şi, cu mantia înstelată deja prinsă din nou pe umeri de Désirée, ieşi prin deschizătura cortinei. Creola luă copilul de mână, se-nclină şi ea (iar Mircişor o imită stângaci şi zăpăcit: asta să fi fost tot? doar o clipă să fi ţinut totul?) şi urcară apoi amândoi printre şirurile de scaune până sus, la cucurigu, unde luaseră ai lui bilete mai ieftine. Spectatorii pe lângă care trecea aplaudau şi râdeau către el cu simpatie. Un copil îi aruncă un „guiţ, guiţ!“, pentru care fu scuturat bine de maică-sa. Mircea se aşeză, râzând şi el, fără să ştie de ce, între părinţii lui, care-l luară după umeri, strângându-l la piept ca după o lungă despărţire. „Mamă, ce-am făcut?“, întrebă el buimac, dar tocmai intrase-n scenă formaţia No-To- Ko, care încheia spectacolul, şi începuse cu nişte riff-uri de chitară care-ţi spărgeau urechile. „Lasă că-ţi spun pe drum!“ îi strigă mama.

„Doaaaamne, am trăit s-o văd şi pe-asta! Să fi fost alt copil, nu credeam în ruptul capului, ziceam că e unul de-ai lor, că se preface… Chiar nu-ţi aduci aminte nimic?“ Ieşiseră din Circ şi înaintau pe alee, în lumina tulbure a stâlpilor de neon, căci peste oraş se lăsase noaptea. Rădaştele zbârnâiau peste tot, treceau deodată pe lângă urechile oamenilor, făcându-i să se ferească, îi loveau ca nişte pietre în spate, fojgăiau pe copaci şi în iarbă. Mircea prinsese una şi o ţinea de corpul tare ca de metal, privindu-i mişcarea dezordonată a picioarelor şi mandibulele ca nişte coarne de cerb. Voia s-o ducă acasă şi s-o pună într-un borcan. „Ce rău îmi pare că nu mai ştii nimic! Câte ai mai făcut! Ai sărit ca broasca, ai făcut chiţ-chiţ ca şoriceii, groh-groh ca purcelul… Nici când i-ai spus cucoanei ăleia câţi bani are-n poşetă nu-ţi mai aduci aminte? Dar câte n-ai făcut… Numai eu am stat tot timpul cu inima strânsă să nu ţi se-ntâmple ceva. Doaaaamne, câte mai

vede omul pe lume!“ Mama-şi făcea de-a binelea cruce. Tata tăcea, cu mintea aiurea, ca de obicei, doar vârful ţigării i se vedea arzând în întuneric. Îi depăşeau mereu grupuri de oameni, toţi ieşiţi de la spectacol, râzând şi vorbind tare. Lui Mircea-i plăcea să se înghesuie aşa printre cei ce ieşeau de la film sau de la meci, să meargă cu paşi mici odată cu ei, privind în sus către umerii lor, să-nainteze clătinat, strâns din toate părţile şi deodată să iasă la larg, în noaptea bucureşteană, orbit de faruri şi de neoane.

În capătul aleii cotiră la dreapta şi o luară prin faţa blocului. Deşi magazinele erau închise, vitrinele erau luminate spectral: magazinul de articole foto şi sport, apoi marele magazin de mobilă… Trecură pe lângă un gang identic cu al lor, dar unde se deschideau alte scări, şase şi şapte (iar în spate, mai depărtată şi mai ostilă decât Antarctica, era misterioasa Scară Opt), în holurile cărora nu îndrăznise să intre vreodată. Ajunseră acasă, în holul lor şi liftul îi duse la etajul cinci, unde locuiau ei, cei trei, în casa lor atât de liniştitoare.

Mircea nu putu să doarmă în acea noapte. Stătu ore-n şir în picioare, la fereastră, privind uriaşa panoramă a oraşului adormit. Îi era frig în pijămăluţa de zefir, dar nu se-ndura să intre în pat. Nici atunci şi nici mai târziu nu putu să-nţeleagă cum de fusese ales, cum din atâţia oameni şi din atâţia copii tocmai el, cel de sus, de la cucurigu, cel ce stătea pe un loc ieftin şi obscur, fusese găsit, chemat, adus în cercul de foc al arenei, acolo unde nici un alt spectator nu călcase şi nici nu visase să calce. Seara aceea de miez dulce de vară avea să fie mereu pentru el o primă dovadă a unui destin ce nu părea să-l fi privit până atunci nici măcar cu coada ochiului. În singura poză ce li se făcuse în clasa întâi, şi care arăta toţi copiii în bănci şi pe tovarăşa între rânduri, sprijinindu-se cu o mână de banca lui Pena Cornelia, el aproape că nici nu se vedea. Doar dacă te uitai mai bine vedeai până la urmă un băieţel mic, cel mai mic, negricios, rătăcit pe undeva prin fundul clasei. La joacă, de asemenea, abia dacă ceilalţi îl băgau în seamă. Chiar şi acum, în mod sigur aveau mai curând să râdă de el, că sărise ca broasca sau chiţcăise ca şobolanii. Deşi chiar şi Mimi sau Vali şi-ar fi dat şi pielea de pe ei să-i fi chemat la el Omul şarpe. Ce-i păsa însă? Ce-i mai păsa? O fericire care semăna mult cu frica îl copleşea acum, când stătea cu picioarele goale, după perdea, la fereastră.

Din borcanul ei de pe masă, închis cu un celofan în care Mircea făcuse câteva găuri pentru aerisire, rădaşca privea şi ea, ridicată pe jumătate pe peretele de sticlă, lumea. O oboseală vecină cu moartea i se-ntindea în carnea fibroasă de sub platoşă. Beţia zborului şi a azurului, rotirile nebuneşti în jurul marelui stejar îşi avuseseră rodul lor: mesajul fusese transmis. Nu desfăcuse degeaba aripile şifonate de sub elitre. În sicriul de sticlă avea să rămână curând doar o carcasă goală, căci Duhul fusese deja injectat în nuntirea cu o altă insectă şi mergea mai departe prin tubul de carne neîntreruptă al generaţiilor. Dar pentru fiinţa ce acum amorţea în închisoarea ei transparentă, privind prin sticla ei către un băieţel ce privea prin sticla ferestrei, nu aceea fusese minunea. Minunea fuseseră cerul albastru şi zborul. Pentru ora aceea meritase să rătăcească ani în şir, vierme avid şi abject, prin bezna canalelor din stejar. Alunecă pe fundul borcanului şi rămase încremenită, grea şi rigidă ca o jucărie de tablă.

La colţul blocului, în dreptul gangului pe unde se intra la Scara Unu, copiii stăteau în soare şi cerşeau steguleţe de la oamenii ce se-ntorceau de la defilare. Era aproape de ora prânzului şi undeva, cine ştie unde în oraş, defilarea continua, de la etajul unu se auzea vocea crainicului în televizor, dar cei ce defilaseră deja, muncitorii de la diferite fabrici, se-ntorceau acum dezordonat, în grupuri destrămate care ocupau întreaga şosea. Era ca după un meci de fotbal pe Dinamo, când de asemenea oamenii ieşeau şi inundau şoseaua, luau cu asalt tramvaiele, scoteau pe geamurile lor steagurile clubului şi-şi strigau lozincile către trecători. şi acum tramvaiele şi puţinele maşini abia aveau loc să-nainteze prin gloata veselă care-şi purta pe umeri, neglijent, pancartele şi portretele, şi care, ca să scape de ele, dădeau copiilor steguleţele, florile de hârtie şi paleţelele de pânză pe care scria PMR. şi Luci, şi Jean, şi Lumpă aveau braţele pline de trofee colorate, dar tot mai cereau altele şi altele deşi, dacă i-ai fi-ntrebat, n-ar fi ştiut să-ţi spună ce-aveau de gând să facă cu ele. Steguleţele erau de două feluri: roşii şi tricolore. Cele roşii aveau pe ele secera şi ciocanul într-o cunună de spice, iar celelalte stema ţării pe culoarea galbenă. Erau dintr-o hârtie foarte poroasă, miroseau a clei şi chimicale şi se sfâşiau extrem de uşor, aşa că puţine erau întregi. Băţul lor era de lemn de tei, zgrunţuros şi grosolan ca un beţişor de vată de zahăr.

Deja steguleţele nu mai aveau căutare, erau prea multe, şi copiii încercau acum să pună mâna pe lucruri mai valoroase. Florile de hârtie creponată, la capătul unei sârme, ca nişte sorcove, erau ceva mai căutate, dar ceea ce vânau copiii în special erau „lozincile“, nu cele lungi de câţiva metri, fireşte, ci unele mici, rotunde, înconjurate de ghirlande. Pe ele scria doar PACE, PMR şi alte cuvinte scurte. Astea erau foarte preţioase, fiindcă muncitorii nu le dădeau de obicei, le duceau şi ei la copiii lor. şi Mircea spera ca tatăl lui să-i aducă vreuna de la defilare. Ar fi vrut atât de mult ca anul acela să-l ia şi pe el, cum îşi luau alţi oameni copiii, să vadă şi el defilarea cu adevărat, nu aşa, începutul şi sfârşitul ei şi ceva la televizor, unde totul devenea… nu ştiu cum, neinteresant, fiindcă mai mulţi crainici

tot spuneau ceva şi imaginile urmau înţepenite, doar în alb şi negru, şi-i tot arătau pe tovarăşii din tribună, nişte oameni ca toţi oamenii care aplaudau şi făceau cu mâna. Uneori însă arătau la televizor oameni care-şi duceau copiii pe umeri, şi Mircea se gândea ce fericiţi trebuie să fi fost copiii ăia care vedeau totul de-acolo, ridicaţi peste marea de oameni cu flori, steaguri şi portrete înaintând încet spre capătul bulevardului sau ce-o fi fost, unde se ţinea defilarea. Fireşte, el nu mai era de dus pe umeri, dar tot i-ar fi plăcut să fie şi el în mulţime, chiar dacă n-ar fi văzut nimic. Dar trebuise şi anul acela să se mulţumească cu mult aşteptata trezire de dimineaţă, cu vânarea de steguleţe şi cu aşteptarea artificiilor, ce aveau să lumineze cerul pe la nouă seara.

„Tanti, tanti, dă-mi şi mie o floare“, se milogea Lumpă luându-şi o figură jalnică, de parc-ar fi fost mort de foame şi-ar fi cerut un covrig. „şi mie, tanti!“ sărea şi Jean, dar lui nu prea îi dădeau, că prea arăta a derbedeu. Lui Mircea nu îi dădeau nici atât, fiindcă lui îi era ruşine să ceară. El mai mult se uita după maşini, numărând Volgile şi Wartburgurile, din când în când câte un Fieţel 600 mic cât un gândac, care treceau încet, ca după mort, prin gloată. Se uita mai ales după tramvaiele cele noi, tăcute, care erau în probe zilele acelea. Erau cu totul altfel decât cele vechi, cu vagon şi remorcă şi cu taxatoare în spatele vagoanelor. Taxatoarea dădea biletele, care erau mai ieftine la remorcă, la clasa a doua. Când era-nghesuială şi oamenii mergeau şi pe scări, nimeni nu mai lua bilet, sau era câte unul mai temător care dădea mărunţiş din mână-n mână „până-n fund la taxatoare“. Ăsta era unul dintre bancurile tâmpite ale naşului, tatăl lui Jenel, care când venea cu tanti naşa pe la ei spuneau amândoi numai porcării. Atunci ai lui dădeau drumul la radio şi-ncepeau să danseze „cu figuri“, mama se prăpădea de râs, roşie ca focul, iar olteanul şmecher mai arunca din când în când câte un banc. Că cică o vânzătoare de la cofetărie zicea de prăjituri că „se topesc ca rahatul în gură“, sau că unii au intrat la o cafenea unde aveau cafea Mocca şi au cerut „două moace“ şi ospătarul a zis „V-am văzut de cum aţi intrat“. Numai prostii. Sau, când dansau, vorbeau numai cu „picea“, „dă-mi picea“, trăgând cu coada ochiului ca nu cumva să înţeleagă copiii, dar Mircea ştia ce-nseamnă asta, căci Jean le spusese o dată cum înjură ungurii: *zenia menia picea bo…* Noile tramvaie nu mai aveau însă două vagoane, ci doar unul

foarte lung, şi de asemenea nu mai aveau taxatoare. În locul lor erau nişte automate. Vara aceea copiii se plimbaseră cu unul dintre tramvaiele astea, fuseseră cu el până-n Floreasca. Dac-ar fi ştiut mama lui Mircea l-ar fi omorât în bătaie. Automatele aveau o manetă şi o gaură pe unde băgai bănuţii. Călătorii trebuiau să aibă conştiinţă şi să bage cât trebuia. Dar ce nu băgaseră acolo el, Jean şi Luci: capace de bere, cioburi, piuliţe… Iar apoi trebuia să-ţi rupi un bilet dintr-un sul gros, prins pe un suport, ca hârtia igienică. Copiii plecaseră cu tot sulul, îl întinseseră prin tramvai, îl înfăşuraseră pe bare… Era mai distractiv decât cu taxatoarele care strigau la ei ca apucatele. Mai demult când venea controlul era groaznic, fiindcă de obicei controlorii erau neraşi, murdari, aveau figuri de bandiţi, şi când răcneau o dată „biletele la control“ puteai să ai şi zece bilete, că tot îţi sărea inima. Toată lumea-i ura, şi când îl prindeau pe câte unul fără bilet oamenii-i ţineau partea, îi ocărau, le trăgeau şi ghionturi… Ai lui niciodată nu mergeau fără bilet, dar îi spuneau lui Mircea să spună că are doar şapte ani, ca să nu-i cumpere şi lui, deşi el ar fi fost tare mândru să ţină şi el un bilet în mână ca toţi călătorii. Ar fi vrut atât de mult să fie şi el cineva, să-l bage şi pe el oamenii-n seamă… Mulţi copii din revista Luminiţa se remarcau, găseau câte-un portofel şi-l duceau la Miliţie sau făceau altă faptă bună… Mircea nu încercase decât o dată ceva asemănător şi ieşise cât se poate de prost. În vechea geantă stacojie, de domnişoară, a mamei, pe care-o ţinea-n şifonier, plină de poze, chitanţe şi mărunţişuri, era şi un ceas de mână fără curea, de-al tatălui său, cu care copilul se juca din când în când. Ceasul era de mult stricat, dar avea limbi fosforescente, care se vedeau bine în întuneric. Într-o după-amiază luase ceasul din poşetă şi ieşise cu el afară, fără să ştie prea bine ce-avea de gând să facă. Voise mai întâi doar să-l arate copiilor. Dar când ei l-au întrebat de unde-l avea, deodată Mircea şi-a dat seama de şansa care i se ivise. Le spusese că l-a găsit pe alee şi, bineînţeles, toţi au ajuns la concluzia că trebuia dus la Miliţie. Triumfător, în sfârşit în fruntea găştii care-l urma cu entuziasm, a trecut de gangul de la Scara Unu şi s-a găsit drept în faţa intrării de la Miliţie, păzită mereu de un plutonier plictisit. A intrat prin bolta sinistră şi-a fost îndrumat către un birou, unde Mircea a povestit încă o dată unui ofiţer cum găsise el ceasul şi a fost lăudat că-l dusese la Miliţie în loc să-l bage în buzunar. Jumătate de oră după

aceea a mai fost un erou, pentru ca în cele din urmă să uite până şi el de fapta lui meritorie. Nu trecuseră însă mai mult de trei zile şi maică-sa, copilul n-avea să-şi explice niciodată cum şi-n ce fel, observase lipsa ceasului şi-l întrebase dacă ştia ceva despre el. „Nu, mamă!“, îi spusese nevinovat, dar seara, când se-ntorsese taică-său, urmase un interogatoriu cu jarturi şi troscuri la care nu mai putuse rezista. „L-am dus la Miliţie“, mărturisise printre gemete şi lacrimi, şi, dacă pentru el povestea se terminase mai mult sau mai puţin acolo, pentru tatăl lui ea abia începea, fiindcă la Miliţie nu fusese în stare să le spună celor de-acolo nici ce marcă era ceasul, nici măcar cum arăta. Bineînţeles, că doar zăcuse în geanta aia ani de zile… După nu ştiu câte zile pierdute şi teancuri de declaraţii completate îşi recăpătase în sfârşit obiectul, cu care se-ntorsese acasă zdrobit şi ruşinat.

„O ştiţi pe aia cu Tică şi Tache?“ începuse ca de obicei Jean. Toată dimineaţa spusese bancuri. Se şi certase cu Luci, fiindcă Luci spusese că-n *Angelica, marchiza îngerilor* apărea Angelica vreo zece secunde în pielea goală. Jean zisese că nu se poate, că de fapt actriţele astea care-şi arată ţâţele şi toate alea poartă de fapt pe ele un costum transparent prin care nu se vede nimic. „Cum, bă, transparent prin care nu se vede nimic?“ întrebase nedumerit Luci. „Păi simplu. Tu crezi că Angelica era chiar aşa, în curul gol? Băi prostule, curul ăla e desenat pe costum, nu e al ei. şi ţâţele, şi flocii, tot. N-au voie să apară chiar în pielea goală!“ şi-au tot trăncănit după aia despre cât le-or plăti ca să apară aşa în filme. În oraş erau filme „interzise copiilor sub 14 ani“, dar Jean zicea că-n alte ţări sunt şi filme atât de porcoase, că erau interzise şi bărbaţilor, şi femeilor sub 80 de ani. Apoi zisese bancul cu Tică şi Tache. Cică erau doi fraţi, Tică şi Tache. Într-o zi taică-su avea nevoie de tuş. şi l-a trimis pe Tică să cumpere tuş de la un magazin care se numea Găurica. S-a dus Tică şi a adus. După o vreme, tuşul s-a terminat şi l-a trimis şi pe Tache să-i cumpere. şi i-a mai cumpărat şi el, dar iar s-a terminat. Atunci i-a trimis pe amândoi, dar s-au întors fără tuş: nu mai aveau la magazin. şi-atunci taică-su s-a dus furios el însuşi la magazin şi a-ntrebat-o pe vânzătoare, care era o babă, ce s-a-ntâmplat. şi baba i-a zis aşa: „Când fu Tică, nu fu Tache, / Când fu Tache, nu fu Tică, / Când fu Tică şi fu Tache / Nu fu tuş la Găurică“… Jean spusese poezia ca pe-o

numărătoare, dar copiii abia avură timp să râdă, că apăruse deodată mamaia lui Jean şi-l luase acasă, nu ştiu ce treabă avea să-i dea. Atunci copiii se duseră şi ei acasă, fiindcă urmau sportivii şi mai ales parada militară, pe care voiau s-o vadă la televizor. Mircea o luă-n josul blocului, de gât cu Luci, şi se despărţiră în gang: Luci stătea la Scara Trei. Intră apoi în holul scării lui, repetându-şi poezia ca s-o ţină minte: „Când fu Tică, nu fu Tache…“ Ce caraghios să se numească un magazin Găurica! Magazinele aveau, de fapt, nume mult mai frumoase. Cel mai mult îi plăcea „Vulturul de mare“ („cu peştele-n gheare“, adăuga mereu mama lui), care avea înăuntru etaje de jur-împrejur, forfotind de lume, spre care duceau scări largi de marmură, dar şi un lift cu pereţi de sticlă. Cu el îi plăcea mult lui Mircea să meargă, pentru că urca foarte lent şi vedeai cum vin către tine etajele, ca într-un vis. şi magazinul Victoria era frumos, şi Romarta, şi Voaleta… Toate erau atât de luminate, atât de măreţe! Da, chiar măreţe. Erau cele mai mari şi mai frumoase clădiri pe care băiatul le cunoştea. Adevărate fortăreţe ce răsăreau deodată, cu vitrinele lor largi şi reclamele lor de neon, din marea de construcţii mărunte. Foarte rar mergeau în centru, la magazinele acelea. Drumurile cu troleul erau mereu nişte aventuri. Treceau pe străzi ciudate, necunoscute, unde dac-ar fi coborât ar fi fost pierduţi, şi se-ntorceau seara, sub cerul roşu ca flacăra, fără să fi putut spune pe ce drumuri întortocheate au rătăcit. Cum mai ştiau părinţii lui să se-ntoarcă din atât de stranii călătorii?

Mircea luă liftul şi, deschizând uşa de metal, aruncă o privire, ca de obicei, prin crăpătura dintre palier şi podeaua liftului: erau acolo jos, sub lift, o grămadă de hârtii de la eugenii, de la lamele de gumă de mestecat… Tot copiii le aruncaseră. Mai erau şi tot felul de putreziciuni. Uneori în lift mirosea foarte greu, a mort, ai fi zis. Însemna că vreun şobolan murise acolo şi acum putrezea. Dar nu era numai asta. Când mergea la şcoală, mama îi pregătea câte un pacheţel în fiecare zi: pâine cu unt şi salam sau şuncă de Praga. Dar el era mofturos, nu-i plăcea nimic, şi înghesuia pacheţelele, de cum pleca, în fanta aceea a liftului, îi plăcea să le vadă căzând prin puţul liftului de la cinci etaje înălţime. Câte s-or fi strâns cu vremea acolo jos… Era slab de-i numărai coastele fiindcă nu mânca nimic. O dată, mama lui găsise-n spatele bufetului de la bucătărie, strivită între

bufet şi perete, o piersică uriaşă, zemoasă, pe care abia i-o dăduse. Începuse să plângă de disperare.

Acum copilul sărea în lift, pe când acesta pornise, doar-doar l-o opri între etaje. Nu-i mai era frică de asta. Îi plăcea să deschidă uşile din mers ca să vadă dincolo de ele peretele zgrunţuros, murdar de păcură. ştia că dacă apasă iar pe buton liftul porneşte din nou. Chiar la gândul că liftul s-ar putea prăbuşi nu se mai speria ca-nainte. ştia ce trebuia să facă. Avea să sară cât putea în sus când se lovea de fundul puţului. Aşa, liftul se zdrobea, dar el nu păţea nimic. Singurul gând care-i strângea inima era, mai departe, să urce până la etajele şapte sau opt, să ajungă pe acele paliere cumplite, unde spaţiul vuia insuportabil. Din fericire azi nu era cazul, azi uşile se deschiseră în dreptul etajului lor, atât de familiar, încât nu era, în definitiv, decât prima cameră a apartamentului lor, împărţită, e drept, cu alte trei familii. Chiar lângă ei locuia fotograful, la cealaltă uşă stătea Sandu, băiatul miliţianului, iar la ultima – cineva, nişte oameni fără copii. Dar chiar în dreptul liftului, pe peretele opus, între uşa fotografului şi a lui Sandu era un fel de ferestruică având geamul vopsit în alb, iar alături un panou electric încuiat, pe care erau un cap de mort şi fulgere pictate cu vopsea roşie. Ferestruica, pe care scria HIDRANT, se putea deschide destul de uşor. Mircişor o descoperise foarte devreme şi era, pentru el, un prilej de continuă uimire. Fiindcă de câte ori o deschideai găseai acolo, în micul spaţiu alb şi curat, mirosind a var, dinăuntru, mereu altceva, mereu o surpriză la care nu te-ai fi gândit. Era de parcă blocul ar fi vrut să-i facă băiatului câte-un cadou din timp în timp. Nimeni nu mai cunoştea ascunzătoarea, nici măcar Sandu, care stătea chiar lângă ea. De câte ori era singur pe palier, Mircişor ridica zăvorul, trăgea de uşiţă şi găsea… ce cu gândul nu gândeai: un vaporaş de plastic cu un scafandru pe punte, gata de scufundare, o cutie de sticlă cu scheletul unei mâini adevărate, un aeromodel de balsa şi celofan, o broască vie, cu ochi roşii, mare cât un iepure, patru păpuşi ruseşti aşezate în ordine descrescătoare, o carte bogat ilustrată, scrisă cu litere necunoscute, o bilă albastru-străvezie care plutea în micul spaţiu fără s-atingă pereţii, o cutie de insectar cu un mare fluture martirizat, un ceas de buzunar cu cadranul întors ca-n oglindă, o ciocolată cu şase straturi: de chewing-gum, de halviţă, de marţipan, de nuga, de

ciocolată şi de napolitană, o jucărie cu mecanism, întruchipând fata din nufăr… Doar pe aceasta din urmă o putuse lua acasă.

Îi deschise mama, transpirată ca de obicei, mirosind a ceapă fiartă, şi-ntr-adevăr vreo trei oale fierbeau pe aragazul din bucătărie, umplând casa de aburi. Copilul încercă fără succes să-i spună bancul cu Tică şi Tache. „Să nu te mai aud cu prostii din astea!“ îi spusese categoric şi nu-i mai dădu apoi atenţie, căci era ocupată să toarne borşul în oale. Merse-n sufragerie unde tatăl lui, abia întors de la defilare, stătea pe sofa doar în chiloţi şi maieu şi se uita la televizor. Bineînţeles, nici nu putea fi vorba să-i spună lui bancul, oricât l-ar fi mâncat limba. Se aşeză şi se uită şi el în ecranul alb-negru unde se vedea deja defilarea sportivilor de la diferite cluburi, anunţată de vocea înflăcărată a crainicului. Păcat că televizoarele nu puteau arăta şi culorile. Copiii de multe ori se gândeau cum ar fi să vezi colorat la televizor, ba încă-şi închipuiau că „în anul două mii“ aveau să se inventeze şi televizoare care să te facă să simţi şi mirosurile, gusturile, să pui şi mâna pe oameni, pe tot ce arătau ei acolo… Dacă unul mânca o savarină, ce bine-ar fi fost să-i vezi căpăcelul de cozonac mânjit cu gem roşu, să-i simţi mireasma parfumată şi-apoi să ai în gură gustul însiropat… Da, dar, vorba lui Vova, dacă unul trăgea o băşină, ce te făceai? Ţi se umplea sufrageria de putoare. Sau dacă Sfântul, Simon Templar, îi dădea unuia un pumn, ar fi trebuit să te doară şi pe tine falca. *Sfântul* se dădea în fiecare sâmbătă. Înainte mai fuseseră nişte seriale, dar nu cine ştie ce. Totuşi, lui Mircea-i plăcuse primul, *Robin Hood*, mai puţin *Wilhelm Tell* şi deloc *Thierry La Fronde*, care tot trăgea cu praştia. Toate începeau cu câte-o melodie. Mircea ştia toate melodiile pe de rost. În cea de la *Robin Hood*, nu se ştie de ce, numele lui Robin Hood era pronunţat „Roaben Hood“. El trăgea foarte bine cu arcul, o dată şeriful de nu ştiu unde, duşmanul lui, trăsese o săgeată chiar în mijlocul ţintei: ia să te văd ce faci acum? Dar „Roaben“ trăsese şi el direct în săgeata şerifului, o despicase toată şi intrase tot în centrul ţintei. *Sfântul* însă era mult mai palpitant. Toţi copiii ştiau să-l deseneze, era plin peste tot de omuleţul cu un cerc deasupra capului. Cântecul era cam aşa: „Tanana – tanana – ta!“ O vreme încercaseră să dea alt serial, *Baronul*, dar ăsta era un tântălău ce nu s-a mai pomenit. De obicei îl băteau toţi, îl băgau bandiţii în ghips, îi învineţeau ochii… Pe când Sfântul le trăgea pumnii, apoi îşi trecea mâna

uşor prin păr şi era apoi acelaşi ins zâmbitor şi frumos dinainte de bătaie. Doar vreo trei episoade fuseseră din *Baronul*. Copiii-şi băteau joc de el, îi făcuseră şi o poezie: „Pe şoseaua Colentina / Merge Sfântul cu maşina / Iar în urma Sfântului / Baronul cu rabla lui.“ Sfântul, pe lângă că-i bătea pe toţi, se şi îndrăgosteau toate femeile de el. Se luau în braţe, se sărutau… Cum Dumnezeu se pupau şi actorii şi actriţele astea cu oricine? La-nceput, Mircea crezuse că doar se prefăceau, dar la *Sfântul* se vedea bine că o făceau cu adevărat. „Asta nu-i nimic, în străinătate se şi fut cu adevărat în filme“, zicea câte un copil, şi iar începeau cu televizoarele alea din anul două mii: atunci o să le poţi pune mâna actriţelor pe fund, pe ţâţoance… Toată lumea aştepta sâmbăta, când se dădea *Sfântul*. Pe străzi nu mai era atunci ţipenie de om.

Treceau sportivii, unii duceau nişte ringuri de box în care doi boxeri îşi dădeau pumni, eschivau, mergând totuşi în direcţia coloanei. Pe un car alegoric împodobit cu flori erau gimnaste sărind pe bârnă, făcând şpagatul, erau piramide în care sportiva de sus ţinea o pancartă cu „Trăiască lupta pentru pace!“ Crainicul spunea câte medalii au luat la nu ştiu ce olimpiadă. Păcat că era totul cenuşiu, numai umbre. De fapt, în realitate era plin de culori. În fiecare dimineaţă, de 23 August, îl trezeau pe la şase: „Hai, că a-nceput defilarea!“ şi deschideau marele geam din camera lui. Rumoarea, zgomotul miilor de oameni care treceau îl auzise de fapt de mult Mircişor, dar credea mereu că visează. Când geamul se deschidea, te izbea, odată cu aerul rece al dimineţii, o explozie de glasuri, tropote, începuturi de lozinci recitate de zeci de oameni, râsete… Încă buimac de somn, copilul fugea la geam şi se atârna peste pervaz lângă părinţii lui. Pe-acolo, pe ştefan cel Mare, era traseul pe unde treceau cei cu defilarea, aşa că-i puteai vedea pe toţi pe rând, grupaţi după uzinele şi fabricile lor, purtându-şi pancartele pe care erau trecute realizările, cifre, grafice… Toate fabricile aveau carul lor alegoric, care era un camion acoperit cu o platformă de pânză roşie. Pe ea vedeai câte-un mare glob pământesc, câte-un porumbel al păcii uriaş cu o crenguţă în cioc, tot felul de lucruri. şi roţi dinţate, şi nişte strunguri adevărate, şi siluete de fabrici din carton, suite toate pe platformele alea. Pe marginile lor stăteau în fund muncitori şi muncitoare în salopete, glumind şi-mbrâncindu-se. Aşa, nepăsători, împungându-se cu steagurile şi mai

trântindu-şi în cap câte-un portret, lui Mircea-i plăceau mai mult decât la televizor, unde stăteau ţepeni şi strigau ura. Dar mai ales totul era multicolor ca un carnaval cu mii de flori şi ghirlande. „Uite, ăştia-s de la Semănătoarea, de la Obor“, zicea mama. „şi ăştia de la IOR. Ar trebui să fie şi unchiu-tău Nicu printre ei, săracul…“ Unchiul Nicu, bărbatul lui tanti Vasilica, fusese maistru la IOR. Acolo-i şi intrase o aşchie de oţel într-un ochi. Era foarte deştept, citea almanahuri şi câteodată-ţi spunea câte-un lucru de-acolo de te lăsa cu gura căscată. Dar se-mbolnăvise de reumatism, abia dacă se mai putea mişca. Ce ar fi vrut să fie şi el la defilare…

Mircea se plictisea până la urmă de curgerea aia monotonă, dar tot nu pleca de la geam. Aştepta el ce aştepta. Pentru că deodată, la început abia simţit, pervazul şi geamurile începeau să tremure şi un vuiet surd umplea şoseaua. Zgomotul se apropia din ce în ce mai mult. „Vin tancurile!“ striga bucuros copilul. Miliţienii începuseră să se-agite, împingeau mulţimea spre trotuare, zgomotul creştea până la un urlet greu, continuu, şi deodată se arăta coloana militară, mai întâi GAZ-uri vopsite-n kaki, apoi amfibii, apoi tunuri de toate felurile trase de camioane, rachete lungi pe şasiurile lor şi, mult aşteptate, tancurile, mărunţind caldarâmul cu şenilele, puternice, de neoprit, cu câte unul sau doi oameni în negru ieşind pe jumătate din turele. Mircişor era-n culmea fericirii. Mama trebuia să-l ţină ca să nu cadă de pe geam de entuziasm. Când dispăreau ultimele, şoseaua se umplea din nou de oameni, vibrând mai departe ca în timpul unui cutremur. Abia atunci băiatul se-ndura să se ridice de pe pervaz şi să intre în casă. Îl dureau coastele de la orele de stat pe geam. Mânca în fugă şi ieşea afară la adunat stegulețe.

Nu strânsese cine ştie câte: vreo opt tricolore, fără valoare fiindcă le găseai peste tot, şi doar trei roşii, cu secera şi ciocanul. Ciudat cum lucrurile deveneau preţioase numai fiindcă erau rare. Toţi făceau colecţie de capace de bere turtite cu ciocanul. Puteai să ai Rahova sau Azuga câte voiai, că nimeni nu dădea doi bani pe ele. Dar un Okocim era deja preţios, iar dacă aveai un Radeberger te invidiau toţi. Mimi avea aproape numai de-astea bune, străine, se ducea pe la restaurante şi se milogea pe la chelneri să i le dea. Le punea apoi pe şina de tramvai, şi tramvaiul când trecea peste ele le-ntindea atât de bine, că erau ca nişte foiţe de staniol cu marca scrisă pe ele.

Astea se numeau tigăiţe şi erau cele mai râvnite. Pe lângă steaguri, mai înşirase frumos pe masă şi câteva flori de hârtie cu frunze de cârpă.

Mama pusese masa, vai, mereu ciorbele ei, zeamă-lungă, după care nu mai puteai mânca nimic, îţi umflai stomacul, şi cei doi trecură la masă fără să-şi ia ochii din televizor. Din ce spunea crainicul nu puteai înţelege nimic, era însufleţit de parc-ar fi comentat un meci de fotbal, dar nu era nici o legătură între entuziasmul lui şi curgerea monotonă a umbrelor ălora cenuşii, a uralelor şi scandărilor fără sfârşit. Se uitau, de fapt, doar la imagini, fără să vrea să vadă altceva, căci ştiau că nu era altceva, puteai să vrei şi o mie de ani. Când imaginea se deregla, apărea scris pe ecran „Defecţiune tehnică". „Stai, nu mai pocni televizorul, că e de la ei", zicea mama, căci tata, cum începea să joace imaginea, sărea enervat şi lovea cu palma în cutia de lemn atât de tare, că era de mirare că nu se făcea praf. Aceşti „ei" ştiau ce-ţi trebuie, nu mai trebuia să-ţi baţi tu capul. Îţi dădeau un film pe săptămână. O emisiune de varietăţi vinerea şi serialul cu Sfântul sâmbăta. Marţi nu-ţi dădeau nimic, se odihneau şi ei. În schimb, se pare, tot ce-ţi cereau era să nu vorbeşti „ce nu trebuie". „Noi suntem oameni mici, Mircişor", începuse de la o vreme să-i spună mama, cu oarece fereală. „Dacă auzi vreun copil că zice că nu trăim bine, că nu ştiu ce, tu să pleci de acolo. Vezi câţi miliţieni sunt în blocu-ăsta, şi dacă te-au luat, ăla eşti! Nu te mai scoate nimeni de la ei de-acolo." Aşa aflase copilul că erau şi altfel de bancuri decât cele cu porcării, şi că nu trebuia nici să spui, nici să asculţi bancurile alea. şi nu doar bancuri. Se speriase groaznic într-o zi când venise de la joacă şi, aşa cum lălăia de multe ori tot felul de vorbe fără sens, începuse să strige prin casă „Pe-ne-le, pe-ne-le!" Nici nu mai ştia de unde-i veniseră silabele alea, de la nişte pene de găină probabil, pentru că oamenii tăiau gâtul găinilor în spatele blocului şi le lăsau apoi să sară şi să se zbată, fără cap, pline de sânge, până încremeneau pe pământ. Tatăl începuse să ţipe la el din senin şi să-l scuture ca un apucat. Se făcuse roşu ca racul la faţă: „Cine ţi-a spus să zici aşa? De la cine ai învăţat? Mă nenorociţi, mă băgaţi în puşcărie!" Mama se repezise şi ea să-l ţină, să nu-l bată, ieşise ceva cu atât mai înfricoşător cu cât Mircea nu-nţelegea nimic. Ce spusese? Ce era rău în „pe-ne-le"? Măcar în cazul porcăriilor ştia deja ce să spună şi ce nu, dar acum? Nimeni nu-i explicase nimic, nici atunci şi nici mai târziu.

Mama şi tata se duseseră la bucătărie şi se certaseră multă vreme acolo, iar copilul, speriat, cu lacrimi în ochi, rămăsese pe covor şi se juca mecanic cu nişte franjuri. „ştii că eşti grozav“, auzea din când în când, „de unde să ştie copilul?“ „Ia lasă-mă, dragă, ’n pace. Vrei să ne ancheteze? Nu şi-a găsit să strige altceva decât lozinci duşmănoase?“ Deci Mircea spusese fără să vrea ceva „duşmănos“, deşi el nu duşmănea pe nimeni. Întâmplarea îi rămăsese întipărită ca o mare enigmă în minte. Ciudat era că o asocia cu alta, fără legătură ai fi zis. În clasa întâi le făcuse la şcoală un vaccin în pulpă. Era foarte dureros, şi în câteva ore piciorul îţi înţepenea cu desăvârşire, te durea cumplit chiar şi gândul să-l îndoi puţin din genunchi. Dar părinţii lui îi tot ziceau: „Fă mişcare, încearcă să-l îndoi, altfel o să-ţi rămână anchilozat.“ Mircea încerca, dar nu putea aproape deloc. În câteva zile însă efectul avea să treacă. Dar tatăl lui nu avusese răbdare atât de mult. „Ia să te văd cum îl îndoi“, îi spusese-ntr-o după-amiază. „Hai, mai mult, ce eşti tu, bărbat sau pui de găină?“ Copilului îi dăduseră deja lacrimile de durere. „Nu pot mai mult“, spusese, iar tatăl se schimbase deodată la faţă. „Nu poţi sau nu vrei? ştii cum zice marxistul: Nu ştii? Te învăţăm! Nu poţi? Te ajutăm! Nu vrei? Te obligăm!“ şi se-ndreptase spre el ameninţător. Lui Mircea-i fusese întotdeauna frică de tatăl lui, dar niciodată ca atunci. Îl cuprinseseră parcă fiorii morţii. O luase la fugă disperat, şchiopătând, tatăl îl fugărise în jurul mesei, îl prinsese-ntr-un colţ şi-i îndoise complet, de mai multe ori, cu forţa, piciorul din genunchi. Mircea-şi pierduse cunoştinţa de durere. Rezultatul fusese că piciorul i se umflase pe toată lungimea lui şi trei săptămâni nu se dusese la şcoală.

Mai văzu o dată tancurile la televizor, treceau aliniate, cei de la tribună le salutau, iar pe deasupra treceau avioane cu reacţie. Fuseseră şi o mulţime de batalioane de soldaţi din toate armele, bătând pasul toţi odată, pe când fanfara cânta mereu acelaşi marş bătăios. Acum demonstraţia era pe terminate. După ce trecuseră ultimele blindate se făcuse o vreme tăcere şi apoi începuse să se apropie de tribună o coloană diferită de celelalte, fără portrete şi flori, dar lăţită până la marginea tribunei şi compactă de nu puteai vârî un ac. Erau doar bărbaţi, o masă uriaşă de bărbaţi, tăcuţi, cu feţe-ncruntate. Înaintau în linişte. Până şi cei din tribune, generali, civili, conducătorii ţării, păreau intimidaţi. Se foiau, îşi spuneau ceva la ureche,

neştiind parcă ce să facă. şi deodată, în dreptul tribunei, izbucniră-ntr-un muget bărbătesc, adânc, ca pe stadioane: „Sculaţi, voi, oropsiţi ai vieţii, / Voi, osândiţi la foame, sus!“ Erau oamenii de ordine, îi explicase tatăl, care cântau *Internaţionala*, imnul oamenilor muncii de pretutindeni. Dar abia dacă se-nţelegeau cuvintele, ţi se făcea doar frică, te gândeai: dacă toţi oamenii ăştia aşa hotărâţi s-ar repezi la tine? Oricât ai fugi, tot te-ar prinde până la urmă. Treceau cântând, pătrat uriaş de bărbaţi, cu pumnul stâng îndreptat spre cer. Tatăl lui Mircea îi spuse cuvintele mai departe, cântându-le şi el încruntat. Melodia era foarte frumoasă de fapt, cam ca *Republică, măreaţă vatră*, dar cuvintele nu le prea înţelegea. „Sculaţi, nu-i nici o mântuire / În regi, ciocoi sau dumnezei, / Unire, muncitori, unire / şi lumea va scăpa de ei!“ Despre regi ştia şi Mircea că fuseseră răi, cu toate că, la fel ca despre Isus Cristos, nu prea ştia când trăiseră. La ţară, la Tântava, tataie mai avea câţiva bani pe care era un cap şi scria Regele Ferdinand. Mai fusese şi un rege Carol, dar nu se ştia ce făcuse şi când trăise. La şcoală nu se vorbea decât despre voievozi. Tot ce se ştia despre regi era că unul dintre ei fusese alungat din ţară pe 30 Decembrie 1947, şi de-atunci trăiau în Republica Populară Română. Îl goniseră pentru că ţinea partea moşierilor şi fabricanţilor. El nu muncea, trăia la castelul Peleş şi munceau alţii pentru el. Ciocoi era un cuvânt caraghios, semăna cu „coi“, copiii le ziceau ciocoi, nu se ştie de ce, furnicilor care-şi făceau muşuroaie pe Aleea Circului. „Am mai văzut nişte ciocoi!“ spunea Luci şi le strivea muşuroiul cu talpa, strigând „Ciocoi nenorociţi! Ciocoi nenorociţi!“ Dar de ce se zicea în *Internaţionala* că nu e mântuire nici în dumnezei? Dumnezeu, toată lumea ştia, era unul singur, doar când înjurai ziceai „dumnezeii mă-tii“. Probabil voiau să spună că muncitorii, dacă se uneau, aveau să scape şi de Alah, şi de Buda, şi de zeii din Legendele Olimpului, de idolii africanilor, de Manitou din Comoara din lacul de argint, de toţi. Nici unul nu exista de fapt, cum nu existau Bau-Bau, Moş Gerilă, Baba Cloanţa, toţi ăştia. Nu exista decât ce vedeai tu cu ochii tăi. Când aveau să scape de ei, oamenilor avea să le fie mai bine, fiindcă n-avea să le mai fie frică să moară. Aveau să ştie de la început că nu exista decât viaţa asta, şi apoi, aleluia. şi-au trăit traiul, şi-au mâncat mălaiul. Ce dezamăgire avea să fie pe babele credincioase când aveau să moară şi să vadă că pe lumea cealaltă nu era nimic, nici rai, nici

iad, nici Dumnezeu, nici draci! De fapt, pentru ele ar fi fost mult mai bine, fiindcă spuneau chiar ele că aproape toţi oamenii erau păcătoşi şi mergeau în iad, însemna că şi ele, cele mai multe, tot acolo ajungeau. şi era mai bine să nu mai ştii şi să nu mai simţi nimic decât să te pomeneşti deodată luat de nişte draci şi pus ca Gheorghe Doja pe un scaun de fier înroşit sau băgat într-un ceaun cu smoală clocotită. Nu era glumă cu astea. Smoala era ceva care arăta ca nişte sloiuri negre, lucioase. La căldură se muia şi puteai s-o întinzi ca halviţa. Mirosea atât de bine, că-ţi venea s-o mănânci, şi nebunul de Paul chiar mânca sau cel puţin o mesteca mereu în dinţi. Când au smolit ţevile de canalizare din spatele blocului, muncitorii au adus un cazan cu foc dedesubt, şi Mircea a putut vedea cum clocoteşte în el smoala. Dacă băgai acolo un deget, fără el rămâneai. Dacă pica pe tine fie şi un singur strop, o luai la fugă răcnind, trebuia să-ţi dea mama apoi cu ulei, ca să nu faci băşică. Darmite să fii în iad şi să fierbi întreg în smoală… şi să mai fie şi dracii ăia care te-mpungeau cu furcile… şi să nu mori niciodată, s-o ţină aşa chinurile alea la nesfârşit… Când se gândea la asta, copilul se chircea în pat şi se zvârcolea de parc-ar fi fost chiar în smoală. Se-ntreba uneori dacă, totuşi, păcătoşii nu aveau şi ei, din când în când, câte-o pauză de vreo zece minute, fie şi la o mie de ani o dată. Atunci nu le-ar mai fi fost atât de greu, că s-ar fi gândit tot timpul la pauza aia şi timpul le-ar fi trecut mai uşor. Ar fi numărat anii până la pauză, s-ar fi gândit ce-aveau să facă în alea zece minute în care n-ar mai fi simţit nici o durere… Iar apoi, ca în banc, ar fi venit Scaraoţchi şi le-ar fi zis: „Pauza s-a terminat, / Toţi cu capul în căcat!“ Dar, oricum, era preferabil să stai cu capul în rahat decât în smoală clocotită. şi şi mai bine era să mori şi să fii mort, să nu mai ştii nimic. Deşi… parcă era mai bine totuşi să trăieşti, chiar şi chinuindu-te. Tot mai vedeai ceva, te mai uitai la altul din aceeaşi căldare, te uitai la pereţii ăia de foc… Chiar dracii, care erau un fel de oameni păroşi, cu coarne, puteau să fie interesanţi, puteai să le studiezi obiceiurile, să le-nveţi limba… Tot n-aveai altceva de făcut. şi poate chinurile nu erau totuşi nesfârşite. Te fierbeau ce te fierbeau şi într-o zi îţi dădeau poate drumul. Mircea trecuse şi el câteodată prin chinuri îngrozitoare, dar după ce trecuseră fusese ca şi când nici nu suferise vreodată. Mai întâi, cu câţiva ani în urmă se-mbolnăvise şi-i făcuseră injecţii: penicilină şi streptomicină. Venea sora din

şase-n şase ore, zi şi noapte, şi-l înţepa, aşa încât nu făcuse săptămâna şi avea deja vreo optsprezece înţepături pe o fesă şi douăzeci şi patru pe cealaltă. Nici vorbă să mai poată sta pe fund. Îl trezeau în plină noapte, vedea oamenii mari ca pe nişte fiinţe dintr-un coşmar, începea să plângă şi sora se răstea la el, mama-l întorcea pe burtă şi-i trăgea pantalonii-n jos, o sudoare fină-l acoperea. Vedea cum sora scoate sticluţele alea cu dopuri de cauciuc, cum bagă acu-n ele şi trage lichidul de-acolo (un miros pătrunzător de mucegai se răspândea atunci în toată camera), cum ridică seringa şi face să ţâşnească un jet subţire spre tavan. Îi era o frică animalică de seringă, dar nu era nimic de făcut. Începea să geamă tare pe când sora se apropia de pat, lăţindu-şi umbra pe perete, simţea apoi spirtul rece pe fesă, apoi câteva bătăi rapide cu palma şi îndura apoi chinul acului înfipt în carne, al serului înveninat ce se aduna-ntr-o pungă acolo, în bietele lui fese de copil. Dacă-n iad ţi-ar fi făcut mereu penicilină şi streptomicină ar fi fost la fel de rău ca şi cu smoala. Apoi, era păţit şi cu dinţii. O carie-i ajunsese la nerv peste noapte şi-l duruse atât de rău, că fugise prin casă, se-nfăşurase-n perdea şi o dăduse jos, răsturnase scaunele… Degeaba luase antinevralgice, degeaba-i puseseră spirt pe gingie… Dimineaţa trebuiseră să meargă la dentist, la policlinica Maşina de Pâine. Când dăduse cu ochii de clădirea sinistră, puţind a dentist până-n josul străzii, îi dispăruse durerea de frică. Aşteptaseră vreo două ore în faţa cabinetului, pe un hol întunecat. Lângă ei, pe scaune de plastic slinoase, aşteptau resemnaţi mulţi alţi oameni cu figuri amărâte. Din cabinet se auzeau cei de pe scaun urlând, văitându-se şi, din când în când, câte-o voce de femeie isterică răstindu-se la ei: „Gura mare am zis! Ce zbieri aşa? Ar trebui să-ţi fie ruşine, om bătrân, să-mi asurzeşti urechile!“ Când le veni rândul, intrară, dădură cu ochii de oribilul scaun, de tăviţa de porţelan stropită cu sânge, de cleştii şi pensele şi oglinjoarele azvârlite pe ea. şi mai ales de braţele suspendate ale bormaşinei, pliate ca nişte labe de păianjen. Mort de frică, se aşezase pe scaun tremurând atât de violent, că paharul cu apă se răsturnă. Când îl văzu pe doctor, mare, cu mâini păroase, că se apropie de el cu o cange de aluminiu în mână, o luă la fugă ţipând disperat. Mama îl alergă prin curtea dispensarului fără să reuşească să-l prindă. „Las' că vezi tu acasă! Vine el tata diseară!“ îi striga tremurând de furie. Mircea nu mai ştia cum trecuse ziua, dar seara tatăl lui

nici nu strigă la el, nici nu-l bătu. Îi zisese doar calm (înspăimântător de calm): „Mergem imediat înapoi.“ De mână cu băiatul, fără să schimbe o vorbă pe drum, ajunseseră iar la Maşina de Pâine, unde-i scoseseră lui Mircea nu una, ci două măsele deodată. „Vezi, ţi-a fost mai frică de el decât de dentist“, îi spusese mama acasă, dar el nu zisese nimic, căci strângea bine-ntre fălci o bucată de pansament însângerat.

După-masă îl trimiseră la culcare. Nu dormea însă niciodată în timpul zilei, abia dacă dormea nopţile. Stătea culcat pe recamier, învelit cu cearceaful, şi privea la nesfârşit fie apele şifonierului, atât de limpezi încât se vedeau în ele fereastra triplă cu norii ei încă văratici, deşi lumina se făcuse deja albă, lumină de toamnă care-ţi strângea inima, fie modelul floral al tapiţeriei care-l apăra de răceala zidului văruit. Cât de multe lucruri erau pe lume! Pe cele mai multe însă nu le mai zăreai deloc, atât de obişnuit erai cu ele. Când mergea la veceu, vedea mereu în mozaicul de pe jos tot felul de capete, cai, clădiri, atât de limpede, că nu te-ndoiai că fuseseră chiar desenate acolo din miile de pietricele. Dar altă dată vedea alte figuri, mereu altele. şi înainte să adoarmă, când ţinea ochii-nchişi, vedea mai întâi un mozaic verzui care încet-încet se prefăcea în feţe şi trupuri, în oameni adevăraţi ce începeau să se mişte şi să vorbească. O gaură din perdea, văzută dintr-un anumit loc, părea o faţă de bătrân mustrător, o pată pe fundul chiuvetei de la bucătărie avea conturul unei ţări asiatice… În timpul aşa-zisului somn de după-amiază, Mircea pierdea multă vreme privind cutele cearceafului rozaliu cu care era învelit. De foarte aproape semănau cu nişte dune de nisip dintr-un deşert. Dar aveau în vârf un pufuşor, al inului din care era făcut cearceaful. Se uita minute-n şir la câte un singur firişor din sutele, miile de pe creasta unei singure cute. Îşi imagina cât de bucuros trebuia să fie firişorul ăla atunci. În sfârşit îl privea cineva şi pe el, exista şi el pentru cineva! Să nu fi fost copilul, nu l-ar fi observat nimeni, niciodată. Îi era groaznic de milă de lucrurile care treceau prin lume nebăgate-n seamă de nimeni. Sau scama asta de pe covor. Dac-o priveai de aproape, era mai curând complicată: o aţă albastră, răsucită într-un anume fel, făcând bucliţe şi scămoşându-se, ramificându-se, pierzându-se în pluşul gros al covorului. Erau atâtea lucruri de văzut şi de spus despre ea. Niciodată n-ai fi putut descrie tot ce era pe lume, nici măcar tot ce era în

camera ta. Unii copii de vârsta lui încă dormeau cu câte-un ursuleţ de pluş în braţe şi încă mai credeau că el poate suferi ca o fiinţă vie. Lui Mircişor îi era însă milă de toate lucrurile, toate erau pentru el ca nişte ursuleţi ai nimănui, pierduţi într-o teribilă singurătate. De-asta pierdea atâta vreme privind prizele, sculele ruginite din cutia de pe balcon, petele de pe tavan, stinghiuţele dintre podea şi pereţi, cuiele unsuroase din debara. Pentru că existau, se gândea el, trebuiau şi ele iubite de cineva. Dar cine să iubească, sau măcar să bage de seamă, o priză de ebonită ascunsă în spatele şifonierului?

Trebuia să stea-n pat până la patru după-masă, două ore care nu se mai terminau. Nu îndrăznea nici să se scoale din pat, căci tatăl mai venea din când în când în control. Cât ar fi vrut să meargă măcar până la geam, să se suie pe ladă şi să pună picioarele pe calorifer! Ar fi numărat maşinile, ar fi trecut timpul mai uşor… Cel mai rău era că nu avea ceas, nu ştia când era cazul să se scoale. Risca foarte mult de câte ori se hotăra să iasă şi să meargă-n sufragerie. Putea să fie doar trei şi jumătate, şi atunci îl goneau la loc. Singurul gând care-l mai consola era că după ce se scula şi-şi bea cana de lapte cu cacao ieşea pe-afară, în spatele blocului. Se obişnuise să alerge şi să se joace-n fiecare zi, în vacanţa aceea nesfârşită, cu copiii din gaşcă, Vova şi Paul, Mimi şi Lumpă, Flocică, Sandu şi Luci, Dan Nebunul şi Silvia… Să joace faţa, să se suie pe gardul de prefabricate al morii, să asculte bancurile lui Jean. Nu-i plăceau toţi copiii la fel de mult. Paul era un derbedeu blond care fuma şi se bătea mereu cu unii mai mari decât el. Se bătuse până şi cu Porumbel. Chiar şi pe frati-su, Vova, cu toate că era mai mare, îl mai altoia câteodată. Pe Vali nu-l iubea nimeni, era crud şi ascuns. De departe cel faţă de care Mircea simţea cea mai mare silă şi teamă era Dan Nebunul, căruia i se zisese până anul trecut Mendebilul, înainte să apară printre ei adevăratul Mendebil. Copilul ăsta de vârsta lui Mircea făcea toate nebuniile de pe lume. Striga în jos la ei de la balconul lui de la etajul şapte şi, când se uitau în sus, încăleca balustrada şi se lăsa să atârne în gol. Bătuse un cui într-o pisică adormită. Se lua de fete, le spunea la ureche lucruri care le făceau să se-nroşească şi să fugă ţipând. Mama lui era curvă, copiii o văzuseră umblând prin casă în pielea goală. Miliţianul de la Scara Trei, tatăl lui Luci, spusese o dată că „se-ntâmplă lucruri suspecte“ acasă la

Dan Nebunul. şi cum putea să uite Mircişor seara când băiatul grăsun, cu privirea capie şi obraznică, îi dusese în scara lui şi acolo, între două etaje, unde nu-i vedea nimeni, le arătase sula lui sculată, întărită, ca a unui om mare? Copiii ziceau că Dan „i-o dăduse" Silviei, sora lui Ţacu, o fetiţă măruntă, cu păr spălăcit, şi Mircea chiar îl auzise o dată cum îi spunea ceva la ureche, la care ea scuturase supărată din cap. „Hai, că-ţi dau zece lei", insistase el cu voce tare, şi fata ţipase la el: „Nu!" şi fugise din holul scării. Toţi copiii se fereau de Dan Nebunul, dar el, dacă-l prindea pe câte unul prin apropiere, fie băiat, fie fată, se lipea ciudat de el şi-l pupa…

Nu mai putea să îndure. Se mai răsuci de câteva ori, furios, în pat, mai numără o dată, rar, până la o mie şi se hotărî să se scoale. Îşi luă o figură de copil somnoros, netrezit bine, şi se ridică în picioare. Merse-n sufragerie, unde nu era nimeni. Prin geamul sufrageriei se vedeau ai lui în balcon, sprijiniţi de balustradă, uitându-se la moară peste lădiţele cu gura-leului. Ieşi şi el, în picioarele goale, şi se vârî între ei. Erau bine dispuşi: „Hai, nu te mai preface, ştiu că n-ai dormit", îi spuse maică-sa râzând. Mircea protestă, dar părinţii nu-l mai ascultau. „S-a scurtat ziua, începe încet-încet să se-nsereze chiar de pe-acum." Cerul, văzut de pe balconul lor, era vast, bălţat de nori, şi un vânt uşor şi rece, care nu mai era de vară, le înfioră părul. Pe moară, doi morari puseseră o cursă de porumbei şi pândeau să prindă vreuna din turturelele care ciuguleau toată ziua făină de pe acoperiş. O făceau apoi ciulama. Ce-or alege din biata pasăre? Ai lui vorbeau lucruri care nu-l interesau: despre bani, rate la CAR… În fiecare seară se aşezau la masă şi socoteau tot ce cheltuiseră peste zi, făceau liste lungi cu creionul şi se necăjeau când nu le ieşea suma. Trăiau toţi trei dintr-un singur salariu, nu le era uşor. Merse iar în casă, se îmbrăcă şi ieşi la joacă. Găsi toată gaşca adunată pe rezervorul din spatele blocului. Era ca o mare platformă de beton, chiar lângă gardul morii, în dreptul Scării Cinci. Acolo-şi făceau de multe ori veacul copiii, acolo stăteau şi pălăvrăgeau, acolo hotărau de-a ce să se joace. Acum vorbeau despre defilare, Mimi minţea de îngheţa apele. Zicea că găsise el un car alegoric în dreptul unei cârciumi (şoferul cică intrase să bea nişte coniac), şi pe carul ăla roşu, plin de flori, stăteau o grămadă de gagici cu ghirlande şi panglici, care-l aşteptau pe şofer. Ş-atunci Mimi, fără să-l vadă nimeni, cică intrase-n cabină şi pornise carul ăla

alegoric. Se plimbase pe străzi cu el, ajunsese până-n Ferentari. şi gagicile erau chiar deasupra lui, pe nişte bare de metal: dacă se uita-n sus le vedea chiloţii pe sub fuste. şi cică una nici nu avea chiloţi, Mimi-i văzuse tot… Toţi copiii ştiau că minte, ca şi cu Hitlerii şi cu celelalte, dar le plăceau poveştile, şi chiar dacă nu le-ar fi plăcut, cine să-i spună lui Mimi în faţă „sanchi“?

Vorbiră, agăţaţi de gard sau stând în fund pe rezervor, până ce aerul se-ntunecă şi vântul se făcu de-a dreptul rece. Deja puţin îngălbenite, frunzele plopilor foşneau sclipind ca nişte solzişori în soarele ce cobora după Miliţie. Se ducea vara, cea mai lungă de pân-atunci. Avea să vină sezonul ploilor, când n-aveau să mai poată ieşi zilnic la joacă. De altfel, venea şi şcoala, curând trebuiau să-şi cumpere rechizite de la librăria de lângă Volga. Mircişor râdea cu ceilalţi copii, spunea şi el câte ceva, dar simţea de-acum bine, ca şi ceilalţi poate, apăsarea schimbării de anotimp. Vova şi Jean se duelau cu două pancarte pe care scria TRĂIASCĂ PMR, îşi trăgeau cu ele-n cap, dar nu-i durea, era ca la sorcovă. Se făcuse atât de-ntuneric, încât culorile dispăruseră, parcă erau într-un desen făcut cu creion maro. Moara, de obicei cu geamurile luminate toată noaptea şi vuind din sitele ei electrice, tăcea acum, întunecată ca un mare sloi negru. Deasupra, printre nori, amestecate cu ei, ieşiseră stelele, şi deodată îşi aduseră cu toţii aminte de vara trecută, de Mendebil, de parfumul aspru al ficţiunii… De gestul avântat cu care copilul arătase spre stele, nu cu degetul doar, nici numai cu mâna, ci cu tot trupul lui, de parcă întregul lui trup ar fi fost degetul lumii noastre, îndreptat către minunatele stele. Aproape că-l omorâseră cu pietre, şi acum cât de mult le lipsea!

Merseră cu toţii pe la casele lor, împrăştiindu-se în scările blocului. Mircea ajunse acasă tocmai la timp ca să prindă artificiile. Fugea între dormitor şi balcon, căci jerbele de lumină fluorescentă, picurând steluţe purpurii, azurii, aurii se înălţau, se desfăceau şi piereau şi în faţa blocului, peste Bucureştiul întins până la hotarul privirii, şi în spate, între moară şi muchia blocului lor, pe fundalul cerului întunecat, punctat doar de steluţa roşie din vârful Casei Scânteii. Florile sclipitoare se desfăceau, mânjind oraşul cu lumina lor verde şi liliachie, ca de poleieli de ciocolată. Se auzeau bubuituri de tun, pentru ca în cele din urmă să rămână doar norişori alburii

pe cer, destrămaţi şi ei de vântul rece al verii târzii. „Uite, uite şi-n partea asta!“, îi striga mama, fericită de parc-ar fi fost şi ea o fetiţă, şi Mircea lipăia fuga, cu tălpile goale, la altă fereastră. Acolo se-mbrăţişau şi artificiile le luminau feţele lipite una de alta. Se auzeau şi dincolo bubuituri, şi atunci fugeau amândoi ca o vijelie prin casa-n dezordine, ca să nu piardă nimic din spectacol. Tatăl lui Mircea stătea însă doar pe balcon, între florile de regina-nopţii, şi din el se vedea numai vârful incandescent al ţigării. Vântul aducea din depărtare miros de praf de puşcă. Se uitară până când şi ultimul norişor de fum alb se destrămă cu desăvârşire. „Gata“, spusese atunci mama. „S-a mai dus un 23 August.“

Mâncară şi merseră la culcare. Mircişor stătu o vreme culcat pe spate în camera lui ca un acvariu, privind cum trec peste tavan dreptunghiurile de lumină ale farurilor, scânteile tramvaielor ce treceau pe şosea… Fusese o zi ciudată, mult mai ciudată decât avea el multă vreme să ştie. Pentru că, dintre evenimentele acelei zile, mintea lui decupase unul, cel mai atroce, cel care avea să-i modeleze întreaga viaţă, şi vârâse poza aceea hidoasă undeva la fundul teancului prin care el îşi definea trecutul. Uitase instantaneu, înlocuise în pripă răritura aceea cu un petic din altă parte, din altă lume. Dar asta mai târziu, căci deocamdată simţea doar acea absenţă ca pe o chinuitoare strângere de inimă, ca pe o sfâşiere nelămurită. Când auzi bătând în geam primii stropi de ploaie, nu mai putu îndura. Se sculă din pat ca în vis, deschise uşa şifonierului şi scoase de după teancurile de rufe poşeta stacojie a mamei. Căută-n ea, printre atâtea lucruri vechi şi îngălbenite, siguranţe arse, livrete militare, certificate de naştere şi poze cu lacul pleznit, până dădu, la fund, de un pacheţel moale. Scoase punguţa de plastic, o puse pe pat şi vârî geanta la loc în spatele cămăşilor şi puloverelor împăturite. Se culcă, se-nveli şi abia după aceea strecură degetele în punguţă. Suferinţa aceea întunecată se făcea tot mai intensă, era nedrept să simtă o atât de mare durere. Scoase codiţele, împletite, gălbui şi atât de moi, legate la capăt cu un elastic, codiţele lui de când era mic. Le frământă cu degetele, le învârti în mâini. Începu să plângă în hohote, dar pe tăcute, mângâindu-şi obrajii cu ele. Le puse-napoi în punguţă, le vârî sub pernă şi plânse mai departe, năclăind perna de lacrimi şi de salivă. Ploaia se înteţise,

răpăia acum furios pe pervazul de tablă. Adormi încălzit şi leoarcă de transpiraţie.

Marea fereastră rotundă de pe frontonul morii, chiar de deasupra firmei pe care scria „Moara Dâmboviţa“, răsfrângea acum culoarea catifelată-a amurgului. În preajma ei, într-un loc din zidărie unde lipsea o cărămidă, căzuse cândva în ţărâna depusă acolo de vânt o sămânţă de platan, şi copăcelul crescuse cu o parte din rădăcini în aer, răşchirate ca nişte degete patetice. Zidul de cărămidă roşie, prăfuit de făină, făcea pe alocuri umflături, susţinute de scoabe mari de fier ruginit. Pentru prima dată după cel puţin o oră, timp în care Herman vorbise egal şi lent despre Soile, m-am întors cu faţa spre cameră. Mizeria ei cenuşie, harababura lucrurilor din ea, putrefacţia spaţiului în cubul ei de beton iviseră totuşi, ca plantele băloase din mlaştini, o inflorescenţă uimitoare, perversă ca orice frumuseţe fără sfârşit: tabloul din rama grea de bronz sculptat, ocupând tot peretele de lângă uşă. Acum, o dungă de lumină portocaliu-fluorescentă, venind de pe fereastră, îl străbătea, adâncindu-se-n lumea aceea de ambră şi aur topit. Clădiri mute, fragile, străvezii, cu faţadele încărcate de statui ciobindu-se-n înserare. Ruine melancolice îndurând căderea definitivă a nopţii. şi marea-n fundal, şi norii deasupra, într-un impasto neliniştit. şi sub tablou, prinsă-n grosimea ramei, o plăcuţă de alamă cu luciul pierdut, pe care era gravat un nume: Desiderio Monsú. De unde ştiuse el peisajele carstice din adâncul somnului meu? Cum le pictase el acum patru sute de ani, cu acea acurateţe a nebuniei cu care vezi în vis fiecare detaliu, fiecare dunguliţă de nefrit şi de onix de pe acele coloane, fiecare cută din veşmântul acelor femei? De câte ori nu mă ciupisem în vis, ca să rezolv contradicţia dintre senzaţia mea de realitate şi capul meu chel, cu trăsături străine, pe care mi-l vedeam în oglindă? Tot de-atâtea ori ciupitura mă duruse şi-atunci ştiusem că totul e-adevărat, că acele spaţii vântoase prin care rătăceam, cu creştetul ras, cu bărbia prelungă, înfăşurat într-o singură petală uriaşă de lalea bălţată, sunt de-acum lumea, singura posibilă, singura mie dată… Herman stătea la masă mai departe, cu manuscrisul meu înainte, dar fără să-l vadă, fără să ştie că sunt acolo, căci el încă mai privea uşa zidită de pe mica platformă de lemn a casei unde odată trăise Soile. ştiam că n-avea rost să-i spun că trecusem mai

devreme pe lângă casă, că o văzusem pe femeia-n dantelă albă chiar în acea zi. Toţi o vedeau, toţi cei ce treceau cu tramvaiul pe Tunari, toţi şcolarii care ieşeau în fugă din atelierul de vizavi, până şi pisicile ce se strecurau printre barele grilajului de fier forjat, bătrân ca lumea, toţi în afară de el, căci femeia pe care-am iubit-o şi am pierdut-o ne este inaccesibilă numai nouă, aproape şi totuşi de neatins, pe când toţi ceilalţi se bucură de strălucirea şi simplitatea zâmbetului ei ca de o pâine zilnică, fără preţ. Doar pentru Herman casa de pe Tunari devenise-o ruină, căci doar pentru el existase cu adevărat. şi totuşi, de dincolo de uşa zidită venea un murmur adânc, rezonând ciudat cu ţeasta lui subţire ca de hârtie. Acel murmur îl asculta el acum, fără speranţă, cu o austeră, tenace, răbdătoare devoţiune.

Doar când m-am îndreptat către el, lăsând gol cadrul ferestrei lipite cu bandă cafenie, Herman s-a ridicat şi ne-am găsit amândoi, deodată, în faţa marelui tablou. Perspectiva lui, misterul acelei lumi arzând în amurg erau atât de seducătoare, încât ai fi vrut să-ntinzi mâinile către marea scânteietoare din fundal, să ţi le vezi vopsite în chihlimbariul luminos al serii. În curând, cele două lumi aveau să comunice, înfăşurate-ntr-o purpură unanimă. În fiecare seară, poate, în clipa exactă când aerul din odaie şi din tablou căpătau aceeaşi nuanţă, Herman trecea bariera de bronz şi se-afunda pe drumul sonor şi trist dintre clădirile ruinate, le contempla înălţimea ameţitoare, coloanele groase cât zece oameni, statuile bolnave, chircite, estropiate, chinuite de un rău străvechi, din firidele lor… „Da, e un Desiderio autentic“, mi-a zis. „Am să-ţi povestesc odată cum a ajuns aici, în mizeria asta. ştii, nu sunt mai mult de cincizeci în lume.“ „Când a trăit?“ l-am întrebat, măturând cu privirea detaliile fantastice ale templelor, cornişele de porfir, postamentele de malachită ale coloanelor sfărâmate. „Adevăratul dintre ei doi (căci au fost doi, parteneri şi iubiţi, nedespărţiţi toată viaţa), adevăratul Desiderio a fost cel mai mic de vârstă, François de Nomé. Dar numele a venit de la celălalt, Didier Barrá, maestru al vedutelor şi-al priveliştilor întinse. El a pictat cea mai strălucitoare panoramă a golfului Neapole nu numai pictată vreodată, ci de-a dreptul imaginabilă. Amândoi erau din Metz, din Alsacia, născuţi spre sfârşitul veacului al şaisprezecelea. Am citit tot ce-am putut găsi despre ei, vai, atât de puţin… Nomé a dat din copilărie semne de dezechilibru mintal. Îl atrăgeau ruinele, dormea nopţi în

şir ghemuit sub câte-un zid dărăpănat sau prin vreo capelă părăsită, cu acoperişul ars de mult. Ura oamenii şi fugea de ei. Când, la unsprezece ani, a ajuns la Roma, s-a simţit în paradis. Rătăcea zile-ntregi printre edificiile de marmură străveche, năpădite de vegetaţie. La maestrul Baldassare, cum îi ziceau localnicii flamandului Balthasar Lauwers, l-a reîntâlnit pe Didier, cu care-mpărtăşise în şcoală pasiunea pentru fluturi şi statui. Au pictat timp de opt ani umăr lângă umăr, desăvârşindu-se, unul în fidela redare a clădirilor adevărate, a bazilicilor şi vilelor romane, celălalt în nebuneşti, irealizabile, metafizice construcţii ridicate de aspiraţia lui spre tăcere şi pustietate. Spectre de var şi de cuarţ, populate doar de statui. Ziua, adolescenţii rătăceau prin Roma caniculară, noaptea-mpărţeau aşternutul într-o revărsare de pasiune şi carnalitate. O vreme a dormit între ei şi o anume Flaminia, pe care-au pictat-o în zeci de pânze, dar, după un vârtej de câteva luni, şi pânzele, şi fata au dispărut fără urmă, iar cei doi au plecat cu o grabă suspectă la Napoli. Aici, unde-au rămas mai bine de trei decenii, s-a născut Monsú Desiderio, cu chipul lui Didier şi imaginaţia lui François, aici şi-a pictat marile tablouri (mi-aş da pielea de pe mine să le pot vedea măcar o dată în muzeele unde-au ajuns, mai ales la Napoli, dar şi în Florenţa, Pisa, multe-n America…), fiindcă până la urmă cei doi au hotărât să semneze-mpreună sub acest nume rămas de-atunci atât de misterios. Închişi în atelierul lor de pe ţărmul golfului, munceau pe brânci, unul ca să poată trăi amândoi – vedutele lui Didier, ca nişte poze colorate din care fiecare napolitan şi-ar fi dorit una atârnată în sala de ospeţe – altul, sălbăticit cu desăvârşire, ca să-şi arunce-n afară, pe pânza tremurătoare, maiestuoasele, apocalipticele halucinaţii: *Regele Asa şi distrugerea idolilor*, *Ruine şi arcade*, *Legenda sfântului Augustin*, *Năruirea celor două Turnuri*, ca şi cele douăsprezece fabuloase picturi din seria «Vieţile faraonilor». Doar serile ieşeau, de mână, pe ţărmul golfului, privind oraşul buretos, de tuf vulcanic, ce-şi troznea-n vânt rufele puse la uscat în zeci şi sute de balcoane… Deasupra lui se ridica, parcă de sticlă, conul domol al Vezuviului. Localnicii treceau pe lângă ei, purtându-şi la subţioară veşnicele măşti cu ciocuri de pasăre şi pălăriile enorme de carnaval, îi salutau respectuos, priveau în urmă către cuplul însingurat şi, din nou şi din nou, îi adunau pe cei doi sub un singur nume, ajuns de pe-atunci legendar. Dublul Monsú Desiderio era deja,

spre mijlocul veacului, o curiozitate a oraşului pe care «îl vezi şi-apoi poţi să mori». Chiar şi pictorii de cel mai mare renume ai vremii, Jakob van Swanenburgh şi Belisario Corenzio, în periplul obligatoriu prin Italia, îşi propuneau să poposească neapărat şi la Napoli, ca să stea măcar un ceas de vorbă cu adevăratul Monsú. Odată intraţi în căsuţa de pe ţărmul golfului însă, nu ştiau cum să plece mai repede, căci, dacă Didier îi întâmpina cuviincios, un bărbat pleşuv şi umil ce se apropia de cincizeci de ani, celălalt nu se sfia însă să li se-arate gol cu desăvârşire, ras şi pudrat cu talc pe tot trupul, văruit cu un alb marmoreean până şi pe părul ce-i înfăşura craniul, aşa încât doar marii lui ochi căprui mai erau vii pe o faţă pietrificată. Foarte puţine lucruri se ştiu despre ultimii lor ani. După 1644 nu mai există nici o urmă a lor, ca şi când nu doar că ar fi pierit brusc de pe faţa pământului, ci li s-ar fi şters şi amintirea, şi numele din memoria oamenilor. Să se fi-ntâmplat cu ei o catastrofă atât de-ngrozitoare, să fi-nfăptuit ceva atât de monstruos, încât să fi fost supuşi unei *damnatio memoriae* ce a durat un veac? Până şi pictura lor a dispărut timp de mai mult de o sută de ani – nici o menţiune în vreun catalog al vremii, nici o aluzie la Barrá, Nomé sau Desiderio Monsú în vreo scriere personală sau publică – pentru ca apoi lucrări spectrale, complet diferite de ale oricărei şcoli sau maniere, să apară sporadic, diseminate în Italia şi în lume. Chiar şi azi mulţi specialişti încă mai cred că Desiderio a existat cu adevărat, diferit de cei doi alsacieni. Dacă te gândeşti şi la magia lui Claude lorenul, trebuie să fi apărut acolo, în răsăritul regatului Franţei din acel veac, o lumină neliniştitoare. O transparenţă care nu a mai fost în pictură şi n-avea să mai fie…“

M-am îndreptat spre uşă cu inima strânsă, căci lăsam pe masă, în camera pământie, manuscrisul meu, imago-ul insectei umede care eram. Era pentru prima dată că mă despărţeam de el, după… câtă vreme? Trei, patru ani? N-avea să rămână la el decât o săptămână, atât cât să-l poată străbate, să se cufunde în ilizibil, să-şi transfere în ţeastă grefa asta de creier. Mă simţeam ca o gravidă care i-ar încredinţa cuiva („pentru numai o săptămână“) fătul dezvoltat în uterul ei, deja format, cu degeţele străvezii şi suturile craniene vizibile prin pielea hialină a capului, dar încă nenăscut, neînstare să deschidă ochii şi să tragă în nări mireasma de crin a atmosferei. Când avea

să-mi vină sorocul? Peste câţi alţi ani de adăugat zi de zi, răbdător, foaie peste foaie străvezie, ca în acele albume în care vezi pe o pagină ruina unei case din Pompei, iar celelalte de peste ea, pe hârtie de calc, adaugă deasupra elevaţii, epure, completează coloane, umplu golurile zidurilor, adaugă bârne şi acoperişuri şi, în fine, acoperă pereţii cu fresce multicolore? Când avea să fie gata macheta asta a minţii şi-a trupului meu, a aerului şi soarelui şi vegetaţiei şi cosmosului din jurul lor?

Fusese o zi lungă. Mai lungă ca a lui Iosua, mai ciudată decât cea în care soarele dăduse-napoi cu zece trepte pe cadranul solar. Dimineaţa plecasem prin ţărâna plină de fiare ruginite şi sârme de pe Uranus, ducând cu mine „ce seul objet dont le néant s'honnore", în convoiul de camioane trase de cai, de Trabanturi şi Skode, de femei purtând în braţe cutii cu văsărie şi scaune-ncălecate. Doar dimineaţă blocul de pe Uranus încă mai exista, sfidător şi viril, în faţa revărsării de cărnuri a Casei Poporului. Acum zece ore încă aveam o casă cu o masă, un scaun şi-un pat în care să-mi adăpostesc nebunia. Un ultim compartiment plin cu aer al nautilului meu. Iar acum corpul meu moale se retrăgea, regresa, aluneca înapoi ca o râmă-n pământ, mai vulnerabil ca niciodată. Am ieşit cu Herman, el ca să se-nfunde în birtul de lângă autoservire, să bea până spre miezul nopţii, s-o ia de-a lungul şoselei acum lărgite, să treacă peste drum de blocul nostru, cu fruntea adânc aplecată spre pământ şi totuşi cu ochii-ndreptaţi înainte, limpezi de parcă altuia i s-ar fi-nvârtit toate organele interne într-o mocirlă de băutură, să dea colţul pe Tunari, să facă o sută de paşi pe strada neagră, pe lângă vechea frizerie acum dărâmată din mijlocul căreia sclipea sub lună doar pieptenul de fier din mâna lui Nea Gică frizerul, să depăşească atelierul şcolar şi să traverseze în dreptul unei curţi invadate de bălării, să deschidă uşa de fier forjat şi să se oprească-n faţa casei în ruine, ascultând şuierul înspăimântător al timpului abraziv, al timpului ce înghite iubirea şi ura, aşteptând să apară deasupra, pe tot cerul, uriaşa Soile-nstelată, să-şi întindă iar mâinile spre sânii şi pântecul şi şoldurile ei pline de stele; eu, ca să cobor două etaje şi să mă găsesc din nou pe palierul meu de la cinci, cu aer îngheţat şi cristalin, neschimbat de un sfert de veac, cu aceleaşi patru uşi numerotate şi acelaşi panou electric şi aceeaşi ferestruică pe care scrie HIDRANT; s-o deschid din nou, după ani şi ani, cu inima bătându-mi din ce

în ce mai tare, întrebându-mă dacă n-aveam să găsesc iarăşi în ea vreunul dintre fructele ciudate, încântătoare ale blocului, rodite special pentru mine, jucării şi globuri de pom de Crăciun, obiecte necunoscute şi dulciuri în cămaşă de staniol colorat… Înăuntru nu era însă decât un furtun de pânză scorţoasă, înfăşurat pe-un cadru de sârmă, putred de vechi, mişunat de urechelniţe. Am închis dezamăgit uşiţa la loc şi, în sfârşit, am bătut la uşa alor mei.

Mi-a deschis mama. Ne-am îmbrăţişat în holul cu aer albăstrui, mirosind iute a vinete coapte direct pe flacăra aragazului. Ne-am aşezat la masă-n bucătărie. Apartamentul în care trăisem un sfert de veac şi ale cărui odăi se ridicaseră odată deasupra mea ca nişte hale imense, mi s-a părut deodată întunecos şi meschin, ca săpat sub pământ. Bucătăria mă strângea la umeri, cănile din bufet erau toate ciobite, muşamaua de pe masă ajunsese aşa spălăcită, aşa plină de tăieturi de cuţit, că nici nu i se mai desluşea desenul. Bufetul însuşi era-nnegrit de vreme şi de afumătură. Am mâncat ceva, mamei îi picau lacrimile-n farfurie, peste chifteluţele marinate, viespile dezmorţite intrau şi ieşeau din găurile aerisirii, şi ele negre de fum. Am simţit iarăşi un val de dragoste disperată pentru femeia măruntă şi slabă, mai rău îmbrăcată şi mai îmbătrânită ca oricând. Am vorbit mult, despre foame şi frig, despre cozi, despre autobuzele care nu vin cu orele-n staţii. „Nu se mai poate trăi, nu se mai poate trăi!“, repeta mama isteric, şi-ntr-adevăr aveam să aflu zilele următoare ce însemna să trăieşti în labirintul acela neiertător de plăci de beton şi de nebunie. Avea să mi se răpească manuscrisul, aveam să cred că miezul vieţii mele era distrus. Herman avea să zacă în puşcărie, ridicat a doua zi din postul lui de paznic de noapte, dus la secţie şi anchetat pentru „subminarea lucrărilor la Casa Poporului“, garsoniera lui percheziţionată, tabloul ridicat şi dus într-o furgonetă, manuscrisul meu împachetat cu grijă şi trimis la cine ştie ce direcţie a Securităţii… Am aflat toate astea mult mai târziu. Nici după o săptămână, când nu l-am găsit pe Herman acasă, nu m-am alarmat prea tare: putea fi plecat pe la rude, sau cine ştie unde. După încă o săptămână am fost şi eu arestat. Nu mi-a venit să cred. Încă nu credeam când stăteam pe bancheta maşinii miliţiei şi priveam printre zăbrele lumea bucureşteană, ruinată, cenuşie, distrusă, feţele posomorâte pe lângă care treceam, Daciile cu tabla

strâmbă pe care le depăşeam… Viaţa mea era-n altă parte, culorile mele erau altele. Totul era aici cenuşiu sub înduioşătorul, primăvăraticul cer albastru. Ce straniu: războaiele şi cataclismele le văzusem totdeauna ca pe o peliculă alb-negru de film foarte vechi, cu pete şi zgârieturi, cu feţe şi clădiri înecate într-un noroi unanim. Cum puteai fi atunci arestat într-o frumoasă dimineaţă cu cer albastru? Cum puteau fi tranşee, tancuri, oameni rupţi în bucăţi printre copaci înfloriţi şi iarbă înaltă până la brâu? Dar monştrii şi demonii nu trăiau doar acolo, în iadurile lor. Într-o bună zi se arătau în plin soare, te urmăreau printre sălcii cu mâţişori înverziţi, te înşfăcau pe-o străduţă paşnică, unde nimic rău nu părea cu putinţă. Au fost apoi interogatoriul, criza mea epileptică (de care nu vreau să-mi aduc aminte), spitalul psihiatric. Testul Rorschach, Hermann Rorschach, fluturii, fluturii, fluturii, fluturii – fluturii eterni ai minţii mele. Nu vreau să-mi amintesc acum. Stau în bucătărie, la masă, cu femeia negricioasă şi subţire pe care-o iubesc. Vorbim despre oameni chinuiţi, puţind a transpiraţie şi nespălare – apa e rece ca gheaţa şi uneori nu e deloc –, înghesuindu-se ca vitele în tramvaie. Ne spunem că de-acum, fiindcă vom locui din nou împreună, o să fie mai bine. Vorbim despre tata, despre cât de dezamăgit e el, el care crezuse… Despre ce s-a ales din visul naiv al tinereţii lui, despre ce-au făcut din el… Vorbim despre ei, el şi ea, nenorociţii. Cizmarul şi savanta. Îşi împărtăşeşte şi mama ura cu cei apropiaţi, la cozi nimeni nu răbufneşte, nimeni nu spune nimic. „Nici tu să nu vorbeşti, mamă, ce nu trebuie. Noi suntem oameni mici. Umblă securiştii peste tot. Lasă, că om trăi noi, o să trecem noi şi prin necazurile astea, lua-i-ar Dumnezeu de nemernici! Chiar aşa, să nu ne mai dea nimic? Nici brânză, nici carne, nici ouă, nimic, nimic, nimic… Ce să mănânce lumea? Ei nu se gândesc?“ Dar noi o să mâncăm, fiindcă o să ne zbatem, o să stăm la cozi nopţi întregi şi tot apucăm. În Bucureşti oricum e mai bine, în alte părţi totul e pe cartelă ca pe vremea războiului. Pâinea, săpunul…

Merg apoi în camera mea dinspre ştefan cel Mare. Nu aprind lumina. Mă aşez ca altădată, ca-ntotdeauna, pe lada de la studio, cu picioarele pe calorifer, şi privesc ore-ntregi, prin fereastra triplă, şoseaua întunecată de sub cerul sângeriu, conturând blocul de vizavi, mai înalt ca al nostru. Farurile maşinilor umplu camera de lumină. Ferestrele de vizavi sunt

luminate slab. Nimeni nu face acolo dragoste, ca-n visele mele de altădată. Am zece ani, am optsprezece, am treizeci şi unu. Sunt acum toţi, şirul continuu de fiinţe cu numele şi ochii şi organele mele interne. Pot coborî în mine oricât, până acolo unde blocul de vizavi, ce-mi făcuse întregul trecut ecranat şi irespirabil, se dizolvă în apa regală a nostalgiei mele. şi-atunci pot vedea iarăşi Bucureştiul întins până la marginile privirii, amestec de case vechi şi arbori îndoindu-se-n vânt, luminat de reclame ca altădată, răsucit ca un mirific ghioc sub lumina stelară. Rămânem aşa, gemeni reflectaţi unu-n altul, transmigrând unu-n altul, mixând amintiri şi dorinţe, organe şi cupole, ziduri şi viziuni, cabluri electrice şi nervi spinali, până ce redevenim ce de fapt fuseserăm întotdeauna, ce nu încetaserăm nici o clipă să fim: unul singur.

Partea a treia

...Dacă iei tramvaiul de la Sf. Gheorghe, înghesuindu-te în vagoanele cu plafon de placaj şi ţinându-te, ca vai de lume, de mânerele de lemn înşirate pe bara de sus, eşti smucit curând încoace şi-ncolo de-a lungul vechii Căi a Moşilor, atât de îngustă, încât poţi crede că treci printr-un canal de calcar şi tencuială, nu prea adânc, prin praful căruia se vede, undeva deasupra, cerul. Un mitocan îşi face brutal loc cu coatele, altul îţi pune-n braţe papornița lui cu găini vii, pline de găinaţ, un al treilea-ţi suflă-n faţă damf de ţuică şi de cârnaţi cu usturoi. Pe geam se perindă aceleaşi case negustoreşti mâncate de vreme, cu ferestrele acoperite cu hârtie şi încadrate de statuete leproase. Curţi cât palma în faţa intrărilor, câte-un leu jalnic de ipsos călărit de câte-o ţigăncuşă, câte-o sfoară de rufe întinsă, cu populaţia ei pestriţă, pe câte-un balcon strâmb, ce stă să cadă. Tinere ţigănci ochioase, rujate vulgar, râd la câte-un geam. Un moş în costum şi pălărie aşteaptă în staţie, pe vine, sprijinit de-un zid, lăsându-se orbit de praful tramvaiului. Nefericite muşcate şi ficuşi au frunzele atât de prăfuite, că nu-ţi poţi imagina că au fost odată verzi. Un pisoi jigărit, cu blăniţa numai ţepi de noroi, încearcă timid să treacă strada. „Mamaie, dă-o dracului, te caută moartea pe-acasă şi tu încurci lumea-n tramvai?“ se răsteşte o ţoapă cu păr vopsit portocaliu la o băbuţă care-i tuşise în faţă.

Ajungi, după două staţii, la intersecţia Oborului, o viermuială de oameni, căruţe şi maşini cu tabla încinsă de soare. Caldarâmul e plin de balegi. Predomină aici ţăranii, cu pălăriile lor negre de fetru şi cu pieptare subţiri, de vară. Îşi cară căruţurile cu ceapă, morcovi şi roşii la piaţă. Alţii poartă funii de usturoi peste piept ca nişte cartuşiere. Copii rahitici dar veseli trag după ei căruţuri cu butelii. Dinspre hală vine o putoare de peşte stricat de nu mai ştii încotro s-o iei. Noroc că pe colţurile dinspre Colentina sunt

cârciumi de unde iese permanent fumul albastru al mititeilor fripţi pe cărbuni, şi mireasma asta binecuvântată îţi face imediat un gol în stomac. Ce-ai mai mânca, acolo, vreo cinci-şase, cu muştar, scobitori şi o feliuţă de pâine neagră, pe o bucată de hârtie de-mpachetat! Tramvaiele roşii, cu remorcă, se-ncrucişează des în piaţă, clopoţesc şi frânează din metru în metru, căci ţărăncile cu saci în spinare nu s-ar da la o parte pentru nimic în lume, şi-n cele din urmă vatmanii înfuriaţi se dau jos, le apucă brutal de umeri şi le trag de pe linie, înjurându-le ca la uşa cortului. Pe stâlpul din mijlocul pieţei, de care sunt prinse firele tramvaielor şi care are şi becuri ce dau, de la şapte seara, o lumină chioară, e lipit un afiş care spune că la grădina Aurora se dă filmul *Răsună valea*. şi pe geamul cârciumii (o casă ca toate casele, lungă, scundă şi galbenă) e un afiş strâmb din care-ţi rânjeşte un cap sălbatic de tătar: la cinema Timpuri noi rulează filmul *Mongolii*, după care toată lumea e-nnebunită. Un difuzor de deasupra Halelor hârâie-n gura mare un cântec vesel: „De dimineaţă lângă lac pescarul amator / Îşi cânta ca pentru el un cântecel de dor…“

Ce de lume! Fiecare zorind spre daravelele lui. Stai în intersecţie cel puţin un sfert de oră şi, odată scăpat din viermuială, tramvaiul ţâşneşte pe Colentina, stradă la fel de-ngustă ca şi Moşilor, dar mult mai pustie. Aici casele se mai ivesc printre maidane şi depozite doar ca ultimele cioturi de măsea ale unui om bătrân, care le-a mai şi-ngălbenit de tutun. Cum intri pe stradă, te trăzneşte duhoarea de grăsime râncedă de la fabrica de săpun Stela. Aici se produc singurele două feluri de săpun cu care spală şi se spală toată lumea: săpunul Cheia, calup gros şi galben pe care e chiar imprimată o cheie, şi Cămila, vârât într-o cutie de carton pe care scrisul, prost imprimat, abia dacă se vede. Multă lume, mai ales cei care au curte, îşi fac singuri săpunul, în care pun şi frunze de pelin, să miroasă frumos.

Pentru că tramvaiul ia viteză, vagoanele se clatină aici atât de tare, că-ţi spui că una-două au să se răstoarne. Bordeie mizerabile, o sifonărie vopsită-n albastru, o casă pe uşa căreia scrie cu litere strâmbe BORş, se clatină şi ele în ritmul tramvaiului. Când vezi, pe dreapta, după maidanul cu gunoaie şi cauciucuri arse, clădirile de cărămidă şi poarta de fier a ţesătoriei Donca Simo, ştii că trebuie să cobori. O faci la dreapta pe o străduţă mult prea meschină pentru uriaşul cer de vară de deasupra. Treci de un dud, de nişte

amărâte straturi de cârciumărese, te latră câinii din toate curţile. O faci la stânga şi iar la dreapta, pe lângă ruina sinistră a unei foste case negustoreşti cu pretenţii: pe pereţi avusese „freşte“, cum se lăudase decenii întregi proprietarul. Mai rămăsese-n picioare un perete de var albastru, cu un mare ibric fumegând zugrăvit pe el. Acolo-şi făceau copiii veacul, jucându-se printre bălării. Alte câteva case de mahala, improvizate, gata să se dărâme, acoperite cu petice de carton gudronat şi mirosind a lături, şi dai, în fine, în Silistra, stradă lungă, pietruită prost şi neregulat, pe care nu trec decât, din când în când, căruţele cu sticle goale ale ţiganilor, aşa că printre pietre a crescut o blăniţă verde întinsă pe toată strada. Te târăşti de-a lungul străzii, pe lângă garduri date cu gaz, priveşti pofticios şi neputincios ultimele cireşe rămase pe vârful pomilor cu frunze grase şi leneşe-n soare, şi ajungi la întretăierea cu o altă străduţă, pe colţul căreia e alimentara. Casa e masivă, obtuză, încrustată cu licheni ca o stâncă bătrână. Oarbă de ferestre, are doar, la etaj, un balcon de fier forjat cu nelipsitul leandru-înflorit şi nelipsita bătrânică iscoditoare care te urmăreşte lung cu ochii înroşiţi de conjunctivită. Chiar sub balcon e firma stacojie, iar sub firmă, doar uşa. Nici vitrine, nici geamuri, nici nimic. Ţi-e şi frică să intri în bezna mirosind a mălai încins. Oftezi uşurat când ai trecut mai departe, de parcă te-ai fi aşteptat să ţâşnească din gaura aceea umedă un torace păros de păianjen, să te-apuce cu labe scurte şi puternice şi să te târască-năuntru. Treci de casa vopsită-n toate culorile a unui fost ofiţer, văduv, cu mica lui grădină de flori plină de pari cu globuri colorate în vârf şi inima-ncepe să-ţi bată mai tare, căci ajungi, ai ajuns în faţa porţii de fier a casei lui Ma’am Catana, faimoasa casă de nebuni a străzii. În curtea ei înconjurată pe trei părţi de odăile de la catul de jos şi, peste ele, de galeria de lemn a catului de sus, spre care duce o scară de asemenea de lemn, aerul e atât de-mbâcsit de mireasma oleandrilor aflaţi peste tot, în lăzi mari, putregăite, încât pare roz-pal. şi umbrele au aici nuanţe pastelate, mov şi liliachii, altfel decât pe stradă, de parcă nu acelaşi soare şi nu aceiaşi nori melancolici de vară ar străluci peste casa acum aproape pustie. Doar Catana, moşul, moţăie aşezat pe prag, ca de obicei, socotind poate banii ce i-ar mai trebui ca să-şi termine minunatul cavou. În mintea lui, bolţile şi cupolele subpământene se multiplică şi se

complică-n ornamente de piatră lustruită, nemuritoare. În centrul celei mai ample dintre bolţi se află un mormânt de cristal.

Un difuzor cântă într-o odaie. Cât de mici trebuie să fie camerele astea, în care stau totuşi familii întregi şi unde se găteşte, se face baie, se doarme şi se mănâncă, toate între aceiaşi patru pereţi. Vreo douăzeci de familii sunt înghesuite aici, trăiesc în comun, scot mesele-n curte şi mănâncă-mpreună, glumesc şi se ceartă, se bălăcăresc ca la uşa cortului şi ajung câteodată şi la bătaie. Cei mai mulţi sunt muncitori cu braţele, nişte amărâţi în maieuri rupte, veşnic murdari de unsoare de strung. Când iau leafa e nenorocire: nici unul nu se-ntoarce înainte de miezul nopţii, şi-atunci lălăind şi ţinându-se de garduri. Femeile lor, care le au, sunt îngălate ca şi ei, cu nişte jegoşi de copii pe care nu-i schimbă cu zilele şi săptămânile. Dar acum bărbaţii sunt la slujbă, iar nevestele fie că sforăie prin odăile cu hârtie albastră în geamuri, fie că numără, la masă, a zecea oară banii rămaşi până la următoarea chenzină.

Încremenirea casei e tulburată mai întâi de un tânăr cu mutră de puşcăriaş, în maieu, cu basc pe cap şi o cutie de table sub braţ, care iese pe o uşă a corpului din spate, cu mişcări şmechereşti din umeri şi din gât, se suceşte şi se-nvârteşte prin curte, nedându-i nici o atenţie lui Catana, de parcă-ar fi fost o piatră, şi-n cele din urmă iese pe poartă şi-o ia-n susul străzii fluierând. La trecerea lui, curcanul se înfoaie şi, cu paşi iuţi, se-ndreaptă spre gardul de sârmă al coteţului. După ce încă o uşă se deschise şi se-nchise fugitiv la catul de jos, ivind un cap de ţoapă şi un capot roşu decolorat, apărură la etaj două femei tinere, dintre care una ţinea în braţe un băieţel de vreo doi ani. Cea care-l ţinea pe braţul stâng, uitându-se la el ca la o minune, giugiulindu-l şi ciupindu-l de sub bărbie din când în când, era neobişnuit de zveltă, cu sâni elastici şi mari, bine conturaţi prin rochia cu imprimeuri, şi purta o bască frez, cochetă, peste buclele coafate modern. Era fardată cam strident, cu codiţe lungi de rimel în prelungirea ochilor şi cu forma de inimioară a gurii mult exagerată de rujul unsuros. Totuşi, pentru o prostituată, Coca nu avea o figură vulgară şi, dac-ai fi văzut-o dimineaţa, când n-o vedea nimeni, ai fi avut surpriza să priveşti o fată de la ţară, cu trăsături regulate şi inexpresive, frumoasă mai mult datorită tinereţii ei. Zâmbetul ei adevărat, cu totul ascuns de ruj şi de pudră, era bun şi timid,

dar avea parte de el doar oglinda. Acum, rimelul gros de pe gene părea şi mai intens, pentru că, ieşind brusc în soare din penumbra camerei, fata strângea ochii şi ridica pomeţii, arătându-şi totodată dinţii de sus, de un alb prea lăptos, fără transparenţă, ieşind din gingii ciudat de palide în contrast cu sângeriul violent al rujului. şi Maria strângea din ochi, orbită de lumină. Ea nu era deloc aranjată şi mirosea a mărar. Permanentul i se dusese de mult, căci nu ţinea în părul ei cu firul subţire şi fragil. Serile îşi mai punea părul pe moaţe, dar cu slabe efecte. Maria se apropia de treizeci de ani şi era, încă de pe-atunci, o femeie istovită. Negricioasă şi slabă, cu sânii atârnând, nu ştia altceva decât să facă mâncare şi să stea toată ziua cu Mircişor. Chiar şi când amesteca în veşnicele ei crătiţi, îl ţinea pe copil în braţe, îl dăscălea şi-l învăţa, îi spunea poezii şi tot ce-i mai trecea prin cap. Acum, că „se făcuse mare“, începuse să-i cumpere cărticele cu poze colorate pe care-i arăta ore-n şir, gângurind şi stâlcind cuvintele împreună cu el, năpustindu-se câteodată asupra lui aproape feroce, strângându-l în braţe de parc-ar fi vrut să-l înconjoare din nou din toate părţile, să-l înglobeze din nou în corpul ei ocrotitor. „Mânca-l-ar mama pe el să-l mănânce!“ striga atunci pătimaş, cu inflexiuni primitive în voce, cum n-o auzeai vorbind decât cu tântăvenii ei, cu surorile, Anica şi Vasilica şi cu părinţii, mămica (rău bolnavă încă de-atunci) şi tătica. Băieţelul şi Costel, bărbatul ei slab ca un ţâr şi cu păr pana corbului, care abia-mplinise douăzeci şi cinci de ani, bănăţeanul pe care, după multe ezitări, îl luase „că e băiat bun“, cum îi tot zicea soră-sa, erau toată viaţa ei de regină-n exil şi care nu-şi mai aminteşte nimic din strălucirea unui trecut confundat de-acuma cu visul. Căci vis, fără-ndoială, construcţie a minţii ei neliniştite, fusese dulceaţa corpului gol al Mioarei Mironescu, sânii ei grei şi rotunzi, coastele de faux-maigre, crupa voluptuoasă-a femeii care-o dorise şi o-mbrăţişase în micul apartament din pasajul Maccá, şi tot vis fusese rătăcirea ei, de mână cu Costel, prin trista şi senzuala primăvară bucureşteană, când, după ce ieşiseră de la film, se îndreptaseră cu veşmintele fluturând în vânt spre zona din spatele bulevardului, unde se-nălţa încă edificiul singuratic al casei liftului unei clădiri inexistente. şi vis fusese prizoniera mare şi goală a liftului, cu fluturele ei cât o lebădă-n braţe şi cu mersul ei graţios, cea care o privise-n ochi pe biata ţesătoare şi-i spusese, ca şi când prima dată, atunci,

i-ar fi dat un nume, cu voce de trianglu şi carillon: „Eşti Maria.“ Realitatea era cu totul alta, era camera cu chirie de pe Silistra, erau macaroanele cu marmeladă, ciorbele lungi care clocoteau pe plită, ligheanul cu rufe murdare şi c-un colţ de săpun de rufe ieşind verzui din apa băloasă, copilul, bărbatul. Erau bibelourile şi tişlaifărele ieftine pe care le cumpăra din când în când şi le-mprăştia pe pervaze şi pe bufet. Nimic nu exista dacă nu putea fi văzut, luat la mână, frecat, curăţat, preparat, sărutat. Nici chiar Dumnezeu, nici cerurile albastre ale verii lui ’58. Nici imensa şi felurita lume, nici măcar marele oraş, în afară de trei străzi şi o piaţă, legate printr-o rată hodorogită de satul ei, de Tântava.

Mircişor, care, în ciuda căldurii din curte, trebuia să sufere mereu o căciuliţă albă pe cap, întinse mâinile către mama lui, şi Coca, pupându-l pentru ultima oară pe amândoi ochii, îl transferă în braţele Mariei. Pielea băieţelului grăsuţ, în afara căciuliţei doar în chiloţei, era umedă unde fusese lipită de decolteul Cocăi. Femeile se-mbrăţişară peste copil, Coca-l mai privi o dată atât de intens, de parc-ar fi vrut să şi-l întipărească pentru totdeauna-n memorie şi-l întrebă, a suta oară, cum a zis „Doni“, căţeluşul curţii, când Nenea Nicu Bă a dat peste el cu bicicleta. „Cum a zis Gioni, mamă?“, îl stârni şi Maria, dar copilul râdea şi nu voia să spună. Într-un târziu, uitându-se la curcanul din curte şi cu o voce complet indiferentă, zise totuşi automat: „Aoieu, doaie păţóu’ meu!“ „şi ce-ţi aduce tăticu’ când vine de la servici?“, nu-l lăsară femeile. „Ce-ţi aduce, mamă?“ „Betetecă şi câţe noi“, pufni în râs şi Mircişor, care de fapt vorbea acum mult mai bine, dar îşi relua repertoriul de succes ca un bătrân comedian. şi-ntotdeauna, deşi auziseră frazele astea de zeci de ori, vecinii se prăpădeau de râs şi aproape că-l sufocau pupându-l. „Adică bicicletă şi ghetuţe noi“, traduse Maria, de asemenea automat. Pe când Coca se-ntorsese deja cu spatele şi coborâse prima treaptă a scării care ducea-n curte, Mircişor găsi cu cale să-şi plaseze şi replica sa cea mai nouă şi mai de efect, aproape ţipând după fată: „Tăticu’ meu e bitsiv, a băut banii şi tsuică!“ Coca-i făcu iar cu mâna şi-i zise râzând: „Să nu mai zici aşa, Mircişor, că cine te-aude te crede!“ „Pa, pa, Coca, pa, pa!“, făcu Maria mişcând mânuţa băiatului, apoi îl lăsă să meargă pe jos şi intră, de mână cu el, în casă. Uşa se-nchise chiar în clipa-n care Coca cobora ultima treaptă a scării şi punea vârful pantofiorului ei din

imitaţie de piele de şopârlă pe caldarâmul curţii. Păşi sucind uşor, profesional, din şolduri (cu toate că, în curte, faţă de vecini, căuta să treacă, pe cât posibil, neobservată) pe lângă Catana, care-mpietrise ca o figură de pe-un sarcofag, şi ieşi pe stradă, grăbind pasul şi aranjându-şi, cu o mişcare iute a degetelor, bascul de sub care-i curgeau cârlionţii castanii. Strada i se ascuţea înainte, melancolică şi toridă, cu stâlpii strâmbi de telegraf daţi cu păcură, cu câte-o pisică roşcată ghemuită pe-un vârf de gard. şi era de parcă tânăra femeie ar fi stat pe loc şi un motor nevăzut ar fi mişcat, sub picioarele ei, toată partea de oraş prin care ea trecea, mai întâi rectiliniu, până la a doua încrucişare de drumuri, apoi o rotire de 90o a întregii machete, cu case şi arbori, iarăşi o mişcare rectilinie, iar o rotire, pe când un microprocesor ar fi calculat toate perspectivele, unghiurile de incidenţă, intensitatea culorilor şi anamorfoza desenelor din peisaj, în aşa fel încât femeia cufundată-n gânduri să perceapă, subliminal dar deplin realist, iluzia multidimensională a cartierului încremenit, la ora siestei, într-o lumină metafizică. Pe drum, aproape de intrarea pe Colentina, Coca deschise poşeta din aceeaşi proastă imitaţie de piele de şopârlă, cotrobăi puţin, aspirând mireasma de pudră dinăuntru şi scoase-n cele din urmă o fotografie cu margini zimţate, de fapt o jumătate de poză alb-negru pe care, încercând să n-o mişte în mers, o privi cu atenţie. Nemulţumită, se opri şi privi din nou poza, care o-nfăţişa pe Maria ţinându-şi băieţelul în braţe. Marginea dreaptă a pozei, acolo unde fusese ruptă-n două prin îndoiri repetate, secţiona cotul stâng al femeii care, într-o rochie albă cu un imprimeu de fundiţe albastre, zâmbea forţat către obiectiv. Copilaşul, cu codiţe aurii cât degetul, sucise mult capul spre dreapta, spunând ceva unui nevăzut tovarăş, aşa încât, din profil, ochiul lui stâng era cel mai strălucitor punct din întreaga poză. Fotografia dispăru la loc în poşetă şi Coca, dând colţul pe Colentina, fu izbită de îngrozitorul damf de râncezeală de la fabrica de săpun. Aşteptă în staţie tramvaiul, care se vedea venind ca un cărăbuş din capăt, de la ceas, urcă şi merse două staţii, îmbrâncită încoace şi-ncolo de clătinăturile vagoanelor şi asurzită de zgomotul lor de fierărie. De unde stătea, agăţată de mânerul din plafon, vedea spatele neobişnuit de gras al vatmanului revărsându-se-n pliurile unui maieu tetra ud fleaşcă. În dreptul bisericii Sf. Dumitru îşi făcu câteva cruci repezi şi recăzu în gânduri până la Făinari,

fără să mai vadă nimic în jurul ei. La următoarea coborî, şi când tramvaiul porni iar, huruind, un val de praf învolburat o lăsă aproape fără suflare. Înota în praf, îl simţea, fad şi totuşi arzător, pe buze, îi troznea-n dinţi. Rochiţa îi căpătase o nuanţă cenuşie şi-i atârna acum pe trup ca o cârpă. Niciodată, nicăieri nu existase o stradă mai tristă decât Calea Moşilor, cu casele ei bătrâneşti, cu faţadele pline de zorzoane de ghips îngălbenit. Cu grilajele de fier forjat mâncate de sare şi rugină. Până şi dunga de cer de deasupra părea făcută din acelaşi ghips, pictat naiv cu nori şi cherubini de cine ştie ce artist de bâlci. Prăvăliile, cu obloane de tablă ondulată, etalau în vitrinele lor meschine conserve, mingi şi păpuşi livide de cauciuc. Copii apatici călăreau, în curticele cât palma, bătătorul de covoare din faţa intrării sau se uitau la cer prin geamurile colorate ale marchizelor.

Coca se scutură energic de praf, scoase bereta şi îi trase şi ei câteva palme, o puse la loc peste păru-mbâcsit şi-o făcu la dreapta pe Corbeni, aproape de marea intersecţie cu bulevardul. Castanii de pe strada umbroasă reuşeau să filtreze bine praful, aşa că aici, ferit de zăpuşeală, puteai să respiri mult mai uşor şi chiar, printre frunzele palmate, leneşe, puteai vedea câţiva stropi tremurători de cer azuriu. Pe partea stângă a străzii erau case ce nu se deosebeau mult de cele de pe Silistra: scunde, cu frumoase curţi pline de flori în faţă, cu câinele priponit lângă cuşca lui. În schimb, de cealaltă parte se ridicau clădiri înalte, pătrăţoase, de cărămidă sau tencuite, cu câte două etaje, arătând, mai mult sau mai puţin pure, urme de Art Nouveau şi chiar de cubism, căci fuseseră ridicate, mai toate, între cele două războaie. Ferestrele rotunde ale casei scărilor le dădeau un aer neobişnuit de solemn şi de misterios. Între clădirile somptuoase, dar prost întreţinute erau intercalate în mod bizar şi nişte depozite, o făbricuţă cu zeci de geamuri de sticlă zbârnâitoare şi o gheţărie unde, pe un paralelipiped de gheaţă, umed şi translucid la capete, lăsat să se topească pe o masă de zinc, un muncitor mânca nişte peşte prăjit dintr-un ziar. La trecerea Cocăi, muncitorul rămase ca trăznit, fluierând cu gura unsuroasă. Ce i-ar fi făcut el! Putori ca asta n-ar trebui lăsate libere pe stradă.

După gheţărie urma o casă cu desăvârşire flamandă, cu faţada de cărămidă smălţuită, înălţată pe trei nivele, dintre care ultimul se ţuguia în trepte şi se-nfigea în cer ca un ferăstrău. Ferestre cu obloane deschise,

având tăiate-n ele inimioare, răsfrângeau frunzişul castanilor din faţă. Astfel de case, toate ţuguiate, lipite unele de celelalte într-o faţadă continuă, colorată pestriţ şi sobru în acelaşi timp, se-nşiră de-a lungul apelor leneşe ale Ţărilor de Jos, împingând o aripă virtuală în valurile moi ca de gelatină. În prăfosul şi nespus de tristul oraş din Bărăgan, o asemenea casă era exotică asemenea unei păsări-liră care, venită de nicăieri, s-ar fi aşezat la mahala, într-un crâng de liliac. Dincolo de ea era un maidan cu un zid rămas în picioare de la vreo casă veche, aproape îngropat în bozii, şi dincolo de maidan o şcoală.

Fata se opri în faţa casei olandeze, o privi întreagă, dându-şi capul pe spate (faţada dreaptă şi înălţată exagerat depăşea cu mult acoperişul dindărătul ei) şi deodată avu sentimentul limpede că se află într-o pictură. Că, exact în acel moment, cineva contemplă, cu nespusă-ncântare, tabloul, în grea ramă barocă, înfăţişând o casă flamandă de cărămidă smălţuită, colorată portocaliu şi stacojiu, al cărei fronton în trepte se conturează pe cerul înalt, pictat neglijent cu cuţitul. Casa e-ncadrată de doi castani bătrâni, cu contururile contorsionate şi-ngroşate cu un negru cam artificial. În faţa ei, limpede ca o imagine proiectată de-o lanternă magică, evident din alt timp şi alt loc, stă o femeie voluptuoasă, văzută din spate, în rochie stil Marilyn Monroe, cu o bască frez pe cap, privind casa nu ca pe-o casă, ci ca pe un altar, ca pe o catapeteasmă cu imagini sacre, ca pe-un retablu dintr-un dom uriaş. Pictorul necunoscut pusese aur acolo unde cârlionţii femeii se răsuceau îndrăzneţ, o dungă de ambră pe braţe şi pe linia obrazului uşor întors, şi o asemenea acribie maniacală în detalii, încât textura fustei ieşea în relief ca sub o lumină razantă, iar copca moş-babă cu care era-ncheiată la spate se vedea limpede, cu luciul ei de fier galvanizat, de parc-ar fi fost de douăzeci de ori mai mare. Sub copcă, rochia făcea un ochi prelung, în care se vedea pielea moale şi dulce-a femeii, cu două noduleţe mai luminoase în dreptul vertebrelor, cu firişoare de păr aurii lăsându-şi umbra aproape nevăzut pe epidermă, şi cu o mică pată de melanină în formă de bob de chimen. La suprafaţă, pielea avea solzişori infimi de cheratină, iar dedesubt un fel de cărniţă elastică şi străvezie prin care răzbăteau umbre prelungi, vag colorate: vase de sânge, canale sudoripare, terminaţii nervoase… În mijlocul volutelor de lemn aurit ale ramei, sub tablou, se afla o plăcuţă de

alamă pe care scria titlul picturii (*În faţa Marelui Portal*) şi numele artistului, imposibil de desluşit, aşa cum în vis nu putem citi rândurile limpezi ale unei scrisori, deşi vedem fiecare literă cu o claritate monstruoasă. Fata sui, scuturându-se de această viziune, cele două trepte ce duceau la uşă şi sună, prelung, ţârâit, de parc-ar fi ştiut că acolo locuia cineva cam tare de urechi.

Bătrânul care-i deschise avea într-adevăr ambele ducturi auditive înfundate cu bumbac. Urechile roze şi veştede – în lobul uneia un bumb de diamant scânteia nebuneşte-n penumbră – erau de altfel singurul lucru remarcabil în înfăţişarea lui. Fără o vorbă, îi întoarse femeii spatele şi, arătându-şi prin halatul de mătase omoplaţii nemaipomenit de slabi, se aşeză iarăşi în fotoliul adânc de unde se ridicase. Pe măsuţa din faţa lui, cu picioare curbe şi terminate cu labe de leu, acoperită cu cristal gros, se afla o planşetă pe care bătrânul se chinuia să fixeze în poziţie naturală labele unui mare păianjen tropical, roz deschis ca pielea nou-născuţilor, pe care taxidermistul îl preparase în prealabil. O cusătură laterală pe pântecul sferic al creaturii, mare cât o minge de tenis, arăta că organele interne îi fuseseră extrase şi înlocuite cu bumbac din acelaşi fuior (ce zăcea sub masă) din care bătrânul îşi făcuse şi dopurile pentru urechi. Păianjenul avea înfipţi în partea din faţă a toracelui trei ochi minusculi, dar strălucitori ca nestematele, azurii, aşezaţi în triunghi echilateral, iar dedesubt cheliceri bestiali, înroşiţi încă de sângele ultimei păsări sau ultimului pui de pisică pe care-l injectase cu scuipatul lui dizolvant. Deasupra măsuţei se revărsa un con de lumină, pe când restul încăperii părea la-nceput îmbeznat şi aproape impenetrabil cu privirea. Încet, ochii Cocăi se obişnuiră, însă, ca-ntotdeauna, şi-ncepură să scoată din umbrele catifelate vagi contururi şi reliefuri care arătau că încăperea era neaşteptat de adâncă. O răcoare de pivniţă făcea ca toate lucrurile din interior să aibă, la atingere, aspectul repulsiv al sticlei mate, masive, aburite.

În primii ani după ce descoperise casa de pe Corbeni şi-şi începuse viaţa dublă, Coca încercase mereu să afle cât de mare era, de fapt, încăperea aceea întunecată. Bătrânul, care tot prepara şi crucifica, ajutându-se de lupă şi de instrumente hidoase, animale mici, păsări şi insecte, nu-i dădea niciodată nici o atenţie, nu-i răspundea la-ntrebări şi, dacă femeia insista, o privea cu faţa lui (da, nu doar cu ochii, ci cu toată faţa) inexpresivă de parcă s-ar fi-ntrebat cât bumbac i-ar fi trebuit ca să umple atâta piele, să dea rotunjimi ţâţelor şi feselor, şi fermitate membrelor acelei femele cam prea

voluminoase pentru posibilităţile lui. De multe, de prea multe ori Coca nu se grăbise să treacă dincolo, ci o luase lateral, pe dalele îngheţate, ţinându-se de peretele îmbrăcat în lambriuri sculptate cu entre-lacs-uri florale. Pereţii se pierdeau însă-n noapte şi, chiar dacă o dată s-a-ncăpăţânat să meargă câteva ore de-a lungul lor, fata n-a ajuns nicăieri. Aceleaşi lambriuri aspre pe-o parte, aceleaşi obiecte nedesluşite, ieşind înşelător din umbră, pe cealaltă. şi, extrem de departe, punctul de lumină de deasupra măsuţei bătrânului. În alte dăţi, cu inima strânsă de teamă, Coca se desprinsese de perete ca un copil care-şi dă drumul prima dată de la marginea bazinului de înot şi-ncepe să plutească deasupra apelor ce vuiesc ameninţător. Ce obiecte se aflau în nemăsurata hală? Ce erau acele luciri, când ca de aluminiu, când ca de porţelan? În apropierea măsuţei, cu lampa ei deasupra (şi cu ce fir trebuie să fi atârnat ea din tavan, căci tavanul era cu neputinţă de desluşit, deşi câteva luminiţe, ca dintr-o turlă aflată la sute de metri înălţime, păreau a pluti uneori fantomatic în aerul înnoptat?), marile obiecte puteau fi desluşite ceva mai uşor. Primul pe care, apropiindu-se de el, Coca-l văzuse bine, după acomodarea ochilor cu bezna, era un scaun dentar. Piciorul masiv, tronconic, de porţelan pe care se sprijinea era bine înşurubat în podea şi avea pedale cu care scaunul propriu-zis se putea fixa mai sus sau mai jos şi se putea lăsa pe spate aproape până la orizontală. Fotoliul era acoperit cu plastic grosolan, cafeniu, şi avea înfiptă-n spătar o sprijinitoare de cap rigidă şi-ngustă ca nişte fălci de patent. Alături de scaun se ridica trunchiul instrumentului de tortură, ce-şi purta deasupra marea pălărie cu becuri, iar în faţa scaunului, măsuţa cu căngi şi cleşti şi ace spiralate şi oglinjoare cu mâner faţetat. Butoane de ebonită, roşii şi negre, se-nşirau pe stâlpul de porţelan, legate, prin corpul lui, de bestialele accesorii. Căci, pliate ca braţele ucigaşe ale călugăriţei, atârnau deasupra segmentele de metal, dublate de corzi de sârmă răsucită, ale bormaşinii, cu sfredelul ei în capăt, iar dintr-o gaură ca de şarpe ieşea gâtul negru şi gros al turbinei, cu capul metalic şi dintele ei din vârf, gata să zboare ţăndări de măsea într-o gură caldă, umană, căptuşită cu pereţii moi ai obrajilor şi-n care limba se chirceşte şi saliva e suptă de un cârlig de alamă coclită. Un coş de gunoi cu tifoane însângerate şi-un pahar pe-o poliţă specială, plin ochi cu o apă limpede ca o lentilă arătau că scaunul dentar era funcţional şi că fusese

folosit de curând. Coca se-nfioră când îl atinse cu degetele: era aşa de rece, de perfect şi de-ncremenit, încât părea cu mult mai concret decât spaţiul dimprejur, de parcă pe el ar fi focalizat aparatul foto al existenţei, lăsând tot restul într-o ceaţă de culori stinse. Depărtându-se de el, ca de-o corabie sau de-un aisberg, fata dădu, la vreo treizeci de paşi, peste un al doilea scaun dentar, apoi peste altul… Erau sute, poate mii, aşezate în şiruri, la egală distanţă unul de celălalt, încremenite-n acelaşi aer îngheţat, identice în cele mai mici detalii, cu acelaşi pahar plin-ochi de apă şi aceleaşi tifoane însângerate în coş. Era o pădure de scaune dentare, printre care Coca rătăcea fascinată, căci îşi amintea mereu cum într-o după-amiază, târziu, când nu avea mai mult de unsprezece sau doisprezece ani, o apucase o durere de dinţi atât de înfiorătoare, că maică-sa fugise cu ea la cabinetul cel mai apropiat. Era-n vremea războiului, la urletul sirenelor oamenii lăsau totul şi fugeau în adăposturi. O bombă căzuse chiar lângă clădirea în care se afla cabinetul, şi care fusese şi ea zguduită destul de bine. Urcaseră pe scări acoperite de moloz şi aşteptaseră mult în antreul doctorului. Până la urmă, dentistul, vânjos şi brunet, cu o mustaţă răsucită şi braţe neobişnuit de frumoase o poftise ceremonios în cabinet, lăsând-o pe mamă să aştepte afară mai departe. Fetiţei îi trecuse durerea, dar nu şi spaima în faţa chinuitoarelor instrumente cu care, adânc aplecat asupra ei, doctorul îi scobea măseaua cariată. Stătea încordată, cu capul mult dat pe spate şi cu mâinile încleştate pe braţele scaunului, simţind mereu, pe dosul palmei drepte, apăsarea pântecului bărbătesc. De-atâtea ori o chinuise, în amintire şi-n vis, ce se-ntâmplase atunci, căci simţise deodată sexul tare al doctorului strivindu-i mâna şi ridicase capul speriată. Văzu atunci că rochiţa i se adunase la brâu şi pulpele şi chiloţeii cu desene de ancore i se vedeau etalate pe muşamaua cenuşie. Îşi trăsese repede rochiţa-n jos, prefăcându-se a nu fi-nţeles nimic, iar doctorul, depărtându-se un pic de scaun, continuase scobitul în măsea. La plecare îi zâmbise stânjenit, corect totuşi, ştiind însă, cumva, că-ntreaga viaţă a fetiţei cu cozi cuminţi avea să-şi schimbe cursul de la acea întâlnire. Când, de mână cu mama ei, ieşise sub stele, printre ruine fumegătoare, ştia şi ea că zeci şi sute de bărbaţi aveau să-şi lipească sexu-ntărit de trupul ei, şi că în braţele lor frumoase, sub privirile lor

aplecate adânc asupra ei, urmărindu-i atent faţa chinuită de voluptate, avea să-şi găsească întotdeauna fericirea şi nefericirea.

Uneori, obosită de-atâta umblat în obscuritate, pe dalele tari ale sălii, se aşeza în câte-un scaun, se juca distrată cu cleştii şi cu seringile, freca amalgamul pentru plombe sau umbla la butoanele de ebonită. Dar nu se putea destinde. I se părea că din clipă-n clipă cătuşe automate îi vor cuprinde gleznele şi-ncheieturile mâinilor, ca şi când s-ar fi aşezat într-unul dintre fotoliile-capcană ale libertinilor de altădată, care depărtau picioarele femeii şi-i ridicau pubisul, spre deliciul criminal al juiseurilor din umbră. Odată, apăsând pe-un buton, brusc o cascadă de lumină orbitoare se năpustise asupra fetei din scaun, aproape dizolvându-i contururile şi incendiindu-i rochia. Coca ţipase de surpriză, dar nici un zgomot nu i se-ntorsese-n timpane. Uriaşa hală era o lume fără sunet. Acum, că luminile scaunului dentar erau aprinse, putea vedea bine, pe o distanţă considerabilă, şirul nesfârşit al celorlalte scaune, primele bine luminate, celelalte pierzându-se-n griuri tot mai dense, până-n neantul inscrutabil de la marginea cercului. Deasupra, însă, nu era decât noaptea.

Rătăcea mult până să găsească drumul înapoi către singurul reper al acestui limb. Cea mai bună metodă, învăţase după luni de zile de dibuiri, era să aprindă luminile fiecărui scaun pe lângă care trecea. Astfel, oricât ar fi înaintat în beznă, avea o cărare de lumină-n urmă, pe care putea veni înapoi netulburată, călcând pe lespezile pe care le zărea acum bine: romburi de malachită verde-nchis şi de porfir cu vinişoare sângerii, lustruite atât de bine, încât tot ce se afla pe suprafaţa lor dulce se răsfrângea adânc şi minuţios în oglinda lor. Înaintând din con în con de lumină transparentă, printre scaunele înmărmurite, Coca ajungea din nou la măsuţa empire şi la bătrânul taxidermist, privea o vreme minunile sau ororile pe care le etala pe lame de sticlă (pentru cine? şi unde le depozita mai apoi, căci nu se afla în sală nici un fel de altă mobilă?) şi apoi se-ndrepta către adevărata ei ţintă, către care un fel de preştiinţă – mai fusese acolo? într-un vis? în altă viaţă? în prima copilărie? sau în acea ordine a fiinţei noastre lăuntrice în care cele trei surse de vertij şi de nostalgie se dovedesc a avea un izvor comun? – o condusese încă din prima zi, când o altă târfă, din Crucea de Piatră, îi arătase trecerea către cealaltă uşă, punând-o să jure pe ce avea mai sfânt că

n-o s-o mai dezvăluie nimănui. Cu ochii deschişi n-ai fi aflat-o niciodată, căci în orice direcţie ai fi mers, te rătăceai tot în pădurea fără sfârşit a scaunelor dentare. Ieşirea o aflai numai dacă mergeai drept înainte, cu ochii-nchişi, cam treizeci de paşi de la măsuţa bătrânului. Atunci ajungeai de partea cealaltă a sălii, având în faţa ta un perete cu lambriuri sculptate în care se contura o uşă care-n întuneric părea un cheag de sânge-ntărit pe o rană. Coca nu mai ezita, se-ndrepta hotărâtă spre uşă, apuca mânerul sferic de alamă şi trăgea cu putere. Lumina unei zile de vară, măreaţă şi strălucitoare, pătrundea atunci ca un pumnal în marea hală-ngheţată. Odată cu ea răbufnea un val de căldură aducând cu el vacarmul străzii, zgomotul tramvaielor, resacul râului, ţipătul obsedant al pescăruşilor. Fata se năpustea afară ca din puşcă, mereu cu un sentiment de supremă fericire, de parc-ar fi scăpat înc-o dată, printr-un miracol, de la o moarte atroce şi certă. Orbită de scânteierea cerului intens violet şi-a norilor atât de joşi că-i puteai atinge cu mâna, cobora-n fugă treptele din faţa casei şi se izbea cu umărul de câte-un ins ce-şi plimba câinele sau împingea landoul cu un copil gras în el, şi care-i striga furios, încruntându-se-n spatele ochelarilor rotunzi, cu rame de sârmă aurită: *Let op waar je loopt, dronken lor!*

Soarele nu apusese încă şi ziua era prea puţin înclinată către seară, dar luna plină, neobişnuit de mare, se contura deja fantomatic pe cerul de deasupra posomorâtei primării de cărămidă, în ferestrele căreia se răsfrângeau deopotrivă azuriul şi trandafiriul dinspre zona canalelor. Clădirile de dincolo de Amstelul încărcat de ambarcaţiuni şi case plutitoare străluceau în culori sărbătoreşti, faţade albastre lângă faţade gălbui şi faţade vişinii, decupându-şi acoperişurile zimţate pe cer. Pescăruşii, care se rotiseră toată ziua deasupra râului şi se-nşiraseră pe balustrade, aşteptând turiştii ca să le coboare din zbor pe cap şi pe umeri, somnolau acum pe apa ce frângea umbre colorate de şlepuri, urcând şi coborând odată cu valurile. Gara se zărea departe, spre stânga, singuratică, masivă şi-nchisă-n propriile ei contururi. Nimic nu făcea concurenţă solemnităţii ei cam prea terestre totuşi, decât nişte depozite negre ce se vedeau şi mai în spate, pe malul Ij-ului. Tot spre stânga, cupola marelui dom, ciudată înmuiere a aramei înnegrite într-un abia perceptibil abur roz, decupa o jumătate de cerc în josul unui cer mult mai înalt decât în orice alt loc din întinsa şi derizoria noastră lume. Amsterdamul, peste care atârnau zi şi noapte norii joşi, îmbibaţi de apă, avea deasupra, ca unul dintre acele ceasuri aurite, un clopot de sticlă ce proteja parcă tot ce era mecanic, butaforic şi artificios în oraşul de pe canalele semicirculare. şi cu cât era cerul mai înalt, cu atât norii, împinşi de vântul oceanic ca nişte corăbii greoaie, se lăsau mai jos, copleşiţi de încărcătura lor de indigo, salpetru şi guano adusă din mările sudului.

Pe Damrak nu mai era forfota din timpul zilei. Câte-o fată bălaie, pe bicicletă neagră şi hodorogită, grăbea undeva spre Spui. Un negru cu pantaloni de piele rodea o scobitoare, sprijinit de un stâlp, în dreptul restaurantului pe-a cărui firmă scria cu mici beculeţe roşii „Leeuw“. Rari trecători priveau în vitrinele cu geamantane din piele de crocodil sau cu suveniruri amsterdameze: linguriţe cu cele trei x-uri pe coadă, saboţi vopsiţi în galben şi felurite soiuri de brânză etalate pe câte-o felie groasă de lemn. Prin căsuţele plutitoare se aprinseseră primele lumini şi puteai vedea, la geamurile cu lădiţe de flori pe pervaz, până-n adâncul odăilor, căci nici un

fel de perdele, în oraşul acesta spectral, nu-ţi împiedicau privirile. Ca-ntr-un enorm teatru de păpuşi, puteai vedea-n fiecare fereastră bărbaţi şi femei adânciţi în fotolii, în semiumbră, sau trebăluind, sau mâncând, singurele surse de lumină fiind puzderia de lumânărele presărate peste tot în largile odăi, pe care nu reuşeau să le scoată din obscuritate.

Se făcea seară, hârtiile şi praful de pe stradă începură să se rostogolească în vântul răcoros ce venea dinspre oraş, dar care nu reuşea să fluture faldurile de marmură ale statuii care, destul de curios, era-nălţată chiar în mijlocul trotuarului, pe-un postament cubic, cenuşiu. Statuia înfăţişa un personaj enigmatic, pe care, poate, doar lectura atentă a unui dicţionar mitologic ţi l-ar fi putut revela. Sau poate că era doar unul dintre împăraţii romani ai decadenţei şi turpitudinii, efeminaţi şi cruzi, poeţi şi călăi, al căror nume fusese supus unei inutile *damnatio memoriae*. Înfăşurat în togă, cu o liră sângerie în mâini, personajul cânta. Degetele mâinii drepte erau angajate, nespus de graţios, în ciupirea coardelor, pe când, cu gura întredeschisă şi pleoapele coborâte peste ochii bombaţi, citaredul îşi rostea neauzita cântare. Expresia feţei lui, sub albul marmoreean, era tulburătoare, avea acel gen de frumuseţe bărbătească malignă care le sperie pe femei şi-i atrage pe bărbaţii ce, fără s-o ştie, au ceva femeiesc în ei.

Negrul cel plictisit din faţa Leeuw-ului aruncă scobitoarea, scuipă şi, pentru a câta oară în ziua aceea, se dezlipi de stâlp cu un zgomot de parcă ar fi jupuit de pe el un afiş înfăţişând un negru, jazz-man poate, şi se-ndreptă legănându-se către statuie. Se propti cu mâinile-n şolduri în faţa ei, se holbă la ea câteva minute bune, ca un amator de artă într-un muzeu de antichităţi, se scotoci în buzunarele nădragilor lui de piele lucioasă şi, din pumnul de monede alămii, arămii şi argintii amestecate cu scame pe care-l dădu la iveală, alese un gulden. Dându-i un bobârnac, îl făcu să sfârâie cu boltă în aer şi să cadă-n cutia de conserve de la picioarele statuii, de lângă piedestal. În clipa-n care moneda clincheti printre alte câteva, încremenind cu faţa pe care se afla gravat portretul reginei Iuliana în sus, către vastul cer trandafiriu, aşa încât femeia cu diademă pe frunte căpătă şi ea o nuanţă roză, ca de camee, statuia se-nsufleţi neaşteptat şi, ai spune, înfricoşător, dacă pe chipul negrului nu s-ar fi citit, în loc de consternare şi panică, doar un fel de amuzament tocit, înecat într-un plictis fără margini. Citaredul de

piatră deschise ochii ca o păpuşă mecanică (şi ochii săi, care nu clipeau, se dovediră a fi de un verde mâlos), se înclină uşor, făcând ca pliurile togii sale să-şi modifice curbele şi punctele de catastrofă şi, înălţând către cer lira pe braţul stâng, lunecă degetele mâinii drepte pe cele şapte strune, stârnind o rumoare armonioasă. În acelaşi timp, cu aceleaşi mişcări rotunde şi lente, de pantomimă, lăsă capul pe spate şi risipi spre boltă un fragment de cântare, un parlando abia murmurat, într-o limbă necunoscută. Apoi, cu mişcări inverse faţă de cele de la-nceput, îşi retrase lira la piept şi, ridicându-şi capul până privi iar drept, fără să vadă, către Amstelul acum incendiat de amurg, închise din nou ochii. Statuia era acum la fel ca la-nceput, total încremenită, încuiată-n certitudinea ei marmoreeană.

Negrul râse fără veselie, se aplecă, îşi recuperă moneda din cutie şi-ncepu să se rotească nebuneşte, bătând un step sonor pe caldarâm şi imitând din gură, cu dexteritate, tobe, măturici şi maracase într-un swing din ce în ce mai rapid. „Ce dracu', Cedric, crezi că-mi face plăcere?“ murmură statuia ca un ventriloc. „Dumnezeule, stau de patru ore aici! Glumele tale proaste îmi mai lipsesc…“ Cedric însă dansa mai departe ca un apucat, risipindu-şi şi adunându-şi membrele, până ce statuia, dumirindu-se că venise şi pentru ea ora închiderii, se-ntinse, deschise ochii, aproape că dădu cu lira de pământ şi se aşeză-n fund pe piedestal, privind distrată-n cutie şi apoi către râu. Peste Amstel, acum acoperit de pescăruşi, casele deveniseră aproape negre, cele mai deschise la culoare licărind încă sângeriu. De-a lungul întregului Damrak, în lumina portocalie, nu se mai zărea acum nimeni.

O foiţă creponată, în care fusese înfăşurată odată o portocală, se lipi, rostogolită de vânt, de pantoful lui Cedric. În restaurant, doar o măsuţă era ocupată de un cuplu foarte în vârstă. Citaredul, care avea până şi buzele vopsite-n alb, poate chiar presărate cu praf de marmură, aşa cum praf de marmură avea şi-n păr, îl întrebă deodată, ridicând capul: „Ai văzut-o?“ „Aseară. E chiar acolo unde ne-a spus Cees.“ „Cum arată?“ Cedric ridică din umeri: „Ca toate celelalte: chiloţi şi sutien de dantelă. Ruj pe buze. şatenă. Sau blondă. Nu mai ştiu. În lumina aia putea să fie oricum.“ „şi cât a cerut?“ „Din câte zice Cees, nimic. Ne duce de bunăvoie.“ Negrul ezită. Avea figura îmbătrânită a unui hobo înţelept, cu fruntea numai riduri: „Eşti sigur că vrei să-l vezi?“ Citaredul nu răspunse. Se mai întinse o dată până-i

troznіră vertebrele spinării şi se ridică în picioare. „Hai“, zise, dar nici unul nu se mişcă. În depărtare, peste palatul gării, deja ieşiseră câteva stele. Luna plină se-ntrupase bine şi era acum de-un galben murdar, indecent, pătând brutal un cer încă luminos. În cele din urmă, omul-statuie apucă-ntr-o mână lira de lemn vopsit şi în cealaltă postamentul şi-o luă înainte, fără să-i pese prea mult dacă negrul îl urmează sau nu. De altfel, Cedric ezită un moment, atras poate de mirosul de bucătărie grea, cu grătare şi măruntaie, ce venea de pe uşa Leeuw-ului, sau poate încercând să iasă din poveste. Dar de la bucătărie tocmai fusese dat afară, iar din poveste – ştia, ştia mult prea bine! – nu se poate ieşi, cum n-ar putea imaginea unui personaj dintr-un film, proiectată pe un ecran, să se umfle brusc în a treia dimensiune şi să coboare-n sală, printre spectatori, şi asta nu datorită diferenţei de dimensiuni a spaţiului în care există, ci tocmai pentru că nu există, pentru că e o multiplă iluzie şi impostură, pentru că e-ntruchipat de-un actor, şi scena-n care joacă e făcută din bucăţi filmate în mai multe reprize, în zeci de ore de filmare, de nervi şi înjurături, de reluări *da capo*, de mofturi ale vedetelor, de împiedicări în cablurile şi şinele de traveling ale aparatelor de filmat, de proptele în spatele faţadelor de scânduri, de efecte de lumină şi de script-uri căznite şi gaguri furate din reviste vechi, apoi de alte ore de developare, montaj, vânzare şi distribuire a cópiilor, sute de ore de minciună şi artefact pentru ca personajul să-şi spună replica sfidătoare pe cearceaful rupt al cine ştie cărei săli de cartier, unde câţiva puşti rod la seminţe, râd şi aplaudă, păcăliţi de jalnica imitare a realităţii. Ce gândesc oamenii din fotografii sau din filme? ştiu petele de emulsie, cu figuri atât de umane, că sunt locuitorii unei lumi plate, din care nu e imaginabil c-ar putea evada? Că sunt, că suntem prizonierii unor închisori de maximă securitate, că sunt, că suntem forţaţi, împotriva voinţei şi conştiinţei noastre, să repetăm la nesfârşit o poveste prostească, regizată de alţii, să spunem fraze din care nici un cuvânt n-a trecut prin creierul nostru? ştia Cedric că până şi ezitarea lui în faţa restaurantului a fost gândită de altcineva, doar ca să dea prilej unei pagini despre irealitate? Ceva ne face să credem că ştia, că toţi ştim. Că, asemenea marilor paralizaţi, cei ce ne zâmbesc din poze încearcă disperat să mişte măcar un muşchi pe feţele împietrite, să clipească din pleoapă, măcar o dată la un deceniu, adunându-şi toate puterile, ca să dea

un semn că sunt vii, că simt şi gândesc, că e o persoană înăuntru, încarcerată-n cerbicia oarbă a fatalităţii.

Cu mâinile-n buzunare, Cedric se luă după tovarăşul său, probabil bine cunoscut de localnici, căci cei câţiva călători din tramvaiul pe care-l luară abia dacă-i aruncaseră o privire. Trecură pe lângă Dam şi cotiră spre Spui, unde coborâră. O luară pe o străduţă care ducea pe cheiul Herrengracht-ului şi intrară-ntr-una dintre casele strâns lipite una de alta, cu faţadele luminate acum de felinare electrice. Suiră la mansardă, bocănind pe o scară-n spirală, şi intrară într-o cămăruţă cu tavanul oblic, în care se aflau un pat de fier, o măsuţă la fereastră (pe care se afla deschisă, cu paginile-n jos, o carte cu titlul scris auriu pe cotor: Malpertuis) şi-o masă de machiaj cu oglindă, plină de tuburi stoarse şi borcănaşe cu aspect murdar. Cedric se aşeză pe pat, luă de pe podea una dintre sticlele de bere, o desfăcu cu briceagul şi-ncepu să bea, aşteptând ca amicul său să se demachieze. Acesta-şi lepădase ţoalele de marmură moale şi stătea acum, doar în slip, cu capul şi braţele albe, ceea ce dădea restului trupului său de tânăr zvelt şi puternic o carnalitate uimitoare. Fiecare aluniţă, fiecare pliu al pielii, fiecare coş de pe spate şi firele de păr fin de pe şale păreau miraculos de omeneşti acum, când tânărul îşi lepădase atributele statuare. În comparaţie cu capul încă în întregime de piatră, pielea corpului era trandafirie, cu nuanţe mai translucide şi mai opace, cu muşchii jucând sub piele, cu omoplaţii şi vertebrele vizibile, deşi estompate, prin ecranul cald al cărnii şi grăsimii de sub delicatul înveliş exterior.

La Amsterdam, oamenii-statuie formau o comunitate imediat vizibilă. Erau poate sute, dacă-i numărai şi pe vagabonzii care, ocazional, când le crăpa buza după un jeneever, o târfă sau un pat peste noapte, se suiau pe-o ladă de scândură şi stăteau acolo două–trei ore, în ţoalele lor puturoase, fără să-şi dea osteneala să nu se mişte, iar când vreun turist arunca bănuţul în conservă doar se-nclinau, batjocoritor ai fi spus, şi de multe ori o ştergeau chiar atunci, mulţumiţi cu atât. Pe o treaptă mai sus erau amatorii, bărbaţi sau femei în haine obişnuite, de stradă, şi nefardaţi, a căror singură artă era nemişcarea. Unii se mândreau că pot să nu clipească o oră-ntreagă, alţii că pot rămâne, drepţi şi înalţi, în aceeaşi poziţie timp de aproape jumătate de zi, fără vreun tremur perceptibil al braţelor şi fără acel balans al corpului,

aproape inevitabil după o lungă şedere-n picioare. Turiştii întârziau uneori minute-n şir în faţa lor, fascinaţi de limpezimea albastră a ochilor lor, în care norii răsfrânţi erau singurii în mişcare pe chipurile lor ca de piatră. Aceşti amatori nu foloseau nici o recuzită şi nu reprezentau pe nimeni în afara mecanismului moale, rigidizat de voinţă, al trupului lor. Hainele le fluturau în vânt: cămăşi, costume şi rochii, iar în interior intestinele se acomodau prin lente mişcări peristaltice, din glande picurau enzimele, sângele alerga prin vene, artere şi capilare, amintirile, gândurile şi dorinţele li se-nchegau şi se destrămau în creier asemenea norilor de pe cornee. În ciuda imobilităţii lor statuare erau, de fapt, lumi agonice, alergând pe loc, alergând ca să poată rămâne pe loc, să-şi umple forma, să poată părea, pentru ceilalţi, simulacre umane: manechine, figuri de ceară, statui, morţi împăiaţi, îngheţaţi sau îmbălsămaţi din cine ştie ce panteoane barbare. Nici ei nu erau artişti, dacă nu-i socoteai artişti ai foamei, ca pe orice cerşetor sau student fără parale. Nu simpla nemişcare îţi dădea dreptul (exorbitant) de-a fi numit om-statuie, căci nu există artă unde nu există spectacol. A sta imobil echivala, în arta statuilor vii, cu a şti să desenezi literele în arta literaturii. Ce distanţă de la caietul de clasă primară la epopee, romane şi utopii!

Profesionişti mediocri, pierduţi în mulţime şi fără ambiţii, erau cei care, de asemenea lipsiţi de orice recuzită şi machiaj, se străduiau, pe mica lor scenă, să ofere, cât de rudimentar, un spectacol. Unii făceau pe omul-robot: când auzeau clinchetul monedei în cutie (şi pe treapta asta-ncepeai să aspiri, pe lângă monedele de aramă, şi la cele argintii, de cincizeci de feningi, sau chiar – dar asta aproape că nu se-ntâmpla – la frumosul gulden bătut cu chipul reginei) începeau să se mişte pe loc sacadat, precis şi stângaci totodată, scoţând printre dinţi un uimitor zgomot de mecanism pus în funcţiune de un sistem de motoraşe electrice. Totul dura douăzeci de secunde, după care omul-robot se-nchidea din nou în totală nemişcare. Alţii erau statui patetice, îngenuncheate şi cu braţele răşchirate spre cer, cu feţe aidoma celor loviţi de viforul soartei potrivnice. Urmau statuile senzuale, femei în lungi rochii colorate care, în schimbul monedei, clipeau pudic din ochi şi, cu vârful degetelor, îşi ridicau încetişor rochia, într-o parte, până la şold, dezvelind pulpe în ciorapi de mătase, cu jartieră roşie ca din flori de

mac, deasupra căreia carnea era netedă şi albă, cu uşoare vergeturi de grăsime. Toţi aceşti artişti de condiţie mediocră îşi găseau publicul mai către periferii, în Amstelveen, Noort, Waatergrafsmeer şi rareori se aventurau dincoace de Waterlooplein, de unde începea, de fapt, centrul. Pe-acolo, fireşte, turiştii erau mai rari şi mai zgârciţi, dar ce să-i faci? În centru era zona adevăraţilor artişti, cu care ei nu se puteau în nici un fel măsura. Până la aceştia, însă, poate că ar trebui menţionaţi, cu destulă repulsie totuşi, şi monştrii, care alcătuiau o categorie separată: cocoşaţi nemişcaţi ca ibişii pe soclurile lor, cu capul vârât în cutia toracică, şi care-ţi dezvăluiau, la acelaşi clinchet fermecat, interesantul dezastru provocat de cifoză asupra coastelor, sternului şi vertebrelor lor; bolnavii de elefantiazis cu testiculele lor cât nucile de cocos, atârnând literalmente pân-la pământ; cei cu câte-un frate geamăn, de mărimea unui prunc nou-născut, lipit burtă-n burtă cu ei şi arătându-şi ochii orbi, urduroşi, pe o faţă de miel jupuit; femeile cu penis, bărbaţii cu sâni mustind de lapte, femeia de cinci sute de kilograme, bărbatul de şaptesprezece, băieţelul de zece ani, zbârcit, cărunt şi fără dinţi în gură ce-ntindea spre tine mâini vânoase şi pline de pete…

Abia în centru, înconjuraţi de splendoarea canalelor semicirculare ce-şi mişcau greoi apele verzi, încărcate de şlepuri şi lebede, pe sub punţi de metal şi de piatră, erau risipiţi profesioniştii. Aici şi-mprejur, pe Kalverstraatul cu magazinele lui derizorii şi exuberante, pe Spuistraatul cu discrete localuri pentru homosexuali. Îi întâlneai, serile, chiar pe vreun pod, sub felinar: Venus de marmură cu o amforă-n mâini, un faun obscen, o gheişă cu faţa vopsită în alb şi trăsăturile desenate cu tuş ca pe o coajă de ou. Sau, în plină zi, cu cer schimbător, cu violente încăierări între lumină şi mohoreală (nu vă place clima amsterdameză? aşteptaţi un sfert de oră şi-o să se schimbe, spunea o glumă), îi vedeai în rău-famatul Rembrandtplein, cu construcţii tipic flamande-mprejur, acoperite de reclame la Grolsch şi la Amstel. Îi întâlneai acolo, schimbându-şi aleatoriu locul şi programul, dar stând încremeniţi cele câteva ore obligatorii, pe Hitler şi Savonarola şi Hermes Trismegistos şi Isus şi Gauss şi Fulcanelli şi Lautréamont şi Fernandel şi Capablanca şi Messalina (îmbrăcată ca-n gravura lui Beardsley) şi Zenobia şi Heliogabal şi Numa Pompiliu şi Einstein şi Herman şi Mircea (scriindu-şi manuscrisul fără sfârşit) şi Dionis şi Eusebio

şi Marie Curie şi Mobutu Sese Seko şi Buddha Sakyamuni şi Gamaliel şi Nosferatu şi Paavo Nurmi şi Leon Troţki şi (printr-o neobişnuită putere de a-şi aminti şi impersona viitorul) Lennon, Miloşevici, Benny Profane, Che Guevarra, Adrian Leverkühn, Madonna sau Bill Gates… E aproape de nespus şi de neînţeles ce mijloace foloseau, ce droguri îşi injectau în vine, câtă beladonă-şi picurau în ochi, la ce croitori, nebuni şi ei, îşi comandau costumele, ce coafori le răsuceau pletele, ce bijutieri le şlefuiau unghiile, ce alte armate de meseriaşi fără nume le procurau accesoriile: fibulele, amuletele, penele, cocardele, baticurile, dulcimerele şi samisen-urile, trusele de scule, compasurile, lăncile, astrolabiile, fulgerele, mitralierele, walkmanurile, scapularele, scarabeii de platină, scorpionii de hârtie, şopârlele vii, fluturii agonici, complicatele instrumente de laparectomie, ochelarii de văzut în întuneric, mătăniile, negii, stigmatele… Fapt este că, pentru oricine-i vedea pe adevăraţii artişti, devenea limpede că nu ei, ci personajele lor, care trăiseră cu adevărat, erau impostorii. Că adevăratul Nero era doar o tristă fantasmă, fluturată de vânturile timpului şi-ale karmei, pe lângă cel ce, înălţat pe piedestalul său, cânta încremenit incendierea Romei în mijlocul bicicliştilor şi automobilelor din Spui. Nu era imaginea lui Nero aceea, şi nu era Nero însuşi: era mai Nero, cel mai Nero, foarte Nero, nespus, incredibil, neverosimil, minunat, revoltător, extaziant de Nero. Pietrificaţi ca nişte vechi numuliţi, oamenii-statuie învăţaseră să fie mai buni, zi de zi, decât personajele lor şi să-şi disciplineze corpul nu doar în exterior şi aparent, ci în fiecare ungher moale, elastic şi umed al său, aşa încât, sub epiderma de piatră, ei ajungeau să-şi simtă cu adevărat muşchii de piatră, inima de piatră, sângele de piatră, vezica de piatră, urina de piatră, ficatul de piatră. Cine-i vedea se tulbura-n sinea lui nu doar pentru spectacolul omului viu prefăcut în statuie, ci mai ales pentru că de-atunci încolo avea să-l încerce mereu bănuiala insuportabilă că toate statuile sunt vii, de la cele de pe Domul din Milano până la Manneken Pis şi la oamenii de bronz sfârtecat ai lui Ipoustéguy. Avea să se-ntrebe mereu când li se va termina-ncremenirea, când, în ce amurg aveau să se aşeze, obosite, pe soclurile lor, aveau să-njure impersonal şi să populeze apoi băruleţele şi locantele din jur, pălăvrăgind despre câte-n lună şi-n stele. Un Apocalips al statuilor avea să-i pară de-atunci mereu mai plauzibil decât unul al celor vii.

Existau şi super-artiştii, se zvonea, şi unii oameni-statuie pretindeau chiar, sorbind important din paharul rotund de Duvel, în serile de iarnă, la gura sobiţelor de metal din cârciumioare, că ar avea cunoştinţă de cei care, dispreţuind arta impersonării, sătui de rafinamentul mandarinic al atâtor Hitleri şi Stalini şi Marlene Dietrich, s-ar fi-ntors la puritatea originară a artei lor, suind iarăşi pe lăzile umile de portocale, în hainele lor obişnuite, neraşi, privind trecătorii de parc-ar fi vrut să-i scuipe şi nedându-şi măcar osteneala să stea nemişcaţi. Când venea vorba despre super-artişti, în băruleţe se lăsa atâta tăcere, că se auzea zăpada foşnind peste gheaţa canalelor. Respectul şi veneraţia tuturor se-ndrepta către cei ce ridicaseră această artă la o-nălţime inimaginabilă. E drept că trebuia să fii tu însuţi un super-cunoscător ca să-i poţi distinge de vagabonzii de doi bani care făceau pe statuile, dar tocmai aici, în indistincţia asta, în jocul cu formele, mereu încă o rotire neaşteptată, încă o buclă întoarsă către ea însăşi, mereu *corsi e ricorsi*, era cheia de briliant a succesului lor. Unul dintre aceste genii complet anonime – căci gloria pentru ei trebuie să fi fost la fel de supărătoare şi abjectă ca fecalele în care calci din nebăgare de seamă – ar fi primit în cutia de tablă, pe când tropăia de frig (incredibil de natural!) pe soclul lui, un cec de şase sute de mii de guldeni, unii spuneau chiar că de un milion. Căci în harnica plutocraţie a Olandei, protestanţi zgârciţi şi adunători, care trăiau modest şi-n schimb burduşeau băncile cu cascade scânteietoare de guldeni, se formase un public select pentru noua artă, aşa cum Ruysdael sau Vermeer aveau *afficionados* care-ar fi plătit oricât pentru un ulei crepuscular.

Era însă posibilă şi o treaptă superioară până şi acestor legendari artişti, deşi nimeni, nici după o ladă de Grolsch, nici după un clondir întreg de jeneever, n-ar fi-ndrăznit să se laude că l-ar fi văzut vreodată pe el (sau pe ea), în mod necesar unul singur, geniul absolut care, după ce trecuse prin toate stadiile artei oamenilor-statuie, după ce se lepădase de pantomimă, de impersonări şi de antiimpersonări, făcuse gestul suprem de sfidare, renunţând la postament şi amestecându-se în mulţime. Putea fi oricine, femeie sau bărbat, cel care-şi fuma pipa la bar, bătrâna ce hrănea porumbeii în Dam, lucrătorul de la salubritate, târfa din vitrină, pastorul bisericii St. Nicolaas sau chiar Sint-Nicolaas în persoană, în straiele lui violete, cu mitră

pe cap şi cârja episcopală-n mână, vorbind cu copilaşii şi împărţindu-le cadouri în Kalverstraat în cea mai iubită dintre serile din decembrie… Supremul om-statuie performa douăzeci şi patru de ore pe zi, având clipă de clipă conştiinţa rolului său, care se confunda cu însăşi viaţa. Oamenii nu-l mai puteau răsplăti, dar în mod sigur într-o zi – visau cei care lucrau la legenda lui – cerurile aveau să se deschidă şi mâna miloasă a Celui ce ne-a coborât pe toţi în această vale de lacrimi şi chin avea să-i azvârle o monedă de lumină densă, pe care-aveau s-o vadă cu toţii coborând şi aşezându-i-se deasupra în chip de porumbel, umplându-l de har şi de graţie divină.

Dac-ai fi petrecut o seară-ntreagă într-unul dintre localurile afumate de pe Kaisergracht, printre inşi scoţând sunete guturale de neimitat şi inventând vocale inexistente în vreo altă limbă, cu care brodau în aer dantele, totuşi, ciudat de atrăgătoare, ai fi auzit şi alte poveşti. Căci deodată, în miez de noapte, pe când prin ferestre vedeai valurile furioase de zăpadă viscolită peste canalele îngheţate, vreun flamand cu părul ud, abia intrat pe uşă, se trântea lângă tine la masă şi-ncepea să-ţi vorbească întretăiat şi cu ochii lărgiţi de spaimă. În clarobscurul lumânărelelor de pe mese, singurele surse de lumină din odaie, îţi vorbea despre statuile-oameni, care (invers decât oamenii-statuie) mimau umanitatea, care se prefăceau că sunt vii, cărora, spre dimineaţă, cum stăteau încremenite pe socluri în vreun parc îmbeznat, începea să li se moaie pielea de marmură, o rumeneală uşoară le catifela obrajii, o infuzie neagră le colora ochii pân-atunci orbi şi ele începeau să se mişte şi să vorbească… La patru dimineaţa le puteai întâlni pe străzi, în căutarea vreunui întârziat pe care să-l zdrobească şi să-i ia hainele. Aveau să fie apoi printre ei, imposibil de distins de toţi ceilalţi („poate chiar tu“, rostea pe neaşteptate străinul cu o lucire paranoică-n ochi), puteai lucra cu ei în echipă pe schele sau în docuri, fiica ta se putea mărita cu unul dintre ei, dar într-o noapte avea să se ridice din pat, de lângă blonda lui grasă, avea să-şi privească în treacăt sexul erect, cu totul şi cu totul din marmură, şi să iasă, doar cu paltonul tras pe el şi-n picioarele goale, pe străzile oraşului, ca s-ajungă iar în parcul lui, pe soclul lui şi să încremenească acolo pentru alţi cine ştie câţi ani. Ajuns aici cu povestea, nebunul te apuca de braţ şi, cu o frică animalică-n voce, îţi răcnea în ureche că ştie cine eşti, ştie nişa de unde-ai coborât, că ştie, ştie că toţi cei din cârciumă, că toţi cei de pe străzi,

toţi, toţi sunt statui-oameni, toţi au vertebre de bronz, toţi au maxilare de gresie, toţi au maţele de granit, toţi vor să-i rupă oasele-n strânsoarea braţelor lor de piatră cioplită pentru că el, tocmai el, rămăsese singurul om de pe lume! Cădea apoi cu capul pe masă, plângând în hohote, pe când cei din jur îşi beau mai departe, liniştiţi, rachiul de ienupăr, atât de liniştiţi încât nu puteai să nu te întrebi dacă nu cumva beţivul avea dreptate. Sub hainele scorţoase pielea-ţi îngheţa atunci deodată, şi-ncepeai s-o simţi ca pe-o pojghiţă subţire de mineral.

Cedric fredona acum *In Your Own Sweet Way*, bătând cu coada pensulei pentru fard în sticla de bere aproape goală. În lâna de pe cap avea acum ghemotoace cărunte, iar ochii lui cu corneea galbenă erau cei ai africanului caşexic, graţios şi stângaci ca un pui de girafă. Altfel de încheieturi, altfel de oase, alte date antropometrice. Un alt fel de înţelepciune. Viaţa sa pur instrumentală (căci nu era decât un ac indicator, un contor Geiger, un organ de simţ pentru un stimul cu numele de Mircea, pe care-l presimţea şi-l vâna aşa cum leopardul vânează gazela, fără să ştie că e o gazelă şi fără să-şi dea seama că-i e foame, fiindu-i pur şi simplu dor de imaginea gazelei şi de tensiunea din oasele lui pe când goneşte, flexibil şi eficient, după pradă) o vizualiza câteodată ca pe o eprubetă în care s-au decantat lichide de densităţi şi culori diferite: New Orleans-ul auriu ca lichidul cefalo-rahidian, Bucureştiul verde ca absintul, unde cântase la Bisquit în trupa faimoasei Mioara Mironescu, iar acum, de câţiva ani, Amsterdamul. Rubiniu? Mai curând de acel portocaliu adânc al înserării peste vuitoarele canale. Memoria lui era şi ea fragmentată şi utilitară. Tot ce-şi putea aminti forma un canal îngust şi arzător, săpat sinuos în stânca minţii sale: oraşul de pe Mississippi, The Crest, cartierul franţuzesc, marea casă colonială plină de fălci de rechin şi de măşti pentru Mardi Gras, Cecilia şi Melania, încolăcirile obscene de trupuri în copulare din localurile de pe Fuck Street, teribilul albinos. Tabloul hipnotic, de neuitat, din sala rotundă, fruct al nebuniei şi singurătăţii: Monsú Desiderio. Bolţile, coloanele, perspectivele, tavanele casetate ale acelor palate-n ruină, poporul de statui îngălbenite sub un cer de furtună. Îşi amintea apoi drumul îngrozitor prin labirintul subteran şi fantasticul râu vertical de spermă şi lumină din centrul marii caverne. Mica negresă martirizată, popoarele de estropiaţi, fluturii. Apoi Bucureştiul

(iar între cele două oraşe – noapte, perete plin, inexistenţă, cecitate corticală: la Bucureşti fusese Cedric, saxofonistul şi bateristul jazz-bandurilor din micile localuri, fără să ştie cum ajunsese acolo, având în ţeastă, în loc de creier, doar orbitorul New Orleans al tinereţii lui), tandreţea şi langoarea nopţilor de vară, mireasma de tei înfloriţi, plimbările cu trăsura la şosea, Vasilica, Maria. Urma o nouă fractură în timp, după care se ivea şi Tântava, satul dintre duzi, casa părintească a surorilor, lampa cu sticlă şi oglinjoară din perete, la sâmburele de lumină al căreia ieşeau din beznă doar icoanele de pe pereţi, ţuica şi nucile de pe masă, ochii rotunzi ai celor două tinere femei. Iar acum, trecut de cincizeci de ani – căci modelatorul vieţii lui, atât de frugal, de exact, de parcimonios în episoade şi secvenţe (totul funcţional, nici un ornament, fiecare rotiţă dinţată rotindu-se-n axul ei de rubin şi-mbucându-se cu altă rotiţă, ce la rândul ei declanşează un mecanism cu clichet, tot angrenajul primind energie de la arcuşorul rotit în spirală ca o trompă de fluture) nu se-ndurase să nu-i introducă în codul genetic gena textuală a-mbătrânirii, cronologia care fărâmiţează şi preface-n pulbere până şi cel mai robust mecanism – Cedric avea senzaţia că se născuse din nou în momentul în care, cu o oră în urmă, se scobea plictisit în dinţi, sprijinit de stâlpul din dreptul restaurantului Leeuw. Între Tântava şi Amsterdam se întindea un *no man's land*, spaţiu gol şi totuşi de-o importanţă uriaşă, asemenea celor câţiva microni dintre sinapsa unei dendrite şi pielea străvezie a neuronului de care ea se lipeşte fără ca, de fapt, să-l atingă, şi unde neurotransmiţătorii deschid şi închid porii prin care curge informaţia, care e viaţa. Era acum călăuză. Continuând să fredoneze, îl privea pe cel ce devenise între timp cu totul uman, şi deodată ştiu că prietenul său se numea Maarten. Mai află că se cunoşteau de vreo patru luni, de pe vremea când Cedric lucra la o hală de peşte, cărând cu transportorul cod îngheţat, în blocuri aproape paralelipipedice de capete, ochi, solzi, burţi sidefii şi miros proaspăt şi dulceag de peşte marin. În fiecare dimineaţă se minuna cât de asemănătoare era mireasma aceea cu cea de care avea parte în pat, căci aşa mirosea şi vulva rasă cu grijă, cu labii aproape negre la capete, a femeii cu care trăia, o roşcată din poldere ce avea pasiunea florilor la fereastră şi-a supei de mazăre cu cârnăciori, pe care-o mânca zilnic dintr-o mare cană smălţuită. Trăiau pe-atunci într-o căsuţă de

la marginea oraşului, prin a cărei uşă deschisă se zărea mereu o fâşie de pictură olandeză: un cer nesfârşit de înalt, cu nori mari şi luminoşi, un pământ neted şi jos, de iarbă suflată de vânt, împărţit în mari carouri de canalele de irigaţie şi presărat cu vaci minuscule-n depărtare. Fireşte, mori de vânt, bătrâne şi primitive ca nişte râşniţe cu care nu mai sfărâmă nimeni piperul, dar care stau încă, decorative, pe poliţe.

Străinul trebuie să fi auzit de departe ţipetele de plăcere ale lui Liesbeth şi grohăitul adânc al negrului pe când cei doi aveau, ca de obicei, un orgasm pustiitor împreună, privindu-se-n ochi fără milă. Trebuie să fi aşteptat cuviincios vreun sfert de ceas în faţa căsuţei cu geamurile-ncărcate de flori, dându-le celor doi timp să se dezmeticească şi să se-mbrace. Trebuie să fi ciocănit apoi în uşa dată larg de perete, prin care se zărea, în interior de data aceasta, tot un tablou olandez: un hol alb, o altă uşă deschisă, dând într-o odaie cu mobilă veche şi afumată, un candelabru-n tavanul de bârne, o fereastră cu vitraliu. Câteva fiare de călcat din fontă, cu capac zăvorât şi mâner de lemn, aşezate pe un raft cafeniu. Neprimind nici un răspuns, tânărul intrase cu paşi şovăitori. I se păru că străbate un număr nesfârşit de camere, fiecare aşezată cu câteva trepte mai sus sau mai jos decât cea dinainte. Trecu prin bucătării cu tigăi de aramă pe pereţi, prin dormitoare cu paturi masive, carpete lascive şi oglinzi colorate delicat în roz şi indigo, pe lângă debarale cu biciclete demontate, grele, din cele care se foloseau în timpul războiului. Se rătăci în casa aceea pustie, reintră de mai multe ori în aceeaşi încăpere, ca să se trezească brusc în faţa unui pat răvăşit, în cearceafurile căruia zăceau încă pe spate, cu ochii goi şi limpezi privind în tavan, cei doi amanţi, roşcata desfăcută toată, cu un firişor de gelatină tulbure scurgându-i-se din cea mai minunată floare de carne pe care ochii unui bărbat o văzuseră vreodată, iar negrul cu sexul umed, de smoală, atârnându-i flasc şi cu o mână aşezată, în semn de posesiune mai înaltă, pe pântecul femeii.

Trebui să se-apropie, să-şi împingă imaginea în câmpul lor vizual, să li se reflecte în ochii goi de viaţă şi să facă să trozească podeaua sub paşii lui pentru ca amanţii să-şi dea seama că nu mai sunt singuri. Liesbeth se ridicase atunci greoaie, făcând cute adânci pe pântece şi, zâmbindu-i vag intrusului, porni spre baie, masivă şi goală, cu degetele mâinii stângi între

picioare. Tânărul nu se putu stăpâni să nu privească după ea ca să-i vadă părul de un cărămiziu palid coborând până la şalele asudate, sub pielea cărora jucau perniţe de grăsime ademenitoare. Cedric scoase alene de sub pernă un pistol cu ţeava la fel de neagră ca şi pielea lui şi, înainte chiar de a se ridica el însuşi în capul oaselor, îl îndreptă încet către pieptul străinului. Liniştit, acesta aşeză pe pat, la picioarele lui Cedric, valijoara sa de comis-voiajor, lividă ca de os cranian, şi-i deschise cu un declic încuietorile de alamă. În interior, pe un pat de satin alb, într-o scobitură de aceeaşi formă cu a lui, se afla un pistol identic cu cel din mâna lui Cedric, din metal negru şi greu. Străinul îl apucă şi-l îndreptă şi el către negrul cel gol, care se ridicase în pat în genunchi, costeliv şi cu pubisul acoperit, la rădăcina sexului său vânos ca de cal, de peri cărunţi ca firele de păianjen. Ciudat, cei doi zâmbeau ca la un duel de carnaval, privindu-se-n ochi, totuşi, atât de fix, de parcă pupilele unuia ar fi trebuit să se potrivească în ale celuilalt cu precizia ştecherului care intră-n priză. Cu un gest al degetului gros, făcut de cei doi ca-n oglindă, duelişti ridicară piedicile şi-ncremeniră astfel pentru un timp atât de lung, încât puteai auzi cum se dezagregă protonii în carnea densă a gloanţelor de plumb de pe ţeavă, cum galaxiile îşi încetează expansiunea şi, cu încetineala unui minutar de ceas, încep să se reapropie unele de altele, cum devin una singură, cum spaţiul dintre constelaţii dispare, cum dispare şi spaţiul dintre atomi, apoi dintre particulele elementare, cum dispare în cele din urmă şi entitatea imposibil de numit spaţiu, timp, materie, vis sau oricum altcumva dintre quarcuri. Apoi, cei doi apăsară în acelaşi timp pe trăgaci. Proiectilele de plumb se răsuciră-n şanţurile elicoidale ale ţevilor cu un scrâşnet de metal siluit, se-ncinseră la alb şi ieşiră rotindu-se maiestuos ca nişte planete semilichide. În aer, temperatura lor crescu până când plumbul deveni translucid ca un zgârci. Evoluau unul spre altul lent şi simetric într-o lume de incomprehensibile forme încremenite. Nu avea cine să vadă culori, să perceapă mirosuri. Neutrinii nu miros a garoafă, cosinusurile nu sună ca un trianglu, curbele asimptotice nu au gust de scorţişoară. Rotindu-se-n jurul axei lor, gloanţele se apropiau unul de altul atrăgându-se chemotactic, făcând schimb de particule virtuale, transmiţându-şi mereu unul altuia coordonatele, locul în spaţiu şi viteza, corectând erorile din mers. Prin pieliţa lor exterioară se

zărea celula fecundată evoluând într-un început de structură: morulă, blastulă, gastrulă, apoi cele trei foiţe embrionare, canalul neuronal, un rudiment de coloană. Un cap mare şi străveziu, cu petele catifelate ale viitorilor ochi, răsucit către piept ca vârful ferigilor în desfăşurare, un trup curbat ca o codiţă de animal. Muguri din care se dezvoltă membrele. Degete străveziu-roşietice la capătul mânuţelor. O inimă zvâcnind ca a mormolocilor prin membrana toracică. Doi embrioni crescând încetişor, grăbind spre îmbrăţişare. Curând, gloanţele fură faţă-n faţă, vârf în vârf, cu o precizie de microni. Fetuşii de carne şi plumb se roteau acum în sens invers, cu ţestele atingându-se într-un singur punct, la fontanelă. şi deodată se turtiră una de alta, se contopiră una cu alta, împrăştiind în jur o aureolă de neuroni, o hartă radială a instinctelor şi dorinţelor, a topografiilor secrete şi-a zodiacurilor, plumb, sânge şi creier desfăcându-se ca o coadă de păun între cei doi ucigaşi zâmbitori. Plană şi verticală ca un disc de patefon, de sute de ori mai subţire, aureola crescu pe măsură ce embrionii pătrundeau mai mult unul în celălalt, alimentată de organe, ligamente şi membre, de glande şi oase mai fragede ca tulpinile de păpădie, până când se-ntinse ca un ecran lichid de la un perete al dormitorului la altul şi de la podea la tavan, secţionând policandrul, braţul unui fotoliu de pluş decolorat, o ceaşcă de cafea şi farfurioara ei, gheridonul pe care era aşezată şi covorul indian de pe parchetul lustruit al odăii. Era acum un tablou bogat şi complicat, o alegorie nedesluşită, cu toate personajele – animale fabuloase, divinităţi şi eroi – în continuă mişcare şi metamorfoză, o titanomahie cerebrală, un puzzle în care fiecare piesă leşina de dragoste, de dor şi de nostalgie şi-şi făcea loc printre celelalte în căutarea celei cu care se putea-mpreuna, miliarde de forme şi culori curgătoare care, ca pe un disc optic în rotaţie, dădeau deodată o mare lumină albă, orbitoare, extatică. O gură vorbind deodată în toate limbile pământeşti şi îngereşti. Un cap de leu cu coama de foc năucitor, arzând cu o furie nebunească. Un răcnet galben de leu, un ţipăt sfâşietor de păianjen. În cele din urmă miezul de plumb clocotit al apelor acestui ecran pe care se proiecta istoria universurilor, cisterna de lumină din miezul miezului minţii noastre, se epuiză, şi un vid perfect circular, cât un vârf de ac mai întâi, apoi cât o monedă şi-apoi cât o farfurioară se căscă în mijlocul lui, dilatându-se tot mai mult, lăsând să se vadă prin el entităţi pe

care o conştienţă le-ar identifica drept forme, texturi şi culori, iar o conştiinţă drept chipurile a doi oameni cu pistoale în mâini, îndreptate unul spre altul. Gaura din tabloul ce părea acum un himen zdrenţuit atinse aproape-n acelaşi timp pereţii, podeaua, tavanul, candelabrul, ceaşca, gheridonul şi covorul indian, lăsând pe toate, în secţiune, o sârmă subţire de plumb, vizibilă apoi mulţi ani de-atunci încolo.

Cedric şi Maarten aruncară pistoalele pe pat, negrul rosti prietenos: „Ai venit, în fine“ şi se grăbi să-şi tragă pe el nişte ţoale. Maarten vru să-i vorbească, dar Cedric îl opri, îl luă de braţ şi merseră-n altă odaie, cu şemineu şi masă mare, ovală, în mijloc. Intră, pe altă uşă, şi Liesbeth, cu o tavă cu ceşti de cafea şi cu o frumoasă cafetieră de porţelan în mâini. Se aşeză la capătul mesei şi Maarten îşi începu povestea, destul de dezlânat la-nceput, pentru că nu se putea stăpâni să nu privească în decolteul femeii pe care o văzuse mai devreme goală, acoperită de sudoarea dragostei şi cu pubisul roşu lucitor ca liţa. Femeia era acum pieptănată cu grijă, poate de dragul oaspetelui, cu părul împletit la spate cu ajutorul unui mic instrument ce prindea şuviţele şi le trecea unele prin altele, iar în faţă, deasupra frunţii cărnoase şi înalte, cu un fel de corniţe arămii care, adunând părul, îi lăsa descoperite urechile frumos înghiocate.

Maarten era născut într-unul dintre sătucurile din poldere, cu case având pe pereţi plăci mari de faianţă pictată şi inele de fier, nu se ştie pentru ce folosinţă. Îşi aducea aminte din copilărie – dar fusese oare adevărat? să fii neerlandez însemna să trăieşti o viaţă-ntreagă în tablouri de gen sau în peisaje agasant de stereotipe şi chinuitor de frumoase – ierni grele, cu zăpezi cum nu mai cădeau acum şi care nămeţeau pe un zid al casei şi doar pe o singură parte a trunchiurilor de copaci. O înlănţuire de râuri şi lacuri acoperite cu gheaţă verzuie, pline de patinatori în pantaloni roşii şi surtucuri galbene, care se roteau şi-naintau cu mâinile la spate pe sticla groasă, pe patine de lemn legate de gheată cu grosolane fâşii de piele. Micul Maarten, urmărit de câinele lui, Frits, vioi şi negru, cu steluţe de zăpadă în blană, se alergau şi ei toată ziua, scoţând aburi, propunându-şi mereu repere mai îndepărtate: hai până la salcia butucănoasă, cu nuielele îngroşate de gheaţă, de pe marginea iazului dinspre dig; acum să mergem până la moara de vânt, putredă, neagră de umezeală, cu aripile cu pânza găurită pe-alocuri, care, când se lăsa seara, se colorau într-un ciudat trandafiriu; şi ce-ar fi dac-am ajunge chiar până la corabia încrustată în gheaţă de dincolo de dig, din marele golf pe care cădea zi şi noapte, fâşâind, o măzăriche cenuşie? Ultima ţintă nu era însă nici de nasul ieşit din fular, roşu de ger, al copilului, nici de cel negru şi umed al căţelului ce părea totdeauna că râde. Era prea departe, mult prea departe. Trebuia să mergi pe patine două zile-ncheiate, trecând pe lângă biserici şi pâlcuri de case, pe sub nori din care soarele nu se ivea niciodată, dar a căror carne densă şi luminoasă o puteai săruta doar dând capul pe spate. Maarten fusese de zeci de ori, alături de ceilalţi copii, până la salcia cioturoasă ca un mare mutilat de război. Plecau din zori, după ce-şi beau cana de lapte înspumat, proaspăt muls. Mamele lor grase, cu feţe de bărbaţi, le mai înfăşurau o dată fularele-n jurul gâturilor subţiri şi-apoi le dădeau drumul pe-afară, să patineze veseli până la prânz. Străbăteau zone de ceaţă şi zone de limpezime până ce li se arăta prin aerul întunecat salcia. Se aşezau pe gheaţă sub ea şi mâncau ce-şi luaseră-n traiste. Aruncau bucăţi din crengile ei câinilor, care se-ncăierau pe ele, fiecare dornic să le aducă

înapoi. Fumul norilor se-nvârtoşea şi se destrăma pe cer, iar rafalele de zăpadă îi izbeau umed în obraz. Gheaţa nu se mai vedea când se-ntorceau la casele lor, asudaţi de efort, ca să se vâre noaptea sub imensele pilote de puf din camera de culcare. Puţini plecau mai departe spre moară, unde ajungeai în amurg şi de unde te întorceai acasă mult după miezul nopţii, lucru nu tocmai înfricoşător, căci zăpada întinsă până la orizont lumina aproape ca ziua. Dar acasă încasai atunci o bătaie bună şi erai trimis la culcare în staul, cu vitele, unde te perpeleai toată noaptea de frig şi obidă. Ce-ar fi fost să nu te-ntorci deloc în noaptea aceea!

Nici un copil, niciodată, nu ajunsese până la corabia din marele golf de dincolo de dig. Îi auziseră doar pe părinţi vorbind, când se adunau mai multe rubedenii în jurul mesei. Barcazul eşuat acolo dinainte de primul război era una dintre ultimele nave cu velatură, la care se adăugase mai târziu, e drept, şi o maşină cu aburi. Tocmai cazanul ei sărise-n aer, nu se ştie cum, pe ruta spre Rotterdam, ucigând câţiva marinari şi scufundând nava pe jumătate în marea puţin adâncă. Celor care dăduseră târcoale epavei nu le mersese bine. Unii-şi rupseseră un picior pe drumul de-ntoarcere, alţii muriseră înainte de vreme. Nu era bine să te joci cu lucrurile astea. Maarten însă ar fi dat orice să vadă cu ochii lui corabia. Vorbi cu câţiva prieteni, dar nici unul nu vru să meargă până acolo. „şi unde-o să dormim peste noapte?“, întrebau cu jumătate de gură. „În moară.“ „Eşti nebun“, îi spuneau, „Vrei s-o auzi noaptea pe femeie plângând?“ Toţi ştiau că nevasta morarului murise acolo, dând naştere celui de-al optulea copil. Morarul îşi luase copiii şi plecaseră din acele locuri.

Aşa că, în cele din urmă, băiatul se hotărî să meargă singur. Singur însemna cu Frits, de care Maarten era nedespărţit. Mai erau câteva zile până la Sintaclaas când băiatul – să tot fi avut atunci vreo doisprezece ani – plecă de-acasă cu gândul ca, fie ce-o fi, să ajungă până la corabie. O luă, păşind stângaci pe patine, pe uliţă, prin spatele bisericii, depăşi prăvălia ce mirosea a cârnaţi cu ghimber şi coborî spre iazu-ngheţat. Nu ninsese de două zile, şi gheaţa era limpede, de culoarea fisticului. Un rac mare şi negru era prins în gheaţă, chiar la mal, încurcat în ierburi de apă. Sacul din spinarea copilului atârna mai greu ca de obicei, căci Maarten luase pâine, brânză şi cârnat cu şorici pentru două zile. Se amestecă printre zecile de patinatori, îndrăgostiţi

alunecând împreună, ţărani bătrâni cărând lemne, o fată cu patine strălucitoare de metal, semn că părinţii ei erau înstăriţi, şi mulţi, mulţi copii, de la ţânci care abia puteau merge-n picioare până la flăcăi ce trăgeau deja pe ascuns din pipă. Pe măsură ce, cu Frits zupăind după el şi lătrând la ciori, băiatul se depărta de sat – depăşise iazul şi intra pe râu, care dădea curând în altă burtă de gheaţă verzuie – oamenii deveneau mai rari şi singurătatea mai vastă. Orizontul era foarte jos. Copacii ieşeau parcă de sub pământ, ca şi rarele pâlcuri de acoperişuri. Îşi auzea răsuflarea, îşi vedea picioarele în nădragi albaştri şi ghetele cu şireturi înşirate strâmb, vedea încleştat în gheaţă câte un peşte îndoit, cu coada aproape atingându-i capul.

Ajunse la salcie încă pe lumina lăptoasă dinainte de prânz. Se aşeză pe desagă, după ce scoase din ea toate cele trebuincioase pentru masă. Împărţi tot cu Frits, până la ultima firimitură. Mestecând, privea cerul nesfârşit de înalt, mai înalt decât oriunde pe lume. Norii cei mai de jos lingeau gheaţa, ca nişte fumuri mereu destrămate de vânt. Cei de deasupra erau mai vârtoşi şi păreau încremeniţi, dar dacă-i priveai multă vreme vedeai că şi ei sunt în schimbare continuă de forme şi luminozitate, şi micul Maarten se-ntrebă nu fără temei cum putea Dumnezeu, fără ştirea şi voinţa căruia nimic nu clintea pe pământ, să controleze capricioasele şi contradictoriile mişcări ale norilor. Ce calcule fără sfârşit trebuia să facă pentru a stabili în ce parte flutura fiecare fir blond din părul băiatului când bătea vântul, ciufulindu-l. Cum putea şti (dar El ştia, pentru că El era şi vântul, şi norii, şi apele mereu învârtejite) în ce parte o ia fiecare strop dintr-un râu când bulboanele se umflă primăvara. Norii întunecaţi, de zăpadă, foindu-se pe cerul de zece ori mai înalt decât pământul, păreau a nu asculta de nici o lege. Se-nnodau şi se deznodau, pur şi simplu, la-ntâmplare, închegându-se uneori, tot întâmplător, în chipuri şi peisaje, deformate apoi până la nemairecunoaştere şi închegate iar, în alte feţe şi alte privelişti. Nu era la fel şi cu lucrurile, mereu trecătoare, ale lumii noastre? Nu se încheagă o casă din lemn adus din pădure, cărămidă făcută din lut ars, sticlă din nisip topit, fier scos din pământ, nu străluceşte ea o vreme în mijlocul satului, adăpostind oameni tineri şi plini de sănătate? Nu vede ea nunţi vesele şi botezuri, ca apoi să îmbătrânească odată cu oamenii şi cu satul, să ajungă „casa cea veche“, să fie părăsită şi apoi să se ruineze încet, ca să dispară iar în pământul din care

s-a plămădit? Nu a fost cândva întemeiat până şi satul, pentru ca odată să dispară şi el în ceaţă şi în uitare? Copilul pipăi scoarţa neagră a salciei, ce păstra ninsoare în fiecare crăpătură. Părea atât de tare, de veşnică, şi totuşi nu era decât o formă trecătoare. Îşi închipuia fiinţe atât de iuţi şi de imateriale, încât să poată trăi în lumea norilor, şi toţi să li se pară fermi şi neschimbători cum li se par oamenilor toate lucrurile care-i înconjoară. Fiinţele-acelea s-ar destrăma într-o clipă, dar acea clipă ar fi viaţa lor, lungă şi plină de fericire şi de necazuri. „Iar noi, noi cei de sub norii mereu curgători, le-am părea într-adevăr veşnici. Noi am fi zeii lor, în noi şi-ar găsi mângâiere şi temei, la statornicia şi încremenirea noastră ar visa mereu, aşa cum pentru noi Domnul şi fiul său Jesus sunt două statui măreţe, neschimbătoare, aceleaşi mereu, în preajma cărora noi ne-nchegăm şi ne destrămăm ca norii." Da, curgerea şi schimbarea erau viaţa, statornicia şi-ncremenirea erau cu neputinţă în lumea noastră, fiind ele însuşirile nepământeşti ale Dumnezeirii. Ajuns aici cu gândurile, băiatul fu cuprins de un mare dor de eternitate. Minuscul sub cerul învolburat, se ridică în picioare şi rămase nemişcat timp de vreo jumătate de ceas, cu privirile îndreptate spre crucea bolţii, fără să clipească măcar din pleoape, fără să audă scheunatul neliniştit al câinelui, cu faţa luminată şi-ntunecată de curgerea domoală a norilor.

Întorcându-se în singurătatea ţiuitoare a iazului, îşi îmbrăţişă prietenul îmblănit şi mai privi o dată către salcie, care-şi plecase nuielele atât de mult, încât capetele le erau prinse în gheaţă. Cam la-nălţimea privirilor lui Maarten, în trunchiul copacului se deschidea o scorbură în formă de ochi, cu buze groase şi negre de lemn dezgolit. Înainte de a pleca mai departe, copilul se-apropie şi aruncă o privire în scorbură. De undeva, din fundul ei, venea o lumină ce arunca reflexe apoase pe lemnul putred. Maarten îşi scoase mănuşile şi apucă bine marginea scorburii. Se trase-n sus ca să vadă mai bine de unde venea acea strălucire. Copacul era, pasămite, scobit pe dinăuntru, şi partea de jos se deschidea pe fundul heleşteului îngheţat. Îşi scoase patinele şi se căţără pe butucul salciei până ce ajunse să stea cu fundul pe marginea scorburii şi cu picioarele atârnându-i în interior. Încetişor, pe când Frits începuse să scâncească alarmat în zăpadă, îşi dădu drumul, sprijinindu-şi tălpile ghetelor pe lemnul fibros şi, după o coborâre

de câteva braţe, ca într-o fântână, se trezi atârnând deasupra unei săli fermecate. Îşi dădu drumul şi căzu-n patru labe pe podeaua de gheaţă. Se ridică şi privi uluit în jur: pereţii fantasticei încăperi erau cu totul de gheaţă, şi prin ei se filtra lumina puternică a amiezii. În cristalul masiv erau încrustaţi peşti mari de apă dulce, cei mai lungi şi mai mustăcioşi pe care copilul îi văzuse vreodată. Fratele său Gerrit, care se înecase cu două veri în urmă, era şi el acolo, plutind, cu părul fluturând nemişcat, şi privindu-l cu ochi goi, mari şi senini. Hainele lui destrămate erau pline de lintiţă şi de melci de râu. Rădăcinile salciei se răşchirau împrejur ca nişte vene întunecate, şi păreau că pulsează. De-afară se auzeau sunete estompate, o voce caldă spunea cuvinte neînţelese, dar însoţite de inflexiuni care-nsemnau linişte, ocrotire şi alinare. Gheaţa strălucea aşa cum în fundul minelor adânci strălucesc cristalele, gemele. Cât de frumos era totul! Cât ar fi vrut să rămână mereu în acea strălucire de aur topit! Ce mult, ce mult şi-ar fi dorit să viseze mereu, să trăiască numai cu pleoapele strâns lipite, cu globii oculari bătând lent sub ele, ca nişte aripi ce ar vâsli într-un aer subţire şi dulce, deasupra unor mari oraşe necunoscute! Dar îşi aminti cât de repede se făcea iarna seară şi, după ce-şi luă adio de la Gerrit şi mai aruncă o privire în jur, urcă înapoi prin trunchiul salciei şi, spre bucuria zgomotoasă a câinelui, ieşi din scorbură, păstrând pe haine, în păr şi-n gene, ca nişte pânze de păianjen, ceva din lumina de-acolo, de-atunci.

Nu se-nserase încă, dar lumina era mai posomorâtă, învăluind priveliştea într-o mai adâncă melancolie. Stătea să ningă. Oricât ţi-ai fi rotit privirile împrejur, nu se zărea ţipenie de om. Maarten îşi legă patinele, îşi luă iar traista-n spinare şi lunecă mai departe pe gheaţa cenuşie. De foarte departe se auzeau bufnituri înăbuşite: cineva tăia lemne. Patină fără gânduri, cu câinele alergând după el, câteva ceasuri, simţind mai mult decât văzând cum se întunecă tot mai tare. O clipă, norii se spărseseră şi raze groase, străvezii, ca nişte oblice coloane de purpură, catifelaseră roz zăpada şi-nsângeraseră gheaţa râului şerpuitor. Dar apoi luminile se stinseseră şi aceeaşi tulbureală, virând spre un cafeniu obosit, se-ntinse mai departe sub plafonul de nori. Se făcea tot mai frig. Gleznele începuseră să-l doară şi aerul îi rănea plămânii. Era vremea când tatăl lui se-ntorcea de la staţia de epurare a apei, şi în mod sigur întrebase de el. „Krijg de klere!“, mormăise,

poate, auzind că fiul lui iar hoinărea aiurea. Încă nu erau însă alarmaţi, şi nu aveau să fie până la căderea întunericului.

Între timp, băiatul începuse să crească. Crescuse şi înainte, clipă de clipă, înăbuşit şi neobservat, dar acum, la fiecare alunecare pe patina dreaptă, apoi pe cea stângă, pantalonii-i deveneau parcă mai scurţi, lăsând o bucată tot mai mare de gleznă descoperită şi roşie în aerul îngheţat. Hormonii de creştere, declanşaţi de pituitară, şi care pân-atunci picuraseră leneşi în venele adormite ale copilului, izvorau acum ca nişte lacrimi din ochiul interior în care, homuncul trist, ne pâlpâie neputincios sufletul. Cândva, acest ochi văzuse lumina. Se deschidea atunci, albastru, deasupra îmbinării sprâncenelor şi privea rotirea soarelui, a lunii şi-a stelelor prin ţeasta ce devenise-n acel loc străvezie, ca şi pielea care-o acoperea. Schimbările de lumină ale cerului maniac-depresiv modelau pe atunci forma sânilor, a boabelor de sudoare, ritmul de creştere-a oaselor şi mareele creierului. Rotunjeau miturile şi credinţele, generau copăceii sintaxei. Cândva, însă, ochiul nostru din frunte trebuie să fi văzut ceva nebunesc, un foc neaşteptat şi obscen, un vânt orbitor, un peisaj celest intolerabil. De-atunci s-a retras tot mai mult sub pleoapa groasă a encefalului, iar azi fosta floare a soarelui din fruntea noastră de fii ai luminii mai e doar un bob de mazăre atârnând în scrotul ei de os, înconjurat şi ocrotit de marele fluture sfenoid. şi totuşi, bătrân rege orb stăpân pe hormoni şi pe vise, ochiul încrustat în craniul lui Maarten îl făcea acuma să crească. Băiatul luneca pe gheaţa verde lăsând dâre tot mai lungi înapoi. Muşchii corpului îi deveneau mai puternici, spinarea i se lăţea, păr aspru şi uscat îi ţâşnea la subţiori şi între picioare. Ouăle lui cât cele de porumbel creşteau acum în volum şi-ncepeau să producă peştişorii de aur. Erau ca două aripi încă nedesfăcute de-o parte şi de alta a viermelui ce se lungea şi el. Acum pielea băiatului ieşise la iveală nu doar la-ncheieturi şi la glezne, ci şi-n jurul mijlocului, ca o curea înroşită între cămaşa smulsă deodată din pantaloni şi sfoara cu care aceştia erau legaţi. Cea mai tristă şi mai disperată schimbare se zărea totuşi pe faţa băiatului: dulcea visătorie din ochii lui, curbura de fetiţă-a obrazului, buzele drăgălaşe, mereu desfăcute, cu pieliţa crăpată de vânt, toate dispăruseră cu încetul. Stânca facială crescuse şi se remodelase, arcadele deveniseră proeminente, fălcile tari, bărbia agresivă şi voluntară. Era ca şi când marea

strălucire a visului s-ar fi retras de pe plaja feţei sale, şi refluxul, indus de luna plină a pituitarei, ar fi lăsat teren aspru, pietros şi plin de scoici sfărâmate unde odată nu fusese decât golful dulce al chipului de copil. Chiar şi părul i se întunecase, crescuse şi se-ncâlcise, şi flutura acum în urma lui în lumea cea singură şi vastă a iernii. Bruma răsuflării îi împodobea cu firişoarele ei albe, ramificate delicat, ţepii moi ai mustăţii şi-ai bărbii aurii, abia mijite.

Acum, în seara adâncă, patina pe-ncâlcitura de râuri şi iazuri un bărbat tânăr, încă subţire, care nu mai păstra din Maarten cel de la salcie decât câteva amintiri tatuate pe pieliţa groasă ce-i învelea encefalul. Acum gândea altfel, răsufla altfel, vedea altfel culorile, aştepta altceva de la marea călătorie. Nici nu-şi dădea seama de când începuse să ningă, cu fulgi ce păreau întunecaţi pe cerul lăptos. Ninsoarea îngustase deodată lumea, copacii din zare nu se mai vedeau, chemările ciorilor veneau de nicăieri. Gheaţa se acoperi repede, încât o sferă albă şi pufoasă rămase din spaţiul altădată atât de vast. Maarten înţelese că ar fi putut trece pe lângă moară. Lumina scădea tot mai mult, deşi zăpada se străduia s-o răsfrângă cu totul. Avu totuşi noroc: ceaţa se coloră-ntr-un loc de o pulbere cafenie, şi braţele morii se iviră fantomatic, tot mai bine conturate, în faţa lui. Abia când se aşeză, gâfâind, pe treptele ei, privindu-şi cu mirare degetele de la picioare, degerate, cum ieşiseră prin încălţările sparte, îşi dădu seama că Frits nu mai era. Un val de spaimă îl copleşi. Nu-şi mai amintea când îl auzise lătrând ultima dată. Îl strigă, ridicându-se-n picioare, cu o voce care-l sperie şi mai mult. Nu era vocea lui. Patină câteva sute de paşi înapoi, strigând mereu, dar câinele nu era de găsit. Cum frigul devenise chinuitor, Maarten trebui să se întoarcă, îndurerat, la adăpostul morii.

Trunchiul ei de cărămidă-nnegrită de vreme i se păru adolescentului mai masiv ca oricând. Avea forma strunjită a unei ture de şah, şi nici o fereastră nu se zărea pe curbura ei înzăpezită. Aripile uriaşe, cu pânze fluturând sparte, pline de nea pufoasă şi roză-n înserare, erau înţepenite pentru totdeauna. Tânărul îngheţat ocoli moara, găsi uşa blocată de gheaţă şi se chinui multă vreme să o dea la o parte. Intră în cele din urmă-n marea penumbră. Era atât de-ntuneric în moară, că dreptunghiul uşii deschise se

zărea dinăuntru ca o intensă lumină albă, în ciuda înserării adânci. Când trase uşa după el, bezna deveni desăvârşită.

Maarten scăpără un amnar şi aprinse fitilul lămpii cu spirt pe care o luase cu el în desagă. Lumina tremurătoare dezvălui, parcă, un interior de orologiu. Roţi dinţate cioplite-n lemn, mai mari decât el, îşi îmbinau dinţii grosolan şi precis. Axurile lor erau bârne masive, ferecate-n fier ruginit. O scăriţă de lemn, ce părea şi ea, la prima vedere, parte din mecanism, ducea la etaj, oprindu-se-n tavan, unde se zărea-n scânduri tăietura unui capac. Maarten sui, cu lampa-n mână, împinse capacul şi se găsi-ntr-o odaie neînchipuit de înaltă. Pereţii ei rotunzi suiau, desigur, până sub acoperişul ascuţit, de şindrilă, al morii. Pe podeaua de lemn lustruit, dat cu ceară, erau mobile neaşteptat de luxoase: un pat cu baldachin, aşternut cu cea mai proaspătă şi mai apretată olandă, două noptiere lăcuite, cu sertarele armonios curbate şi-ncrustate cu sidef, un mare bufet cu vitrină, plin de cristaluri şi-o măsuţă de toaletă încărcată cu farduri, rujuri şi pomezi, răsfrânte într-o mare oglindă cu două aripi laterale, puţin aduse în faţă. şi, prins de tavan cu o tijă nesfârşit de lungă, un mare candelabru atârna, cu braţele curbe şi răşchirate, peste întreaga-ncăpere. Maarten găsi, pe un perete, comutatorul şi candelabrul se-aprinse, răspândind în spaţiul conic o lumină trandafirie. Aici era cald, înăbuşitor de cald. Gheaţa din păr se prefăcu-n apă şi începu să-i curgă tânărului pe gât şi pe ceafă. Se simţea ciudat în odaia aceea fără ferestre, nici măcar oblonite. Prin două fante dreptunghiulare-n podea, observă el destul de târziu, intra-n încăpere o curea de transmisie din piele bătucită, care suia de-a lungul peretelui şi se cupla tocmai în vârf cu un ax rotund, desigur axul aripilor de-afară.

Maarten dădu ocol încăperii. Mobilele furniruite acaju, ca nişte viori, îl intimidau, cu picioarele lor curbe, cu încrustaţiile şi intarsiile lor. Cristalul bufetului era prea lustruit, oglinda prea pură, de parcă nici un fir de praf n-ar fi pătruns vreodată aici. Pe pat parcă n-ar fi dormit niciodată vreo fiinţă omenească. Dar mai ales era tăcerea, totală, de neînchipuit, în care paşii lui pe podea, răsuflarea lui şi topirea ultimilor fulgi de zăpadă în barba lui aurie făceau un zgomot de sfârşit de lume. Zdrenţe descusute şi ude din hăinuţele lui de copil abia i se mai ţineau de trup, sparte de muşchii reliefaţi ai

umerilor. Le smulse cu silă de pe el şi rămase gol sub marele candelabru. Abia atunci se privi în oglindă.

Odaia răsfrântă-n cristalul ei era identică şi totuşi complet diferită de prima, pentru că-n mijlocul ei, privind uimită spre Maarten, stătea o tulburătoare fată goală, având ochii lui, buzele lui, un anumit fel al lui de a-şi purta capul şi umerii, o aluniţă a lui, pe care el o avea în dreapta buricului iar ea în stânga. Mai micuţă de statură, graţioasă, cu pieptul împodobit de sâni grei, trăgând spre înafară, cu şolduri late şi pulpe rotunde şi sexul abia vizibil: două pliuri în mijlocul unui triunghi auriu, fata era pe jumătate înfăşurată în bucle luminoase şi afânate. Era Maarten, dar straniu modificat, căci fiinţa cea oglindită avea inima-n dreapta şi ficatul în stânga, aminoacizii ei aveau molecula dextrogiră, mintea ei percepea spaţiul, texturile, volumul psiho-afectiv al obiectelor cu emisfera stângă a creierului şi gândea logic, secvenţial cu cea dreaptă, dar mai ales trăia, simţea şi iubea cu trupul ei de femeie ceea ce Maarten trăia, simţea şi iubea cu un trup de bărbat, căci toţi avem în noi geamănul virtual ce ne priveşte uimit de dincolo de oglinda scânteietoare a sexului, ce arde ca soarele, luna şi stelele în miezul minţii noastre.

Maarten dormise în noaptea aceea cu prima lui iubită în braţe, îi muşcase adânc buzele, îi frământase cu voluptate disperată sânii şi fesele, îi pătrunsese cu bara lui de carne, prima dată-ntărită, vaginul musculos şi fierbinte, privind-o mereu în ochi până când, încă ochi în ochi, identici şi totuşi atât de diferiţi, ţipaseră amândoi deodată înteţindu-şi convulsiile, zdrobindu-şi oasele, distrugându-şi minţile, înconjuraţi de aurul lichid ce se vărsa din amândoi, din lumina de anihilare a lumii şi de geneză a altor lumi a ţipătului lor în care infernul şi paradisul deveneau una. Când tânărul bărbat se trezi, cea care-l primise în pântecul şi-n ochii ei noaptea întreagă era din nou în oglindă şi-i zâmbea fără regrete, doar cu o ciudată, fericită nostalgie. Maartena? Martina? Se ridică din pat şi, odată cu fata, se apropie de oglindă. Întinse mâna, şi degetul lui arătător de la dreapta atinse degetul ei arătător de la mâna stângă. Între degete rămase totuşi un infim spaţiu gol, în care zburau fotonii, aşa cum şi-ntre sexele lor, oricât de strâns îmbinate, rămânea destul loc pentru fluxul dumnezeieştilor mormoloci. Nici neuronii

noştri nu se lipesc niciodată unii de alţii în perversul şi imposibilul joc din bucăţele al lumii.

Cureaua de transmisie se pusese, huruind, în mişcare, intrând prin una din fante şi ieşind prin cealaltă, semn că se stârnise vântul şi că bătrâna moară-şi dezmorţea aripile. Maarten nu se mai simţea la largul său dezbrăcat, în aerul ce încă mai mirosea, ca fânul cosit, a dragoste. Se-nvârti prin odaie până găsi într-un dulap nişte haine cam vechi şi destul de curios croite, dar care, de bine, de rău, i se potriveau. Coborî, astfel îmbrăcat, prin chepengul din podea şi se găsi în miezul orologiului de lemn, care se pusese-n mişcare şi scârţâia din toate piesele lui grosolane.

Afară cerul se limpezise şi-şi înălţa incredibil de sus bolta de safir. Dimineaţa-ngheţată se-ntindea transparentă până în cele mai vaste depărtări, incendiată de soarele ce se năştea dintr-un crâng înzăpezit. Cu vântul de lumină bătându-i în faţă, bărbatul încremeni momente bune, strângând ochii şi simţind cum prin corpul lui mai compact ca oricând curgea o energie albastră. Era acum un obiect din cosmos, o vertebră a animalului temporal ce avea numele şi ochii săi. Părul şi hainele îi fluturau portocalii în vântul solar, ce flutura şi alungea la fel câmpul magnetic terestru. Maarten era acum în centrul lumii şi lumea era întreagă, ca un embrion de diamant, în inima lui. O porni la drum, patinând pe gheaţa verde, uşor asudată de soarele orbitor, încercând să desluşească o cale peste reţeaua de râuri şi iazuri întreţesute ce i se întindea înainte. Trecu iar pe lângă sate troienite, prin cârduri de patinatori, prin mari ţări de singurătate, mereu cu soarele-n spate şi cu o lungă umbră purpurie-nainte, ca minutarul ceasornicului în care vieţuia. Sub gheaţă desluşea uneori clădiri scufundate, zgâriind aproape, cu giruetele de pe turle şi foişoare, suprafaţa, căci bărbatul deja se afla în ţinutul care fusese, de milenii, locuit pe rând de scrumbii şi de oameni. Trăim în lumi suprapuse, îşi zise Maarten, fiecare sub gheaţa dură a celei de deasupra, fiecare zărind sub picioare o alta, scufundată de mult. Suntem cerurile lumii de sub noi şi blestematul adânc al fericitei împărăţii de deasupra. Jumătatea de sus a trupului nostru este divină şi se scaldă-n lumina de cuarţ a ogivei în care-am fost pe veci aşezaţi, iar jumătatea de jos primeşte-ntre pulpe şi fese demonica, ruşinoasa flacără a infernului. Dar creierul nostru, în ţeasta lui de os palid, este identic cu ouăle, în scrotul lor

moale, al celor de sus, iar cele două emisfere cu care gândesc cei de sub noi sunt identice boaşelor noastre. Cât de miraculos trebuie să fie creierul celor de sus, cât de josnice ouăle celor de jos! şi totuşi primul este aidoma ţestei de piele păroasă dintre picioarele celor de şi mai sus, iar cele din urmă sunt slăvitele minţi ale celor de şi mai jos. Iar undeva, în succesiunea aceasta nesfârşită, în stratificările geologice de spaţiu şi timp, creier şi sex, emisfere cerebrale şi testicule, paradis şi infern, undeva în apexul tot mai limpezit al lumilor suprapuse trebuie să fie o minte ce nu mai poate fi sex pentru nimeni, căci e-n acelaşi timp gândire şi procreare, iar gândurile ei sunt spermă de lumină în care înoată îngeri. şi undeva, în adâncul adâncului, va fi un sex absolut, testicule cu cortex cerebral, hipotalamus şi amigdală, sperma sa groasă, de plumb topit purtând demoni înaripaţi care gândesc şi, gândind, distrug carnea fragedă a fiinţei. Suntem o succesiune de gândire şi procreare, gândirea noastră fiind zămislită de cea de deasupra şi zămislind-o pe cea de dedesubt. Permanent, ca o suveică, mintea noastră ne naşte sexul, având în ea modelul sexului nostru, pe când sexul, ce are-n substanţa lui o fărâmă de creier, încearcă mereu, disperat şi nostalgic, să plămădească o altă minte care să-l poată naşte, şi tot astfel la nesfârşit…

Deodată, cam pe când soarele, ajuns în crucea bolţii, aboli umbrele şi tot peisajul deveni conceptual şi spectral, şerpuitorul traseu de gheaţă se deschise într-o întindere transparentă fără sfârşit, unde gheaţa se curba după curbura planetei. Era marele golf de dincolo de dig. Acum Maarten, ce patina tot mai greu şi mai gâfâit, de parcă treptat l-ar fi-ncărcat anii şi metehnele, era doar un punct de substanţă organică pe suprafaţa calotei strălucitoare. De-aici nu mai ştia încotro să se-ndrepte. Straiele de pe el se zdrenţuiseră şi miroseau greu. Statura i se-ncovoiase de parcă ar fi atras-o din ce în ce mai puternic pământul. Fuioare de barbă cenuşie îi fluturau acum în câmpul vizual, şi fire lungi din sprâncene îi stânjeneau vederea. Soarele ardea tare şi emisfera de gheaţă începu să asude. Stratul se făcea mereu mai subţire, iar sub el peştii dezgheţaţi înotau iar, arătându-şi spinările-ntunecate. Pe fundul îndepărtat al golfului strălucea o lumină. Maarten se opri în mijlocul imensităţii de gheaţă. Picioarele-i tremurau. Se aşeză direct pe sticla fragilă şi scoase din desagă o coajă mucegăită de pâine şi puţină brânză pietrificată. Nu le putu mânca. Timpul şuierase mânios pe

deasupra lui. Se privi în oglinda gheţii: un chip bătrân, înconjurat de păr cărunt. Se lungi în băltoaca de apă, aşteptând să moară. Gheaţa troznea-n toate părţile: pe alocuri ajunsese subţire ca unghia. Departe, din aisberguri, faleze-ntregi se prăbuşeau în mare.

Din adânc se ridică atunci o uriaşă corabie. O corabie putredă, cu lemnul încrustat de scoici şi răgălii, cu cârligele şi scoabele pufoase de rugină, cu clopotul de cart mâncat de cocleală. Pe catarge, pânze negre şi flamuri negre, umflate de bancurile sclipitoare de peşti. În odăile de sub punte, leşuri de marinari ciugulite de crabi, cu madrepori crescuţi ca nişte coarne din cranii. În cale, crini de mare amestecaţi cu mormane de aur, de bijuterii şi de perle, comori nemairâvnite de nimeni. Catargele străpunseră primele gheaţa, spărgând-o şi risipind-o în mari plăci ascuţite ca lamele, ce-şi sclipeau o clipă poligoanele-n aer, ca să se spargă apoi departe, cristalin, pe podeaua de gheaţă încă întreagă. Se ridicară tot mai sus în văzduh, iar marile prelate negre se uscară instantaneu, răspândind nu doar un miros insuportabil de putreziciune, ci şi cristale de sare risipindu-se ca o chiciură împrejur şi zeci, sute de animale necunoscute ale abisului, monştri ce răsuflau greu, dându-şi duhul pe gheaţă. Puntea de sus sparse şi ea suprafaţa de cuarţ, lăsând tone de apă să se scurgă de pe bocaport, apoi se ivi puntea cea mare, ridicându-l cu ea, în mijlocul ei, pe Maarten, ai cărui ochi înceţoşaţi priveau totul fără mirare, cu doar o nesecată dorinţă de moarte. Marele galion atinse linia de plutire, se lăsă pe o parte dar nu se scufundă, apoi se redresă şi rămase nemişcat, cu ţăndări de gheaţă-n jur, în mijlocul pustietăţii. Un inel de apă de o nespusă puritate azurie-l înconjura, inel care, către înserare, se lărgi tot mai mult, schimbându-şi culoarea în aur şi-apoi în purpură.

Moşneagul se ridică în capul oaselor, îşi desfăcu cu greu ghetele cu patine de lemn şi, în picioarele goale, roşii de ger, înaintă, pe scândurile moi ca pluta, până la prova. Se prinse cu mâinile de balustrada bompresului şi-ncremeni şi el cu faţa către apus. Lumina portocalie a serii, ce incendia norii şi valurile, i se prindea-n încreţiturile feţei, îi dubla cu umbră perii din barbă şi-i pătrundea, ca un lichid limpede, printre pleoape, umplându-i ţeasta. Din ţeastă, ambra-nserării îi cobora în coloană, ca-ntr-o conductă a unui vechi castel de apă, şi de-acolo se-mpărţea în ţevile nervilor cranieni, ai celor

intercostali, ai celor ce coborau către obositele sale organe, către pielea sa veştejită. Bătrânul deveni o statuie dăltuită în piatra străvezie-a amurgului.

Acum gheaţa se topise cu totul, până la marginea lumii, şi valurile imprevizibile şi imposibil de descris agitau uşor gelatina groasă a mării. Generaţii de topologi s-ar fi stins înainte să poată prinde-n formulele lor fie şi un metru pătrat de apă haotică, fie şi pentru doar o secundă de transformare. Perechi de fotoni în mişcare cicloidală, cu spirele aflate exact la acea distanţă care ne face să vedem şi să gândim „purpură“, loveau sub incidenţe diverse prismele moi de apă. Ce demon ar fi putut prevedea unde vor fi ele-n clipa următoare? Unde va fi-n clipa următoare universul? Soarele, devenit deodată concret ca un fruct, atinse cu buza lui buza mării. Atunci, în spatele corabiei apărură primele stele. Vântul luminii lor îngheţate bătea în pânzele negre, începând să le umfle uşor, aşa cum se umflă pântecul femeilor când suflă în el duhul facerii, ce le poartă pe toate, ca pe mii de corăbii pe-o mare nocturnă, către insulele fericite ale maternităţii. Marea crimă a asfinţitului, aceeaşi de la-nceputurile lumii, se săvârşi, şi peste ape se aşternu înnoptarea. Milioane de stele, arzând în culori neaşteptate, îşi împinseră ácele hipodermice în pielea de vânt a lumii noastre. Vârtejuri de lumină ţâşniră din ele, amestecându-se cu valurile şi formând împreună o emulsie aurie. Pe emisfera de ape negre şi scânteieri, împinsă de suflul stelar, corabia începu să înainteze, cu pânzele umflate şi flamurile fluturând lent, ca aripile marilor şi tăcutelor molii de noapte. Acum moşneagul, reflectând în globii ochilor ultimii stropi de sânge ai bolţii, nu mai era decât o figură alegorică sculptată la prova corabiei.

Nava plutea mereu către apus, având deasupra constelaţii cu stelele unite prin linii punctate, ca să iasă la iveală desenul lor ascuns şi înşelător. Cum de nu se frângea bolta de cristal de greutatea atâtor necuprinderi de stele? Făina stelară era risipită neregulat, formând pe alocuri grămăjoare şi pete, alteori fiind rară de puteai pune degetul între firimiturile ei. Acum faţa moale a mării nu se mai clătina, şi fiecare stea îşi află geamăna virtuală-n oglinda ei. Stânca gălbuie ce se ivi, după veacuri de călătorie, din mijlocul apelor îşi prelungea şi ea imaginea-n adânc. Era un stei îngheţat care se dovedi, când minuscula navă se-apropie de piciorul ei, de o măreţie copleşitoare. Numai grota săpată la baza ei, neînsemnată faţă de înălţimea

acelei măsele gigantice răsărite din mare, ar fi lăsat să treacă şi o corabie cu catargele de două ori mai înalte decât a celei care intra acum în marea umbră a stâncii. Luminată de stele, lăsând o dâră sclipitoare în urmă, nava pătrunse în grotă cum ar păşi un copilaş de un an prin portalul unei mari catedrale. Maarten văzu bolţi nemăsurate, luminate palid de apa ce mai păstra lucire de stele. Altoreliefurile săpate în ele îi părură sculptate pe dinăuntru în pereţii propriei lui bolţi craniene. Naviga oare, ca un homuncul, în spaţiul magic al propriei minţi? Dar sălile carstice se multiplicară, şi apa cobora acum în adânc, devenind un torent strecurându-se încă leneş printre pereţii tatuaţi cu scene din cine ştie ce carte sfântă. Femei şi bărbaţi, de o sută de ori mai înalţi decât pământenii, purtau cu toţii stigmatele unor vicii care-i desfigurau. Ură, luxurie şi voluptate bestială, bucuria incestului şi a torturii. Sub arbori necunoscuţi, feline trântite pe-o parte îşi iveau labele musculoase, pântecele umflate. Cameleoni uriaşi înşfăcau căprioare cu limba. Coleoptere cât bivolii răpeau vitele, zdrobindu-le oasele în mandibule. Toate se reflectau livid în ochii lui Maarten, bile de cristal greu între pleoape uscate ca pergamentul.

Pereţii se-apropiau treptat, drumul şerpuit se făcea tot mai îngust, corabia, înclinându-se uşor, mai lingea cu flamurile din vârful catargelor stâncile de ivoriu. Crabi uriaşi, în întregime transparenţi, prin coaja cărora li se vedea inima pulsând şi hrana din intestine, scoteau uneori din apa cea neagră câte-un tragic braţ descărnat. Caracatiţe se lipeau de scândurile de la pupa, rupând cu ventuzele bucăţi de lemn putred. Pe pereţii umezi ai grotei foiau insecte oarbe. Acum şuvoiul era mai rapid şi panta către străfund mai abruptă.

Curând, defileul se deschise într-o melancolică şi vastă mare interioară. Aici toată lumina venea de la ovarul gigantic al morţii, soare negru plutind în centrul unui gol uriaş şi-nconjurat de-o coroană de radiaţii. De-această planetă tăcută se apropia încet nava, până când suprafaţa cea neagră ca fonta, ivind prin crăpături metal incandescent, umplu tot câmpul vizual. şi deodată Maarten văzu în preajma corabiei sale mii de alte corăbii fluturând flamuri negre, grăbind toate, ca atrase de-o forţă copleşitoare, către soarele carnivor. Grăbeau toate, din toate părţile, ca fluturii-n jurul becurilor din curţi, noaptea, cu pânzele umflate şi cu pântecele abia mai atingând sticla

mării. La prova lor, încremeniţi ca sculptaţi în lemnul străvechi, câte un singur călător, bătrân ca lumea, privea cu ochi largi înainte. Intrând în coroana de flacără neagră fluturând furios în jurul sferei de-o infinită curbură, pânzele navelor luau foc, flamurile se consumau în vâlvătăi, părul şi barba, cărunte şi incendiate acum, ale celor chemaţi le luminau straniu feţele şi pieptul. Hainele deveneau cenuşă incandescentă, abia înţinate, ca nişte petale de mac, pe trupuri. Curând se scuturau şi se risipeau peste ape, lăsând trupuri scheletice, acoperite de-o piele cenuşie, să lucească fără să se consume în flăcări. Pe craniile acum pleşuve aveau toţi tatuate mandale stranii, semănând cu florile şi cu păianjenii, nici una asemănătoare cu alta. Lemnul umed şi plin de sare al galioanelor, ce se ridicaseră deasupra apelor şi pluteau acum ca o flotilă aeriană spre imensul ovar, rezistă multă vreme văpăilor, încrustat cum era cu sideful a milioane de scoici. Abia când se zdrobiră, într-un naufragiu cumplit, general, de suprafaţa de cocs a planetei, catargele arseră ca beţele de chibrit şi pântecele smolite ale corăbiilor rămaseră lipite, fumegând un fum gros ca de sulf, de minereul încins.

Atunci abia călătorii păşiră pe ţărmul temut, înaintând printre ruine şi fumuri. Mii şi zeci de mii de fiinţe spectrale, mii şi zeci de mii de cranii subţiri ca o coajă de ou se adunară într-o falangă strânsă şi dezolată. Acum se văzu că-ntre ei erau şi femei, cu pielea sânilor atârnând ca nişte pungi dezumflate, cu oasele şoldurilor dezvelite ca două aripi de ghips. Se clătinau cu toţii acum în vântul nenorocirii ca nişte paie uscate, cu măciulii ca de mac în vârf. Roadele erau coapte şi venise vremea de secerat. şi se-arătară curând, harnici, secerătorii: candizi şi blonzi, cârlionţaţi, cu aureole în jurul chipurilor ca de copii, cu largi robe-ncreţite şi aripi ca de lăstun. Intrară-n lanul ce le venea pân-la piept şi începură masacrul. Cu secerele lor dinţate de diamant spărgeau ţestele ovoidale, lăsând să se-nalţe în vântul cel negru creierele urmate de măduva şirei spinării, ce porneau şerpuind mai departe, spermii de lumină şi aer, spre pântecul moale al globului. Trupurile numai piele şi os se dezmembrau apoi, şi o vale a oaselor rămase după secerători în ravinele de foc şi de zgură. Flotila de creiere, zbătându-se-n susul curentului ca somonii în drumul lor spre izvoare, trecu peste iaduri ce vomau foc şi bale din boturi pline de colţi şi de penitenţi, peste vulcani ridicându-şi limbile de şerpi în văzduhuri, peste mări de sulf topit şi râuri de

colastră, peste zgomote de fracturi şi urlete de jupuire de viu. Maarten era acum o parte din urletul galben al luminii eterne, cu neputinţă de păstrat în vasul slab al unui craniu uman. ştia acum totul pentru că era totul, auzea acum şi-nţelegea, şi ierta mărturisirile celor torturaţi bestial peste care trecea. Se hrănea cu căinţa şi nobleţea şi orgoliul lor, cu fluviile de substanţă P izvorâte din limbile lor smulse şi ochii lor înţepaţi. Înţelegea miliardele de poveşti împletite inextricabil ce formează pânza timpului şi-a istoriei. Glisa pe un continuum durere-plăcere, bărbat-femeie, tinereţe-bătrâneţe, viaţă-moarte. Îi zări pe Farinata şi pe Brunetto, pe Sordello din Mantua şi pe Pia. În adâncul enormei centrifuge văzu Giudecca, întinderea de gheaţă presărată cu osândiţi prinşi în cristalul chinuitor pân-la brâu, pân-la gât sau în întregime, ca nişte peşti într-un râu îngheţat, iar printre ei, patinând pe gheaţa de culoarea fisticului, văzu un copil urmat de un câine negru. În altă parte gheaţa prinsese în ea mii de fluturi enormi, ca o podea mirifică, iar peste ea trecea un şir de căruţe adăpostind rămăşiţa neamului Badislavilor. Apoi alte morminte de foc şi alte trupuri în straie de plumb topit şi alte lacuri de acizi şi alte vivisecţii pe trupuri ce nu puteau să mai moară. Ultimul lucru pe care-l poţi înţelege, chiar şi când eşti o fiinţă de lumină şi vis, este durerea. Înţelegând durerea ai înţeles totul. Dar creierul nostru nu simte durerea. E ca un ochi închis într-o cutie de os, ca un mărgăritar ascuns într-o scoică. E cu neputinţă pentru noi să-nţelegem până ce oul nu este spart şi scoica nu-i sfărâmată. Mintea ni-i izolată cu grijă şi-nfăşurată în rituri absurde, ca un rege străvechi, ce nu mai guvernează, rămânând doar un simbol mort al legăturii cerului cu pământul. Nici măcar trupul, palatul său, nu mai este al său. Paznicul care-l apără, teribila barieră creier-sânge, îl ţine de fapt prizonier, iar membranele ce-l înfăşoară-l orbesc. Mutilat ritual, cu simţurile excizate, cu sexul mortificat, e plimbat din loc în loc şi i se fac plecăciuni în ţara tristă a trupului său. Ceea ce-i dincolo de piele îi e relatat deformat şi viclean. Ţinut departe de suferinţă, încearcă doar să şi-o-nchipuie. Dar trebuie ca Gautama să iasă pe porţi ca să devină Buddha, şi Buddha să iasă şi el prin poarta oaselor ţestei ca să i se deschidă ochiul din ţeastă, ochiul căprui, triunghiular, din fruntea Dumnezeirii.

Gheaţa Giudeccăi era acum o mare lentilă de suferinţă al cărei focar era Maarten. Spermia de lumină, ce se limpezise treptat de neuroni, mielină şi sânge, înţelegea acum totul. Trăia, ştia acum, într-o carte cu coperţi de oglinzi. Străbătea acum filele cărţii înainte şi-napoi, ca o suveică, din ce în ce mai rapid, respins şi amplificat de oglinzi, citea mereu şi mereu mai adânc, pătrunzând orice literă de tuş negru, carbonizând-o cu flacăra cozii sale ca de cometă, până ce toată cartea nu mai era decât o negativitate, o întâmplare pentru orbi, o-nşiruire de cartele perforate prin care lumina pătrundea şi citea, o grilă de criptografie ce prevestea trecutul şi-şi amintea viitorul. În centrul acestei cărţi ilizibile, fluturând din cele două oglinzi, Maarten află despre cel ce o scrie, aplecat (chiar acum!) adânc deasupra ei, ca şi de celălalt, adversarul, tenebrosul, văduvul, neconsolatul. Despre Victor (ah, Victor!), cel care spintecă, hăcuieşte, trepanează, terciuieşte, orbeşte. Despre bâjbâiala lor unul către celălalt. Lumină ordonată, unificată, amplificată între oglinzi, Maarten ştiu că va ţâşni cândva ca o rază din capcana acestei cărţi, că va primi odată realitate şi se va amesteca în lumea cea mare, unde-i va fi dat să-l vadă pe Victor, să fie parte din povestea lui şi să-mpingă mai departe uriaşul roman al realităţii, scris cu litere de clădiri reflectate-n canale, de femei singuratice-n faţa unui pahar de Dubonnais, de oameni-statuie împietriţi pe cheiul Amstelului, de poduri ce-şi ridică-ncet aripile spre norii întrolocaţi, lăsând să treacă şlepuri şi vaporaşe… Mircea şi Victor, ghemuiţi, unul cu capul la picioarele celuilalt, ca semnul zodiacal al Peştilor, într-o apă densă şi sărată, acolo, *inter urinas et faeces*. Inumani, dar materiali ca două salamandre, ca doi viermi graşi ai pământului, în caverna cu noapte caldă, lichidă, în care numai ei luminează livid. Troznetul, uneori, al vertebrelor lombare, bolboroseala, uneori, a intestinelor ce-i înfăşoară, glasuri, uneori, deformate de muşchi şi de apă. Halucinaţii provocate de deprivarea senzorială, tresăriri când mugurii membrelor ating un corp străin. Primii neuroni, în cranii de pieliţă, aducând amintirile speciei şi-ale străbunilor: palate de marmură transparentizate de lumină. Neuroni încâlciţi ca un ghem de şerpi, încercând să plodească, din sperma lor rece, oul cu coajă trandafirie al minţii.

Flotila de vânt paraclet şi de foc dădu roată marii planete întunecate şi se-ntoarse în valea oaselor, purtând cu ea înţelepciunea infernurilor. şi oasele

erau acum foarte uscate, sfărâmate unele de altele. Mandibule şi capete de ciolane zăceau între ierburi sârmoase. Falange de degete, orbite, vomere, sfenoide, hârci, coşuri de piept păienjenite erau risipite de-a valma. şi-o voce se auzi: „Fiu al omului, vor putea oare oasele acestea să trăiască?“ Urmă un vuiet ca de ape mari şi oasele tresăriră, se-apropiară, formară centuri scapulare şi pelviene, care se prinseră de şirele refăcute. Scheletele se ridicară-n picioare şi benzi de muşchi, şuierând, se-ncolăciră pe oasele goale, prinzându-se de ele cu zgârciuri. Nervi şi vase de sânge se strecurară peste tot printre ele, organe moi umplură toracele, în pântec crescură ficatul, fierea şi punga udului, iar sub pântec ruşinea, atârnândă sau despicată ca o rană. Mii de escoriaţi, cu carnea roşie la vedere, aşteptau acum veşmântul firesc al pielii. şi pielea crescu pe trupuri, acoperindu-le, bombându-se pe ţâţe şi fese, reliefând clavicule şi merele lui Adam. şi pleoape crescură pe ochi, şi gene ţâşniră din marginea pleoapelor, şi fire de păr crescură ca nişte ierburi din scalp. Erau acele trupuri ca în vârstă de treizeci de ani, şi alcătuiau o foarte mare armată. Dar suflet nu era-n ele, şi nici viaţă. Cruzi ca nişte mari fructe cu pieliţa străvezie, toţi încremeniseră, privind extatic în zare. În ochi li se răsfrângea corola de flăcări negre a sferei.

Maarten îşi văzu trupul, între zecile de mii, şi se lăsă deasupra lui ca o limbă de foc. Se resorbi-n ţeasta lui, se-ntinse în cele zece miliarde de stele interconectate în sute de mii de feluri, activă pe rând reţele ce formau configuraţii spaţiale de-o infinită varietate, cuplă simţurile şi homunculul motor, luă-n stăpânire reflexele. Puse-n funcţiune creierul mic, acordă fin succesiunile de mişcări ale braţelor. Reglă temperatura şi respiraţia şi, când omul începu să trăiască, se afundă în memoria lui ca-ntr-un şir de vise şi peisaje suprafireşti, regăsind într-un târziu momentul în care copilul patina voiniceşte în drum spre moară, cu Frits după el. Aici decuplă câteva constelaţii neuronale, şi ca urmare băiatul rătăci drumul, se-ncâlci până spre-nserat într-o melancolică înlănţuire de iazuri şi hotărî să se-ntoarcă acasă, unde ajunse la răsăritul stelelor, încasându-şi bătaia aşteptată şi ducându-se apoi, nemâncat şi plângând, la culcare. Urmaseră ani monotoni în satul natal, primăveri, veri şi toamne aproape nebăgate-n seamă în aşteptarea iernii, parcă mereu aceeaşi, în care însă copilul (şi-apoi flăcăul) nu mai avu niciodată ambiţia să ajungă până la îndepărtata corabie.

Deşi uitase marea călătorie, moartea şi renaşterea sa, experienţa infernurilor îi rămase în minte ca un vector ascuns, ca busola risipită în ţeasta, în sternul şi-n aripile păsărilor migratoare. Tânărul lucrase o vreme la Zwolle, orăşel posac, dominat de bisericile celor două comunităţi evanghelice aflate de decenii într-un conflict făţiş. Era barman într-o cârciumă având pe pereţi, în rame subţiri, numai fotografii de câini de luptă. Patronul era mândru de pitbullii săi, de urâţenia lor îmbălată, de tembelismul din ochii lor, şi una dintre sarcinile lui Maarten era să-i scoată la plimbare, pe toţi trei, în lesele lor de piele grosolană. Cândva fiarele sfâşiaseră un copil, de aceea trebuiau plimbaţi cu mare grijă, prin locuri dosnice şi pustii, şi tot se smuceau ca diavolii când zăreau vreuna din enormele pisici olandeze, cu zgărdiţele lor cochete la gât. Într-o seară, lăsându-se târât de cerberul cu labe strâmbe, privind oriunde, la norii joşi, la terasamentul de cale ferată, la femeile ciolănoase trecând pe bicicletele lor negre, numai să nu mai vadă fălcile negre şi roz ale jigodiilor, Maarten se trezi într-un loc ciudat. Un castel de apă, din cărămidă înnegrită, se ridica trist dintr-un pâlc de case galbene. Un vechi depozit, cu un elevator abandonat în faţa porţii rulante. O fabrică părăsită, cu geamurile sparte lăsând să se vadă utilaje ciudate. Curţi largi şi tăcute, cu salcâmi prăfoşi şi vrafuri de şine ruginite. Printr-una dintre curţile acestor ateliere trecea un om fără picioare, cu trunchiul aşezat pe o platformă pe rulmenţi. Mâinile lui împingeau ca nişte vâsle, ritmic şi puternic, în asfalt. În amurg, rulmenţii erau roşii ca sângele. Câinii s-au smuls deodată din mâna lui Maarten şi, fără alt zgomot decât cel al unei alergări demente, obsedate, încordate spre un singur ţel, s-au aruncat spre infirmul ce tocmai dispăruse în spatele unei grămezi de mari robinete ruginite. O viziune cumplită erupse în mintea tânărului: un trup sfârtecat, cu sângele ţâşnind în jur din membrele smulse, cu maţele curgând descolăcite pe platformă. Un urlet ieşind din gâtlejul căscat al martirului şi urcând până la un galben insuportabil. Dar nimic din toate acestea nu avu loc. Huruitul rulmenţilor se oprise şi doar foşnetul salcâmilor se auzea acum, în fracţiunea de secundă în care Maarten,

încremenit de spaimă, cu creierul golit, rămase în urma evenimentelor. Urletul ţâşni din propriul lui gâtlej şi, în clipa următoare, se repezi către scena carnagiului. Dar marele mutilat stătea tăcut şi liniştit pe căruţul său, iar câinii, aşezaţi pe labele din spate înaintea lui, păreau acum trei învăţăcei tibetani, pociţi şi respectuoşi, ascultându-şi maestrul. Limbile lor zdrenţuite atârnau benevolent şi, dacă n-ar fi fost piepturile încă-n zbatere după alergarea furioasă, ai fi zis că stăteau de ore-ntregi acolo, ochi în ochi cu stăpânul, încercând să-i ghicească şi cele mai neînsemnate dorinţe. Cu capătul leselor din nou în mâini, cu animalele liniştite, Maarten dădu să-şi ceară iertare de la străin, dar acesta îl întrerupse, nu prin vreo vorbă, ci doar privindu-l drept. Da, îl ştia, îl mai văzuse o dată. Merseră amândoi spre cârciumă, câinii fură închişi în cuştile lor, iar ei băură un jeneever împreună, apoi altul şi altul, singuri în tot localul tot mai întunecat. În acea oră crepusculară află Maarten, pentru prima dată, despre ştiutori, o sectă ce pretindea că lumea ar fi fost o carte ce se scria chiar atunci. Membrii sectei se credeau personaje şi aspirau la cunoaşterea autorului ei. Era cumplit de greu, mărturisea infirmul, stând ca un pitic lângă masă, cu creştetul abia trecut de marginea ei, căci viitorul scriitor nu avea atunci mai mult de doi ani, şi el trebuia găsit, recunoscut, protejat, înconjurat permanent de membrii secreţi ai sectei, condus prin experienţe absolut necesare scrierii cărţii, ferit de accidente şi chiar de el însuşi, construit într-un fel, atât de minuţios, încât fiecare literă pe care el avea s-o scrie (şi pe care el o scria, chiar acum, dovadă că ei vorbeau şi simţeau în stomac tăria rachiului de ienupăr) trebuia pregândită cu toate rădăcinile ei în trecutul individual şi al lumii. Era pentru prima dată când personajele îşi inventau autorul, aşa cum pe o planetă ameninţată de catastrofă toate puterile s-ar îndrepta spre construirea unei nave care să-i poată purta moştenirea spre alte lumi. „Cum trebuie să fie el, ce trebuie să fi văzut ochii lui, pe cine să fi sărutat buzele lui, ce jignire să fi suferit orgoliul lui pentru ca el să mă întrupeze, aşa cum sunt, pe platforma asta, fără să ştiu de ce n-am picioare decât dacă el o va spune, fără structură internă decât dacă el o va descrie, fără alt gând decât voinţa de a-l clădi şi de a-i roti o lume în jur, ca o coadă mirifică de păun. O sfâşiere de vise şi de poveşti în care să fiu şi eu, mutilatul, fără nume şi fără trecut, dar etern şi fericit la pagina mea, emanând din rândurile, cuvintele şi

literele mele aşa cum toţi emanăm, fără să ştim în ce fel, dintr-o încâlceală de neuroni. Într-un fel, cartea lui, scrisă de mână într-o mansardă dintr-un oraş îndepărtat, nu va fi altceva decât împletirea-ntre ei a neuronilor noştri, o ţesătură de axoni şi sinapse, aprinzându-se şi stingându-se mereu, o peticeală, un puzzle psihic multicolor, un creier viu cu emisferele întinse larg peste lume."

ştiutorii se aflau risipiţi în orice timp şi-n orice oraş. Le recunoşteai spiritul în miturile lui Platon şi-n corolarele lui Spinoza, în chimia coloranţilor şi-n mecanica fină a ceasurilor elveţiene. Influenţaseră bătălii şi instigaseră la revoluţii, îşi transmiseseră genele şi ideile prin canale paralele şi, la urma urmelor, analoage – căci intromisiunea eternă a penisului în vagin şi eliberarea de sămânţă-n micul spaţiu dintre gland şi uter nu era decât repetarea-n grotesc a copulării dintre sinapse, cu ejaculare extatică de serotonină; în definitiv era un procedeu literar: reluarea, în acţiunea paralelă, a tramei şi personajelor acţiunii principale, glisând tragedia în scherzo şi celebrând o messă pe dos, punct cu punct paralelă cu sacramentul adevărat – ameninţaseră, persuadaseră şi mituiseră tot ceea ce nu le aparţinea, sau credeau că nu le aparţine. Făcuseră mult mai mult, dar despre asta nu se vorbea, nu pentru că ar fi existat jurăminte teribile şi aparate de represiune, ci pentru că zone-ntregi ale influenţei lor asupra stelelor şi mlaştinilor şi graniţelor şi amibelor şi structurii terenurilor agricole şi confuzelor procese din mintea unei femei care adoarme şi fosilelor şi cristalelor rămâneau inexprimabile ca un arc reflex sau un arc voltaic.

Cum se făcuse noapte, cârciuma se umplu de muşterii care vorbeau şi râdeau tare. Femeile abia dacă erau mai puţine decât bărbaţii, şi beau cot la cot cu ei. Muncitoare rumene, cu cocuri auriu-unsuroase şi umeri graşi, intrau în local cu călcătură de bărbaţi şi se trânteau dizgraţios pe băncile lustruite. Pe schilod păreau să-l cunoască toţi, iar el nu se sfia să-şi strecoare mâna pe sub fusta muierilor ce treceau pe lângă el, frământând câte-un interior de pulpă cu vergeturi. Femeia se scutura de el ca de-o gânganie sâcâitoare şi-şi continua drumul spre sonda ei de bere la fel de radioasă şi nesimţitoare. Abia dacă vreo *kutvijf* dintre cele mai bătrâne îi arunca, dar şi atunci cu jumătate de gură, câte-un „Gottverdomme, Cees, porc bătrân ce

eşti!“ la care infirmul răspundea tot în treacăt: „Krijg de tering!“ şi râdea zgârcindu-şi buza de sus ca să-şi arate colţii galbeni ca de mistreţ.

În noaptea aceea dormiseră în odaia lui Maarten, iar a doua zi, când nici nu se luminase încă, plecaseră la gară şi luaseră bilete spre Amsterdam. Când călătoreşti cu trenul prin Neederlands, eşti mereu tentat să priveşti în sus ca să vezi, la mulţi metri deasupra ta, linia mării. În locul ei, ca un substitut neaşteptat, vezi doar norii, acoperind şi lăsând să strălucească soarele, la fiecare sfert de ceas, pe când câmpia de sub ei, impregnată de apă, pare strâmtă şi meschină ca un covor transformat de un copil în câmp de bătălie. Mori de vânt, crânguri, orăşele compacte ca de jucărie, un cer de zece ori mai înalt decât linia orizontului. Aproape nici un om, pe nicăieri, doar micile cuburi ale fermelor izolate, minusculele vaci, sătucurile înfăşurate în ceaţă. Culori? Nimic decât acuarelă: verde cenuşiu şi albastru cenuşiu, spălate de umezeală. Doar când ţâşneşte soarele canalele de irigaţie strălucesc ca nişte sârme de aur. Aşezat la geam, pe banchetă (Maarten se munceşte acum cu el, îi desface curelele care-l ţin fixat pe platformă, îl ridică-n braţe ca pe-un sac de box, îl duce încă şi să se deşerte şi-l va duce zilele următoare chiar şi la muieri, căci Cees n-o avea picioare, dar membrul lui e plin de pofte ca al oricărui bărbat, iar prostituatele au preferinţe perverse), Cees îi vorbeşte mai departe tânărului despre secta al cărei agent neînsemnat fusese sortit să fie. La Amsterdam se-ntâmplase ca ştiutorii să fie aleşi (de cine?) aproape numai dintre oamenii-statuie. Infirmul însuşi era unul dintre ei, şi acum îi putea mărturisi că fusese trimis la Zwolle doar ca să-l găsească pe el şi să-l aducă-n oraşul de pe canale. Iar el, Maarten, avea să fie încă-o verigă într-un lanţ a cărui direcţie şi-al cărui sens infirmul nu-l cunoştea. Tot ce ştia era că tânărul trebuia să contacteze un negru pe nume Cedric. El era important în poveste. Ar fi zis, chiar, o rotiţă importantă, dacă povestea ar fi fost un ceasornic din cele pe care copiii le găsesc, vechi, stricate, puţind a cocleală, prin fundul vreunui sertar şi se-nverşunează asupra lor, le smulg capacul din spate, le forţează carcasa şi extrag apoi, din lăcaşurile lor de rubin, titirezele dinţate, balansierele nespus de fine, piesele de alamă de forme nedefinite, prinse-n şurubele aproape invizibile, a căror spiră strunjită pare cel mult o iluzie. Copilul le-nşiră pe luciul mesei, în faţa lui, fără să-nţeleagă cum a putut o minte

omenească să inverseze distrugerea. E atât de firesc să desfaci, e atât de straniu să construieşti! Căci de câte ori îmbini două piese, arunci o privire în viitor, prevezi, presimţi, prooroceşti. Un scop îndepărtat apare fantomatic minţii tale, şi tu grăbeşti spre el, văzând tot mai bine pe măsură ce adaugi piese şi subansambluri, până ce obiectul pe care mintea şi mâinile tale l-au migălit devine un ochi deschis spre cele ce vor veni, spre zilele îndepărtate, spre veacul de apoi. Fiecare ceas (şi toate lucrurile sunt, într-un fel, ceasuri) prevede timpul şi, împreună cu el, vremea când timpul nu va mai fi. Dar copilul, stricând jucăriile, spărgând căni şi farfurii, trăgând faţa de masă cu tot ce se află pe ea, transformă mereu viitoru-n trecut şi-n ireparabil. Iată-l acum, reflectat de lemnul de nuc al mesei, aşezând cele mai mari rotiţe dinţate exact pe ochii imaginii sale lucind în furnir, arcuşorul peste nas, cadranul cifrat peste gură. Chicoteşte amuzat, întoarce capul spre bucătărie şi strigă: „Mami, vino să mă vezi, sunt Timpul!“

Doar că povestea nu e un ceasornic cu milioane de rotiţe şi şurubele. şi nici măcar mecanismul cu ceas al unei maşini infernale. Nu-i nici un mecanism, ci un hibrid divin între mecanic şi mecanism, ca şi când ceasornicarul ar face un orologiu în care chiar el ar fi statuia pestriţ colorată ce iese-n ferestruică la bătaia orelor. Nu, Cedric nu-i o rotiţă, ci firicelul elastic al unui nerv, dacă un ceas de mână ar avea sistem nervos. Nervul unui ceas moale, al unei meduze pulsând leneş, nervul ce inervează o aripă ţeapănă de fluture. Iată distanţa, iată diferenţa: dacă lucrurile sunt toate ceasuri, mai complicate sau mai rudimentare, şi, fiind ceasuri, sunt ochi larg deschişi către viitor, în schimb tot ce e viu e un hiper-ochi care, cu toată suprafaţa lui, se vede numai pe sine. Căci vrăbiile nu sunt nici ceasuri şi nici cristale, şi, deşi copiii le pot ucide cu praştia, ei nu le pot face bucăţi şi nu pot aşeza organe însângerate, haruspiciu dement, peste faţa lor reflectată în masă, inima pe ochiul drept, pipota peste stângul, şi să strige apoi triumfător: „Mami, priveşte-mă! Eu sunt Zborul!“

Până s-ajungă la Cedric, Maarten trebuia iniţiat în lumea şi-n moravurile oamenilor-statuie, despre care tânărul nu auzise încă niciodată. Meseria înflorise în ultima vreme, de când cu legile împotriva cerşetoriei şi mai ales de când cu inflaţia de după război, când sute de actori rămăseseră pe drumuri, căci după marele spectacol al războiului şi-al ocupaţiei bietele

performanţe de pe scenă păreau doar ridicole simulacre. Arta statuilor nu se-nvăţa, ci se fura, şi nu doar de la maeştri, nici doar de la manechinele din vechi magazine de îmbrăcăminte, de la figurile de ceară ale lui M-me Tussaud – al cărei muzeu din Piaţa Dam, de lângă palatul regal, adăpostea pe cornişe sute de porumbei graşi şi docili – sau de la idolii din Kenia sau Burundi ce se vindeau cu sutele în târgul din Waterlooplein, ci mai ales de la mantide, călugăriţele canibale de culoarea ierbii, de la păianjenii cât bobul de strugure încremeniţi în plasele lor, de la pisicile la pândă cărora, ore-n şir, nici un fir de mustaţă nu li se mişca. Asta-nvăţai de la-nceput în ciudata meserie: că nemişcarea e agresivă, că tăcerea urlă, că muşchii de piatră aşteaptă să se destindă fulgerător. Dacă turiştii ar fi ştiut câtă pândă, ferocitate, sete de sânge, de sex şi de creier erau pecetluite de ochii goi ai clovnilor şi-ai războinicilor la care căscau gura în după-amiezile însorite din centru, oraşul ar fi rămas deodată pustiu, şi-abia atunci şi-ar fi arătat cu adevărat splendoarea austeră. Căci Amsterdamul era un oraş dublu, tulburător, pe cât de rezervat şi de melancolic, pe atât de deocheat, ca şi când ar fi fost construit de un neam de oameni şi locuit de cu totul altul. În spaţiul de aur verde al canalelor semicirculare, înţesate de case flamande, fiecare unică în construcţie şi decoraţiuni, fiecare vopsită la fel ca în urmă cu cinci sute de ani, în spaţiul podurilor cu contragreutate şi-al macadamurilor atât de curate, că-ţi venea să-ţi plimbi palma peste gresia lor, în această lume de decor spectral şi ceruri copleşitoare se oploşiseră toţi vicioşii şi toţi bizarii de pe lume. Sprijinite de venerabilele ziduri grena, galbene ca faimosul perete din Delft, azurii sau vernil se-ntindeau tarabe care-ţi vindeau suveniruri şi vechituri, şi-n târgurile astea întortocheate îmbulzeala şi transpiraţia atâtor neamuri erau insuportabile. Vagabonzii înţesau podurile, prostituatele şi travestiţii stăpâneau cartierele roşii, vânzătorii de poze obscene le etalau direct pe tarabe, traficanţii de marijuana te trăgeau de mânecă în plin centru. După război, viciul fumatului de „iarbă“ se-ntinsese din port până-n zonele nobile- ale oraşului, tinzând să-nlocuiască eterul demodat şi morfina aristocratică.

Aşa se face că Maarten, care-şi făcea deja veacul la cârciuma unde se adunau de obicei oamenii-statuie, nu se miră prea tare când la masa lui se aşeză într-o seară însăşi Pallas Atena, prea însetată, după slujbă, ca să mai fi

trecut pe acasă pentru demachiat. „Hoi! Alles goed hier?“ întrebase zeiţa jucându-şi ochii în toate părţile. Era dată pe bot cu o cantitate nerezonabilă de ruj fraise, lucios ca untura. Maarten aflase câte ceva despre ea, ca şi despre ceilalţi din noua sa lume. Zeiţa se numise o dată Bert, dar îşi schimbase încă din şcoala primară numele în Bertine şi, în loc să ajungă cultivator de lalele ca taică-su, se făcuse el însuşi lalea, cum în argoul de-atunci erau numite curvele masculine. Preferase însă întotdeauna să-şi spună, cu emfază, „artistă“, dat fiind că o vreme performase la un cabaret din cartierul roşu un fel de spectacol pentru gusturi speciale, cântând şi dansând, costumat în ţărancă olandeză (pânză scrobită pe cap, fuste lungi şi saboţii obligatorii în picioare), pentru ca-n final să-şi arate fundul ca dansatoarele de can-can. De Sint- Niclaas se costuma în Swarte Piet, copilaş negru pe care sfântul îl avea drept paj nedespărţit. Cânta pe aceeaşi scenă îngustă, împreună cu venerabilul episcop, cântecelul tradiţional în care se povestea cum sfântul vine din Spanii ca să aducă micuţilor olandezi multe daruri şi jucării. Dar dacă n-au fost cuminţi, moşul avea să le aducă doar un băţ vânos şi falnic, pe care se şi grăbea să-l apuce bine în pumn, pe sub odăjdii, să-l scoată la lumină şi să-l arate fioros auditorului. Negrişorul, se vede treaba, fusese obraznic el însuşi, căci venerabilul bătrân în odăjdii, cu mitră episcopală pe creştet, îl punea în genunchi şi-i administra o pedeapsă exemplară, în aplauzele amatorilor. Bertine intrase însă cu adevărat în elita tulipelor când avusese ideea strălucită de a se costuma în zeiţa înţelepciunii, încoifată şi-mplătoşată. Cele câteva ore de nemişcare zilnică erau, ce-i drept, sâcâitoare şi nu aduceau cine ştie ce profit, dar după-amiezile, în aceeaşi ţinută hieratică şi spoit pe faţă cu acelaşi var – chiar şi părul îi era vopsit în alb şi cădea în bucle de piatră de sub coiful elen – îşi făcea meseria cea adevărată cu un succes nebun, căci nu era puţin lucru să-ţi facă un blow job însăşi Pallas Atena, cu meduza plină de şerpi peste piept.

„Het gaat…“, răspunse Maarten plictisit, privind prin numeroasele şi licăritoarele ochiuri ale ferestrei scurgerea veşnicilor biciclişti prin seara cafenie. O fată cu pieptul gras şi figură de secretară, ţinând în faţă o tavă de metal ca pentru a-şi proteja o îndoielnică feciorie, se opri la masa lor: „Wat drink je?“, o întrebă pe zeiţă, care, politicoasă şi visătoare, răspunse ca şi când i-ar fi cerut un sărut: „Een glaasje jeneever graag.“ Prin colţurile

cârciumii erau risipiţi de-a valma o Elisabeta a Angliei, un Beethoven foarte cătrănit, o Mică Sirenă cu o coadă de cârpă plină de praf şi o copie foarte reuşită a cuplului Sherlock Holmes şi Dr. Watson, amândoi chercheliţi bine. Cocoţat pe un scaun de bar, pălăvrăgea cu barmanul un Cocoşat de la Notre Dame. Bertine îşi primi repede paharul, din care-ncepu să bea femeieşte, cu înghiţituri mici, clipind des din cauza aburului de alcool ce-i irita ochii. În contrast cu tencuiala albă-a obrazului, ochii verzi erau tiviţi cu o dungă roşie de pieliţă crudă, de parcă ar fi picurat cineva sub pleoapele lor, dintr-un ac de seringă, câţiva milimetri cubi de sânge. Zeiţa-ncepu să sporovăiască, uitându-se galeş în ochii lui Maarten, dar şi urmărind lung cu privirea pe fiecare nou intrat, despre cariera ei de artistă, despre gelozia celorlalte fetiţe de la cabaret, despre cât de scumpă era viaţa în acel nenorocit '58… Despre lumea mereu agitată – ce paradox! – a oamenilor-statuie… „Eşti nou aici" (şi mâna cu inele palid-verzui, aşezată protector pe genunchiul tânărului, şi răsuflarea cu miros de ienupăr a statuii atingându-i aproape material faţa), „ai grijă, e o lume rea, toţi sunt nişte perverşi, uite, până şi barmanul, dacă vrei să ştii – dar să nu mai spui la nimeni – poartă chiloţi negri de damă…" Atena oftă ca o babă care constată că lumea nu mai e cum a fost şi îi profeţeşte sfârşitul. După încă un păhărel începu să se plângă de vreme: „Vine toamna, Maarten, dragule, ştii tu ce-nseamnă asta? ştii ce-i aia să te lingă blestematul ăsta de vânt umed dinspre Ij? Mai ales când eşti mereu cu genunchii goi şi curentul te ia pe dedesubt… Genunchii mei, Maarten…" şi deodată, aplecându-se atât de adânc spre tânăr încât şerpii din coafura Gorgonei începură să-i mişune pe piept, încercând să-şi strecoare capetele străvezii, cu limbi şfichiuitoare, printre nasturii cămăşii lui galbene: „ştii, aveam numai şase ani când mama – o sfântă! – mi-a cumpărat o trotinetă. Muream de fericire că aveam şi eu o minune ca aia. Era pe vremea ocupaţiei şi numai de jucării nu le ardea oamenilor. Aşa c-am ieşit într-o dimineaţă pe strada din faţa casei şi-am umblat pe trotinetă până mi-a ieşit sufletul. Strada era puţin în pantă şi pe margini erau salcâmi, care se pierdeau în urma mea, tot mai iute, pe măsură ce coboram. Nici nu-mi mai făceam vânt, ţineam amândouă picioarele pe platforma de lemn şi ţipam de bucuria vitezei pe care-o prinsesem. Bineînţeles că am intrat pân-la urmă într-o hârtoapă şi-am căzut rău, mi-am zgâriat coatele şi genunchii

şi mi-am făcut hainele praf (purtam încă nesuferitele ţoale de băieţoi). Trotineta nu păţise însă nimic, şi asta făcea ca rănile şi vânătăile să mă doară mai puţin. Maarten, îţi jur pe Dumnezeu: m-am dus să mă spăl la o cişmea, fiindcă unul dintre genunchi îmi era plin de sânge. Când sângele s-a dus, mi-am privit rotula şi am văzut ceva lucind în ea. Mi-am înfrânt suferinţa şi senzaţia de vomă, mi-am făcut curaj şi am tras puţin de pieliţele julite. Maarten, rotula mea era de cristal! Scânteia-n soare ca dopul de sticlă de la carafa de-acasă! Apoi rana s-a acoperit de-o crustă vişinie, crusta s-a dus şi ea curând şi-a rămas în urma ei o pată roz de piele nouă. Dar am fost de-atunci sigură că fiecare os al meu e de cristal…" şi, după câteva clipe de tăcere: „Ai auzit de Joop Spintecătorul?" Bineînţeles, Maarten auzise. În doi ani vreo douăzeci de femei. Numai prostituate. Erau găsite tăiate-n bucăţi, risipite, plutind pe apa canalelor. Niciodată nu putuseră reconstitui un cadavru întreg. Poliţia răscolise în câteva rânduri oraşul, mai ales cartierul roşu, adunând un milion de indicii şi nici unul. „Ei, se spune că Joop le vrea, de fapt, oasele. Anumite oase… Că face ceva cu ele, că are un fel de fetiş al lor… Brrrr! Uneori regret că nu sunt bărbat…"

Maarten se trase-napoi, scârbit de creatura tot mai beată ce i se vâra în suflet. Se-ntunecase bine şi veneau stropi de ploaie, aşa că vru să se ridice de la masă şi să plece, după ce plăti pentru el şi pentru Bertine. Dar Pallas Atena îl opri cu o mână incredibil de puternică aşezată pe umăr. Acum nu se mai scălâmbăia şi nu-şi mai piţigăia vocea: „Îl găseşti pe Cedric pe Jonathanstraat 116, în Bijlmer. Te va recunoaşte după ce e aici." Ochii statuii erau acum gravi şi străvezii ca un lac din adâncul unei păduri tăcute. Din cutia ce-i servise drept postament scoase o valijoară de fildeş gălbui, pe care i-o întinse tânărului. „Iar în privinţa artei noastre", continuă, reintrând fulgerător în pielea personajului său, „dă-mi voie, drăguţule, să-ţi dau un sfat: tocmai l-au îngropat pe Nero (ştii, supradoză, câh!), şi Nero câştiga binişor. Ţoalele şi lira lui s-au întors la comunitate. Ia să te văd din profil! Per Baco, amice, ai fi un Nero al naibii de şic!" Cocota masculină îl ciupi uşor de guşă în semn de rămas-bun şi ieşi ea prima, sucind din şolduri, cu şerpii Gorgonei sâsâind surescitaţi pe platoşa de pe piept. Înainte de-a se-nvârti totul cu el şi de-a aluneca într-o întunecime acidă, din care n-avea să se trezească decât a doua zi, Maarten apucă să vadă, în amurgul roşu ca

sângele şi orbitor ca lumina epilepsiei de dincolo de fereastra cârciumii, cum un câine negru se apropie, levitând parcă deasupra asfaltului, de silueta spectrală a zeiţei şi-i atinge afectuos cutele mantiei. „Hai, Frits!“, citi într-o ultimă clipă de luciditate pe buzele statuii, ce se dizolva într-un aer de ruj topit.

O luară pe jos spre cartierul roşu, al cărui tumult se făcea auzit deja undeva către est, unde şi cerul părea mai aprins deasupra acoperişurilor ţuguiate, de parcă o explozie sau un incendiu şi-ar fi răsucit limbile către cer. Pe plafonul jos de nori se rotea spectrul ceţos al unui proiector. Singurătatea străzilor era acum desăvârşită, în lumina palidă a felinarelor frunzele păreau mii de fluturi livizi, atârnând nemişcaţi pe ramuri. Traversară Herengrachtul şi Kaisersgrachtul. Treceau peste poduri pe care câte-o femeie solitară aştepta, sprijinită cu coatele de balustrada de metal, intrau în bezna aproape desăvârşită şi reieşeau în lumină, aceeaşi lumină de felinar care distrugea culorile de parc-ar fi supt din lucruri calitatea existenţei înseşi, reconstruindu-le în alt plan, al imaginaţiei şi al fricii. Căci, atinse de sferele de lumină difuză, străbătute rapid de insecte zburătoare, marile canale îşi aprindeau apa neagră, gelatinoasă, acest lichid vital al Amsterdamului, plasma lui de fiinţă din alte galaxii, cu o anatomie complicată şi de neînţeles. Casele-nguste, cu trei sau patru etaje, păreau şi ele acum celulele strâns lipite ale unui organism dintr-o lume fără culoare, textură, vibraţii, dar cu o luxurianţă emotivă copleşitoare. Căci, aşa cum din spectrul electromagnetic întins pe kilometri întregi ochii noştri nu percep decât un centimetru, cel pe care se-nghesuie culorile îngăduite minţii, tot atât percepem din spectrul durerii şi-al bucuriei, al groazei şi al tandreţii, al fericirii şi-al disperării. şi tot prin aceeaşi fantă cu pleoape groase, bătând speriat, vedem cu ochiul minţii priveliştile strălucitoare ale gândirii. Ce-nseamnă ultragândire sau infragândire, ultradurere sau infradurere – asta doar ne putem închipui, printr-o infimă geană de penumbră (clarobscurul şi visătoria imaginarului nostru), înainte de-a trece în ardere şi în noapte. Acolo, în penumbra aceea, la limita limitei limitei nopţii, în zona încă vibrândă de după ce s-a spus totul, tot ce putem suporta să auzim, se umflă trista, ilizibila mea carte, melc ce-şi secretă cochilia clipă de clipă şi fluture ce şi-ar lipi bucuros aripile de becul incandescent căruia-i dă roată şi-n miezul căruia, de wolfram topit, s-ar mistui cu un ţipăt de fericire finală.

Maarten şi Cedric cunoscuseră, în după-amiezile ultimelor săptămâni, pe rând sau împreună, lumina finală în patul răcoros al Liesbethei, ce se-mpărţise cu simplitate, chiar din ziua întâlnirii lor, după ce tânărul le povestise aventura sa printre gheţurile din nord, între cei doi bărbaţi care-i doreau floarea exotică dintre pulpe. Se culcase-ntre ei, la lumina puzderiei de lumânări micuţe risipite peste tot în dormitor, şi se lăsase mângâiată pe toată carnea ei grăsuţă, cu pielea subţire şi umedă la subţiori, elastică şi densă la ceafă, sub ultimii zulufi, de palmele la fel de albe şi roze ale celor doi, oricât de diferită le-ar fi fost pielea, apoi se lăsase pătrunsă de sexele ce-şi arătau în inimioarele din vârf identitatea carnală. Liesbeth era atât de frumoasă între picioare! şi-acum, pe când se-ndreptau, cu inima chinuită de îndoială, către minune şi revelaţie – chiar dacă o minune monstruoasă, ca orice minune, şi-o revelaţie a răului şi-a distrugerii –, Maarten, care până la Liesbeth nu cunoscuse decât configuraţii mai curând banale: pliul înţesat de păr roşu, cenuşiu, negru sau strălucitor ca firele de smoală dintre coapsele unor Corrie, Petra, Gertie, Ans sau Joke (vulve interşanjabile, anonime ca paharele ieftine de băut apă, totuşi decente în modestia lor pe lângă organul profesional al târfelor la care mai mergea uneori, şi a cărui roşeaţă lucioasă, ca de anthurium, îl mirase întotdeauna), îşi amintea cupa de aur a Liesbethei, Graalul ei cu buze-ncreţite, cafeniu-roşcate şi-nnegrite pe marginile rugoase ca piciorul melcului. Niciodată nu mai simţise, în clipa ţâşnirii, că izvorăşte el însuşi, că se scurge tot, cu viaţa, măduva şi creierul lui, cu toate lichidele corpului lui, cu toate amintirile şi toate proiectele lui, până la umplerea cupei mistice, până când ea lua forma lui, plină peste buză de rouă şi har şi revărsându-se ca un izvor de apă vie. Maarten nu se-ndrăgostise niciodată de o femeie, iar Liesbeth, cu veşnicul ei dereticat şi veşnica supă de mazăre cu cârnăciori, nu era femeia după care să-ţi pierzi minţile, n-o făcuse nici Cedric şi n-avea s-o facă poate nimeni, dar uterul ei era cu totul şi cu totul de aur şi luminá stins prin pântecele grăsuţ ca al unui copil. Să o priveşti în ochii albaştri şi languroşi, să-i vezi faţa uşor asudată, buza de sus dezvelindu-i dinţii într-o aşteptare plină de fericire a orgasmului, şi-apoi să te arunci împreună cu ea de la-nălţimea aceea ameţitoare, în josul cascadei, fără să strângeţi ochii oricât de mare-ar fi lumina acelei nebunii, şi să rămâi aşa, privire-n privire, chiar şi după ce

totul s-a terminat şi-aţi rămas ca două scoici goale aruncate la ţărm – pentru Maarten era tot un fel de dragoste, mai tandră şi mai firească decât mult cântata nevroză. Când Liesbeth nu era-n preajmă, nu-i simţea niciodată lipsa şi n-o visa nopţile, chiar dacă dormea lângă şoldurile ei late de olandeză. Nu o iubea decât în pat, dar atunci o iubea deplin şi cu totală inocenţă, fără gelozie când o vedea dăruindu-i acelaşi potir, cu acelaşi sacrament, şi lui Cedric, şi fără teama de a o pierde vreodată.

Curând, oraşul spectral, cu mereu diferitele frontoane profilate-n zigzag pe cer, cu aceleaşi nesfârşite canale curbe, înţesate de case plutitoare, lăsă locul altui oraş. Se-ntâmplă brusc, ieşind de pe Nieuwe Spiegel Straat şi dând colţul pe străduţa ce mărginea Prinsengrachtul, deşi vuietul şi lumina întinsă pe cer crescuseră de-a lungul drumului celor doi. Acum, însă, ele explodară deodată, de zece ori mai intense şi, oricât de obişnuiţi ar fi fost cu zona roşie a oraşului, cei doi tresăriră ca şi când ar fi nimerit acolo din întâmplare. Unde rămăsese melancolia romantică, nordică şi austeră a oraşului? Unde podurile de piatră arcuite peste apele negre? Unde singurătatea şi tăcerea caselor reflectate identic în canale, simetrice ca planşele testului Rorschach, la fel de enigmatice? Pe Cedric îl străfulgeră deodată amintirea Oborului, a Moşilor, a lanţurilor în care se dăduse cu Vasilica şi Marioara, a gheretei de tir unde trăsese-n mireasă, în vânător şi-n tăietorii de lemne. Dar aici, în cartierul roşu, animaţia populară era mai ameninţătoare şi mai sumbră. Strada, luminată violent, roia de lume. Bărbaţi singuri sau în grupuri, cei mai mulţi cu câte-o sticlă de bere-n mână, se scurgeau în sus şi-n jos, vorbind tare şi râzând, sau doar privind cu aviditate-n vitrine. Chiar la colţul străzii se afla un magazin ce străjuia intrarea-n acele locuri stranii. Vitrina era peste zi acoperită de o cortină de catifea roşie, dar seara strălucea, tivită de zeci de beculeţe, ca un acvariu cu sumbri peşti abisali, revelând două corpuri umane îmbrăcate-dezbrăcate în fâşii de piele neagră, cu câte-o ţintă de fier la încrucişările lor. Un bărbat şi o femeie, în picioare, ea cu capul pe umărul lui şi cu o mare perucă albastră-ultramarin, cu sutienul de piele redus la un ham ce-i ridica ţâţele goale, cu un slip ca o botniţă lăsând să iasă printre fâşiile lui câţiva cârlionţi pubieni, el viguros, măsliniu, cu un slip minuscul trecându-şi aţişoara printre fesele tari, scobite. Feţele le erau inexpresive, pleoapele cu gene artificiale nu

clipeau, şi totuşi amândoi erau vii, cum se-mbrăţişau în spaţiul acela înţesat cu obiecte obscene: dildouri şi capete de femei cu guri căscate ca ale peştilor, şi cravaşe şi lanţuri şi zgărzi şi lenjerie roşie aprinsă şi nelipsita femeie gonflabilă, şi vulve cu pompiţă, ca ale broaştelor de cauciuc cu care Maarten se jucase când era mic… Femeia-manechin îşi sprijinea piciorundoit, în ciorap negru cu jartieră, pe şoldul gol al bărbatului. Pulpa, chiar deasupra jartierei, avea două urme vânăt-gălbui de degete. Foarte, foarte atent şi îndelungat trebuia să priveşti ca să percepi uşoara pulsaţie a arterelor sub pielea lor mată, singurul semn de viaţă în acea tristă încremenire.

Urmau celelalte acvarii, înşirate de-a lungul cheiului şi pe străzile care sfârşeau perpendicular pe canal. Mereu aceleaşi becuri roşii, mereu aceeaşi fereastră de la etaj acoperită de-un transperant, de asemenea roşu, mereu aceleaşi faimoase vitrine la parter. Plictisiţi, cei doi abia dacă mai priveau trupurile pline sau subţiri, înalte sau scunde, albe sau negre, sutele de reluări ale aceluiaşi model, pulpele reflectând purpuriul becurilor, feţele reduse la pete albe cu găuri de ambră în ele, sutienele rotunjite peste protuberanţe mereu aceleaşi, chiloţii de dantelă peste aceleaşi pubisuri rase, aceleaşi palme sprijinite de ferestre, acelaşi şold scos în afară, aceeaşi aşteptare nu a ceva, ci a nimic, aşa cum bătrânii aşteaptă să le treacă viaţa şi aşa cum aşteaptă în cubul lor cu apă fiinţele prea rudimentare ca să aibă viitor, plante şi melci, indiferente la degetul care, dintr-o meta- realitate, le bate uneori cu unghia în geam. Doar că în marele muzeu de naturale al cartierului roşu puteai intra în sofisticatele acvarii şi aveai dreptul, în schimbul a treizeci de guldeni, să regresezi până la stadiul de piranha sau de murenă vărgată şi să performezi sfâşietorul act reflex din miezul minţii tale, în zvârcoliri şi-ncolăciri groteşti, pentru ca apoi să laşi animalul plin şi elastic să zacă, umflat de lapţii tăi sidefii, pe fundul oceanului. Iar tu, eliberat de lest şi arsură, te ridici din nou către suprafaţă, părăseşti acvariul, ieşi în stradă şi-ncerci să scapi (nu vei reuşi decât dimineaţa) de tristeţea postcoitum, tristeţe de câine vagabond, de bărbat singur, damf al unei ceţoase singurătăţi.

Din când în când câte-o femeie căruntă, ce-avea desigur nepoţi prin cine ştie ce orăşel de provincie, îşi arăta şi ea burta ţuguiată şi pulpele descărnate într-o vitrină, sigură că atrage mai multe priviri – din perversiune sau

simplă milă – decât fetele sculpturale, prea multe ca să mai poţi alege, aşa cum te surprinzi câteodată, după ce-ai văzut pogoane de pânză pictată într-un mare muzeu cu pictură barocă (vietnameze cu părul ţeapăn ca sculptat în lemn, negrese cu fundul proeminent, rusoaice cu buzele unsuroase şi aproape fără pubis, nordice cu pieptul larg ca de bărbat, irlandeze cu ochi capii între pleoape cu conjunctivită, indience elefantine umplând întreaga fereastră, togoleze cu inel de alamă în buza de jos), că-ţi odihneşti privirile pe panoul dreptunghiular şi alb ce adăposteşte hidrantul. Presăraţi printre sutele de femele vedeai – mai curând, descopereai – şi câte-un mascul, fardat şi rujat, cu perucă luxuriantă, cu pieptul prins într-un mic şi cochet sutien cu cupe false, inocent şi discret ca un fluture ce imită viespea.

Femei în lenjerie de dantelă roşie se agitau şi pe stradă, în dreptul localurilor cu program erotic, îţi vorbeau insistent, îţi zâmbeau, te luau de mână şi te târau înăuntru, de unde venea o muzică obosită de jazz. Cedric cântase într-unul dintre cabaretele de pe chei şi o salută pe iapa-n ciorapi de dantelă care vâna clienţi în dreptul lui. Trecură de câteva intersecţii. În perspectivă, toate străduţele ce coborau spre canal erau la fel de-ncărcate de vitrine cu prostituate şi străbătute de acelaşi flux de bărbaţi şovăitori. Spre capătul dinspre Amstel ferestrele erau mai rare şi adăposteau fie monştri femeli, fie nou-venite ce aşteptau eliberarea vreunui vad mai bun. Negrul se opri pe neaşteptate în faţa unei vitrine în care o fată ştearsă şi cu trăsături cuminţi tresări şi-ncepu să mişte nervos din şolduri. Clienţii erau păsări rare la marginea aceea de infern. Din fereastra ei, Coca vedea puţine lucruri şi o interesau şi mai puţine. Ajunsese, de fapt, să nu mai vadă strada întunecată, nici, în vitrina de-alături, pe Gagan, indianca cu care se-mprietenise şi cu care mai bea, în zori, câte-o cafea, nici propria ei reflectare-n geam, sutienul şi chiloţii fosforescenţi şi carnea ei erodată de lumina roşie, apărând doar fantomatic: buze negre, găuri adânci şi catifelate în locul ochilor, o scobitură înghiocată în mijlocul pântecului. Asemenea prădătoarelor sensibile doar la mişcare, ochii ei dădeau realitate numai animalului masculin, prada leneşă, în fulgarin şi pălărie, la vederea căreia corpul fetei, inert pân-atunci, se-nsufleţea, buzele chemau, pieptul se lipea de sticlă, palmele cu degete desfăcute băteau în geam cu disperarea unei prizoniere. În acelaşi timp, ca o soră geamănă, se deştepta la viaţă şi Gagan, în acvariul

de-alături. Clientul privea îndelung, ezita şi uneori, rar, intra pe uşa de lângă vitrină. Urma târguiala, urma apoi, în cazul că se-nvoiau, munca, rutina de zi cu zi. Coca ştia însă, în seara aceea, că negrul şi tovarăşul lui nu veniseră să cumpere cea mai veche marfă din lume. Căci Cedric, imediat cum recunoscu fata (un dildo oriental, de fildeş, cu mânerul împodobit cu o întortocheată obscenitate, zăcea în vitrină la picioarele ei, după cum fusese convenit), dădu şi el semnalul de recunoaştere: prinzându-şi poalele hainei în mâini, începu să danseze ca un nebun, cu piruete şi paşi ţanţoşi pe vârful degetelor şi bătând un step îndrăcit, azvârlindu-şi braţele, ce-i ieşeau acum până la coate din mâneci, în toate direcţiile. Câteva mişcări ar fi fost de ajuns ca fata să-l recunoască, dar Cedric nu se mai putea opri. Cu obrajii umflaţi, făcea din gură ca saxofonul, ca washboardul şi ca maracasele, se dezarticula cu totul, făcea roata şi podul, imita mersul lui Baloo şi-al poporului de maimuţe şi, în cele din urmă, prinse a face o piruetă atât de rapid, încât imaginea cefei lui cărunte se suprapuse peste cea a feţei negre şi lucioase. Cedric era acum o încâlceală de tuşe transparente, cu puncte mai dense şi zone mai sticloase, un nor de probabilităţi, un Bacon tragic şi semiabsent. Fata şi Maarten îl priveau uluiţi, şi îl priviră minute-n şir, până Cedric se opri brusc, într-o postură triumfătoare, pe un genunchi şi cu mâinile întinse oblic, cu degetele răşchirate, cerşind aplauze care nu veniră. Sub sacoul subţire cămaşa-i era acum udă leoarcă. Coca dispăru din vitrină şi, după o clipă, ieşi-n stradă înfăşurată-ntr-un kimono verzui. Bărbaţii îi arătară un respect ciudat, neobişnuit, grotesc aproape pe acel chei singuratic, de parcă prostituata ar fi fost preoteasa cine ştie cărui cult străin. Coborâră-mpreună spre apele negre, trecură un pod, se-nfundară, sub stele, într-o reţea de străduţe semănând cu labirinturile din laboratoarele de fiziologie, unde e testată memoria cobailor. Aici nu mai erau vitrine: te aflai încă o dată în vechiul şi austerul, înfricoşător de tăcutul burg. O mare cupolă de aramă, slab luminată, se ridica spre nord peste acoperişuri. Maarten era neliniştit. Chiar dacă străzile nu erau prea luminate, ele ar fi trebuit să fie altfel. Ceva nu era-n regulă cu faţadele caselor, căci de obicei clădirile nu se construiesc din ceaţă lăptoasă şi pânză de păianjen. Razele ascuţite ale lunii pătrundeau prin tencuiala lor. Vedeai, prin ziduri, zone mai întunecate: mobilele masive; vedeai umbre mişcându-se: cei dinăuntru. Era

ca şi cum ai fi privit prin carnea hialină a unui crustaceu. Ferestrele şi porţile păreau desenate de curând, neuscate încă, pe faţadele palide. şi aşa şi erau. Tânărul îşi înăbuşi vertijul şi frica şi atinse cu degetul scândura cafenie a unei uşi. Nu era nici o scândură. Culoarea se-ntindea pe mătasea inefabilă a peretelui. Nu era nici o uşă. Casele însele erau zugrăvite pe-un zid pufos, şi acum îşi dizolvau culorile şi contururile una-n alta. Totul ajunsese curând indistinct, cenuşiu-palid, ca plastilina pe care-o frămânţi îndelung. Doar stelele, deasupra, ardeau din răsputeri, sugând parcă din ziduri şi ultimii stropi de culoare. Erau stele frez, acaju, fistichii şi coralii, erau stele ultramarin, magenta, şofranii şi nărămzii, stele ca vişina putredă, ca interiorul ghiocului, ca turcoaza. O singură casă, în toată jalnica butaforie a nopţii, era credibilă şi solidă ca o stâncă în mijlocul apelor, părând unul dintre acele obiecte reale (un afet de tun, un manechin în uniformă de husar, un arbore uscat) care-naintează spre tine în vechile diorame cu bătălii celebre, pe când restul luptei, încâlceala de cai, braţe cu săbii ridicate, orizonturi în flăcări e pictat pe o pânză desfăşurată în semicerc. Cei trei aproape că fură absorbiţi de bucata aceea de realitate: o casă şuie, neverosimil de îngustă, terminată într-un fronton cu curbe îndrăzneţe. În centrul frontonului, la patru caturi înălţime, lucea gălbui o fereastră rotundă, singura luminată. Părea o a doua lună pe cerul care-nflorise nebunesc deasupra Amsterdamului. Poarta era stacojie precum coaja uscată de pe o rană. Coca sună şi, după un timp, se auziră paşi coborând o scară de lemn. O bătrână cu bonetă de pânză albă, apretată, îi privi suspicios, dar în cele din urmă, ca o consimţire tacită, se-ntoarse şi-ncepu să urce din nou scara. Cei trei urcară-n urma ei prin cilindrul albastru-vânăt, foarte înalt, al casei scării, în golul căruia treptele se răsuceau ca un burghiu. Pe mici paliere se aflau câte două uşi cu plăcuţe de alamă şi vizoare coclite, fără lentilă. Ajunşi sus, avură deasupra lor doar chepengul pătrat al unui pod, iar înainte o singură uşă, neagră ca unsă cu păcură. În spatele uşii vuia adânc, îngheţându-ţi sângele-n vine, un abis, o cascadă de ape negre, un tigru de zece ori cât tigrii, un păianjen păros umplând întreaga odaie, trimiţându-şi prin pereţi mârâitul surd şi răguşit. Uşa vibra atât de puternic, încât, atingând-o, Maarten îşi trase degetele înapoi ca de pe-o plită încinsă. Ar fi vrut (cât ar fi vrut! dar toţi suntem în

mâinile Domnului) s-o ia la fugă în jos pe scări, zbierând ca un opărit de viu, să fugă până când carnea trupului i-ar fi rămas în urmă ca o haină veche, şi chiar şi aşa, făptură de duh şi lumină, să fugă mai departe până la dispariţia ideii de fugă. Dar Maarten nu putea fugi. De multe ori, de-a lungul vieţii noastre, avem cu toţii un sentiment ciudat: că suntem măşti prin ochii goi ai cărora priveşte cineva, că suntem doar mijlocitori pentru o gândire cu mult mai înaltă, care ne locuieşte pentru o vreme aşa cum un filozof priveşte prin ferestrele chiliei sale. Că prin noi se vede, că suntem instrumente optice, lentile din cele montate-n brelocuri, prin care vezi o bazilică sau o femeie goală. Maarten se simţea şi el un astfel de punct de vedere. Dacă el ar fi-nchis ochii, dac-ar fi luat-o la fugă (fapt de neconceput, pentru că globii ochilor noştri nu decid să dispară când abjectul, abominabilul, inomabilul li se arată încifrat în linii şi suprafeţe; ei nici nu percep imaginea astfel, ci o transmit doar ochiului mai mare din spatele lor, care-o transmite şi el, nu ca imagine, ci ca tragedie, Ochiului atoatevăzător, singurul în stare să pătrundă prin lacrimi şi sânge; astfel, trei creiere ca trei ochi înglobaţi unu-n altul, fiecare simbol pentru cel dinainte, se-nghioacă pentru ca să se vadă), tu, izolat şi pierdut cititor al acestei cărţi, implicat şi voluntar devorator al acestor rânduri, n-ai mai putea avea acum viziunea lui Victor, geamănul negru, păianjenul ce pândeşte molia albă, catifelată, lipsită de apărare din miezul miezului acestei poveşti. Aşează-ţi deci pe faţă, ca un sondor, masca lui Maarten, priveşte prin ochii lui întunecaţi de umbra adâncă a nopţii amsterdameze şi deschide uşa cuptorului în care, cu nemaipomenită furie, cu zgomot ca de oşti şi de ape mari, arde o flacără neagră, mistuitoare.

Bătrâna deschise uşa. Intrară cu toţii, înfioraţi, într-o odaie de mansardă, veche şi melancolică, luminată doar de o lumânare. Fereastra rotundă era mai mare decât ai fi crezut văzând-o de-afară. Imediat le căzură ochii pe copil. Stătea în picioare, într-un pătuţ din cele cu gratii de lemn, aşezat lângă peretele din stânga. Avea o coroană de cârlionţi aurii, ochi negri, adânciţi de penumbră, obrăjori pufoşi, pe care lumina lumânării tremura uşor, făcându-i atât de străvezii, încât puteai avea o clipă impresia că vezi, întunecate, prin pielea feţei, oasele maxilarelor, vomerul ascuţit, orbitele mai largi şi mai enigmatice decât ale adulţilor. Degetele, roşietice,

strângând balustrada pătuţului, erau şi ele străvezii, aşa încât unghiile luminau roz de parc-ar fi avut o sursă de lumină interioară. Deşi-l vedea aproape-n fiecare zi, Coca avea mereu o clipă de derută când băieţelul îi intra brusc în privire: era identic cu Mircişor, identic până la felu-n care făcea gropiţă-n obrazul stâng, până la mirosul pe care-l răspândea în odaie, nu mirosul acru al copiilor de mahala, ci unul de vanilie şi de mango. Lopătând din cele două mari aripi multicolore prinse de coastele ei, Bucureştiul şi Amsterdamul, fata făcuse voia celor cu mult mai înalţi şi mai întortocheaţi decât ea. Tânăra familie de muncitori de pe Silistra se aflase chiar de la-nceput în miezul unei cabale zumzăitoare. Iar începutul putea fi-mpins oricât înapoi, până la Witold Csartarowsky, nobilul polon cu harul picturii de acum două secole care privea, din când în când, prin ochii negri ai unui bănăţean stângaci, sau până la Vasile Badislav, căpitanul de pompieri, amândoi urmăriţi îndeaproape de mesageri roind în jurul lor ca nişte insecte ţicnite, împingându-i pe căi niciodată visate, inventând şi suprimând fiinţe în jurul lor, dărâmând zidul dintre halucinaţie şi real – inversând atât de des polaritatea lor! – şi inventând atâtea alte lumi psihice, virtuale, fractalice, că realitatea nu mai era decât una dintre ele, nu cea mai reuşită şi nici cea mai credibilă. Vestitorii ce coborau din ceruri cu capul în jos, cu aripile desfăşurate, ca-n vechile tablouri, se-nmulţeau exponenţial pe măsură ce povestea înainta, încât până la urmă acopereau totul cu o ceaţă de pene sidefii, făcând ca tânăra familie să pară a locui în interiorul unui porumbel de lumină, sau al unei mari perle cu magică lucire cenuşie. Povestea însăşi devenea Vestitorul, poate că ea însăşi avea să se-ndrepte, lopătând viguros din aripi de dantelă, către cine ştie ce scenă de gen, cu o tânără fată cosând pe un mic gherghef într-un interior curat şi sărac, avea să înainteze spre ea, întinzându-i o tijă verde cu câteva cupe de crin şi strigându-i să se bucure, ea, fericita între femei. Cineva – toţi? toţi erau ştiutori? chiar bătrâna aceea ce bodogănea în flamanda ei din sud? şi toate târfele din vitrine? era Gagan o ştiutoare? – ştiuse (provocase? prorocise? construise un model al lumii şi-i dăduse drumul să se deruleze în ţeasta sa mai vastă ca lumea, amuzându-se cum o omidă strivită de laba unui brahiosaur provoca, după scurgerea erelor, căderea unui papă în erezie şi cum fâlfâirea unei aripi de fluture în Antile provoca un uragan în Malaezia?

Era demonul lui Maxwell, înregistrând şi numerotând şi urmărind fiecare subparticulă din întregul univers, definindu-i viteza şi traiectoria, astfel încât s-o poată regăsi în fiecare secţiune temporală, aşa cum romancierii calculează cronologiile, aflând vârsta fiecăruia dintre sutele de personaje în fiecare scenă a cărţii?) că Maria avea să nască gemeni, şi-nţelesese că gemenii trebuiau despărţiţi, fiindcă altfel Mircea s-ar fi privit la nesfârşit ochi în ochi cu Victor, într-un circuit fericit şi suficient sieşi, în loc ca, înnebunit că nu-şi mai poate vedea chipu-n oglindă după ce-i zâmbise pân-atunci, timp de un an, zi de zi, să construiască o orbitoare oglindă de hârtie, acoperită cu textul, textura, ţesătura unui scris mărunt, atât de dens încât mintea să poată primi, filtrată prin el, lumina care altfel ar sparge ca pe-un vas cu pereţii subţiri ochiul şi ţeasta celui ce l-ar parcurge. Dar, dacă Mircea avea să scrie cartea, dacă fiecare quark din imperiul galactic al corpului său şi fiecare foton ce-i atingea pielea – şi pielea specială a retinei – împingându-l, îmbrâncindu-l infinitezimal într-o parte sau alta, dăruindu-i un impuls sau o informaţie, determina, la capătul unei înlănţuiri nesfârşite de cauze şi efecte, scrierea, peste ani, a unei anumite litere din mijlocul unui anumit cuvânt (un duct de murdărie întortocheată pe împletitura candidă de fibre a hârtiei), Victor, în schimb, nu putea fi decât fiara distrugătoare, agentul haosului şi-al disperării, creatorul spaţiului de neimaginat din jurul cărţii, al vidului negru de dincolo de coperţi. Cel-uns-cu-mir, Cel-aducător-de-pace avea să se-nalţe pe măsură ce contragreutatea lui nevăzută, plumbul străveziu şi urât mirositor (lumină-întuneric, bine-rău, electron-pozitron, Hton-Antihton, Crist-Anticrist, omul şi hipogeul său, cel ce umblă sub faţa pământului, cu capul în jos, călcând pe tălpile fiecăruia dintre noi) avea să se scufunde în tenebre pe care mintea nu le poate suporta şi limba nu le poate descrie. Cel-ce-ucide, Cel-ce-îşi-caută-victima se ivise din acelaşi ovul şi aceeaşi spermie, în aceeaşi clipă cu cel dintâi, din apă şi duh, şi era identic cu el în carne. Dar ovulul, marea planetă ce coborâse, împinsă de cili, de-a lungul trompei, a trompetei de înger apocaliptic, era de la-nceput bipolar, şi multidimensionalul destin a fost de la-nceput părtinitor. Un infim plus de şansă la polul animal, o insesizabilă floare de vid la cel vegetativ. O boare de căldură faţă de care căldura unei răsuflări de copil ar fi o explozie termonucleară luminase uşor ovulu-ntr-o parte; un strop de umbră răcoroasă

se întinsese, ca umbra Pământului pe Lună, în cealaltă. şi când ovulul ajunsese în ultimul pătrar, înconjurat de trena de vânt şi de slavă a cosmosului, deja cei doi existau, identici şi adverşi, îmbrăţişaţi şi duşmani, căci Maria născuse doi feţi cu părul de aur şi stătea acum pe tron, în grădina de trandafiri, cu un arhanghel în dreapta şi unul în stânga, ţinându-şi în poală cei doi copii, amândoi cu ochi mari şi gravi, amândoi binecuvântând, dar unul pe braţul drept, celălalt pe stângul, unul cu un briliant între sprâncene, altul cu un grăunte de sulf, unul în dreptul inimii mamei, celălalt în dreptul organului nevăzut, al inimii de gheaţă pe care toţi o avem în dreapta ca mărturie a virtualităţii noastre. Căci dacă avem doi plămâni şi doi rinichi şi două emisfere şi două gonade, avem şi două inimi, din care una e rămasă, uitată, într-o altă dimensiune. Din sânul drept al Mariei supsese Victor un lapte-ngheţat de la sloiul de sub coastele ei. Din irealitatea lui se-mpărtăşise, şi trebuise să rămână în ireal. Făcându-se instrumentul unei voinţe care îi construise fiecare celulă a corpului şi care-i controla fiecare impuls electric transmis de-a lungul măduvii ei spinale, Coca-l răpise, în toamna lui ’57, pe Victor din curtea lui Ma’am Catana şi suportase cu stoicism tragedia care urmase. Niciodată nu se mai dăduse de urma copilului, iar Costel şi Maria, înnebuniţi de disperare, n-avuseseră altceva de făcut, ca să poată supravieţui, decât să inventeze o poveste şi să şi-o-nfigă-n minte pentru totdeauna: cei doi copilaşi, aveau să susţină mereu de-atunci, se-mbolnăviseră deodată de dublă pneumonie şi fuseseră duşi la spital. O idioată de soră medicală îl aşezase pe Victoraş, în salon, sub un geam deschis, şi copilului i se agravase boala şi murise. Avea şi-un cenotaf într-un cimitir de la marginea Bucureştiului, unde cei doi se duseseră o vreme, convingându-se unul pe celălalt că acolo, în micul mormânt presărat cu flori, se afla trupuşorul pe care-l iubiseră atât, şi-n cele din urmă uitaseră şi de cimitir, şi de copil, bucurându-se de cel care le mai rămăsese. O îndoială firească avea să facă să tresară, în anii următori, inima Mariei, şi zvâcnetul înfricoşat avea să se propage tot mai mult, ca o undă tot mai amplă, în cuprinsul acestei lumi imposibile: dacă, cumva, cel dispărut fusese Mircea? Dacă, uzurpator drăgălaş, era de fapt Victor cel care se aşeza pe prag lângă Catana bătrânul şi-l întreba mereu acelaşi lucru: „Moşule, bătrân mai eşti, / Da’ cu baba cum trăieşti?“, la care bătrânul cu chipul

bunului Dumnezeu răspundea şi el mereu la fel: „Ca câinele cu pisica“? Dar, pentru Maria, acest fior, care pentru ştiutori era o sfâşiere ca de tragere pe roată şi de supliciu al ţepei, nu mai însemna mare lucru. Victor sau Mircea, era copilul ei, pe care-avea să-l crească de-atunci înainte cu o asemenea grijă maniacală, încât, când lipsise prima oară de-acasă câteva ore, ca să meargă la înmormântarea lui Catana, unde se rătăcise-n cavoul lui fabulos, îl găsise pe băieţel vânăt de-atâta urlat, asudat leoarcă, şi cu toţi vecinii adunaţi la uşa apartamentului. Un lucru le-a fost de la-nceput limpede celor doi soţi: că Mircişor nu trebuia să afle niciodată că avusese un frate geamăn. Copilul abia dacă avea un an şi jumătate în acel decembrie cu zăpadă copleşitoare, cu ceruri roşii întunecate, cu felinare de mahala în a căror pată murdară de lumină ningea halucinant, când Costel şi Maria îl lăsaseră la Vasilica şi băteau înnebuniţi secţiile de miliţie, spitalele, umblau năuci pe străzi, întrebau cunoscuţi şi necunoscuţi, iar nopţile, în urletul vijeliei de-afară, femeia ţipa şi se lovea cu palmele peste faţă, pe când atât de tânărul ei bărbat, un copil subţire cu părul căzându-i peste ochi, stătea la geamul acoperit până sus de gheaţă şi fuma ţigară de la ţigară, simţind mânie şi obidă, şi ură neputincioasă, îndreptată nici el nu ştia împotriva cui. La Vasilica, Mircişor plângea şi el nopţile, legănat pe picioare, poate din pricina schimbării locului şi a lipsei mamei, dar mai degrabă din frica în faţa propriei dispariţii, căci în mod sigur Victor fusese pentru el propriul lui chip văzut în oglindă, îşi clădise deja imaginea de sine privindu-l pe el, râzând şi gângurind şi spunând primele cuvinte odată cu el. Atingându-şi unul altuia feţele, îngemănându-şi pălmiţele, trăgându-se stângaci de hăinuţe… Stătuse-n Dudeşti-Cioplea vreo două săptămâni, timp în care nu mâncase aproape nimic şi urlase aproape continuu, plimbat prin casă când de Nicu, când de Vasilica şi chiar de Marian, care n-avea pe-atunci mai mult de şapte ani, până când, în cele din urmă, resemnată, mai slabă şi mai întunecată la faţă decât fusese vreodată, Maria îl luase acasă, în Silistra, dar nu ca să-l ţină cu ea, lipit de sânul ei, consolându-se unul pe altul şi revărsându-şi dragostea unul asupra altuia, pentru că Maria lucra la Donca Simo şi nu-şi putuse lua decât două săptămâni de concediu. Acolo toţi îi aşteptau întoarcerea, căci era angajată în întrecerea muncitorească, şi Maria era una dintre acele fete care lucrau la câte opt războaie de ţesut deodată,

spărgând normele, ruinându-şi sănătatea, umplându-şi plămânii de scamă, pe când maistrul din când în când le turna câte-un borcan cu apă pe spinarea încinsă, din care ieşeau aburi ca din cai. Când suna sirena, fetele astea-şi trăgeau câte-un paltonaş prăpădit pe ele şi ieşeau, asudate, direct în viforniţă. Nopţile nu puteau adormi, căci le rămânea ore-n şir în urechi vâjâitul ca de cascadă al zecilor de războaie din hală. Peste ani, aveau să se umple de boli: reumatism, astm, varice, dar deocamdată erau tinere şi destul de inconştiente ca să iasă cu capul gol sub ninsoare şi s-ajungă acasă, prin mahalalele lor, cu buclele permanentului încărcate de steluţe sclipitoare. Aşa că, neavând de ales, pentru că bănăţeanul ei nu câştiga destul la Atelierele ITB, unde trăgea la pilă toată ziua, s-a hotărât să meargă mai departe la ţesătorie şi să-l lase pe Mircişor, ca toată lumea, la o creşă. Acolo era să-l piardă şi pe el, căci după câteva săptămâni ajunsese un mic schelet albăstrui, care nu mai dormea decât când obosea de ţipat şi nu mai mânca decât când era prea slăbit ca să mai refuze tetina. Până la urmă mama lăsă baltă serviciul şi rămase acasă, în cămăruţa cu ciment pe jos din curtea lui Ma'am Catana, ca să stea toată ziua cu băiatul ei, să-i deseneze şi să-i arate pe poze, să-i spună *Un pitic tare mic* şi *Păsărică albă-n cioc* şi să-l aşeze-ntre perne „ca boierii". Îi cumpără lapte proaspăt de la un vecin care avea vacă şi îl îndopă cu macaroane şi marmeladă, amărâta hrană a muncitorimii în acei ani pe care fetele şi băieţii tineri, aduşi la oraş şi băgaţi în fabrici printr-o întoarcere de brazdă a lumii de care nu aveau habar, îi îndurau cu opinteli şi chin, dar şi cu un zâmbet luminos, al tinereţii care înfruntă orice şi biruie orice, aşa cum vezi poze cu bieţi oameni zâmbind în tranşee, zâmbind în puşcării, zâmbind în ghetouri, zâmbind până şi-n lagărele de concentrare. Copilul crescuse-n acea mică lume în formă de U, prinsese o iarnă extrem de grea, de care n-avea să-şi aducă aminte, căci prăpădul de la ferestrele îngheţate şi nămeţii de afară cât munţii şi vecinii în pufoaice, şube şi şoşoni, cu căciuli ruseşti pe cap erau imagini care-i pătrundeau în priviri şi găseau calea, prin nervii optici, către lobul occipital, unde erau prelucrate şi interpretate, aşa încât băieţelul le putea înţelege („Nenea, mamă! Uite, are căciulă. Ia uite, Işa, vezi ce face? Dă zăpada la o parte!", şi copilul priveşte cu ochi mari, înfofolit până peste nas, şi pe uşa-ntredeschisă ies aburi…), dar nu le putea reţine-n memorie, căci creierul lui nu dezvoltase încă

legături destul de stabile, încrengături dendritice care să-nsemne „iarnă“ şi „oameni“ şi „căciulă rusească“. Aproape la fel de pierdută fusese şi vara uriaşă care urmase, şi-n care trupuşorul copilului cu cârlionţi aurii se macerase-n mireasma înnebunitoare de oleandri. Până la vârsta de trei ani Mircişor avea să cutreiere curtea de pe Silistra, să se joace cu Gioni, căţelul şchiop, să se uite atent la lalelele roşii şi galbene, înalte cât el, să se ardă de marele fier de călcat cu cărbuni de pe masă (şi să-şi amintească apoi – atât de limpede! – cum stătea cu mânuţa vârâtă-ntr-un ibric cu apă, în camera pe care-o visase apoi atât de des, dar despre care nu va putea niciodată să spună nimic, căci nu era o cameră care să poată fi descrisă, pentru că descrierea nu se născuse încă pe-atunci, şi lucrurile erau toate la un loc şi se estompau şi se strâmbau unele-n altele), să întărâte curcanul cântându-i „Sâc că n-ai mărgele / Roşii c-ale mele“, să se uite uimit la păunul şi păuniţa aduşi o vreme de cineva din curte şi puşi să convieţuiască, după plasa coteţului, cu mitocanul mărgelat şi să se-nalţe, zi de zi, în aer, purtat deasupra tuturor de uriaşii blânzi în ţara cărora ajunsese: mama, tata, vecinii, vânzătoarea de la alimentară, toţi giugiulindu-l, toţi pupându-l şi-apoi înălţându-l extatic în văzduh, purtându-l prin aer ca nişte dirijabile enorme, apropiindu-l de feţele lor late, zbârcite, nerase, cu dinţi de fier, cu broboade cu flori, rotindu-l şi azvârlindu-l de la unul la altul, pe când Mircişor râdea şi plângea în acelaşi timp, fericit şi înspăimântat, năucit ca Abu-Hassan de puterea totală a neputinţei lui. Victoriţa, hoaţa, angajată o vreme la o grădiniţă, îi aducea rahat şi biscuiţi, dosite de ea pe sub fuste. Rahatul era moale, sticlos, verde şi roz, pudrat cu zahăr. Nu era nimic mai bun pe lume. Nenea Nicu Bă, de câte ori îl vedea, îl lua-n braţe şi, încruntându-se-n joacă, se răstea la el: „Ce mai faci, bă? Pasca ta de copil!“ Apoi îl lua pe bicicletă şi-l căra prin cartier, pe străzi necunoscute şi stranii, care-i strângeau inima, ca să-l aducă apoi repede acasă, ca şi când casa în formă de U, cu etaj şi galerie, ar fi fost un mare magnet pe liniile de forţă ale căruia s-ar fi construit lumea. Era Ierusalimul său, muntele nemăsurat de înalt din mijlocul lumii, iar el era copilul providenţial spre care-şi îndreptau toţi privirile. Toţi îi slujeau, toţi se repezeau la un scâncet al lui, îl hrăneau şi-l dezmierdau, îi arătau nemăsuratele lui proprietăţi. Până şi proprietăreasa, înrăită de beţie, de varicele ei groase ca lianele, de borhotul

pântecelui ei revărsat, îl iubea şi, de faţă cu el, căpăta ruşine şi sfială, ea, care nu ştia cu ce se mănâncă buna-cuviinţă: „Mircică, mamă, hai la baba, hai! Hai să-ţi dea baba ceva bun…" Doar Coca, fata cu păr castaniu care mirosea mereu a un fel de bomboane de pe-atunci, numite „cerceluşi", şi care-şi purta basca frez ca pe o ambiguă aureolă, a dispărut într-o zi, puţin înainte ca Maria, Costel şi fiul lor să se mute din Silistra, în primăvara lui '59, a pierit de parc-ar fi înghiţit-o pământul şi nu i s-a mai dat niciodată de urmă. Curios cum nici măcar Maria n-a bănuit niciodată că între cele două dispariţii, a lui Victoraş, petrecută cu aproape doi ani în urmă, şi a prostituatei ar fi vreo legătură, deşi să piară cu desăvârşire două persoane din aceeaşi curte, în atât de scurtă vreme, putea da naştere la zvonuri şi superstiţii. Ca şi-n cazul lui Victoraş, miliţia (doi plutonieri cu tradiţionale figuri porcine) venise, întrebase pe toată lumea, o dăduse pe Coca-n căutare pe toată ţara… Mai trecuse pe-acolo şi un civil în fulgarin cu gulerul ridicat, ca-n filmele cu spioni… Curând se potolise însă totul, căci nu-i păsa de fapt nimănui de neînsemnata curvă din cartier, care părea să nici nu aibă, ca toate celelalte, niscaiva rude pe la ţară.

Tânăra femeie îngenunche smerită-n faţa copilului, care-şi întinse mânuţa şi-i atinse stângaci zulufii din creştet. „Coca", pronunţă el cu vocea limpede şi totuşi voalată a băieţeilor de vârsta lui. Zâmbea inocent, dulce, inconştient de propriul lui destin, incapabil să-şi citească numărul de fiară scris pe frunte, şi care nu se revelează până nu priveşti prima dată într-o oglindă, adică până când straturilor străvezii ale minţii nu li se adaugă ultimul, de argint viu, în care celelalte se pot răsfrânge pentru a inventa cuvântul ultim, fruct al oglinzilor: eu. La fel zâmbise, desigur, micul Adolf în pătuţul lui dintr-un sat pierdut în munţii Austriei, la fel întinsese mânuţele către mama sa Genghis, într-o iurtă din sălbăticie, la fel râseseră odată, chicotind, stâlcind cuvintele, privind cu ochi întrebători lumea, fără să ştie că aveau să-i aducă numai sânge şi infamie, criminalii în serie şi marii constructori de lumi mai bune şi mai drepte, ucigaşii trupului şi ucigaşii sufletului, cei ce-aveau să fure, să mintă şi să înşele, să preacurvească şi să cheme morţii, cei ce aveau să-şi facă singuri chip cioplit, cei ce n-aveau să-şi cinstească părinţii şi n-aveau să-şi iubească Dumnezeul din toată inima, tot sufletul şi toate puterile lor. Când micul Adolf îţi surâde făcând gropiţe-n

obraji, tot ce-ţi rămâne să faci, când ai darul profeţiei şi vezi într-o halucinaţie panoramică infernurile de la Maidanek şi Dachau şi Auschwitz, este să-ţi smereşti inima şi să cazi în genunchi, ca Zosima, în faţa briciului împrumutat cu care Domnul rade popoarele, căci a-i ucide în faşă pe cei ce vor ucide şi schilodi ar fi răzvrătire şi blasfemie, ca şi când ai vrea ca răstignirea să nu fi avut loc şi Cristosul să nu fi murit pentru păcatele tuturor. Femeia se ridică după o vreme (în care, cu ochii-nchişi, se rugase poate fierbinte) şi-l luă-n braţe pe băieţel cum îl luase doar cu o zi înainte, din braţele Mariei, pe Mircişor. Îi gânguri ceva-n olandeză, iar copilul, privind temător către cei doi bărbaţi străini, îi răspunse, şi doar la auzul guturalelor primitive cu care copilul îşi presăra cuvintele, îţi dădeai seama că ele veneau din alt timp şi altă lume, căci minusculul său aparat fonator, laringele ca o cală abia deschisă şi glota ca un picioruş de scoică, nu le-ar fi putut emite niciodată. Coca se-ntoarse, cu copilul lipit pe sânul ei, către Maarten, făcu doi paşi spre el şi i se opri alături. O clipă, Cedric avu în faţă imaginea unei familii tinere, blânde şi modeste, un băiat şi-o fată binecuvântaţi cu un copilaş, în tihna bordeiului lor cu vase de aramă pe pereţi. Maarten atinse părul şi ceafa lui Victor, îi simţi uşoara umezeală a pielii şi deodată toată teroarea pe care încercase s-o stăpânească până atunci îi tumefie creierul. Căci, pentru prima oară, copilul îl privea acum în faţă, cu o gravitate de basileu, cu o cruzime de axolot. Crescuse, era colosal ca un Buddha săpat în stâncă şi emana vizibil, din porii pielii lui translucide, flacără neagră, ce se zbătea furios în odaie. şi odaia era acum dilatată ca o enormă emisferă cu plafonul pictat, pe dalele căreia tânărul era un punct aproape invizibil în faţa marelui demon, care creştea tot mai mult, cu ochii-ngheţaţi aţintiţi mai departe în ochii lui Maarten, până ce creştetul îi atinse plafonul. Crescu apoi mai departe, până umplu, cu spinarea curbată, întreaga emisferă, lăţindu-se pe ea, ghemuit cu genunchii la gură, până ce presiunea din ţeasta bărbatului deveni de nestăpânit şi craniul îi zbură-n ţăndări şi din acel ou se-nălţă, întinzând aripile peste lume, himera nebunească a minţii lui. Maarten privea mut, tremurând din toate încheieturile, către Coca şi Victor, incapabil să fugă sau să-şi desprindă ochii din ochii copilului, ştiind că pentru clipa aceea venise pe lume. Căzu

pe podea, încă privit necruţător drept în ochi, iar Cedric îl târî afară şi, aproape cărându-l în spate, coborî cu el scările în spirală.

Afară-i aşteptau, în aerul uşor diluat dinspre zori, oamenii- statuie, risipiţi pe cheiul vast, luminat de felinare. Erau zeci, sute de fiinţe încremenite pe postamentele lor, privind cu ochi orbi spre fereastra rotundă de la ultimul etaj, cum sute de somnambuli ar privi, toţi deodată, luna. Erau regi şi filozofi din vechime, hetaire şi criminali vestiţi, oameni de bronz şi de fier, oameni albaştri şi oameni negri, în poziţii triumfale sau tragice, răsucind în jurul corpurilor peplumuri, şerpi, armuri şi boa-uri de pene. Erau cocoşaţi şi polidactili, goi în noaptea caldă, erau hidrocefali şi elefantiazici, erau femei cu şase perechi de sâni şi bărbaţi cu două capete. Era, în mijlocul acelei mulţimi, şi un postament gol, pe care odihneau un veşmânt de purpură şi o liră. Maarten se-ndreptă ca-n vis către el, îmbrăcă toga şi, cu lira în mâini, urcă pe lada de lemn. Înmărmuri acolo, între sutele de statui, cu gura întredeschisă într-o cântare neauzită şi ciupind strune inerte, privind, asemenea tuturor, spre fereastra rotundă. Cedric ridică din umeri, se-ndreptă către mal murmurând *In Your Own Sweet Way*, şi privi multă vreme sângele negru ce curgea, moale, scânteietor, prin canal, irigând coloane de neuroni. O luă apoi în jos, fluierând uşurel, către capătul întunecat al străzii, confundându-se, tot mai tare, cu umbra. Doar susurul subţire şi blând se mai distinse o vreme de murmurul apelor din canal, cu care se împleti apoi pentru totdeauna.

În odaie, cele două femei scoaseră copilul din cămăşuţa lui şi-l aşezară pe masă, gol, în picioare, contemplându-l cu un fel de fericire întunecată. Căci Victor avea un sex erect, aproape cât al unui bărbat în putere, semitransparent la lumina lumânării. Coca privea fascinată organul animalic şi minunat din centrul lumii ei, elasticul corp calos dintre emisferele minţii ei, menhirul de carne dură cu inimioara lucioasă şi delicată din vârf. Era aidoma cu toate sexele de bărbaţi pe care le primea, noapte de noapte, în orificiile cu buze răsfrânte ale corpului ei, pe care vaginul ei se strângea ca un pumn ferm, mângâindu-le, lubrifiindu-le, persuadându-le să-şi verse peste dolmenul uterin ploaia lor de sidef. De câte ori, în mica ei odaie cu vitrină şi perdele roşii, în mijlocul căreia sofaua părea un altar de sacrificiu, nu se lăsase adânc spintecată de cornul de taur al zeului, de câte ori nu se

aşezase, asemeni fecioarelor asiriene, în priapul de piatră care le era primul mire? De câte ori, îngenuncheată în faţa bărbatului, mereu acelaşi preot ucigaş, întunecat şi ne-ndurător, nu primise-ntre buze ostia unei messe pe dos, a unei liturghii negre şi totuşi ciudat de liniştitoare, căci nu era decât sfârcul sânului matern al cărui lapte-l supsese odată cu voluptate. Da, toţi bărbaţii erau unul singur şi miile de şerpi tumefiaţi se confundau în cel pe care Victor îl purta la brâu ca pe-un geamăn siamez nedezvoltat, de neprivit, monstruos ca pruncii malformaţi din muzee. Cuprinsă de o milă răvăşitoare pentru toţi bărbaţii de pe pământ, prostituata apucă gleznele copilului şi-şi lăsă capul, cu ochii în lacrimi, peste picioarele lui. Părul buclat i se revărsă pe masă, sclipind stins ca nişte viţe de sticlă.

La aproape un an de la sosirea lui Maarten (pe care-l mai văzuse din când în când pe Damrak, în ploaie şi-n vânt, încremenit pe piedestalul său), Coca nu mai găsi drumul către casă. Era de data aceasta la revărsarea dimineţii când fata, într-o rochie mai curând anonimă, ieşi în aerul încă foarte rece şi încuie lacătul de la uşa cămăruţei sale. Strada era plină acum de mizeriile turmei de bărbaţi ce se perindaseră pe-acolo toată noaptea. Dar mai ales era tăcută şi răuvoitoare, căci, ca toate străzile de felul ei din lume, ca revistele şi filmele obscene, care n-au sens decât pentru mintea tumefiată de poftă, strada Cocăi arăta dimineaţa tristeţea şi golul sexului fără dragoste. Cum se-ndrepta, încercănată, cu paşi mici, către strada principală, Coca părea acum o tânără muncitoare mergând spre slujbă, ca să robotească opt ore, zilniczilniczilnic, la maşina ei de cusut, războiul ei cu cartele perforate, pompa ei de zugrăvit, vânzându-şi tinereţea în acelaşi mod ordinar şi grotesc, curvă a epocii industriale. Avusese un singur client întreaga noapte, de care nu-şi aducea aminte. Acum curtea în formă de U de pe Silistra era tot ce-şi mai dorea pe lume, ca şi când ar fi fost, întreagă, un mare divan pe care-ar fi putut, în sfârşit, să doarmă. Pe dreapta avea acum un şir de faţade cu obsedantele draperii roşii trase la geamuri (deşi în câteva vitrine fetele încă se arătau, mai sperând vreun client matinal), iar în stânga, pe apa verde-a canalului, pluteau pachete cocoloşite de ţigări şi raţe cu penet cafeniu. Era lumină, deşi soarele nu se vedea încă. Pe un podeţ arcuit, de metal, un vagabond adormise în fund, cu picioarele depărtate. Un picior îl avea gol şi acoperit ca de o crustă gălbuie.

Închidea din când în când ochii, şi un fel de leşin adânc o cuprindea. Era frântă de oboseală. S-ar fi trântit şi ea pe treptele vreunei uşi şi-ar fi aţipit măcar un sfert de oră. Ca să viseze, ce? Nu visa niciodată. Dormea negru şi cald, mulţumind întotdeauna cerului, la trezire, pentru darul acela. Căci visa destul în restul vieţii ei: totul, totul era un vis. Coca nu se gândea prea mult la viaţa ei. Foarte rar îşi amintea de fetiţa care fusese, de acea Constanţa pe care-o avea încă într-o poză galbenă şi ştearsă. Dar nu putuse uita niciodată o după-amiază bucureşteană, cu clădiri galbene, vechi, cu salcâmi înfloriţi

şi cu acea tăcere de vară, acea pustietate a piaţetelor cu un rond de flori în mijloc, la ora patru după-masă. Este ea, sunt şi două prietene. Au pus preşuri pe jos pe veranda casei părinţilor uneia dintre ele, la umbră, căci afară e topelniţă. Pe preşuri au scos păpuşi şi o căsuţă pentru ele. Prietenele ei sunt bogate, au păpuşi cu cap de porţelan şi îmbrăcate-n rochiţe brodate de catifea. Păpuşilor li se-nchid ochii dacă le laşi pe spate. Constanţa e mereu bonă la păpuşi, Viola şi Inge sunt mai importante, mama şi bunica. Dar în acea zi mama şi bunica s-au certat şi s-au drăcuit (urât mai vorbeau fetele alea, deşi bogate) şi stăteau acum bosumflate. Constanţa a stat ce-a stat, aranjând păpuşile în pătuţurile lor, şi pân-la urmă le-a zis celorlalte să se joace leapşa. Aveau să fugă una după alta, şi să se atingă cu mâinile. Cea atinsă trebuia să fugă după celelalte două. Au ieşit în piaţetă şi, în tăcerea aceea de aur topit, au început să alerge. Constanţa se furişă o vreme într-o galerie întunecată, ieşi iar în soare şi o văzu pe Viola alergând către ea. Fugi către casa de vizavi şi urcă-n fugă scara exterioară până la un fel de balconaş ce se ridica deasupra intrării. Viola venea-n fugă şi ea pe scări, triumfătoare, căci prietena ei nu mai avea unde fugi. Se repezi spre Constanţa, care se aşezase, resemnată, cu fundul pe balustrada de piatră a balconului, şi o-mbrânci cu toată puterea. Fata-şi amintea cât de încet căzuse, pe spate, de la patru metri înălţime, cum avusese timp să-şi spună „acum am să mor", cum văzuse cerul albastru intens, arcuit ca o boltă goală de nori peste vilele din piaţetă, cum simţise, mai puternic ca niciodată, mirosul de salcâm. Se izbise apoi de asfalt, fără să simtă nici o durere, şi rămăsese acolo, neputincioasă, incapabilă să respire, să gândească, să mişte, chiar să audă ţipătul Violei, tropotele către ea ale lui Inge. Murise atunci, Coca n-avea nici o îndoială că murise cu adevărat, că ieşise din lume, că lăsase în urma ei un cadavru de fetiţă zăcând pe spate lângă şinele de tramvai.

şi atunci se întâmplase ceva. În ochii ei deschişi, morţi, se reîntorsese vederea. Prin ei, simţise cum ea însăşi cursese înapoi, de parc-ar fi curs în ea, umplând-o, însăşi bolta albastră de deasupra. Se ridicase, se scuturase pe rochiţă şi, ca şi când nu s-ar fi-ntâmplat nimic, râsese către lume, către tramvaiul care trecea cu zgomot, către prietenele ei. ştiuse atunci că nu

avusese voie să moară. Că era altfel decât realitatea din jur, desprinsă de ea ca o figură dintr-un basorelief. Hotărât, era aleasă pentru o altfel de moarte.

Către care se-ndrepta acum Coca, cu cârlionţii desfăcuţi liber pe umeri, căci de mult renunţase la faimoasa beretă. Tocurile îi ţocăneau pe dalele de ciment. Dădu colţul pe lângă magazinul de obiecte erotice, luminat puternic toată noaptea, dar acum întunecat şi jegos ca o criptă, ca un osuar. Păpuşa gonflabilă îşi arăta acum muşamaua ordinară, iar falusurile de plastic îşi vădeau la lumina zilei culoarea kaki-gălbuie, dezgustătoare. Manechinele vii ce stătuseră toată noaptea în harnaşamentele lor negre se duseseră şi ele la culcare. Toată zona era acum un mare maidan, de parcă tot ce-i dăduse viaţă şi-nsufleţire, toată lumina nopţii, ar fi venit de la cei câţiva litri de lichid sidefiu vărsaţi în mii de prezervative, ce acum străbăteau probabil, flotilă nenorocoasă, canalele şi scurgerile oraşului, licărind acolo ca nişte lumânărele, scoţând din noapte aici o faţă ascuţită de şobolan, acolo un ghemotoc de vată plină de sânge…

Nici oraşul decent nu era mai însufleţit. Aceleaşi clădiri cu frontoane baroce, în formă de lire şi clopote, aceleaşi canale cu apă verde. Bănci şi magazine încă închise, baruri cu măsuţe pustii. Trecu prin Piaţa Dam, luând-o direct prin forfota porumbeilor, mai matinali decât oamenii. Aproape că nu se fereau din faţa trecătorilor, aproape că puteai călca direct pe ei, pe trupurile lor îndesate, burgheze, prospere ca şi oraşul ce-i adăpostea. Coborî pe Damrak, pe lângă masiva primărie, şi pe lângă ea trecu primul tramvai. Deja un pumnal îngust, îngheţat, de lumină portocalie ţâşnise printre două acoperişuri şi lăţea acum o fâşie fluorescentă pe macadam. Prin ea trecu Coca, orbită o clipă de soare, şi trupul i se aprinse în toată tinereţea, graţia şi minunea lui. O clipă mai târziu redeveni cenuşiu, anonim. Gara se vedea deja în fundal, palat de cărămidă ocupând tot orizontul. În spatele ei era Ij-ul încărcat de vapoare şi bacuri. Pe ţărmul lui se ridicau depozite smolite, cu pereţi orbi, ca nişte flamuri negre, care o speriaseră întotdeauna.

Găsi, în fine, uşa stacojie pe una dintre faţadele din stânga. Într-o parte şi-ntr-alta a ei se aflau două mici firide, cu câte un bust de ipsos în fiecare. Apăsă butonul de ebonită şi auzi declicul care o anunţa că uşa s-a descuiat. Pătrunse în întunericul cald şi prăfos. Lumina de-afară se prelinse pe o

distanţă nedefinită în sala care părea că nu are margini. Apoi se lăsă bezna. Coca închise pleoapele şi sprijini capul de lambriul peretelui. Uită complet că trebuia să păşească şi să numere. Adormi cu un sentiment incomparabil de uşurare şi, pentru prima oară, visă. Se visă în centrul unei săli uriaşe, a cărei boltă era ţeasta, fabulos pictată pe dinăuntru, a unei fiinţe omeneşti. Stătea pe dale dulci şi lucioase de piatră lustruită, verzi întunecate, roşii şi albe, alcătuind un desen geometric foarte limpede-n jur şi tot mai strâns, mai estompat către marginile sălii. Enorm de departe, în centru, scânteia un mormânt de cristal. ştia că doar de acolo, doar culcată în acea raclă, putea desluşi fresca de pe plafon, îi putea pătrunde complicata alegorie. Din orice alt punct al sălii, anamorfoze monstruoase o deformau, făcând ca un trup de copil să devină o copită de demon şi un car triumfal – o acuplare obscenă. Pe măsură ce alerga către mormântul de cuarţ, Coca trecea pe sub porţiuni de pictură ce se limpezeau pentru un timp, ca să sfârşească în alte şi alte deformări. Văzu, pe bolta ridicată la o distanţă nemăsurată deasupra ei, o femeie goală, cu un fluture mare aproape cât ea în braţe. Fluturele se lungi într-o parte pentru a deveni o faţă înspăimântată, urlând neomenesc în infern. Faţa se strânse şi se-nghesui, rămase în urmă şi nu mai era acum decât una dintre miliardele de feţe care avuseseră vreodată fiinţă, feţe de muşte şi de păianjeni, de lipitori şi de sarcopţi ai râiei, de acarieni şi de oameni, de vulpi şi de vipere, de îngeri şi de ploşniţe, de broaşte şi de fetuşi, feţe foindu-se, mişcând mandibule şi maxile, palpi labiali, căscând boturi pline de colţi, încruntându-se mânios sau zâmbind cu duioşie, feţe pline de ochi, de nări, de limbi despicate şi de antene… şi toată marea aceea de feţe, din care nu lipsea nici una, nici măcar cea a străveziilor peşti abisali, nici măcar faţa bărboasă şi blândă a lui Dumnezeu, se contopea şi ea deodată în chiar chipul Cocăi, care se văzu o clipă, cu capul dat mult pe spate, ca-ntr-o oglindă concavă care i-ar fi mărit fantastic figura, întinzând-o pe toată bolta. Zulufii ei, căzând pe umărul stâng, deveniră, când schimbă, fugind, unghiul privirii, priveliştea nepământească a lacului Como, întins între gheţarii veşnici ai Alpilor şi presărat pe maluri cu orăşele cu nume sonore, Belaggio, Cattenabia, fiecare adunat în jurul clopotniţei sale. şi Cattenabia se schimbă, cu măslinii, chiparoşii şi casele ei galbene, în buzele pline, rujate în formă de inimă, ale Katarinei, minuscula artistă de circ. şi tot astfel, imagine după

imagine, mereu curgătoare, mereu trimiţând la ceva, dar cu sensul risipindu-se-n toate părţile ca boabele de mercur, se perindă deasupra capului Cocăi sublimul şi hidoşenia acestei lumi, cometele şi balaurii ei de lumină, oceanele ei de vomă şi cupele ei de venin, gloria şi nefericirea şi atrocitatea şi orgasmul pe care ţeasta umană, vasul din care, sângeroşi, se adapă zeii, e-n stare să le cuprindă şi să le ducă, nespartă, către buza lor. Ajunsă lângă mormântul ce scânteia curcubeean, Coca ezită un moment, îşi scoase de pe ea toate hainele, apoi împinse capacul, o placă de cristal de stâncă groasă de-o palmă, intră în cutia cea limpede şi trase, cu palmele, placa înapoi. Rămase aşa, întinsă pe suprafaţa tare şi neaşteptat de caldă, privind, prin sticlă, bolta încăperii. Văzu atunci, pentru prima dată, plafonul pictat din punctul central al sălii, singurul adevărat, singurul ce ordona corect liniile de fugă ale minunatei imagini. Din miliardele de desene organizate în constelaţii şi genealogii, simboluri şi mituri, sisteme şi aparate se alcătuia acum, tridimensional, căprui şi blând, un gigantic ochi care o privea. Cutia de cristal se reflecta uşor în pupila lui, ce alcătuia marea deschidere rotundă din centrul bolţii. Ochiul era pretutindeni şi nu i te puteai sustrage, era puternic şi ferm. Coca începu să râdă isteric, cu lacrimi de fericire curgându-i pe obraji. Se trezi cu ochii-n lacrimi şi aşa, plânsă şi muşcându-şi buzele, cutremurată, începu numărătoarea.

Deschise ochii după cei treizeci de paşi şi tresări. Chiar în faţa ei, aproape piept în piept cu ea, stătea bătrânul în halat de mătase, privind-o cu toată faţa deodată, cum o făcea întotdeauna. În spate, într-un con de lumină, era măsuţa cu picioare curbe, pe luciul căreia strălucea o cutiuţă de cristal goală şi limpede. Blând dar ferm, bătrânul o luă de mână, cum nu se mai întâmplase niciodată, dar cum Coca se temuse întotdeauna că vor ajunge, la sfârşitul timpurilor şi soroacelor, şi o conduse către un coridor deschis în peretele sălii, culoar lung, slab luminat, cu vitrine ca de muzeu de-a lungul lui, pe care fata nu-l remarcase până atunci. Intrară-n culoar şi-ncepură să-l străbată lent, în ritmul târşit al bătrânului, aşa că avu timp să privească exponatele din fiecare vitrină. Pe partea stângă-a culoarului, în centrul fiecărei cutii de sticlă, se afla câte-o feliuţă de măduvă spinală, cu miezul cenuşiu şi învelişul alb sidefat. Părea să fi fost o singură măduvă, fără-ndoială umană, ale cărei zeci de secţiuni se-nşirau în tot atâtea vitrine. Pe

măsură ce-nainta, Coca putu desluşi cum pata cenuşie din mijlocul feliuţelor, la început indistinctă, prindea tot mai mult conturul unui fluture. Fluturi mari, perfect conturaţi, largi şi puternici în zona lombară, mai micuţi şi cu aripi mai ascuţite spre curbura spinării, se menţineau de-a lungul a vreo douăzeci de cutii, pentru ca, treptat, să îşi piardă iar forma în locul în care măduva devine deja trunchi cerebral. Cel mai mare şi mai limpede dintre ei fusese colorat artificial şi strălucea albastru-electric în vitrina lui. Pe partea dreaptă-a culoarului erau de asemenea fluturi. Erau, de fapt, oase sfenoide de la baza unor cranii umane. Mai întâi mici ca extrase dintr-o ţeastă de nou-născut, apoi din ce în ce mai puternice, cu anvergura aripilor tot mai mare, oase grele şi totuşi gata de zbor, recoltate de la zeci de cranii ale unor copii, şi-apoi adolescenţi, adulţi şi bătrâni… Chiar în dreptul fluturelui albastru din stânga ardea un sfenoid pictat de asemenea albastru-electric, cel mai mare dintre ele, după care, în vitrinele următoare, oasele degenerau, deveneau poroase, o pulbere fină se măcina din ele, până când în ultima cutie de sticlă se mai afla doar o grămăjoară putredă de praf.

Coca păşea de-a lungul culoarului cu sentimentul că ochiul cel mare încă o urmăreşte, că a intrat cu ei pe coridor şi-i urmează, umplând coridorul şi blocând orice întoarcere. Mâna bătrânului era mare şi cornoasă. Diamantul din ureche îi lucea stins în penumbră. În conductele auditive avea şi acum bumbacul acela murdar, dezgustător. Acum observă Coca pentru prima oară, contrariată, că bătrânul avea trăsături negroide. O îndruma pe fată cu o anumită tandreţe, ca pe o mireasă dusă la altar. Dar o mireasă-n care deja încolţiseră durerea şi frica. Erau doar doi, dar păreau deja o procesiune. Era tăcere, dar un fel de muzică înfricoşătoare, subliminală, se făcea auzită din ce în ce mai tare, de parcă nu aerul ar fi vibrat, ci spirala urechilor interne ale Cocăi, săpate în stânca ţestei ei, ar fi-nceput să cânte ca nişte corni de alamă. Deja vedeau, în depărtarea ceţoasă, ieşirea din coridor. Era o lumină galbenă, intensă, de parc-ar fi fost gura unui cuptor cu aur topit. Glisând către ea, fata avu din nou senzaţia că totul e pus în mişcare de foarte complexe motoare virtuale, că ea stă nemişcată în timp ce un program grafic calculează glisarea pereţilor, unghiurile şi deformările perspectivelor, schimbările în textura zidurilor, cu ajutorul unei raze de incidenţă pornind

din fruntea ei imobilă. Simţi că altcineva priveşte prin ochii ei, cu alţi ochi dilataţi, oroarea fără margini a camerei în care tocmai pătrundeau.

Oroare care la-nceput părea o minune. Un singur perete, cel opus intrării, absorbea toată culoarea din cameră. Ceilalţi trei erau văruiţi în alb ca şi când nici n-ar fi existat. În faţa uluitorului perete era instalat, chiar în mijlocul sălii, montat solid în podea, un scaun dentar, aidoma celor din zona întunecată. Bătrânul o conduse, deşi nici nu mai era nevoie, pe Coca spre scaun şi fata se aşeză, hipnotizată, pe muşamaua lui rece. Gleznele şi-ncheieturile mâinilor îi fură prinse în brăţări de oţel. Un cerc de oţel îi înconjură, încet, gâtul, ca un colier ciudat de elegant. Capul femeii odihnea acum între cele două rezemători rotunde, de care, chiar dac-ar fi vrut, nu se mai putea desprinde. Coca nu mai voia însă decât să aibă încă un ochi, în frunte, ca să poată vedea şi mai bine spectacolul încremenit din faţa ei. Nici nu-şi dădu seama când un mecanism cu zgomot de clicheţi începu să-i îndepărteze uşor picioarele, lăsându-i la vedere pulpele cu urme de degete de la clienţii din ultimele zile şi chiloţii neaşteptat de cuminţi, tetra, din cei pe care-i purtau toate fetele din fabrici în Bucureştiul anilor ’50. Nu avu ochi pentru hidosul, inumanul sex şerpesc ieşit de sub poalele halatului stacojiu. Nu simţi ura cu care îi fură smulşi chiloţii, iar dacă ţipă când fu deodată pătrunsă ca de un ac de seringă, ca de un ac de viespe înfipt în carnea ei, crezu că, de fapt, ţipă de groază şi de nebunie la vederea marelui, pestriţului perete din faţa ochilor ei. În timp ce Monsieur Monsú, care-o pândise de decenii, supraveghindu-i creşterea, educaţia, nutriţia ca un bătrân desfrânat care adoptă o orfelină, zvâcnea în ea cu acul lui veninos, marea păcătoasă nu mai era decât un singur organ de simţ, incapabil să mai primească şi altceva decât unicul stimul ce-l activează: codul pietrificat al marelui perete, de parcă peretele însuşi ar fi fost retina fragedă a femeii, macula lutea în care s-ar fi îngrămădit spectacolul total al lumii.

Peretele era, în întregime, un uriaş insectar. Ordonaţi în rânduri şi coloane, pe toată suprafaţa îşi întindeau aripile fluturi, cei mai mari şi mai frumos coloraţi ce-ar fi putut fi văzuţi vreodată. Aripi largi şi puternice, cu doi ochi micuţi în partea de jos, corpuri groase şi inelate. Câte-un piron de oţel, înfipt în corpuri, între două inele, ţintuindu-le pe cutele satinului

sidefiu cu care era peretele îmbrăcat. Câte-o plăcuţă de alamă gravată cu câte-un nume sub fiecare dintre ei. O, frumuseţe, de ce gura ta e mereu atât de amară? De ce e cumplit orice înger? De ce numim monstru orice minune inepuizabilă? Pe plăcile de alamă nu erau înscrise nume de genuri şi specii, ci nume de femei: Corrie, Petra, Gertie, Ans, Joke… şi triumfătoarele trofee cu aripile-ntinse nu erau gingaşe lepidoptere, ci oase iliace, prinse pe vertebrele lor, centuri pelviene, largi, generoase, de femei ce fuseseră iubite cu patimă, bazine ce ocrotiseră cândva feţi ghemuiţi, visători, cu faţa umbrită de aripile fluturelui matern. şolduri largi, cu pielea mată şi dulce, îmbrăcaseră cândva aceste oase, care ieşiseră acum din grăsimea lor ca dintr-o crisalidă şi îşi zvântau lamele şi arcurile-n lumină. Zeci de oase ale bazinului, pictate dement, se-nşirau pe perete, fracturând mintea celui ce le-ar fi privit, aşa cum distrugeau acum, neuron cu neuron, creierul femeii martirizate de pe scaunul dentar. Căci de la-nceput, dintr-o privire, Coca văzuse plăcuţa cu numele ei, deasupra căreia nu se afla nici un fluture. Era singurul loc complet gol de pe tot zidul, cu satinul de sidef uşor încreţit, ca-ntr-o cutie cu bijuterii.

Abia după ce bătrânul îşi retrase sonda ihtifalică din corpul ei, fata simţi cum sperma lui îngheţată, neurotoxică, îi amorţeşte trupul cu-ncetul. Era acum prada vie, cu nervii-n alertă, cu ochii lărgiţi de groază, dar incapabilă de mişcare, dusă de viespe la cuibul larvelor ei. Era şoarecele hipnotizat de piton, lăsându-se înghiţit de viu, dizolvat de viu de acizii lui gastrici. Era victima dintotdeauna, singură şi neputincioasă, la cheremul călăului ei, în celula îngropată adânc sub pământ. Era ochiul secretând o lacrimă limpede de substanţă P, răspunzătoare de chimismul iluminat al durerii. Cu acest lichid nespus de amar a fost umplut Graalul, iadul întreg a fost stors în caliciul lui, trupuri arse şi jupuite de vii au fost stoarse ca strugurii de picioare goale, însângerate, de arhangheli pentru vinul transparent, scânteietor al chinului, fricii, ororii, sfâşierii, smulgerii, cancerizării, rezecţiei, străpungerii, sfărâmării, înveninării, carbonizării, gazării, fierberii în ulei şi în plumb topit, vinul disperării noastre cea de toate zilele. Este vinul chinului sufletesc, al lacrimilor de sânge, al dragostei ne-mpărtăşite, al urii neputincioase, al umilinţei, al remuşcării, al adunării păcatelor şi ticăloşiilor în sufletul omului matur. Era vinul căutării disperate-a lui

Dumnezeu, vinul amar al nemaigăsirii lui, teroarea fără margini a copilului rătăcit în mulţime, cu mânuţa scăpată din mâna mamei sale, pe care n-o va mai revedea niciodată. Vinul speciilor ce se sting, al civilizaţiilor ce dispar, vinul sfârşitului de neocolit al umanităţii, al ştergerii de sub stele a fiilor şi fiicelor noastre, vinul trilioanelor de ani ce ne vor acoperi ca un pământ tăcut. Vinul promisiunii că vom fi Dumnezei şi-al neputinţei de-a fi, vinul promisiunii nemuririi şi-al dispariţiei noastre eterne. Poate acesta-i destinul şi sensul lucidităţii noastre de-o clipă: un strop infim de suferinţă stors din trupul nostru când s-a copt îndeajuns. Poate de-aceea suntem cu toţii striviţi atât de brutal. E nevoie de miliarde ca să umple-un pahar, paharul plin până la buză şi revărsându-se al nenorocirii şi sfinţeniei fiinţei noastre.

Pe tăviţa din faţă a scaunului dentar se afla acum, deschisă, o valijoară cu pereţi palizi, de fildeş, în care străluceau, în locaşurile lor, instrumente reci şi nemiloase. Înlănţuit de fotoliul de tortură se afla acum un corp mutilat, cenuşiu, din care stropul scânteietor fusese deja stors, picurase-n cupă şi cupa fusese dusă la buze şi sorbită până la fund. Bătrânu-n halat stacojiu pironea acum pe perete ultimul fluture-nsângerat. Între zecile de oase iliace multicolore, era singurul menit să rămână aşa cum era, dezgolit, neatins de culorile mincinoase. Din el picura sânge, pătând satinul cel încreţit, şi-avea să picure sânge mereu.

Dac-am trăi într-o lume plată, într-un plan fără limite din care n-ar putea scăpa nimic în afară, a treia dimensiune ar fi de neimaginat pentru creierele noastre de hârtie. Personajele dintr-o poză sunt ţepene şi încremenite pentru că mintea lor nu e destul de complexă ca să le facă să trăiască. Îi lipsesc pentru asta două dimensiuni: adâncimea şi timpul. Acestea ar putea exista (şi există) chiar în proximitatea lor, fără ca ele să le poată percepe, căci tot ce interferează cu o lume, venind din afara ei, e reinterpretat în datele acelei lumi. Dacă planul lumii lor ar fi străbătut, perpendicular (noţiune pe care nu le-ar fi cu putinţă s-o înţeleagă) de o sferă, ei ar percepe-o ca pe apariţia bruscă a unui punct, urmată de lăţirea sa într-un cerc opac, care ar creşte până la maximum şi apoi ar începe să descrească, tot mai accelerat, până ar rămâne iarăşi un singur punct, care ar dispărea în neant. Ce va fi fost acel fenomen curios, celor plaţi le-ar fi cu neputinţă să înţeleagă. Dacă un obiect mai complex, o furculiţă, de pildă, ar străbate, la fel, lumea lor, dinspre ei s-ar vedea patru cercuri micuţe care s-ar contopi apoi într-un oval, ce s-ar îngusta şi s-ar lărgi iarăşi treptat, ca să dispară brusc în văzduh. Tristeţea acelei lumi, închisoarea ei fără speranţă, ni se revelează mereu când privim fotografiile. Nu ne putem gândi, privindu-i pe acei oameni care rânjesc ca paraliticii, decât la marii amputaţi sau la cei care, având lobul parietal lezat, ajung să nu-şi mai recunoască jumătate din corp, să-ncerce s-o arunce jos din pat sau chiar s-o seducă, de parcă ar fi cineva cu totul străin. Ne gândim la cei ce nu se mai recunosc în oglindă, la cei ce nu mai recunosc feţele celor dragi, la cei excoriaţi de afecte sau de cuvinte. La cei chinuiţi de durerea unui organ amputat. Să-ţi lipsească o dimensiune e mult mai cumplit decât să te naşti orb, surd şi mut, căci atunci nu mai eşti sigur nici măcar că exişti. Nimic mai absurd decât să crezi că personajele „trăiesc“ într-o carte: liberul arbitru le lipseşte cu desăvârşire. De câte ori deschizi cartea, vor face aceleaşi gesturi, vor spune aceleaşi vorbe. Iar dacă, prin nenumărate manevre şi pase, autorul le va da, pe parcursul sutelor de pagini, volum, va fi o iluzie tristă totuşi, ca valorizarea prin densitatea culorii-n pictură. De-o mie de ori ar fi fost pentru

ele mai bine să fie lăsate aşa, grotesc de nedesăvârşite, pentru ca disperarea lor fără margini, de osândiţi prinşi în blocul de gheaţă, să le rămână întreagă.

Noi înşine, însă, plângându-i pe ei, cei care, în crusta lor de azotat de argint sau încifraţi în litere risipite pe-o rogojină de stuf, sau pictaţi pe-o frumoasă urnă greacă, sunt jupuiţi de adâncime şi timp, suntem la rândul nostru atinşi de-o agnozie ciudată. Ce straniu li se va fi părând celor întregi cu adevărat că noi percepem întotdeauna doar jumătate din lucruri, zbătându-ne astfel minţile în zadar ca un fluture cu-o aripă smulsă. Căci agnozia spaţială a celor bidimensionali devine la noi una temporală, cu efecte devastatoare. Căci noi nu vedem şi nu înţelegem a patra dimensiune, timpul. Percepem obiectele care vin perpendicular pe lumea noastră, dinspre timp, traduse doar în trei dimensiuni, exact cum sfera devenea cerc în lumea plată. Aşa încât o sferă din lumea noastră nu poate fi decât reprezentarea în trei dimensiuni a sferei adevărate, care trăieşte în timp, şi care e un obiect de neînţeles pentru noi. Un copac din grădina noastră e doar o secţiune prin copacul adevărat, care ne-a intersectat perpendicular lumea, intrând în ea ca sământă, crescând ca o plăntuţă fragedă, ajungând, rămuros şi plin de fructe, la apogeu şi apoi ieşind, uscat, din planul tridimensional al universului nostru. Fiecare obiect şi fiecare fiinţă din jurul nostru e o-nţepătură perpendiculară pe spaţiul acestei lumi, dar el, cu adevărat, este obiectul care începe cu originea sa în timp şi se încheie cu sfârşitul său. Forma fiecărui obiect e una de fus, cu o origine, un apogeu şi-o diminuare, pe care nu le percepem, căci noi nu percepem cu adevărat timpul. Memoria noastră, aripa deplin dezvoltată cu care lopătăm în timp, construieşte o succesiune de instantanee prin care traduce, intuitiv, jumătatea obiectelor trecută deja prin planul lumii noastre. Cealaltă jumătate, care urmează să treacă, ne rămâne mascată şi inaccesibilă, deşi revelată uneori prin forţa ambiguă a profeţiei. Căci trecutul e totul, iar viitorul – nimic. Aşa încât fluturele minţii noastre încearcă să zboare cu o aripă reală, multicoloră, plină de nervuri şi acţionată de puternice motoare de căutare, pe când cealaltă rămâne virtuală, un contur punctat, modelat mimetic după forma celei dintâi. Lateralizarea gândirii noastre între emisfera dreaptă şi cea stângă primeşte, astfel, suprapusă pe ea, o altă

lateralizare, între perceperea trecutului şi cea a viitorului. Mecanica de diascop a trecutului îşi găseşte, astfel, analogii în zona sintactică şi secvenţială cu care vorbim şi socotim, iar enigma încremenită şi holistică a viitorului seamănă ca doi gemeni cu zona tarkovskiană, mistică şi adâncă a părţii drepte a minţii noastre, cea cu care desenăm, cântăm, înjurăm şi ne rugăm.

Primii ani de copilărie sunt capul ciudat, vârât în lumea noastră, al unei fiinţe prelungi, al cărei torace e adolescenţa, pântecul – maturitatea, şi care diminuează într-o coadă tot mai îngustă. În fiecare clipă a vieţii noastre suntem secţiuni prin această fiinţă. Partea ei deja trecută de pelicula lumii ne populează memoria, hernie dilatată a minţii, iar cea care urmează să lunece, faţa noastră ascunsă, imprevizibilă, e o proiecţie oarbă, o iluzie optică, aşa cum mintea completează obiectele incomplet desenate. Aici, pe pelicula noastră, suntem mereu în mişcare şi transformare, glisăm dinspre naştere către moarte, dar în realitatea cu patru dimensiuni suntem o fiinţă eternă, imobilă, scanată doar, ca de-un tomograf metafizic, de membrana lumii pe care în aparenţă o locuim. Suntem, e adevărat, trecători, dar nu pe lume, ci prin lume, o traversăm cum am trece printr-un mare portal, împreună cu toate lucrurile ce ne-nconjoară. Căci toate trăiesc în eternitatea celor patru dimensiuni, toate pătrund în spaţiu ca origini disparate (lemnul copacilor, fierul din zăcăminte, cleiul organic, pigmenţii vopselei, la-nceput risipite prin lume, ca un mănunchi de tentacule la gura unei sepii), apoi se adună-n mănunchiuri (cuie, scânduri, vopsele) şi se-mbină într-o formă de apogeu (un scaun), care rezistă o vreme la zenitul vieţii sale gestaltice, asemenea maiestuoasei coame de calcar a stegozaurilor, şi-apoi se degradează, putrezeşte, rugineşte, se disipează în alte zone, ca un alt mănunchi de filamente ce urmează fiinţa cea adevărată.

De ce trebuie ca marile şi minunatele lucruri reale să-ntâlnească membrana spaţială a lumii noastre? De ce trebuie să diminueze atât, să renunţe la dumnezeiescul din ele, să se prefacă mereu că se nasc, trăiesc şi mor, că suferă şi că acţionează? De ce hipersfera universului nostru a trebuit să străbată pelicula, intrând în lume cu polul Big-Bang-ului, lăţindu-se-apoi în secţiuni succesive până la maxima expansiune a ecuatorului sferei, pentru ca apoi să diminueze la polul opus, la Big Crunch? De ce vânzoleala şi

haosul din diapozitivele succesive, când sfera lui nemuritoare e atât de liniştită şi de perfectă? Poate fiindcă lumea adevărată, pe care ochii adevăraţi o percep, e o întrolocare de foiţe de ceapă, fiecare mai bogată cu o dimensiune decât cea dinainte şi mai săracă decât cea care-i urmează. Cum ar putea arăta locuitorii lumii din miezul foiţelor, lumea redusă la un punct? Sau cei care-ar fi linii în lumea cea liniară? Din poze, filme, desene animate şi cărţi ne-nchipuim cum arată marii infirmi ai lumii de imediat de sub noi, lumea plată în care, dacă ne-am vârî degetul, personajele dintr-un western ar vedea apărând, în plină prerie, un soare plat pe o boltă plată. Dacă şi-ar vârî degetu-n lumea noastră o fiinţă din lumea de imediat după noi, am vedea şi noi apărând pe boltă o sferă uriaşă, inexplicabilă. Dar foiţele nu se opresc aici, şi ne putem imagina că însăşi fiinţa noastră cu patru dimensiuni, care-ncepe cu naşterea noastră şi se termină cu moartea noastră, aşa cum noi începem cu creştetul şi ne terminăm cu tălpile, nu e decât o altă iluzie, a trecerii perpendiculare a unei fiinţe deja de neconceput, ce ar avea cinci dimensiuni, prin foiţa ce-ar cuprinde lungimea, lăţimea, adâncimea şi timpul. şi tot astfel la nesfârşit, până când toate petalele înghiocate s-ar contopi în ideea de trandafir şi până când toate pleoapele s-ar ridica, şi ultima ar fi chiar ochiul care începe să vadă.

Corpul nostru real, în patru dimensiuni, începe mereu într-un uter. Doar prin aceste portaluri putem pătrunde, perpendicular, în lumea volumelor. Dac-am putea intra pe oriunde, am întâlni pretutindeni, pe stradă şi-n case, sub pământ şi între stele, fetuşi chirciţi, în diverse stadii de dezvoltare, pulsând lent ca nişte peştişori, crescând, devenind nou-născuţi. Am intra într-o cafenea şi, în fumul de ţigară ce se ridică lent, fractalic, către tavan, ar scânteia deodată, la doar o palmă deasupra ceştii noastre, un ovul abia fecundat. Pentru fiinţele umane există însă porţi privilegiate, obligatorii, aşa cum în Bardo Thödol, cu părul fluturând în vântul cumplit al karmei, cauţi refugiu până şi-n pântecele cele mai umile. Fireşte, suntem precedaţi de filamente şi cili cauzali, dar vârful creştetului nostru adevărat e oul viu ce coboară-n josul trompei din burta unei mame şi înnădeşte în uter. Ţeasta noastră, încet scanată de pelicula lumii, e fătul ce creşte mai mult şi mai mult, fiind pe rând peşte, amfibian, reptilă şi mamifer, acoperindu-se de-o lânică simiană şi apoi lepădând-o, în ultima lună, când străbatem cu totul

portalul şi ne strecurăm gâtul şi umerii-n lume, desprinzându-ne cu totul de insula fericită de unde-am venit. Ca să putem înota prin sutele de foiţe întrolocate, să le putem sparge cu creştetul şi să lăsăm în urmă siajul înspumat al istoriei noastre, avem cu toţii corpul hidrodinamic, precum cel al delfinilor. Atacăm lumea noastră cu-o singură celulă, ne extindem exponenţial, lărgind tot mai mult (doi, patru, opt, şaisprezece, treizeci şi doi, şaizeci şi patru…) cercul de pătrundere, până când, lent, atingem grosimea maximă a maturităţii, când gândim amplu şi lent asemenea cosmosului care-a atins limita de expansiune şi când permitem uterelor noastre să devină portaluri pentru alte fiinţe, din cea de-a patra dimensiune. Diminuăm apoi, lent, într-o coadă tot mai zbârcită, mai acoperită de solzi, mai atacată de boli, până când praful, pulberea, putregaiul şi viermii ne risipesc iarăşi într-un coloid impersonal. Dar din interiorul acestei lumi, singura cunoscută, cu gândirea, simţurile şi reflexele şi mai ales cu limitele oribile ale puterii noastre de a-nţelege viitorul (lobii frontali nu sunt decât ţigănci ghicitoare, pierdute-n solomonii şi superstiţii), nu vom putea niciodată să vedem holistic – şi nu într-o umilitoare succesiune – nici măcar propriul nostru corp, nici felul în care va arăta soarele mâine. Nici dacă frunza de arţar, îngălbenită de toamnă, va mai rămâne o zi pe creanga ei înnegrită. Lobii frontali ne sunt plini de linii punctate, duse în prelungirea fermelor contururi ale memoriei. Linii punctate ce asigură şi înşală, linii ale dorinţei, ale omenescului, linii nu ale lumii, ci ale noastre, prin care desenăm viitorul după chipul şi asemănarea noastră. Îl desenăm pe mâine în culori mai strălucitoare decât a avut ieri, desenăm trupului nostru o piele mai fină, soarelui nostru raze galbene şi triunghiulare. N-avem culori pentru nenorocire, nu ştim să pictăm realist catastrofa, suntem orbi la lumina de fiară-a apocalipsei.

Nu ştim ce urmează să se arate, nu putem înţelege schimbările. Monstruosul leu al furnicilor, cu căngi şi mandibule hidoase, devine adultul înaripat, de o graţie fascinantă, curva devine sfântă şi incestuosul devine papă. Nu ştim ce formă are cu-adevărat o casă, pentru că nu vedem din ea decât jumătatea trecută. Ar putea fi un lung paralelipiped temporal, străbătând lumea noastră în sute de ani, sau s-ar putea termina brusc, mâine, printr-un incendiu sau o prăbuşire asurzitoare. Am putea străbate pelicula

toţi, ca un imens banc de macrouri, grupat strâns într-un contur la rândul lui fusiform, pentru milioane de ani de acum înainte, explorând spaţiul, populând galaxia, umplând explozia încremenită a lumilor cu mucegaiul nostru încăpăţânat, sau am putea dispărea chiar în faşă, în câţiva ani, într-o catastrofă nebănuită, odată cu piatra înfăşurată în cer albastru pe care ne-a fost dat să trăim.

Tu, care citeşti acum, întinsă pe canapeaua ta, cartea asta de necitit, care nu spune nimic, nu vrea nimic şi nu-nseamnă nimic, traversezi împreună cu ea, ca o navă cu pânze, planul transparent al lumii noastre. Eşti, la începutul acestei fraze, o secţiune la tomograf – o femeie cu o carte în mână – ghilotinată dintr-un calup fusiform care-i adevăratul tău corp, iar acum eşti o altă secţiune, cu o altă secţiune de carte în mâini. Cartea mea te-nsoţeşte ca un pui de focă urmându-şi mama, cu mult mai scurt decât ea, iar ceea ce se desfăşoară-ntre voi, plasa deasă de păianjen dintre creierul tău şi ea (două manuscrise faţă-n faţă între care gândurile şi intuiţiile şi tropismele tale glisează ca o suveică sau ca o rază tot mai intensă între oglinzile unui laser) străbate de asemenea perpendicular membrana existenţei, devenind o sferă sclipitoare de abstracţiuni, adevărata carte, interfaţa dintre mintea mea şi a ta, felul în care eu mă aplec adânc asupra ta şi-ţi vorbesc. Căci aşa cum între doi oameni navigând alături se întâmplă povestea lor de dragoste, altceva decât ei, mereu alta, mereu cu o personalitate imprevizibilă dinainte, ca un copil pe care minţile lor, după o pasionată copulare, l-ar zămisli, la fel obiectul posac, ca o placă de lemn, al cărţii nu-i cartea însăşi, ci instrumentul prin care cartea are o şansă să se producă. Injectez prin ea, în mintea ta visătoare, jumătate din codul meu genetic. Abia în ţeasta ta ocrotitoare cartea se va putea dezvolta, când va fuziona cu jumătate din codul fiinţei tale.

Acum, însă, când scriu rândurile-astea, tu încă nu bănuieşti că acest lucru trebuie să ţi se-ntâmple, pentru că nu a intrat încă-n lume secţiunea corpului tău cu o carte în mâini. Încă n-ai fost la librărie (poate că nici măcar librăria la care vei merge nu există acum) şi încă nu ţi-au căzut – dacă-ţi vor cădea vreodată, însă acest lucru, măcar, e sigur, de vreme ce citeşti, acum, frazele astea – privirile pe coperta acestei cărţi, dacă ea va fi o carte şi va avea, cândva, o copertă. La fel, nu a intrat încă-n lume cartea asta în întregimea

ei, ci pătrunde încă încet, pagină după pagină şi literă după literă, ca şi când ar creşte şi s-ar înălţa, foarte lent, din lemnul mesei mele, ca o floare de hârtie murdărită de pastă de pix. Sunt sute de diapozitive suprapuse, fiecare pagină o secţiune din lumea ei, fiecare atât de subţire, încât prin pieliţa ei se văd vasele capilare şi terminaţiile nervoase irigând literele, care fără ele s-ar veşteji. Manuscrisul intră-n lume chinuitor de încet, fiecare pagină lăsând după ea jeturi de linii punctate ca nişte mănunchiuri de raze, ca nişte faruri îndepărtate după care-mi ghidez vârful de metal galben al pixului. Nu ştiu ce voi scrie în pagina următoare. N-am ştiut niciodată, aşa cum n-am putut vedea-n minte niciodată contururile gălbui ale zilei de mâine. Nu ştiu dacă, în continuarea acestei pagini (acestui cuvânt, acestei litere, sau după paranteza aceasta), voi fi dăruit cu o viziune copleşitoare sau cu o stupiditate ridicolă, dacă nu voi lăsa restul caietului alb, dacă nu voi da foc manuscrisului, camerei, blocului, sau voi face un atac cerebral sau unul de inimă. Nu ştiu dacă un cutremur nu-mi va storci corpul printre betoane şi fiare, amestecându-mi creierul şi sângele cu manuscrisul. Oricând bancul compact al celor zece mii de lucruri, străbătând pelicula ca de balon de săpun a lumii, s-ar putea termina brusc, ca o pupă plată de navă, fără alungire, cârmă, elice şi siaj. N-ar fi nimic deosebit: dintr-o dată galaxiile şi supergalaxiile ar dispărea. Ar rămâne doar strălucirea fericită-a peliculei, vidul luminos despre care vorbesc toţi misticii, fondul higgsian, nemuritor, al conştiinţei acestei lumi, prin care toţi trecem fără teamă de moarte, căci a spune că vei muri e ca şi când ai spune că deasupra creştetului tău sau sub tălpile tale eşti mort.

Da, lumea e-ncremenită şi perfectă, şi odată cu ea toate lucrurile care-o compun. Toate întâmplările sunt întâmplate de mult şi toate cuvintele au fost deja spuse. Cenuşa noastră e prinsă în goluri de forma trupului nostru, ca la Pompei, şi nu putem mişca un deget decât pe traiectoria pe care deja l-am mişcat, şi nu putem gândi un gând decât făcând să rezoneze reţele neurale care deja au rezonat şi rezonează de când lumea, şi orice-am face, chiar revoltându-ne, nu vom ieşi din mulajul lumii noastre reale, căci revolta a fost deja prevăzută şi represaliile s-au întâmplat. Suntem actori într-un film proiectat pe vasta pânză a existenţei, spunem replici identice, zâmbim identic spre obiectiv, şi am face-o la fel şi dacă filmul s-ar proiecta

de miliarde de ori. De zeci de ori vei citi cartea asta, gândind la fel despre ea, aruncând-o sau sărutând-o sau punând-o la loc în bibliotecă, între alte cărţi deja scrise, deja citite de când există lumea şi până când ea va ieşi, cu polul vegetativ înainte, din zarea aceasta, ca să se întoarcă poate în ea, cu polul animal, ca un pendul ce-ar străbate existenţa, înainte şi-napoi, etern, un foc nestins, o veşnică reîntoarcere, *corsi e ricorsi*, *incrementa atque decrementa*, alternanţă de spaţiu şi timp, creier şi sex, conştiinţă şi existenţă, plin şi gol, vertical şi orizontal, Big-Bang şi Big Crunch.

Suntem trupuri târâtoare, neputincioase, incapabile să ieşim din imago-ul nostru, împăstaţi în lumea noastră cu un clei pe care chiar noi îl secretăm. „Să nu iubeşti lumea“, avertizează toţi misticii. Nu secreta saliva care te îmbălează şi te ţine lipit de frunza ta, din copacul tău, între miile de copaci. Glisăm mereu, cu mişcări peristaltice, mereu în acelaşi plan, cu simţurile îngrămădite în partea din faţă şi târându-ne înapoi sexele şi ovarele pline cu ouă. Între creier şi sex avem doar un tub digestiv, un jet de materie pe care stăm înşiraţi ca o mărgea pe o aţă. Ne târâm veşnic pe acest fir, îl înghiţim şi îl defecăm şi asta e viaţa noastră. Să bem şi să mâncăm, căci mâine vom muri. şi construcţiile minţii noastre şi fantasmele sexului nostru înaintează odată cu noi, de-a lungul crengii noastre, şi realizările vieţii noastre sunt o dâră lucioasă de bale pe frunza care ne ţine. Oricât am gândi, gândim în acest plan, în direcţia minţii şi-a sexului, căci mintea noastră însăşi e modelată de planul în care se mişcă, aşa cum ochiul de sepie nu vede contururile, ci doar mişcarea. Nu doar vedem, ci şi gândim doar de la roşu la violet. Nu înţelegem decât ce deja am înţeles, nu credem decât ce deja am crezut. Dar cum ar fi să vedem întreg spectrul din care vederea-i doar o gaură într-un zid nesfârşit? Să vedem cu toată pielea şi să gândim cu toate celulele, ca şi când am fi alcătuiţi în întregime din neuroni? Chiar şi aşa, n-am face decât să ne târâm înainte, mai repede şi mai eficient poate, să ne lipim pachetele de ouă în locuri mai protejate şi să ne extindem în toată pădurea de pulbere cosmică, să ne ţesem rutele interstelare ca o planşă scânteietoare plină de ţărână şi frunze moarte.

Nu putem gândi ideea de zbor şi nu putem naşte fiinţe înaripate pentru că gândirea şi naşterea aparţin acestei lumi şi ne lipesc mai strâns de această peliculă. Dar viermii care suntem în grosimea timpului, cei ce au drept cap

embrionul şi drept coadă muribundul, pot simţi dintr-o dată feromonii cumpliţi ai Dumnezeirii. Sunt vezicule singuratice venind perpendicular din miezul trandafirului, străbătându-i petalele, refractându-se-n retinele sale groase, înfăşurate strâns una-n alta. Sunt atât de rare, încât aproape că nu-i cu putinţă să se-ncâlcească vreuna în enormele noastre antene penate, dacă asta nu ne e dat, dacă un deget al graţiei (sau al damnării? este unul şi-acelaşi lucru, căci damnatul e şi el un ales, iar Iuda va trăi la fel de mult ca Isus, căci în orice casă sunt vase pentru cinste şi vase pentru ruşine) nu ne-ar atinge, căci înşişi feromonii sunt degetul. Când vezicula ne atinge, ca o lacrimă de acid lisergic, ne cutremurăm atât de puternic, încât membrana însăşi care ne ţine intră-n vibraţie. Un balet chimic se declanşează în trupul nostru. Saliva de păianjen celest ne dizolvă ţesuturile, le transformă-ntr-un lapte organic, cuprins în coaja-ntărită a agoniei noastre. Creierul ni se prelinge-n stomac, traheea în limfă, oasele-n inimă şi în maţe. Câmpuri electrice străine, ca nişte degete ce ne frământă rapid, încep să ne refacă, altfel, schema corporală, şi-ncet izvorâm, din apă şi Duh, încuiaţi în mandorla de raze a crisalidei. Suntem remodelaţi, reprogramaţi, dar nu ca în uter, unde creşteam liniar, pe axa timpului, ci cu toate datele deodată, lunecând concentric de la haos la ordine şi superordine, până când devenim altă fiinţă, orientată nu de-a lungul frunzei şi crengii, ci perpendicular pe ele, în stare să se afunde în lumile concentrice şi să le cuprindă, zburând deodată în toate părţile, prin toate dimensiunile. Lăsând crisalida goală în urmă, vom ieşi din ea umezi, zbârciţi, cu câţiva lobi înghesuiţi unu-n altul, dar încet ne zbicim şi începem pomparea. Un lichid nou, oniric, începe să umfle aripile zgârcite, şi emisferele se desfac, se întind, circumvoluţiunile pier, corpul calos se îndreaptă şi-şi întinde-nainte pedunculii olfactivi ca două antene cu măciulii faţetate. Aripile se întind, mozaicate, multicolore, până ajung ţepene ca nişte lame baroce, şi fiinţa psihică poate acum să-şi ia zborul.

Nu e deloc întâmplător că întregul nostru creier, cu nava lui maiestuoasă, cu arhitravele lui, cu bolţile lui pictate, cu naosul şi pronaosul său de cărniţă albă, cu acoperişul său plumbuit şi cu eternele, strălucitoarele cruci care ard în soare pe vârfuri, s-a dezvoltat în întregime din străvechiul bulb olfactiv. Căci funcţia sa a rămas aceeaşi, deşi mirosul pe care-l vânează e atât de

schimbat. Ne îndreptam cândva, chemotactic, cu nările dilatate, către sursele noastre de hrană şi simţeam în cerul gurii amarele emanaţii ale subţiorilor femeii noastre. Adulmecam duhoarea de fecale, urină şi carne stricată a unor inflorescenţe perverse. Un minuscul turbion de mireasmă ne aducea în memorie spaţii vechi şi o chinuitor de dulce ameţeală. Pe-atunci, miresmele erau bucăţele smulse din lucruri, molecule învârtejite levitând în gelatina aeriană. Acum lucrurile înseşi vin către noi ca miresme. Mărul cel verde-gălbui, bătut în mai multe locuri sub coaja lucioasă, nu mai trimite emanaţia sa acrişoară în cercuri de aer de jur-împrejur, ci devine el însuşi un grăunţ de miros. Femeile ne apar ele însele ca molecule de parfum, clădirile însele nu mai miros a tencuială proaspătă: Dumnezeu însuşi îşi trimite-nspre noi mireasma lui de măr, de femei şi clădiri, grăunţe olfactive pe care, cu bulbul ce ne-a umplut toată ţeasta, le interpretăm, le clasificăm şi-ncercăm să detectăm de unde vin. Construim modele haotice de turbioane de vânt ce le aduc înspre noi, încercăm să-nţelegem mesajul moscat, mereu cutremuraţi de gândul că am fost aleşi şi că nu vom putea face faţă alegerii. Reduşi la un mare organ olfactiv, cu nimic altceva-n jur decât miresme, căci în definitiv trăim în trandafirul fantastic al minţii, lopătăm către noi înşine, către centrul de lumină topită din centrul nopţii, către păianjenul din mijlocul plasei lui, către zona fără mireasmă, dar de la care pornesc miresmele, din centrul fiinţei noastre. Către ochiul orb din mijlocul privirii. Către creierul fără receptori ai durerii din mijlocul suferinţei. Către punctul imobil al lumii rotitoare. Numai acolo este ieşirea, la intersecţia comisurilor ţestei, doar pe acolo poţi ieşi din acest univers şi-l poţi privi, în fine, ochi în ochi, creier în creier, buze în buze, zâmbet în zâmbet pe Cel ce te aştepta, într-o lume densă, într-o lumină densă, purtând pe creştet, ca o sferă de diamant, al şaptelea Chakra, Shahasrara, arzând orbitor, orbitor, orbitor…

SFÂRŞITUL VOLUMULUI AL DOILEA